

Jane Austen

PRIDE & PREJUDICE

JANE AUSTEN

MÂNDRIE ŞI PREJUDECATĂ

Capitolul 1

Este un adevăr universal recunoscut că un burlac, posesor al unei averi frumoase, are nevoie de o nevastă.

Oricât de puţin cunoscute ar fi simţămintele sau vederile unui asemenea bărbat atunci când apare pentru prima oară într-un loc, acest adevăr este atât de înrădăcinat în minţile celor din jur, încât burlacul este socotit că proprietate de drept a uneia sau alteia dintre fiicele familiilor din vecinătate.

— Dragă domnule Bennet, îi spuse doamna sa într-o zi, ai aflat că Netherfield Park a fost în sfârşit închiriat?

Domnul Bennet răspunse că nu a aflat.

— Dar a fost, îi replică ea; căci doamna Long a trecut tocmai pe aci şi mi-a povestit totul de-a-fir-a-par.

Domnul Bennet nu dădu nici un răspuns.

— Nu vrei să ştii cine l-a închiriat? Strigă nerăbdătoare soţia sa.

— *Dumneata* vrei neapărat să mi-o spui şi eu n-am nimic împotrivă s-o aud.

Această invitaţie a fost de ajuns.

— Ei bine, dragul meu, trebuie să ştii că doamna Long zice că Netherfield a fost luat de un tânăr putred de bogat, din nordul Angliei; că a sosit luni într-un cupeu cu patru cai ca să vadă locul şi a fost atât de încântat, încât a şi căzut la învoială cu domnul Morris; că trebuie să se instaleze înainte de sfântul Mihail şi ca vreo câţiva dintre servitorii săi vor veni acolo, până la sfârşitul săptămânii viitoare.

— Cum se numeşte?

— Bingley.

— E însurat sau burlac?

— Oh! Burlac, dragul meu, sigur! Burlac şi putred de bogat; patru sau cinci mii pe an. Ce lucru minunat pentru fetele noastre!

— Cum aşa? Ce legătură are asta cu ele?

— Dragul meu Bennet, îi răspunse soţia, cum poţi fi atât de sâcâitor? Ştii, desigur, că mă gândesc c-o să se însoare cu una dintre ele.

— Cu scopul asta se stabileşte oare aici?

— Scopul? Ce absurditate! Cum poţi vorbi astfel? Dar este foarte *posibil* să se îndrăgostească de una dintre ele şi de aceea trebuie să-i faci o vizită, îndată ce va sosi.

— Nu cred că e cazul. Dumneata şi fetele puteţi merge, sau le poţi trimite singure, ceea ce ar fi încă şi mai bine, deoarece, dat fiind că eşti tot atât de frumoasă ca oricare dintre ele, s-ar putea ca domnul Bingley să te placă cel mai mult.

— Dragul meu, mă măguleşti. Desigur *am avut* şi eu epoca mea de frumuseţe, dar nu pretind ca aş mai fi cine ştie ce acum. Când o femeie are cinci fete mari, trebuie să renunţe să se mai gândească la propria-i frumuseţe.

— Adeseori, în asemenea cazuri, o femeie nu prea mai are cine ştie ce frumuseţe la care să se gândească.

— Dar, dragul meu, trebuie să-i faci neapărat o vizită domnului Bingley când va deveni vecinul nostru.

— Este mai mult decât îţi pot promite, crede-mă.

— Dar gândeşte-te la fiicele dumitale. Gândeşte-te numai ce situaţie ar fi pentru una dintre ele. Sir William şi Lady Lucas sunt hotărâţi să se ducă numai cu scopul acesta, căci în general, ştii bine, nu fac vizite noilor veniţi. Trebuie, trebuie să te duci pentru ca, dacă dumneata nu te vei duce, *nouă* ne va fi imposibil să-i facem o vizită.

— Eşti exagerat de scrupuloasă, crede-mă. Domnul Bingley va fi, desigur, foarte fericit să va cunoască; îi voi trimite prin dumneata câteva rânduri şi-l voi asigura de consimţământul meu total la căsătoria lui cu una dintre fetele mele care îi va plăcea; totuşi, trebuie să pun o vorbă bună pentru mica mea Lizzy.

— Nu vreau să faci una ca asta. Lizzy nu e cu nimic mai bună decât celelalte şi sunt convinsă ca nu-i nici pe jumătate frumoasă ca Jane, nici pe jumătate veselă ca Lydia.

Dumneata însă o preferi totdeauna pe *ea.*

— Nici una dintre ele nu prea are cu ce să se laude, răspunse domnul Bennet. Sunt toate prostuțe şi ignorante ca şi alte fete! Lizzy e însă mai isteață decât surorile ei.

— Domnule Bennet, cum poți vorbi aşa de urât de copiii dumitale? Îți face plăcere să mă jigneşti. N-ai nici un pic de milă de bieții mei nervi.

— Te înşeli, scumpa mea. Am un mare respect pentru nervii dumitale. Sunt vechile mele cunoştințe. Te aud pomenindu-i, cu mare considerație, de cel puțin douăzeci de ani.

— Ah, nu ştii cât sufăr!

— Sper însă că-ți va trece şi ca vei trăi să vezi mulți tineri domni cu un venit de patru mii pe an instalându-se prin vecinătate.

— Nu ne va fi de nici un folos, de-ar veni şi douăzeci din ăştia, dacă nu vrei să le faci o vizită.

— Contează pe mine, scumpa mea, atunci când vor fi douăzeci, îi voi vizita pe toți, deodată.

Domnul Bennet era un amestec atât de ciudat de agerime, sarcasm, rezervă şi capriciu, încât douăzeci şi trei de ani de viața conjugală au fost prea puțini pentru soția sa ca să-i înțeleagă firea. Firea *ei* nu era atât de greu de descifrat. Era o femeie cu o inteligență redusă, prea puține cunoştințe şi o dispoziție instabilă. Când era nemulțumită, îşi închipuia ca este nervoasă. Scopul vieții sale era să-şi mărite fetele; plăcerea vieții sale — vizitele şi noutățile.

Capitolul II

Domnul Bennet a fost printre primii care s-au dus la domnul Bingley. Avusese tot timpul intenția să-i facă această vizită deşi, până în ultima clipă, o asigurase pe soția sa ca nu se va duce; şi, până în seara zilei în care făcuse vizită, ea nu ştiuse nimic. Atunci i se dezvălui totul în felul următor: văzându-şi cea de a doua fiica ocupată eu dichisitul unei pălării, domnul Bennet i se adresă deodată astfel:

— Sper că-i va plăcea domnului Bingley, Lizzy.

— Nu suntem în situația de a şti ce îi place domnului Bingley, răspunse mama înciudata, deoarece nu-i putem face o vizită.

— Dar uiți, mamă, spuse Elizabeth, că-l vom întâlni la reuniuni şi ca doamna Long a promis să ni-l prezinte.

— Nu cred ca doamna Long va face aşa ceva. Are ea însăşi două nepoate. E o femeie egoistă, falsă, nu dau doi bani pe ea.

— Nici eu, spuse domnul Bennet, şi mă bucur ca nu vei avea nevoie de serviciile ei.

Doamna Bennet nu binevoi să dea vreun răspuns; dar, incapabilă să se stăpânească, începu să dojenească pe una dintre fete.

— Nu mai tot tuşi, Kitty, pentru numele Domnului! Ai puțină milă de nervii mei. Îmi calci pe nervi.

— Kitty nu-i deloc discretă cu tusea ei, spuse tatăl. Tuşeşte când nu trebuie.

— Nu tuşesc de plăcere, spuse Kitty necăjită. Când are loc balul tău viitor, Lizzy?

— De mâine în două săptămâni.

— Da, aşa e, întări mama. Şi doamna Long nu se va întoarce decât în ajun, aşa că-i va fi imposibil să ni-l prezinte pentru ca nu-l va cunoaşte nici ea.

— Atunci, draga mea, s-ar putea să ai superioritate față de prietena dumitale şi să i-l prezinți dumneata *ei.*

— Imposibil, domnule Bennet, imposibil, când eu însămi nu-l cunosc. Cum poți fi atât de sâcâitor?

— Apreciez prudenta dumitale. O cunoştință de două săptămâni este, cert, foarte puțin. Nu poți cunoaşte adevărata fire a unui om după numai două săptămâni. Dar, dacă *noi* nu îndrăznim, altcineva o va face; şi, la urma urmelor, doamna Long şi nepoatele sale trebuie să-şi încerce şi ele norocul, şi de acea, cum domnia sa va considera faptul ca renunți să-ți facă acest oficiu drept un act de gentilețe, voi prelua eu această sarcină.

Fetele îşi priviră tatăl încremenite. Doamna Bennet spuse numai: "Prostii, prostii"!

— Care poate fi sensul acestei exclamații emfatice? Se repezi el. Consideri formalitatea prezentării şi importantă care i se dă drept o prostie? Nu prea pot fi de acord cu dumneata în chestiunea *aceasta.* Ce spui, Mary? Căci tu eşti o domnişoară cu idei profunde, ştiu, citeşti cărți serioase şi scoți citate din ele.

Mary ar fi dorit să spună ceva foarte inteligent, dar nu ştiu ce.

— În timp ce Mary îşi pune ideile la punct, continuă el, să ne întoarcem la domnul

Bingley.

— M-am săturat de domnul Bingley, replică soția sa.

— Îmi pare rău să aud *aşa ceva;* dar de ce nu mi-ai spus-o mai înainte? Dacă ştiam acest lucru azi-dimineață, desigur, nu i-aş fi făcut vizita. Ce ghinion! Dar cum i-am făcut într-adevăr această vizită, nu mai putem să-l evităm.

Uimirea doamnelor fu tocmai ceea ce dorise el, uimirea doamnei Bennet depăşind, poate, pe a tuturor, deşi, după ce primul val de bucurie trecu, ea le declară ca tot timpul se aşteptase la asta.

— Ce bun ai fost, dragul meu Bennet! Ştiam eu ca te voi convinge până la urmă. Eram sigură că-ți iubeşti fetele prea mult ca să nu iei în considerație o asemenea cunoştință. Vai, ce încântată sunt! Şi ce farsă grozavă, să te fi dus azi-dimineață şi să nu ne spui un singur cuvânt până acum.

— Acum, Kitty, poți tuşi cât vrei, spune domnul Bennet şi, rostind aceste vorbe, părăsi camera, sătul de exaltarea soției sale.

— Ce tată minunat aveți, fetelor! Spuse ea, după ce se închise uşa. Nu ştiu cum i-ați putea mulțumi îndeajuns pentru bunătatea lui; ca şi mie, de altfel. La vârsta noastră nu este prea plăcut — pot să v-o spun — să faci mereu cunoştințe noi; de dragul vostru însă nu ştiu ce n-am face! Lydia, puişorul meu, deşi *eşti* cea mai mica, sunt sigură ca domnul Bingley va dansa cu tine la balul următor.

— Oh! Făcu Lydia energică, n-am nici o grijă, căci deşi sunt cea mai mica, eu sunt cea mai înaltă dintre toate.

Restul serii l-au petrecut întrebându-se cât de repede va întoarce domnul Bingley vizita domnului Bennet şi plănuind când să-l invite la masă.

Capitolul III

Toate întrebările pe care doamna Bennet, cu ajutorul celor cinci fiice ale sale, le-a putut pune cu privire la domnul Bingley, n-au fost totuşi de ajuns pentru a-i smulge soțului sau o descriere mulțumitoare a acestuia. L-au atacat în fel şi chip — cu întrebări directe, cu insinuări istețe şi aluzii ocolite — dar el le-a dejucat cu dibăcie toată iscusința şi, până la urmă, au fost silite să accepte informațiile de mâna a doua de la vecina lor, Lady Lucas. Raportul acesteia era mai mult decât favorabil. Sir William rămăsese încântat. Domnul Bingley era tânăr, foarte chipeş, extrem de simpatic şi — pentru a încununa toul — avea intenția să vină la viitoarea reuniunea cu un grup mare de prieteni. Nimic nu putea fi mai încântător! A iubi dansul însemna un prim pas către a te îndrăgosti; şi inima domnului Bingley stârnea foarte vii speranțe.

— Dacă mi-aş putea vedea una dintre fete fericit căsătorită la Netherfield, spuse doamna Bennet soțului sau, şi pe toate celelalte tot atât de bine măritate, n-aş mai avea ce dori.

După câteva zile, domnul Bingley întoarse vizită şi petrecu cu domnul Bennet, în bibliotecă, vreo zece minute. Nutrise speranța de a fi admis în prezența tinerelor domnişoare, de a căror frumusețe auzise atâtea; dar îl văzu numai pe tatăl lor. Doamnele au fost ceva mai avantajate pentru ca ele avură norocul să constate — de la o fereastră de sus — ca tânărul purta o haină albastră şi călărea pe un cal negru.

Curând după aceasta i se trimise o invitație la masă, iar doamna Bennet alcătuise deja un meniu care să facă cinste artei sale de gospodină, când sosi un răspuns ce amina totul. Domnul Bingley era obligat să fie în oraş în ziua următoare şi, ca atare, îi era imposibil să accepte onoarea ce i se făcuse etc... Doamna Bennet fu foarte dezamăgită. Nu-şi putea închipui ce treburi avea la oraş, atât de curând după sosirea lui în Hertfortshire; şi începu să se teamă ca s-ar putea ca domnul Bingley să zboare mereu dintr-un loc în altul şi să nu se stabilească niciodată la Netherfield, cum ar fi trebuit să facă. Lady Lucas i-a liniştit puțin temerile sugerându-i ca dânsul plecase la Londra numai ca să-şi aducă prietenii la bal; şi în curând se zvoni ca domnul Bingley urma să vină cu douăsprezece doamne şi şapte domni. Fetele s-au întristat auzind de numărul atât de mare de doamne; dar s-au consolat în ajunul balului, când au aflat ca, în loc de douăsprezece, a venit de la Londra numai cu şase persoane — cele cinci surori ale sale şi un văr. Când însă grupul şi-a făcut apariția în salon, se compunea numai din cinci, cu totul — domnul Bingley, cele două surori ale sale, soțul surorii celei mari şi încă un bărbat tânăr.

Domnul Bingley era chipeş şi avea maniere de domn; o ținută frumoasă şi o purtare simplă, neafectată. Surorile sale erau femei subțiri, cu un aer foarte la modă. Cumnatul lui, domnul Hurst, părea să fie un domn; dar prietenul sau, domnul Darcy, atrase atenția

întregului salon prin distincţia persoanei sale — înălţimea, trăsăturile frumoase, expresia nobilă — şi prin zvonul care, cinci minute după ce intrase, era pe buzele tuturor, ca ar avea zece mii pe an. Domnii au declarat ca era un bărbat de toată frumuseţea; doamnele, ca era mult mai frumos decât domnul Bingley; şi a fost privit cu mare admiraţie cam jumătate din seara aceea, până când comportarea lui a produs o indignare care a răsturnat valul popularităţii câştigate: pentru ca descoperiseră ca era mândru, ca se credea superior celorlalţi, ca era imposibil de mulţumit; şi nici toată marea lui moşie din Derbyshire nu l-a mai putut atunci salva de a fi socotit un om cu o purtare dezagreabilă, respingătoare; era de necomparat cu prietenul sau.

Domnul Bingley făcuse imediat cunoştinţă cu toate persoanele mai importante din salon, fusese plin de viaţa, expansiv; dansase, fiecare dans, îi păruse rău ca balul se sfârşise atât de devreme şi spusese ca va da el însuşi un bal la Netherfield. Asemenea însuşiri grăiau de la sine.

Ce contrast între el şi prietenul sau! Domnul Darcy a dansat numai o dată cu doamna Hurst şi o dată cu domnişoara Bingley, a refuzat să fie prezentat vreunei alte doamne şi şi-a petrecut restul serii învârtindu-se prin salon şi aruncând o vorbă, când şi când, câte unuia din grupul sau. Se lămuriseră asupra caracterului sau. Era omul cel mai înfumurat, cel mai antipatic din lume şi toţi sperau ca nu va mai veni pe acolo niciodată. Printre cei mai porniţi împotriva lui era doamna Bennet, a cărei indignare faţă de purtarea domnului Darcy, în general, se ascuţise până la o ranchiună personală, din cauza afrontului adus uneia dintre fiicele sale.

Elizabeth Bennet fusese obligată să piardă două dansuri, din cauză ca erau prea puţini domni; şi, în acel timp, domnul Darcy se aflase destul de aproape pentru ca ea să audă, întâmplător, o conversaţie dintre el şi domnul Bingley care venise de la dans, pentru o clipă, spre a insista pe lângă prietenul sau să danseze şi el.

— Haide, Darcy, îi spuse, te rog, vino. Nu pot să sufăr să te văd stând deoparte, singur, în felul acesta stupid. Ai face mult mai bine să dansezi.

— Nici nu mă gândesc. Ştii cât detest acest lucru, afară doar de cazul când îmi cunosc foarte bine partenera. Într-o adunare ca aceasta mi-ar fi insuportabil. Surorile tale sunt angajate şi în tot salonul nu există o altă femeie cu care să pot dansa, fără să însemne o pedeapsă pentru mine.

— N-aş putea fi atât de mofturos ca tine, exclamă Bingley, pentru nimic în lume! Pe cuvântul meu, n-am întâlnit în viaţa mea atâtea fete drăguţe ca în seara asta; şi câteva dintre ele, vezi, sunt neobişnuit de frumoase.

— *Tu* dansezi cu singura fată frumoasă din această încăpere, spuse domnul Darcy, privind-o pe cea mai mare dintre domnişoarele Bennet.

— Oh! Este făptura cea mai frumoasă pe care am văzut-o vreodată! Este însă colo, chiar în spatele tău, una dintre surorile ei care-i foarte drăguţă şi, cred, foarte plăcută. Te rog dă-mi voie să-i cer partenerei mele să i te prezinte.

— Despre care vorbeşti? Şi, întorcându-se, o privi o clipă pe Elizabeth, până ce, întâlnindu-i privirea, îşi plecă ochii şi răspunse cu răceală; e acceptabilă, dar nu destul de frumoasă ca să mă tenteze *pe mine şi,* în momentul de faţă, nu am poftă să dau atenţie tinerelor domnişoare neglijate de alţi bărbaţi. Ai face mai bine să te întorci la partenera ta, să te bucuri de zâmbetele ei, deoarece cu mine îţi pierzi timpul.

Domnul Bingley îi urmă sfatul. Domnul Darcy se îndepărta, iar Elizabeth rămăsese cu sentimente nu prea cordiale pentru el. Povești totuşi cu mult haz această întâmplare prietenelor sale, căci avea o fire vioaie, glumeaţă, care se amuză de orice lucru ridicol.

În general, seara trecu în mod plăcut pentru toată familia. Doamna Bennet îşi văzuse

fiica cea mare mult admirată de oaspeții de la Netherfield. Domnul Bingley dansase cu ea de două ori şi surorile lui o remarcaseră. Jane era tot atât de încântată de toate acestea, ca şi mama ei, dar într-un fel mai rezervat. Elizabeth se bucura de bucuria Janei. Mary auzise cum fusese prezentată domnişoarei Bingley, ca cea mai cultivată fata din împrejurimi; Catherine şi Lydia fuseseră destul de norocoase şi nu duseseră lipsa de parteneri, singurul lucru — după cum li se spusese — de care trebuiau să se preocupe la un bal. S-au întors deci toate bine dispuse la Longbourn, satul în care trăiau şi unde treceau drept locuitorii cei mai de vază. L-au găsit pe domnul Bennet încă treaz. Cu o carte în mână, el uita de timp; şi, în cazul de față, era şi foarte curios să afle ce se întâmplase într-o seară ca aceea, care iscase speranțe atât de frumoase. Ar fi preferat, mai degrabă, ca soția lui să fie dezamăgită de noul venit, dar îşi dădu seama imediat ca va avea de ascultat cu totul altă poveste.

— Oh! Dragul meu Bennet, strigă ea de cum deschise uşa, am avut o seară încântătoare, un bal nemaipomenit. Cât aş fi vrut să fii acolo! Jane a fost atât de admirată; ce putea fi mai bine! Toți au spus ca arată foarte bine şi domnul Bingley a găsit-o tare frumoasă şi a dansat cu ea de două ori. Gândeşte-te numai la *asta* dragul meu! Într-adevăr au dansat de două ori; ea a fost singura din tot salonul pe care a invitat-o şi a doua oară. În primul rând a poftit-o pe domnişoara Lucas. M-am simțit atât de jignită când l-am văzut pornind cu ea; totuşi, nu a plăcut-o deloc — într-adevăr, nimeni nu poate s-o placă, ştii, şi a părut înnebunit de Jane când a văzut-o dansând. Aşa ca a întrebat cine e şi a rugat să-i fie prezentat şi i-a cerut următoarele două dansuri. În al treilea rând, două le-a dansat cu domnişoara King; şi în al patrulea rând, două cu Mary Lucas; şi în al cincilea, două cu Jane, din nou; şi în al şaselea, două cu Lizzy; şi *Boulanger*-ul...

— Dacă ar fi avut niţică milă de *mine,* exclamă soțul enervat, n-ar fi dansat nici pe jumătate cât zici c-a dansat. Pentru numele Domnului, nu-mi mai pomeni de partenerele sale! Doamne, de ce nu şi-a scrântit glezna de la primul dans!

— Vai, dragul meu! Continuă doamna Bennet, sunt încântată de el! Este atât de frumos! Şi surorile lui sunt fermecătoare! N-am văzut în viața mea ceva mai elegant decât rochiile lor. Cred ca dantela de pe toaletă doamnei Hurst...

Aci fu din nou întreruptă. Domnul Bennet protesta împotriva oricărei descrieri a vreunei găteli, iar ea fu astfel obligată să caute un alt aspect al subiectului şi povești, plină de amărăciune şi cu oarecare exagerare, groaznică bădărănie a domnului Darcy.

— Dar te pot asigura, adăugă ea, ca Lizzy n-are prea mult de pierdut dacă nu corespunde gustului *sau*; pentru ca este un om grozav de antipatic, oribil, şi care nu merită să te osteneşti să-i placi. Atât de distant, atât de trufaş, de nesuferit! Se foia ici, se foia colo, închipuindu-şi că-i cine ştie ce! Nu destul de frumoasă pentru a dansa cu el! Tare aş mai fi vrut să fi fost dumneata acolo, dragul meu, să-i fi spus una cum ştii dumneata. Eu îl detest.

Capitolul IV

Când Jane şi Elizabeth rămaseră singure, Jane, care fusese mai înainte foarte rezervată în elogierea domnului Bingley, îi mărturisi sorei sale cât îl admira.

— Este tocmai cum trebuie să fie un bărbat; cu bun-simț, spiritual, plin de viața. Şi n-am mai văzut asemenea maniere perfecte! Atâta simplitate şi atâta bună creştere!

— Este şi frumos, adăugă Elizabeth, cum ar trebui de altfel să fie orice tânăr, dacă poate! Prin aceasta, caracterul lui devine desăvârşit.

— Am fost tare măgulită când m-a poftit a doua oară la dans. Nu m-am aşteptat la un asemenea compliment.

— Nu te-ai aşteptat? Eu da, pentru tine. Dar asta este marea deosebire dintre noi: pe *tine,* complimentele pe care le primeşti te iau totdeauna prin surprindere; pe *mine,* niciodată. Ce putea fi mai firesc decât să te poftească încă o dată? Şi orb să fi fost şi tot ar fi trebuit să vadă ca erai de o mie de ori mai frumoasă decât oricare dintre femeile din salon. Deci fără recunoştința pentru galanteria lui, în cazul asta. Aşa... domnul Bingley este, categoric, foarte drăguț, şi îți dau voie să-l placi. Ți-au plăcut mulți alții mai nerozi.

— Lizzy dragă!

— Oh, ştii, tu prea eşti dispusă să iubeşti oamenii în general. Nu vezi nici un defect la nimeni. Toți oamenii sunt buni şi drăguți în ochii tăi. Niciodată în viața mea, nu te-am auzit vorbind de rău pe cineva.

— Doresc din toată inima să nu mă grăbesc când judec pe cineva; dar totdeauna cred ceea ce spun.

— Ştiu ca aşa este; şi tocmai *asta* e minunea. Cu bunul *tău* simț, să fii atât de sincer oarbă la neroziile şi prostia celorlalți! A vrea să pari sincer este un lucru destul de obişnuit, îl întâlneşti la tot pasul. Dar să fii sincer fără ostentație, fără vreun anumit scop, să iei partea bună din firea fiecăruia, să o faci şi mai bună şi să nu pomeneşti nimic de părțile proaste — numai tu poți s-o faci. Eh, şi-ți plac şi surorile acestui tânăr, nu? Manierele lor nu sunt la înălțimea alor lui.

— Desigur nu, la prima vedere; sunt însă femei foarte drăguțe când stai de vorbă cu ele. Domnişoara Bingley va locui la fratele ei şi-i va duce gospodăria; şi, dacă nu mă înşel, vom avea în ea o vecină încântătoare.

Elizabeth o ascultă în tăcere, dar nu fu convinsă; prin felul cum se purtaseră la petrecere, nu urmăriseră, în general să se facă agreabile. Cu un spirit de observație mai viu, cu o fire mai puțin îngăduitoare decât a sorei sale şi, de asemeni, cu un discernământ nealterat de vreun interes personal, Elizabeth era foarte puțin dispusă să le aprobe. Erau, într-adevăr, femei foarte fine, nu le lipsea buna dispoziție când erau mulțumite, nici darul de a se face plăcute când o doreau; dar erau mândre şi încrezute. Erau destul de frumoase; fuseseră educate într-unul dintre cele mai bune pensioane din oraş; aveau o avere de douăzeci de mii de lire; obişnuiau să cheltuiască mai mult decât ar fi trebuit şi să frecventeze oameni din înalta societate; erau deci îndreptățite, în toate privințele, să gândească bine despre ele şi rău despre alții. Făceau parte dintr-o familie respectabilă din nordul Angliei — fapt întipărit în mințile lor mai adânc decât împrejurarea ca averea fratelui lor şi a lor proprie fusese dobândită prin negoț.

Domnul Bingley moştenise de la tatăl sau o avere care se ridică la aproape o sută de mii de lire; acesta avusese intenția să cumpere o moşie, dar nu a trăit s-o facă. Domnul Bingley avea şi el aceeaşi intenție, şi uneori alegea chiar şi regiunea; dar deoarece dispunea acum de o casă bună şi de toate libertățile vieții de conac, mulți dintre cei care îi cunoşteau foarte bine firea comodă se întrebau dacă nu-şi va petrece restul zilelor la Netherfield, lăsând generației următoare sarcina de a cumpăra moşia.

Surorile lui erau foarte dornice ca domnul Bingley să-şi aibă propria sa moşie. Cu toate ca el se stabilise acum numai în calitate de chiriaş, domnişoara Bingley nu era câtuşi de puțin refractara să se aşeze în capul mesei lui; şi nici doamna Hurst, care se căsătorise cu un bărbat mai mult elegant decât bogat, nu era mai puțin dispusă să considere casa fratelui sau drept a ei proprie, când îi convenea.

Abia trecuseră doi ani de când domnul Bingley devenise major ca a şi fost ispitit de o recomandație întâmplătoare să arunce o privire la Netherfield House. Şi într-adevăr, a aruncat o privire la casă, şi în casă, timp de o jumătate de oră; i-au plăcut poziția şi camerele principale, a fost mulțumit de cele spuse de proprietar despre avantajele locuinței, şi a luat-o pe loc.

Între el şi Darcy există o prietenie trainică, în pofida unor mari deosebiri de caracter. Bingley îi era drag lui Darcy pentru firea să blândă, maleabila, deschisă, deşi nu s-ar fi putut găsi fire care să prezinte un contrast mai izbitor cu a sa proprie şi deşi niciodată nu părea nemulțumit de ceea ce era el însuşi. Bingley avea cea mai mare încredere în tăria afecțiunii lui Darcy, iar despre judecată acestuia, părerea cea mai înaltă. Inteligența lui Darcy era superioară. Lui Bingley nu-i lipsea în nici o privință nimic, dar Darcy era deştept. Era în acelaşi timp semeț, rezervat şi pretențios; şi felul sau de a fi — deşi era binecrescut — nu era atrăgător. În această privință prietenul sau îi era mult superior. Oriunde ar fi apărut, Bingley cucerea; Darcy jignea mereu.

Felul în care au discutat despre petrecerea de la Meryton este destul de grăitor. Bingley nu mai întâlnise niciodată în viața să oameni mai drăguți sau fete mai frumoase; toți fuseseră nespus de amabili şi atenți cu el; nu existase nici formalism, nici rigiditate; se simțise imediat ca între vechi cunoştințe, iar în ceea ce priveşte pe domnişoara Bennet, nu-şi putea închipui un înger mai frumos decât ea. Darcy, dimpotrivă, nu văzuse decât o colecție de oameni la care nu găsise nimic agreabil şi nimic distins; nu simțise pentru nici unul dintre ei nici cel mai mic interes; nici unul nu-i dăduse atenție şi compania nici unuia dintre ei nu-i făcuse vreo plăcere. A recunoscut ca domnişoara Bennet era drăguță, dar a găsit ca zâmbea prea mult.

Doamna Hurst şi sora sa au fost de acord cu toate acestea; totuşi, au plăcut-o şi au admirat-o; şi au declarat ca e o fată drăguță, una pe care n-aveau obiecțiuni s-o cunoască mai îndeaproape. Domnişoara Bennet a fost deci consacrata ca o fată drăguță, iar fratele lor s-a simțit autorizat, datorită acestei laude, să se gândească la ea cât dorea.

Capitolul V

Cale de o mica plimbare de la Longbourn, locuia o familie cu care familia Bennet era deosebit de strâns legată. Sir William Lucas se ocupase în trecut cu negoţul la Meryton, unde făcuse o avere frumuşică şi se ridicase la rangul de cavaler printr-o suplica adresată regelui, pe vremea când era primar. Rangul i se urcase, poate, la cap. Îi provocase silă pentru ocupaţia şi reşedinţa sa într-un târguşor şi, părăsindu-le pe amândouă, se strămutase cu familia într-o casă, cam la o milă de Meryton, numită de atunci *Lucas Lodge,* unde putea cugeta cu plăcere la propria se importantă şi descătuşat de treburi, se putea ocupa exclusiv cu politeţea faţă de toată lumea. Cu toate ca se simţea îmbătat de rangul sau, lucrul acesta nu-l făcea trufaş; din contră, era numai amabilitate faţă de fiecare. Inofensiv, prietenos şi îndatoritor din fire, prezentarea sa la Palatul St. James îl făcuse şi curtenitor.

Lady Lucas era o femeie foarte cumsecade, nu prea deşteaptă, şi deci o vecină preţioasă pentru doamna Bennet. Aveau mai mulţi copii. Cel mai mare, o tânără fată cam de douăzeci şi şapte de ani, inteligenta şi cu mult bun simţ, era, prietena intimă a Elizabethei.

Fiind absolut necesar ca domnişoarele Bennet şi domnişoarele Lucas să se întâlnească pentru a comenta un bal, dimineaţa următoare petrecerii le aduse pe cele dintii la Longbourn ca să audă şi să se facă auzite.

— Dumneata ai început seara bine, Charlotte, îi spuse doamna Bennet, cu o politicoasă stăpânire de sine, domnişoarei Lucas. *Dumneata* ai fost prima aleasă a domnului Bingley.

— Da, dar se pare ca i-a plăcut cea de-a doua mai mult.

— Ah, vrei să spui Jane, probabil pentru ca a dansat de două ori cu ea. Cu siguranţă, asta *părea* a fi admiraţie. Cred ca, de fapt, a admirat-o. Am auzit ceva despre asta, dar nu prea ştiu bine ce — ceva în legătură cu domnul Robinson.

— Poate va gândiţi la conversaţia auzită de mine din întâmplare, intre domnul Bingley şi domnul Robinson; nu v-am pomenit nimic despre asta? Domnul Robinson l-a întrebat cum îi plăceau petrecerile noastre la Meryton şi dacă nu era de părere ca la serată se aflau o mulţime de femei drăguţe, şi pe care o socotea cea mai drăguţă, iar el i-a răspuns prompt la ultima întrebare: "Oh, cea mai mare dintre domnişoarele Bennet, fără îndoială; nu pot exista două păreri în chestiunea asta".

— Pe cuvântul meu! Dar a fost un răspuns foarte hotărât; asta, într-adevăr, pare să însemne ca... totuşi, poate să nu ducă la nimic, ştiţi.

— Cele auzite *de mine* au fost mai cu tâlc decât cele auzite de *tine,* Eliza, spuse Charlotte. Domnul Darcy merită mai puţin să fie auzit decât prietenul sau, aşa e? Biata Eliza! Auzi, să fii doar *acceptabilă!*

— Va rog să nu-i vârâţi lui Lizzy în cap ca trebuie să fie vexata de bădărănia lui; este un om atât de antipatic, încât ar fi o adevărată nenorocire să fii preţuită de el. Doamna Long mi-a spus seara trecută ca a stat o jumătate de oră, chiar lângă ea, fără să deschidă gura măcar o singură dată.

— Eşti absolut sigură, doamnă? Nu e o mica greşeală la mijloc? Întrebă Jane. Sunt sigură ca l-am văzut pe domnul Darcy vorbindu-i.

— Da... pentru ca ea l-a întrebat, în cele din urmă cum îi place la Netherfield, şi el n-a avut încotro şi a trebuit să răspundă, dar ea zicea ca a părut furios ca i se adresase cuvântul.

— Domnişoara Bingley mi-a spus, interveni Jane, ca niciodată nu vorbeşte mult, afară doar când e cu vechile sale cunoştinţe. Cu *acestea* este deosebit de drăguţ.

— Nu cred o iotă, draga mea, dacă ar fi fost atât de drăguţ, ar fi vorbit cu doamna Long. Dar pot să-mi închipui ce s-a întâmplat. Toţi spun că-i mândru de nu-i ajungi eu prăjină la nas. Cred ca o fi auzit, cumva, ca doamna Long nu are trăsură şi ca a venit la bal într-un cupeu închiriat.

— Nu-mi pasă ca n-a vorbit cu doamna Long, spuse domnişoara Lucas, dar aş fi vrut să fi dansat cu Eliza.

— Altădată, Lizzy, spuse mama sa, aş refuza să dansez cu el, dacă aş fi în locul tău.

— Cred, doamnă, că-ţi pot promite liniştită ca nu voi dansa cu el *niciodată.*

— Mândria lui, interveni domnişoara Lucas, pe *mine* nu mă supără, aşa cum supara adeseori mândria, pentru ca are o scuză. Nu te poţi mira când un tânăr atât de fin, de familie, cu avere, cu tot ce-şi poate dori cineva, se crede atât de mult. Dacă mă pot exprima astfel, el are *dreptul* să fie mândru.

— Este foarte adevărat, replică Elizabeth, şi aş putea foarte uşor să iert mândria *lui,* dacă n-ar fi călcat-o în picioare pe a *mea.*

— Mândria, remarcă Mary, care se fălea cu seriozitatea reflecţiilor ei, este un simţământ foarte obişnuit, cred. Din tot ce am citit până acum, sunt convinsă ca este foarte obişnuit,

într-adevăr; ca natura omenească este deosebit de înclinată către acest simţământ şi ca foarte puţini suntem aceia care nu nutrim un sentiment de automulţumire pentru vreo însuşire sau alta, reală sau imaginară. Orgoliul şi mândria sunt lucruri diferite, deşi adesea cuvintele sunt folosite ca sinonime. Cineva poate fi mândru fără a fi orgolios. Mândria e legată mai mult de părerea noastră despre noi înşine; orgoliul, de ceea ce ne-ar plăcea să gândească alţii despre noi.

— Dacă aş fi bogat ca domnul Darcy, exclamă unul dintre tinerii Lucas; care venise cu surorile sale, nu mi-ar păsa cât sunt de mândru. Aş ţine o haită de ogari şi aş bea o sticlă de vin în fiecare zi.

— Atunci, ai bea cu mult mai mult decât ar trebui, spuse doamna Bennet. Şi, dacă te-aş vedea făcând-o, ţi-aş lua pe loc sticlă din faţă.

Băiatul o asigură ca n-ar face-o; ea continua să susţină ca ar face-o şi discuţia nu se termină decât o dată cu vizita.

Capitolul VI

Doamnele din Longbourn s-au prezentat curând la cele din Netherfield. Vizită a fost întoarsă după toate regulile. Bunele maniere ale domnişoarei Bennet înfloreau, încurajate de bunăvoinţă doamnei Hurst şi a domnişoarei Bingley; şi, deşi pe mama au găsit-o de netolerat şi pe fetele mai mici nevrednice să le adreseze o vorbă, şi-au exprimat totuşi dorinţă, faţă de cele două mai mari, de a *le* cunoaşte mai bine. Jane a primit această atenţie cu cea mai mare plăcere; dar Elizabeth vedea totuşi cât de arogant se poartă cu ele, făcând cu greu excepţie pentru sora ei — şi nu le putea simpatiza; totuşi, amabilitatea lor faţă de Jane, atât cât era, avea valoare datorându-se, după toate probabilităţile, admiraţiei fratelui lor pentru Jane. Era foarte limpede — ori de câte ori se întâlneau — ca domnul Bingley o plăcea cu *adevărat;* dar Elizabethei îi era tot atât de limpede ca Jane ceda pornirii pe care o simţise pentru el din prima clipă şi ca era pe cale să se îndrăgostească de-a binelea; îşi spunea de asemenea cu plăcere ca era imposibil ca lumea să afle ceva, deoarece Jane unea o mare putere de simţire cu stăpânirea de sine şi cu o fire ponderată, care o puteau pune la adăpost de bănuielile inoportunilor. Ea îi împărtăşi toate astea prietenei sale, domnişoara Lucas.

— Este, poate, agreabil, replică Charlotte, să fii în stare, în asemenea caz, să te poţi stăpâni în faţa lumii; dar este uneori o greşeală să fii atât de reţinută. Dacă o femeie îşi ascunde sentimentele cu aceeaşi iscusinţă şi faţă de obiectul afecţiunii sale, poate pierde prilejul de a-l captiva; şi atunci, n-ar fi decât o slabă consolare să crezi ca lumea nu ştie nimic. Aproape în fiecare ataşament există atât de multă gratitudine sau vanitate, ca nu e bine să le laşi în voia lor. Suntem toţi în stare să *facem începutul* singuri — o uşoară preferinţa este destul de firească; dar prea puţini dintre noi sunt în stare să se îndrăgostească cu adevărat, fără încurajare. În nouă cazuri din zece e mai bine ca o femeie să arate *mai multă* afecţiune decât simte. Neîndoielnic, Bingley o place pe sora ta; dar s-ar putea ca niciodată să nu facă mai mult decât s-o placă dacă ea nu-l ajută puţin.

— Dar ea *îl ajută,* atât cât îi permite firea. Dacă eu îmi pot da seama de interesul ei pentru el, Bingley ar trebui să fie un nerod să nu-l observe.

— Nu uita, Eliza, ca el nu cunoaşte firea Janei aşa cum o cunoşti tu.

— Dar dacă o femeie are o înclinaţie pentru un bărbat şi nu încearcă să i-o ascundă, el trebuie să-şi dea seama de acest lucru.

— Poate ca trebuie, dacă o vede îndeajuns... deşi Bingley şi Jane se întâlnesc destul de des, nu sunt niciodată mult timp împreună; — şi cum se văd întotdeauna într-o societate numeroasă, este imposibil să folosească fiecare clipă pentru a sta împreună de vorbă. De aceea ar trebui ca Jane să profite cât mai mult de fiecare moment în care-i poate capta atenţia. Când va fi sigură de el, va avea timp destul să se îndrăgostească şi ea cât o vrea.

— Planul tău e bun, îi răspunse Elizabeth, câtă vreme nu ai în vedere altceva decât dorinţa de a te mărita bine; şi dacă m-aş hotărî să-mi găsesc un bărbat bogat sau, pur şi simplu un bărbat, oricare, cred ca aş adopta planul tău. Dar nu acestea sunt simţămintele Janei; ea nu are un scop anume. Deocamdată nu poate fi încă sigură de seriozitatea pornirii ei, sau dacă aceasta este un lucru înţelept. Îl cunoaşte doar de două săptămâni. A dansat cu el la Meryton patru dansuri; l-a văzut într-o dimineaţă — acasă la el — şi de atunci a cinat în compania lui de patru ori. Nu este deloc suficient pentru a-i cunoaşte firea.

— Nu, aşa cum prezinţi tu lucrurile. Din faptul ca *au cinat* împreună, ar fi putut afla numai dacă el are pofta de mâncare sau nu; dar trebuie să-ţi aminteşti ca au petrecut, de asemenea, patru seri împreună — şi patru seri pot însemna foarte mult.

— Da, aceste patru seri le-au dat posibilitatea să constate ca amândurora le place *Douăzeci şi unu* mai mult decât *Comerţ,* însă în privinţa vreunei alte însuşiri caracteristice, nu-mi închipui să-şi fi putut dezvălui mare lucru.

— Ei bine, spuse Charlotte, îi doresc Janei, din toată inima, noroc. Dacă ar fi să se mărite cu el mâine, cred ca ar avea tot atâtea şanse de fericire câte ar avea dacă i-ar studia firea timp de douăsprezece luni. Fericirea în căsnicie este numai o chestiune de noroc. Faptul ca în momentul căsătoriei partenerii îşi cunosc foarte bine firea, sau faptul ca au firi foarte asemănătoare nu le măreşte câtuşi de puţin şansele de fericire. După căsătorie, deosebirile dintre ei se vor accentua de ajuns pentru ca să-şi aibă partea lor de suferinţă; şi e mai bine să cunoşti cât mai puţin posibil defectele omului cu care-ţi vei petrece viaţa.

— Mă faci să râd, Charlotte; dar asta nu e o judecată sănătoasă. Ştii bine ca nu e un lucru sănătos şi ca tu însăţi nu ai proceda astfel.

Fiind foarte prinsă să observe atenţiile domnului Bingley faţă de sora sa, Elizabeth era departe de a bănui ca şi ea devenise un obiect demn de un oarecare interes în ochii prietenului acestuia. La început, domnul Darcy admisese, cu greutate, ca era drăguţă; la bal o privise cu indiferenţă; şi când se întâlniseră din nou, o privise numai pentru a-i aduce critici. Dar nici nu apucase bine să se lămurească şi să-şi lămurească prietenii ca Elizabeth n-avea o singură trăsătură ca lumea pe chipul ei, ca a şi început să găsească acelaşi chip neobişnuit de inteligent, datorită expresiei frumoase din ochii ei întunecaţi. Acestei descoperiri i-au urmat altele tot atât de vexante pentru el. Deşi, cu un ochi critic, descoperise în înfăţişarea ei mai mult decât o singură abatere de la perfectă simetrie, a fost obligat să constate ca avea o siluetă zveltă şi plăcută; şi, deşi afirma ca manierele ei nu erau cele obişnuite în lumea bună, fusese captivat de încântătoarea lor naturaleţe.

Elizabeth era total inconştientă de acest lucru; pentru ea, Darcy era omul care nu se făcea plăcut nicăieri şi care n-o socotise destul de frumoasă pentru a o invita la dans. Darcy începu să dorească s-o cunoască mai bine şi înainte de a sta el însuşi de vorbă cu ea, ca un prim pas, începu să asculte discuţiile ei cu alţii. Faptul acesta atrase atenţia Elizabethei. Asta s-a petrecut la reşedinţa lui Sir William Lucas, unde se organizase o mare reuniune.

— Ce-o fi vrând domnul Darcy, o întrebă Elizabeth pe Charlotte, ca stă şi ascultă conversaţia mea cu colonelul Forster?

— Aceasta este o întrebare la care nu-ţi poate răspunde decât domnul Darcy.

— Dacă va mai continua astfel, îl voi face desigur să priceapă ca ştiu ce urmăreşte. Are o privire foarte ironică şi, dacă nu încep prin a fi eu însămi impertinenta, în curând mă voi teme de el.

Puţin mai târziu, în timp ce dânsul se apropia de ele, fără să aibă însă aerul ca doreşte să participe la conversaţie, domnişoara Lucas spuse prietenei sale:

— Te desfid să deschizi un asemenea subiect faţă de domnul Darcy.

Aceasta fu o provocare pentru Elizabeth, care se întoarse către el şi-i spuse:

— Nu credeţi, domnule Darcy ca m-am exprimat remarcabil de bine adineauri, când l-am tot sâcâit pe colonelul Forster să ne dea un bal la Meryton?

— Cu o mare hotărâre! Dar acesta este un subiect care întotdeauna face pe o doamnă să fie hotărâtă!

— Sunteţi pornit împotriva noastră.

— În curând va fi rândul ei să fie sâcâită, interveni domnişoara Lucas. Mă duc să deschid pianul, Eliza; ştii ce urmează.

— Ca prietenă, eşti o făptură tare ciudată, dorind mereu să mă produc în faţa oricui şi a tuturor. Dacă vanitatea mea ar avea veleităţi muzicale, ai fi de nepreţuit; dar, aşa cum stau lucrurile, aş dori să nu mă produc în fata acelora care sunt obişnuiţi să se delecteze cu cei mai buni artişti. Totuşi, la insistenţele domnişoarei Lucas, adăuga; foarte bine, dacă trebuie să fie aşa, aşa să fie; şi cu o căutătură gravă spre domnul Darcy: e un vechi şi minunat proverb pe care-l cunosc, desigur, toţi cei de faţă:

"Ţine-ţi răsuflarea ca să ai cu ce-ţi răci fiertura". Eu o ţin pe a mea ca să-mi înalţ cântecul.

Interpretarea ei fu plăcută, dar prin nimic excepţională. După vreo două cântece şi înainte de a fi putut răspunde rugăminţilor unora de a mai cânta fu înlocuită la pian cu nerăbdare de sora ei Mary care, fiind singura urâţică dintre fetele Bennet, se străduia din greu să-şi desăvârşească educaţia şi cunoştinţele şi era mereu dornică să şi le etaleze.

Mary nu avea nici talent, nici gust; şi deşi ambiţia o făcuse silitoare, îi dăduse în acelaşi timp un aer pedant şi încrezut, care ar fi dăunat chiar şi cuiva ajuns la un grad de perfecţiune mai mare decât cel atins de ea. Elizabeth, simplă şi naturală, fusese ascultată cu mult mai multă plăcere, deşi nu cântase nici pe jumătate atât de bine; pe când Mary, la

sfârşitul unui lung concerto, fu bucuroasă să vâneze preţuire şi mulţumiri, cântând melodii scoţiene şi irlandeze, la cererea surorilor sale mai mici care, împreună cu tinerii Lucas şi doi, trei ofiţeri, se porniseră nerăbdătoare să danseze într-un capăt al salonului.

Domnul Darcy şedea în preajma lor. Într-o tăcută indignare faţă de modul acesta de a petrece seara, fără nici un fel de conversaţie; era prea cufundat în propriile sale gânduri şi nici nu băga de seamă ca alături de el se afla Sir William Lucas, până ce acesta nu-i vorbi.

— Ce petrecere încântătoare pentru tineret, domnule Darcy! Până la urmă, nimic nu se compară cu dansul. Îl socotesc ca pe una dintre primele manifestări de rafinament ale societăţilor omeneşti civilizate.

— Aveţi dreptate, Sir, şi mai prezintă în plus avantajul de a fi foarte "la modă" în societăţile mai puţin civilizate ale lumii — fiecare sălbatic ştie să danseze!

Sir William zâmbi doar.

— Prietenul dumneavoastră dansează splendid, continuă el după o pauză, când îl văzu pe Bingley intrând în dans, şi nu mă îndoiesc ca sunteţi şi dumneavoastră, domnule Darcy, un adept al acestei arte.

— Cred ca m-aţi văzut dansând la Meryton, Sir.

— Da, într-adevăr, şi nu mica mi-a fost plăcerea privindu-vă. Dansaţi adesea la St. James?

— Niciodată, Sir.

— Nu credeţi ca ar fi un omagiu ce se cuvine acelei case?

— Este un omagiu pe care nu-l aduc niciodată vreunei case când pot evita s-o fac.

— Aveţi o reşedinţă la Londra, înţeleg.

Domnul Darcy se înclină.

— Am avut cândva de gând să mă instalez şi eu acolo, pentru ca îmi place o societate aleasă, dar nu am fost destul de sigur ca aerul Londrei îi va prii Lady-ei Lucas.

Se opri aşteptând un răspuns, dar interlocutorul lui nu era dispus să i-l dea şi, cum în clipa aceea Elizabeth se îndrepta către ei, îi trecu prin minte să facă un mare act de galanterie şi îi strigă:

— Scumpa domnişoara Eliza, de ce nu dansaţi? Domnule Darcy, va rog să-mi îngăduiţi să va prezint, în persoană acestei tinere domnişoare, o încântătoare parteneră. Nu puteţi refuza să dansaţi, sunt sigur, când aveţi în fata atâta frumuseţe! Şi, luând mâna fetei, ar fi pus-o într-a lui Darcy care, deşi surprins peste măsură, ar fi dorit să i-o ia, când Elizabeth şi-o retrase brusc şi-i spuse lui Sir William cu oarecare nervozitate:

— Credeţi-mă, Sir, nu am nici cea mai mica intenţie să dansez. Va implor să nu presupuneţi ca am venit spre dumneavoastră ca să solicit un partener.

Cu multă cuviinţă, domnul Darcy ceru favoarea unui dans, dar a fost zadarnic. Elizabeth era hotărâtă; şi zadarnice au fost şi toate încercările lui Sir William de a o îndupleca.

— Sunteţi desăvârşită la dans, domnişoara Eliza, şi este o cruzime să mă lipsiţi de fericirea de a va admira şi, deşi domnului Darcy îi displace, în general, acest amuzament, sunt convins ca nu are nimic împotrivă să ne îndatoreze timp de o jumătate de oră.

— Domnul Darcy este numai amabilitate, spuse Elizabeth surâzând.

— Este, într-adevăr; şi dacă ţinem seama de obiectul tentaţiei, dragă domnişoară Eliza, nu ne putem mira de complezenţă sa, căci cine ar putea obiecta ceva unei asemenea partenere?

Elizabeth se îndepărta cu o privire ştrengărească. Refuzul ei nu-l supăra pe domnul Darcy, care se gândea tocmai la ea cu oarecare bunăvoinţă, când fu acostat de domnişoara Bingley.

— Pot să va spun de ce aţi căzut pe gânduri.

— Cred ca nu puteţi.

— Va gândiţi cât de insuportabil ar fi să petreceţi multe seri în acest fel, într-o astfel de societate; şi, într-adevăr, sunt cu totul de părerea dumneavoastră. Nu m-am plictisit niciodată atât! Şi toţi aceşti oameni insipizi şi totuşi zgomotoşi, mărunţi şi totuşi plini de ei! Ce n-aş da să aud sarcasmele dumneavoastră la adresa lor.

— Presupunerea dumneavoastră este total greşită, va asigur. Gândul meu luneca pe un făgaş mult mai plăcut. Meditam la marea plăcere pe care ţi-o pot da doi ochi frumoşi pe chipul unei femei drăguţe.

Domnişoara Bingley îşi aţinti îndată privirile pe faţa lui şi îi ceru să-i spună ce doamna reuşise să-i inspire asemenea reflecţii. Domnul Darcy îi răspunse cu multă îndrăzneală:

— Domnişoara Elizabeth Bennet.

— Domnişoara Elizabeth Bennet, repetă domnişoara Bingley. Sunt uluită! De când se

bucura de această favoare? Şi, mă rog, când să va prezint urările mele de fericire?

— Chiar această este întrebarea pe care mă aşteptam s-o puneţi. Imaginaţia unei doamne este foarte aprinsă; sare de la admiraţie la dragoste şi de la dragoste la căsătorie, într-o clipă. Ştiam ca veţi fi gata să-mi prezentaţi urările dumneavoastră.

— Oh! Nu! Dacă luaţi lucrurile atât de serios, voi considera chestiunea perfect rezolvată. Veţi avea, într-adevăr, o soacră fermecătoare şi va fi desigur mereu prezentă la Pemberley împreună cu dumneavoastră.

Darcy o ascultase cu o totală indiferenţă în timp ce dânsa se amuză în acest fel pe tema ce-şi alesese; şi deoarece calmul lui o convinsese ca nu era nici un pericol, spiritele domnişoarei Bingley se revărsară în continuare.

Capitolul VII

Averea domnului Bennet se compunea, aproape în întregime, dintr-o moşie cu un venit de două mii de lire anual care, însă, din nenorocire pentru fiicele lui, fusese lăsată prin testament — în lipsa de moştenitori direcţi de parte bărbătească — unei rude îndepărtate; iar averea doamnei Bennet, avere frumuşică pentru situaţia ei, putea cu greu compensa veniturile insuficiente ale soţului. Tatăl ei fusese avocat la Meryton şi îi lăsase moştenire patru mii de lire.

Doamna Bennet avea o soră măritată cu un oarecare domn Philips, care fusese secretarul tatălui ei şi îi succedase în afaceri, şi un frate stabilit la Londra; într-o ramură comercială respectabilă.

Satul Longbourn era situat la numai o milă de Meryton; distanţa foarte potrivită pentru tinerele domnişoare care erau atrase într-acolo de trei, patru ori pe săptămână, pentru a-şi îndeplini îndatoririle faţă de mătuşa lor şi, faţă de o modistă — chiar peste drum. Cele două fete mai mici, Catherine şi Lydia, erau deosebit de asidue în aceste atenţii; aveau şi mai puţină minte decât surorile lor şi, când nu găseau nimic mai bun de făcut, o plimbare până la Meryton era lucrul cel mai potrivit ca să le umple orele de dimineaţă şi să le dea material de conversaţii pentru seara; şi oricât de sărac în ştiri era, în general, ţinutul, ele tot izbuteau să stoarcă ceva de la mătuşa lor. În prezent, erau într-adevăr doldora şi de veşti şi de bucurii, căci tocmai venise în apropiere un regiment de miliţie care urma să rămână acolo toată iarnă, iar cartierul general era în Meryton.

Acum, vizitele la doamna Philips furnizau fetelor ştiri grozav de interesante. În fiecare zi cunoştinţele lor cu privire la numele şi relaţiile ofiţerilor sporeau. Adresele lor n-au rămas mult timp un secret pentru ele şi, în curând, au început să-i cunoască personal. Domnul Philips era în vizită cu ei, ceea ce deschidea, pentru nepoatele sale, o sursă de fericire necunoscută mai înainte. Nu mai vorbeau decât despre ofiţeri; averea domnului Bingley, care dădea fiori doamnei Bennet, nu avea nici un preţ în ochii lor, în comparaţie cu uniforma unui stegar.

După ce le ascultă o dimineaţă întreaga efuziunile pe această temă, domnul Bennet remarcă cu răceală:

— După cât pot să-mi dau seama din felul vostru de a vorbi, cred ca sunteţi două dintre cele mai neroade fete de pe aici. O cam bănuiam eu, dar acum m-am convins.

Catherine se tulbură şi nu mai spuse nimic, dar Lydia, cu o perfectă indiferentă, continua să-şi exprime admiraţia pentru căpitanul Carter şi speranţă de a-l întâlni în cursul zilei, deoarece în dimineaţa următoare acesta pleca la Londra.

— Tare mă mir, dragul meu, zise doamna Bennet, ca eşti atât de repede dispus să-ţi crezi copiii nerozi. Dacă aş vrea să gândesc rău de copiii cuiva, n-aş alege totuşi pentru asta propriii mei copii.

— Dacă ai mei sunt nişte nerozi, sper să rămân mereu conştient de asta.

— Da, dar se întâmplă ca ai noştri sunt toţi foarte deştepţi.

— Acesta este singurul punct — îndrăznesc s-o cred — în care nu suntem de aceeaşi părere. Am sperat întotdeauna ca părerile noastre vor coincide până în cele mai mici amănunte, dar în chestiunea asta sunt silit să fiu în dezacord cu dumneata, căci le socotesc pe cele două mezine ale noastre cum nu se poate mai zănatece.

— Dragă domnule Bennet, nu trebuie să te aştepţi să aibă mintea tatălui sau mamei lor. Când vor atinge vârsta noastră, sunt sigură ca nu se vor mai gândi la ofiţeri, cum nici noi nu ne gândim. Mi-amintesc de vremurile când şi mie îmi plăcea grozav o tunică stacojie — şi, într-adevăr, în fundul inimii îmi place şi acum; şi dacă un tânăr colonel isteţ, cu cinci, şase mii pe an, mi-ar cere pe una dintre fete, n-am să-i spun ba! Iar deunăzi, la Sir William,

colonelul Forster mi s-a părut tare chipeş în uniforma lui.

— Mamă, strigă Lydia, mătuşa mi-a spus ca domnul colonel Forster şi domnul căpitan Carter nu se mai duc la domnişoara Watson atât de des ca la început, când au venit aici; îi vede acum mereu la bazar la Clarke.

Doamna Bennet nu-i mai putu răspunde fiindcă tocmai atunci intrase valetul cu un bilet pentru domnişoara Bennet; fusese trimis de la Netherfield şi aducătorul aştepta răspuns. Cu ochii scânteind de plăcere, doamna Bennet repezi întrebare după întrebare, în timp ce Jane citea:

— Vai, Jane, de la cine e? Despre ce e vorba? Ce zice el? Vai, Jane, grăbeşte-te şi spune-ne, grăbeşte-te, inimioara mea.

— Este de la domnişoara Bingley, răspunse Jane; apoi îl citi cu glas tare.

"Draga mea prietenă,

Dacă nu ai ațâța milă încât să vii astăzi să iei masa cu mine şi cu Luiza, riscăm să ne duşmănim pe tot restul vieților noastre, căci un *tête-à-tête* de o zi întreagă, între două femei, nu poate să se sfârşească fără o ceartă. Vino cât poți mai repede după primirea biletului. Fratele meu şi ceilalți domni vor lua masa în oraş cu domnii ofițeri.

Cu toată dragostea,
Caroline Bingley"

— Cu ofițerii! Exclamă Lydia; cum de nu mi-a spus mătuşa nimic despre una ca asta?

— Ia masa în oraş, interveni doamna Bennet. Mare ghinion!

— Pot să iau trăsura? Întrebă Jane.

— Nu, draga mea, e mai bine să te duci călare, pentru ca vremea e a ploaie şi atunci o să trebuiască să rămâi acolo toată noaptea.

— Bun plan! Exclamă Elizabeth, dacă ai fi sigură ca nu se vor oferi s-o trimită înapoi cu trăsura lor.

— Oh! Domnii vor lua cupeul domnului Bingley ca să se ducă la Meryton şi familia Hurst nu are căi pentru ai lor.

— Mi-ar place mult mai mult să merg cu trăsura.

— Dar, draga mea, tata nu se poate lipsi de cai, sunt sigură. E nevoie de ei la câmp; nu este aşa, domnule Bennet?

— E nevoie de ei la câmp mult mai des decât îi pot avea.

— Dar dacă îi ai pentru astăzi, interveni Elizabeth, scopul mamei este atins.

Până la urmă, îl făcu pe tatăl ei să recunoască într-adevăr ca nu se putea lipsi de cai; Jane fu astfel silită să plece călare, iar mama să o conduse până la uşă cu multe şi vesele preziceri de vreme proastă. Speranțele sale se împliniră; nici nu plecase Jane bine, ca se şi porni ploaia.

Surorile se temeau pentru ea, dar mama lor era încântată. Ploaia continuă fără încetare toată seara. Fără îndoială, Jane nu se putea întoarce.

— Ce idee grozavă am avut! Se lauda mereu doamna Bennet, ca şi când meritul de a fi dezlănțuit ploaia era cu totul al ei.

Până a doua zi de dimineață, ea n-a fost totuşi conştientă de întreaga valoare a maşinațiilor sale.

Nici nu terminaseră bine micul dejun, când un servitor de la Netherfield se prezentă cu un bilețel pentru Elizabeth.

"Scumpa mea Lizzy,

M-am simțit foarte rău astăzi de dimineață, ceea ce trebuie pus, cred, pe seama ploii de ieri care m-a udat până la piele. Dragele mele prietene nici nu vor să audă să mă întorc acasă până nu mă voi simți bine. Ele insistă, de asemenea, să mă vadă domnul Jones, aşa ca nu va alarmați dacă veți auzi ca a fost chemat aici. În afară de durerea de cap şi o durere în gât, nu mai am nimic."

— Ei bine, scumpa mea, spuse domnul Bennet, când Elizabeth sfârşi de citit biletul, dacă fiica dumitale se va îmbolnăvi grav, dacă se va întâmpla să moară, vom avea mângâierea de a şti ca totul a fost din ordinul dumitale, în goană după domnul Bingley.

— Oh! Nu mă tem deloc c-o să moară. Oamenii nu mor din cauza unui fleac de răceală. Va fi foarte bine îngrijită. Atâta vreme cât rămâne acolo, toate sunt cum nu se poate mai bine. M-aş duce s-o văd, dacă aş putea avea trăsura.

Elizabeth, fiind într-adevăr îngrijorată, se hotărî să plece la Jane, deşi trăsura nu era disponibilă; şi, cum nu călărea, singura soluție era să se ducă pe jos. Ea le împărtăşi hotărârea luată.

— Cum poți fi atât de nesăbuită încât să-ți treacă măcar prin minte aşa ceva, pe noroiul asta! Strigă doamna Bennet. E nepotrivit să te arăți astfel acolo.

— E foarte potrivit să văd cum arată Jane — şi asta e tot ce doresc.

— Lizzy, îmi dai a înțelege, o întreba tatăl ei, c-ar trebui să trimit după cai?

— Nu, deloc. Pot foarte bine să merg pe jos. Distanța nu înseamnă nimic când ai un motiv serios; nu sunt decât trei mile. Voi fi înapoi pentru masă.

— Îți admir bunăvoință, se amestecă Mary, dar orice impuls ar trebui să fie controlat de rațiune; şi, după părerea mea, strădania ar trebui să fie întotdeauna în proporție cu ceea ce doreşti să obții.

— Te vom conduce până la Meryton, spuseră Catherine şi Lydia.

Elizabeth acceptă propunerea şi cele trei domnişoare porniră împreună.

— Dacă ne grăbim, adăugă Lydia pe drum, poate îl zărim pe căpitanul Carter, înainte să plece.

La Meryton se despărțiră; surorile mai mici se îndreptară înspre locuința soției unuia dintre ofițeri, iar Elizabeth îşi continuă drumul singură, străbătând câmp după câmp, sărind cu nerăbdare peste pârleazuri şi smârcuri; în cele din urmă, ajunse în fața casei, cu gleznele obosite, ciorapii murdari şi un chip strălucind de înfierbântarea mersului.

A fost condusă în sufrageria mica, unde erau toți ai casei, în afară de Jane, şi unde apariția Elizabethei stârni mare uimire. Pentru doamna Hurst şi domnişoara Bingley era de neconceput ca ea să fi făcut, la ora aceea, singură şi pe o vreme imposibilă, trei mile pe jos; Elizabeth era convinsă ca o dispreţuiau din această cauză. Au primit-o totuşi cu multă politețe, iar în purtarea fratelui lor era ceva mai mult decât simplă politețe — era bunăvoință şi amabilitate. Domnul Darcy n-a spus mai nimic, iar domnul Hurst, absolut nimic. Cel dintâi se simțea împărțit între un simțământ de admirație pentru strălucirea pe care efortul o dăduse chipului ei şi unul de îndoială, întrebându-se dacă împrejurarea merita ca ea să vină de atât de departe, singură. Cel de-al doilea domn se gândea numai la micul sau dejun.

Elizabeth întrebă despre sănătatea surorii ei, dar nu primi un răspuns prea mulțumitor. Domnişoara Bennet dormise prost; şi, cu toate ca se sculase, avea febră mare şi nu se simțea destul de bine pentru a putea părăsi camera. Elizabeth fu bucuroasă să fie condusă imediat la ea. Jane, pe care numai frică de a nu provoca temeri sau îngrijorări o împiedicase să scrie ce dor îi era de sora ei, fu încântată s-o vadă. Nu a fost însă în stare să stea mult de vorbă; şi când domnişoara Bingley ieşi, lăsându-le singure, ea nu putu spune cine ştie ce; îşi exprimă numai recunoştința pentru deosebită gentilețe cu care fusese tratată. Elizabeth se ocupă în tăcere de bolnavă.

După micul dejun, veniră la ele surorile; Elizabeth începu şi ea să le îndrăgească, văzând cita afecțiune şi solicitudine îi arătau Janei. Sosi apoi şi spițerul care după ce examina bolnavă, spuse — ceea ce era de la sine înțeles — ca aceasta răcise foarte tare şi ca trebuiau să încerce să învingă răul; o sfătui să se întoarcă din nou în pat şi promise să-i trimită doctorii. Jane urma imediat sfatul, căci i se ridicase temperatura şi o durea capul îngrozitor. Elizabeth nu o mai părăsi nici măcar o singură clipă, şi nici celelalte doamne nu lipsiră mult de lângă ea; domnii ieşiseră şi ele nu aveau de fapt nimic altceva de făcut.

Când ceasul bătu ora trei, Elizabeth simți ca era timpul să plece şi pomeni — fără să fie prea încântată — de lucrul acesta. Domnişoara Bingley îi oferi trăsură şi Elizabeth aştepta ca aceasta să mai stăruie puțin înainte de a primi, când Jane manifestă o asemenea îngrijorare la gândul de a se despărți de sora ei, încât domnişoara Bingley se văzu obligată să schimbe

propunerea de a-i oferi trăsura în invitaţia de a rămâne, pentru moment, la Netherfield. Elizabeth accepta plină de recunoştinţă şi un servitor fu apoi trimis la Longbourn pentru a înştiinţa familia ca va rămâne acolo şi pentru a le aduce veşminte de schimb.

Capitolul VIII

La orele cinci, cele două doamne se retraseră ca să se schimbe pentru masa de seară şi la şase şi jumătate Elizabeth fu poftita la cină. Ea nu putu da un răspuns îmbucurător potopului de întrebări politicoase, printre care le remarcă, încântată, pe cele pline de o caldă solicitudine ale domnului Bingley, Jane nu se simţea deloc mai bine. La auzul acestei veşti, surorile repetară de trei, patru ori ca erau grozav de mâhnite, ca era grozav de neplăcut să fii grav răcit şi ca le displăcea teribil când erau ele însele bolnave — pe urmă nu se mai gândiră nici un moment la acest lucru; indiferenţa lor faţă de Jane, când aceasta nu era de faţă, o făcea pe Elizabeth să resimtă vechea ei antipatie pentru ele.

Fratele lor era, într-adevăr, singurul din familie pe care-l putea privi cu plăcere. Îngrijorarea lui pentru Jane era vădită, iar atenţiile faţă de ea însăşi, încântătoare; acestea o împiedicară să se simtă atât de nepoftită pe cât credea ca este în ochii celorlalţi. Nimeni, în afară de el, nu o luă în seamă. Domnişoara Bingley era preocupată de domnul Darcy; sora ei, nu mai puţin; în ceea ce-l privea pe domnul Hurst, lângă care şedea Elizabeth, acesta era un bărbat indolent, care nu trăia decât pentru mâncare, băutura şi jocul de cărţi şi care, aflând ca dânsa prefera o mâncare simplă în locul unui *ragout* nu mai găsi ce să-i spună.

Când se sfârşi cină, Elizabeth se reîntoarse lângă Jane şi, cum se închise uşa în urma ei, domnişoara Bingley se porni s-o vorbească de rău. Purtarea Elizabethei fu calificată ca foarte rea, într-adevăr — un amestec de mândrie şi impertinentă; nu avea nici conversaţie, nici stil, nici gust şi nu era nici frumoasă.

La fel gândea şi doamna Hurst care adăugă:

— Pe scurt, n-are nici o calitate, în afară de aceea ca este un as al mersului pe jos. N-am să uit în viaţa mea apariţia ei aici, astăzi de dimineaţă. Într-adevăr arata ca o sălbatică.

— Chiar aşa, Luiza. Cu greu mi-am putut păstra seriozitatea. O neghiobie, să vină aici. De ce, mă rog, a trebuit să gonească peste câmpuri, pentru o răceală a surorii ei? Cu părul în aşa neorânduială, atât de răvăşit!

— Da, şi juponul; sper ca i-ai văzut juponul. Tăvălit prin noroi, de un laţ de palma — sunt absolut sigură; şi fusta lăsată în jos ca să-l ascundă, fără să izbutească.

— Portretul făcut de tine, Luiza, s-ar putea să fie foarte exact, spuse Bingley, dar eu nu am băgat nimic de seamă. Mi s-a părut ca domnişoara Eliza Bennet arata nespus de bine, azi-dimineaţă când a intrat aici. Nici n-am observat juponul murdar.

— *Dumneata* l-ai remarcat, de bună seamă, domnule Darcy, spuse domnişoara Bingley, şi înclin să cred ca nu ţi-ar plăcea s-o vezi pe sora *dumitale* prezentându-se astfel.

— Desigur, nu.

— Auzi, să meargă trei mile sau patru, sau cinci, sau câte or fi, cu noroiul trecându-i peste glezne, şi singură, singură de tot! Ce-a vrut să arate cu asta? Mi se pare ca asta dovedeşte un gen oribil de independenţă plină de înfumurare şi o indiferenţă, cu totul provincială, faţă de etichetă.

— Dovedeşte dragoste pentru sora ei, ceea ce este încântător, interveni Bingley.

— Mă tem, domnule Darcy, remarcă aproape în şoaptă domnişoara Bingley, ca această întâmplare a alterat, întrucâtva, admiraţia dumitale pentru ochii ei frumoşi.

— Deloc, replică el, efortul le dăduse şi mai multă strălucire.

Urmă o mica tăcere, apoi doamna Hurst reluă firul.

— O preţuiesc foarte mult pe Jane Bennet — este într-adevăr o fată tare drăguţă — şi doresc din toată inima să se căpătuiască bine, dar, cu asemenea părinţi şi cu rude atât de modeste, mă tem ca nu prea are şanse.

— Te-am auzit — cred — spunând ca au un unchi, avocat la Meryton.

— Da, şi mai au unul care locuieşte pe undeva prin apropiere de Cheapside.

— Asta este culmea! Adăugă sora ei şi izbucniră în hohote de râs.

— Dacă ar avea atâţia unchi cât să umple întregul Cheapside, exclamă Bingley, asta tot nu le-ar face, nici cu o iotă, mai puţin fermecătoare.

— Le-ar micşora însă simţitor şansele de a se mărita cu bărbaţi cu o oarecare greutate în lume, replică Darcy.

Bingley nu răspunse nimic; surorile lui însă îl aprobară cu entuziasm şi continuară să facă haz pe seama vulgarităţii rudelor dragei lor prietene.

Totuşi, când ieşiră din sufragerie, s-au dus — iarăşi pline de tandreţe — în camera bolnavei, unde au rămas până ce au fost poftite la cafea. Jane se simţea încă foarte rău şi Elizabeth n-o mai lăsa singură, nici o clipă, până seara târziu, când avu mângâierea de a-şi vedea sora dormind, şi atunci i se păru mai curând potrivit, decât plăcut, să coboare în salon. Când intră, îi găsi pe toţi jucând "100" şi fu imediat poftita să ia parte la joc; dar, bănuind ca jucau tare, se scuză pretextând starea surorii sale şi spunând că-şi va petrece puţinul timp cât va rămâne jos, cu o carte. Domnul Hurst o privi mirat.

— Preferaţi cititul, jocului de cărţi? Foarte ciudat! Se miră el.

— Domnişoara Eliza Bennet, interveni domnişoara Bingley, dispreţuieşte jocul de cărţi. E o mare cititoare şi nu găseşte plăcere în nimic altceva.

— Nu merit nici asemenea preţuire, nici asemenea critică. *Nu* sunt o mare cititoare şi găsesc plăcere în multe alte lucruri.

— În a va îngriji sora, sunt sigur, spuse Bingley. Sper ca plăcerea dumneavoastră va fi curând şi mai mare, văzând-o iar sănătoasă.

Elizabeth îi mulţumi din toată inima, apoi se îndrepta spre o masă pe care se aflau câteva cărţi. El se oferi să-i mai aducă altele — tot ceea ce se găsea în biblioteca să.

— Ce mult aş dori să am o colecţie mai mare, spre bucuria dumneavoastră şi cinstea mea; sunt însă cam leneş şi, deşi nu am multe cărţi, am mai multe decât am răsfoit vreodată.

Elizabeth îl asigură ca se putea perfect mulţumi cu cele care se găseau acolo.

— Sunt uimită, spuse domnişoara Bingley, ca tatăl meu a lăsat o colecţie atât de mica de cărţi. Ce biblioteca minunată aveţi la Pemberley, domnule Darcy!

— Ar trebui să fie bună, răspunse el, căci reprezintă strădania multor generaţii.

— Şi apoi, dumneata însuţi ai imbogatit-o atât! Mereu cumperi cărţi.

— Nu pot concepe să-ţi neglijezi biblioteca personală, în zilele noastre.

— S-o neglijezi! Sunt sigură ca nu neglijaţi nimic din ce ar putea adăuga ceva la frumuseţile acelei nobile reşedinţe. Charles, când îţi vei construi casa *ta,* aş dori să, fie măcar pe jumătate atât de încântătoare pe cât e Pemberley.

— Şi eu la fel.

— Te-aş sfătui să cumperi un loc în vecinătate şi să iei Pemberley ca model; în Anglia nu există ţinut mai minunat ca Derbyshire.

— Cu dragă inimă. Voi cumpăra chiar reşedinţa Pemberley, dacă Darcy mi-o vinde.

— Vorbesc de ceea ce e posibil, Charles.

— Pe cinstea mea, Caroline, cred ca e mult mai posibil să capeţi Pemberley-ul cumpărându-l, decât copiindu-l.

Elizabeth era atât de prinsă de ceea ce se petrecea, încât nu se prea putea concentra asupra cărţii; aşa ca o lasa curând deoparte, se apropie de masă de joc şi se aşeză între domnul Bingley şi sora lui mai mare, ca să privească jocul.

— Domnişoara Darcy a crescut mult de astă-primăvară? Continuă domnişoara Bingley; este oare cât mine de înaltă?

— Cred ca da. E cam de înălţimea domnişoarei Elizabeth Bennet; chiar mai înaltă.

— Ce dor îmi e s-o văd din nou! N-am întâlnit niciodată pe cineva care să mă fi încântat mai mult. Ce înfăţişare, ce maniere, şi atât de desăvârşită pentru vârsta ei! Cântă dumnezeieşte la pian.

— Sunt uluit, spuse Bingley, cum de reuşesc toate tinerele domnişoare să fie atât de desăvârşite.

— Desăvârşite! Toate tinerele domnişoare! Dragul meu Charles, ce vrei să spui?

— Da, toate, cred. Toate pictează măsuţe, şi îmbrăcă paravane, şi împletesc punguţe. Nu cunosc una care să nu ştie să facă toate astea şi, pe cuvânt, nu mi s-a întâmplat să mi se vorbească pentru prima oară de vreo domnişoară, fără să mi se spună cât e de desăvârşită.

— Lista dumitale cuprinzând enumerarea însuşirilor comune atâtor domnişoare, spuse Darcy, este mult prea adevărată. Cuvântul este însă folosit pentru o mulţime de femei care nu-l merită decât pentru ca îmbraca paravane şi împletesc punguţe; dar eu personal sunt departe de a fi de acord cu acest fel de a aprecia doamnele în general. Nu mă pot lăuda ca aş avea, printre toate cunoştinţele mele, mai mult de o jumătate de duzină care să fie cu adevărat desăvârşite.

— Nici eu, sunt convinsă, conchise domnişoara Bingley.

— Atunci, remarcă Elizabeth, desigur ca ideea dumneavoastră despre o femeie desăvârşită este foarte cuprinzătoare.

— Da! Foarte cuprinzătoare! Repetă Darcy.

— Oh! Desigur, strigă sustinatoarea-i devotată, nimeni nu poate fi considerat desăvârşit, dacă nu depăşeşte ceea ce poţi întâlni în mod obişnuit. O femeie trebuie să cunoască bine

muzică, pictura, cântul, dansul şi limbile moderne, pentru a merita acest calificativ; şi, în afară de acestea toate, trebuie să aibă încă un nu ştiu ce în înfăţişarea ei, în felul ei de a merge, în tonul glasului, în ţinută şi felul sau de a se exprima; altfel nu merită calificativul acesta decât pe jumătate.

— Trebuie să posede într-adevăr toate aceste însuşiri, confirma Darcy; şi la acestea toate, mai trebuie totuşi să adauge încă ceva şi mai esenţial — îmbogăţirea minţii sale printr-o lectura neîntreruptă.

— Nu mă miră faptul ca nu cunoaşteţi decât şase femei desăvârşite. În aceste condiţii, m-ar mira să cunoaşteţi măcar una.

— Sunteţi atât de pornită împotriva propriului dumneavoastră sex, încât va îndoiţi de această posibilitate?

— *Eu* nu am văzut niciodată o astfel de femeie. Eu nu am văzut niciodată îmbinate laolaltă atâta har, şi gust, şi hărnicie, şi distincţie...

Doamna Hurst şi domnişoara Bingley se revoltară de injusteţea îndoielii exprimate de Elizabeth şi continuau amândouă să protesteze, spunând ca ele cunoşteau o mulţime de femei care corespundeau acestei descrieri, când domnul Hurst le cheamă la ordine, cu reproşuri amare pentru lipsa lor de atenţie la joc. Intervenţia lui puse capăt oricărei conversaţii şi, după câteva clipe, Elizabeth ieşi din salon.

— Eliza Bennet, spuse domnişoara Bingley, când uşa se închise în urma ei, este una dintre acele domnişoare care doresc să se pună în valoare în fata sexului opus prin subaprecierea propriului lor sex, şi sistemul reuşeşte, cred, cu mulţi bărbaţi; dar, după părerea mea, acesta este un mijloc vrednic de dispreţ, un procedeu josnic.

— Fără îndoială, răspunse Darcy, căruia îi fusese mai ales adresată această remarcă, josnicie există în toate mijloacele pe care doamnele îşi îngăduie uneori să le folosească pentru a captivă. Tot ce are afinitate cu viclenia e vrednic de dispreţ.

Domnişoara Bingley n-a fost destul de mulţumită de răspunsul lui, pentru a mai continua discuţia pe această temă.

Elizabeth reveni numai pentru a-i informa ca sora ei se simţea mai rău şi ca nu putea pleca de lângă ea. Bingley porunci să fie chemat imediat domnul Jones; surorile lui însă, convinse ca avizul unui spiţer de ţară nu putea fi de nici un folos, au fost de părere să fie trimis un curier la oraş, după unul dintre doctorii cei mai renumiţi. Elizabeth nici nu a vrut să audă de aşa ceva, dar nu se împotrivea propunerii fratelui lor şi hotărâră ca, a doua zi dis-de-dimineaţă, să fie chemat domnul Jones, în cazul ca sora ei nu se va simţi incontestabil mai bine. Bingley era foarte abătut; surorile sale au declarat ca erau nenorocite. Cu toate acestea, după cină, şi-au alinat durerea cântând duete; el însă nu a putut găsi o mai bună uşurare a durerii sale decât dând instrucţiuni menajerei să aibă toată grijă de bolnavă şi de sora ei.

Capitolul IX

Elizabeth petrecu mai toată noaptea în camera surorii sale şi dimineaţă avu bucuria de a putea da un răspuns mulţumitor despre sănătatea Janei, domnului Bingley care s-a interesat foarte devreme printr-o jupâneasă şi, niţel mai târziu, celor două elegante cameriste ale surorilor lui. Totuşi, în ciuda acestei îmbunătăţiri, ea ceru să se trimită un bileţel la Longbourn, dorind ca mama ei să vină s-o vadă pe Jane şi să judece chiar dânsa ce trebuie făcut. Biletul a fost imediat expediat şi tot atât de urgent s-au îndeplinit şi cele cuprinse în el. Doamna Bennet, însoţită de mezinele sale, a ajuns la Netherfield îndată după micul dejun.

Dacă ar fi găsit-o pe Jane cu adevărat în pericol, ar fi fost tare nenorocită; dar văzând-o, îşi dădu seama ca boala fiicei sale nu era îngrijorătoare şi nu prea dorea ca Jane să se facă bine atât de repede, deoarece însănătoşirea însemna plecarea ei de la Netherfield. Nici nu vru să audă — prin urmare — de rugămintea fiicei sale de a fi luată acasă; şi nici spiţerul, care sosise cam în acelaşi timp cu doamna Bennet, nu a fost de acord. După ce stătu puţin cu Jane, la invitaţia personală a domnişoarei Bingley, mama şi cele trei fiice o însoţiră în sufrageria mica. Bingley le întâmpină exprimându-şi speranţa ca doamna Bennet nu o găsise pe fiica ei mai rău decât se aşteptase.

— Ba da, domnule, sună răspunsul. E mult prea bolnavă pentru a putea fi luată acasă. Domnul Jones zice ca nici nu trebuie să ne gândim să o luăm de aici. Trebuie să abuzăm încă puţin de gentileţea dumneavoastră,

— S-o luaţi de aici! Strigă Bingley. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Sora mea, sunt sigur, nici nu vrea să audă de acest lucru.

— Puteți conta, doamnă, spuse domnişoara Bingley cu o rece politețe, ca domnişoara Bennet se va bucura de toată atenția posibilă câtă vreme se va afla la noi.

Doamna Bennet nu mai contenea cu mulțumirile.

— Sunt încredințată, adăugă ea, ca dacă n-ar fi avut prieteni atât de buni nu ştiu ce s-ar fi ales de ea; deoarece este într-adevăr foarte bolnavă şi suferă teribil de mult, dar cu cea mai mare răbdare posibilă, ca aşa e felul ei, pentru ca are în toate împrejurările firea cea mai dulce pe care am văzut-o vreodată. Adesea le spun celorlalte fiice ale mele ca nu sunt nici la degetul *ei* mic. Aveți o cameră tare dulce, domnule Bingley, şi o privelişte încântătoare înspre cărarea aceasta cu pietriş. Nu ştiu, în tot ținutul, un loc care să se compare cu Netherfield. Sper ca nici nu va trece prin minte să plecați curând de aici, deşi aveți un contract pe termen scurt.

— Tot ceea ce fac, fac în grabă, răspunse Bingley. Deci, dacă ar fi să mă hotărăsc să plec din Netherfield, aş zbura, probabil, în cinci minute. Deocamdată mă consider totuşi stabilit aici.

— Chiar aşa mi-am închipuit ca sunteți, exclamă Elizabeth.

— Începeți să mă cunoaşteți, nu? Spuse Bingley întorcându-se către ea.

— Oh! Da! Cred ca va cunosc perfect.

— Aş dori să pot lua afirmația dumneavoastră drept un compliment; dar să fii atât de transparent — mă tem ca e jalnic.

— Asta e după cum se-ntâmplă. Nu înseamnă ca o fire ascunsă, complicată, merită o mai înaltă sau o mai mica prețuire decât o fire ca a dumneavoastră.

— Lizzy, strigă mama sa, adu-ți aminte unde te afli şi nu-ți lua nasul la purtare, aşa cum îți îngăduim să faci acasă.

— N-am ştiut, continua Bingley imediat, ca va ocupați cu studiul firii oamenilor. Trebuie să fie un studiu amuzant.

— Da, iar firile complicate sunt *cele mai* amuzante. Ele prezintă, cel puțin, acest avantaj.

— Viața la țară, interveni Darcy, îți poate oferi în general prea puține subiecte pentru un asemenea studiu. La țară te mişti într-o societate foarte restrânsă şi lipsită de variație.

— Dar oamenii se schimba atât de mult, încât mereu, mereu poți observa ceva nou la ei.

— Da, cu adevărat, se amestecă doamna Bennet, jignită de felul lui de a vorbi despre viața la țară. Va asigur ca se întâmplă *din astea* tot atât de mult şi la țară ca şi la oraş.

Toată lumea rămase surprinsă, iar Darcy, după ce o privi un moment, se întoarse tăcut într-alta parte. Doamna Bennet, care-şi închipuia ca repurtase o totală victorie asupra lui, continua triumfătoare:

— În ceea ce mă priveşte, nu găsesc ca Londra ar prezenta cine ştie ce avantaje, în afară de magazine şi localuri publice. Viața la țară este infinit mai plăcută, nu-i aşa, domnule Bingley?

— Când sunt la țară, răspunse el, nici nu mi-ar trece prin minte să plec de acolo, iar când sunt la oraş, simt cam acelaşi lucru. Au fiecare avantajele lor şi pot fi tot atât de fericit şi într-o parte şi-n cealaltă.

— Da, pentru ca sunteți aşa cum trebuie să fie un om, dar domnul de colo — şi-şi aruncă ochii înspre Darcy — pare să creadă ca viața la țară nu înseamnă absolut nimic.

— Vai, mamă, te înşeli! Spuse Elizabeth, roşind pentru mama sa. L-ai înțeles total greşit pe domnul Darcy. Dânsul a vrut să spună ca la țară nu găseşti o gamă atât de variată de oameni ca la oraş, ceea ce trebuie să recunoşti ca este adevărat.

— Sigur, draga mea, n-a zis nimeni ca găseşti; dar în ceea ce priveşte ocazia de a întâlni multă lume aici, cred ca sunt puține localități mai mari. Eu una ştiu ca suntem în vizită cu douăzeci şi patru de familii.

Numai respectul pentru Elizabeth îl făcu pe Bingley să se stăpânească. Sora lui fu mai puțin delicată şi-şi îndreptă ochii către domnul Darcy, cu un surâs foarte expresiv. Elizabeth, pentru a spune ceva care să schimbe gândurile mamei sale, o întrebă dacă Charlotte Lucas mai trecuse pe la Longbourn de când plecase ea de acasă.

— Da, a venit ieri cu tatăl ei. Ce om încântător e Sir William; nu este aşa, domnule Bingley? Un bărbat atât de elegant! Atât de amabil şi de degajat! Găseşte întotdeauna un cuvânt de spus, tuturor. *Asta* este ideea mea despre buna-crestere; iar persoanele acelea care se cred foarte importante şi nu-şi dezlipesc niciodată buzele se insala amarnic.

— Charlotte a luat masa la noi?

— Nu, a ținut morțiş să plece acasă. Îmi închipui ca aveau nevoie de ea pentru pateuri. În ceea ce mă priveşte, domnule Bingley, eu țin slugi care se pricep să facă treaba. Fetele *mele* sunt crescute altfel. Dar fiecare face cum îl taie capul şi domnişoarele Lucas sunt un soi foarte bun de fete, va asigur. Ce păcat ca nu sunt arătoase! Nu ca *eu* aş socoti-o pe Charlotte

atât de urâtă! Şi, pe urmă, ea este prietena noastră intimă.

— Pare a fi o fată agreabilă, interveni Bingley.

— Vai, da! Dar trebuie să recunoaşteţi ca e foarte urâtă. Lady Lucas a spus şi ea adeseori lucrul asta şi mă invidiază pentru frumuseţea Janei. Nu-mi place să mă fălesc cu propriii mei copii, dar, la drept vorbind, ca Jane — nu se vede des fata mai frumoasă. Aşa spune toată lumea. Nu mă iau după ce simt eu. Când avea numai cincisprezece ani, un domn care stătea la fratele meu Gardiner, în oraş, se îndrăgostise atât de tare de Jane, încât cumnată-mea era sigură c-o s-o ceară înainte să plece de la ei. Totuşi n-a cerut-o. Poate a găsit ca era prea tânără. A scris totuşi nişte versuri despre ea; şi tare drăguţe mai erau.

— Şi cu asta s-a sfârşit şi dragostea lui, interveni Elizabeth nerăbdătoare. Mulţi s-au vindecat în acest fel, îmi închipui. Mă întreb cine o fi descoperit eficacitatea versurilor în alungarea dragostei.

— Am fost obişnuit să consider versurile ca o *hrană* pentru dragoste, spuse Darcy.

— Poate, pentru o dragoste frumoasă, puternică, sănătoasă. Totul hrăneşte ceea ce este deja viguros. Dar, dacă e vorba numai de o înclinaţie uşoară, superficială, sunt convinsă ca un singur sonet e de ajuns s-o distrugă.

Darcy zâmbi doar, şi liniştea generală ce urmă o făcu pe Elizabeth să tremure de teamă ca mama ei se va compromite din nou. Ar fi vrut să spună ceva, dar nu găsi nimic de spus. După o scurtă tăcere, doamna Bennet reîncepu să-i mulţumească domnului Bingley pentru amabilitatea ce-i arata Janei, scuzându-se că-l deranja şi cu prezenţa Elizei. Domnul Bingley îi răspunse cu o firească politeţe şi o sili pe sora lui mai mica să fie de asemeni politicoasă şi să spună ceea ce se cuvenea. Ea îşi făcu datoria fără prea multă bunăvoinţă; dar doamna Bennet se simţi mulţumită şi, curând după aceasta, ceru să-i vină trăsura. La acest semnal, cea mai mica dintre fiicele sale se ridică. Tot timpul vizitei, cele două fete şuşotiseră între ele şi hotărâseră ca mezina să-i amintească domnului Bingley promisiunea făcută la venirea lui în localitate, de a da un bal la Netherfield.

Lydia era o fată de cincisprezece ani, voinică, înaltă, cu un ten frumos şi o fire veselă; era preferata mamei sale care, din slăbiciune, o scosese prea devreme în lume. Era zburdalnică şi avea un fel de siguranţă de sine firească; aceasta se transformase în îndrăzneală, datorită atenţiilor ofiţerilor încurajaţi de propria ei frivolitate şi de mesele copioase oferite de unchiul ei. Era deci foarte indicată să-i vorbească domnului Bingley despre bal şi îi aminti, cu bruscheţe, de promisiunea făcută, adăugând ca ar fi un lucru tare ruşinos dacă nu şi-ar respectat-o. Răspunsul lui la acest atac neaşteptat fu o încântare pentru urechile doamnei Bennet.

— Sunt cu totul gata, va asigur, să-mi ţin promisiunea; şi, când sora dumneavoastră se va însănătoşi, va trebui — dacă va face plăcere — să fixaţi precis ziua balului. Dar nu cred c-aţi dori să dansaţi, atâta vreme cât dânsa este suferindă.

Lydia se declară mulţumită.

— Oh, da, ar fi mult mai bine să aşteptăm ca Jane să se însănătoşească şi, foarte probabil, până atunci domnul căpitan Carter va fi înapoi la Meryton. Şi după ce veţi da *dumneavoastră* balul, adăugă ea, am să insist să dea şi ei unul. Am să-i spun domnului colonel Forster ca ar fi ruşinos dacă n-ar face-o.

Apoi, doamna Bennet şi fiicele sale plecară, iar Elizabeth se întoarse numaidecât la Jane, lăsând pe cele două doamne şi pe domnul Darcy să comenteze purtarea ei şi a familiei sale; totuşi nu-l putură determina să înceapă s-o ponegrească pe *ea,* în pofida tuturor sarcasmelor domnişoarei Bingley asupra *ochilor frumoşi.*

Capitolul X

Ziua trecu cam tot cum trecuse şi cea dintâi. Doamna Hurst şi domnişoara Bingley petrecură, în cursul dimineţii, câteva ore cu bolnavă care continuă, deşi încet, să se refacă; iar seara, Elizabeth se alătura grupului din salon. Totuşi masa de "100" nu mai apăru. Domnul Darcy scria o scrisoare, iar domnişoara Bingley, stând lângă el, îl privea cum scrie şi-i sustrăgea mereu atenţia cu mesaje pentru sora lui. Domnul Hurts şi domnul Bingley jucau pichet, iar doamna Hurst le urmărea jocul.

Elizabeth se apucă să brodeze ceva şi se amuză destul de bine, observând cele ce se petreceau intre domnul Darcy şi domnişoara Bingley. Neîntreruptele ei laude, când pentru caligrafia lui, când pentru rândurile lui drepte, când pentru lungimea scrisorii, şi perfectă indiferenţă cu care erau primite aceste complimente făceau un dialog ciudat; şi toate se potriveau, întocmai, cu părerea pe care o avea Elizabeth despre ei amândoi.

— Ce încântată va fi domnişoara Darcy să primească o astfel de scrisoare!

Darcy nu răspunse.

— Scrieţi neobişnuit de repede.

— Va înşelaţi; scriu destul de încet.

— Ce multe scrisori aveţi prilejul să scrieţi în cursul unui an — scrisori de afaceri, de asemeni! Ce odioase cred ca sunt!

— Mare noroc deci ca ele cad în sarcina mea şi nu a dumneavoastră.

— Va rog, spuneţi-i surorii dumneavoastră ca mi-e dor de dânsa.

— La rugămintea dumneavoastră, i-am spus-o deja o dată.

— Mă tem ca nu sunteţi mulţumit de până dumneavoastră. Daţi-mi voie să v-o pregătesc eu ştiu să pregătesc splendid până de scris.

— Mulţumesc, dar întotdeauna mi-o pregătesc singur.

— Cum de reuşiţi să scrieţi atât de uniform?

El tăcu.

— Spuneţi-i surorii dumneavoastră ca sunt încântată de progresul pe care-l face la harpă şi, va rog, aduceţi-i la cunoştinţă ca am rămas extaziată de micul şi frumosul ei model pentru măsuţa şi că-l găsesc infinit superior celui făcut de domnişoara Grantley.

— Îmi îngăduiţi oare să amân extazul dumneavoastră pentru scrisoarea viitoare? Acum nu mai am loc să-i fac cinstea cuvenită.

— Oh! Nu are nici o importanţă. O voi vedea pe domnişoara Darcy în luna ianuarie. Îi scrieţi totdeauna scrisori atât de fermecătoare şi de lungi, domnule Darcy?

— Da, ele sunt în general lungi; dacă sunt sau nu fermecătoare întotdeauna, nu sunt eu acela care s-o poată spune.

— Pentru mine e lege ca cineva care e în stare să scrie cu uşurinţă o scrisoare lungă nu poate să scrie prost.

— Complimentul acesta nu merge pentru Darcy, Caroline, interveni fratele ei, căci el *nu* scrie uşor. Îşi alege cu prea mare grijă cuvintele; nu este aşa, Darcy?

— Felul meu de a scrie se deosebeşte mult de al tău.

— Oh! Exclamă domnişoara Bingley, Charles scrie în modul cel mai neglijent cu putinţă. Jumătate din cuvinte nu le scrie deloc, iar restul le mâzgăleşte.

— Ideile îmi curg atât de repede, încât nu am timpul să le exprim; şi, din cauza asta, adeseori, scrisorile mele nu transmit nici o idee celor cărora le scriu.

— Modestia dumneavoastră, domnule Bingley, spuse Elizabeth, dezarmează — fireşte — reprobarea.

— Nimic nu este mai înşelător, spuse Darcy, decât falsă modestie. Ea înseamnă adesea neglijenta în opinii şi, uneori, lauda indirectă.

— Şi în care dintre aceste două intra ultima *mea* neînsemnată proba de modestie?

— Lauda indirectă, căci te mândreşti cu defectele tale la scris, deoarece eşti convins ca ele provin dintr-o rapiditate de gândire şi neglijenţa în transpunere care, dacă nu e de admirat, este — crezi tu — deosebit de interesantă. Capacitatea de-a face ceva cu rapiditate este întotdeauna preţuită de cel care o are şi care adesea nu dă nici o atenţie imperfecţiunii execuţiei. Când i-ai spus doamnei Bennet azi-dimineaţă ca, dacă te-ai hotărî vreodată să pleci din Netherfield, ai face-o în cinci minute, ai vrut să sune totul ca un panegiric, ca un elogiu pe care ţi-l aduceai singur; totuşi, ce găseşti atât de lăudabil într-o grabă care poate lăsa nefăcute treburi foarte importante şi care nu poate fi de real folos nici ţie, nici nimănui?

— Ei! Strigă Bingley, asta e chiar prea de tot, să-ţi aminteşti seara de toate năzbâtiile spuse dimineaţa! Şi totuşi, pe cuvântul meu de cinste, am crezut ca e adevărat ceea ce am spus despre mine şi aşa cred şi acum. Prin urmare, cel puţin nu mi-am atribuit calitatea de om inutil grăbit numai şi numai pentru a mă lăuda în fata doamnelor.

— Presupun ca aşa ai crezut, dar nu sunt deloc convins ca ai pleca atât de grabnic. Purtarea ta ar depinde de împrejurări, exact ca a oricăruia dintre oamenii pe care-i cunosc, şi dacă, în clipa când ai încăleca, un prieten ţi-ar spune: "Bingley, ar fi mai bine să rămâi până săptămâna viitoare"', probabil ca ai face-o, probabil ca nu ai pleca; şi dacă ţi-ar mai spune o vorbă, s-ar putea să mai rămâi o lună.

— N-aţi dovedit cu asta, interveni Elizabeth, decât ca domnul Bingley nu s-a preţuit îndeajuns. Dumneavoastră l-aţi lăudat acum mai mult decât a făcut-o el însuşi.

— Va sunt foarte recunoscător, spuse Bingley, pentru ca aţi transformat cele spuse de prietenul meu într-o preţuire adusă firii mele blajine. Mă tem însă ca daţi lucrurilor o întorsătură la care acest domn nici nu s-a gândit; părerea lui despre mine ar fi mai bună dacă, în împrejurarea pomenită, aş refuza net şi aş da pinteni calului, gonind cât mai repede.

— Ar considera atunci domnul Darcy ca bruscheţea primei dumneavoastră hotărâri e

compensata de încăpăţânarea cu care va ţineţi de ea?!

— Pe cuvântul meu, nu va pot explica acest lucru. Darcy trebuie să spună singur ce are de spus.

— Va aşteptaţi acum să justific păreri pe care va place să le numiţi ale mele, dar pe care nu le-am recunoscut niciodată ca atare. Luând totuşi cazul ca fiind aşa cum îl prezentaţi dumneavoastră, nu trebuie să uitaţi, domnişoara Bennet, ca am presupus ca prietenul care doreşte întoarcerea celuilalt din drum şi amânarea hotărârii lui de a pleca n-a făcut decât să-şi exprime dorinţa, i-a cerut aceasta fără un singur argument justificator.

— A ceda fără ezitare — simplu — la *insistenta* unui prieten nu are nici un merit în ochii dumneavoastră.

— A ceda fără a fi convins nu este un compliment pentru înţelegerea nici unuia dintre ei.

— Îmi pare, domnule Darcy, ca nu puneţi preţ pe înrâurirea pe care o au prietenia şi dragostea. Preţuirea pe care o ai pentru solicitant te poate adesea face să-i îndeplineşti cererea fără să mai aştepţi argumente care să te convingă. Nu vorbesc despre un caz anume, ca acela pe care l-aţi imaginat dumneavoastră referitor la domnul Bingley. Poate ca ar fi mai bine să aşteptăm să se ivească împrejurarea, înainte de a discuta libertatea lui de acţiune. Dar în general şi-n cazuri obişnuite, între prieteni, când unul dintre ei doreşte ca celălalt să schimbe o hotărâre fără prea mare importanţă, aţi avea o proastă părere despre aceia care e de acord cu dorinţa prietenului sau, fără să aştepte să fie convins cu argumente?

— Nu ar fi cazul ca, înainte de a discuta această temă, să determinăm, cu ceva mai multă precizie, gradul de importanţă al cererii respective, precum şi gradul de apropiere dintre prieteni?

— Oh, desigur, spuse Bingley, să auzim tot, toate amănuntele; să nu lăsăm deoparte înălţimea şi grosimea lor comparativa, pentru ca acestea, domnişoara Bennet, au în discuţie mai multă greutate decât va daţi dumneavoastră seama. Va asigur ca, dacă Darcy n-ar fi un om atât de mare şi de falnic în comparaţie cu mine, nu aş avea pentru el nici jumătate din deferenta pe care o am. Va declar ca nu cunosc ceva mai oribil decât Darcy, în anumite împrejurări şi în anumite locuri — acasă la el în special — într-o seară de duminică în care nu are nimic de făcut.

Domnul Darcy zâmbi; Elizabeth avu impresia ca se simţea jignit şi de aceea îşi stăpâni râsul. Domnişoara Bingley fu foarte afectată de afrontul pe care îl primise domnul Darcy şi îşi mustra fratele pentru absurdităţile spuse.

— Văd ceea ce urmăreşti, Bingley, îi spuse prietenul sau. Nu-ţi plac discuţiile şi doreşti s-o înăbuşi pe cea de acum.

— Poate ca nu-mi plac. Discuţiile seamănă prea mult cu disputele. Dacă tu şi domnişoara Bennet aţi amâna-o pe cea de faţă până ce voi ieşi din cameră, v-aş rămâne foarte îndatorat; după aceea puteţi spune despre mine tot ce vreţi.

— Ceea ce doriţi, spuse Elizabeth, nu reprezintă nici un sacrificiu din partea mea; iar domnul Darcy ar face mult mai bine să-şi sfârşească scrisoarea.

Domnul Darcy îi urmă sfatul şi se apucă îndată de scris.

Când sfârşi, ceru domnişoarei Bingley şi Elizabethei favoarea de a asculta puţină muzică. Domnişoara Bingley se îndrepta cu vioiciune spre pian şi, după o politicoasă invitaţie, adresată Elizabethei de a cânta prima, ceea ce aceasta refuza cu tot atâta politeţe, dar mai hotărât, se aşeză ea însăşi.

Doamna Hurst cânta împreună cu sora ei, şi în timp ce ele erau ocupate în acest fel, Elizabeth, care răsfoia nişte caiete de note de pe pian, nu putu să nu remarce ce des se fixau ochii domnului Darcy asupra ei.

Îi venea greu să presupună ca ea putea constitui obiectul admiraţiei unui bărbat atât de important, dar era încă şi mai ciudat ca el s-o privească pentru ca nu o plăcea. În cele din urmă, nu putu totuşi să-şi închipuie decât ca îi atrăsese atenţia deoarece, conform ideilor lui, era în ea ceva mai nepotrivit şi mai de reprobat decât în oricare altul dintre cei prezenţi. Presupunerea aceasta nu o îndurera. Domnul Darcy îi plăcea prea puţin ca să-i pese de aprobarea lui.

După câteva cântece indiene, domnişoara Bingley aduse o variaţie cu un vioi cântec scoţian şi atunci domnul Darcy, apropiindu-se de Elizabeth, îi spuse:

— Domnişoara Bennet, nu va tentează foarte tare să profitaţi de acest prilej pentru a dansa o *Scoţiană?*

Ea surâse, dar nu răspunse nimic. Oarecum surprins de tăcerea ei, Darcy repetă întrebarea.

— Oh, v-am auzit, dar n-am putut hotărî imediat ce răspuns să va dau. Ştiu ca doreaţi să va spun "da" ca să aveţi satisfacţia de a-mi dispreţui gustul; dar mie îmi face întotdeauna

plăcere să dejoc astfel de planuri şi să lipsesc oamenii de satisfacția unui dispreț premeditat. M-am hotărât deci să va spun ca nu doresc câtuşi de puțin să dansez o Scoțiană şi, acum, disprețuiți-mă, dacă îndrăzniți.

— Cu adevărat, nu îndrăznesc.

Elizabeth, care se aşteptase să-l fi jignit, rămase uluită de gentilețea lui; era însă în felul ei de a fi un amestec de drăgălăşenie *şi* malițiozitate care o făceau incapabilă de a jigni pe cineva; iar Darcy nu fusese în viața lui vrăjit de o femeie, cum era acum de ea. Era cu adevărat convins ca, dacă nu ar fi fost la mijloc inferioritatea rudelor ei, dânsul s-ar fi aflat oarecum în pericol.

Domnişoara Bingley văzuse sau bănuia îndeajuns pentru a fi geloasă, şi marea ei îngrijorare pentru însănătoşirea dragei sale prietene Jane era alimentată, întrucâtva, de dorința de a se vedea scăpată de sora acesteia.

Încerca adesea să-l facă pe Darcy să se dezguste de Elizabeth, vorbind despre presupusa lor căsătorie şi despre fericirea ce-l aştepta într-o asemenea alianță.

— Sper, îi spuse a doua zi, pe când se plimbau împreună printre boschete, ca atunci când fericitul eveniment va avea loc, îi veți da soacrei dumneavoastră a înțelege ce folositor este să-şi țină gura; şi, dacă puteți reuşi, lecuiți-le pe fetele mai mici de a se ține după ofițeri. Şi, dacă-mi pot îngădui să atac un subiect atât de delicat, încercați să stăviliți acel ceva minuscul, la limita dintre orgoliu şi impertinenta, din firea doamnei dumneavoastră.

— Mai aveți şi altceva să-mi propuneți pentru fericirea mea conjugală?

— Oh! Da! Dați ordin să se atârne în galeria de la Pemberley portretele unchiului şi mătuşii Philips. Puneți-le lângă cel al unchiului dumneavoastră, fratele bunicului, judecătorul. Sunt în aceeaşi profesiune — ştiți — numai pe poziții diferite. Cât priveşte portretul dragei dumneavoastră Elizabeth, nu încercați să comandați vreunul; ce pictor ar putea oare izbuti să redea frumusețea ochilor ei?

— Nu ar fi deloc uşor să le prinzi expresia; dar forma şi culoarea şi genele atât de minunate ar putea fi zugrăvite.

În clipa aceea se întâlniră cu doamna Hurst şi cu Elizabeth, care apăruseră de pe o altă alee.

— N-am ştiut ca aveți intenția să faceți o plimbare, spuse domnişoara Bingley, destul de încurcată, de teamă să nu fi fost auziți.

— Ce urât ați procedat, răspunse doamna Hurst, dispărând fără să ne spuneți ca ieşiți să va plimbați!

Apoi, luând brațul liber al domnului Darcy, o lăsă pe Elizabeth să meargă singură. Cărarea era numai pentru trei persoane. Domnul Darcy simți mojicia lor şi spuse îndată:

— Cărarea nu-i destul de mare pentru noi toți. Am face mai bine să trecem pe alee.

Elizabeth, însă, pe care n-o trăgea deloc inima să rămână cu ei, le spuse râzând:

— Nu, nu! Rămâneți unde sunteți. Formați un grup încântător şi apăreți neobişnuit de avantajați. Pitorescul ar fi stricat prin intervenția unui al patrulea. La revedere.

Fugi veselă de lângă ei şi, străbătând parcul, se bucură la gândul ca într-o zi-două va fi din nou acasă. Jane se simțea destul de în putere şi avea de gând să iasă vreo două ore din cameră, spre seară.

Capitolul XI

După masă, când doamnele ieşiră din sufragerie, Elizabeth fugi la sora ei şi, după ce o înfofoli bine, o conduse în salon, unde fu întâmpinată de cele două prietene ale sale cu multe manifestări de bucurie; Elizabeth nu le mai văzuse niciodată atât de drăguțe ca în ceasul petrecut împreună, înainte de apariția domnilor.

Aveau o imensă capacitate de a conversa şi erau în stare să descrie cu precizie o petrecere, să povestească cu mult umor o anecdotă şi să facă haz de cunoscuți.

Când însă apărură domnii, Jane dispăru din centrul atenției lor; în aceeaşi clipă, ochii domnişoarei Bingley se întoarseră către Darcy şi, înainte ca acesta să fi făcut câțiva paşi, ea şi avu ceva să-i spună. Acesta se adresă direct domnişoarei Bennet, felicitând-o cu politețe; domnul Hurst se înclină şi el uşor, spunând ca era "foarte bucuros"; salutul lui Bingley fu însă plin de căldură şi entuziasm.

A fost vesel şi foarte atent cu ea. Prima jumătate de oră o petrecu ațâțând focul pentru ca Jane să nu sufere din cauza schimbării camerei; şi, la dorința lui, ea trecu de cealaltă parte a căminului, ca să fie mai departe de uşă. Apoi, se aşeză lângă ea şi aproape ca nu mai vorbi cu nimeni altul. Elizabeth, brodind în colțul opus, urmărea totul încântată.

După ceai, domnul Hurst îi reaminti cumnatei sale de masă de joc; zadarnic însă. Ea ştia, din observaţii personale, ca domnul Darcy nu voia să joace, şi domnul Hurst îşi văzu refuzată chiar şi dorinţa direct exprimată. Domnişoara Bingley îl asigură ca nu avea nimeni intenţia să joace şi tăcerea întregului grup părea să-i confirme spusele. Domnul Hurst, prin urmare, nu avu altceva de făcut decât să se lungească pe una dintre canapele şi să adoarmă. Darcy lua o carte în mână. Domnişoara Bingley, la fel; iar doamna Hurst, tot jucându-se cu brăţările şi inelele sale, se amestecă din când în când în conversaţia dintre fratele ei şi domnişoara Bennet.

Domnişoara Bingley era aproape tot atât de preocupată de progresul făcut de domnul Darcy în lectura cărţii lui, cât şi de propria ei carte; îi punea tot timpul întrebări şi se uită la pagina la care ajunsese el. Totuşi, nu-l putu atrage într-o conversaţie; el îi răspundea doar la întrebări şi continuă să citească. În cele din urmă, epuizată de încercarea de a se amuza cu cartea ce o alesese numai pentru ca era volumul al doilea al cărţii pe care o citea el, casca lung şi spuse:

— Ce plăcut este să petreci o seară în acest fel! Va mărturisesc ca, în cele din urmă, nu există bucurie mai mare decât cititul! Te saturi de orice, mult mai repede decât de o carte. Când voi avea casa mea, voi fi nenorocita dacă nu voi avea o bibliotecă excepţională.

Nimeni nu răspunse nimic. Ea casca din nou, zvârli cartea deoparte şi îşi roti ochii prin cameră, căutând o altă distracţie; când îl auzi pe fratele sau pomenindu-i domnişoarei Bennet de un bal, se întoarse brusc către el şi-i spuse:

— Apropo, Charles, te gândeşti serios să dai o serată la Netherfield? Te-aş sfătui, înainte de a lua o hotărâre, să-i consulţi şi pe ceilalţi de aici. Sunt sigură ca se află printre noi unii pentru care un bal ar însemna mai curând o pedeapsă, decât o plăcere.

— Dacă te gândeşti la Darcy, exclamă fratele ei, poate să se ducă la culcare înainte să înceapă balul, în caz ca prefera asta; cât despre bal, e lucru aproape hotărât şi, de îndată ce Nicholls va fi preparat destulă crema de legume, voi trimite invitaţiile.

— Mi-ar plăcea balurile infinit mai mult, replică ea, dacă ar fi altfel organizate; modul lor obişnuit de desfăşurare este însă insuportabil de plicticos. Ar fi, desigur, mult mai raţional dacă, în locul dansului, conversaţia ar fi pe ordinea de zi.

— Mult mai raţional, draga mea Caroline; nu zic nu: dar nu ar mai semăna a bal.

Domnişoara Bingley nu răspunse nimic; se ridică apoi curând şi începu să se plimbe prin salon. Avea o siluetă eleganta şi se mişca frumos; însă Darcy, pentru care făcea toate astea, continua cu încăpăţânare să citească. Exasperată, domnişoara Bingley se hotărî să mai facă o sforţare şi, întorcându-se către Elizabeth, îi spuse:

— Domnişoara Eliza Bennet, dă-mi voie să stărui să-mi urmezi exemplul şi să te mişti puţin prin salon. Te asigur ca este foarte înviorător, după ce ai stat atât pe loc.

Elizabeth fu surprinsă, dar acceptă imediat. Domnişoara Bingley avu succes şi în ceea ce priveşte scopul real al acestei gentileţi: domnul Darcy îşi ridică privirea.

Era şi el tot atât de surprins ca şi Elizabeth de neaşteptată atenţie venind din partea domnişoarei Bingley şi, fără să-şi dea seama, închise cartea. Fu imediat poftit să se alăture grupului lor, dar refuza, remarcând ca nu-şi putea închipui decât două motive pentru care se plimbau prin salon, iar dacă el ar veni cu ele ar dăuna şi unuia şi celuilalt. Domnişoara Bingley murea să ştie ce voia să spună şi o întrebă pe Elizabeth dacă ea înţelegea ceva.

— Nu, nimic, răspunse Elizabeth; e clar însă ca vrea să fie sever cu noi şi modul cel mai sigur de a-l necăji este să nu-l întrebăm nimic.

Domnişoara Bingley însă nu era în stare să-l necăjească pe domnul Darcy în nici un fel, şi insistă să i se explice cele două motive.

— N-am nimic împotrivă să vi le explic, spuse el, îndată ce domnişoară Bingley îi îngădui să vorbească. Aţi ales acest fel de a va petrece seara, fie pentru ca sunteţi una confidenta celeilalte şi aveţi secrete de discutat, fie pentru ca ştiţi ca siluetele dumneavoastră sunt puse în valoare când va mişcaţi: dacă-i vorba de primul motiv, v-aş stânjeni; dacă-i vorba de al doilea, va pot admira mai bine de la locul meu, de lângă foc.

— Oh! E scandalos! Exclamă domnişoara Bingley. N-am mai auzit ceva atât de îngrozitor. Cum să-l pedepsim pentru asemenea cuvinte?

— Nimic mai simplu; numai s-o doriţi, răspunse Elizabeth. Putem toţi să ne chinuim, să ne pedepsim unii pe alţii. Sâcâiţi-l, râdeţi de el. Sunteţi atât de intimi, încât trebuie să ştiţi cum s-o faceţi.

— Dar pe cuvântul meu ca *nu ştiu.* Va asigur ca intimitatea noastră nu m-a învăţat încă *acest* lucru. Să sâcâi calmul însuşi şi prezenţa de spirit! Nu, nu! Simt ca la punctul acesta vom fi bătute. Cât priveşte râsul, nu ne putem face ridicole — dacă nu va este cu supărare — încercând să râdem de el fără nici un motiv. Domnul Darcy se poate felicita.

— Nu se poate râde de domnul Darcy! Se miră Elizabeth. Aceasta este o prerogativă foarte neobişnuită şi neobişnuită sper să rămână, căci pentru *mine* ar fi o mare pierdere dacaş avea multe cunoştinţe de felul acesta. Ador râsul.

— Domnişoara Bingley, interveni domnul Darcy, îmi acorda prea mult credit. Cei mai înţelepţi şi mai buni dintre oameni — ba nu! — cele mai înţelepte şi mai bune dintre faptele lor pot fi ridiculizate de cineva al cărui prim scop în viaţa este hazul.

— Desigur, replică Elizabeth, există asemenea oameni, dar sper ca nu fac parte dintre *ei*. Sper ca nu ridiculizez niciodată ceea ce este înţelept sau bun. Nerozia şi prostia, capriciul şi inconsecventa mă amuză *copios*. O recunosc; râd de ele ori de câte ori pot. Dar astea, presupun, sunt exact defectele pe care dumneavoastră nu le aveţi.

— Poate ca nu-i cu putinţă ca un om să nu le aibă. Dar a fost totdeauna scopul vieţii mele să evit acele slăbiciuni care expun o minte sănătoasă ridicolului.

— Defecte ca orgoliul şi mândria.

— Da, orgoliul este într-adevăr un defect. Mândria, însă, acolo unde există o minte cu adevărat superioară, mândria va fi întotdeauna ţinută în frâu.

Elizabeth se întoarse pentru a-şi ascunde un surâs.

— Aţi terminat, cred, analizarea caracterului domnului Darcy, spuse domnişoara Bingley, şi care este, mă rog, rezultatul?

— M-am convins pe deplin ca domnul Darcy nu are nici un defect. O recunoaşte el însuşi, fără înconjur.

— Nu, răspunse Darcy, nu am avut asemenea pretenţie. Am destule defecte, dar nu sunt, sper, ale raţiunii. Pentru firea mea, nu pun mâna în foc. Este, cred, prea puţin îngăduitoare; sigur, prea puţin, pentru a conveni celorlalţi. Nu pot uita prostiile şi păcatele oamenilor atât de repede pe cât ar trebui, şi nici ofensele pe care mi le aduc. Nu mă las impresionat de orice încercare ce s-ar face de a mă emoţiona. Caracterul meu ar putea fi numit ranchiunos. Buna mea părere o dată pierdută, este pierdută pentru vecie.

— *Acesta* este într-adevăr un păcat, strigă Elizabeth. Ranchiună implacabilă *este* o pată pe firea cuiva. Dar v-aţi ales bine păcatul cu adevărat, nu pot *râde* de el. În ceea ce mă priveşte, sunteţi în siguranţă.

— Există, cred, în fiecare dintre noi, o înclinaţie pentru un păcat anume, un defect firesc pe care nici educaţia cea mai perfectă nu-l poate înăbuşi.

— Şi al *dumneavoastră* este tendinţa de a-i dispreţul pe toţi.

— Şi al dumneavoastră, replică Darcy cu un surâs, este de a-i înţelege pe toţi greşit, cu bună ştiinţă.

— Să facem puţină muzică, interveni domnişoara Bingley, sătulă de o conversaţie la care nu-şi dăduse contribuţia. Louiza, n-ai să te superi dacă-l voi trezi pe domnul Hurst?

Sora să nu făcu nici cea mai mica obiecţie; pianul fu deschis şi Darcy, după ce se reculese timp de câteva clipe, nu regreta deloc acest lucru. Începea să simtă ca era periculos să se ocupe prea mult de Elizabeth.

Capitolul XII

Ca urmare a înţelegerii dintre cele două surori, a doua zi de dimineaţă Elizabeth scrise mamei lor, rugând-o să trimită trăsura să le ia acasă, în cursul zilei. Însă doamna Bennet, care socotise ca fetele vor rămâne la Netherfield până marţea următoare, ceea ce ar fi făcut o săptămână întreagă pentru Jane, nu se putea hotărî să le primească mai devreme, cu plăcere. Răspunsul sau, deci, nu a fost satisfăcător, în tot cazul nu pentru Elizabeth — care era nerăbdătoare să se întoarcă acasă. Doamna Bennet le trimise vorba ca nu putea să dispună de trăsură înainte de marţi şi adăugă într-un post-scriptum ca, dacă domnul Bingley şi sora lui insistau să le mai reţină, ea se putea foarte bine lipsi de ele. Elizabeth, însă, era absolut hotărâtă să nu mai rămână acolo şi nici nu se prea aştepta la asemenea insistente; din contră, temându-se ca şederea lor putea fi socotită inutil de lungă, stărui pe lângă Jane ca să-l roage ea pe domnul Bingley să le dea imediat trăsura; hotărâră deci să vorbească în cursul dimineţii despre intenţia lor de a pleca de la Netherfield şi să ceară şi trăsura.

Hotărârea lor provocă din partea surorilor domnului Bingley multe demonstraţii de regret şi insistară destul pentru a o convinge pe Jane să rămână până a doua zi; plecarea fu deci amânată pentru ziua următoare. Domnişoarei Bingley îi părea rău ca propusese aceasta amânare, căci gelozia şi antipatia ei pentru una dintre surori depăşeau cu mult afecţiunea pentru cealaltă.

Stăpânul casei afla, cu sinceră mâhnire, ca plecau atât de curând şi încercă, în repetate

rânduri, s-o convingă pe domnişoara Bennet ca nu era un lucru cuminte din partea ei, ca nu se refăcuse destul, dar Jane era neclintită atunci când simțea ca are dreptate.

Pentru domnul Darcy, vestea fu binevenită; Elizabeth stătuse destul la Netherfield. Îl atrăgea mai mult decât dorea, iar domnişoara Bingley era nepoliticoasă cu *ea* şi mai sâcâitoare decât de obicei cu el. Darcy lua hotărârea înțeleaptă de a fi deosebit de atent ca, mai ales *acum,* să nu-i scape vreun gest de admirație, nimic care ar putea trezi în Elizabeth speranța de a însemna ceva pentru fericirea lui, conştient ca, dacă în mintea ei şi-a putut face loc un asemenea gând, purtarea lui din ultima zi trebuia să aibă toată forța de a-l confirma sau zdrobi. Neclintit în hotărârea lui, abia dacă îi spuse zece cuvinte în tot cursul zilei de sâmbătă şi, deşi la un moment dat rămaseră singuri o jumătate de oră, el îşi văzu conştiincios de lectura şi nu-i aruncă nici măcar o privire.

Duminică, după slujba religioasă, avu loc despărțirea atât de plăcută aproape pentru toți. Amabilitatea domnişoarei Bingley față de Elizabeth, ca şi afecțiunea ei pentru Jane crescuseră, spre sfârşit, foarte simțitor şi, când s-au despărțit, după ce o asigură pe aceastā din urmă de plăcerea ce-i va face întotdeauna să se vadă, fie la Longbourn, fie la Netherfield, şi după ce o îmbrățişă cu toată căldura, dădu chiar mâna cu cea dintâi. Elizabeth îşi luă rămas bun de la toți, în cea mai perfectă stare de spirit.

Acasă, nu fură întâmpinate cu prea multă căldură de mama lor. Doamna Bennet fu surprinsă ca s-au întors, spuse ca au făcut rău să pună oamenii pe foc şi ca era sigură ca Jane răcise iarăşi. Tatăl lor însă, deşi foarte laconic în exprimarea bucuriei sale, era foarte vesel să le vadă acasă; le simțise mult lipsă. Conversațiile de seară, când se strângeau cu toții, pierduseră mult din vioiciune, şi aproape ca nu-şi mai aveau rostul dacă lipseau Jane şi Elizabeth.

Au găsit-o pe Mary, ca de obicei, adâncită în studiul armoniei şi contrapunctului şi al naturii omeneşti, şi-au trebuit să admire noi extrase şi să asculte noi remarci de etică răsuflată. Catherine şi Lydia aveau de dat veşti de altă natură. Multe se mai întâmplaseră şi multe se mai spuseseră în regiment, de miercurea trecută; câțiva dintre ofițeri cinaseră, în ultimele zile, la unchiul lor; un soldat fusese bătut cu biciul; şi se zvonise ca domnul colonel Forster era pe cale să se însoare.

Capitolul XIII

— Sper, scumpa mea, spuse domnul Bennet soției sale, a doua zi de dimineață, la micul dejun, ca ai comandat o masă bună pentru astăzi, deoarece am motive să aştept un adaos la grupul nostru familial.

— La cine te gândeşti, dragul meu? Sunt sigură ca nu ştiu să vină cineva, afară doar dacă nu s-o întâmpla să treacă pe aici Charlotte Lucas şi sper ca mesele *mele* sunt destul de bune pentru dânsa. Nu cred să aibă multe prânzuri de astea acasă la ea.

— Persoană despre care vorbesc este un domn şi un străin.

Ochii doamnei Bennet scânteiară.

— Un domn şi un străin! E domnul Bingley, sunt sigură. Vai, Jane, n-ai lăsat să-ți scape o vorbă despre asta, şireată ce eşti! Ei bine, sunt, desigur, foarte fericită să-l primesc pe domnul Bingley. Dar, Doamne Dumnezeule! Ce nenorocire! Nu s-a găsit o bucățică de peşte, astăzi. Lydia, sufletelul meu, sună te rog. Trebuie să vorbesc imediat cu Hill.

— Nu este domnul Bingley, o întrerupse soțul sau, este cineva pe care nu l-am văzut în viața mea.

Lucrul acesta stârni o uimire generală, iar el avu plăcerea să fie chestionat cu zel de soția şi cele cinci fiice ale sale, deodată.

După ce se amuză un timp de curiozitatea lor, le dădu următoarea explicație:

— Acum aproape o lună, am primit această scrisoare şi, acum aproape două săptămâni, ara răspuns la ea, fiindcă am socotit ca este o chestiune oarecum delicată, care necesită multă atenție. Este o scrisoare de la vărul meu, domnul Collins, care după moartea mea va poate da afară din această casă, când i-o plăcea.

— Vai, dragul meu, strigă soția, nu pot s-aud pomenindu-se de asta. Mă rog dumitale, nu-mi vorbi de omul asta odios. Socot ca este lucrul cel mai groaznic din lume ca moşia dumitale să fie lăsată moştenire altuia, şi nu propriilor noştri copii, şi te asigur ca, în locul dumitale, aş fi încercat de mult să fac ceva în chestia asta.

Jane şi Elizabeth încercară să-i explice natura unui astfel de legat. Încercaseră adesea şi mai înainte, dar era un subiect ce o depăşea pe doamna Bennet, care continua să blesteme cruzimea testării unei moşii în defavoarea unei familii cu cinci fete şi în favoarea unuia de

care nu-i pasă nimănui.

— Este, desigur, un act de mare nedreptate, spuse domnul Bennet, iar pe domnul Collins nimic nu-l poate spăla de vină de a moşteni proprietatea Longbourn. Dar, dacă vrei să-i asculţi scrisoarea, s-ar putea ca felul lui de a spune lucrurile să te liniştească puţin.

— Nu! Sunt sigură ca n-am să mă liniştesc şi cred ca este o mare obrăznicie şi o mare ipocrizie din parte lui ca ţi-a scris. Detest asemenea prieteni falşi. Ce-l împiedica oare să continue să se războiască mai departe cu noi, aşa cum a făcut şi tatăl sau, înaintea lui?

— Ei bine, în chestiunea asta pare să aibă, cu adevărat, unele scrupule filiale, aşa cum vei auzi chiar acum.

Hunsford
Lângă Westerham
Kent
Octombrie, 15

Scumpe domn,

Neplăcerile existente între dumneavoastră şi al meu defunct prea stimat tata m-au nemulţumit foarte tare şi, de când am avut nefericirea de a-l pierde, am fost adesea însufleţit de dorinţa unei reconcilieri; m-au reţinut, un timp, însă, propriile mele îndoieli, teamă fiindu-mi ca a fi în termeni buni cu cineva cu care dânsul a binevoit a fi în discordie, ar putea părea o lipsă de respect faţă de memoria domniei sale!

— Ei, ce spui, doamna Bennet?

Acum însă m-am hotărât în privinţa aceasta deoarece, fiind hirotonisit de Paşte, am avut marele noroc de a fi distins cu protecţia înălţimii sale Lady Catherine de Bourgh, văduva lui Sir Lewis de Bourgh, datorită mărinimiei şi bunătăţii căreia am fost recomandat pentru rangul de rector 1 al acestei parohii, unde mă voi strădui, în mod neprecupeţit, să mă comport cu un respect plin de recunoştinţă faţă de senioria sa, fiind totdeauna gata să îndeplinesc ritualul şi ceremoniile instituite de Biserica Anglicana. Ca un om al bisericii simt ca este de datoria mea să promovez şi să instaurez binecuvântarea păcii în sânul tuturor familiilor din sfera mea de influenţa şi, pe aceste temeiuri, mă mândresc ca prezenţa mea ofertă de bună înţelegere este demnă de toată laudă şi ca împrejurarea ca sunt moştenitorul testamentar al proprietăţii Longbourn va fi trecută cu vederea de către domnia voastră şi ca nu veţi fi ispitit să refuzaţi ramură de măslin ce vi se întinde. Nu pot fi decât afectat de faptul ca sunt instrumentul unor neajunsuri pentru amabilele dumneavoastră fiice şi va solicit îngăduinţa de a-mi cere iertare pentru aceasta şi de a va asigura de dorinţa mea de a le aduce orice reparare posibilă a prejudiciilor create; dar despre aceasta, mai târziu. Dacă nu aveţi nici o opunere în a mă primi în casa domniei-voastre, mi-am propus marea bucurie de a va prezenta respectele mele, domniei-voastre şi familiei domniei-voastre, luni, noiembrie optsprezece, la orele patru, şi de a abuza de ospitalitatea domniei-voastre, până sâmbătă ce urmează, ceea ce pot face fără nici o împiedicare, deoarece Lady Catherine este departe de a se împotrivi unei absenţe ocazionale în ziua de duminică, numai ca un alt preot să fie angajat pentru slujba din acea zi.

Cu respectuoase omagii pentru doamnă şi fiicele domniei-voastre, rămân, scumpe domn, al domniei-voastre voitor-de-bine şi prieten.

William Collins

— La orele patru, deci, putem aştepta pe acest domn făcător de pace, spuse domnul Bennet în timp ce împăturea la loc scrisoarea. Pe cuvântul meu, pare să fie un tânăr foarte scrupulos şi amabil şi nu mă îndoiesc ca se va dovedi a fi o cunoştinţă preţioasă, în special dacă Lady Catherine va fi atât de îngăduitoare şi-l va lăsa să mai vină pe la noi.

— E totuşi oarecare bun simţ în cele ce spune în privinţa fetelor şi, dacă este dispus să repare cumva prejudiciile create, n-am să fiu eu aceea care să-l împiedic.

— Deşi, spuse Jane, este greu să ghiceşti în ce mod are de gând să facă îndreptările care crede ca ni se cuvin, dorinţa asta îi face cinste.

Elizabeth fu profund uimită de marele lui respect pentru Lady Catherine şi de intentia-i binevoitoare de a-şi boteza, cununa şi îngropa enoriaşii ori de câte ori va fi nevoie.

— Trebuie să fie un fenomen, cred, spuse ea. Nu mi-l pot închipui. Este ceva atât de pompos în stilul lui! Şi ce-o fi vrând să spună cu scuzele pentru faptul ca e moştenitor testamentar? Nu-mi închipui c-ar face ceva, dacă i-ar fi posibil. S-ar putea să fie un om cu bun simţ, Sir?

— Nu, draga mea, nu cred. Mă aştept să-l găsesc tocmai contrariul. În scrisoarea lui este urî amestec de servilism şi lauda de sine, care promite multe. Sunt nerăbdător să-l cunosc.

— Din punctul de vedere al compunerii, interveni Mary, scrisoarea lui nu pare să aibă cusururi. Ideea cu ramură de măslin nu este poate nouă de tot, cred totuşi ca este bine exprimată.

Pentru Catherine şi Lydia, nici scrisoarea, nici autorul ei nu prezentau vreun interes. Era mai mult ca imposibil ca varul lor să apară într-o tunică stacojie şi, de săptămâni întregi, nu se mai puteau bucura de societatea unui bărbat dacă purta altă culoare. Cât despre mama lor, scrisoarea domnului Collins estompase mult din reaua ei voinţă şi se pregătea să-l primească cu o linişte care a uimit pe soţul şi pe fiicele sale.

Domnul Collins sosi punctual până la secundă şi fu primit de întreaga familie, cu multă amabilitate. Domnul Bennet vorbi într-adevăr foarte puţin; doamnele, însă, erau destul de dispuse la vorba, iar domnul Collins nu părea nici să aibă nevoie de încurajare şi nici să fie înclinat spre tăcere. Era un tânăr înalt, greoi, în vârstă de douăzeci şi cinci de ani. Avea un aer grav, impozant şi un fel de a fi ceremonios. De-abia se aşezase şi îi şi făcu doamnei Bennet complimente pentru fiicele sale atât de frumoase; îi spuse ca a auzit mult despre frumuseţea lor, dar ca, în cazul de faţă, faima nu era la înălţimea adevărului şi, adăugă el, nu se îndoia ca, la timpul potrivit, mama le va vedea pe toate bine rostuite la casa lor. Galanteria aceasta n-a prea fost pe placul unora dintre auditoare, dar doamna Bennet, care nu făcea nazuri la nici un compliment, răspunse pe loc:

— Sunteţi foarte amabil, domnule, nu mă îndoiesc, şi doresc din toată inima să fie aşa căci, altfel, vor rămâne tare nevoiaşe. Lucrurile sunt atât de ciudat aşezate.

— Faceţi aluzie, probabil, la moştenirea acestei proprietăţi.

— Oh, domnule, aşa e, într-adevăr. Este un lucru tare întristător pentru bietele mele copile, trebuie s-o recunoaşteţi. Nu ca vreau să *va* fac vinovat pe *dumneavoastră* pentru ca, ştiu, asemenea lucruri ţin de întâmplare în viaţa. Nu se poate şti ce se întâmplă cu moşiile, în lipsa de moştenitori legali, direcţi.

— Sunt foarte conştient, doamnă, de necazurile frumoaselor mele verişoare şi-aş putea spune multe în chestiunea asta, dacă nu m-aş teme să nu par îndrăzneţ şi pripit. Pot să le admir. Acum, nu am să spun mai mult, dar când ne vom cunoaşte mai bine, poate.

Domnul Collins fu întrerupt — erau poftiţi la masă. Şi fetele îşi zâmbiră una alteia; ele nu erau singurele ţinte ale admiraţiei domnului Collins. Salonul, sufrageria şi toată mobila fură examinate şi admirate; iar laudele lui pentru fiecare lucru ar fi încălzit inima doamnei Bennet dacă nu ar fi fost presupunerea chinuitoare ca le cerceta pe toate ca pe nişte viitoare posesiuni. Cina, la rândul ei, fu de asemenea mult lăudată şi musafirul ruga să i se spună căreia dintre frumoasele sale verişoare se datora gustul excelent al bucatelor. Aici însă fu pus la punct de doamna Bennet care-l asigura, oarecum scorţoasa, ca erau foarte bine în stare să ţină o bucătăreasă bună şi ca fiicele ei nu aveau ce cauta în bucătărie. Domnul Collins îşi ceru iertare pentru ca o indispusese. Doamna Bennet declară, pe un ton mai moale, ca nu se simţea deloc jignită; dar el continuă să se scuze aproximativ un sfert de ceas.

Capitolul XIV

În timpul masei, domnul Bennet aproape ca nu deschise gura; dar când servitorii s-au retras, crezu ca era timpul să facă puţină conversaţie cu oaspetele sau şi ataca, în acest scop, un subiect în care se aştepta ca domnul Collins să strălucească, spunându-i ca părea să fi avut mare noroc cu protectoarea lui. Grijă şi consideraţia Lady-ei Catherine de Bourgh pentru dorinţele şi confortul lui păreau excepţionale. Domnul Bennet nu ar fi putut alege mai bine. Domnul Collins o lăudă cu elocventă. Subiectul acesta îl făcu să se comporte şi mai solemn decât îi era felul şi, cu un aer foarte important, declară ca în viaţa lui nu mai văzuse o asemenea purtare la o persoană de rang — atâta afabilitate şi condescendenta — cita îi arătase lui Lady Catherine. Dânsa binevoise, în mod graţios, să aprobe ambele predici pe care el avusese onoarea să le ţină în prezenţa domniei sale. Îl poftise, de asemenea, de două ori să ia masa la Rosings şi chiar sâmbăta trecută, seara, trimisese după el să fie al patrulea la o partidă de cadril. Mulţi o socoteau pe Lady Catherine trufaşă, ştia el, dar *dânsul, personal,* nu găsise niciodată la dânsa decât afabilitate. Vorbise întotdeauna cu el aşa cum ar fi făcut-o

cu oricare gentilom; nu arătase nici cea mai mica împotrivire ca el să frecventeze societatea din vecinătate sau să plece ocazional din parohie pentru o saptamina-doua, să-şi vadă rudele. Domnia sa binevoise chiar să-l sfătuiască să se însoare cât mai repede cu putinţă, cu condiţia să facă o alegere chibzuită; şi o dată venise în vizită în umila lui casă parohiala, unde aprobase în întregime toate modificările făcute de el şi binevoise să sugereze ea însăşi unele schimbări — nişte rafturi în dulapuri, la etaj.

— Sunt convinsă ca purtarea ei este tocmai cum trebuie şi civilizată, spuse doamna Bennet; cred ca este o femeie foarte plăcută. E păcat ca doamnele din lumea mare nu seamănă, în general, mai mult cu dânsa. Locuieşte în apropierea dumneavoastră, domnule?

— Grădină în care este situată ultima mea locuinţă e despărţită de Rosings Park, reşedinţa domniei-sale, doar printr-o potecă.

— Parcă aţi spus ca e văduvă, domnule, nu? Are familie?

— Are o singură fiica, moştenitoarea domeniului Rosings şi a unei averi foarte mari.

— Ah! Exclamă doamna Bennet, dând din cap; înseamnă ca este bine situată, nu ca alte fete. Şi cum arată? E frumoasă?

— Este într-adevăr o tânără cum nu se poate mai încântătoare. Lady Catherine însăşi zice ca, după canoanele adevăratei frumuseţi, domnişoara de Bourgh întrece cu mult pe cele mai frumoase reprezentate ale sexului sau, căci în făptura ei se găseşte acel ceva caracteristic unei tinere femei de viţă nobilă. Are însă din nenorocire o constituţie bolnăvicioasă, care a împiedicat-o să facă, pentru desăvârşirea sa, progresele pe care, altfel, nu s-ar fi putut să nu le facă, după cum am fost informat de doamna care s-a ocupat de educaţia ei şi care locuieşte şi acum cu domniile lor. Dar este deosebit de amabilă şi adeseori are condescendenta de a trece în faetonul ei tras de ponei prin fata umilei mele locuinţe.

— A fost prezentată la palat? Nu-mi amintesc de numele ei printre doamnele de la curte.

— Starea precară a sănătăţii o împiedica, din nenorocire, să stea la Londra şi, în acest fel, aşa cum însumi i-am spus într-o zi Lady-ei Catherine, lipseşte Curtea Britanică de podoabă ei cea mai strălucitoare. Domnia-sa a părut încântată de această idee şi va puteţi imagina ca sunt fericit ori de câte ori se iveşte prilejul să fac astfel de mici şi delicate complimente, atât de plăcute totdeauna. Nu o singură dată am remarcat faţă de Lady Catherine ca fermecătoarea sa fiică pare născută pentru a fi ducesa şi ca rangul cel mai înalt, în loc să dea strălucire fiicei sale, ar fi el împodobit prin persoana să. Acest gen de mici atenţii este cel care îi face senioriei sale plăcere şi este felul de atenţii pe care mă simt deosebit de obligat să-l folosesc.

— Judecaţi aşa cum trebuie, spuse domnul Bennet, şi e o fericire ca aveţi harul de a măguli cu gingăşie. Va pot întreba dacă aceste plăcuţe atenţii va vin pe moment, datorită împrejurării, sau sunt rezultatul unui studiu anterior?

— Ele îmi vin, mai cu deosebire, datorită lucrurilor care se întâmplă în clipa aceea şi, deşi uneori mă amuz cu alcătuirea şi aranjarea unor astfel de mici complimente elegante, care să poată fi adaptate unor prilejuri obişnuite, sunt plin de dorinţa de a le da întotdeauna un aer cât mai spontan cu putinţă.

Speranţele domnului Bennet se adeveriseră întocmai. Vărul sau nu era mai puţin absurd decât se aşteptase. Îl ascultă, delectându-se din plin, păstrând însă în acelaşi timp cea mai mare seriozitate, fără să simtă nevoia de a împărţi cu cineva această plăcere altfel decât schimbând câte-o privire din când în când cu Elizabeth.

Până la ora ceaiului însă, doza îi fusese de ajuns, aşa ca domnul Bennet fu fericit să-şi reconducă musafirul în salon şi, după ceai, să-l poftească să citească cu glas tare doamnelor. Domnul Collins consimţi cu voie bună şi i se aduse o carte; dar văzând-o (după toate semnele provenea dintr-o bibliotecă de împrumut) o dădu înapoi şi rugă să-i fie cu iertare, însă el nu citea niciodată romane. Kitty căscă ochii mari la el, iar Lydia scoase o exclamaţie de uimire. I se prezentară alte cărţi şi, după oarecare cumpănire, alese *Predicile* lui Fordyce. De la primele rânduri, Lydia casca şi, înainte ca dânsul să fi apucat să citească, cu o solemnă monotonie, trei pagini, ea îl întrerupse în acest fel:

— Ştii, mamă, ca unchiul Philips se gândeşte să-l dea afară pe Richard? Şi dacă o face, îl va angaja domnul colonel Forster. Chiar mătuşa mi-a spus aşa, sâmbătă. Mâine am să mă duc la Meryton să mai aflu câte ceva despre chestiunea asta şi să-ntreb când se întoarce domnul Denny de la oraş.

Lydia fu poftita de cele două surori mai mari să-şi ţină gura; dar domnul Collins, foarte ofensat, lasă cartea deoparte şi spuse:

— Am remarcat deseori ce puţin interes manifesta tinerele domnişoare pentru cărţile de factură serioasă, deşi sunt scrise exclusiv pentru binele lor. Sunt uluit, v-o mărturisesc, deoarece nimic nu le poate folosi atât cât învăţătură. Dar nu vreau s-o mai plictisesc pe

tânăra mea verişoară.

Întorcându-se apoi către domnul Bennet i se oferi drept partener la o partidă de table. Domnul Bennet accepta oferta, remarcând ca făcea un lucru înţelept lăsând fetele să-şi vadă de micile lor distracţii. Doamna Bennet şi fiicele sale se scuzară în modul cel mai politicos pentru întreruperea Lydiei şi îi promiseră ca nu se va mai repeta, dacă el va voi să reia lectura; dar domnul Collins, după ce le dădu asigurări ca nu purta nici un resentiment tinerei sale verişoare şi ca nu ar putea niciodată lua purtarea ei drept un afront, se aşeză cu domnul Bennet la o altă masă pentru a juca table.

Capitolul XV

Domnul Collins nu era un om cu bun-simţ şi deficienţele sale naturale fuseseră prea puţin ajutate de educaţie sau societate, căci cea mai mare parte a vieţii şi-o petrecuse sub îndrumarea unui tată incult şi avar; şi deşi urmase o facultate, trecuse numai prin ea, fără să-şi fi făcut acolo un fel de relaţii folositoare. Supunerea în care îl crescuse tatăl sau pusese, de la început, pecetea unui mare servilism în felul lui de a fi; dar acum acesta era simţitor contrabalansat de o îngâmfare de om prost, de viaţa retrasă pe care o ducea şi de ceea ce resimţea ca urmare a unei timpurii şi neaşteptate prosperităţi. O întâmplare fericită îl scoase în calea Lady-ei Catherine de Bourgh, tocmai când parohia Hunsford devenise vacanţă; respectul pe care-l avea pentru rangul ei, veneraţia faţă de ea ca protectoare, amestecate cu o părere foarte bună despre propria lui persoană, despre autoritatea lui de om al bisericii, şi situaţia de paroh făcură din el un perfect amestec de trufie, supunere, îngâmfare şi umilinţă.

Acum, ca avea o casă bună şi un venit foarte frumos, îşi propusese să se însoare; urmărind o reconciliere cu familia din Longbourn, avea în vedere o nevastă şi se gândea să aleagă pe una dintre fete, dacă ar fi găsit ca erau atât de frumoase şi binecrescute cum le mergea vestea. Acesta era planul lui de îndreptare — de reparare — a faptului ca moştenea proprietatea tatălui lor; şi-l socotea un plan admirabil, foarte potrivit şi foarte avantajos, foarte nobil şi dezinteresat din partea lui.

Planul rămase neschimbat după ce văzu fetele. Chipul încântător al domnişoarei Jane Bennet îi confirmă punctul de vedere şi îi întări convingerile foarte stricte cu privire la drepturile ei de întâietate; pentru prima seară, *ea* fu deci aleasa lui; ziua următoare însă aduse o modificare; într-un *tête-à-tête* de un sfert de oră cu doamna Bennet, înaintea micului dejun, în timpul unei conversaţii care începu cu casa parohiala şi, fireşte, alunecă spre mărturisirea nădejdilor lui ca s-ar putea găsi la Longbourn o stăpână pentru Hunsford, doamna Bennet avu, printre zâmbete foarte binevoitoare şi încurajări totale, o rezervă, tocmai în privinţa Janei, asupra căreia se fixase el. Cât despre fiicele mai mici, nu putea lua asupra ei să răspundă... nu putea da un răspuns precis... dar nu *avea* cunoştinţă de vreo propunere; fiica sa *cea mare*... trebuia să menţioneze acest lucru... simţea ca e datoare să-i dea a înţelege ca... urma probabil, să se logodească foarte curând.

Domnul Collins nu trebui decât să-şi mute gândul de la Jane la Elizabeth, ceea ce şi făcu imediat, în timp ce doamna Bennet aţâta focul în cămin; prima după Jane ca vârsta şi frumuseţe urmă, desigur, la rând.

Doamna Bennet, încântată de aluzia lui, spera să poată avea curând două fete măritate; iar omul de care ieri nu putea auzi vorbindu-se se afla acum foarte sus în stimă şi gratiile sale.

Intenţia Lydiei de a face o plimbare la Meryton nu fusese uitată; toate surorile, în afară de Mary, consimţiră să meargă cu ea; iar domnul Collins urma să le însoţească, aceasta la cererea domnului Bennet care abia aştepta să scape de el şi să-şi aibă biblioteca numai pentru sine. Căci acolo îl urmase domnul Collins, după micul dejun, şi acolo, răsfoind de forma unul dintre cele mai voluminoase *in-folio*-uri din colecţie, continua în realitate să-i vorbească aproape fără încetare de casă şi grădină de la Hunsford. Asemenea procedee îl scoteau pe domnul Bennet din sărite. În biblioteca lui, fusese totdeauna sigur de răgaz şi linişte; şi deşi se aştepta — aşa cum îi spunea Elizabeth — să dea de nerozie şi înfumurare în oricare dintre celelalte încăperi ale casei, în biblioteca se obişnuise să fie la adăpost de ele. Politeţea lui deci fusese extrem de promptă când îl invitase pe domnul Collins să-i însoţească fiicele la plimbare; iar domnul Collins, căruia de fapt plimbarea îi convenea cu mult mai bine decât lectură, fu extrem de bucuros să închidă tomul acela gros şi să plece.

Cu nimicuri bombastice din partea lui şi cu aprobări politicoase din partea verişoarelor sale, le trecu timpul până ce intrară în Meryton. Ajunşi acolo însă, *el* nu mai fu în stare să reţină atenţia celor mai tinere dintre fete. Ochii acestora fugiră îndată în lungul străzii, în

căutarea ofițerilor şi, în afară de vreo bonetă deosebit de elegantă sau de vreo muselină — absolut o noutate — în vreo vitrină, nimic nu le putea interesa.

Dar atenția tuturor fetelor fu în curând atrasă de un tânăr pe care nu-l mai văzuseră până atunci; avea o înfățişare foarte distinsă şi se plimba împreună cu un ofițer de partea cealaltă a drumului. Ofițerul era chiar acel domn Denny despre a cărui întoarcere venise Lydia să se intereseze şi care se înclină când îi văzu trecând. Toți fură izbiți de înfățişarea străinului şi se întrebară cine putea fi; şi Kitty şi Lydia, hotărâte să afle acest lucru, traversară strada, urmate de ceilalți, sub pretextul ca ar dori ceva din prăvălia de peste drum şi, din fericire, ajunseră pe trotuarul opus tocmai când cei doi domni care se reîntorceau ajunseseră şi ei în acelaşi punct. Domnul Denny li se adresă imediat, cerându-le permisiunea de a-l prezenta pe prietenul sau, domnul Wickham, care venise cu el în ziua precedentă de la Londra şi despre care era bucuros să le spună ca acceptase o însărcinare în unitatea lor. Asta era tocmai ce trebuia pentru ca tânărului nu-i lipsea decât uniformă pentru a fi cu adevărat fermecător. Înfățişarea îl favoriza foarte mult: frumusețea lui era fără cusur — avea un chip încântător, o siluetă perfectă şi un fel plăcut de a se prezenta. După ce făcură cunoştință, el dovedi o fericită uşurință în conversație — o uşurință în acelaşi timp foarte corectă şi total lipsită de pretenții; întregul grup se întreținea încă în mod foarte agreabil când le atrase atenția un tropot de cai. Darcy şi Bingley veneau călare. Remarcând doamnele din grup, cei doi domni se îndreptară imediat către ele şi urmară politețile de rigoare. Bingley fu principalul interlocutor, iar domnişoara Jane Bennet subiectul principal. Era, spuse dânsul, în drum către Longbourn, anume pentru a se interesa de sănătatea ei. Domnul Darcy confirma cu o plecăciune şi luă tocmai hotărârea de a nu-şi fixă ochii asupra Elizabethei, când privirile îi fură atrase de străin, iar Elizabeth, care, din întâmplare văzuse expresia de pe chipul amândurora, în timp ce se uitau unul la altul, rămase surprinsă de efectul acestei întâlniri. Ambii se schimbaseră la față: unul pălise, celălalt roşise. Domnul Wickham, după o ezitare, îşi ridică puțin pălăria — salut la care domnul Darcy abia consimți să-i răspundă. Ce putea să însemne asta? Era imposibil să-ți închipui; era imposibil să nu vrei să afli.

O clipă mai târziu, fără să aibă aerul ca remarcase ceva, domnul Bingley îşi luă rămas bun şi împreună cu prietenul sau călări mai departe.

Domnul Denny şi domnul Wickham conduseră tinerele domnişoare până la uşa casei domnului Philips, apoi se înclinară de plecare, în pofida stăruințelor domnişoarei Lydia de a-i pofti înăuntru şi chiar în pofida doamnei Philips care, dând de perete fereastra salonului, susținea zgomotos invitația nepoatei sale.

Doamna Philips era întotdeauna bucuroasă să-şi vadă nepoatele, iar cele două mai mari erau — după recenta lor absenta — deosebit de binevenite; îşi exprimă tocmai, cu zel, surpriză pentru neaşteptata lor întoarcere acasă — despre care n-ar fi aflat nimic, deoarece trăsura lor nu fusese trimisă să le aducă, dacă nu s-ar fi întâmplat să-l întâlnească pe stradă pe băiatul de prăvălie de la domnul Jones, care-i spusese ca nu mai era nevoie să trimită doctorii la Netherfield, pentru ca domnişoarele Bennet plecaseră — când fu obligată să-şi îndrepte amabilitățile către domnul Collins, pe care Jane tocmai i-l prezentă. Îl primi cu toată politețea de care era capabilă, politețe pe care el i-o întoarse cu vârf şi îndesat, scuzându-se pentru faptul de a fi venit pe nepoftite, fără a-i fi fost prezentat în prealabil, împrejurare de care se simțea măgulit totuşi, ea fiind justificată de înrudirea lui cu tinerele domnişoare care-l prezentaseră atenției domniei-sale. Doamna Philips se sperie de atâta exces de buna-crestere, dar admirația ei față de acest necunoscut fu curmată de exclamațiile şi întrebările despre celălalt, în privința căruia totuşi nu putu spune nepoatelor decât ceea ce ele ştiau deja — anume ca domnul Denny venise cu el de la Londra şi urma să primească decretul de locotenent în regimentul... Spunea ca de mai bine de o oră îl urmărea cu privirea în timp ce el se plimbă în sus şi-n jos pe stradă; şi dacă ar fi apărut domnul Wickham, Kitty şi Lydia şi-ar fi continuat cu siguranță ocupația; dar, din fericire, nu mai trecea nimeni pe la ferestre, afară doar de câțiva ofițeri care în comparație cu noul venit, deveniseră nişte tineri dezagreabili şi stupizi. Unii dintre aceştia erau aşteptați a doua zi la masă la familia Philips şi mătuşa promise fetelor să-l hotărască pe soțul ei să-i facă domnului Wickham o vizită şi să-l invite şi pe el, dacă ar veni şi rudele de la Longbourn în cursul serii.

Toți fură de acord; iar doamna Philips le declară ca vor organiza o veselă şi zgomotoasă partidă de "loterie", cum le plăcea lor, după care vor lua o uşoară cina caldă. Perspectiva unor asemenea desfătări era foarte îmbucurătoare şi se despărțiră într-o dispoziție excelentă. Înainte de a ieşi din cameră, domnul Collins îşi repetă scuzele şi fu asigurat, cu o neobosită politețe, ca scuzele lui erau lipsite de temei.

În drum spre casă, Elizabeth îi povesti Janei ceea ce observase petrecându-se între cei doi domni; şi cu toate ca Jane era dispusă să-i apere pe oricare dintre ei sau pe ambii, dacă

ar fi fost să aibă vreo vină, nu putu găsi, cum nu găsise nici sora ei, vreo explicație pentru purtarea lor.

Acasă, domnul Collins o făcu fericită pe doamna Bennet exprimându-şi admirația pentru comportamentul şi politețea doamnei Philips. El declară ca, în afară de Lady Catherine şi de fiica ei, nu mai văzuse o femeie cu atâta stil, deoarece dânsa nu numai că-l primise cu cea mai perfectă afabilitate, dar îl inclusese în mod special în invitația pentru seara următoare, deşi până atunci nici nu-l cunoscuse. Într-o oarecare măsură — presupunea el — invitația se datora rudeniei sale cu familia Bennet; totuşi nu mai văzuse atâta amabilitate, în tot cursul vieții sale.

Capitolul XVI

Cum nu se făcuse nici o obiecție în legătură cu vizita proiectată de cei tineri la mătuşa lor şi cum se opusese o rezistență dârza tuturor scrupulelor domnului Collins de a-i lăsa pe domnul şi doamna Bennet singuri fie chiar şi o singură seară în timpul vizitei sale, la ora potrivită cupeul îi transporta pe domnul Collins şi pe cele cinci verişoare la Meryton; la intrarea în salon, avură plăcerea să afle ca domnul Wickham acceptase invitația unchiului şi se afla acolo.

După ce auziră vestea şi luară toți loc, domnul Collins avu răgazul să privească în jur şi să admire; şi fu atât de surprins de mărimea apartamentului şi de mobilier, încât declară ca aproape ar fi putut să se creadă la Rosings, în sufrageria mica de vară, comparație care, la început, nu produse mare satisfacție. Dar când doamna Philips înțelese ce însemna Rosings şi cine îi era stăpân şi după ce auzi descrierea unuia doar dintre saloanele Lady-ei Catherine şi află ca numai căminul costase opt sute de lire, ea simți întreaga greutate a complimentului şi n-ar mai fi avut nimic de zis împotriva unei comparații, fie şi cu odaia menajerei.

Până ce domnii se alăturară grupului lor, domnul Collins îşi petrecu timpul în mod plăcut descriindu-i întreaga grandoare a Lady-ei Catherine şi a reşedinței sale, făcând digresiuni ocazionale pentru lauda propriei şi umilei lui locuințe şi a îmbunătățirilor pe care i le aducea, şi găsi în doamna Philips o auditoare foarte atentă a cărei părere în privința importanței lui se contura văzând cu ochii şi care, ascultându-l, lua hotărârea de a raporta vecinilor totul şi cât mai repede cu putință. Fetelor însă, care se săturaseră să-l tot audă vorbind pe vărul lor şi n-aveau nimic altceva de făcut decât să dorească un pian şi să examineze banalele imitații de porțelan de pe cămin, aşteptarea li se păru tare lungă. Dar, în cele din urmă, se termină. Domnii se apropiau; şi când domnul Wickham intra în salon, Elisabeth simți ca nu-l privise şi nu se gândise niciodată la dânsul cu o admirație pe care să n-o fi meritat în întregime; ofițerii din regimentul... formau în general un grup de domni foarte onorabili şi cei mai străluciți dintre ei erau prezenți la petrecere, în seara aceea; domnul Wickham însă era atât de departe de ei toți ca persoană, ținută, înfățişare şi umblet, pe cât erau *ei* de superiori unchiului Philips — cu obrazul lui lat — care, îmbuibat şi mirosind a vin de Porto, îi urmă în cameră.

Domnul Wickham fu fericitul bărbat către care se întoarseră toate privirile femeilor, iar Elizabeth fericită femeie lângă care el lua, în sfârşit, loc; şi felul plăcut cum începu imediat conversația, deşi numai despre faptul ca noaptea era umedă şi ca probabil vor avea o toamnă ploioasă, o făcu să constate ca subiectul cel mai obişnuit, mai plicticos şi mai banal putea deveni interesant în gura unui vorbitor priceput.

Cu rivali ca domnul Wickham şi domnii ofițeri, domnul Collins părea să se fi scufundat în neființă. El nu însemna desigur nimic în ochii tinerelor domnişoare; totuşi, din când în când, mai găsea la doamna Philips o ureche binevoitoare şi datorită atenției acesteia fu servit din belşug cu prăjiturele şi cafea.

Când s-au alcătuit mesele pentru cărți avu, la rândul lui, prilejul s-o îndatoreze, aşezându-se la o partidă de whist.

— Cunosc prea puțin acest joc, îi spuse, dar sunt fericit, să mă perfecționez, deoarece în situația mea... Doamna Philips îi era foarte recunoscătoare pentru consimțământul lui de a juca, dar nu avu răbdare să-i asculte motivele.

Domnul Wickham nu juca whist şi se aşeză între Elizabeth şi Lydia, care-l primiră cu mare bucurie la masa lor. La început a existat pericolul ca Lydia, căreia îi plăcea enorm să stea de vorbă, să-l monopolizeze; cum însă era şi o mare amatoare de *loterie* fu, în curând, prea prinsă de joc, pariind şi exclamând prea pătimaş când se strigau premiile, pentru a mai putea da vreo atenție cuiva. Domnul Wickham însă, acordând jocului numai atenția obişnuită, avu răgazul să stea de vorbă cu Elizabeth. Foarte bucuroasă să-l asculte, deşi nu

spera să i se spună ceea ce dorea îndeosebi — povestea raporturilor lui cu domnul Darcy. Ea nici măcar nu îndrăzni să aducă vorba despre acel domn. Totuşi curiozitatea îi fu pe neaşteptate potolită. Domnul Wickham ataca, chiar el, acest subiect. Se interesă la ce distanţă de Meryton se afla Netherfield şi, după ce primi răspunsul, întrebă, şovăind, de câtă vreme se afla domnul Darcy acolo.

— Cam de o lună, răspunse Elizabeth. Şi, cum nu dorea să lase să-i scape acest subiect, adăugă: După câte înţeleg, are un foarte mare domeniu în Derbyshire.

— Da, răspunse Wickham, moşia lui de acolo este o proprietate senioriala, zece mii net *per annum.* N-aţi fi găsit pe nimeni mai indicat decât mine pentru a va da informaţii în chestiunea asta căci, din prima mea copilărie, am fost legat de familia sa într-un fel foarte special.

Elizabeth nu-şi putu stăpâni uimirea.

— Aveţi tot dreptul să păreţi uimită de afirmaţia mea, domnişoara Bennet, dacă aţi remarcat — cum poate aţi şi făcut — marea răceală a întâlnirii noastre de ieri. Îl cunoaşteţi bine pe domnul Darcy?

— Atât cât să-mi ajungă, exclamă Elizabeth cu patimă. Am petrecut patru zile în aceeaşi casă cu el şi-l consider un om foarte dezagreabil.

— Dacă este agreabil sau nu, zise Wickham, *eu* nu am dreptul să-mi spun părerea. Nu am această calitate. Îl cunosc prea mult şi prea bine pentru a fi un judecător drept. *Mie* mi-e imposibil să rămân nepărtinitor. Cred însă ca părerea dumneavoastră despre el ar produce, în general, uimire şi poate ca nu v-aţi exprima atât de tare nicăieri în alt loc. Aici sunteţi în mijlocul familiei dumneavoastră.

— Pe cuvântul meu, nu spun *aici* mai mult decât aş spune în oricare altă casă din vecinătate, exceptând Netherfield. În Herdfordshire nimeni nu-l simpatizează. Toţi sunt dezgustaţi de mândria lui. Nu veţi găsi pe nimeni care să vorbească mai bine despre el.

— Nu pot pretinde că-mi pare rău, spuse Wickham după o scurtă pauză, dacă Darcy sau oricine altcineva nu este preţuit mai mult decât merită; dar cu el, cred, asta nu se întâmplă des. Lumea este orbita de averea, de greutatea lui, sau speriată de acrele lui superioare, impunătoare, şi-l vede doar aşa cum îi place lui să fie văzut.

— Eu l-aş lua drept un om cu o fire urâcioasa, chiar şi din puţinul pe care-l ştiu despre el.

Wickham clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el când avu iar prilejul să vorbească, dacă are de gând să rămână mai mult timp aici.

— Nu ştiu deloc, dar cât am stat la Netherfield *nu am auzit* vorbindu-se nimic despre plecarea sa. Sper ca planurile dumneavoastră în legătură cu regimentul nu vor suferi modificări din cauza prezenţei lui în regiune.

— Oh, nu. Nu *eu* trebuie să-l evit pe Darcy. Dacă *el* doreşte să nu dea ochi cu *mine,* el e cel care trebuie să plece. Nu suntem în relaţii de prietenie şi-mi este totdeauna neplăcut să-l întâlnesc; dar nu am nici un motiv să-l evit, afară doar de motivul pe care l-aş putea spune în faţa lumii întregi — am sentimentul unei mari nedreptăţi şi durerosul regret ca Darcy este ceea ce este. Tatăl lui, domnişoara Bennet, defunctul domn Darcy, a fost unul dintre oamenii cei mai buni care au existat vreodată şi prietenul cel mai adevărat pe care l-am avut; şi nu mă pot afla în prezenţa acestui domn Darcy fără să mă simt îndurerat în adâncul sufletului de o mie de duioase amintiri. Purtarea lui faţă de mine a fost revoltătoare; cred, într-adevăr însă, ca i-aş putea ierta tot şi toate mai curând decât faptul ca a înşelat speranţele şi a terfelit memoria tatălui sau.

Elizabeth găsea subiectul tot mai interesant şi era numai urechi, dar delicateţea temei o împiedica să pună vreo întrebare.

Domnul Wickham începu să vorbească despre lucruri cu caracter mai general — Meryton, împrejurimile, societatea locală — părând foarte mulţumit de cale văzute până atunci şi insistând mai ales asupra ultimei teme cu o amabilă şi firească galanterie.

— Perspectiva de a fi mereu în societate, într-o bună societate, adăugă el, a fost pentru mine cel mai bun îndemn de a intra în regimentul... Ştiam ca este o unitate cât se poate de onorabila şi plăcută, iar prietenul meu Denny m-a ispitit şi mai mult relatându-mi despre cartierul lor general actual şi despre cunoştinţele alese şi marea solicitudine de care au avut prilejul să se bucure la Meryton. Societatea, recunosc, îmi este necesară. Sunt un om dezamăgit şi nu suport singurătatea. *Trebuie* să fiu ocupat şi să am în jur oameni. Nu am fost sortit unei vieţi de militar, dar nu am avut încotro din cauza împrejurărilor. Biserica *trebuia* să fie rostul meu; am fost crescut pentru a o sluji şi până acum ar fi trebuit să fiu în posesia unei parohii foarte importante, dacă domnul de care tocmai vorbeam ar fi binevoit.

— Într-adevăr?!

— Da! Defunctul sau tată mi-a lăsat prin testament recomandarea pentru cea mai bună parohie care va deveni vacanță. El era naşul meu şi ținea nespus de mult la mine. Nu găsesc cuvinte destul de potrivite pentru bunătatea să. Voia să mă asigure cu larghețe şi era încredințat ca o şi făcuse, dar, când parohia a devenit vacanță, a fost dată altcuiva.

— Doamne, Dumnezeule! Exclamă Elizabeth. Cum de s-a putut *aşa ceva?* Cum de s-a putut trece peste testamentul sau? De ce nu ați cerut despăgubiri legale?

— Testamentul avea un asemenea viciu de forma încât nu-mi lăsa nici o speranță din partea legii. Un om de onoare nu s-ar fi putut îndoi de intenția testatorului, dar domnul Darcy a preferat s-o pună la îndoială sau s-o trateze numai ca pe o recomandare condiționată şi să susțină ca am pierdut orice drept legal de a beneficia de ea, fiind risipitor, necugetat; pe scurt, de toate şi nimic. Sigur este ca parohia a devenit vacanță acum doi ani, exact când ajunsesem la vârsta la care o puteam primi, şi ca a fost încredințată altuia, şi nu mai puțin sigur este şi faptul ca nu mă pot învinui să fi făcut într-adevăr ceva ca să merit s-o pierd. Am o fire nestăpânită şi poate mi-am spus uneori prea deschis părerea despre el sau *către* el. Altceva mai rău nu-mi pot aminti. Adevărul este însă ca suntem foarte diferiți şi ca el mă urăşte.

— E revoltător! Merită să fie făcut de râs în mod public.

— Odată şi odată tot *va fi,* dar nu *eu o* voi face. Atâta timp cât îmi voi aminti de tatăl sau, nu-l voi putea niciodată nici sfida, nici face de râs.

Elizabeth îl prețui pentru asemenea sentimente şi, în timp ce tânărul le exprimă, i se păru a fi mai frumos decât oricând.

— Dar ce motiv a avut? Întrebă ea după un timp. Ce l-a putut face să se poarte atât de crud?

— O totală şi neclintită antipatie, o antipatie pe care nu o pot pune, în oarecare măsură, decât în seamă geloziei. Dacă defunctul domn Darcy ar fi ținut la mine mai puțin, poate ca fiul sau m-ar fi văzut cu ochi mai buni; dar neobişnuită afecțiune pe care tatăl sau o avea pentru mine îl irita cred, încă de pe când eram copii. Nu avea o fire să suporte competiția în care ne aflăm, preferința ce-mi era adesea acordată.

— Nu l-am crezut pe domnul Darcy atât de rău, deşi niciodată nu mi-a plăcut, nu l-am crezut atât de josnic; mi-am închipuit ca, în general, îi disprețuieşte pe semenii săi, dar n-aş fi putut bănui ca se coboară până la o răzbunare atât de crudă, până la atâta nedreptate, atâta lipsa de omenie. După câteva minute de gândire, continuă: Mi-amintesc *într-adevăr* cum se fălea într-o zi la Netherfield ca e implacabil în resentimentele sale, ca are o fire neiertătoare. Trebuie să aibă un caracter înspăimântător.

— Nu pot avea încredere în judecata mea pe tema asta, replică Wickham. *Mie* mi-ar fi greu să fiu drept cu el.

Elizabeth căzu din nou pe gânduri şi după un timp exclamă:

— Să se poarte astfel cu fânul, prietenul, cu favoritul tatălui sau! Şi ar fi putut foarte bine adăugă: Şi pe deasupra, un tânăr ca *dumneata,* al cărui chip însuşi e o garanție de omenie. Dar se mulțumi cu: Un tânăr care a fost, din copilărie, tovarăşul lui de joacă, legați — după cum cred ca ați spus — în modul cel mai strâns.

— Ne-am născut în aceeaşi parohie, în mijlocul aceluiaşi parc; am petrecut laolaltă cea mai mare parte a tinereții noastre — trăind în aceeaşi casă, amuzându-ne cu aceleaşi jocuri, ocrotiți de aceeaşi părintească grijă. Tatăl *meu* şi-a început cariera în profesiunea căreia unchiul dumneavoastră, domnul Philips, pare să-i facă atâta cinste; dar a renunțat la tot pentru a-i fi util defunctului domn Darcy şi şi-a dedicat tot timpul îngrijind de domeniul Pemberley. A fost prețuit, cum nu se poate mai mult, de domnul Darcy, fiind un prieten de toată încrederea şi demn de toată cinstea. Domnul Darcy recunoştea adesea cât îi era de obligat tatălui meu pentru neprecupețită lui munca de dirijare şi administrare şi când, cu puțin înainte de moartea tatălui meu, i-a promis, din proprie inițiativă, ca mă va asigura, sunt convins ca simțea ca face un gest de recunoştință față de *el,* ca şi de afecțiune față de mine.

— Ce ciudat, exclamă Elizabeth, ce odios! Mă mir ca tocmai mândria lui nu l-a silit pe acest domn Darcy să fie drept cu dumneavoastră. Dacă nu dintr-un motiv mai bun, din acela ca n-a fost destul de mândru ca să nu fie necinstit — căci eu necinste trebuie să numesc fapta lui.

— *Este* de mirare, răspunse Wickham, deoarece mai toate faptele sale pot fi puse în seamă mândriei, şi mândria i-a fost adesea prietenul cel mai bun. Ea l-a adus mai aproape de virtute decât de oricare altă simțire. Dar nu suntem, nici unul, statornici şi, în comportarea lui față de mine, a fost mânat de impulsuri şi mai puternice decât mândria.

— Se poate oare ca o mândrie atât de odioasă să fi fost vreodată spre binele lui?

— Da. Ea l-a făcut adesea să fie darnic, generos; să cheltuiască fără reținere, să ofere ospitalitate, să-şi ajute arendaşii, să-i aline pe săracii lui. Da, mândria a făcut asta, mândria de familie şi mândria filială, căci este foarte mândru de ceea ce era tatăl lui. A nu apărea drept acela care-şi dezonorează familia, acela care face să degenereze calitățile ce aduc popularitatea, sau să se piardă influenta casei Pemberley, este un puternic imbold. Mai are şi o mândrie de frate şi aceasta împreună cu o *oarecare* dragoste frățeasca fac din el un protector blând şi plin de grijă al sorei sale; şi veți auzi ca e prezentat, în general, drept fratele cel mai bun şi mai atent din lume.

— Ce fel de fată este domnişoara Darcy?

Wickham clătină din cap.

— Aş fi vrut s-o pot numi prietenoasă. Mă doare să vorbesc de rău pe un Darcy, dar seamănă prea mult cu fratele ei — e foarte, foarte mândră. Când era mica, era afectuoasă şi drăguță şi ținea foarte mult la mine; iar eu i-am consacrat ore şi ore pentru a o distra. Acum însă ea nu mai există pentru mine. Este o fată frumoasă, de cincisprezece, şaisprezece ani, şi am auzit — cu o educație desăvârşită. De la moartea tatălui ei, locuieşte la Londra împreună cu o doamnă care-i supraveghează instruirea. După multe tăceri şi multe încercări de a aborda alte subiecte, Elizabeth nu rezistă şi reveni încă o dată la cel dintâi, spunând:

— Mă miră prietenia lui cu domnul Bingley. *Cum* poate oare domnul Bingley, care pare a fi întruchiparea bunei dispoziții şi este, sunt convinsă, cu adevărat drăguț, să se simtă atât de strâns legat de un asemenea om? Cum e posibil să se potrivească? Îl cunoaşteți pe domnul Bingley?

— Nu, deloc,

— Este un om blajin, prietenos, fermecător. El nu poate şti cum este domnul Darcy în realitate.

— Probabil ca nu, dar domnul Darcy poate să placă cui vrea el. Însuşirile nu-i lipsesc. Poate fi un bun partener de conversație, dacă crede ca e cazul. Cu cei din lumea lui este un om total diferit de ceea ce este față de cei mai puțin favorizați de soartă. Mândria nu-l părăseşte niciodată; cu cei bogați, însă, are vederi largi, este drept, sincer, rezonabil, vrednic de toată cinstea şi probabil simpatic — având oarecum în vedere averea şi înfățişarea.

Curând după aceasta, partidă de whist se sparse, jucătorii se strânseră în jurul celeilalte mese, iar domnul Collins luă loc între verişoara să Elizabeth şi doamna Philips, care îi puse întrebările obişnuită în privința succesului avut la joc. Nu fusese prea mare — pierduse tot timpul; dar când doamna Philips începu să-şi exprime regretele, el o asigură, plin de gravitate, ca nu avea nici cea *mai mica* importantă; ca el considera banii ca o bagatelă şi o rugă să nu se neliniştească din cauza asta.

— Ştiu prea bine, doamnă, remarcă el, ca atunci când oamenii se aşază la o masă de joc trebuie să-şi asume riscurile unui astfel de lucru, iar eu, din fericire, nu sunt în situația de a face caz de cinci şilingi. Sunt, fără îndoială, mulți care nu ar putea spune la fel, dar, mulțumită Lady-ei Catherine de Bourgh, mă aflu mult deasupra nevoii de a ține seama de asemenea nimicuri.

Domnul Wickham deveni atent; după ce-l observă pe domnul Collins câteva clipe o întrebă pe Elizabeth, cu glas scăzut, dacă rudele ei erau în relații foarte strânse cu familia de Bourgh.

— Lady Catherine de Bourgh i-a dat curând domnului Collins o parohie. Aproape ca nu ştiu în ce împrejurări i-a fost prezentat, dar este cert ca nu o cunoaşte de mult.

— Ştiți, desigur, ca Lady Catherine de Bourgh şi Lady Anne Darcy au fost surori şi ca, prin urmare, ea este mătuşa tânărului domn Darcy.

— Nu, într-adevăr, nu ştiam. Nu ştiu nimic despre familia Lady-ei Catherine. Până alaltăieri, nu auzisem încă de existența ei.

— Fiica sa, domnişoara de Bourgh, va avea o mare avere şi se crede ca ea şi vărul sau vor uni cele două proprietăți.

Această informație o făcu pe Elizabeth să zâmbească; se gândea la biata domnişoară Bingley. Zadarnice erau toate drăgălăşeniile, ei, zadarnice şi inutile şi afecțiunea pentru sora lui şi laudele pentru el, dacă Darcy se consideră sortit alteia.

— Domnul Collins, adăugă Elizabeth, vorbeşte în termenii cei mai elogioşi de Lady Catherine şi de fiica sa; dar, din anumite amănunte pe care le-a povestit despre senioria sa, bănuiesc ca recunoştința îl face să se înşele şi ca — în ciuda faptului ca e protectoarea lui — este o femeie aroganta şi încrezută.

— Cred ca, într-o mare măsură, este şi una şi alta, replică Wickham. Nu am văzut-o de ani de zile, dar îmi amintesc perfect ca nu mi-a plăcut niciodată şi ca avea un fel de a fi

dictatorial şi insolent. Are reputaţia de a fi deosebit de raţională şi deşteaptă; dar eu cred mai curând ca însuşirile sale se trag, în parte, din rang şi din avere, în parte, din atitudinea ei autoritară şi restul din mândria nepotului sau, căruia îi place să creadă ca oricare dintre rudele lui poseda o inteligenţă cu totul superioară.

Elizabeth recunoscu ca el făcuse o expunere foarte judicioasă *şi* continuară cu plăcere să stea de vorbă până când cina puse capăt jocului de cărţi şi dădu celorlalte doamne partea ce li se cuvenea din atenţiile domnului Wickham.

Nu se putea duce o conversaţie în zgomotul din timpul cinei de la doamna Philips; dar manierele tânărului îi cuceriră pe toţi. Tot ceea ce spunea era spus cum trebuia şi tot ceea ce făcea era făcut cu eleganţă. Elizabeth pleca de acolo cu mintea plină de el. Tot drumul până acasă, nu se mai putu gândi la nimeni în afară de domnul Wickham şi la cele ce-i spusese; dar nu-i putu pomeni nici măcar numele, căci nici Lydia, nici domnul Collins nu tăcură o singură clipă. Lydia vorbea într-una despre loterie, despre fişele pe care le pierduse, despre fişele pe care le câştigase: iar domnul Collins, apreciind politeţea doamnei şi domnului Philips, asigurându-i ca pagubă sa la whist n-avea nici o importanţă, enumerând felurile servite la cină şi tot temându-se ca dăduse buzna peste verişoarele sale, avea de spus mai multe decât putu spune până ce trăsura opri în faţa locuinţei lor, din Longbourn.

Capitolul XVII

A doua zi, Elizabeth îi povesti Janei ce se petrecuse intre domnul Wickham şi ea. Jane o ascultă cu interes şi uimire pentru ca era de necrezut ca domnul Darcy să poată fi atât de nedemn de stimă domnului Bingley; nu era însă în firea ei să se îndoiască de cinstea unui om cu o înfăţişare atât de amabilă ca a domnului Wickham. Posibilitatea ca acesta să fi îndurat atâta adversitate fu de ajuns pentru a-i provoca sentimentele cele mai duioase; nu mai rămânea deci nimic de făcut în afară doar de a avea o părere bună despre amândoi, de a justifica purtarea fiecăruia dintre ei şi de a pune pe seama întâmplării sau a greşelii tot ceea ce nu putea fi explicat în alt fel.

— Ambii, spuse ea, au fost, cred, decepţionaţi într-un fel sau într-altul, de care noi nu ne putem da seama. Poate ca oameni interesaţi i-au prezentat fals unul altuia. Pe scurt, nouă ne este imposibil să bănuim cauzele sau împrejurările care i-au înstrăinat, dacă nu exista vină nici de o parte, nici de alta.

— Foarte adevărat! Chiar aşa! Şi acum, scumpa mea Jane, ce ai de spus în favoarea oamenilor interesaţi implicaţi în treaba aceasta? Hai, scoate-i basma curată şi *pe ei,* căci altfel am fi silite totuşi să avem o părere proastă despre cineva.

— Râzi cât vrei, dar nu vei putea râde atât cât să mă scoţi dintr-ale mele. Scumpa mea Lizzy, gândeşte-te numai în ce lumina urâtă s-ar plasa domnul Darcy purtându-se astfel cu protejatul tatălui sau. Cineva căruia tatăl sau i-a promis să-i asigure viitorul. Este cu neputinţă. Nici un om de omenie, nici un om care se stimează n-ar fi în stare de aşa ceva. Se poate oare ca prietenii cei mai apropiaţi să se înşele într-atât asupra lui? Oh! Nu!

— Pot să-mi închipui mai curând ca domnul Bingley a fost indus în eroare decât ca domnul Wickham a inventat o poveste ca aceea pe care mi-a relatat-o seara trecută: nume, fapte, toate spuse pe nepregătite. Dacă nu este aşa, s-o dovedească domnul Darcy. În afară de asta, era atâta adevăr în ochii lui!

— Este foarte greu, recunosc; este dureros. Nu mai ştii ce să crezi.

— Să-mi fie cu iertare. Ştii precis ce să crezi.

Dar Jane nu putea crede cu precizie decât un singur lucru, şi anume ca, dacă domnul Bingley fusese indus în eroare, va suferi mult când vor ieşi toate la lumină.

Cele două domnişoare trebuiră să iasă din boschetul unde avusese loc conversaţia pomenită, fiindcă tocmai sosiseră unele persoane despre care fusese vorba. Domnul Bingley şi surorile lui veniseră să le prezinte personal invitaţia pentru mult aşteptatul bal de la Netherfield, fixat pentru marţea următoare. Cele două doamne au fost încântate să-şi regăsească scumpa prietenă; au spus ca erau secole de când n-o mai văzuseră şi au întrebat-o, de repetate ori, ce mai făcuse de când se despărţiseră. În ceea ce priveşte restul familiei, i-au dat prea puţină atenţie — ocolindu-l pe domnul Bennet, pe cât posibil, spunându-i nimica toată Elizabethei şi nimic celorlalţi. Au plecat repede, ridicându-se de pe scaune cu o ostentaţie care-l luă pe fratele lor prin surprindere, grăbindu-se, nerăbdătoare parcă, să scape de amabilităţile doamnei Bennet.

Perspectiva balului de la Netherfield era nespus de plăcută pentru fiecare dintre doamnele din familie. Doamnei Bennet îi plăcea să-l ia drept un omagiu adus fiicei sale mai

mari şi se simţea foarte măgulită, deoarece fusese invitată de domnul Bingley personal în loc de a primi o ceremonioasă invitaţie scrisă. Jane visa o seară încântătoare, în compania celor două prietene ale sale, şi atenţiile fratelui lor, iar Elizabeth se gândea cu plăcere ca va dansa mult, mult, cu domnul Wickham şi ca privirea şi comportarea domnului Darcy îi vor confirma tot ceea ce ştia. Fericirea sperata de Catherine şi Lydia depindea mai puţin de un anumit lucru sau de o anume persoană, deoarece, deşi fiecare dintre ele se gândea, ca şi Elizabeth, ca va dansa jumătate din noaptea aceea cu domnul Wickham, el nu era, în nici un caz, singurul partener care putea să le placă, şi un bal era, în orice caz, un bal. Chiar şi Mary fu în stare să-şi asigure familia ca nu avea nimic de zis împotriva balului.

— Atâta timp cât pot să-mi păstrez dimineţile pentru mine, declară ea, asta îmi ajunge. Nu cred ca este un sacrificiu să iau, ocazional, parte la un program, seara. Societatea are drepturi asupra noastră, a tuturor, şi socotesc ca fac parte dintre aceia care consideră clipele de recreaţie şi distracţie un lucru de dorit pentru toată lumea.

Cu acest prilej, Elizabeth era într-o dispoziţie atât de bună încât, deşi nu vorbea des cu domnul Collins dacă nu era nevoie, nu se putu stăpâni să nu-l întrebe dacă avea sau nu intenţia să accepte invitaţia domnului Bingley şi, în caz afirmativ, dacă credea ca e potrivit să participe la distracţiile din seara aceea; fu destul de surprinsă să afle ca el nu-şi făcea nici un fel de scrupule în această privinţă şi ca era departe de a se teme de o mustrare, fie din partea arhiepiscopului, fie a Lady-ei Catherine de Bourgh pentru îndrăzneala de a fi dansat.

— Nu sunt deloc de părere, v-asigur, spuse el, ca un bal de felul acesta, dat pentru persoane respectabile, de către un tânăr onorabil, ar putea avea vreo tendinţă imorală; şi sunt eu însumi atât de departe de a avea ceva împotriva dansului, încât sper să am cinstea de a fi onorat de toate frumoasele mele verişoare în cursul serii; şi profit, scumpa domnişoara Elizabeth, de acest prilej pentru a va ruga să-mi acordaţi primele două dansuri — preferinţa pe care sunt încredinţat ca verişoara mea Jane o va atribui cauzei adevărate şi nu unei lipsa de respect faţă de persoană să.

Elizabeth avu sentimentul ca e prinsă în cursă. Îşi propusese neapărat să danseze tocmai dansurile acelea cu domnul Wickham; şi în locul lui să-l ai pe domnul Collins! Sagalnicia ei nu căzuse nicicând mai prost. Nu era nimic de făcut, totuşi. Fericirea domnului Wickham, ca şi a ei, fu, prin forţa lucrurilor, puţin amânată, şi invitaţia domnului Collins primită cu politeţea de care se mai simţi în stare. Nu era prea încântată de galanteria lui, căci aceasta îi trezea bănuiala ca el avea şi altă intenţie. Pentru prima dată o fulgeră gândul ca dintre surori *ea* era acum aleasa demnă de a deveni stăpâna parohiei Hunsford şi al patrulea la masa de cadril de la Rosings, în absenţa unor musafiri mai simandicoşi. Gândul acesta se transformă în convingere în timp ce-i urmărea amabilităţile mereu mai stăruitoare faţă de ea şi îi ascultă încercările de a o măguli pentru spiritul şi vioiciunea ei; cu toate ca se simţea mai degrabă uluită decât încântată de acest efect al farmecelor ei, nu trecu mult şi doamna Bennet îi dădu a înţelege ca probabilitatea acestei căsătorii îi era extrem de agreabilă.

Elizabeth însă se făcu a nu înţelege aluzia, fiind perfect conştientă ca dacă ar fi replicat ceva ar fi ajuns, să se certe. S-ar fi putut ca domnul Collins să nu facă niciodată cererea, aşa ca până n-o va face, n-avea nici un rost să se certe din cauza lui.

Dacă nu ar fi fost balul de la Netherfield, pentru care să se pregătească şi de care să vorbească, cele două domnişoare Bennet mai mici s-ar fi aflat tot timpul într-o stare vrednică de milă căci, din ziua în care primiseră invitaţia şi până în ziua balului, plouase fără încetare şi n-au putut să se plimbe măcar o singură dată la Meryton. Nu tu mătuşa, nu tu ofiţeri, nu tu ştiri; până şi rozetele pentru pantofii de bal fuseseră procurate tot printr-un curier. Chiar şi Elizabeth ar fi fost îndreptăţită să creadă ca răbdarea îi fusese pusă, întrucâtva, la încercare de vremea care o împiedicase să-l cunoască mai îndeaproape pe domnul Wickham, iar pentru Kitty şi Lydia, ceva mai puţin important decât balul de marţi n-ar fi putut face suportabile o vineri, o sâmbătă, o duminică şi o luni ca acelea.

Capitolul XVIII

Până în clipa în care păşi în salonul de la Netherfield, căutându-l zadarnic în grămada de tunici roşii strânse acolo, Elizabeth nu se îndoi nici o clipă ca domnul Wickham va fi la bal. Certitudinea de a-l întâlni acolo nu-i fusese zdruncinată de nici una dintre recentele amintiri care, nu fără temei, ar fi putut s-o nelinişteascǎ. Se îmbrăcase cu mai multă grijă decât de obicei şi se pregătise, într-o stare de bună dispoziţie, să cucerească ceea ce rămăsese încă necucerit din inima lui, încredinţată ca nu era mai mult decât se putea câştiga în cursul unei seri.

Într-o clipă o fulgeră gândul ca, pentru a-i face plăcere domnului Darcy, Bingley îl omisese intenționat din lista de invitați trimisă ofițerilor; şi, deşi nu era chiar aşa, faptul de necontestat ca lipsea i-a fost confirmat de prietenul acestuia, domnul Denny, căruia Lydia i se adresase nerăbdătoare, şi care le spuse ca Wickham fusese obligat să plece în ajun pentru treburi la Londra şi ca nu se întorsese încă, şi adăugă cu un surâs semnificativ: "Nu pot să cred ca treburile l-ar fi reclamat chiar acum acolo, dacă n-ar fi dorit să evite un anumit domn prezent aici".

Lydia nu auzi această reflecție, Elizabeth însă o prinse. Şi fiind astfel încredințată ca Darcy nu era mai puțin vinovat de absența lui Wickham decât dacă ar fi fost exactă prima ei presupunere, toată antipatia ei față de el se ascuți atât de mult, din cauza acestei noi dezamăgiri, încât cu greu putu răspunde destul de politicos întrebărilor amabile pe care dânsul venise să i le pună în clipa următoare. Gentilețea, îngăduința, răbdarea față de Darcy erau nedreptăți față de Wickham. Era hotărât potrivnica oricărei conversații cu el şi se îndepărtă brusc, cu o proastă dispoziție ce nu şi-o putu stăpâni complet, nici măcar stând de vorbă cu Bingley, a cărui oarbă părtinire față de Darcy o irita.

Elizabeth însă nu era făcută pentru proastă dispoziția şi, deşi toate planurile pentru seara aceea i se năruiseră, tristețea nu putea stărui prea mult în inima ei; şi după ce îi povesti Charlottei Lucas, pe care nu o văzuse de o săptămână, toate necazurile, nu-i trebui mult ca să-şi mute voit gândul la ciudățeniile vărului sau şi să-i atragă şi Charlottei atenția în mod special asupra lui. Primele două dansuri însă-i redeşteptară mâhnirea; ele fură un adevărat chin. Domnul Collins, împiedicat şi solemn, scuzându-se în loc de a corespunde, mişcându-se adesea alandala, fără să-şi dea seama, aruncă asupra ei toată ruşinea şi chinul cu care te poate copleşi *un* partener de dans nepriceput. Clipa în care se elibera de el fu o clipă de extaz.

Dansa apoi cu un ofițer şi avu bucuria să vorbească despre Wickham şi să afle ca era iubit de toți. După ce se sfârşiră dansurile, se reîntoarse lângă Charlotte Lucas şi stătea de vorbă cu ea când, deodată, îl auzi pe domnul Darcy solicitându-i favoarea de a dansa împreună: fusese luată atât de tare prin surprindere, încât, fără să-şi dea seama de ceea ce face, Elizabeth accepta. Darcy se îndepărta imediat din nou, iar ea rămase să se frământe pentru lipsa ei de prezența de spirit. Charlotte încerca s-o consoleze.

— Cred ca îl vei găsi foarte agreabil.

— Ferească Dumnezeu! Asta ar fi cea mai mare nenorocire, să găseşti agreabil pe cineva pe care eşti hotărât să-l urăşti. Nu-mi dori atâta rău.

Totuşi, când dansul reîncepu şi Darcy se apropie pentru a-i lua mâna, Charlotte o sfătui, în şoaptă, să nu fie proastă şi, din cauza înclinației sale pentru Wickham, să apară într-o lumină neplăcută în ochii unui bărbat de zece ori mai important. Elizabeth nu-i răspunse şi-şi luă locul în şirul de dansatori, uimită de onoarea ce i se făcea, ingaduindu-i-se să stea fata în față cu domnul Darcy şi citind în ochii vecinilor de dans o uimire egală cu a ei. Trecu un timp fără să-şi spună o vorbă; Elizabeth începu să creadă ca muțenia lor va dura tot timpul celor două dansuri şi, în primul moment, era hotărâtă să nu rupă această tăcere; dar îi trecu prin minte gândul ca pentru partenerul ei ar fi cea mai mare pedeapsă dacă l-ar obliga să vorbească, şi atunci făcu o remarcă banală asupra dansului. El răspunse şi tăcu din nou. După o pauză de câteva minute, ea i se adresa pentru a doua oară cu cuvintele:

— Acum este rândul *dumneavoastră* să spuneți ceva, domnule Darcy. Eu am vorbit despre dans şi *dumneavoastră* ar trebui să faceți o remarcă despre mărimea salonului sau numărul de perechi.

El zâmbi şi o asigură ca tot ceea ce ea dorea ca el să spună va fi spus.

— Perfect! Răspunsul acesta e suficient deocamdată. Poate ca în curând eu voi face

observația ca balurile particulare sunt cu mult mai plăcute decât cele publice; dar *acum* putem tăcea.

— Obişnuiți să vorbiți în timp ce dansați?

— Uneori. Înțelegeți, puțin trebuie să vorbeşti. Ar părea ciudat să taci cu desăvârşire timp de o jumătate de oră în compania cuiva; dar pentru a fi pe placul *unora,* conversația ar trebui condusă astfel încât ei să se deranjeze să vorbească cât mai puțin posibil.

— Țineți seama, în cazul de față, de propriile dumneavoastră simțăminte, sau va imaginați ca le satisfaceți pe ale mele?

— De ambele, răspunse Elizabeth malițioasă, deoarece am băgat de seamă ca există o mare asemănare în felul nostru de a gândi. Avem şi unul şi celălalt o natură neprietenoasă, taciturna, şi nu dorim să spunem ceva, afară doar dacă ne aşteptam să fie un lucru care ar răsturna întreg salonul şi ar putea fi trecut posterității cu toată strălucirea unui proverb.

— Descrierea aceasta nu prezintă o asemănare izbitoare cu propriul dumneavoastră caracter, sunt sigur, spuse el. Cât de aproape poate fi de al *meu,* nu pot pretinde ca ştiu. Dumneavoastră considerați ca este un portret fidel, fără îndoială.

— Nu pot să-mi spun cuvântul asupra propriei mele opere.

Domnul Darcy nu răspunse nimic şi tăcură din nou până la sfârşitul dansului, când el o întrebă dacă nu se plimba adesea, împreună cu surorile sale, la Meryton. Ea îi răspunse afirmativ şi, incapabilă să reziste ispitei, adăugă:

— Când ne-ați întâlnit mai deunăzi, tocmai făcusem o nouă cunoştință.

Efectul fu instantaneu: chipul lui lua o expresie şi mai distantă, dar nu spuse nici un cuvânt; iar Elizabeth, deşi se învinovățea de lipsa ei de curaj, nu mai fu în stare să continue. În sfârşit, Darcy vorbi şi spuse silnic:

— Manierele fermecătoare cu care este fericit înzestrat domnul Wickham îi îngăduie să-şi facă uşor prieteni; e mai puțin sigur însă ca este la fel de capabil să îi şi păstreze.

— A avut nefericirea de a pierde prietenia *dumneavoastră,* replică Elizabeth cu emfază, şi încă într-un fel de care foarte probabil va suferi întreaga viața.

Darcy nu răspunse nimic, şi păru dornic să schimbe subiectul. În clipa aceea apăru lângă ei Sir William Lucas care avea de gând să treacă printre rânduri în cealaltă parte a salonului; dar, zărindu-l pe domnul Darcy, se opri cu o plecăciune de o înaltă curtenie ca să-l complimenteze pentru felul cum dansa şi pentru partenera lui.

— Am fost într-adevăr mai mult decât încântat privindu-vă, Sir; nu ai deseori prilejul să vezi un mod atât de frumos de a dansa. Este evident ca aparțineți cercurilor celor mai distinse. Dar permiteți-mi să va spun ca frumoasa dumneavoastră partenera nu va dezavantajează şi ca — vreau să sper — această plăcere se va repeta des, scumpa domnişoara Eliza, când un anumit eveniment dorit (aruncându-şi ochii către sora ei şi Bingley) va avea loc. Ce potop de felicitări vor curge atunci! Îl iau martor pe domnul Darcy. Dar să nu va întrerup, Sir. Sigur ca nu mi-ați mulțumi dacă v-aş reține de lângă fermecătoarea dumneavoastră partenera, ai cărei ochi scânteietori m-au vrăjit şi pe mine.

Partea din urmă a acestei convorbiri n-a prea fost auzită de Darcy; aluzia lui Sir William, în legătură cu prietenul sau, păruse că-l izbeşte foarte tare şi, cu o privire foarte serioasă, îşi îndreptă ochii către Bingley şi Jane care dansau împreună. Stăpânindu-şi repede surpriză, se întoarse către partenera lui şi-i spuse:

— Intervenția lui Sir William m-a făcut să uit despre ce vorbeam.

— Nu cred ca vorbeam ceva. Sir William n-ar fi putut întrerupe nici o altă pereche din acest salon, care să aibă mai puțin să-şi spună. Am încercat deja, fără nici un succes, două, trei subiecte şi nu-mi pot imagina despre ce vom mai vorbi.

— Ce credeți despre cărți? Întrebă el, zâmbind.

— Cărți! Oh, nu! Sunt sigură ca nu citim deloc aceleaşi cărți, sau nu cu aceleaşi sentimente.

— Îmi pare rău ca gândiți astfel, dar, chiar dacă acesta ar fi cazul, cel puțin n-am duce lipsă de subiecte. Am putea să ne comparăm părerile diferite.

— Nu, nu pot vorbi despre cărți la un bal; mi-e capul mereu plin de altceva.

— Va preocupa întotdeauna *prezentul* în asemenea împrejurări, nu este aşa? Întrebă el cu îndoială în priviri.

— Da, întotdeauna, replică Elizabeth fără să-şi dea seama de ceea ce spune, căci gândul i se îndepărtase de subiect, aşa cum se văzu curând, când exclamă pe neaşteptate: Îmi amintesc, domnule Darcy, ca v-am auzit spunând ca aproape niciodată nu iertați — ca resentimentul dumneavoastră, odată apărut, este de nepotolit. Sunteți foarte precaut, presupun, când e vorba să apară acest resentiment.

— Sunt, spuse el pe un ton hotărât.

— Şi nu va îngăduiți niciodată să va lăsați orbit de vreo prejudecată?

— Sper ca nu.

— Este absolut obligatoriu pentru cei care nu-şi schimbă niciodată părerile să fie mai întâi siguri ca judeca drept.

— Aş putea întreba ce urmăriți cu acest chestionar?

— Numai interpretarea caracterului *dumneavoastră,* răspunse Elizabeth, încercând să se scuture de gravitatea ei. Încerc să mi-l clarific.

— Şi cu ce rezultat?

Ea clătină din cap.

— Nu înaintez deloc. Aud lucruri atât de diferite despre dumneavoastră, încât sunt pusă în mare încurcătură.

— Sunt gata să cred, răspunse Darcy grav, ca despre mine se pot spune lucruri foarte diferite şi mi-aş îngădui, domnişoara Bennet, să va rog a nu-mi schița caracterul în momentul de față, pentru ca există motive să mă tem ca aceasta n-ar arunca o lumină bună asupra niciunuia dintre noi.

— Dar dacă nu o fac acum, s-ar putea să nu mai am alt prilej.

— N-aş vrea cu nici un preț să va curm vreodată o plăcere, răspunse el rece. Elizabeth nu mai spuse nimic; sfârşiră dansul al doilea şi se despărțiră în tăcere, nemulțumiți şi unul şi celălalt, dar nu în egală măsură; căci în inima lui Darcy se născuse un sentiment destul de puternic pentru ea, sentiment care îl făcu s-o scuze şi să-şi îndrepte întreaga mânie împotriva altcuiva.

De abia se despărțiseră când domnişoara Bingley veni înspre ea şi, cu o expresie de dispreț politicos, i se adresă astfel:

— Şi-aşa, domnişoara Eliza, aud ca sunteți încântată de George Wickham. Sora dumneavoastră mi-a vorbit de el şi mi-a pus o mie de întrebări; am aflat astfel ca tânărul a uitat să va comunice, între altele, ca este fiul bătrânului Wickham, intendentul defunctului domn Darcy. Permiteți-mi totuşi să va recomand prieteneşte să nu dați crezare, fără rezerve, tuturor afirmațiunilor lui, căci în ce priveşte faptul ca domnul Darcy s-a purtat rău cu el, acest lucru este total fals; dânsul a fost, din contră, deosebit de bun cu el, deşi George Wickham l-a tratat întotdeauna în modul cel mai infam. Nu cunosc detaliile, dar ştiu foarte bine ca domnul Darcy nu este câtuşi de puțin de condamnat; ca nu poate nici măcar să audă de numele lui George Wickham; şi ca, deşi fratele meu a considerat ca nu putea evita să-l includă în invitația adresată ofițerilor, a fost prea fericit ca Wickham s-a dat singur la o parte. Chiar şi venirea lui în localitate este într-adevăr o mare obrăznicie şi mă mir cum de a îndrăznit s-o facă. Va plâng, domnişoara Eliza, pentru această descoperire a vinovăției favoritului dumneavoastră; dar, într-adevăr, dacă ții seama de originea lui, nu te poți aştepta la mai mult.

— Vinovăția şi originea lui păr, după spusele dumneavoastră, să se confunde, zise Elizabeth mânioasă, căci n-am auzit să-l acuzați de ceva mai rău decât ca este fiul intendentului domnului Darcy; şi despre *aceasta* va pot asigura ca m-a informat chiar el.

— Va cer iertare, replică domnişoara Bingley, depărtându-se cu un zâmbet sarcastic. Scuzați-mi intervenția; a fost făcută cu gânduri bune.

"Insolenta făptură! Îşi spuse Elizabeth. Te înşeli amarnic dacă speri să mă influențezi printr-un atac atât de meschin. Nu văd în el decât propria şi voită dumitale ignoranță şi răutatea domnului Darcy". Elizabeth o caută apoi pe sora ei mai mare care pornise să facă cercetări pe aceeaşi temă, pe lângă domnul Bingley. Jane o întâmpină cu un surâs plin de o atât de dulce bucurie, cu o expresie radiind de atâta fericire, încât dovedeau cu prisosință cât era de mulțumită de întâmplările acelei seri. Elizabeth îi ghici îndată sentimentele; şi, în clipa aceea, interesul ei pentru Wickham, resentimentele față de duşmanii lui şi toate celelalte pieiră în fata speranței ca Jane se afla pe drumul cel mai bun către fericire.

— Vreau să ştiu, întrebă ea, cu un chip tot atât de surâzător ca şi al sorei sale, ce ai aflat despre domnul Wickham. Dar poate ca ai fost prea plăcut ocupată ca să te mai gândeşti la o a treia persoană, în care caz poți fi sigură de iertarea mea.

— Nu, îi răspunse Jane, nu l-am uitat, dar nu am nimic mulțumitor, de spus. Domnul Bingley nu-i cunoaşte povestea în întregime şi ignora împrejurările care, în mod special, l-au nemulțumit pe domnul Darcy; dar garantează de comportarea, probitatea şi cinstea prietenului sau şi este convins ca domnul Wickham a meritat din partea domnului Darcy mai puțină atenție decât i s-a dat; şi-mi pare rău ca trebuie s-o mărturisesc, dar, după spusele lui şi ale surorii sale, domnul Wickham nu este deloc un om cinstit. Mă tem ca a fost foarte nesăbuit şi ca a pierdut stima domnului Darcy.

— Domnul Bingley nu-l cunoaşte personal pe domnul Wickham?

— Nu, nu l-a văzut niciodată până acum câteva zile, la Meryton.

— Acest raport deci este ceea ce a aflat de la domnul Darcy. Sunt perfect edificata. Dar de parohie ce-a spus?

— Nu-şi aminteşte cu precizie împrejurările, deşi l-a auzit — şi nu numai o dată — pe domnul Darcy vorbind despre ele; dar crede ca i-a fost testată numai *condiţional.*

— Nu am nici o îndoială în privinţa sincerităţii domnului Bingley, spuse Elizabeth cu căldură. Trebuie să mă ierţi însă dacă numai asigurările nu mă pot convinge. Cred ca felul în care domnul Bingley şi-a apărat prietenul a fost foarte indeminatec, dar cum el nu cunoaşte unele aspecte ale problemei, iar pe celelalte le-a aflat numai de la prietenul sau, îndrăznesc să cred despre ambii domni ceea ce am crezut şi mai înainte.

Schimbă apoi subiectul cu unul mai îmbucurător pentru amândouă şi asupra căruia nu puteau exista divergente de păreri. Elizabeth ascultă încântată destăinuirea fericitelor şi totuşi modestelor speranţe pe care Jane le nutrea în legătură cu intenţiile lui Bingley şi îi spuse tot ceea ce putea să-i întărească nădejdile. În clipa în care domnul Bingley se apropie de ele, Elizabeth se retrase lângă domnişoara Lucas, căreia de abia apucase să-i răspundă la întrebările despre amabilitatea ultimului ei partener, când domnul Collins veni la ele şi le povesti, exultând de bucurie, ca avusese fericirea de a face o descoperire grozav de importantă.

— Am descoperit, le spuse el, printr-o ciudată întâmplare, ca aici în salon se afla o rudă apropiată a protectoarei mele. S-a întâmplat să-l aud chiar pe acest domn menţionând faţă de tânără domnişoară care face onorurile casei numele verişoarei lui — domnişoara de Bourgh — şi a mamei acesteia, Lady Catherine. Ce minunate lucruri se întâmplă! Cine s-ar fi gândit ca voi întâlni aici, în această adunare, pe — probabil — un nepot de-al Lady-ei Catherine de Bourgh. Sunt cum nu se poate mai mulţumit ca am descoperit acest lucru la timp pentru a-i prezenta respectele mele, ceea ce voi face chiar acum, şi sper ca mă va ierta ca nu i le-am prezentat mai înainte. Faptul ca n-am ştiut ca sunt rude va pleda în favoarea scuzelor mele.

— Nu cumva ai de gând să te prezinţi singur domnului Darcy?

— Ba da. Mă voi ruga să mă ierte ca nu am făcut-o mai din vreme. Cred ca este *nepotul* Lady-ei Catherine. Îmi stă în putinţă să-l asigur ca senioria sa era perfect sănătoasă ieri o săptămână.

Elizabeth încerca din răsputeri să-l abată de la planul lui, asigurându-l ca domnul Darcy ar considera faptul de a i se adresă fără o prealabilă prezentare drept o îndrăzneală impertinenta, mai curând decât un omagiu adus mătuşii sale; ca nu era deloc necesar să se ia în seamă unul pe altul; şi ca, dacă ar fi fost cumva nevoie, îi revenea domnului Darcy dreptul, celui superior prin urmare, să facă începutul. Domnul Collins o ascultă hotărât să-şi urmeze, propria lui dorinţă şi, când ea încetă cu explicaţiile, îi răspunse:

— Scumpa domnişoara Elizabeth, am cea mai înaltă părere despre excelenta dumneavoastră judecata în toate chestiunile care sunt de competenta dumneavoastră, dar fie-mi îngăduit a va spune ca neîndoielnic există o mare diferenţă între formele de etichetă stabilite pentru laici şi acelea ce privesc clerul; permiteţi-mi, deci, să va aduc la cunoştinţă ca eu consider funcţia de cleric egală, din punct de vedere al demnităţii, cu rangul cel mai înalt din regat, cu condiţia să fie menţinută în acelaşi timp o comportare plină de cuvenită smerenie. Trebuie, prin urmare, să-mi îngăduiţi să urmez, în cazul de faţă, poruncile conştiinţei mele care mă îndeamnă să îndeplinesc ceea ce cred ca este de datoria mea. Iertaţi-mă ca mi-e imposibil să profit de sfatul dumneavoastră care-mi va fi călăuza nelipsita în orice altă chestiune, deşi, în cazul de faţă, mă consider, datorită educaţiei şi studiilor mele profesionale, mult mai îndreptăţit să hotărăsc ce se cuvine, decât o tânără domnişoară ca dumneavoastră. Şi, cu o adâncă plecăciune, o părăsi pentru a-l ataca pe domnul Darcy, ale căruia reacţii la avansurile lui fură atent urmărite de Elizabeth, şi a cărui uimire era foarte evidentă văzându-se astfel interpelat.

Vărul îşi începu cuvântarea cu o solemnă plecăciune şi, deşi Elizabeth n-a putut auzi, o singură vorbă, i se păru ca o aude în întregime şi descifră pe buzele lui cuvintele "scuză", "Hunsford" şi "Lady Catherine de Bourgh'". Se simţea vexata văzându-l ca se dădea în spectacol în faţa unui asemenea om. Domnul Darcy îl privea cu făţişă uimire; şi când, în cele din urmă, domnul Collins îl lasa şi pe el să spună, ceva, acesta îi răspunse cu un aer de politeţe distantă. Domnul Collins totuşi nu se descuraja şi începu să vorbească; dispreţul domnului Darcy părea să crească văzând cu ochii, în proporţie cu lungimea celei de a doua cuvântări, la sfârşitul căreia făcu numai o uşoară plecăciune şi se îndepărta. Domnul Collins se reîntoarse la Elizabeth.

— N-am nici un motiv, va încredinţez, spuse el, să fiu nemulţumit de felul cum am fost

primit. Domnul Darcy a părut încântat de atenția mea. Mi-a răspuns cu politețea cea mai desăvârşită şi mi-a făcut chiar cinstea de a-mi spune ca era atât de convins de discernământul Lady-ei Catherine, încât era sigur ca dânsa n-ar fi putut niciodată acorda cuiva o favoare nemeritată. Acesta a fost într-adevăr un gând foarte frumos. În general sunt foarte mulțumit de dânsul.

Cum Elizabeth nu mai avea nimic de dorit pentru sine, își îndreptă atenția, aproape exclusiv, înspre sora ei şi domnul Bingley; întreg şirul de plăcute gânduri care se născură din observațiile ei o făcu poate tot atât de fericită cât era şi Jane. În mintea ei o văzu stabilită chiar în casa aceasta, în deplinătatea fericirii pe care o poate dărui o căsătorie din dragoste; şi se simți în stare, față de această situație, să încerce chiar să le îndrăgească pe cele două surori ale lui Bingley. Gândurile doamnei Bennet — vedea limpede — erau pornite în aceeaşi direcție şi se hotărî să nu se aventureze înspre mama ei, de teamă să nu audă prea multe. Când se aşezară la cină considera prin urmare ca numai o întâmplare nenorocita le putuse plasa pe una alături de cealaltă şi a fost adânc contrariată să constate ca mama ei nu găsise pe altcineva, ci tocmai pe Lady Lucas, cu care să vorbească, fără nici o reținere, deschis, şi despre nimic altceva, decât despre speranța ei ca Jane se va mărita curând cu domnul Bingley. Subiectul era captivant şi doamna Bennet părea incapabilă să obosească tot enumerând avantajele acestei căsătorii. Faptul ca domnul Bingley era un tânăr atât de fermecător, atât de bogat şi ca locuia la numai trei mile de ele au fost primele puncte pentru care se felicita; şi apoi era aşa de plăcut să te gândeşti ce mult o iubeau surorile lui pe Jane şi să fii sigură ca şi ele doreau această înrudire tot atât cât şi ea. Pe deasupra, ce perspectivă pentru celelalte fiice ale sale, căci Jane, măritându-se atât de strălucit, o să le scoată şi pe ele în calea unor tineri cu avere; şi, în cele din urmă, ce fericire la vârsta ei, să-şi poată lăsa fiicele încă necăsătorite în grijă sorei lor, aşa ca ea personal să nu mai fie obligată să iasă mai mult decât i-ar fi făcut plăcere. Se cuvenea să pretindă ca lucrul acesta nu era o plăcere căci, în asemenea ocazii, aşa cerea eticheta; dar nimeni, desigur, n-ar fi găsit o mai mica bucurie în a sta acasă decât doamna Bennet şi la oricare epoca a vieții sale. Încheie urându-i de nenumărate ori Lady-ei Lucas să aibă şi dânsa parte de un asemenea noroc, deşi — evident, şi cu un sentiment de triumf — era convinsă ca nu există o asemenea şansă.

Zadarnice fură încercările Elizabethei de a frâna potopul de vorbe al mamei sale, de a o convinge să-şi descrie fericirea în şoapte mai puțin sonore căci, spre marea ei mâhnire, îşi putea da seama ca domnul Darcy, care şedea în fața lor, auzea aproape totul. Mama să o certă, spunându-i ca e absurdă.

— Şi ce mi-e mie, rogu-te, domnul Darcy, ca să-mi fie teamă de el? Sunt încredințată ca nu-i datorăm o politețe atât de excesivă încât să ne fie teamă să spunem ceva ce nu i-ar plăcea dumnealui s-audă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, vorbeşte mai încet. Ce profit poți avea dacă-l jigneşti pe domnul Darcy? N-ai să-l câştigi niciodată pe prietenul lui, procedând astfel.

Dar nimic din ceea ce spuse nu avu vreun efect. Mama ei îi dădea înainte pe acelaşi ton. Elizabeth rosea şi tot rosea de ruşine şi supărare. Nu se putea stăpâni să nu-şi întoarcă mereu ochii către Darcy, deşi fiecare privire o convingea de ceea ce se temuse; cu toate ca el nu era tot timpul cu ochii asupra doamnei Bennet, era convinsă ca atenția lui se fixase într-acolo. Expresia de pe chip i se schimbă încet, încet, de la un dispreț plin de indignare la o calmă şi neclintită gravitate.

Până în cele din urmă, totuşi, doamna Bennet nu mai avu nimic de spus; iar Lady Lucas, care casca de mult, tot ascultând descrierea repetată a unor fericiri de care nu vedea cum o să aibă şi ea parte, a fost lăsată să se consoleze eu şuncă şi pui rece. Elizabeth începu să-şi revină. Dar intervalul de linişte nu fu lung deoarece, de cum lua sfârşit cină, auzi vorbindu-se de muzică şi avu de îndurat chinul de a o vedea pe Mary ridicându-se, la foarte slabele lor rugăminți, gata să îndatoreze oaspeții. Elizabeth încerca cu multe priviri semnificative şi multe rugăminți să împiedice ceea ce era numai o dovadă de politețe; zadarnic însă. Mary nu voia să înțeleagă. Prilejul ce i se oferea de a se produce îi era plăcut şi-şi începu cântecul. Ochii Elizabethei, plini de cea mai mare dezolare, erau ațintiți asupra ei urmărind-o în timp ce parcurgea cele câteva strofe, cu o nerăbdare prost răsplătită la sfârşit, căci Mary, auzind printre mulțumirile comesenilor şi aluzia la speranța lor ca se va lăsa înduplecata să le mai facă iar favoarea de a cânta, după o pauză de o jumătate de minut începu alt cântec. Posibilitățile ei nu erau în nici un fel pe măsură unei asemenea manifestări; avea o voce mica şi o manieră afectată. Elizabethei îi venea să intre în pământ. Se uită înspre Jane să vadă cum reacționează ea, dar Jane stătea de vorbă senină cu domnul Bingley. Se uită la cele două surori ale acestuia şi le văzu schimbând între ele semne de batjocură; apoi la Darcy care rămânea totuşi grav, de nepătruns. Se uită la tatăl ei pentru a-l

implora să intervină, fiindu-i teamă ca Mary ar putea cânta toată noaptea. El îi prinse sugestia şi, când Mary termina şi al doilea cântec, îi spuse cu glas tare:

— A fost prea destul, fetiţo. Ne-ai bucurat îndeajuns. Lasă şi celorlalte domnişoare rândul să se producă.

Mary, deşi se făcu a nu-l auzi, se simţi totuşi descumpănită; şi Elizabethei îi păru rău pentru sora ei, îi păru rău pentru cuvintele tatălui ei, plină de teamă ca îngrijorarea ei nu dusese la nimic bun. Se făcu apel la alte doamne dintre invitate.

— Dacă eu, spuse domnul Collins, aş avea norocul să ştiu să cânt, m-aş bucura foarte, sunt convins, să îndatorez societatea cu o melodie, deoarece consider muzica drept o petrecere foarte nevinovată şi total compatibilă cu profesiunea de cleric. Nu vreau să spun totuşi ca am putea avea o justificare dacă am consacra prea mare parte din timpul nostru muzicii, deoarece mai sunt desigur şi alte treburi de făcut. Vicarul unei parohii are multe de îndeplinit. În primul rând trebuie să stabilească convenţia cu zeciuiala în aşa fel, încât lui să-i aducă profit, iar protectorului sau să nu-i facă supărare. Trebuie să-şi scrie predicile, iar timpul ce-i mai rămâne nu-i va prisosi pentru toate îndatoririle parohiale şi pentru întreţinerea şi îmbunătăţirea locuinţei pe care nu-i va fi iertat dacă n-o face cât mai confortabilă cu putinţă. Şi nu cred ca este de mica importantă ca el să aibă o purtare împăciuitoare şi atentă cu fiecare în parte şi, în special, cu cei cărora le datorează situaţia lui. De această îndatorire eu nu-l pot absolvi şi nici n-aş putea avea o părere bună despre acela care ar lăsa să-i scape vreun prilej pentru a-şi arăta respectul faţă de oricine ar fi din familia protectorului sau. Şi îşi sfârşi cuvântarea, care fusese rostită atât de tare, încât să fie auzită de jumătate din salon, cu o plecăciune către domnul Darcy. Mulţi făcură ochii mari, mulţi zâmbiră, dar nimeni nu avu un chip mai amuzat decât domnul Bennet însuşi, în timp ce soţia lui îl lauda cu patos pe domnul Collins pentru vorbirea lui atât de cu judecată şi remarcă, nu prea în şoaptă, către Lady Lucas, ca domnul Collins era un tânăr de soi bun şi cum nu se poate mai deştept.

Elizabethei i se păru ca dacă membrii familiei sale s-ar fi vorbit să se dea în spectacol în seara aceea cât vor putea mai bine, le-ar fi fost imposibil să-şi joace rolurile cu mai mult haz sau succes; şi ce fericire, se gândea ea, pentru Bingley şi sora ei, ca lui îi scăpase o parte din reprezentaţie şi ca sentimentele lui nu erau dintre acelea care să fie influenţate de nerozia la care ar fi putut fi martor. Era totuşi destul de rău ca cele două surori ale lui şi domnul Darcy avuseseră un asemenea prilej de a-şi bate joc de rudele ei; şi nu-şi putea da seama ce fusese mai greu de îndurat, dispreţul tăcut al domnului sau surâsurile insolente ale doamnelor.

Restul serii nu-i mai oferi mare lucru. Domnul Collins o sâcâi mereu şi se ţinu scai de ea; şi cum nu o mai putu convinge să danseze din nou cu el, o puse în situaţia de a nu mai dansa cu nimeni. Zadarnic îl rugă să danseze cu altcineva şi îi oferi să-l prezinte vreunei alte domnişoare. El o asigură ca dansul nu-i spunea mai nimic şi ca scopul lui principal era ca prin atenţii delicate să i se facă agreabil şi ca de aceea îşi va face un punct de onoare din a rămâne lângă dânsa toată seara. Nu mai era nimic de spus faţă de asemenea proiect. Elizabeth datora clipe de mare uşurare prietenei sale, domnişoara Lucas, care veni adesea lângă ea şi, din drăgălăşenie, îl atrase pe domnul Collins într-o conversaţie cu ea.

Elizabeth fu cel puţin scutită de ofensă de a mai fi luată în seamă de domnul Darcy care, deşi se aflase adesea foarte aproape de ea şi singur, nu se mai apropiase niciodată atât cât să-i poată vorbi. Ea îşi spuse ca era poate urmărea aluziei ce o făcuse cu privire la domnul Wickham şi se bucură.

Cei de la Longbourn rămaseră ultimii şi, printr-o manevră a doamnei Bennet, trebuiră să aştepte trăsura încă un sfert de oră după plecarea tuturor celorlalţi, ceea ce le dădu timp să constate cât de călduros doreau o parte din gazde să-i vadă plecaţi. Doamna Hurst şi sora ei abia dacă mai deschiseră gura şi atunci numai ca să se plângă de oboseală, fiind foarte nerăbdătoare să rămână singure. Respinseră toate încercările de conversaţie ale doamnei Bennet, creând astfel o atmosferă de amorţeală prea puţin înviorata de cuvântările lungi ale domnului Collins, care îl omagia pe domnul Bingley şi pe surorile sale pentru eleganta petrecerii şi pentru ospitalitatea şi politeţea comportării lor faţă de musafiri. Darcy nu spunea nimic. Domnul Bennet, la fel de tăcut, se delecta de această scenă. Domnul Bingley şi Jane îşi vorbeau, stând împreună, puţin mai departe de toţi ceilalţi. Elizabeth păstra o tăcere tot atât de neclintită ca a doamnei Hurst sau a domnişoarei Bingley; chiar şi Lydia era prea obosită ca să mai rostească vreo vorbă, afară doar de câte o exclamaţie întâmplătoare ca: "Doamne, ce obosită sunt!" însoţită de un căscat până la urechi.

Când în sfârşit se ridicară pentru a-şi lua rămas bun, doamna Bennet fu deosebit de stăruitoare în politeţea cu care îşi exprimă speranţa de a-i primi în curând pe toţi ia Longbourn, adresându-se mai ales domnului Bingley pentru a-l asigura ca i-ar face foarte

fericiți dacă ar lua un dejun intim la ei, oricând, fără ceremonia unei invitații formale.

Bingley radia de bucurie şi promise, plin de recunoştință, ca se va folosi de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile sale, după ce se va întoarce de la Londra, unde trebuia să plece chiar a doua zi, pentru scurt timp. Doamna Bennet era pe deplin mulțumită şi plecă de acolo cu încântătoarea convingere ca, lăsând o margine pentru pregătirile necesare formalităților, trăsurilor noi şi rochiilor de nuntă, era neîndoielnic ca, la capătul a trei sau patru luni, fiica ei va fi instalată la Netherfield. La eventualitatea de a-şi mai vedea încă una dintre fiice măritată cu domnul Collins se gândea cu tot atâta certitudine şi cu o mare, dar nu egală, plăcere. Elizabeth îi era cea mai puțin dragă dintre fete, şi, deşi bărbatul şi partida erau destul de bune pentru *ea,* valoarea şi a uneia şi a celeilalte erau eclipsate de domnul Bingley şi de Netherfield.

Capitolul XIX

Dimineața următoare aduse ceva nou la Longbourn, Domnul Collins îşi prezenta, oficial, cererea. Cum se hotărâse s-o facă fără să mai piardă timp, deoarece concediul sau luă sfârşit sâmbătă, şi neavând nici un sentiment de sfială care să-l descumpănească, chiar dac-o făcea pe nepregătite, se aşternu la lucru metodic, ținând seama de toate regulile pe care le socotea parte integrantă din această treabă. Imediat după micul dejun, găsindu-le împreună pe doamna Bennet, pe Elizabeth şi pe una dintre mezine, se adresă mamei în acest fel:

— Pot spera, doamnă, un cuvânt din partea dumneavoastră, pe lângă frumoasa dumneavoastră fiica, Elizabeth, dat fiind că-i solicit favoarea unei audiențe particulare în cursul acestei dimineți?

Înainte ca Elizabeth să mai aibă timp pentru altceva decât pentru a roşi de uimire, doamna Bennet răspunse:

— Vai de mine! Da, desigur! Sunt sigură ca Lizzy se va simți foarte fericită; sunt sigură ca nu poate avea nici o obiecție. Hai, Kitty! Am nevoie de tine sus. Şi, strângându-şi lucrul, zori să iasă din camera în timp ce Elizabeth strigă:

— Scumpa doamnă, nu pleca. Te rog, nu pleca. Domnul Collins trebuie să mă ierte. Nu poate avea nimic să-mi spună care să nu poată fi auzit de oricine. Altfel plec şi eu.

— Nu! Nu! Asta-i o prostie, Lizzy. Doresc să rămâi pe loc. Şi văzând ca Elizabeth, stânjenită şi contrariată, părea ca este gata să iasă, adăugă: Lizzy, *insist* să rămâi şi să dai ascultare domnului Collins.

Elizabeth nu se putea opune unei asemenea porunci; şi o clipă de gândire făcând-o să vadă ca era mai cuminte să termine cât mai repede şi mai în linişte cu putință, se aşeză şi, străduindu-se din răsputeri, încerca să-şi ascundă simțămintele care erau împărțite între dispreț şi haz. Doamna Bennet şi Kitty se îndepărtară; îndată ce rămaseră singuri, domnul Collins începu:

— Credeți-mă, dragă domnişoară Elizabeth, ca modestia dumneavoastră, departe de a va dăuna, se adăugă mai curând la celelalte calități pe care le aveți. Ați fi fost mai puțin plăcută în ochii mei, dacă *nu* ați fi arătat această mica opunere; permiteți-mi să va asigur însă ca am aprobarea onoratei dumneavoastră mame pentru această cerere. Cu greu v-ați putea îndoi de scopul intervenției mele, oricât de mult pudoarea dumneavoastră firească v-ar îndemna să vi-l ascundeți; atențiile mele au fost prea marcate pentru a va fi putut înşela. Aproape din clipa când am deschis uşa acestei case v-am ales ca tovarăşa a vieții mele în viitor. Dar mai înainte de a mă lăsa furat de sentimentele mele pe această temă, ar fi mai cuminte să va arăt motivele pentru care mă însor şi, mai mult decât atât, motivele pentru care am venit în Hertfordshire cu scopul de a-mi alege o soție, aşa cum desigur am şi făcut.

Imaginea domnului Collins, cu tot calmul lui solemn, furat de sentimentele lui, era gata s-o facă pe Elizabeth să pufnească în râs, aşa ca nu putu folosi scurtă pauză pe care el şi-o îngădui, încercând să-l oprească, iar el continuă:

— Motivele pentru care mă însor sunt: primul, fiindcă socotesc ca este bine ca fiecare preot înstărit (cum sunt eu) să dea exemplul căsătoriei în parohia lui; al doilea, pentru ca sunt convins ca aceasta va adăugă foarte mult la fericirea mea; al treilea, pe care poate ar fi trebuit să-l menționez mai la început, pentru ca acesta este sfatul şi recomandarea specială a însăşi nobilei doamne pe care am cinstea s-o numesc protectoarea mea. De două ori a binevoit domnia sa să-mi spună părerea ei (şi încă neîntrebata) în această privință; şi chiar în sâmbătă de dinaintea plecării mele din Hunsford, în timpul partidelor noastre de cadril, pe când doamna Jenkinson aranja taburetul domnişoarei de Bourgh, mi-a spus: "Domnule Collins, trebuie să te însori. Un preot ca dumneata trebuie să se însoare. Fă o alegere bună,

găseşte o femeie de calitate, de dragul *meu* şi al *dumitale;* să fie dintre cele active, utile, nu crescută cu pretenţii; să fie în stare să facă mult dintr-un venit mic. Acesta e sfatul meu. Găseşte o femeie de acest fel, cât poţi de repede, adu-o la Hunsford şi am să vin să va vizitez". Îngăduiţi-mi — fiindcă veni vorba — să va mărturisesc, frumoasă verişoara, ca nu consider sfaturile şi amabilităţile Lady-ei Catherine de Bourgh ca cele mai mici dintre darurile pe care am putinţa să vi le ofer. Veţi găsi ca are maniere pe care nu am cuvinte să le descriu; iar agerimea şi vioiciunea dumneavoastră cred ca îi vor conveni, în special când vor fi temperate de tăcerea şi respectul pe care rangul domniei sale nu se poate să nu le impună. Atâta, privitor la intenţia mea, în general, în favoarea căsătoriei; mai rămâne acum de spus ceea ce m-a îndreptat înspre Longbourn în loc să mă mâne înspre împrejurimile parohiei mele, unde, va rog să mă credeţi, există multe tinere femei amabile. De fapt însă, fiind, cum sunt, moştenitorul acestei moşii la moartea stimatului dumneavoastră tată (care totuşi poate să mai trăiască încă mulţi ani), nu m-am putut împăca deloc cu gândul să nu-mi aleg o soţie dintre fiicele sale, pentru ca pierderea să fie pentru ele cât mai mica posibil, atunci când va avea loc tristul eveniment, care totuşi, aşa cum am mai spus-o, s-ar putea să nu se producă încă vreo câţiva ani. Acesta mi-a fost, scumpa verişoara, motivul; şi-mi place să cred ca el nu mă va coborî în stima domniei-voastre. Şi acum, nu-mi mai rămâne nimic altceva decât să va încredinţez, cu vorbe dintre cele mai arzătoare, de violenţă sentimentelor mele. Sunt total indiferent la avere şi nu voi adresa tatălui domniei-voastre nici o cerere de acest fel, deoarece ştiu prea bine ca n-ar putea fi satisfăcută şi ca mia aceea de lire cu patru la sută, care nu va va reveni decât după decesul mamei dumneavoastră, este singurul lucru la care veţi avea vreodată dreptul. Asupra acestui capitol, prin urmare, voi păstra neîntrerupt tăcere şi puteţi fi încredinţată ca de pe buzele mele nu veţi auzi vreodată vreun reproş meschin, atunci când vom fi soţ şi soţie.

Era absolut necesar să-l întrerupă, acum.

— Sunteţi prea grăbit, domnule, strigă Elizabeth. Uitaţi ca nu v-am dat nici un răspuns. Daţi-mi voie s-o fac, fără să mai pierdem timpul. Primiţi mulţumirile mele pentru omagiul pe care mi l-aţi adus. Sunt foarte impresionată de cinstea cererii ce mi-aţi făcut, dar îmi este imposibil să fac altfel decât s-o resping.

— Nu aflu acum pentru prima oară, replică domnul Collins, cu o fluturare a mâinii, ca printre tinerele domnişoare se obişnuieşte a respinge propunerile bărbatului pe care, în secret, au de gând să-l accepte, când acesta le solicită mâna pentru întâia oară, şi ca uneori refuzul este repetat a doua şi chiar a treia oară. Nu sunt deci deloc descumpănit de ceea ce mi-aţi spus şi sper să nu treacă mult şi să va conduc în faţa altarului.

— Pe cuvântul meu, domnule, strigă Elizabeth, speranţa dumneavoastră este extraordinară, după cele ce v-am spus. Va asigur ca nu fac parte dintre acele tinere domnişoare (dacă există cumva astfel de tinere domnişoare) care sunt atât de curajoase, încât să-şi pună fericirea în joc, luându-şi riscul unei a doua cereri. Refuzul meu este foarte hotărât. Dumneavoastră nu m-aţi putea face fericită şi sunt convinsă ca eu sunt ultima femeie din lume care v-ar putea face fericit. Ba mai mult, dacă prietena dumneavoastră, Lady Catherine, m-ar cunoaşte, am convingerea ca m-ar găsi din toate punctele de vedere neindicata pentru această situaţie.

— Dacă ar fi sigur ca Lady Catherine ar crede astfel... spuse domnul Collins foarte grav; dar nu pot să-mi închipui ca senioria să va avea ceva de zis împotriva dumneavoastră. Şi puteţi fi sigură ca, atunci când voi avea cinstea de a o revedea, îi voi vorbi în modul cel mai strălucitor despre modestia, spiritul dumneavoastră gospodăresc şi alte frumoase însuşiri pe care le aveţi.

— Orice laudă, domnule Collins, va fi într-adevăr inutilă. Trebuie să-mi îngăduiţi să judec singură şi să-mi faceţi cinstea de a crede ceea ce spun. Doresc să fiţi foarte fericit şi foarte bogat şi, refuzându-vă mina, fac tot ce-mi stă în putere ca să va împiedic de a fi altfel. Cerându-mă în căsătorie, aţi dat probabil satisfacţie delicateţei sentimentelor dumneavoastră faţă de familia mea şi puteţi intra în posesia moşiei Longbourn când va fi cazul, fără să va faceţi nici un reproş. Chestiunea poate fi deci socotită complet închisă.

La aceste vorbe se ridică şi ar fi părăsit cameră dacă domnul Collins nu i s-ar fi adresat astfel:

— Când voi avea din nou onoarea să vorbesc despre acest subiect, sper să primesc un răspuns mai favorabil decât mi-aţi dat acum; sunt, cu toate acestea, departe de a va acuza în prezent de cruzime, deoarece ştiu ca aşa se obişnuieşte printre persoanele de sexul dumneavoastră — să respingă bărbatul la prima lui cerere; şi poate ca mi-aţi spus deja atât cât trebuie, în conformitate cu adevăratul simt de pudoare al firii femeieşti, pentru a mă încuraja în cererea mea.

— Într-adevăr, domnule Collins, strigă Elizabeth oarecum enervată, mă uimiți la culme. Dacă ceea ce v-am spus până acum va poate părea o încurajare, nu ştiu cum să-mi exprim refuzul într-un mod care să va poată convinge ca este un refuz.

— Trebuie să-mi dați voie, scumpa verişoara, să cred ca cererea mea este refuzată numai de formă. Motivele pentru care cred astfel sunt, pe scurt, următoarele: nu mi se pare ca persoana mea ar fi nedemnă să fie acceptată de dumneavoastră, sau ca situația pe care v-o pot oferi ar fi altfel decât foarte dezirabilă. Situația mea, legăturile mele cu familia de Bourgh şi rudenia mea cu familia dumneavoastră sunt tot atâtea împrejurări foarte favorabile mie; şi ar trebui să mai țineți seama ca, în ciuda numeroaselor dumneavoastră farmece, nu este deloc sigur ca vi se va mai face vreodată o altă cerere în căsătorie. Zestrea dumneavoastră este, din nefericire, atât de mica, încât, foarte probabil, ea va anihila efectul drăgălăşeniei dumneavoastră şi al bunelor dumneavoastră însuşiri. Deoarece trebuie să conchid ca refuzul dumneavoastră nu este serios, îmi place să-l atribui dorinței dumneavoastră de a-mi stârni şi mai mult dragostea, ținându-mă în nesiguranță, în acord cu practică obişnuită printre femeile distinse.

— Va asigur, domnule, ca n-am nici cea mai mica pretenție ca aş fi dotată cu acest fel de distincție care constă în a chinui un om onorabil. Aş prefera să mi se aducă omagiul de a nu mi se contestă sinceritatea. Va mulțumesc iară şi iară pentru cinstea ce mi-ați făcut-o, dar îmi este imposibil să accept cererea dumneavoastră în căsătorie. Din toate punctele de vedere sentimentele mele mi-o interzic. Pot să va vorbesc deschis? Nu mă considerați acum ca pe o femele distinsă care are de gând să va chinuie, ci ca pe o făptură rațională care va spune adevărul adevărat.

— Sunteți mereu fermecătoare! Strigă Collins, cu un aer de neîndemânatică galanterie, şi sunt convins ca atunci când cererea mea va fi consfințită de autoritatea expresa a ambilor dumneavoastră excelenți părinți, ea nu va putea fi socotită decât acceptabilă.

Elizabeth nu mai avu ce răspunde la asemenea încăpățânare într-o voită amăgire de sine şi se retrase imediat în tăcere, hotărâtă ca, în caz ca domnul Collins va persista să considere repetatele ei refuzuri drept măgulitoare încurajări, să se adreseze tatălui ei al cărui "nu" ar putea fi rostit în aşa fel, încât să fie decisiv, şi a cărui purtare, cel puțin, nu va putea fi luată drept mofturi şi cochetărie de femeie distinsă.

Capitolul XX

Domnul Collins n-a fost lăsat mult timp să contemple în tăcere reuşita sa în dragoste, căci doamna Bennet, care-şi făcuse de lucru în hol aşteptând sfârşitul convorbirii, nici n-o văzu bine pe Elizabeth deschizând uşa şi trecând cu paşi zoriți pe lângă ea înspre scară, ca şi intră în sufragerie ca să se felicite şi să-l felicite, în cuvinte calde, pentru fericită perspectivă a unei legături mai strânse între ei. Domnul Collins primi şi-i întoarse felicitările cu o egala plăcere, pornindu-se apoi să-i relateze amănuntele convorbirii, de rezultatul căreia era încredințat ca avea toate motivele să fie mulțumit, deoarece refuzul ferm al verişoarei sale izvora, în mod natural, din firea-i ruşinoasă şi din autentică pudoare a caracterului ei.

Pe doamna Bennet, această ştire o sperie totuşi; ar fi fost bucuroasă să creadă, ca el, ca fiica sa avusese de gând să-l încurajez refuzându-i cererea în căsătorie, dar nu îndrăznea, şi nu se putu stăpâni să nu i-o spună.

— Contați, domnule Collins, adăugă ea, ca o s-o facem să-şi bage mințile în cap. Am să-i vorbesc despre aceasta chiar eu, imediat. Este foarte încăpățânată şi nesăbuită şi nu-şi cunoaşte propriul interes; dar am s-o *fac* eu să şi-l cunoască.

— Iertaţi-mă ca va întrerup, doamnă; strigă domnul Collins, dar dacă este într-adevăr încăpăţânată şi nesăbuită, nu ştiu dacă ar fi o soţie cu adevărat potrivită pentru un bărbat în situaţia mea care, fireşte, căuta fericirea în instituţia căsătoriei. Dacă deci persista într-adevăr să-mi respingă cererea, ar fi poate mai bine să n-o siliţi să mă accepte ca soţ căci, dacă are o tendinţă spre asemenea defecte, n-ar putea face mare lucru pentru fericirea mea,

— Domnule, m-aţi înţeles foarte greşit, spuse doamna Bennet alarmată. Lizzy este încăpăţânată numai în chestiuni de acest fel; în toate celelalte, nu s-a mai pomenit o fată cu o fire mai bună. Mă duc imediat la domnul Bennet şi vom aranja asta cu ea, sunt sigură.

Nu-i lăsă timp să mai zică ceva şi porni în grabă la soţul ei; deschizând uşa bibliotecii, exclamă:

— Oh, dragă domnule Bennet, este urgent nevoie de dumneata; suntem cu toţii înnebuniţi. Trebuie să vii s-o convingi pe Lizzy să se mărite cu domnul Collins, pentru ca jura ca nu-l vrea şi dacă nu te grăbeşti, dânsul o să-şi schimbe gândul şi n-o să mai vrea el s-o ia.

Când doamna Bennet intră, domnul Bennet ridică ochii de pe carte şi-i fixă pe chipul ei, cu o calmă indiferentă, deloc tulburată de vestea ce-i aducea.

— Nu am plăcerea să te înţeleg, spuse, când soţia lui îşi isprăvi tiradă. Despre ce este vorba?

— Despre domnul Collins şi Lizzy. Lizzy a declarat ca nu-l vrea pe domnul Collins şi domnul Collins a început să spună ca nu o vrea pe Lizzy.

— Şi ce urmează să fac eu în chestiunea asta? Pare o situaţie fără ieşire.

— Vorbeşte dumneata însuţi cu Lizzy, spune-i ca stărui să se mărite cu el.

— Să fie poftita aici. Va trebui să audă părerea mea. Doamna Bennet sună şi domnişoara Elizabeth a fost

Somata să vină în bibliotecă.

— Apropie-te, fetiţo, exclamă tatăl, când Elizabeth îşi făcu apariţia. Am trimis să te cheme pentru o chestiune importantă. Am aflat ca domnul Collins ţi-a făcut o cerere în căsătorie. Este adevărat? Elizabeth răspunse ca aşa era. Foarte bine. Şi această cerere ai refuzat-o?

— Da, domnule.

— Foarte bine. Acum ajungem la punctul esenţial. Mama dumitale stăruie să *o* accepţi. Nu este aşa, doamna Bennet?

— Da! Altfel nu vreau s-o mai văd niciodată în ochii mei.

— Elizabeth, ai în faţă o tristă alternativă. Din ceasul acesta va trebui să devii o străină pentru unul dintre părinţii dumitale. Mama dumitale nu vrea să te mai vadă în ochii ei dacă *nu* te măriţi cu domnul Collins, iar eu nu vreau să te mai văd în ochii mei dacă o *faci.*

Elizabeth nu putu decât să zâmbească la o astfel de concluzie a unui astfel de început; doamna Bennet însă, care fusese convinsă ca soţul sau privea chestiunea aşa cum dorea ea însăşi, rămase consternata.

— Ce vrei să spui, domnule Bennet, cu felul acesta de a vorbi? Mi-ai promis să *stărui* ca ea să se mărite cu domnul Collins.

— Draga mea, îi replică soţul. Am de cerut două mici favoruri: primul, să-mi îngădui, în împrejurarea de faţă, liberul uz al propriului meu cap; şi al doilea, al camerei mele. Voi fi încântat să beneficiez singur de bibliotecă, imediat ce va fi cu putinţă.

Cu toate acestea, în ciuda dezamăgirii provocate de purtarea soţului, doamna Bennet nu renunţa încă la scopul sau. Îi vorbi Elizabethei iară şi iară — când cu linguşiri, când cu ameninţări. Încercă s-o atragă pe Jane de partea ei, dar Jane, cu toată blândeţea posibilă, refuza să intervină; iar Elizabeth răspundea atacurilor mamei sale câteodată cu toată seriozitatea şi câteodată cu o veselie nebunească. Deşi felul în care o făcea varia, hotărârea ei, niciodată.

În acest timp, domnul Collins medita în solitudine la cele întâmplate. Avea o părere prea bună despre el ca să poată pricepe motivul pentru care verişoara lui putea să-l refuze: şi, deşi mindria-i fusese rănită, nu suferea în nici un alt fel. Înclinaţia pentru ea era cu totul imagiginara, iar eventualitatea ca fata să merite învinuirile mamei sale îl împiedică să simtă vreun regret.

În timp ce întreaga familie era atât de tulburată, sosi Charlotte Lucas să petreacă ziua împreună cu ei. La intrare fu întâmpinată de Lydia care, zburând către ea, îi spuse mai multă în şoaptă:

— Mă bucur ca ai venit; e un haz la noi! Ce crezi ca s-a întâmplat azi dimineaţă? Domnul Collins a cerut-o pe Lizzy, şi ea nu-l vrea.

Charlotte aproape nici n-avu timp să răspundă, căci Kitty se şi ivise lângă ele cu aceleaşi veşti; şi, nici nu intraseră bine în sufragerie, unde o găsiră pe doamna Bennet singură, ca

aceasta începu şi ea acelaşi subiect, făcând apel la înţelegerea domnişoarei Lucas şi implorând-o s-o convingă pe prietena ei, Lizzy, să se supună dorinţelor întregii familii.

— Te implor, scumpa domnişoara Lucas, fă acest lucru, adăugă ea pe un ton melancolic, căci nimeni nu e cu mine, nimeni nu e de partea mea! Sunt tratată cu atâta cruzime! Nimeni nu are milă de sărmanii mei nervi.

Charlotte fu scutită de a-i răspunde căci chiar atunci intrară Jane şi Elizabeth.

— Da, iat-o ca vine, continuă doamna Bennet, iat-o, având aerul cel mai indiferent posibil, fără să-i pese de noi mai mult decât dacă ne-am aflat la York, numai să poată face după capul ei. Dar să-ţi spun eu ceva, domnişoara Lizzy: dacă ţi-ai vârât în cap s-o ţii aşa, refuzând oricare cerere în căsătorie, n-ai să te alegi în viaţa dumitale cu un soţ şi nu ştiu cine o să te ţină când s-o prăpădi tatăl dumitale. *Eu* n-am să te pot ţine şi, de aceea, te avertizez. Am terminat cu dumneata din clipa asta chiar. Ţi-am spus când eram în bibliotecă, ştii, ca n-am să-ţi mai vorbesc în viaţa mea şi ai să vezi ca mă ţin de cuvânt. Nu-mi face nici o plăcere să vorbesc cu copiii nesupuşi. Nu ca mi-ar face de fapt plăcere să vorbesc cu oricine ar fi. Oamenii care suferă de nervi ca mine nu pot avea mare poftă de vorbă. Nu ştie nimeni ce îndur eu! Dar aşa se întâmplă întotdeauna. Cei care nu se plâng n-au niciodată parte de compătimire.

Fiicele sale ascultară într-o tăcere totală această revărsare de cuvinte, conştiente ca orice tentativă de a argumenta sau de a o consola i-ar fi mărit numai enervarea. Ea continua deci să vorbească, fără să fie întreruptă de vreuna dintre ele, până ce intră domnul Collins, cu un aer mai important ca de obicei; văzându-l, doamna Bennet spuse fetelor:

— Acum, insist să tăceţi cu toatele din gură şi să ne lăsaţi, pe domnul Collins şi pe mine, să stăm puţin de vorbă.

Elizabeth ieşi tăcută; Jane şi Kitty *o* urmară, dar Lydia nu se mişcă, hotărâtă să audă tot ce se va putea auzi. Charlotte, reţinută în primul rând de amabilitatea domnului Collins, care-i puse întrebări foarte amănunţite în privinţa ei şi a familiei sale, şi apoi de o uşoară curiozitate, se mulţumi să se apropie de fereastră, prefăcându-se ca nu aude nimic. Doamna Bennet începu conversaţia plănuită, pe un ton plângăreţ: "Oh, domnule Collins...".

— Scumpa doamnă, o întrerupse el, să păstrăm în veci tăcere în chestiunea asta. Departe fie de mine, continuă el imediat pe un ton care-i sublinia nemulţumirea, gândul de a avea vreun resentiment faţă de comportarea fiicei dumneavoastră. Resemnarea în fata relelor de neînlăturat este datoria noastră a tuturor, datorie mai cu osebire a unui tânăr care a avut, cum am avut eu, norocul unei înălţări în grad timpurii; iar eu am credinţa ca sunt resemnat. Poate ca aceasta — nu într-o mica măsură — din sentimentul de îndoială în privinţa fericirii mele certe, dacă frumoasa mea verişoara m-ar fi onorat, acordându-mi mâna sa; căci am băgat adesea de seamă ca resemnarea nu este niciodată atât de perfectă ca în cazul în care fericirea refuzată începe să piardă în ochii noştri ceva din valoarea ei. Sper ca nu veţi lua drept o lipsă de respect faţă de familia dumneavoastră, scumpa doamnă, faptul ca îmi retrag pretenţiile la mâna fiicei dumneavoastră, fără să va fi adus dumneavoastră şi domnului Bennet omagiul de a va cere să va impuneţi autoritatea în favoarea mea. Conduita mea ar putea fi — mă tem — considerată ca neconforma, deoarece am primit refuzul de pe buzele fiicei dumneavoastră în loc de a-l primi din gură dumneavoastră; suntem însă toţi supuşi greşelii. Am avut tot timpul numai gânduri bune. Scopul meu a fost să-mi procur o amabilă tovarăşa de viaţa, cu respectarea cuvenită intereselor întregii dumneavoastră familii şi, dacă purtarea mea a fost cât de cât criticabila, rog să-mi fie îngăduit acum să va prezint scuzele mele.

Capitolul XXI

Discuţia în legătură cu cererea domnului Collins era acum aproape sfârşită, iar Elizabeth mai avea doar de suportat neplăcutele sentimente ce trebuiau să urmeze în mod inevitabil, şi, din când în când, câte o aluzie morocănoasă din partea mamei sale. Cât priveşte pe domnul Collins, el nu-şi exprima sentimentele printr-o jena sau deprimare, sau prin vreo încercare de a o evita pe Elizabeth, ci mai ales printr-o atitudine înţepată şi o tăcere plină de resentiment. Abia dacă îi mai vorbea şi atenţiile insistenţe de care el însuşi fusese atât de mândru fură îndreptate în restul zilei către domnişoara Lucas, a cărei amabilitate, ascultându-l, constitui o uşurare temporară pentru ei toţi şi în special pentru prietena ei.

Ziua următoare nu aduse nici o ameliorare în proastă dispoziţie sau în sănătatea doamnei Bennet. Domnul Collins se afla în aceeaşi stare de mândrie înfuriată. Elizabeth sperase ca resentimentele îl vor face să-şi scurteze vizită, dar programul lui nu părea să fi

suferit nici o modificare din această cauză. Fusese mereu vorba să plece sâmbătă şi până sâmbătă avea de gând să stea.

După micul dejun, fetele plecaseră la Meryton să se intereseze dacă domnul Wickham se întorsese şi să-i deplângă absenţă de la balul de la Netherfield. El le întâlni la intrarea în oraş şi le conduse la mătuşa lor, unde s-a discutat, amplu, regretul şi dezolarea lui de a fi lipsit, precum şi chestiunile care-i interesau pe toţi. Faţă de Elizabeth, totuşi, el recunoscu de bună voie ca din proprie iniţiativă găsise necesar să-şi impună această absenţă.

— Pe măsură ce se apropia data balului mi-am dat seama, spuse el, ca era mai bine să nu dau ochii cu domnul Darcy; ca a ne afla în aceeaşi încăpere, în aceeaşi societate, atâtea ore împreună, ar fi fost mai mult decât eram în stare să suport; şi ca s-ar fi putut ivi situaţii neplăcute nu numai pentru mine.

Elizabeth aprobă întru totul; avură răgaz să discute pe îndelete acest lucru şi să-şi facă în mod politicos tot felul de complimente, pe drum spre Longbourn, căci domnul Wickham, împreună cu un alt ofiţer, le conduse acasă şi, pe drum, el se ocupă în mod special de dânsa. Faptul de a le fi însoţit prezenta un dublu avantaj: Elizabeth simţea ce compliment i se făcea şi apoi, era un prilej foarte nimerit de a-l prezenta mamei şi tatălui ei.

Îndată după întoarcerea acasă sosi o scrisoare pentru domnişoara Bennet; venea de la Netherfield şi a fost deschisă pe loc. Plicul conţinea o foaie mica, elegantă, de hârtie satinata, acoperită cu scrisul frumos şi curgător al unei, mâini de femeie; Elizabeth observă expresia de pe chipul surorii sale schimbându-se în timp ce citea şi o văzu stăruind asupra unor anumite pasaje. Jane se stăpâni imediat şi, punând scrisoarea de o parte, încerca, cu veselia ei obişnuită, să ia parte la conversaţia generală; Elizabeth însă se simţi neliniştită de această întâmplare, fapt care o făcu să nu-i mai poată da atenţie nici măcar iui Wickham; şi nici nu-şi luaseră bine rămas bun, el şi prietenul lui, ca Jane o pofti din ochi s-o urmeze sus. Când ajunseră în camera lor, Jane scoase scrisoarea şi-i spuse:

— Este de la Caroline Bingley; cuprinsul m-a surprins nespus de mult. La ora aceasta sunt cu toţii plecaţi din Netherfield; sunt în drum spre Londra şi fără vreo intenţie de a se mai întoarce. Ascultă ce scrie.

Citi cu glas tare prima frază care cuprindea informaţia ca se hotărâseră tocmai să-şi urmeze, imediat, fratele la Londra şi ca vor lua în ziua aceea dejunul în Grosvenor Street, unde domnul Hurst avea o casă. Următoarea fraza suna astfel: "Nu pretind ca regret ceva din cele ce las la Hertfordshire, în afară de societatea dumitale, prietena dragă; speram însă, cândva în viitor, să ne bucurăm de repetate ori de aceleaşi încântătoare clipe de apropiere, ca acelea pe care le-am avut împreună; şi, între timp, putem să ne micşorăm mâhnirea despărţirii printr-o corespondenta cât mai frecventă şi mai sinceră, pentru care lucru contez pe dumneata". Elizabeth ascultă cu toată indiferenta provocată de neîncrederea în aceste expresii pompoase şi, deşi bruscheţea plecării o surprinsese, nu văzu nimic într-adevăr de regretat în lucrul acesta. Nu era de crezut ca absenţa lor din Netherfield îl va putea împiedica pe domnul Bingley să se întoarcă acolo; iar în ceea ce priveşte pierderea companiei doamnelor, era convinsă ca în curând Jane nu se va mai preocupa de aceasta, fericită de a fi în compania lui.

— Ce ghinion, spuse după o mica pauză, ca n-ai mai putut să-i vezi înainte de plecare. Dar nu ne e oare îngăduit să sperăm ca viitorul fericit, pe care domnişoara Bingley îl nădăjduieşte, ar putea veni mai curând decât crede ea? Şi ca încântătoarele clipe de apropiere pe care le-aţi avut ca prietene vor fi reînnoite cu încă şi mai mare plăcere, ca surori? Ele nu vor reuşi să-l reţină pe domnul Bingley la Londra.

— Caroline spune hotărât ca iarna aceasta nici unul dintre ei nu va reveni în Hertfordshire. Am să citesc mai departe:

"Ieri, când am plecat, fratele nostru era încredinţat ca treburile care-l reclamau la Londra ar fi putut fi terminate în trei, patru zile; cum însă suntem sigure ca nu poate fi astfel şi, în acelaşi timp, fiind convinse ca, odată la Londra, Charles nu se va grăbi deloc să plece iar de acolo, ne-am hotărât să-l urmăm, ca să nu fie obligat să-şi petreacă orele de răgaz într-un hotel lipsit de confort. Multe dintre cunoştinţele mele sunt deja acolo pentru sezonul de iarnă; aş dori să pot afla ca dumneata, scumpa prietenă, ai intenţia să fii una dintre ele; dar din acest punct de vedere, mă cuprinde disperarea. Sper din toată inima ca sărbătoarea Crăciunului în Hertfordshire va fi pentru dumneavoastră plină de bucuriile pe care de obicei acesta le aduce şi ca numărul curtezanilor dumitale va fi atât de mare, încât te va împiedica să simţi pierderea celor trei de care noi te vom lipsi". Reiese limpede de aici, adăugă Jane, ca iarna aceasta el nu se va mai reîntoarce.

— Este limpede numai ca domnişoara Bingley *nu vrea* ca el să se reîntoarcă.

— Ce te face să crezi asta? Trebuie să fie propria lui hotărâre; el este propriul lui stăpân.

Dar nu ştii încă *totul. Vreau să-ţi citesc* pasajul care mă doare cel mai mult. Nu vreau să-ţi ascund nimic: "Domnul Darcy este nerăbdător să-şi revadă sora şi, ca să-ţi mărturisesc adevărul, nici *noi* înşine nu suntem mai puţin. Sunt convinsă ca Georgiana Darcy nu-şi are egal în frumuseţe, elegantă, talente, iar afecţiunea pe care ne-o inspiră, Louizei şi mie, se ridică până la ceva încă şi mai interesant, datorită speranţei pe care îndrăznim a o nutri ca ea să devină în viitor sora noastră. Nu ştiu dacă ţi-am pomenit vreodată de sentimentele mele în această privinţă, dar nu vreau să părăsesc ţinutul fără să ţi le destăinuiesc şi sunt încredinţată ca nu le vei găsi nerezonabile. Fratele meu o admira deja foarte mult; el va avea acum adesea prilejul s-o vadă în cea mai mare intimitate; toate rudele ei doresc aceasta unire tot atât de mult cât şi ale lui; şi cred ca dragostea mea de sora nu mă face să mă-nşel când îl cred pe Charles în stare să cucerească inima oricărei femei. Ţinând seama de toate aceste împrejurări favorabile unei apropieri căreia nimic nu îi este potrivnic, greşesc oare, scumpa mea Jane, când mă las legănată de speranţă într-un eveniment care va aduce fericirea atâtora?".

— Ce crezi despre fraza *aceasta,* draga mea Lizzy? Întrebă Jane, după ce sfârşi de citit. Nu este destul de limpede? Nu mărturiseşte ea oare, în mod expres, ca domnişoara Bingley nici nu aşteaptă şi nici nu doreşte să devin sora ei? Ca e total convinsă de indiferentă fratelui ei şi ca, dacă bănuieşte natura sentimentelor mele pentru el, doreşte (foarte amabil!) să mă pună în gardă? Mai poate există o a doua părere în chestiunea aceasta?

— Da, mai poate, căci părerea mea este total diferită. Vrei s-o auzi?

— Cât se poate de mult.

— Am să ţi-o spun în câteva cuvinte. Domnişoara Bingley îşi dă seama ca fratele ei este îndrăgostit de tine şi vrea să-l însoare cu domnişoara Darcy. Pleacă deci după el la oraş, sperând să-l reţină acolo, şi încearcă să te convingă ca el nici nu se gândeşte la tine.

Jane clătină din cap.

— Jane, trebuie într-adevăr să mă crezi. Nu e nimeni care să va fi văzut împreună şi să se poată îndoi de dragostea lui. Nici domnişoara Bingley, sunt sigură, nu e chiar atât de proastă. Dacă ar fi întrevăzut la domnul Darcy pe jumătate doar atâta dragoste pentru ea, şi-ar fi comandat deja rochia de mireasă. Despre altceva este însă vorba: noi nu suntem destul de bogaţi sau destul de nobili pentru ei; şi ea este cu atât mai dornică s-o câştige pe domnişoara Darcy pentru fratele ei, cu cât are convingerea ca, o dată ce s-a făcut o căsătorie între familiile lor, ar avea mai puţine dificultăţi cu o a doua, ceea ce nu este lipsit de oarecare ingeniozitate şi cred ca ar reuşi dacă domnişoara de Bourgh ar ieşi din circuit. Dar, scumpa Jane, nu-ţi poţi închipui cu adevărat ca dacă domnişoara Bingley zice ca fratele sau are o mare admiraţie pentru domnişoara Darcy, el este cât de cât mai puţin sensibil, la farmecele *tale* decât era marţi, când şi-a luat rămas bun de la tine; sau ca îi va sta în putere să-l convingă ca nu este îndrăgostit de tine, ci este tare îndrăgostit de prietena ei.

— Dacă am avea aceeaşi părere despre domnişoara Bingley, replică Jane, cele spuse de tine mi-ar putea ajuta mult. Dar ştii ca premisa ta nu este dreaptă. Caroline nu este în stare să înşele cu tot dinadinsul pe cineva, şi singurul lucru care-mi mai rămâne de sperat în acest caz este ca ea însăşi se înşeală.

— E perfect. N-ai fi putut avea o idee mai fericită, de vreme ce ideea mea nu te mulţumeşte; crede — în orice caz — ca domnişoara Bingley se înşeală. Ţi-ai făcut acum datoria faţă de ea şi nu mai trebuie să te frământi.

— Dar, surioară dragă, chiar în cazul cel mai bun, pot fi oare fericită acceptând un bărbat ale cărui surori şi ai cărui prieteni doresc, toţi, ca el să se căsătorească cu altcineva?

— Trebuie să hotărăşti singură, spuse Elizabeth, şi dacă după o matură chibzuinţă vei găsi ca mâhnirea de a le nemulţumi pe cele două surori ale lui este mai mare decât fericirea de a-i fi soţie, te sfătuiesc, desigur, să-l refuzi.

— Cum poţi vorbi astfel? O întrebă Jane, cu un zâmbet încântător. Trebuie să ştii ca, deşi aş fi grozav de mâhnită din cauza dezaprobării lor, n-aş putea şovăi.

— Ştiam ca n-ai să şovăi şi, aşa stând lucrurile, nu te pot compătimi.

— Dacă însă el nu se va mai întoarce în iarna asta, nu va mai fi nevoie niciodată de hotărârea mea. În şase luni, câte nu se pot întâmpla?!

Elizabeth nici nu lua în consideraţie eventualitatea ca el să nu se mai întoarcă. Ei îi apăreau toate numai ca o insinuare a dorinţelor interesate ale Carolinei şi nu-şi putu închipui — nici măcar pentru o clipă — ca dorinţele acelea, oricât de direct şi oricât de dibaci ar fi fost ele înfăţişate, ar fi putut influenţa un bărbat atât de independent.

Îi arătă Janei, cât mai convingător cu putinţă, ce credea în privinţa aceasta şi avu curând bucuria de a vedea efectul fericit al intervenţiei sale. Firea Janei nu era plecată spre descurajare şi, încet, încet, îi reveni speranţa, cu toate ca uneori neîncrederea îi copleşea

nădejdea ca Bingley se va reîntoarce la Netherfield şi va răspunde tuturor dorinţelor inimii ei.

Căzură de acord ca doamna Bennet trebuia să afle despre plecarea familiei, dar nu despre purtarea domnului, pentru a nu se alarmă; dar chiar şi această comunicare parţială o nelinişti foarte tare şi deplânse marele nenoroc care făcuse ca doamnele să trebuiască să plece tocmai când începuseră să devină cu toatele atât de intime.

După ce se lamentă câtva timp, se consolă totuşi cu gândul ca domnul Bingley se va întoarce repede şi ca în curând va lua masa la Longbourn; şi concluzia finală fu declaraţia să consolatoare ca, deşi îl invitase numai la un dejun intim, va avea grijă să-i servească două feluri substanţiale.

Capitolul XXII

Familia Bennet a fost invitată la prânz de familia Lucas şi din nou, mai tot timpul zilei, domnişoara Lucas se dovedi foarte drăguţă, ascultându-l pe domnul Collins. Elizabeth profita de un prilej pentru a-i mulţumi:

— Asta îi menţine bună dispoziţie, remarcă ea, şi n-am cuvinte să-ţi spun cât îţi sunt de recunoscătoare. Charlotte o asigură ca e foarte bucuroasă să-i fie de folos, mărturisindu-i ca era astfel, răsplătită din plin pentru micul sacrificiu de timp ce-l făcea. Lucru foarte drăguţ din partea ei, dar drăgălăşenia Charlottei mergea mai departe decât îşi închipuia Elizabeth: scopul ei era, nici mai mult, nici mai puţin, decât s-o salveze de o repetare a omagiilor domnului Collins, atragindu-si-le pentru sine.

Acesta era planul domnişoarei Lucas şi seara, când se despărţiră, aparenţele erau atât de surâzătoare, încât s-ar fi simţit aproape sigură de reuşită, dacă el n-ar fi trebuit să plece atât de curând din Hertfordshire. Dar aici, Charlotte era nedreaptă cu firea lui focoasa şi independentă care-l îndemna — a doua zi de dimineaţă — să dispară cu o admirabilă şiretenie de la Longbourn House şi să zorească înspre Lucas Lodge ca să se arunce la picioarele ei. Era foarte îngrijorat să nu fie observat de verişoarele lui, având convingerea ca, dacă ele l-ar fi văzut plecând, nu se putea să nu-i ghicească planul, şi nu dorea să i se cunoască tentativa decât o dată cu succesul ei, deoarece, deşi era aproape sigur — şi pe bună dreptate, căci Charlotte fusese destul de încurajatoare — se simţea oarecum timid din cauza aventurii de miercuri. Fu primit în modul cel mai măgulitor. Domnişoara Lucas îl zări venind către casă, de la o fereastră de sus, şi porni imediat să-l întâlnească pe alee, ca din întâmplare. Dar nu prea îndrăznise să spere ca o aşteptau acolo atâta dragoste şi elocinţă.

Într-un timp scurt, pe cât o îngăduiau lungile cuvântări ale domnului Collins, totul fu hotărât între ei, spre satisfacţia amândurora; pe când intrau în casă, el o implora grav să-i fixeze ziua care urma să-l facă cel mai fericit dintre muritori; şi deşi o asemenea rugăminte se cerea respinsă — pentru moment — domnişoara nu se simţi în stare să se joace cu fericirea lui. Prostia cu care fusese dăruit de natură îi lipsea "curtea" de orice farmec ar fi putut face pe o femeie să vrea ca aceasta să se prelungească; şi domnişoara Lucas, care îl accepta numai şi numai din dorinţa pură şi dezinteresată de a se căpătui, nu făcea mare caz de grabă cu care i se realiza această dorinţă.

Sir William şi Lady Lucas au fost grabnic solicitaţi să-şi dea consimţământul pe care-l acordară cu mare entuziasm. Situaţia domnului Collins făcea din el o partidă cât se poate de dorită pentru fiica lor, căreia îi puteau da prea puţină zestre; iar perspectivele averii lui erau deosebit de bune. Lady Lucas începu pe loc să socotească — mai interesată de acest subiect decât oricând în trecut — cam câţi ani mai avea domnul Bennet de trăit; iar Sir William îşi dete în mod categoric părerea ca îndată ce domnul Collins va intra în posesia moşiei Longbourri ar fi foarte oportun ca el şi soţia lui să-şi facă apariţia la Palatul Saint James. Întreaga familie, pe scurt, a fost cu acest prilej copleşită de fericire. Mezinele îşi făceau vise *să fie scoase în lume* cu un an, doi mai devreme decât s-ar fi putut altfel; iar băieţii scăpară de teamă ca Charlotte va muri fata bătrână. Cât despre Charlotte, era destul de liniştită. Câştigase partidă şi acum avea răgaz să judece. Reflecţiile ei fură în general mulţumitoare. Domnul Collins nu era, desigur, nici inteligent, nici simpatic; prezenţa lui era enervantă, iar dragostea lui pentru ea nu putea fi decât închipuire. Totuşi, va fi soţul ei. Fără să-şi închipuie cine ştie ce nici despre bărbaţi, nici despre căsnicie, măritişul fusese totdeauna ţinta ei; era singura soluţie pentru tinerele fete cu educaţie, dar cu avere mica; şi oricât de nesigură, sub raportul fericirii, era mijlocul lor de protecţie, cel mai plăcut, împotriva nevoilor. Acest mijloc de protecţie, ea îl dobândise acum; şi la vârsta de douăzeci şi şapte de ani, fără să fi fost vreodată frumoasă, simţea ce mare noroc avea. Lucrul cel mai puţin plăcut, în toată chestiunea asta, era surpriză pe care i-o va prilejui Elizabethei Bennet, a cărei

prietenie o prețuia mai presus decât a oricui altcuiva. Elizabeth o să se mire şi poate o s-o condamne; şi, deşi hotărârea ei era de neclintit, o asemenea dezaprobare ar fi durut-o. Se hotărî să-i mărturisească personal totul şi de aceea îi ceru domnului Collins ca la întoarcerea lui la Longbourn pentru cină să nu sufle nimănui din familie nimic despre cele întâmplate. Promisiunea de a păstra secretul fu desigur conştiincios dată, dar nu putea fi uşor ținută, deoarece curiozitatea stârnită de lunga lui absență se manifestă, când se întoarse, prin întrebări atât de directe, încât a fost nevoie de oarecare inventivitate pentru a le ocoli şi, în acelaşi timp, de o mare abnegație, căci tare mai dorea să le facă tuturor cunoscută dragostea lui încununată de succes.

Cum urma să plece a doua zi prea devreme pentru a mai da ochii cu vreuna dintre gazde, ceremonia de bun rămas avu loc când doamnele se retraseră pentru noapte; doamna Bennet, plină de politețe şi cordialitate, îi spuse cât de fericiți ar fi cu toții să-l vadă iarăşi la Longbourn, oricând i-ar îngădui celelalte angajamente să vină în vizită.

— Scumpa doamnă, replică el, invitația dumneavoastră îmi este deosebit de plăcută, căci este tocmai lucrul pe care l-am sperat şi puteți fi sigură ca voi profita de ea cât de curând posibil.

Rămaseră cu toții uluiți şi domnul Bennet, care nu dorea în nici un caz o atât de grabnică revenire a lui, spuse pe loc:

— Dar nu e nici un pericol să va atrageți prin asta dezaprobarea Lady-ei Catherine, scumpe domn? E mai bine să va neglijați rudele decât să va luați riscul de a va nemulțumi protectoarea.

— Dragă domnule, replică domnul Collins, va rămân profund îndatorat pentru acest sfat prietenesc şi puteți conta ca nu voi face niciodată un pas atât de important, fără aprobarea senioriei sale.

— Trebuie să fiți mereu cu ochii în patru. Riscați orice altceva, mai curând decât s-o indispuneți; şi dacă veți simți vreodată îndemnul de a veni la noi, ceea ce cred ca este, foarte probabil, stați cuminte acasă şi fiți liniştit, căci *noi* nu ne vom supăra din cauza asta.

— Credeți-mă, dragă domnule, ca atenția dumneavoastră afectuoasă îmi stârneşte şi mai mult recunoştința; şi contați ca veți primi curând din partea mea o scrisoare de mulțumire şi pentru aceasta ca şi pentru toate dovezile de atenție pe care mi le-ați arătat în timpul şederii mele în Hertfordshire. Cât priveşte frumoasele mele verişoare, deşi absența mea s-ar putea să nu fie destul de lungă pentru a face necesar acest lucru, îmi voi lua libertatea de a le ura sănătate şi fericire, fără a face o excepție nici pentru verişoara Elizabeth.

Doamnele se retraseră apoi cu amabilitățile cuvenite, toate la fel de surprinse, aflând ca el se gândea să se reîntoarcă în curând. Doamnei Bennet îi plăcea să înțeleagă din asta ca domnul Collins se gândea să-şi aducă omagiul vreuneia dintre fiicele sale mai mici, şi Mary ar fi putut fi convinsă să-l accepte. Ea îi prețuia însuşirile mai mult decât toate celelalte surori; reflecțiile lui aveau o greutate care adesea o izbea; şi deşi nu era în nici un caz inteligent ca dânsa, se gândea ca, dacă ar fi fost încurajat să citească şi să se desăvârşească printr-un exemplu ca al ei, ar fi putut deveni un tovarăş de viața foarte plăcut. Dar a doua zi de dimineață, orice speranță de acest fel le-a fost spulberată. Curând după micul dejun, veni domnişoara Lucas şi relata Elizabethei, într-o scurtă convorbire între patru ochi, evenimentul din ajun.

Cu o zi, două mai înainte, Elizabethei îi trecuse prin minte posibilitatea ca domnul Collins să-şi închipuie ca era îndrăgostit de prietena ei; dar ca Charlotte să-l poată încuraja părea tot atât de imposibil, pe cât îi era ei însăşi de imposibil să-l încurajeze; uimirea ei fu, prin urmare, atât de puternică, — încât în primul moment uită de bună-cuviință şi nu se putu stăpâni să nu exclame:

— Logodită cu domnul Collins! Draga mea Charlotte, imposibil!

Înfățişarea liniştită pe care o avusese domnişoara Lucas în timpul povestirii sale se tulbură o clipă, la auzul unui reproş atât de direct, dar cum se aşteptase la aşa ceva, îşi recapăta imediat calmul şi replică:

— De ce eşti atât de surprinsă, draga mea Eliza? Ți se pare un lucru de necrezut ca domnul Collins să poată câştiga buna părere a unei femei, pentru ca nu a avut fericirea să reuşească în cazul dumitale?

Dar Elizabeth îşi revenise şi, făcând un mare efort, reuşi s-o asigure cu destulă fermitate ca era foarte bucuroasă de perspectiva înrudirii lor şi ca îi dorea cea mai desăvârşită fericire.

— Te înțeleg, replică Charlotte: sigur ca eşti surprinsă, foarte surprinsă; e atât de puțin de când domnul Collins dorea să se căsătorească cu dumneata! Când vei avea însă răgazul să te gândeşti bine, sper ca vei fi mulțumită de ceea ce am făcut. Eu nu sunt romantică, ştii; n-am fost niciodată. Nu vreau decât un cămin plăcut; şi, luând în considerație firea domnului

Collins, relațiile şi situația lui în societate, sunt convinsă ca şansa mea de a fi fericită cu el este la fel de mare ca aceea cu care se pot lăuda cei mai mulți dintre oameni, la căsătoria lor.

Elizabeth răspunse liniştită: "Fără îndoială". Şi, după câteva clipe de stânjeneală, revenirá în mijlocul celorlalți. Charlotte nu mai stătu mult, şi Elizabeth rămase să reflecteze la cele ce auzise. A trecut mult până ce se împacă cu ideea unei căsătorii atât de nepotrivite. Ciudățenia domnului Collins, care făcuse două cereri de căsătorie în răstimp de trei zile, nu era nimic pe lângă faptul ca fusese acceptat. Elizabeth simțise totdeauna ca părerea Charlottei asupra căsătoriei nu era exact la fel cu a ei, dar nu şi-ar fi închipuit ca era posibil ca, în fapt, prietena ei să-şi sacrifice toate sentimentele mai nobile de dragul unor avantaje materiale. Charlotte, soția domnului Collins! Ce tablou umilitor! Şi, la mâhnirea de a-şi vedea prietena degradându-se şi scăzând în stima ei, se adăugă convingerea dureroasă ca acea prietenă nu va putea să se simtă prea fericită cu ceea ce alesese.

Capitolul XXIII

Elizabeth se afla împreună cu mama şi surorile sale, gândindu-se la cele auzite, întrebându-se dacă îi era îngăduit sau nu să le spună şi lor, când apăru Sir William Lucas însuşi, trimis de Charlotte pentru a anunța prietenilor logodna ei. Cu multe complimente pentru gazde şi felicitându-se copios pentru perspectiva înrudirii dintre casele lor, el îşi dezvoltă subiectul în fața unui auditoriu nu numai uimit, ci de-a dreptul incredul: căci doamna Bennet îi declară, mai mult insistenta decât amabilă, ca se înşela desigur pe de-a-ntregul; iar Lydia, întotdeauna imprudenta şi adesea nepoliticoasă, exclamă cu violență:

— Doamne sfinte! Sir William, cum puteți spune asemenea poveste? Nu ştiți ca domnul Collins vrea să se însoare cu Lizzy?

Numai o politețe de curtean ar fi putut suporta, fără mânie, o asemenea atitudine; bună creştere a lui Sir William îi ajută să treacă prin toate şi, deşi ruga să nu se pună la îndoială adevărul comunicării sale, le ascultă obrăzniciile cu cea mai îngăduitoare politețe.

Elizabeth, simțind ca era de datoria ei să-l scoată dintr-o situație atât de neplăcută, confirma cele spuse de el, menționând ca fusese deja informată de acest lucru de Charlotte; încerca să pună capăt exclamațiilor mamei şi surorilor sale prin zelul felicitărilor adresate lui Sir William, fiind secondata inimos de Jane, şi printr-o sumedenie de remarci în legătură cu fericirea care era de aşteptat de la o asemenea căsătorie, şi în legătură cu caracterul admirabil al domnului Collins, şi cu distanța convenabilă dintre Hunsford şi Londra.

Doamna Bennet fusese prea copleşită ca să spună mare lucru, atâta timp cât Sir William stătuse la ei; dar nici nu plecase bine, ca îşi dădu frâu liber simțămintelor. În primul rând, persista să nu dea crezare întregii chestiuni; în al doilea, era sigură ca domnul Collins căzuse în cursă; în al treilea, era încredințată ca nu vor fi niciodată fericiți împreună; şi, în al patrulea, ca logodna se putea rupe. Din toate acestea, se puteau trage limpede două concluzii: una, ca Elizabeth era cauza adevărată a tuturor relelor, şi cealaltă, ca dânsa personal fusese tratată în mod barbar de ei toți; şi nimic nu-i putu scoate din cap, în tot cursul zilei, aceste două idei. Nimic nu o putu consola, nici linişti. Şi nici nu i se istovi indignarea în ziua aceea; trecu o săptămână până să poată da ochii cu Elizabeth, fără s-o certe; trecu o lună până să poată vorbi cu Sir William sau cu Lady Lucas, fără să fie mojica, şi multe luni trecură până s-o poată ierta de tot pe fiica lor.

Sentimentele încercate de domnul Bennet cu acest prilej fură mult mai potolite şi de o natură mai plăcută, căci era mulțumit, spunea dânsul, să descopere ca Charlotte Lucas, pe care se chinuise s-o creadă destul de cu judecată, era tot atât de nesăbuită ca şi soția lui şi mai nesăbuită decât fiica lui!

Jane mărturisi ca era nițel surprinsă de această căsătorie, dar vorbi mai puțin despre uimirea ei decât despre via dorința de a-i şti fericiți; Elizabeth nu o putu deloc convinge să considere fericirea lor drept improbabilă. Kitty şi Lydia erau departe de a o invidia pe domnişoara Lucas, căci domnul Collins nu era decât un pastor şi vestea nu le impresiona decât ca o noutate bună de răspândit la Meryton.

Lady Lucas se simțea triumfătoare, fiind acum în stare să-i dea doamnei Bennet ripostă: bucuria ei de a avea o fată măritată bine; venea la Longbourn mai des decât de obicei ca să-i spună cât era de fericită, deşi privirile acre şi remarcile răutăcioase ale doamnei Bennet ar fi fost suficiente ca să-i strice toată fericirea.

Între Elizabeth şi Charlotte se strecurase o stinghereală care le făcea pe amândouă să păstreze tăcere pe această temă, şi Elizabeth era încredințată ca între ele nu ar mai putea exista vreodată o încredere totală. Dezamăgirea pe care o încercase cu Charlotte o făcuse să

se îndrepte, cu mai mare dragoste, înspre Jane, sigură ca părerea pe care o avea despre corectitudinea şi delicateţea acesteia nu va putea fi niciodată clintita, şi de fericirea căreia era zi de zi mai îngrijorată, căci Bingley era plecat de o săptămână şi nu auziseră încă nimic despre întoarcerea lui.

Jane îi trimisese Carolinei un răspuns imediat la scrisoarea primită şi numără zilele până când putea spera, în mod rezonabil, să primească ştiri de la ea. Scrisoarea de mulţumire promisă de domnul Collins sosi marţi; fusese adresată tatălui lor şi era scrisă cu toată solemnă recunoştinţa pe care ar fi putut-o insufla o găzduire de douăsprezece luni de zile. După ce-şi descărcase conştiinţă pe această temă, trecuse la informaţia, plină de expresii de încântare, privind fericirea de a fi obţinut afecţiunea amabilei lor vecine, domnişoara Lucas, explicându-le ca, numai pentru bucuria de a fi lângă dânsa, acceptase el atât de repede gentila lor invitaţie de a reveni la Longbourn, unde spera ca se va putea reîntoarce luni, peste două săptămâni; deoarece, adăugă domnul Collins, Lady Catherine aprobase cu dragă inimă căsătoria lor, şi dorea să aibă loc îndată ce va fi posibil, ceea ce, era încredinţat, va constitui un argument atât de hotărâtor pentru amabilă lui Charlotte, încât va fixă o dată apropiată pentru a face din el omul cel mai fericit din lume.

Întoarcerea domnului Collins în Hertfordshire nu mai era un motiv de bucurie pentru doamna Bennet. Din contră, era tot atât de dispusă ca şi soţul ei să se plângă de acest lucru. Era foarte ciudat ca el venea la Longbourn în loc să se ducă la Lucas Lodge; era de asemeni foarte stânjenitor şi teribil de incomod. Nu putea suferi să primească oaspeţi când sănătatea îi era atât de proastă şi, dintre toţi oamenii din lume, îndrăgostiţii erau cei mai nesuferiţi. Aşa sunau blândele murmure ale doamnei Bennet şi ele scădeau numai în faţa durerii sale mai adânci: absenţa prelungită a domnului Bingley.

Nici Jane şi nici Elizabeth nu se simţeau prea liniştite în legătură cu acest subiect. Trecea zi după zi fără să aducă vreo altă veste despre el, în afară de zvonul, care în curând se răspândise la Meryton, ca nu se va mai întoarce în iarna aceea la Netherfield — zvon care o punea pe doamna Bennet pe jar; şi nu scapa nici un prilej de a-l contrazice ca pe cea mai revoltătoare minciună.

Chiar şi Elizabeth începuse să se teamă — nu ca Bingley ar fi fost indiferent, dar ca surorile lui vor reuşi să-l ţină departe de Netherfield. Oricât ar fi dorit să respingă o idee atât de distrugătoare pentru fericirea Janei şi atât de dezonorantă pentru statornicia admiratorului acesteia, ea îi tot revenea în minte. Strădaniile unite ale neîndurătoarelor lui surori şi ale prietenului sau atât de influent, ajutate de farmecul domnişoarei Darcy şi distracţiile Londrei, ar putea fi prea mult, se temea Elizabeth, pentru tăria dragostei lui.

Cât despre Jane, îngrijorarea *ei* era, în această încordată aşteptare, mai dureroasă decât a Elizabethei; dar oricare i-ar fi fost sentimentele, Jane dorea să şi le ascundă şi, de aceea, între ea şi Elizabeth, acest subiect nu mai fu niciodată pomenit. Dar cum pe mama să nu o reţinea nici un fel de delicateţe de acest gen, rareori trecea un ceas în care să nu vorbească de Bingley, să-şi exprime nerăbdarea în legătură cu venirea lui sau chiar să-i ceară Janei să recunoască, în caz ca el nu se va mai reîntoarce, ca fusese urât tratată. Jane avea nevoie de toată neînfrânta ei blândeţe ca să îndure aceste atacuri cu destulă linişte. Domnul Collins revenise foarte punctual, luni, peste două săptămâni, dar primirea lui la Longbourn n-a fost atât de binevoitoare ca atunci când se prezentase pentru întâia oară. Era însă prea fericit ca să aibă nevoie de multă atenţie şi norocul celorlalţi a fost ca ocupaţia de "a face curte" i-a scutit, într-o mare măsură, de prezenţa lui. Cea mai mare parte a zilei o petrecea la Lucas Lodge şi uneori se întorcea la Longbourn tocmai la timp ca să se scuze pentru absenţa lui, înainte ca familia să se ducă la culcare.

Doamna Bennet era într-adevăr într-o stare de plâns. Era de ajuns o aluzie referitoare la această căsătorie ca s-o arunce într-o copleşitoare proastă dispoziţie şi, oriunde s-ar fi dus, era sigură ca va auzi vorbindu-se de ea. Prezenţa domnişoarei Lucas îi era odioasă. Ca succesoare a sa în casa aceea, o privea cu o oroare plină de gelozie. Ori de câte ori venea să-i vadă, doamna Bennet era convinsă ca Charlotte anticipa clipa intrării ei în posesie şi ori de câte ori vorbea în şoaptă cu domnul Collins, era încredinţată ca şuşoteau despre proprietatea Longbourn, hotărând s-o dea pe ea şi pe fiicele ei afară din casă, imediat ce domnul Bennet va fi mort. Se plânse cu mare amărăciune soţului de toate acestea.

— Într-adevăr, domnule Bennet, îi spuse, mi-e tare greu să mă gândesc ca Charlotte Lucas va fi vreodată stăpâna acestei case, ca noi vom fi siliţi să ne dăm la o parte din faţa ei şi c-o să trăiesc ziua s-o văd luându-mi locul aici!

— Draga mea, nu te lăsa pradă unor gânduri atât de negre. Hai să ne gândim la lucruri mai bune. Să ne bucurăm la gândul ca aş putea fi eu supravieţuitorul.

Aceasta nu însemna cine ştie ce consolare pentru doamna Bennet şi, de aceea, în loc să

dea un răspuns, continua în acelaşi fel.

— Nu pot suporta ca vor pune mâna pe toată proprietatea asta. Dacă nu era testamentul, nu mi-ar fi păsat de nimic.

— Despre ce nu ţi-ar fi păsat?

— Nu mi-ar fi păsat deloc, de nimic,

— Să fim recunoscători ca eşti scutită de a da dovadă de o asemenea lipsa de simţire.

— Nu voi putea fi niciodată recunoscătoare, domnule Bennet, pentru nimic în legătură cu moştenirea. Cum are cineva inima să lase o moşie să zboare de sub nasul propriilor sale fiice, n-o pot înţelege; şi totul de dragul domnului Collins! De ce s-o aibă el şi nu oricine altcineva?

— Las asta s-o hotărăşti singură, îi răspunse domnul Bennet.

Capitolul XXIV

Scrisoarea domnişoarei Bingley sosi şi puse capăt îndoielii. Prima propoziţiune chiar transmitea ca se stabiliseră cu toţii la Londra, pentru iarnă; se încheia cu regretele fratelui sau de a nu fi avut timp să-şi prezinte omagiile prietenilor din Hertfordshire, mai înainte de a fi plecat de acolo.

Speranţă era pierdută; total pierdută; şi când Jane putu citi restul scrisorii, găsi în cuprinsul ei prea puţine lucruri de natură a-i aduce vreo alinare, în afară de mărturisita afecţiune a celei ce o scrisese. În mare măsură cuprindea laude pentru domnişoara Darcy. Se insistă din nou asupra multiplelor sale farmece, şi Caroline se laudă, încântată, de crescânda lor intimitate şi se aventură să prezică împlinirea dorinţelor exprimate în scrisoarea precedentă. Mai scria, de asemeni, cu mare plăcere, despre fratele ei care era unul dintre intimii casei domnului Darcy şi menţiona extaziată unele planuri ale acestuia cu privire la schimbarea mobilierului în locuinţa lui.

Elizabeth, căreia Jane îi comunică imediat esenţialul din toate acestea, o ascultă într-o tăcută indignare. Inima îi era împărţită între grijă pentru sora ei şi resentimentele împotriva tuturor celorlalţi. Nu dădea nici o crezare afirmaţiilor Carolinei în privinţa înclinaţiei fratelui ei pentru domnişoara Darcy. Nu se îndoia nici acum, mai mult decât altădată, ca el era cu adevărat îndrăgostit de Jane; şi oricât de dispusă fusese întotdeauna să-l simpatizeze, nu se putea gândi fără mânie, şi cu greu fără dispreţ la comoditatea firii lui, la lipsa lui de hotărâre, care-l făceau un sclav al planurilor concepute de prieteni şi îl împingeau la sacrificarea propriei sale fericiri pentru un capriciu al lor. Dacă ar fi fost vorba numai de sacrificarea propriei lui fericiri i-ar fi fost îngăduit să se joace cu ea cum ar fi crezut de cuviinţă; dar aici era vorba şi de fericirea sorei sale, fapt de care el trebuia să fie conştient, gândea Elizabeth. Era, pe scurt, un subiect la care se putea reflecta îndelung; prin forţa lucrurilor însă, în zadar. Nu se putea gândi la nimic altceva şi totuşi, fie ca afecţiunea lui Bingley murise, ori ca fusese înăbuşită de intervenţia prietenului sau, fie ca era conştient de sentimentul Janei pentru el, sau ca acesta îi scăpase, oricum ar fi fost, dacă părerea ei personală se putea modifica substanţial în funcţie de aceste diferenţe, situaţia surorii sale rămânea aceeaşi; liniştea ei — la fel de zdrobită. Trecu o zi, două, până ce Jane avu curajul să-i vorbească Elizabethei despre, sentimentele ei, dar în cele din urmă, când, după o enervare mai lungă decât de obicei pe tema Netherfield şi a prietenului de acolo, doamna Bennet le lasa singure, ea nu se putu opri să nu spună:

— Oh, dacă scumpa mea mamă s-ar putea stăpâni mai mult! Nici nu-şi poate închipui cât mă îndurerează reflecţiile pe care le face în privinţa lui. Dar nu mă voi plânge. Nu poate dura mult. Va fi uitat şi vom fi cu toţii iar ca mai înainte.

Elizabeth o privi cu o grijă plină de neîncredere, dar nu spuse nimic.

— Te îndoieşti de mine, exclamă Jane, îmbujorându-se uşor; dar să ştii ca n-ai nici un motiv. El va trăi în amintirea mea ca omul cel mai încântător pe care l-am cunoscut, dar aceasta e tot. Nu am nici ce să sper, nici de ce să mă tem şi nici ce să-i reproşez. Mulţumesc Domnului, durerea *aceasta* nu o am. Puţin răgaz deci — voi încerca desigur să fac cum e mai bine... Apoi, cu un glas mai vioi, adăugă: Am, cel puţin, mângâierea ca n-a fost mai mult decât o închipuire fără temei din partea mea şi ca aceasta nu a provocat nici un rău nimănui în afară de mine.

— Scumpa mea, exclamă Elizabeth, eşti atât de bună! Gingăşia şi altruismul tău sunt de-a dreptul îngereşti; nici nu ştiu ce să-ţi spun. Mi se pare ca niciodată nu te-am preţuit la adevărata ta valoare şi nici nu te-am iubit cât meriţi.

Domnişoara Bennet se grăbi să nege ca ar avea vreun merit deosebit şi să pună laudele

pe seama dragostei fierbinți a sorei sale.

— Nu, spuse Elizabeth, nu este drept. *Tu* doreşti să crezi pe toată lumea cumsecade şi te doare când vorbesc de rău pe cineva. Eu vreau să cred numai ca *tu* eşti desăvârşită, dar te împotriveşti. Nu te teme ca voi depăşi măsura, ca voi încălca privilegiul pe care-l ai de a crede în bunătatea tuturor. Nu e nevoie. Sunt puțini aceia pe care-i iubesc cu adevărat şi mai puțini încă aceia despre care am o părere bună. Cu cât cunosc lumea mai mult, cu atât mă nemulțumeşte mai mult: fiecare zi îmi întăreşte credința în nestatornicia firii omeneşti şi mă convinge de puținul temei care se poate pune şi pe ceea ce pare a fi merit şi pe ceea ce pare a fi bun-simț. Am avut în ultimul timp două exemple: pe unul nu-l voi menționa; celălalt este căsătoria Charlottei. Este inexplicabil; din toate punctele de vedere inexplicabil.

— Lizzy dragă, nu te lasa copleşită de asemenea sentimente. Îți vor distruge fericirea. Nu ții destul seama de deosebirile de situație şi temperament. Nu uita respectabilitatea domnului Collins şi firea cumpănita şi prudentă a Charlottei. Aminteşte-ți ca face parte dintr-o familie numeroasă, ca în privința averii e o căsătorie foarte îmbietoare şi fii gata să crezi, pentru binele tuturor, ca s-ar putea să simtă pentru vărul nostru ceva ce-ar aduce a considerație, a stimă.

— Ca să-ți fac plăcere, sunt gata să cred orice, dar asta nu va aduce nimănui nici un profit, căci dacă aş fi convinsă ca Charlotte are vreo considerație pentru el, aş avea o părere mai proastă despre judecată ei decât am acum despre inima ei. Scumpa mea, domnul Collins este un om închipuit, afectat, îngust la minte şi prost; ştii ca aşa e, la fel de bine ca mine; şi sigur ca simți, ca şi mine, ca femeia care se mărită cu el nu are o judecată înțeleaptă. Nu trebuie s-o aperi, deşi este vorba de Charlotte Lucas. Nu trebuie de dragul unui singur om să dai altă interpretare principiilor şi integrității şi nici să încerci să te convingi pe tine însăți sau pe mine ca egoismul înseamnă prudență şi inconştiența în fața pericolului — asigurarea fericirii.

— Foloseşti, cred, cuvinte prea târî pentru ei amândoi, replică Jane, şi sper ca te vei convinge de acest lucru când îi vei vedea fericiți împreună. Dar despre asta am spus destul. Ai făcut aluzie la încă un lucru. Ai menționat *două* cazuri. Nu pot spune ca nu te-am înțeles, dar te implor, dragă Lizzy, să nu mă îndurerezi crezând *persoana aceea* demnă de blam, spunându-mi ca bună ta părere despre el a scăzut. Nu trebuie să fim atât de repede dispuşi să ne închipuim ca am fost loviți intenționat. Nu trebuie să ne aşteptăm ca un tânăr plin de viața să fie totdeauna atât de cumpănit, de circumspect. Foarte adesea nu ne induce în eroare decât propria noastră vanitate şi nimic altceva. Femeile îşi închipuie ca admirația înseamnă mai mult decât simpla admirație.

— Iar bărbații au grijă ca ele să-şi închipuie astfel.

— Dacă o fac cu intenție nu este de iertat, dar nu cred ca există pe lume atâta intenție cât îşi închipuie unele persoane.

— Sunt departe de a pune ceva din purtarea domnului Bingley pe seama intenției, spuse Elizabeth; dar, se pot produce greşeli şi suferințe, fără a plănui să faci rău sau să faci pe alții nenorociți. Inconştientă, lipsa de atenție față de sentimentele altora şi lipsa de hotărâre vor face — ele — treaba.

— Şi pui purtarea lui pe seama vreuneia dintre acestea?

— Da. În seama celei din urmă; dar, dacă am să merg mai departe, te voi nemulțumi spunându-ți ceea ce cred despre oamenii pe care tu îi prețuieşti. Opreşte-mă cât mai poți.

— Stărui deci să presupui ca este influențat de surorile lui?

— Da, în unire cu prietenul lui.

— Nu pot s-o cred. De ce să încerce să-l influențeze? Ei nu-i pot dori decât fericire şi, dacă ține la mine, nici o altă femeie nu i-o va putea da.

— Prima ta premisa este falsă. Ei pot dori multe alte lucruri în afară de fericirea lui: îi pot dori o avere mai mare şi mai multă importanță; îi pot dori o căsătorie cu o fată care are toată greutatea pe care o reprezintă banii, relațiile sus puse şi mândria de familie.

— Fără nici o îndoială toți doresc ca el s-o aleagă pe domnişoara Darcy, replică Jane, dar aceasta din motive mai bune decât crezi tu. O cunosc mai de mult decât pe mine; nu-i deci de mirare ca o iubesc mai mult. Dar, oricare le-ar fi dorințele, nu e deloc probabil să se opună dorințelor fratelui lor. Care sora şi-ar îngădui s-o facă, în afară de cazul ca ar fi vorba de ceva foarte nepotrivit? Dacă ele ar crede ca e îndrăgostit de mine, nu ar încerca să ne despartă; dacă ar fi îndrăgostit, nu ar putea reuşi. Presupunând existența unei asemenea afecțiuni, dai o interpretare nefirească şi greşită purtării lor; iar pe mine, mă faci tare nenorocită. Nu mă mâhni cu gândul acesta. Nu mi-e ruşine ca m-am înşelat; sau cel puțin e mai uşor — nu e nimic în comparație cu ceea ce aş simți dacă aş gândi rău despre el sau despre surorile lui. Dă-mi voie să privesc totul în lumina cea mai favorabilă, în lumina în care totul poate fi

explicat.

Elizabeth nu se putea împotrivi unei asemenea dorințe; din clipa aceea, numele domnului Bingley aproape ca n-a mai fost rostit de ele.

Doamna Bennet continua să se mire şi să se lamenteze ca domnul Bingley nu se reîntorcea; şi, deşi rar trecea o zi în care Elizabeth să nu-i explice totul limpede, nu părea să existe vreo şansă ca dânsa să se mire mai puțin. Fiica ei încerca s-o *convingă* de ceea ce ea însăşi nu credea, de faptul ca atențiile lui față de Jane fuseseră doar rezultatul unei admirații obişnuite şi trecătoare, care a încetat când nu s-au mai văzut; dar, deşi doamna Bennet accepta pe moment această explicație, povestea se repetă zi de zi. Mângâierea cea mai mare a doamnei Bennet era gândul ca domnul Bingley se va întoarce iarăşi, vara viitoare.

Domnul Bennet trata chestiunea altfel.

— Aşa, Lizzy, spuse el într-o zi, cred ca sora ta este dezamăgită în dragoste. O felicit. În afară de măritiş, unei fete îi place cel mai mult să fie, din când în când, nițel dezamăgită în dragoste. Are la ce se gândi şi totodată e ceva care îi dă un fel de distincție printre prietenele ei. Ție când îți vine rândul? N-ai să prea înduri tu să fii multă vreme depăşită de Jane. Acum e rândul tău. Iată, la Meryton sunt ofițeri destui ca să dezamăgească pe toate tinerele domnişoare din ținut. Dă-i voie lui Wickham s-o facă. E un individ prezentabil şi-o să te dezamăgească în mod onorabil.

— Mulțumesc, domnule, un tânăr mai puțin prezentabil însă mi-ar fi de ajuns. Nu trebuie să ne aşteptăm ca toate să avem norocul Janei.

— Adevărat, răspunse domnul Bennet, dar este o mângâiere să te gândeşti ca, orice ți s-ar întâmpla în acest sens, ai o mamă iubitoare care va face totdeauna mare caz de asta.

Prezența domnului Wickham fu de *un* real folos pentru a împrăştia melancolia pe care ultimele întâmplări nefericite o aruncaseră asupra multora din familia de la Longbourn. Îl vedeau destul de des şi, la celelate merite pe care le avea, se adăugă acum şi acela al unei totale lipse de rezervă. Toate cele aflate de Elizabeth mai înainte — plângerile lui împotriva domnului Darcy şi tot ceea ce suferise din cauza acestuia — deveniseră fapte cunoscute de toți şi erau discutate în mod public; şi toți erau încântați când se gândeau ca nu-l putuseră niciodată suferi pe domnul Darcy, înainte chiar să fi ştiut despre chestiunea aceasta.

Domnişoara Bennet era singura persoană în stare să presupună ca puteau exista, în cazul lor; unele circumstanțe atenuante, necunoscute de societatea din Hertfordshire; neclintită şi blândă ei candoare pleda întotdeauna pentru îngăduința şi susținea ideea posibilității unor greşeli; dar toți ceilalți hotărâră ca domnul Darcy era cel mai rău dintre oameni.

Capitolul XXV

După o săptămână petrecută în mărturisiri de dragoste şi planuri de fericire, domnul Collins fu smuls de lângă amabilă lui Charlotte de ziua de sâmbătă. Durerea despărțirii putea fi totuşi alinata, în ceea ce-l privea, de pregătirile pentru primirea miresei, căci avea motive să spere ca, imediat după reîntoarcerea lui la Hertfordshire, se va hotărî ziua care trebuia să facă din el cel mai fericit dintre oameni. Îşi luă rămas bun de la rudele sale din Longbourn cu aceeaşi solemnitate ca prima dată; ura iarăşi frumoaselor sale verişoare sănătate şi fericire şi promise tatălui lor o altă scrisoare de mulțumire.

Luna următoare, doamna Bennet avu plăcerea de a-i primi pe fratele ei cu soția, care veniseră, ca de obicei, să petreacă Crăciunul la Longbourn. Domnul Gardiner era un om cu bun simț, un gentleman, cu mult superior surorii lui, prin fire cât şi prin educație. Doamnelor din Netherfield le-ar fi venit greu să creadă ca un om trăind din negoț şi ocupându-se de magazinele lui ar putea fi atât de bine crescut şi de agreabil. Doamna Gardiner, care era cu câțiva ani mai tânără decât doamna Bennet şi doamna Philips, era o femeie prietenoasă, inteligenta, eleganta şi tare iubita de nepoatele ei din Longbourn. Între cele două nepoate mai mari şi ea există o mare afecțiune. Ele stătuseră adesea la mătuşa lor, la oraş.

Primul lucru pe care-l făcu doamna Gardiner, după ce sosi, a fost să împartă darurile aduse şi să le descrie ultima modă. După ce termină, rolul ei deveni mai puțin important. Îi venise rândul să asculte. Doamna Bennet avea multe necazuri şi multe lucruri de care să se plângă. Avuseseră parte de atâtea nenorociri de când nu o mai văzuse pe cumnata ei. Două dintre fiicele sale fuseseră gata, gata să se mărite şi până la urmă nu ieşise nimic.

— Nu-i fac nici o vină Janei, continua dânsa, căci Jane l-ar fi luat pe domnul Bingley dacă ar fi putut. Dar Lizzy! Oh, sora dragă! E tare greu să te gândeşti ca ar fi putut fi acum

soția domnului Collins, dacă n-ar fi fost la mijloc propria ei îndărătnicie. A cerut-o aici, chiar în camera asta, şi ea l-a refuzat. Urmărea este ca Lady Lucas îşi va mărita una dintre fete înaintea mea şi ca moşia Longbourn e şi-acum testată altuia, ca la început. Lucasii sunt oameni foarte şireți, crede-mă, sora. Să nu le scape nimic din mână! Îmi pare rău s-o spun, dar aşa e. Mă enervează, mă îmbolnăvesc când mi se zădărnicesc planurile de către propria mea familie şi când am vecini care se gândesc la ei înşişi, mai înainte de orice. Cu toate astea, venirea dumitale în momentul acesta e cea mai mare alinare a mea şi mă bucur foarte mult de ce ne-ai spus despre mânecile lungi.

Doamna Gardiner, care cunoştea toate aceste veşti din corespondenta purtată cu Jane şi Elizabeth, spuse o frază fără importanță şi, de dragul nepoatelor, schimba subiectul.

Când, mai apoi, rămase singură cu Elizabeth, vorbi mai amănunțit despre toate acestea.

— Se pare ca era o partidă bună pentru Jane, spuse ea. Îmi pare rău ca n-a ieşit nimic. Dar lucruri din astea se întâmplă atât de des! Un tânăr, aşa cum l-ai descria pe domnul Bingley se îndrăgosteşte foarte uşor de o fată frumoasă, pentru câteva săptămâni; şi când o întâmplare îi desparte, o uita tot atât de uşor, încât acest gen de nestatornicii e foarte frecvent.

— Admirabilă consolare, spuse Elizabeth, dar pe *noi* nu ne încălzeşte. Noi suferim dintr-o întâmplare. Nu se întâmplă deseori ca amestecul unor prieteni să-l convingă pe un tânăr cu o situație independenta să nu se mai gândească la o fată de care era îndrăgostit nebun, numai cu câteva zile mai înainte.

— Expresia aceasta "îndrăgostit nebun" este atât de răsuflată, de îndoielnică, de nedefinită, încât îmi spune prea puțin. Este tot atât de des folosită pentru sentimente ce se nasc în urma unei cunoştințe de o oră, cât şi pentru o dragoste adevărată, puternică. Mă rog, cât de "nebun" de îndrăgostit era domnul Bingley?

— N-am văzut niciodată o înclinație mai promițătoare: era din ce în ce mai neatent cu ceilalți şi total preocupat de Jane. De câte ori erau împreună, aceasta se vedea tot mai hotărât şi mai limpede. La balul dat de el a jignit două sau trei domnişoare pe care nu le-a poftit la dans; şi chiar eu i-am vorbit de două ori şi nici măcar nu m-a auzit. Ar fi putut exista semne mai bune? Nu este lipsă de atenție față de alții esența dragostei?

— Oh, da! A acelui gen de dragoste pe care presupun ca o simțea tânărul. Biata Jane! Îmi pare rău pentru ea, căci s-ar putea, cu firea ei, să nu-i treacă prea repede. Mai bine ți s-ar fi întâmplat *dumitale,* Lizzy; ai fi râs de asta şi ți-ar fi trecut mai repede. Crezi ca am putea-o convinge să vină cu noi la Londra? Schimbarea de decor i-ar putea fi de folos; şi poate plecarea ei de acasă i-ar face mai bine decât orice altceva.

Elizabeth fu extrem de încântată de această propunere şi era convinsă ca sora ei nu va avea nimic împotrivă.

— Sper, mai adăugă doamna Gardiner, ca nu există nici un considerent, în legătură cu acest tânăr, care să-i influențeze hotărârea. Locuim într-un cartier atât de diferit; cercul nostru de cunoştințe este, şi el, atât de diferit, ieşim atât de puțin, încât nu e deloc probabil să se întâlnească, afară doar dacă nu va veni el s-o vadă.

— Ceea ce este cu totul imposibil, pentru ca domnul Bingley se afla acum în custodia prietenului sau, şi domnul Darcy nu-i va îngădui să facă o vizită Janei, în partea aceea a Londrei! Scumpa mătuşica, cum de ți-ar putea măcar trece prin minte? Poate ca domnul Darcy o fi *auzit* de ceva care se cheamă strada Gracechurch, dar cu greu ar considera suficient o lună de abluțiuni ca să-l spele de impuritățile ei, dacă ar fi călcat vreodată pe acolo, şi nu uita ca domnul Bingley nu face un pas fără el.

— Cu atât mai bine. Sper ca nu se vor întâlni deloc. Dar Jane nu e în corespondenta cu sora lui? *Domnişoara Bingley* nu va avea încotro şi va trebui să vină.

— Va renunța cu totul la relațiile cu Jane.

Dar, în pofida certitudinii pe care Elizabeth pretindea c-o are asupra acestui punct, cât şi asupra acelui încă şi mai interesant, şi anume ca Bingley va fi împiedicat s-o vadă pe Jane, subiectul o preocupa într-atât, încât la un examen atent se convinse ca de fapt nu socotea totul pierdut. Era cu putință şi chiar probabil, credea ea uneori, ca dragostea lui să reînvie, iar înrâurirea prietenilor să fie combătuta cu succes de influența mai firească a farmecului Janei.

Domnişoara Bennet primi cu bucurie invitația mătuşii sale; acum nu se mai gândea la cei doi Bingley altfel decât ca spera — deoarece Caroline nu locuia în aceeaşi casă cu fratele ei — să petreacă, din când în când, câte o dimineață în compania ei, fără riscul de a se întâlni cu el.

Doamnă şi domnul Gardiner rămaseră la Longbourn o săptămână şi, ba cu familia Philips, ba cu familia Lucas, ba cu ofițerii, nu trecu o zi fără program. Doamna Bennet

aranjase cu atâta grijă distracțiile fratelui şi cumnatei sale, ca nu au putut lua măcar o singură dată un prânz în familie. Când primirea avea loc acasă la ei, totdeauna participau şi câțiva ofițeri, printre care domnul Wickham era nelipsit; cu aceste prilejuri, doamna Gardiner, plină de bănuieli, din cauza caldelor recomandări făcute de Elizabeth în favoarea lui, nu-i slăbea din ochi. Fără să creadă — după cele ce observase — ca erau tare îndrăgostiți, înclinația pe care o simțeau unul pentru celălalt era destul de vădită ca să-i dea o oarecare nelinişte; şi se hotărî ca, înainte de a pleca din Hertfordshire, să-i vorbească Elizabethei despre acest lucru şi să-i arate nesăbuință de a încuraja o asemenea afecțiune.

Pentru doamna Gardiner, Wickham prezenta o singură atracție, fără nici o legătură cu farmecul lui în general. Cu vreo zece, doisprezece ani înainte de a se căsători, ea petrecuse mult timp chiar în partea aceea din Derbyshire de unde era el. Aveau, prin urmare, multe cunoştințe comune şi, deşi Wickham, de când murise tatăl domnului Darcy, cu cinci ani în urmă, stătuse puțin acolo, putea totuşi să-i dea despre vechii ei prieteni veşti mai noi decât reuşise ea să capete.

Doamna Gardiner vizitase domeniul Pemberley şi-l ştia foarte bine pe defunctul domn Darcy, din reputație. Acest lucru constituia, prin urmare, un subiect inepuizabil. Le făcea plăcere amândurora când doamna Gardiner îşi compara amintirile de la Pemberley cu descrierea amănunțită pe care i-o putea da Wickham şi când îşi plătea tributul de laude la adresa proprietarului defunct. Când află cum se purtase cu dânsul tânărul domn Darcy, încerca să-şi amintească dacă auzise ceva despre caracterul lui, de pe vremea când era flăcăiandru, care să concorde cu ce i se spunea acum; şi, în cele din urmă, se convinse că-şi amintea să fi auzit în trecut vorbindu-se de domnul Fitzwilliam Darcy ca despre un băiat foarte mândru şi eu un caracter dificil.

Capitolul XXVI

Avertismentul pe care doamna Gardiner i-l dădu Elizabethei, de cum avu prilejul de a fi singură cu ea, fu precis şi binevoitor; după ce-i spuse gândul ei cinstit, continua astfel:

— Eşti o fată cu prea mult bun simț, Lizzy, ca să te îndrăgosteşti numai pentru ca ai fost prevenită să n-o faci şi, de aceea, nu mă tem să-ți vorbesc deschis. Serios, aş dori să fii cu grijă. Nu te lasa târâtă şi nu încerca să-l târăşti şi pe el într-o afecțiune pe care lipsa averii o va face atât de imprudență. Nu am nimic împotriva *lui,* este un om deosebit de interesant şi, dacă ar fi avut averea potrivită, cred ca n-ai fi putut nimeri mai bine. Dar aşa cum stau lucrurile, nu trebuie să-ți laşi închipuirea s-o ia razna. Tu ai cap şi ne aşteptăm cu toții să ți-l foloseşti. Tatăl tău se bizuie pe hotărârea şi buna *ta* credință, nu mă-ndoiesc. Nu trebuie să-l dezamăgeşti.

— Scumpa mea mătuşa, ce-mi spui e un lucru serios, într-adevăr.

— Da, şi sper să te conving să fii şi tu serioasă.

— Ei bine, nu trebuie să te alarmezi. Voi avea toată grijă şi de mine şi de domnul Wickham. Nu va fi îndrăgostit de mine, dacă o pot împiedica.

— Elizabeth, acum nu eşti serioasă.

— Îți cer iertare. Am să încerc să fiu serioasă. În prezent, nu sunt îndrăgostită de domnul Wickham; nu, sigur nu sunt. Dar el este, dincolo de orice comparație, omul cel mai agreabil pe care l-am întâlnit vreodată; şi dacă se va îndrăgosti într-adevăr de mine... cred ca ar fi mai bine să n-o facă! Văd ce nepotrivit lucru ar fi. Oh! Acest *oribil* domn Darcy! Părerea tatălui meu despre mine îmi face cea mai mare cinste şi aş fi nenorocită să-l decepționez. Tata îl simpatizează totuşi pe domnul Wickham. Pe scurt, mătuşica dragă, mi-ar părea rău să va mâhnesc pe vreunul dintre voi; dar cum vedem mereu ca, acolo unde este vorba de dragoste, tinerii sunt rareori împiedicați să se unească din cauza lipsei de avere, cum aş putea eu promite să fiu mai înțeleaptă decât atâția alți semeni ai mei dacă aş fi ispitita s-o fac? Sau, cum să ştiu măcar dacă ar fi mai bine să rezist? Tot ceea ce pot deci promite este să nu mă pripesc. Nu mă voi pripi să cred ca sunt ținta preocupărilor lui. Când voi fi în compania lui, am să mă înfrânez. Pe scurt, voi face cum voi putea mai bine.

— Poate ca ar fi mai bine să nu-l încurajezi să vină atât de des aici; cel puțin n-ar trebui să-i *reaminteşti mamei* să-l invite.

— Aşa cum am făcut deunăzi, spuse Elizabeth, cu un zâmbet ştrengar; foarte adevărat, va fi înțelept să mă abțin de la *aşa* ceva. Dar să nu-ți închipui ca vine aici prea des. Săptămâna asta a fost invitat atât de des, de dragul dumitale. Cunoşti ideile mamei în privința necesității de a-şi înconjura prietenii, în mod constant, de societate. Dar, în mod serios şi pe cuvântul meu de onoare, voi încerca să fac tot ce cred ca este mai înțelept; şi

acum, sper ca eşti mulţumită.

Mătuşa o asigură ca era; Elizabeth îi mulţumi pentru binevoitoarele sugestii şi se despărţiră — un exemplu minunat de povăţuire, într-o asemenea chestiune, fără a provoca resentimente.

Domnul Collins se reîntoarse în Hertfordshire curând după plecarea familiei Gardiner şi a Janei; dar, cum se instală la familia Lucas, sosirea lui nu însemna nici un deranj pentru doamna Bennet. Ziua căsătoriei se apropia; şi dânsa se resemnase în cele din urmă s-o considere inevitabilă şi chiar să spună, de repetate ori, pe un ton răutăcios, ca *"dorea* ca ei să poată fi fericiţi". Joi, urma să fie ziua cununiei, iar miercuri, domnişoara Lucas le făcu vizita de rămas bun; şi când se ridică să plece, Elizabeth, ruşinată de felicitările silnice şi lipsite de căldură ale mamei sale, o conduse afară, sincer emoţionată. Pe când coborau scările, Charlotte îi spuse:

— Mă bizui ca voi avea foarte des ştiri de la dumneata, Eliza.

— *Le* vei avea, desigur.

— Şi mai am încă o favoare să-ţi cer. Ai să vrei să vii să mă vezi?

— Ne vom întâlni adesea, sper, la Hertfordshire.

— E probabil să nu plec din Kent pentru un timp. Făgăduieşte-mi deci ca vei veni la Hunsford.

Elizabeth nu o putea refuza, deşi prevedea ca această vizită nu-i va face cine ştie ce plăcere.

— Tata şi Maria vor veni în martie, adăugă Charlotte, şi sper ca vei fi de acord să vii cu ei. Eliza, eşti într-adevăr tot atât de binevenită ca şi ei.

Cununia se celebra şi mireasa şi mirele o porniră înspre Kent, chiar de la uşa bisericii, şi — toată lumea avu de spus şi de auzit despre acest eveniment cât se spune şi se aude de obicei. Elizabeth primi curând veşti de la prietena ei şi corespondenţa dintre ele fu tot atât de frecventă şi de regulată ca întotdeauna; dar era cu neputinţă să fie şi tot atât de neconstrânsă. Elizabeth nu i se putu niciodată adresa fără să simtă ca toată bucuria intimităţii lor pierise; şi deşi era hotărâtă să nu neglijeze să scrie, o făcea de dragul a ceea ce fusese, mai curând decât pentru ceea ce era. Aştepta cu mare nerăbdare primele scrisori de la Charlotte; era tare curioasă să afle cum va vorbi despre căminul ei, cum îi va plăcea Lady Catherine şi cât de fericită va îndrăzni să afirme ca este; totuşi, citind scrisorile, Elizabeth simţea ca Charlotte se exprima, în totul, exact aşa cum prevăzuse ea. Scria plină de veselie, părea ca este înconjurată de belşug şi nu menţiona nimic ce n-ar fi putut lăuda. Casă, mobilierul, împrejurimile, drumurile, toate erau pe gustul ei, iar comportarea Lady-ei Catherine cât se poate de prietenoasă şi îndatoritoare. Era tabloul făcut de domnul Collins despre Hunsford şi Rosings, adus la proporţii rezonabile; şi Elizabeth baga de seamă ca va trebui să aştepte să se ducă ea însăşi acolo ca să afle şi restul.

Jane îi trimisese surorii sale câteva rânduri, ca să anunţe ca sosiseră cu bine la Londra, şi Elizabeth spera ca, atunci când îi va scrie din nou, va putea să-i spună ceva despre familia Bingley.

Nerăbdarea cu care aşteptase această a doua scrisoare îi fu răsplătită aşa cum este răsplătită nerăbdarea în general: trecuse o săptămână de când Jane era în capitală, fără ca ea să fi primit ceva de la Caroline, sau s-o fi văzut. Găsise totuşi o justificare în presupunerea ca ultima ei scrisoare trimisă din Longbourn către prietena să se pierduse, din întâmplare.

"Mătuşa, scria Jane, se duce mâine prin partea aceea a oraşului şi voi profita de acest prilej pentru a face o vizită în stradă Grosvenor".

Jane scrisese din nou după ce făcuse vizită şi o văzuse pe domnişoara Bingley. "Caroline nu mi s-a părut prea bine dispusă — acestea erau cuvintele ei — dar s-a bucurat când m-a văzut şi mi-a reproşat ca nu îi dădusem nici un semn despre venirea mea la Londra. Am avut dreptate deci; ultima mea scrisoare nu-i parvenise. Am întrebat, bineînţeles, de fratele ei. Era bine, dar atât de prins de domnul Darcy, încât deabia dacă-l mai vedea. Am aflat c-o aşteptau pe domnişoara Darcy la masă. Aş fi vrut s-o fi putut vedea şi eu. Vizita mea nu a fost lungă căci Caroline şi doamna Hurst trebuiau să iasă. Sper să le văd în curând aici, la noi".

Elizabeth clătină din cap la această scrisoare, care o convinse ca numai o întâmplare ar fi putut face ca domnul Bingley să afle ca sora ei era la Londra.

Trecuseră patru săptămâni şi Jane nici nu-l zărise măcar. Încerca să se convingă singură ca nu-i pare rău; dar nu mai putea închide ochii asupra nedelicatetei domnişoarei Bingley. După ce o aşteptase acasă în fiecare dimineaţă, timp de două săptămâni, inventând în fiecare seară o nouă scuză pentru faptul ca nu venise, musafirul îşi făcu în sfârşit apariţia; dar scurtimea vizitei şi, mai mult decât aceasta, schimbarea din atitudinea ei nu-i mai îngăduiră Janei să continue a se înşela. Scrisoarea trimisă surorii sale, cu acest prilej, e o

dovadă de ceea ce simțea:

> Sunt sigură ca scumpa mea Lizzy va fi incapabilă să triumfe asupra mea pentru a fi judecat mai bine decât mine, acum când recunosc ca m-am înşelat complet în privința afecțiunii domnişoarei Bingley. Dar, surioară dragă, deşi această întâmplare dovedeşte ca ai avut dreptate, nu mă socoti încăpățânată când afirm, în continuare, ca, luând în considerație purtarea ei în trecut, încrederea mea a fost tot atât de normală cât şi suspiciunea ta. Nu înțeleg deloc motivul pentru care dorea să se apropie de mine; dar sunt sigură ca, dacă aceleaşi împrejurări s-ar ivi din nou, m-aş înşela din nou. Carolina nu mi-a întors vizita până ieri şi, între timp, nu am primit de la ea nici un bilet, nici un rând. Vizită, era foarte limpede, nu-i făcea deloc plăcere. S-a scuzat puțin, de formă, ca nu a venit mai curând; n-a spus nici un cuvânt despre o eventuală revedere şi-a fost, din toate punctele de vedere, atât de schimbată, încât, când a plecat, eram ferm hotărâtă să nu mai continui această legătură. O compătimesc, deşi nu mă pot împiedica să n-o condamn. A greşit mult alegându-mă; pot să spun liniştită ca fiecare pas pentru apropierea noastră a fost făcut întâi de ea. O compătimesc însă deoarece, fără îndoială, îşi dă seama ca n-a făcut bine şi pentru ca, sunt convinsă, motivul este numai grijă pentru fratele ei. Nu este nevoie să mai continui să mă explic. Şi deşi ştiam ca această grijă este neîntemeiată, dacă ea o simte totuşi, purtarea față de mine este explicabilă; şi cum, pe bună dreptate, el îi este atât de drag, îngrijorarea pe care o simte pentru dânsul este firească. Nu pot totuşi să nu mă mir ca mai are încă asemenea temeri, căci dacă el ar fi ținut la mine câtuşi de puțin, noi ar fi trebuit să ne fi văzut de mult, de mult de tot. Sunt sigură, din unele lucruri pe care le-a spus chiar dânsa, ca el ştie ca mă aflu în oraş şi totuşi, din felul cum vorbeşte, s-ar părea ca doreşte să se convingă singură ca fratele ei tine cu adevărat la domnişoara Darcy. Nu mă pot lămuri. Dacă nu m-aş teme ca judec cu asprime, aş fi aproape tentată să spun ca toate astea au o mare doză de duplicitate. Dar voi încerca să gonesc orice gând dureros şi să mă gândesc numai la lucruri care mă fac fericită; dragostea ta şi neclintită bunătate a dragilor mei unchi şi mătuşa. Dă-mi veşti foarte curând. Domnişoara Bingley a spus ceva în sensul ca el nu se va mai întoarce la Netherfield, ca va renunța la casă, dar fără să pară sigură. Am face mai bine să nu pomenim despre asta. Sunt extrem de bucuroasă ca ai ştiri atât de plăcute de la prietenii noştri din Hunsford. Te rog du-te la ei cu Sir William şi Maria. Sunt sigură ca te vei simți foarte bine acolo.

Scrisoarea o mâhni întrucâtva pe Elizabeth, dar la gândul ca Jane nu se va mai lasa înşelată, de sora cel puțin, îi reveni bună dispoziție. Orice speranță din partea fratelui era acum total pierdută. Nici nu mai dorea măcar o reînnoire a atențiilor lui. Scădea în ochii ei, ori de câte ori se gândea la dânsul; şi ca o pedeapsă pentru el, ca şi pentru a-i face dreptate Janei, Elizabeth spera ca el să se însoare într-adevăr curând cu sora domnului Darcy care, după relatările lui Wickham, îl va face să regrete din plin ceea ce zvârlise la o parte.

Cam tot atunci, doamna Gardiner îi reaminti Elizabethei de promisiunea făcută în legătură cu acest domn şi ceru să i se trimită ştiri; Elizabeth avea de trimis veşti de natură a o mulțumi mai curând pe mătuşa decât pe ea însăşi. Vădită lui înclinație pălise; atențiile lui luaseră sfârşit; era admiratorul alteia. Elizabeth avusese ochii destul de deschişi ca să vadă totul, dar putea privi şi scrie despre lucrul acesta fără prea mare suferință. Inima îi fusese numai uşor atinsă şi mândria îi era satisfăcută de convingerea ca ea ar fi fost aleasă lui, dacă averea ar fi îngăduit-o. Dobândirea, pe neaşteptate, a zece mii de lire era farmecul cel mai vădit al tinerei domnişoare a cărei simpatie încerca s-o câştige; Elizabeth însă, mai puțin clarvăzătoare în acest caz decât în al Charlottei, nu-l ținu de rău pentru dorința lui de independență. Din contră, nimic nu putea fi mai firesc; şi cum era în stare să presupună ca pentru a renunța la ea trebuise să dea o luptă cu el însuşi, fu gata să admită ca era o măsură înțeleaptă şi bună pentru amândoi şi-i putu face foarte sincere urări de fericire.

Toate acestea au fost aduse la cunoştință doamnei Gardiner şi, după ce-i povesti împrejurările, Elizabeth continua astfel:

> Sunt încredințată acum, mătuşica dragă, ca nu am fost niciodată tare îndrăgostită, pentru ca, dacă aş fi încercat sentimentul acesta pur şi înălțător, ar trebui acum să-i urăsc şi numele şi să-i doresc tot răul. Sentimentele mele, însă, nu sunt numai cordiale față de el, dar sunt şi imparțiale față de domnişoara King. Nu pot descoperi în mine nici cea mai mica ura, cea mai neînsemnată dorința de a crede ca nu este o fată bună. Asta nu poate fi iubire. Prudența mi-a fost de folos; şi deşi ar fi pentru toate cunoştințele mele

un subiect cu mult mai interesant dacă aş fi îndrăgostită la nebunie de el, nu pot spune ca regret relativa mea lipsa de importantă. Faima poate fi dobândită uneori prea scump. Kitty şi Lydia sunt afectate mai mult decât mine de dezertarea lui. Nu cunosc viața şi nu-s pregătite încă pentru convingerea adânc umilitoare ca tinerii frumoşi trebuie să aibă din ce trăi ca şi cei urâți.

Capitolul XXVII

Ianuarie şi februarie trecură pentru familia de la Longbourn fără alte evenimente mai importante şi, de altfel, fără prea multă variație în afară de plimbările la Meryton, uneori pe noroi, alteori pe frig. În martie, Elizabeth urma să plece la Hunsford. La început nu se gândise prea serios să se ducă, dar şi-a dat curând seama ca Charlotte conta pe vizita ei şi, încet-încet, a început şi ea să se gândească la aceasta, cu mai mare plăcere şi cu mai multă certitudine. Despărțirea îi mărise dorul de a o revedea pe Charlotte şi îi micşorase dezgustul pentru domnul Collins. Proiectul însemna ceva nou şi, cum cu o astfel de mama şi cu surori atât de neinteresante casa lor nu putea fi plăcută, o mica schimbare ar fi fost binevenită, chiar şi numai de dragul schimbării. Călătoria îi dădea şi prilejul s-o vadă în treacăt pe Jane, aşa ca, pe măsură ce se apropia data plecării, ar fi fost foarte tristă dacă s-ar fi produs vreo amânare. Toate au mers însă ca pe roate şi s-au desfăşurat după planul făcut inițial de Charlotte. Elizabeth urma să-i însoțească pe Sir William şi pe cea de a doua lui fiică. Proiectului i se adăugă, la timp, încă o îmbunătățire — o noapte la Londra — devenind astfel cât se poate de perfect.

Singura mâhnire era că-şi părăsea tatăl, care îi va simți, desigur, lipsa, şi care, în clipa despărțirii, era atât de indispus de plecarea ei, încât o rugă să-i scrie şi aproape ca îi promise să-i şi răspundă.

Despărțirea de domnul Wickham a fost foarte prietenoasă; de partea lui chiar mai mult decât atât. Preocuparea prezenta nu-l putea face să uite ca Elizabeth fusese prima care îi stârnise şi-i meritase atenția, prima care îl ascultase şi-l compătimise, prima pe care o admirase; în felul în care îi ură drum bun, dorindu-i numai bucurii, amintindu-i de ceea ce trebuie să se aştepte să găsească în Lady Catherine de Bourgh, încredințat fiind ca părerea lui şi a ei despre dânsa — părerea lor despre oricine — va fi întotdeauna aceeaşi, se vedea o solicitudine, un interes care, simțea Elizabeth, o vor lega întotdeauna de el cu afecțiunea cea mai sinceră; se despărți având convingerea ca, însurat, sau holtei, va fi întotdeauna pentru ea chintesența amabilității şi a farmecului.

Tovarăşii ei de drum din ziua următoare nu erau dintre cei care s-o facă să se gândească la el cu mai puțină plăcere. Sir William Lucas şi fiica sa Maria, o fata veselă, dar cu un cap tot atât de gol ca şi al tatălui ei, nu aveau nimic de spus care să merite să fie auzit şi au fost ascultați cu tot atâta plăcere cât şi huruitul trăsurii. Pe Elizabeth o amuzau absurditățile, dar pe ale lui Sir William le ştia de prea multă vreme. El nu-i mai putea spune nimic nou despre prezentarea lui la palat şi înnobilarea lui, iar amabilitățile îi erau răsuflate ca şi cunoştințele.

Era o călătorie de numai douăzeci şi patru de mile şi porniseră la drum atât de devreme, încât să ajungă, până la prânz, în stradă Gracechurch. În clipa în care cupeul trase la uşa doamnei Gardiner, Jane aştepta la fereastră salonului, iar când ajunseră la intrare, era deja acolo pentru a le ura bun sosit; Elizabeth îi cercetă chipul şi fu bucuroasă vazindu-i-l sănătos şi frumos ca întotdeauna. Pe scări, se-nsiruia o ceață de băieți şi fetițe pe care nerăbdarea s-o vadă pe verişoara lor îi scosese din salon, dar pe care sfială, căci nu o mai văzuseră de un an de zile, îi împiedicase să coboare mai jos. Totul fu numai bucurie şi gentilețe. Ziua se scurse cât se poate de plăcut, dimineață cu forfota şi cumpărături, iar seara la un teatru.

Acolo, Elizabeth manevra în aşa fel încât să se aşeze lângă mătuşa ei. Primul subiect a fost sora sa şi se întristă, mai mult decât se miră, când auzi răspunsul la întrebările ei amănunțite, ca deşi Jane se lupta continuu să se stăpânească, avea şi perioade de deprimare. Era totuşi cuminte să spere ca acestea nu vor mai dura mult. Doamna Gardiner îi dete de asemeni detalii în privința vizitei domnişoarei Bingley în stradă Gracechurch şi-i reproduse convorbirile pe care dânsa le avusese în repetate rânduri cu nepoata ei şi care dovedeau ca Jane şi-o scosese pe domnişoara Bingley din inimă.

Doamna Gardiner o tachina pe Elizabeth pentru dezertarea lui Wickham şi o lăuda ca suportase totul atât de bine.

— Dar, scumpa mea, adăugă ea, ce fel de față este domnişoara King? Mi-ar părea rău să cred ca amicul nostru este interesat.

— Te rog, mătuşica scumpa, care este diferenţa între interes şi prudentă în chestiunile matrimoniale? Unde sfârşeşte chibzuinţa şi unde începe zgârcenia? De Crăciun, te speriaseşi la gândul căsătoriei lui cu mine pentru ca ar fi fost o imprudenţă şi acum, când încearcă să ia o fată care are numai zece mii de lire, vrei să-l crezi un om interesat.

— Dacă ai vrea numai să-mi spui ce fel de faţă este domnişoara King aş şti ce să cred.

— E o fată foarte cumsecade, cred. Nu ştiu nimic rău despre ea.

— Dar nu i-a dat nici cea mai mica atenţie până ce moartea bunicului n-a făcut-o moştenitoarea averii lui?

— Nu. De ce i-ar fi dat? Dacă nu-i era îngăduit să-mi câştige mie inima, pentru ca nu aveam bani, ce rost avea să facă curte unei fete de care nu-i pasă şi care era tot atât de săracă?

— Pare totuşi nedelicat din partea lui ca şi-a îndreptat atenţia către ea atât de repede după această întâmplare.

— Un om într-o situaţie precară n-are timp pentru tot ceremonialul elegant pe care alţii îl pot observa. Dacă *ea* nu are nimic împotrivă, de ce am avea *noi?*

— Faptul ca *ea* nu era nimic împotriva nu este o justificare pentru el. Asta dovedeşte doar ca ei îi lipseşte ceva: judecată sau sensibilitatea.

— Prea bine, exclamă Elizabeth, crede-i cum vrei dumneata. Pe *el,* interesat; pe ea, o zănatecă.

— Nu, Lizzy, asta este cum *nu vreau eu. Aş* fi mâhnită, ştii bine, să am o părere rea despre un tânăr care a trăit atâta timp în Derbyshire.

— Oh, dacă asta e tot, am o părere foarte proastă despre tinerii domni care trăiesc în Derbyshire, iar prietenii lor intimi, care locuiesc în Hertfordshire, nu-s mult mai buni. Sunt sătulă de toţi. Slavă cerului! Mâine voi pleca acolo unde voi găsi un bărbat care nu are nici o însuşire plăcută, care nu are nici maniere şi nici o minte cu care să se poată lăuda. Proştii sunt, până la urmă, singurii bărbaţi pe care merită să-i cunoşti.

— Ai grijă, Lizzy, cuvântarea ta are un puternic iz de dezamăgire.

Înainte ca sfârşitul spectacolului să le despartă, Elizabeth avu neaşteptată bucurie de a fi invitată să meargă împreună cu unchiul şi mătuşa ei într-o călătorie de plăcere, pe care intenţionau s-o facă în vara aceea.

— Încă nu ne-am hotărât până unde vom merge, spuse doamna Gardiner, poate până la Lacuri.

Pentru Elizabeth nu putea fi proiect mai plăcut; accepta invitaţia imediat şi cu mare recunoştinţa.

— Dragă, dragă mătuşica, exclamă ea extaziată, ce încântare, ce fericire! Îmi dai viaţa şi puteri noi. Adio dezamăgire şi mânie. Ce sunt bărbaţii în comparaţie cu stâncile şi munţii? Ce ore de încântare vom trăi! Şi când *vom* fi înapoi, nu se va întâmpla, cum se întâmplă cu ceilalţi călători: să nu fie în stare să povestească ceva exact. Noi *vom şti* pe unde am fost; noi *ne vom aminti* ceea ce am văzut. Lacurile, munţii şi râurile nu se vor amesteca talmeş-balmeş în mintea noastră şi nici nu vom începe să ne certăm, când va fi vorba să descriem vreo scenă mai deosebită, în privinţa locului relativ unde s-a petrecut. Şi să avem grijă ca primele *noastre* explozii de entuziasm să fie mai puţin insuportabile decât ale majorităţii călătorilor.

Capitolul XXVIII

Tot ce văzu Elizabeth a doua zi, în timpul călătoriei, i se păru nou şi interesant. Era în culmea bucuriei pentru ca o văzuse pe sora ei arătând atât de bine, încât putea goni orice teamă pentru sănătatea ei; iar proiectul călătoriei înspre Nord era o nesecată sursa de bucurie.

Când lăsară şoseaua şi apucară pe drumul către Hunsford, ochii tuturor începură să caute cu nerăbdare casa parohiala, aşteptându-se ca fiecare cotitură să le-o scoată înainte. Gardul parcului Rosings hotărnicea drumul pe o latură. Elizabeth surâse, amintindu-şi de tot ce auzise despre cei ce locuiau acolo.

În cele din urmă se zări şi parohia. Grădina ce cobora înspre drum, casa din mijloc, ţăruşii verzi şi dafinii gardului viu, totul şedea mărturie ca se apropiau. Domnul Collins şi Charlotte apărură în prag; printre zâmbetele tuturor şi saluturile de la distanţă, trăsura opri în faţa porţii mici din dreptul unei alei presărate cu pietriş, care ducea până la intrare. Într-o clipă săriră toţi din trăsură, bucuroşi să se revadă. Doamna Collins le ura bun sosit, cu o vie plăcere; şi când Elizabeth se văzu primită cu atâta dragoste, se bucura cu adevărat ca venise. Constată imediat ca felul de a fi al vărului ei nu se schimbase deloc în urma căsătoriei:

politețea lui plină de formalism era exact ce fusese mai înainte; dânsul o reținu câteva minute la poartă, ca s-o asculte şi să-şi satisfacă curiozitatea cu privire la întreaga familie. Apoi, fără să zăbovească mai mult decât era necesar pentru a le atrage atenția asupra eleganței intrării, fură conduşi în casă; şi cum ajunseră în salon, le ura a doua oară, cu un formalism ostentativ, bun venit în umila să locuința şi repetă cuvânt cu cuvânt invitațiile soției sale la o gustare.

Elizabeth era pregătită să-l vadă în toată gloria şi nu se putu stăpâni să nu-şi închipuie ca ei i se adresă mai ales, când le atrase atenția asupra aspectului şi a proporțiilor perfecte ale camerei precum şi asupra mobilierului — de parcă ar fi dorit s-o facă să simtă ceea ce pierduse, atunci când îl refuzase. Dar deşi totul părea ordonat şi îmbietor, tânăra fată nu fu în stare să-l fericească cu vreun suspin de regret; şi o privi — cu destulă uimire — pe prietena ei care putea avea un aer atât de vesel lângă un astfel de tovarăş de viața. Când domnul Collins spunea ceva de care soția lui s-ar fi putut — pe bună dreptate — jenă, ceea ce desigur nu se întâmplă rar, ochii ei se îndreptau, fără voie, către Charlotte. O dată sau de două ori i se păru ca disceme pe chipul ei o uşoară roşeață, dar în general Charlotte — înțeleaptă — nu auzea. După ce rămaseră în camera de ajuns ea să admire fiecare mobila în parte de la bufet şi până la grilajul de la gură căminului, şi ca să povestească despre călătoria lor şi despre tot ce văzuseră la Londra, domnul Collins îi invită să dea o raită prin grădină care era mare şi frumos rânduita şi de care se ocupă el, personal. A lucra în grădina era una dintre cele mai respectabile plăceri ale sale; şi Elizabeth admira gravitatea cu care vorbea Charlotte despre faptul ca era atât de sănătos să faci mişcare, recunoscând ca dânsa încuraja, cât putea, acest lucru. Conducându-i pe fiecare alee şi poteca, abia lăsându-le timpul pentru exclamațiile de laudă pe care le aştepta de la ei, domnul Collins le scoase în relief fiecare priveliştе atât de amănunțit, încât farmecul frumosului rămânea complet în afară. Putea enumera exact câte lanuri erau în fiecare direcție şi putea spune câți copaci erau în pilcul cel mai îndepărtat. Dar dintre toate priveliştile cu care se putea mândri grădina sa, ținutul sau regatul, nici una nu se putea compara cu priveliştea ce se vedea înspre Rosings printr-o deschidere între copacii care hotărniceau parcul, chiar în fața casei sale. Era o clădire modernă, arătoasă, bine plasată pe o ridicătură de teren.

Din grădină, domnul Collins i-ar fi dus să-i plimbe pe cele două pajişti ale sale, dar cum doamnele nu aveau pantofi potriviți pentru bruma ce mai stăruia încă, se întoarseră acasă şi, în timp ce Sir William continua să-l însoțească, Charlotte arata surorii şi prietenei sale locuință, extrem de încântată probabil ca avea prilejul s-o facă fără ajutorul soțului. Casa era destul de mica, dar bine construită şi comodă; şi totul era aranjat cu o ordine şi un gust pe care Elizabeth le atribui în întregime Charlottei. Când domnul Collins putea fi uitat, plutea într-adevăr peste tot o ambianță foarte plăcută şi din aerul de evidentă mulțumitoare pe care acest confort îl dădea Charlottei, Elizabeth presupuse ca el trebuia să fie adeseori uitat.

Aflase ca Lady Catherine era încă acolo. Lucrul acesta fu din nou discutat în timpul prânzului, când domnul Collins, amestecându-se în vorbă, remarcă:

— Da, domnişoara Elizabeth, duminica viitoare, la biserică, veți avea cinstea de a o vedea pe Lady Catherine de Bourgh şi nu mai este nevoie să spun ca veți fi încântată de domnia sa. Este amabilitatea şi bunăvoința personificată şi nu mă îndoiesc ca, la sfârşitul serviciului divin, veți fi onorată cu oarecare atenție din partea domniei-sale. Nu şovăi aproape deloc să spun ca va va include, pe dumneata şi pe cumnata mea Maria, în toate invitațiile cu care ne va onora, pe durata rămânerii dumneavoastră aici. Purtarea sa față de dragă mea Charlotte este minunată. De două ori pe săptămână luăm masa la Rosings şi niciodată nu ni se îngăduie să ne întoarcem acasă pe jos. Întotdeauna dă poruncă să ne conducă trăsura senioriei sale. *Ar trebui* să spun una dintre trăsurile senioriei sale, pentru ca are câteva.

— Lady Catherine este într-adevăr o femeie foarte respectabilă şi cu multă judecată, adăugă Charlotte, şi o vecină cum nu se poate mai atentă.

— Foarte adevărat, scumpa mea; este exact ceea ce spun şi eu. Este dintre acele femei pentru care nu poți avea tot respectul care li se cuvine.

Seara trecu mai ales cu discutarea veştilor din Hertfordshire şi cu repovestirea celor ce-şi comunicaseră deja prin scris; apoi, în singurătatea camerei sale, Elizabeth, stând să mediteze asupra gradului de mulțumire a Charlottei, trebui să recunoască îndemânarea cu care-şi conducea soțul şi calmul cu care-l suporta şi să constate ca totul era foarte bine făcut. Se mai gândi, de asemenea, la felul cum se va desfăşura vizita ei, la desfăşurarea liniştită a ocupațiilor lor zilnice, la amestecul supărător al domnului Collins şi la amuzamentele datorite relațiilor lor cu Rosings. Via ei închipuire stabili repede totul.

A doua zi, cam pe la amiază, pe când se pregătea în camera ei pentru o plimbare, se iscă deodată, de jos, o zarvă de parcă luase casa foc şi, după ce ascultă o clipă, auzi pe cineva

gonind în mare grabă pe scări şi strigând-o cu glas tare. Deschise uşa şi o văzu pe Maria care, cu respiraţia tăiată de tulburare, strigă de pe odihnă scării:

— Oh, Eliza dragă, te rog grăbeşte-te şi vino în sufragerie; de acolo se vede ceva extraordinar! Nu-ţi spun ce. Grăbeşte-te şi coboară chiar acum.

Zadarnice fură întrebările ei; Maria nu voi să-i mai spună nimic, aşa ca fugiră amândouă în sufrageria care dădea înspre drum ca să vadă minunea: două doamne într-un faeton scund, care oprise la poarta grădinii.

— Şi asta e tot? Strigă Elizabeth. M-am aşteptat — cel puţin — să fi intrat porcii în grădină şi nu e nimic altceva în afară de Lady Catherine şi fiica ei!

— Auzi vorba! Draga mea, spuse Maria, revoltată de greşeala ei, nu este Lady Catherine. Doamna în vârstă este doamna Jenkinson care locuieşte cu ele; cealaltă este domnişoara de Bourgh. Uită-te numai la ea. E doar o bucăţică de om. Cine s-ar fi gândit ca poate fi atât de slabă şi de mica?

— Este îngrozitor de prost crescută s-o ţină pe Charlotte afară, pe vântul asta. De ce nu intra în casă?

— Oh! Charlotte spune ca n-o face mai niciodată. Când domnişoara de Bourgh intră, este unul dintre cele mai mari favoruri.

— Îmi place cum arată, spuse Elizabeth, fulgerată de alte gânduri. Are un aer bolnăvicios şi îmbufnat. Da, e tocmai ce îi trebuie. O să fie o nevastă foarte potrivită pentru el.

Domnul Collins şi Charlotte, ambii la poartă, şedeau de vorbă cu doamnele, iar Sir William, spre marele haz al Elizabethei, rămăsese în pragul uşii, într-o gravă contemplare a măreţiei din faţa lui, înclinându-se mereu, ori de câte ori domnişoara de Bourgh se uită în direcţia aceea.

În cele din urmă, nu mai avură ce-şi spune; doamnele minară mai departe şi ceilalţi se întoarseră în casă. Nici nu dădu bine cu ochii de cele două fete, ca domnul Collins se şi porni să le felicite pentru marele lor noroc, pe care li-l lămuri Charlotte, aducându-le la cunoştinţă ca fuseseră invitaţi cu toţii să ia masa la Rosings, a doua zi.

Capitolul XXIX

Ca urmare a acestei invitaţii, triumful domnului Collins nu mai avu margini. Putinţă de-a face paradă, faţă de musafirii săi uimiţi, de grandoarea protectoarei sale şi de a le atrage atenţia asupra amabilităţii acesteia faţă de el şi de soţia lui era tot ce-şi dorise mai mult; iar prilejul ce i se oferea atât de curând era o astfel de dovadă de bunăvoinţă din partea Lady-ei Catherine, încât nu găsea destule cuvinte de admiraţie.

— Va mărturisesc, spuse el, ca nu m-ar fi surprins deloc dacă senioria-sa ne-ar fi poftit pentru duminica să bem o ceaşcă de ceai şi să petrecem seara la Rosings. Cunoscându-i amabilitatea, m-am cam aşteptat la aşa ceva. Dar cine ar fi putut prevedea o atenţie ca aceasta? Cine şi-ar fi putut închipui ca o să fim invitaţi să luăm chiar masa acolo (şi încă o invitaţie în care să fim cuprinşi cu toţii) atât de curând după sosirea dumneavoastră.

— Eu sunt cel mai puţin surprins de cele petrecute, replică Sir William, date fiind cunoştinţele pe care poziţia mea în lume mi-a îngăduit să le dobândesc cu privire ia manierele celor cu adevărat mari. La curte, asemenea exemple de frumoasă creştere nu sunt deloc neobişnuite.

Aproape toată ziua aceea şi dimineaţa următoare nu se mai vorbi despre altceva decât despre vizită la Rosings; Domnul Collins îi instrui cu grijă asupra a ceea ce trebuiau să se aştepte, pentru ca aspectul unor astfel de încăperi, sau numărul servitorilor, sau prânzul atât de fastuos să nu-i copleşească de tot.

Când doamnele plecară să se îmbrace, el îi spuse Elizabethei:

— Să nu te simţi prost, scumpa verişoara, din cauza toaletei. Lady Catherine este departe de a pretinde de la noi eleganta aceea în îmbrăcăminte care i se potriveşte domniei-sale şi fiicei ei. Te-aş sfătui numai să-ţi pui cea mai bună dintre rochiile dumitale; nu e cazul de mai mult decât atât. Lady Catherine nu va gândi mai rău despre dumneata pentru ca vei fi îmbrăcată simplu. Domniei-sale îi place să se păstreze deosebirea de rang.

În timp ce se schimbau, veni de două-trei ori la uşile camerelor lor, recomandându-le să se grăbească, deoarece Lady Catherine se enerva grozav dacă trebuia să aştepte peste ora ei de prânz. Relatările atât de fantastice despre senioria să şi despre felul ei de viaţa o speriaseră rău pe Maria Lucas, care fusese prea puţin obişnuită să iasă în lume şi care-şi aştepta prezentarea la Rosings cu tot atâtea temeri câte avusese şi tatăl ei când fusese prezentat la palatul Saint James.

Cum vremea era frumoasă, făcură o plăcuţă plimbare de aproximativ o jumătate de milă, străbătând parcul. Fiecare parc are frumuseţea şi priveliştile lui; şi Elizabeth văzu multe în acel parc de care să fie încântată, cu toate ca nu putu cădea în extaz, atât cât se aşteptase domnul Collins s-o facă, în fata peisajului, şi fu doar prea puţin impresionată de numărul ferestrelor de la faţada casei şi de preţul plătit la origine, pentru toate acele geamuri, de către Sir Lewis de Bourgh.

În timp ce urcau treptele spre hol, spaima Mariei creştea cu fiecare pas şi chiar Sir William nu părea prea calm. Elizabeth nu-şi pierdu cumpătul. Nu auzise despre Lady Catherine nimic care s-o facă impresionantă pentru cine ştie ce haruri nemaipomenite sau virtuţi miraculoase, iar cât priveşte grandoarea banilor şi a rangului, ea se credea în stare să le privească fără a se tulbura.

Din holul de la intrare, unde domnul Collins le atrase atenţia, cu un aer transportat, asupra proporţiilor frumoase şi a ornamentelor desăvârşite, ei urmară servitorii, trecând printr-o antecameră, până în încăperea unde se aflau Lady Catherine, fiica domniei sale şi doamna Jenkinson. Senioria să se ridică, plină de o mare bunăvoinţă, pentru a-i primi; iar doamna Collins, care stabilise cu soţul sau ca formalitatea prezentării să-i revină ei, făcu acest lucru într-un mod potrivit, fără nici una dintre acele scuze şi mulţumiri pe care el le-ar fi crezut necesare.

În ciuda faptului ca fusese la Palat, Sir William fu atât de uluit de măreţia din jur încât avu numai atât curaj cât să facă o adâncă plecăciune şi să se aşeze, fără să spună un cuvânt; fiica sa, pierită de spaimă, şedea pe marginea scaunului, neştiind încotro să-şi îndrepte privirile. Elizabeth, simţindu-se la înălţimea situaţiei, putu observa cu sânge rece pe cele trei doamne din faţa ei. Lady Catherine era o femeie înaltă, masivă, cu trăsături puternic conturate, care poate să fi fost cândva frumoase. Nu avea un aer îngăduitor şi felul în care îi primise nu fusese de natură să-i facă pe musafiri să-şi uite inferioritatea rangului. Nu tăcerea o făcea impresionantă, ci orice spunea — totul fiind rostit pe un ton atât de autoritar, încât accentua importanta ce-şi acorda; Elizabeth îşi aminti imediat de domnul Wickham şi, din toate câte le observase în ziua aceea, îşi dădu seama ca Lady Catherine era întocmai cum o descrisese dânsul.

După ce o examina pe mama, pe chipul şi în comportarea căreia descoperi îndată o oarecare asemănare cu domnul Darcy, îşi întoarse ochii înspre fiica şi rămase şi ea uimită, la fel ca şi Maria, de cât de slabă şi de firavă era. Nu există nici o asemănare, nici între chipurile, nici între siluetele celor două doamne. Domnişoara de Bourgh era palidă şi bolnăvicioasă; trăsăturile ei, deşi nu urâte, erau şterse; dânsa vorbi foarte puţin, exceptând ceea ce-i spunea cu glas scăzut doamnei Jenkinson, care nu avea nimic deosebit în înfăţişare şi care era tot timpul ocupată să asculte cele ce i se şopteau şi să aşeze un paravan în direcţia potrivită pentru a-i proteja ochii.

După ce şezură câteva minute, fură trimişi cu toţii la una dintre ferestre ca să admire priveliştea — domnul Collins însoţindu-i cu scopul de a le releva frumuseţile acesteia şi Lady Catherine informându-i, binevoitoare, ca merită cu mult mai mult să fie privită vara.

Masă a fost cum nu se poate mai desăvârşită şi se aflau acolo toţi servitorii şi toată argintăria pe care le-o promisese domnul Collins; acesta, după cum prevăzuse, se aşezase în capul mesei — la dorinţa senioriei sale — şi arata ca şi când ar fi simţit ca viaţa n-ar fi putut oferi ceva mai grandios. Taie carnea, mânca şi elogie cu un entuziasm plin de încântare; şi fiecare fel fu lăudat mai întâi de dânsul şi apoi de Sir William, care-şi revenise îndeajuns ca să fie ecoul a tot ceea ce spunea ginerele sau, într-un mod pe care Elizabeth se miră ca Lady Catherine îl putea suporta. Dar Lady Catherine părea mulţumită de excesiva lor admiraţie şi împărţea zâmbete pline de bunăvoinţă, mai cu seamă când vreun fel de bucate se dovedea a

fi noutate pentru ei. Comesenii nu prea făcură multă conversaţie. Elizabeth era dispusă să vorbească ori de câte ori i se ivea un prilej, dar se afla aşezată între Charlotte şi domnişoara de Bourgh; prima era numai urechi, ascultând-o pe Lady Catherine, iar cea de a doua nu-i adresă un cuvânt, cât ţinu prânzul. Doamna Jenkinson se ocupă, în special, de micuţa domnişoară de Bourgh, supraveghind puţinul ce-l mânca, insistând pe lângă dânsa să încerce vreun alt fel de bucate, plină de temeri să nu se simtă rău. Maria gândea ca nici nu putea fi vorba să deschidă gura, iar domnii nu făcură altceva decât să mănânce şi să laude.

Când doamnele se reîntoarseră în salon, nu prea avură ce face în afară de a o asculta pe Lady Catherine cuvântând, ceea ce dânsa făcu fără încetare, până ce fu servită cafeaua, exprimându-şi părerea în fiecare chestiune, într-un mod atât de categoric, încât dovedea ca nu era deloc obişnuită să-şi vadă opiniile controversate. Se informa indiscret şi amănunţit despre treburile casnice ale Charlottei, dându-i o mulţime de sfaturi cum să le soluţioneze pe toate; îi spuse cum trebuia rânduit fiecare lucru într-o familie atât de mica şi-i dădu instrucţiuni pentru îngrijirea vacilor şi a păsărilor din curte. Elizabeth descoperi ca nimic nu era prea neînsemnat pentru preocupările înaltei doamne, dacă constituia un prilej pentru a dicta celorlalţi. Când se mai oprea din vorbăria adresată doamnei Collins, punea tot felul de întrebări Mariei şi Elizabethei, şi mai ales acesteia din urmă, despre familia căreia ştia prea puţin — menţionându-i doamnei Collins ca era o fată drăguţă şi foarte manierată. O întrebă în diferite rânduri câte surori avea, dacă erau mai mari sau mai mici decât ea, dacă era vorba ca vreuna dintre ele să se mărite, dacă erau frumoase, unde fuseseră educate, ce fel de trăsură avea tatăl lor şi care era numele de domnişoara al mamei sale. Elizabeth simţi toată impertinenta acestor întrebări, dar răspunse cu foarte multă stăpânire de sine. Apoi Lady Catherine remarcă:

— Moşia tatălui dumitale este testată domnului Collins, nu-i aşa? Şi, întorcându-se către Charlotte: Mă bucur pentru dumneata; dar altfel nu văd rostul testării moşiilor în detrimentul urmaşilor în linie feminină. În familia lui Sir Lewis de Bourgh nu s-a găsit ca era necesar acest lucru. Cânţi din gură şi la pian, domnişoara Bennet?

— Puţin.

— Oh! Atunci, într-una din zile, vom fi fericiţi să te ascultăm. Pianul nostru este extraordinar, probabil superior... trebuie să-l încerci într-o zi. Surorile dumitale cânta?

— Una dintre ele.

— De ce nu aţi învăţat toate? Trebuia să fi învăţat cu toatele. Domnişoarele Webb cânta toate; şi tatăl lor nu are un venit atât de bun ca tatăl dumitale. Pictezi?

— Nu, deloc.

— Cum, nici una dintre dumneavoastră?

— Nici una.

— Foarte ciudat. Dar presupun ca nu aţi avut nici prilejul. Mama ar fi trebuit să va aducă în fiecare primăvara la Londra pentru profesori.

— Mama nu ar fi avut nimic împotrivă, dar tata nu poate suferi Londra.

— Nu mai aveţi guvernanta?

— Nu am avut niciodată guvernanta.

— Niciodată guvernanta! Cum a fost cu putinţă? Cinci fete, crescute acasă, fără guvernanta! N-am mai auzit de aşa ceva. Mama dumitale trebuie să fi fost o adevărată sclava în slujba educării dumneavoastră.

Elizabeth îşi stăpâni cu greu surâsul în timp ce o asigură ca nu fusese aşa.

— Atunci cine v-a învăţat? Cine s-a îngrijit de dumneavoastră? Fără guvernanta, sigur ca aţi fost neglijate.

— Prin comparaţie cu unele familii, cred ca da; dar acelora dintre noi, cărora le-a plăcut să înveţe, nu le-au lipsit mijloacele. Am fost întotdeauna îndemnate să citim şi am avut toţi profesorii de care a fost nevoie. Acelea cărora le-a plăcut să lenevească, au putut-o desigur face.

— Da, fără îndoială, dar o guvernantă împiedica tocmai lucrul acesta; dacă aş fi cunoscut-o pe mama dumneavoastră aş fi sfătuit-o, cu toată energia, să angajeze una. Am spus întotdeauna ca în educaţie nu se poate face nimic fără o învăţătură solidă şi sistematică pe care nimeni, în afară de o guvernantă, nu o poate da. E minunat câte familii au fost ajutate în direcţia asta prin intermediul meu. Sunt totdeauna fericită să ajut unei tinere să se plaseze bine. Patru nepoate ale doamnei Jenkinson au o situaţie splendidă datorită mie; şi nu-s decât câteva zile de când am recomandat o altă tânără de care mi s-ar vorbit numai întâmplător, iar familia aceea este absolut încântată de ea. Doamna Collins, ţi -am spus ca Lady Mettcalff a venit ieri să-mi mulţumească? Găseşte ca domnişoara Pope este o comoară "Lady Catherine, mi-a spus ea, mi-aţi dăruit o comoară". Dintre surorile dumneavoastră mai

mici, a fost vreuna scoasă în lume, domnişoara Bennet?

— Da, doamnă, toate.

— Toate! Vai de mine! Toate cinci deodată? Foarte ciudat! Şi dumneata nu eşti decât a doua! Cele mai mici, scoase în lume înainte ca acelea mai mari să se fi măritat. Surorile dumitale mai mici trebuie să fie foarte tinere.

— Da, cea mai mica nu a împlinit şaisprezece ani. Poate ca *ea* este prea tânără pentru a ieşi mult în lume. Da, într-adevăr, doamnă, cred ca ar fi o cruzime față de surorile mai mici să nu se poată bucura şi ele de distracții şi societate, numai pentru ca surorile mai mari n-ar avea mijloace sau dorința să se mărite tinere. Ultima născută are tot atâta drept la bucuriile tinereții ca şi prima. Și să fii ținuta acasă pentru un astfel de motiv! Cred ca asta nu prea ar încuraja dragostea între surori şi delicatețea sufletească.

— Pe cinstea mea, exclamă Lady Catherine, îți spui cuvântul foarte hotărât pentru o fată atât de tânără. Mă rog, ce vârstă ai?

— Cu trei surori mai mici, fete mari deja, replică Elizabeth zâmbind, senioria voastră se poate cu greu aştepta s-o mărturisesc.

Lady Catherine păru foarte uimită ca nu i se dăduse un răspuns direct; şi Elizabeth bănui ca era prima făptura care îndrăznise vreodată să nu ia în seamă atâta demnă impertinentă.

— Nu poți avea mai mult de douăzeci de ani, sunt sigură; nu e nevoie, deci, să-ți ascunzi vârstă.

— Nu am împlinit încă douăzeci şi unu.

După ce veniră şi domnii în salon şi după ce se servi ceaiul, se întinseră mesele de joc. Lady Catherine, Sir William, domnul şi doamna Collins se aşezară pentru o partidă de cadril şi cum domnişoara de Bourgh voia să joace un *cassino* cele două fete avură cinstea ca, împreună cu doamna Jenkinson, să-i completeze partidă. Masa lor fu stupidă la superlativ. Aproape ca nu se rosti o silabă care nu avea legătură cu jocul, afară doar de temerile exprimate de doamna Jenkinson să nu-i fie domnişoarei de Bourgh prea cald sau prea frig şi să nu aibă prea multă sau prea puțină lumină. La cealaltă masă fu mult mai multă animație. Lady Catherine vorbea fără întrerupere, arătându-le celorlalți trei greşelile sau povestind vreo întâmplare despre dânsa. Domnul Collins era ocupat cu aprobarea a tot ceea ce spunea senioria sa, mulțumindu-i pentru fiecare fisa câştigată şi scuzându-se când credea ca luase prea multe. Sir William nu spunea mare lucru. Îşi înmagazină în memorie povestiri şi nume nobile.

Când Lady Catherine şi fiica să se săturară de cărți, s-a spart jocul; doamnei Collins i se oferi trăsura; aceasta fu acceptată cu recunoştință şi se dădu poruncă să tragă imediat la scară. Se strânseră apoi în jurul focului ca s-o audă pe Lady Catherine hotărând cum va fi vremea a doua zi. Fură smulşi de la acest colocviu de sosirea trăsurii şi, cu multe mulțumiri din partea domnului Collins şi tot atâtea plecăciuni ale lui Sir William, plecară. Cum porni trăsură, vărul îi ceru Elizabethei să-şi dea părerea asupra tot ceea ce văzuse la Rosings şi, de dragul Charlottei, părerea exprimată fu mai favorabilă decât era în realitate. Dar laudele ei — deşi o costau un efort — nu putură în nici un caz să-l mulțumească pe domnul Collins care se simți, foarte curând, dator să ia asupra lui sarcină de a o elogia pe senioria să.

Capitolul XXX

Sir William stătu la Hunsford numai o săptămână, dar vizita fu suficient de lungă ca să se încredințeze ca fiica să se instalase extrem de confortabil şi ca avea parte de un soț şi de vecini cum nu întâlneai prea des. Cât timp stătu acolo, domnul Collins îi închina dimineţile, conducându-l cu cabrioleta ca să-i arate ținutul; dar când dânsul pleca, întreaga familie îşi relua vechile obiceiuri. Elizabeth fu fericită ca schimbarea aceasta nu le obliga să stea mai mult împreună cu vărul ei, căci acesta îşi petrecea cea mai mare parte a timpului dintre micul dejun şi prânz ori în grădină, ori scriind şi citind, ori privind pe fereastra camerei lui de lucru care dădea spre drum. Camera unde stăteau doamnele era spre spatele casei. La început, Elizabeth se cam mirase ca Charlotte nu prefera sufrageria mica pentru a-şi petrece timpul acolo; era o cameră mai bine proporționată şi cu un aspect plăcut. Dar îşi dădu curând seama ca prietena ei avea un motiv bine întemeiat, căci domnul Collins ar fi petrecut mult mai puțin timp la el în cameră, dacă ele ar fi stat într-o odaie tot atât de plăcută; şi a apreciat-o pe Charlotte pentru acest aranjament.

Din salon, ele nu puteau vedea nimic înspre drum şi îi erau îndatorate domnului Collins pentru ca le informa despre trăsurile care treceau şi, mai ales, de câte ori trecea în faeton

domnişoara de Bourgh — ceea ce nu omitea niciodată să vină să le spună, deşi întâmplarea avea loc aproape zilnic. Adeseori dânsa se oprea la parohie şi stătea câteva minute de vorbă cu Charlotte, dar cu greu putea fi vreodată convinsă să coboare.

Erau foarte puţine zilele în care domnul Collins să nu se ducă la Rosings şi nu multe acelea în care soţia sa să nu considere ca era necesar să meargă şi ea; şi, până când Elizabethei nu-i trecu prin minte ca, datorită Lady-ei Catherine s-ar mai putea ivi şi alte venituri parohiale de care să se dispună, nu putu înţelege de ce îi sacrificau atâtea ore. Din când în când, erau onoraţi cu câte o vizită din partea senioriei sale, căreia nimic din cele ce se petreceau în salon, în timpul acestor vizite, nu-i scapa neobservat. Le controla ocupaţiile, se uită la lucrul lor de mână şi le sfătuia să-l facă altfel; găsea greşeli în aranjamentul mobilelor sau descoperea neglijente la faţă de serviciu şi, dacă acceptă vreo gustare, părea s-o facă numai ca să remarce ca în familia doamnei Collins se făcea risipă de carne.

Elizabeth bagă repede de seamă ca, deşi această înalta doamna nu făcea parte din comitetul de împăciuire al ţinutului, era un aprig judecător în parohia ei, ale cărei treburi — chiar şi cele mai neînsemnate — îi erau aduse la cunoştinţă de către domnul Collins; şi ori de câte ori localnicii aveau pofta de ceartă, erau nemulţumiţi sau prea săraci, dânsa se deplasa imediat în sat ca să le aranjeze neînţelegerile, să-i oblige să-şi înghită nemulţumirile şi să-i mustre până ce-i făcea să se simtă împăcaţi şi îmbelşugaţi.

Distracţia prânzurilor de la Rosings se repetă cam de două ori pe săptămână şi, în afară de faptul ca lipsea Sir William şi ca seara nu se forma decât o singură masă de joc, fiecare dintre aceste petreceri a fost copia fidelă a primei. Nu prea mai avură alte invitaţii, deoarece nivelul de viaţa al celor din jurul lor era, în general, peste posibilităţile familiei Collins. Aceasta nu a fost totuşi deloc rău pentru Elizabeth şi, în totul, îşi petrecu timpul în mod destul de agreabil. Avu ore de plăcută conversaţie cu Charlotte şi, vremea fiind atât de frumoasă pentru acel anotimp al anului, profita să iasă de multe ori în aer liber. Plimbarea preferată, pe care o făcea adesea în timp ce toţi ceilalţi erau în vizită la Lady Catherine, era de-a lungul unui crâng care mărginea o latură a parcului, unde se găsea o plăcută cărare umbroasa pe care nimeni, în afară de ea, nu părea s-o preţuiască şi unde simţea ca n-o poate atinge curiozitatea Lady-ei Catherine. Primele două săptămâni ale vizitei se scurseră repede, în felul acesta liniştit. Se apropia Paştele, şi săptămâna dinaintea Paştelui urma să aducă familiei de la Rosings un adaus care, pentru un cerc atât de restrâns, avea mare însemnătate. Curând după sosirea ei, Elizabeth auzise ca în câteva săptămâni era aşteptată sosirea domnului Darcy; şi deşi printre cunoştinţele ei erau puţine acelea pe care să nu i le fi preferat, venirea lui însemna un element relativ nou pentru petrecerile lor la Rosings, şi-şi spunea ca va avea poate prilejul să se amuze văzând, din purtarea acestuia faţă de verişoara căreia îi fusese evident destinat de către Lady Catherine, cât de zadarnice erau proiectele domnişoarei Bingley în privinţa lui; senioria să vorbea despre sosirea nepotului cu cea mai mare mulţumire şi de dânsul personal cu cea mai mare admiraţie şi păru aproape furioasă când află ca el se întâlnise adesea cu domnişoara Lucas şi cu Elizabeth.

Venirea lui fu imediat aflată la parohie, pentru ca domnul Collins se plimbase toată dimineaţa, supraveghind intrările ce dădeau în Hundsford Lane, pentru a se asigura din primul moment ca sosise; şi după ce-i făcu o plecăciune, în timp ce trăsura intra în parc, zori înapoi spre casă, cu vestea cea mare. A doua zi dimineaţă se grăbi să se ducă la Rosings ca să-şi prezinte respectele. Găsi acolo doi nepoţi de-ai Lady-ei Catherine, îndreptăţiţi să le primească; domnul Darcy venise împreună cu un domn colonel Fitzwilliam, fiul mai mic al unchiului sau, lordul — şi, spre marea uimire a tuturor, domnul Collins fu însoţit la întoarcerea acasă de cei doi domni. Charlotte îi văzuse din camera soţului sau trecând drumul şi dădu repede fugă să le spună fetelor la ce onoare se puteau aştepta, adăugând:

— Ţie trebuie să-ţi mulţumesc, Eliza, pentru această dovadă de amabilitate. Domnul Darcy n-ar fi venit altfel, atât de curând, să-mi prezinte omagii.

Elizabeth nici nu avu bine timpul să respingă acest compliment ca se şi auzi clopoţelul de la uşa anunţându-le sosirea şi, după câteva minute, cei trei domni intrară în cameră. Colonelul Fitzwilliam, care intră primul, avea aproximativ treizeci de ani, nu era un bărbat frumos, dar ca înfăţişare şi ţinuta era incontestabil un adevărat gentleman. Domnul Darcy arata la fel ca la Hertfordshire; îşi prezenta, cu obişnuita-i rezervă, omagiile: doamnei Collins şi, oricare ar fi fost sentimentele ce le avea pentru prietena acesteia, păru în faţa ei foarte stăpân pe sine. Elizabeth îi făcu numai o reverenţă, fără să spună un cuvânt.

Colonelul Fitzwilliam începu îndată o conversaţie, cu promptitudinea şi uşurinţă unui om cu educaţie, vorbind foarte degajat; vărul sau însă, după ce-i adresă doamnei Collins o remarcă fără importanţă în legătură cu locuinţa şi grădină, stătu un timp fără să vorbească cu nimeni. În cele din urmă, totuşi, îşi aduse aminte de politeţe atât cât s-o întrebe pe

Elizabeth de sănătatea familiei sale. Ea îi răspunse cum se cuvenea şi, după o pauză de o clipă, adăugă:

— Sora mea mai mare se afla de trei luni la Londra. Nu vi s-a întâmplat s-o întâlniţi acolo?

Era absolut sigură ca nu o întâlnise deloc, dar dorea să vadă dacă nu va lăsa să-i scape ceva din cele ce se întâmplaseră între familia Bingley şi Jane; şi i se păru ca avea un aer puţin încurcat când îi răspunse ca nu avusese norocul s-o întâlnească pe domnişoara Bennet. Lăsară subiectul să cadă şi domnii plecară curând după aceasta.

Capitolul XXXI

Manierele domnului colonel Fitzwilliam au fost mult admirate la parohie şi toate doamnele au simţit ca prezenţa lui va contribui enorm ca vizitele la Rosings să devină foarte plăcute. Trecură totuşi câteva zile până să primească o altă invitaţie căci, atâta vreme cât se aflau oaspeţi acolo, ei nu mai erau prea necesari; şi numai în ziua Paştelui, aproape la o săptămână după sosirea domnilor, fură onoraţi cu o asemenea atenţie şi atunci fură invitaţi, abia în momentul plecării de la biserică, să poftească pe seara la Rosings. În timpul ultimei săptămâni aproape ca nu le mai văzuse nici pe Lady Catherine, nici pe fiica ei. Între timp colonelul Fitzwilliam trecuse, şi nu numai o dată, pe la parohie, dar pe domnul Darcy nu-l văzuseră decât la biserică.

Invitaţia a fost desigur acceptată şi la ora potrivită îşi făcură apariţia în salonul Lady-ei Catherine. Senioria să îi primi cu politeţe, dar era limpede ca societatea lor nu-i mai era deloc atât de plăcută ca atunci când nu o putea avea pe a altora, şi de fapt se ocupă aproape exclusiv de nepoţii săi, vorbind cu ei, în special cu Darcy, mult mai mult decât cu oricare altă persoană din salon.

Colonelul Fitzwilliam păru cu adevărat bucuros să-i vadă: la Rosings orice variaţie însemna pentru dânsul o binevenită uşurare şi, în plus, îl interesa foarte mult drăgălaşa prietenă a doamnei Collins. Se aşeza acum lângă dânsa şi îi vorbea atât de frumos despre Kent şi Hertfordshire, despre plăcerea de a călători şi cea de a sta acasă, despre cărţi noi şi muzică, încât Elizabeth nu avusese niciodată în salonul acela o conversaţie nici pe jumătate atât de agreabilă; vorbeau cu atâta bună dispoziţie şi vioiciune, încât atraseră în aceeaşi măsură atenţia Lady-ei Catherine şi a domnului Darcy. Curând ochii *lui* se îndreptară de repetate ori către ei, cu o căutătură plină de curiozitate; şi, după puţin timp, se văzu limpede ca şi senioria să îi împărtăşea sentimentul, căci strigă fără nici o şovăială:

— Ce spui acolo, Fitzwilliam? Despre ce vorbeşti? Ce tot îi spui domnişoarei Bennet? Vreau să aud despre ce este vorba.

— Discutăm despre muzică, doamnă, răspunse el când nu mai fu cu putinţă să evite un răspuns.

— Despre muzică! Atunci, va rog vorbiţi mai tare. Dintre toate subiectele, acesta mă încântă. Trebuie să iau şi eu parte la conversaţie dacă vorbiţi despre muzică. În Anglia există, presupun, puţini oameni cărora muzica să le facă o mai mare plăcere decât mie, sau care să fie înzestraţi de la natură cu mai mult bun gust. Dacă aş fi învăţat vreodată, aş fi fost o mare maestră. Şi la fel ar fi fost Anne dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze. Sunt încredinţată ca ar fi fost o minunată executanta. Ce progrese face Georgiana, Darcy?

Domnul Darcy avu cuvinte de afectuoasă laudă pentru măiestria surorii sale.

— Sunt foarte bucuroasă să aud asemenea lucruri despre ea, zise Lady Catherine, şi te rog spune-i din partea mea ca nu se poate aştepta să se desăvârşească dacă nu exersează mult de tot.

— Va asigur, doamnă, răspunse el, ca nu are nevoie de un astfel de sfat. Exersează cu perseverenţa.

— Cu atât mai bine. Nu este niciodată prea mult şi data viitoare când îi voi scrie îi voi atrage atenţia să nu neglijeze acest lucru, sub nici un motiv. Eu spun mereu tinerelor domnişoare ca nu se poate dobândi perfecţiunea în muzică fără a exersa cu perseverenţa. I-am spus de câteva ori domnişoarei Bennet ca nu va cânta niciodată cu adevărat bine dacă nu exersează mai mult şi, cum doamna Collins nu are pian, este foarte binevenită, aşa cum i-am spus-o adesea, să poftească la Rosings în fiecare zi şi să cânte la pianul din camera doamnei Jenkinson. Nu va deranja pe nimeni — înţelegi — în partea aceea a casei.

Domnul Darcy se simţi uşor jenat din cauza proastei creşteri a mătuşii lui şi nu mai răspunse nimic.

După ce luară cafeaua, colonelul Fitzwilliam îi reaminti Elizabethei ca îi promisese să

cânte, şi ea se aşeză imediat la pian. Colonelul îşi trase un scaun alături. Lady Catherine ascultă jumătate dintr-un cântec şi apoi continuă convorbirea cu celălalt nepot al ei până ce acesta pleca de lângă dânsa şi, îndreptându-se, cu siguranța lui obişnuită înspre pian, se aşeză aşa încât să aibă în întregime sub ochi chipul frumoasei cântărețe. Elizabeth îl observase şi, la prima pauză potrivită, se întoarse cu un zâmbet malițios către el şi-i spune:

— Vreți să mă intimidați, domnule Darcy, venind atât de solemn să mă ascultați. Dar nu mă voi tulbura, deşi sora dumneavoastră cânta *într-adevăr* atât de bine. Există în mine o încăpățânare ce nu-mi îngăduie să mă las intimidată când o vor alții. Curajul meu creşte întotdeauna ori de câte ori cineva încearcă să mă intimideze.

— Nu va voi spune ca va înşelați, răspunde Darcy, pentru ca nu puteți crede cu adevărat ca aş avea cea mai mica intenție să va tulbur; am plăcerea să va cunosc de un timp destul de lung ca să ştiu ca găsiți o mare bucurie în a mărturisi ocazional opinii pe care de fapt nu le aveți.

Elizabeth râse din toată inima de portretul pe care i-l făcu şi-i spuse colonelului Fitzwilliam:

— Vărul dumneavoastră mă va prezenta într-o frumoasă lumina şi va va învăța să nu credeți un cuvânt din ce spun. Am un mare ghinion să dau peste cineva care este în stare să dezvăluie adevărata-mi fire într-un colț de lume unde sperăm să trec drept o persoană cu oarecare calități. Domnule Darcy, e într-adevăr cu totul lipsit de generozitate din partea dumneavoastră să menționați în Hertfordshire tot ce ştiați ca este în dezavantajul meu şi, dați-mi voie să va spun ca nu este o politică bună fiindcă mă provocați la represalii şi s-ar putea să iasă la iveală lucruri care să scandalizeze urechile rudelor dumneavoastră.

— Nu mă tem de dumneavoastră, spuse el surâzând.

— Va rog permiteți-mi să aud ce acuzații îi aduceți, exclamă colonelul Fitzwilliam. Mi-ar plăcea să ştiu cum se poartă printre străini.

— Le veți auzi atunci, dar pregătiți-vă pentru ceva înspăimântător. Prima oară când l-am văzut la Hertfordshire, trebuie să ştiți, era la un bal; şi ce credeți ca a făcut la acel bal? A dansat numai patru dansuri! Regret ca va mâhnesc, dar aşa este. A dansat patru dansuri, deşi erau acolo domni puțini; şi ştiu foarte bine ca mai multe tinere doamne şedeau pe scaune, din lipsă de parteneri. Domnule Darcy, nu puteți nega acest fapt.

— Nu am avut cinstea de a cunoaşte nici o altă doamna din sala aceea, în afară de cele din grupul meu.

— Adevărat! Şi nimeni nu poate fi prezentat nimănui, la un bal. Ei bine, domnule colonel Fitzwilliam, ce doriți să mai cânt? Degetele mele aşteaptă ordinul dumneavoastră.

— Poate, spuse Darcy, aş fi făcut mai bine dacă aş fi cerut să fiu prezentat, dar mă simt incapabil de a mă prezenta singur unor necunoscuți.

— Să cerem vărului dumneavoastră să ne spună motivul, răspunse Elizabeth, adresându-se tot colonelului Fitzwilliam. Să-l întrebăm de ce un bărbat cu judecată şi educație şi care trăieşte în societate este incapabil de a se prezenta singur unor necunoscuți.

— Pot să va răspund la întrebare, spuse Fitzwilliam, fără să facem apel la dinsu. Din cauză ca nu vrea să-şi dea osteneala.

— Cu siguranță nu am talentul pe care-l au alții, spuse Darcy, de-a face uşor conversație cu cei pe care nu i-am văzut vreodată înainte. Nu mă pot integra uşor în conversația lor şi nici nu pot să par ca mă interesez de problemele lor, cum văd ca se face adesea.

— Degetele mele, spuse Elizabeth, nu ating clapele pianului cu măiestria pe care văd ca o au degetele altor femei. Nu au aceeaşi forță sau rapiditate şi nici aceeaşi putere de expresie, dar am presupus întotdeauna ca vina este numai a mea, pentru ca nu-mi dau osteneala de a exersa. Nu este din cauză ca nu *îmi* cred degetele atât de înzestrate cum sunt ale oricărei alte femei care cântă cu măiestrie.

Darcy zâmbi şi spuse:

— Aveți perfectă dreptate. V-ați folosit timpul mult mai bine. Nimeni dintre cei care se pot bucura de privilegiul de a va auzi nu poate crede ca aveți vreo lipsă. Dar nici unul dintre noi nu ne producem în fata necunoscuților.

Fură iar întrerupți de Lady Catherine care voia din nou să ştie despre ce vorbeau. Elizabeth începu imediat să cânte. Lady Catherine se apropie şi după ce ascultă câteva minute se adresă lui Darcy:

— Domnişoara Bennet n-ar cânta deloc rău dacă ar exersa mai mult şi dacă ar putea dispune de un profesor de la Londra. Cunoaşte foarte bine digitația, dar gustul ei nu-l egalează pe al Annei. Anne ar fi fost o executantă minunată dacă sănătatea i-ar fi îngăduit să studieze.

Elizabeth se uită la Darcy pentru a vedea cu câtă cordialitate aprobă lauda adusă

verişoarei lui, dar nici în clipa aceea şi nici în vreo altă clipă nu putu descoperi la dânsul vreun simptom de dragoste; şi din toată comportarea lui faţă de domnişoară de Bourgh ea deduse aceasta mângâiere pentru domnişoara Bingley: ca Darcy ar fi putut tot atât de bine să se însoare cu *dânsa* dacă ar fi fost rudă cu el.

Lady Catherine îşi continuă observaţiile asupra felului de a cânta ai Elizabethei, amestecându-le cu multe indicaţii de execuţie şi bun gust. Elizabeth le primi cu toată îngăduinţa cerută de politeţe şi, la rugămintea domnilor, rămase la pian, până ce trăsura senioriei sale fu gata să-i ducă pe toţi acasă.

Capitolul XXXII

În dimineaţa următoare, Elizabeth era singură şi îi scria Janei — doamna Collins şi Maria fiind plecate în sat cu treburi — când fu deranjată de clopotul de la intrare, semn sigur ca venise un musafir. Cum nu auzise zgomot de trăsură, se gândi ca nu era imposibil să fie Lady Catherine şi, temându-se de acest lucru, îşi punea tocmai deoparte scrisoarea scrisă doar pe jumătate ca să evite orice întrebări impertinente când se deschise uşa şi, spre marea ei mirare, domnul Darcy şi nimeni altul decât domnul Darcy intra în cameră.

El de asemeni păru surprins găsind-o singură şi se scuză ca o deranja, explicându-i ca înţelesese ca doamnele erau acasă. Luă apoi loc şi, după ce Elizabeth sfârşi de pus toate întrebările privind pe cei de la Rosings, păreau să fie în pericol de a se scufunda într-o totală tăcere. Era deci absolut necesar să se gândească la un subiect de conversaţie; şi faţă de această nevoie stringenta, amintindu-şi de data *când* îl văzuse pentru ultima oară la Hertfordshire şi fiind curioasă să afle ce va spune el despre plecarea lor zorită de acolo, remarcă:

— Cât de neaşteptat aţi plecat cu toţii de la Netherfield în noiembrie trecut, domnule Darcy! Trebuie să fi fost o surpriză nespus de plăcută pentru domnul Bingley să va vadă pe toţi pornind după el atât de curând; pentru ca, dacă-mi amintesc bine, el plecase doar cu o zi înainte. Sper ca domnul Bingley şi surorile sale erau cu toţii bine când aţi părăsit Londra?

— Cât se poate de bine, mulţumesc.

Îşi dădu seama ca nu va mai primi alt răspuns, aşa ca, după o mica pauză, adăugă:

— Am înţeles, cred, ca domnul Bingley nu se mai gândeşte să se reîntoarcă vreodată la Netherfield.

— Nu l-am auzit niciodată spunând aşa ceva, dar este probabil ca în viitor să petreacă foarte puţin din timpul lui acolo. Are mulţi prieteni şi este la o vârstă când numărul prietenilor şi obligaţiilor creşte necontenit.

— Dacă are de gând să stea la Netherfield numai puţin timp ar fi mai bine pentru cei din vecinătate dacă ar renunţa cu totul la casă, pentru ca atunci am putea avea acolo o familie stabilă. Dar poate ca domnul Bingley nu a luat casa atât de mult pentru plăcerea vecinilor cât pentru a sa proprie şi trebuie să ne aşteptăm s-o ţină sau s-o lase după acelaşi criteriu.

— Nu m-ar surprinde deloc, spuse Darcy, dacă ar renunţa la ea, de îndată ce i s-ar oferi ceva convenabil.

Elizabeth nu răspunse nimic. Se temea să vorbească în continuare de prietenul lui şi, nemaiavând ce spune, se hotărî să-l lase pe el să se frământe pentru a găsi un subiect.

Darcy îşi dădu seama de intenţia ei şi spuse îndată:

— Locuinţa aceasta pare foarte confortabilă. Lady Catherine, cred, a făcut mult pentru casa asta când domnul Collins s-a instalat la Hunsford.

— Cred ca da şi sunt convinsă ca nu şi-ar fi putut revărsa bunăvoinţa asupra cuiva mai recunoscător.

— Domnul Collins pare să fi avut mare noroc în alegerea soţiei sale.

— Da, într-adevăr; prietenii lui se pot bucura din plin de faptul ca a dat peste una dintre foarte puţinele femei cu judecată care l-ar fi luat de bărbat sau care, dacă l-ar fi luat, l-ar fi făcut fericit. Prietena mea are foarte multă minte, deşi nu sunt sigură ca socotesc măritişul ei cu domnul Collins drept lucrul cel mai cuminte pe care l-a făcut vreodată. Pare totuşi foarte fericită şi, din punct de vedere al prudenţei, este o căsătorie foarte bună pentru dânsa.

— Trebuie să-i fie foarte plăcut să locuiască la o distanţă atât de convenabilă de familie şi prietenii ei.

— O numiţi o distanţă atât de convenabilă? Sunt aproape cincizeci de mile.

— Şi ce sunt cincizeci de mile pe o şosea bună? Niţel mai mult decât o călătorie de o jumătate de zi. Da, o numesc o distanţă foarte convenabilă.

— N-aş fi considerat niciodată distanţă unul dintre *avantajele* acestei căsătorii, exclamă Elizabeth. N-aş fi zis niciodată ca doamna Collins s-a stabilit în *apropierea* familiei sale.

— Aceasta este dovada ataşamentului dumneavoastră faţă de Hertfordshire. Orice loc care depăşeşte imediata vecinătate a proprietăţii Longbourn, îmi imaginez, vi s-ar părea departe.

Pe când vorbea, avu un surâs pe care Elizabeth îşi închipui că-l înţelege. Desigur, el presupunea ca ea se gândeşte la Jane şi Netherfield şi roşi când îi răspunse:

— Nu vreau să spun ca o femeie nu se poate instala niciodată destul de aproape de familia ei. Depărtarea şi apropierea sunt, desigur, relative şi depind de multe şi variate împrejurări. Acolo unde, din fericire, cheltuiala drumului este neînsemnată, distanţă nu constituie nici un rău. Nu acesta este însă cazul aici. Domnul şi doamna Collins au un venit frumos, dar nu atât de mare cât să-şi îngăduie călătorii dese, şi sunt convinsă ca prietena mea nu ar considera ca se afla în *apropiere* de familia ei, decât la o distanţă mai mica de *jumătate* din cea actuală.

Domnul Darcy îşi trase scaunul puţin mai aproape de ea şi spuse:

— *Dumneavoastră* nu puteţi fi îndreptăţită să va simţiţi atât de puternic legată de un loc. Nu se poate ca dumneavoastră să fi stat tot timpul la Longbourn.

Elizabeth păru surprinsă. Domnul trecea printr-o schimbare de sentimente; îşi trase scaunul înapoi, lua un ziar de pe masă şi cu ochii pe el spuse pe un ton mai rece:

— Va place în Kent?

Acesta le prilejui un mic dialog pe tema regiunii, un dialog calm şi concis şi din partea unuia şi a celuilalt şi care lua curând sfârşit, căci Charlotte şi sora ei, care se întorseseră tocmai de la plimbare, intrară în cameră. *Tete*-a-*tete*-ul lor le surprinse. Domnul Darcy le explică greşeala care-l făcuse s-o inoportuneze pe domnişoara Bennet şi, după ce mai rămase câteva minute fără să spună mare lucru, pleca.

— Ce poate să însemne asta? Se miră Charlotte, imediat după ieşirea lui. Dragă Eliza, este sigur îndrăgostit de tine; altfel n-ar fi venit la noi, în modul acesta familiar.

Dar după ce Elizabeth le povesti despre tăcerea lui, nu li se mai păru plauzibil — cu toată marea dorinţă a Charlottei — să fie aşa; şi după multe presupuneri, în cele din urmă puseră vizita lui pe seama dificultăţii de a găsi ceva de făcut, ceea ce era foarte probabil pentru anotimpul acela. Sezonul sporturilor în aer liber se închisese. Acasă se aflau Lady Catherine, cărţi şi o masă de biliard; dar domnii nu pot sta tot timpul în casă; şi distanţă mica până la parohie, sau plăcerea de a se plimba până acolo, sau de a-i vedea pe cei ce locuiau acolo erau tentaţii pentru cei doi veri să se îndrepte spre parohie zilnic. Veneau în cursul dimineţii, la ore diferite, câteodată separat, câteodată împreună şi, din când în când, însoţiţi de mătuşa lor. Era limpede pentru toţi ca domnul colonel Fitzwilliam venea pentru ca se simţea bine în societatea lor — convingere care-l făcu şi mai simpatic; Elizabeth era înviorata de plăcerea pe care i-o dădea atât societatea lui cât şi evidentă lui admiraţie pentru favoritul ei de odinioară, George Wickham; şi deşi când îi compară găsea în felul de a fi al colonelului Fitzwilliam o gentileţe mai puţin captivantă, acesta din urmă era, avea ea impresia, cel mai citit dintre ei doi.

Dar motivul pentru care domnul Darcy venea atât de des la parohie era mai greu de înţeles. Nu putea fi societatea lor, căci adesea rămânea acolo zece minute fără să deschidă gura şi, când vorbea, părea s-o facă de nevoie mai curând decât de bunăvoie — un sacrificiu adus bunei-cuviinţe, nu o plăcere pentru el. Rareori părea cu adevărat prezent. Doamna Collins nu ştia ce să creadă despre el. Colonelul Fitzwilliam, făcând uneori haz de stupiditatea lui, afirma ca de obicei era altfel, ceea ce nu s-ar fi putut spune după cele ce constată ea însăşi; şi cum l-ar fi plăcut să creadă ca schimbarea se datora dragostei şi ca obiectul acelei iubiri era prietena ei Eliza, se aşternu serios la lucru pentru a descoperi adevărul. Îl observă ori de câte ori se aflau la Rosings şi ori de câte ori venea el ia Hunsford, dar fără mare succes. Desigur, Darcy se uită mereu la prietena ei, dar expresia din ochii lui era discutabilă. Era o privire gravă, stăruitoare, dar Charlotte se îndoia adesea ca ar fi exprimat o mare admiraţie; câteodată părea doar o privire absentă.

O dată sau de două ori îi sugera Elizabethei posibilitatea ca Darcy să aibă o înclinaţie pentru ea, dar prietena ei râse de această idee, iar doamna Collins şi-a spus ca nu are dreptul să insiste, de teamă să nu stârnească speranţe care — probabil — s-ar fi sfârşit doar cu o dezamăgire, pentru ca, după părerea ei, nu există nici o îndoială ca toată antipatia tinerei fete s-ar fi topit dacă şi-ar fi putut închipui ca Darcy era vrăjit de ea.

În planurile ei pline de bunăvoinţă, doamna Collins o vedea uneori pe Elizabeth

măritându-se eu colonelul Fitzwilliam. Acesta era, dincolo de orice comparație, omul cel mai drăguț cu putință; o admira pe Elizabeth şi situația lui era foarte îmbietoare dar, pentru a contrabalansa toate aceste avantaje, domnul Darcy avea o deosebită influenta în cadrul bisericii, iar vărul lui nici una.

Capitolul XXXIII

Nu numai o singură dată în timpul hoinărelilor ei prin parc, îl întâlni Elizabeth, din întâmplare, pe domnul Darcy. O necăjea ironia destinului care mâna paşii lui într-acolo unde nu-i mâna pe ai nimănui altuia; şi ca să prevină repetarea acestui lucru în viitor, avu grijă să-i spună, de prima dată, ca aceea era una dintre plimbările ei preferate. Cum de s-a mai întâmplat şi a doua oară, deci, era foarte ciudat. Dar s-a întâmplat totuşi şi a doua, chiar şi a treia oară. Părea să fie din partea lui o premeditată nepolitețe sau o penitență pe care şi-o impunea căci, cu aceste prilejuri, nu se mulțumea numai să-i pună întrebări de politețe, să tacă stângaci şi apoi să-şi continue singur plimbarea; dânsul credea cu adevărat ca era potrivit să se întoarcă din drum şi s-o însoțească. Nu spunea niciodată mare lucru şi nici ea nu-şi dădea osteneala să vorbească sau să asculte mult; dar o izbi faptul ca la a treia lor întâlnire îi puse nişte întrebări ciudate, fără nici o legătură între ele: dacă îi făcea plăcere ca se afla la Hunsford, despre pasiunea ei pentru plimbări singuratice, ce părere avea despre fericirea domnului şi doamnei Collins — şi, vorbind despre Rosings şi despre faptul ca Elizabeth nu înțelegea în totul viața din casa aceea, el păru să se aştepte ca şi ea să locuiască tot acolo oricând ar mai reveni în Kent. Din cuvintele lui reieşea ca aceasta era de la sine înțeles. Se putea oare să-l aibă în vedere pe colonelul Fitzwilliam? Elizabeth presupunea ca, dacă dânsul vorbise cu vreo intenție, voise probabil să facă o aluzie la ce s-ar putea ivi din partea aceea. Faptul o întristă puțin şi fu foarte bucuroasă când ajunseră la poarta gardului din fata parohiei.

Într-o zi, când se plimba recitind cu mare atenție ultima scrisoare de la Jane, stăruind asupra unor pasaje care dovedeau ca sora ei nu scrisese într-un moment de bună dispoziție, în loc să aibă din nou surpriză de a-l vedea pe domnul Darcy, când ridică ochii îl văzu în fața ei pe domnul colonel Fitzwilliam. Puse îndată scrisoarea de o parte şi, silindu-se să zâmbească, spuse:

— Nu ştiam ca vi se-ntâmplă să va plimbați prin partea aceasta.

— Am făcut înconjurul parcului, răspunse colonelul, aşa cum fac în general în fiecare an şi aveam de gând să-mi închei plimbarea cu o vizită la parohie. Mergeți mult mai departe?

— Nu, voiam să mă întorc.

Şi, aşa cum spusese, se întoarse şi porniră împreună înspre parohie.

— Plecați sigur din Kent, sâmbătă? Întrebă ea.

— Da, dacă Darcy nu va amâna din nou. Dar sunt la dispoziția lui. El aranjează lucrul acesta cum îi place.

— Şi dacă nu este întotdeauna mulțumit de aranjamentul lui, are cel puțin satisfacția de a-şi alege singur ce vrea. Nu cunosc pe nimeni căruia posibilitatea de-a face ce vrea să-i facă mai multă plăcere decât domnului Darcy.

— Îi face mare plăcere să facă ce vrea, răspunse colonelul Fitzwilliam. Dar asta ne place tuturor. El are însă posibilități mai mari decât mulți alții de a proceda astfel, pentru ca este bogat şi mulți alții sunt săraci. Sunt subiectiv. Ştiți bine ca un fiu mai mic trebuie să se obişnuiască cu renunțarea şi dependentă.

— După părerea mea, fiul mai mic al unui conte poate cunoaşte foarte puțin şi dintr-una şi dintr-altă. Şi acum, serios, ce ați ştiut dumneavoastră vreodată despre renunțare şi dependentă? Când v-a împiedicat vreodată lipsă de bani să mergeți oriunde ați vrut, sau să va procurați orice v-a trecut prin minte?

— Acesta este un atac direct — şi nu pot spune ca am îndurat multe greutăți de acest fel. Dar în chestiuni de o mai mare importanță s-ar putea să sufăr din lipsa banilor. Fiii mai mici nu se pot însura cu cine le place.

— Afară de cazul când le plac femeile cu stare, ceea ce cred ca li se întâmplă foarte des.

— Felul nostru de viața ne face foarte dependenți şi nu sunt mulți, în situația mea, care să-şi poată îngădui să se însoare fără să dea oarecare atenție averii.

"Aceasta, se întrebă Elizabeth, este oare la adresa mea?" şi gândul o făcu să se îmbujoreze; dar, revenindu-şi, spuse cu glas vioi:

— Şi, mă rog, care este prețul obişnuit pentru fiul mai mic al unui conte? Afară de cazul ca fratele mai mare este foarte bolnăvicios, presupun ca n-ați cere peste cincizeci de mii de

lire.

El îi răspunse pe acelaşi ton şi subiectul căzu. Pentru a curma tăcerea care l-ar fi putut face să-şi închipuie ca era afectată de cele ce se petrecuseră, Elizabeth spuse curând după aceea:

— Îmi închipui ca vărul dumneavoastră v-a luat cu el mai ales ca să aibă pe cineva la dispoziție. Mă mir ca nu se căsătoreşte ca să-şi asigure un privilegiu permanent de acest fel. Dar poate ca deocamdată sora sa îndeplineşte destul de bine rolul acesta; şi cum se afla exclusiv în grija lui, domnul Darcy poate face ce vrea cu ea.

— Nu, răspunse colonelul Fitzwilliam, este un privilegiu pe care trebuie să-l împartă cu mine. Şi eu sunt, alături de el, tutorele domnişoarei Darcy.

— Sunteți într-adevăr? Şi, mă rog, ce fel de tutori sunteți dumneavoastră? Pupila dumneavoastră va da mult de lucru? Domnişoarele de vârsta ei sunt uneori greu de dirijat; şi dacă are caracterul unui Darcy, poate că-i place şi ei să facă ce vrea.

În timp ce vorbea, Elizabeth observă ca dânsul o privea grav; şi modul în care o întrebă îndată ce a făcut-o să presupună ca domnişoara Darcy ar putea să le facă greutăți o convinse ca, într-un fel sau altul, era foarte aproape de adevăr. Răspunse pe loc:

— Nu trebuie să va temeți. N-am auzit niciodată nimic rău despre dânsa; şi cred ca este una dintre ființele cele mai docile din lume. Este prietena favorită a unor doamne pe care le cunosc, doamna Hurst şi domnişoara Bingley. Cred ca v-am auzit spunând ca le cunoaşteți şi dumneavoastră.

— Le cunosc puțin. Fratele lor este un bărbat plăcut şi distins; este un bun prieten al lui Darcy.

— Oh! Da! Exclamă Elizabeth, sec. Domnul Darcy este neobişnuit de drăguț cu domnul Bingley şi l-a luat sub aripa lui ocrotitoare.

— "Aripa lui ocrotitoare"! Da, cred cu adevărat ca Darcy *îl ocroteşte* în chestiunile în care prietenul sau are foarte mare nevoie de ocrotire. Judecând după ceva ce mi-a spus în timpul călătoriei noastre încoace, am motive să cred ca Bingley îi este foarte îndatorat. Dar ar trebui să-i cer iertare, căci nu am nici un drept să cred ca Bingley era persoană despre care vorbea. N-a fost decât o presupunere.

— La ce va referiți?

— Este vorba de o împrejurare pe care Darcy, desigur, n-ar putea dori s-o cunoască toată lumea, pentru ca, dacă ar ajunge la urechile celor din familia domnişoarei, ar fi un lucru neplăcut.

— Puteți conta pe discreția mea.

— Amintiți-vă, de asemeni, ca nu am multe motive să cred ca e vorba de Bingley. Ceea ce mi-a spus se reduce la atât: ca se felicită pentru ca nu de mult salvase un prieten de la neplăcerile unei căsătorii foarte imprudente, fără să menționeze însă nume sau alte detalii; şi am bănuit ca era Bingley, numai pentru ca îl cred în stare să intre într-o încurcătură de acest fel şi pentru ca ştiam ca au fost împreună toată vara trecută.

— Domnul Darcy v-a mărturisit motivele intervenției sale?

— Am înțeles ca împotriva domnişoarei erau unele obiecții foarte puternice.

— Şi ce vicleşuguri a folosit ca să-i despartă?

— Nu mi-a *vorbit* despre vicleşugurile pe care le-a folosit, spuse Fitzwilliam zâmbind. Mi-a spus numai ceea ce v-am povestit adineauri.

Elizabeth nu răspunse nimic şi continuă să meargă alături de el, cu inima clocotind de indignare. După ce o privi câteva clipe, Fitzwilliam o întrebă de ce căzuse pe gânduri.

— Mă gândesc la cele ce mi-ați spus, răspunse ea. Purtarea vărului dumneavoastră mă contrariază. De ce trebuia să se erijeze în judecător?

— Sunteți dispusă să considerați intervenția lui mai curând ca un exces de zel?

— Nu văd ce drept avea domnul Darcy să hotărască dacă sentimentul prietenului sau era sau nu oportun; sau de ce, bazându-se numai pe judecata sa era chemat să hotărască şi să dirijeze modul în care prietenul acela trebuia să-şi găsească fericirea. Dar, continuă ea stăpânindu-se, cum nu cunoaştem nici un detaliu, nu este cinstit să-l condamnăm. E de presupus ca nu există dragoste puternică în cazul de care ați vorbit.

— Presupunerea dumneavoastră nu este lipsită de logică, spuse Fitzwilliam, dar micşorează în modul cel mai trist triumful vărului meu.

Toate acestea fuseseră rostite în glumă, dar ei i se păru ca fac o imagine a domnului Darcy, atât de fidelă, încât se temu să nu se trădeze cu vreun răspuns; şi de aceea, schimbând brusc subiectul, vorbi despre lucruri indiferente până ce ajunseră la parohie. Îndată ce colonelul Fitzwilliam pleca, închisă în camera ei, Elizabeth se putu gândi fără încetare la tot ce auzise. Era greu de imaginat ca ar putea fi vorba de altcineva în afară de

aceia pe care îi ştia ea. Nu puteau exista în lume d*oi* bărbaţi asupra cărora domnul Darcy să poată avea o influenţa atât de nelimitată. Niciodată nu se îndoise de faptul ca el nu era străin de măsurile luate pentru a-l despărţi pe Bingley de Jane; dar plănuirea şi aplicarea acestor măsuri le pusese în primul rând în seamă domnişoarei Bingley. Dacă însă domnul Darcy nu se lăsase înşelat de propria-i vanitate, *el* era cauza — mândria şi capriciul sau erau cauzele — pentru tot ceea ce Jane suferise şi continuă încă să sufere. El distrusese, pentru un timp, orice speranţă de fericire a celei mai afectuoase şi mai generoase inimi din lume; şi nimeni nu ar fi putut spune cât de persistent era răul pe care l-a putut pricinui.

"Erau unele obiecţii foarte puternice împotriva domnişoarei" fuseseră cuvintele colonelului Fitzwilliam şi aceste "puternice obiecţii" erau probabil cei doi unchi: unul avocat la ţară şi celălalt neguţător la Londra.

"Janei, exdama Elizabeth, nu i se poate imputa ceva — e numai drăgălăşenie, numai bunătate, are o judecată perfectă, o minte luminată şi maniere cuceritoare. Şi nici împotriva tatălui meu nu se poate spune nimic căci, cu toate ciudăţeniile sale, are însuşiri pe care nici chiar domnul Darcy nu le poate dispreţui şi o respectabilitate pe care el nu o va atinge probabil niciodată".

Când se gândi la mama ei, încrederea Elizabethei se clătină puţin, desigur; dar nu voi să admită ca obiecţiunile *împotriva* ei aveau mare greutate în faţa domnului Darcy a cărui mândrie, era convinsă, ar fi fost mai greu rănită de lipsa de importantă a rudelor prietenului sau decât de lipsa bunului simţ; şi, în cele din urmă, fu încredinţată ca domnul Darcy se lăsase condus, în parte, de acest gen de oribilă mândrie şi, în parte, de dorinţa de a-l păstra pe domnul Bingley pentru sora lui.

Tulburarea ce i-o provocară aceste gânduri şi lacrimile vărsate îi dădură o durere de cap care se înrăutăţi către seară într-atât încât, adăugată la neplăcerea de a-l vedea pe domnul Darcy, o hotărî să nu-i însoţească pe verii ei la Rosings, unde erau poftiţi să ia ceaiul. Doamna Collins, văzând ca Elizabeth se simţea într-adevăr rău, nu stărui să meargă şi-l împiedica, atât cât fu posibil, pe soţul ei de a insista; dar domnul Collins nu-şi putu ascunde teamă ca Lady Catherine va fi destul de nemulţumită pentru ca ea rămăsese acasă.

Capitolul XXXIV

După plecarea lor, Elizabeth, ca şi când ar fi dorit să se îndârjească tot mai mult împotriva domnului Darcy, hotărî să recitească toate scrisorile pe care i le scrisese Jane, de la venirea ei în Kent. În aceste scrisori Jane nu se plângea de nimic, nu reînvia întâmplări trecute, nici nu pomenea ceva despre vreo nouă suferinţă; dar *în* toate, şi aproape în fiecare rând din fiecare scrisoare, se simţea lipsa acelei voioşii care îi caracteriza stilul şi care, izvorând din seninătatea unui spirit împăcat cu sine şi binevoitor faţă de toată lumea, nu era mai niciodată înnorata. Elizabeth se opri asupra fiecărei propoziţii care sugera ideea unei nemulţumiri, cu o atenţie pe care nu o avusese la prima lectura. Felul neruşinat în care se lăudase domnul Darcy eu suferinţele pe care fusese în stare să le pricinuiască îi dădură o idee mai vie despre durerea surorii sale. Simţi o oarecare mângâiere la gândul ca peste două zile vizita lui la Rosings va lua sfârşit şi o mai mare mângâiere la gândul ca în mai puţin de două săptămâni va fi din nou cu Jane şi se va strădui s-o ajute cu toată puterea dragostei ei să-şi recapete liniştea.

Nu se putu gândi la plecarea lui Darcy din Kent fără să nu-şi aducă aminte ca vărul lui urma să plece împreună cu el; dar colonelul Fitzwilliam dovedise limpede ca nu avea nici un fel de intenţii, şi oricât de simpatic i-ar fi fost, Elizabethei nu-i trecea prin gând să se întristeze din cauza lui.

Pe când lua această hotărâre, fu trezită de sunetul clopotului de la intrare; se simţi puţin emoţionată la gândul ca putea fi chiar colonelul Fitzwilliam care le făcuse o dată o vizită seara, târziu, şi care poate venise acum pentru a se interesa în mod special de ea. Gândul acesta fu însă imediat gonit şi dispoziţia ei suferi o mare schimbare când, complet uluită, îl văzu pe domnul Darcy intrând. Acesta începu imediat s-o întrebe grăbit despre sănătate, punând vizita lui în seamă dorinţei de a afla ca se simţea mai bine. Elizabeth îi răspunse cu o politeţe rece. Domnul Darcy luă loc câteva clipe, apoi, ridicându-se, merse de colo până colo prin cameră. Elizabeth era mirată, dar nu spuse nici un cuvânt. După o tăcere de câteva minute, Darcy veni în faţa ei şi, foarte tulburat, începu astfel:

— Zadarnic m-am luptat. N-am reuşit. Sentimentele mele nu s-au lăsat învinse. Trebuie să-mi îngăduiţi să va mărturisesc admiraţia şi dragostea mea arzătoare.

Uimirea Elizabethei fu de nedescris. Deschise ochii mari, se roşi, deveni bănuitoare şi

rămase tăcută. El lua totul drept o suficientă încurajare şi îi mărturisi, în continuare, tot ce simţea şi simţise de mult pentru ea. Vorbi frumos dar, în afară de simţămintele inimii, mai erau şi altele de menţionat şi nu fu mai elocvent pe tema afecţiunii lui decât pe aceea a mândriei. Conştiinţa inferiorităţii ei şi a faptului ca — aceasta însemna o degradare pentru el, obstacolele reprezentate de familie, care pune întotdeauna raţiunea înaintea sentimentului, fură dezbătute cu o căldură datorată parcă faptului ca o rănea, dar foarte nepotrivită să-i susţină cererea.

În pofida antipatiei sale profund înrădăcinate, nu putu rămâne insensibilă la omagiul ce-l reprezenta dragostea unui asemenea om; şi, deşi intenţiile ei nu se schimbară nici un moment, îi păru rău — în prima clipă — de durerea pe care Darcy urma s-o resimtă; dar limbajul folosit în continuare îi stârni indignarea şi toată compătimirea i se prefăcu în mânie. Încercă totuşi să se liniştească pentru a-i răspunde cu răbdare când va sfârşi de vorbit. El încheie, arătându-i tăria afecţiunii pe care, în ciuda încercărilor făcute, îi fusese cu neputinţă s-o înfrângă şi îşi exprimă speranţa ca dragostea îi va fi răsplătită acordându-i mâna ei. În timp ce vorbea, Elizabeth îşi putu da seama ca el nu avea nici o îndoială în privinţa unui răspuns favorabil. *Vorbea* despre teamă şi nelinişte, dar chipul lui exprima o totală siguranţă. O astfel de atitudine nu putea decât s-o irite şi mai tare şi când Darcy sfârşi, Elizabeth îi spuse cu tot sângele năvălindu-i în obraji:

— În împrejurări ca aceasta de faţă, cred ca regulă stabilită cere să arăţi cât de îndatorată eşti pentru sentimentele mărturisite, oricât de inegal ai răspunde acestor sentimente. Este firesc să te simţi îndatorat şi dacă aş putea *simţi* vreo recunoştinţă, v-aş mulţumi. Dar nu pot. Nu am dorit niciodată preţuirea dumneavoastră şi mi-aţi acordat-o, desigur, cu totul fără să vreţi. Îmi pare rău să fi prilejuit cuiva o suferinţă. S-a întâmplat însă absolut fără să vreau şi va fi, sper, de scurtă durată. Considerentele care v-au împiedicat multă vreme să acceptaţi sentimentul de dragoste ce-l aveţi pentru mine vor putea, fără prea multă greutate, să-l înăbuşe, după această explicaţie.

Domnul Darcy, care stătea rezemat de cămin, cu ochii fixaţi pe chipul ei, păru că-i primeşte cuvintele cu tot atâta indignare cât şi uimire. Chipul îi păli de mânie şi pe fiecare trăsătură i se putea vedea tulburarea ce-i cuprinsese mintea. Se lupta să pară stăpân pe sine şi nu-şi dezlipi buzele până nu i se păru ca reuşise ca se stăpânească. Pentru Elizabeth, tăcerea ce urmă fu groaznică. În cele din urmă, cu un glas voit calm, el spuse:

— Şi acesta este răspunsul la care pot avea onoarea să mă aştept. Aş putea eventual dori să fiu informat de ce — cu un atât de mic *efort* de politeţe — sunt astfel respins. Dar este de mica importantă.

— Aş putea şi eu tot atât de bine întrebă, replică Elizabeth, de ce, cu scopul atât de vădit de a mă jigni şi insultă, v-aţi gândit să-mi spuneţi ca m-aţi îndrăgit împotriva voinţei, împotriva raţiunii şi chiar împotriva firii dumneavoastră. Nu este aceasta întrucâtva o scuză pentru lipsa mea de politeţe, dacă *am fost* nepoliticoasă? Dar mai am şi alte motive. Ştiţi ca am. Dacă propriile mele sentimente nu v-ar fi potrivnice, dacă ar fi indiferente, sau chiar dacă v-ar fi favorabile, credeţi ca ar exista vreun considerent care să mă înduplece să accept ca soţ pe omul care a distrus, poate pentru totdeauna, fericirea unei surori foarte mult iubită?

Când Elizabeth rosti aceste cuvinte, domnul Darcy se schimbă la faţă; emoţia îi fu însă de scurtă durată şi o ascultă fără s-o întrerupă în timp ce ea continuă:

— Am toate motivele din lume să gândesc rău despre dumneavoastră. Nu există scuză pentru rolul nejustificat şi lipsit de generozitate pe care l-aţi jucat *în cazul lor.* Nu puteţi îndrăzni, nu puteţi nega ca aţi fost factorul principal, dacă nu singurul, care i-a despărţit pe unul de celălalt, expunându-l pe unul dintre ei criticii oamenilor pentru capriciu şi nestatornicie, iar pe celălalt, râsului lumii pentru speranţele sale înşelate, şi lăsându-i pe amândoi prada unei suferinţe dintre cele mai cumplite.

Se întrerupse şi remarcă, adânc indignată, ca o ascultă cu un aer ce dovedea ca rămăsese cu totul străin de vreun sentiment de remuşcare. O privea chiar cu un surâs ce afecta neîncrederea.

— Puteţi nega ca aţi făcut aceasta? Repetă ea.

Darcy răspunse atunci cu o linişte simulată:

— Nu doresc deloc să neg ca am făcut tot ce mi-a stat în putinţă pentru a-l despărţi pe prietenul meu de sora dumneavoastră, sau ca mă bucur de reuşita mea. Cu el am fost mai bun decât cu mine însumi.

Elizabeth trata cu dispreţ aceasta reflecţie politicoasă; sensul ei însă nu-i scăpa şi fu de natură a-i câştiga bunăvoinţă.

— Dar aceasta nu este singura circumstanţă pe care se bazează antipatia mea. Cu mult

înainte îmi formasem părerea despre dumneavoastră. Caracterul dumneavoastră îmi fusese dezvăluit acum câteva luni de domnul Wickham. Ce aveţi de spus în chestiunea aceasta? Prin ce act imaginar de prietenie va puteţi apăra în cazul acesta? Sau prin ce denaturări puteţi induce pe alţii în eroare în chestiunea asta?

— Arătaţi un viu interes pentru necazurile acestui domn, spuse Darcy pe un ton mai puţin liniştit şi cu faţa mai intens colorată.

— Cine cunoaşte nenorocirile prin care a trecut, nu se poate să nu-i poarte un viu interes.

— "Nenorocirile prin care a trecut!" repetă Darcy cu dispreţ, da, nenorocirile lui au fost mari, într-adevăr.

— Şi aceasta datorită dumneavoastră, exclamă Elizabeth cu hotărâre. Dumneavoastră l-aţi adus în starea de sărăcie, sărăcie relativă, în care se afla astăzi. L-aţi lipsit de avantajele ce-i fuseseră destinate, şi dumneavoastră ştiaţi să-i fuseseră destinate. L-aţi lipsit în anii cei mai frumoşi ai vieţii de acea independenta care i se cuvenea, şi pe care o merită. Aţi făcut toate astea şi îi mai şi luaţi nenorocirile în derâdere şi le trataţi cu dispreţ.

— Şi aceasta, strigă Darcy, străbătând camera cu paşi repezi, este părerea dumneavoastră despre mine! În felul acesta mă apreciaţi? Va mulţumesc pentru a mi-o fi explicat atât de clar. Greşelile mele, după aceste raţionamente, sunt într-adevăr grele. Dar poate ca, adăugă el oprindu-se din mers şi întorcându-se către ea, poate ca aceste culpe ar fi fost trecute cu vederea dacă mândria nu v-ar fi fost rănită de mărturisirea cinstită a scrupulelor care m-au împiedicat, mult timp, de a lua vreo hotărâre serioasă. Poate ca v-aţi fi înăbuşit aceste amare acuzaţii dacă v-aş fi ascuns cu mai multă diplomaţie luptele pe care le-am dat şi v-aş fi măgulit, încredinţându-vă ca am fost mânat de o pornire totală, imposibil de stăpânit prin raţiune, prin judecată, prin orice. Dar am oroare de ascunzişuri de orice fel. Şi nici nu mi-e ruşine de sentimentele despre care v-am vorbit. Erau fireşti şi drepte. V-aţi fi putut aştepta să fiu bucuros de inferioritatea rudelor dumneavoastră? Să mă felicit pentru speranţă de a avea rude a căror poziţie în societate este atât de net sub nivelul meu?

Elizabeth simţea cum îi creştea mânia cu fiecare clipă; totuşi, încerca din răsputeri să fie liniştită, când îi spuse:

— Va înşelaţi, domnule Darcy, dacă presupuneţi ca modul în care v-aţi făcut declaraţia m-a impresionat în vreun alt fel, decât ca m-a dispensat de mâhnirea pe care aş fi putut-o simţi refuzându-vă, dacă v-aţi fi purtat ca un gentilom.

La aceste vorbe, Darcy tresări; dar nu spuse nimic, şi ea continuă:

— Nu mi-aţi fi putut face cererea dumneavoastră în căsătorie în nici un mod care m-ar fi putut tenta s-o accept.

Uimirea lui fu iarăşi vădită şi o privi cu o expresie în care se amestecau neîncrederea şi jignirea cea mai adâncă. Elizabeth continuă:

— Chiar de la început — aş putea să spun chiar din clipa când v-am cunoscut — purtarea dumneavoastră, convingându-mă pe deplin de aroganţă, înfumurarea şi dispreţul egoist ce-l aveţi pentru simţămintele celorlalţi, a fost de natură să formeze baza dezaprobării pe care întâmplările ce au urmat au clădit o antipatie atât de neclintită; şi nu trecuse nici o lună de când va cunoşteam când am simţit ca sunteţi ultimul om din lume cu care m-aş fi hotărât vreodată să mă căsătoresc.

— Aţi spus destul, doamnă. Va înţeleg perfect simţămintele şi nu-mi rămâne decât să mă simt ruşinat de ale mele. Iertaţi-mă pentru a va fi răpit atât de mult timp şi primiţi, va rog, urările mele cele mai bune de sănătate şi fericire.

Şi, cu aceste cuvinte, părăsi grăbit cameră, iar Elizabeth îl auzi în clipa următoare deschizând uşa de la intrare şi ieşind.

Vâltoarea din sufletul ei era acum dureros de mare. Nu se mai putu ţine în picioare şi, de slăbiciune, se aşeză şi plânse timp de o jumătate de oră. Uimirea, în legătură cu cele întâmplate, creştea pe măsură ce se gândea. Era aproape de necrezut ca domnul Darcy să-i fi cerut mâna; ca el să fi fost îndrăgostit de ea timp de atâtea luni — atât de îndrăgostit, încât să dorească să se însoare cu ea, în pofida tuturor obiecţiunilor care-l făcuseră să-şi împiedice prietenul să se însoare cu sora ei, obiecţiuni care aveau, desigur, cel puţin aceeaşi greutate şi în propriul lui caz. Era îmbucurător să fi inspirat fără să vrea o dragoste atât de puternică. Dar mândria lui, oribilă lui mândrie, mărturisirea fără de ruşine a ceea ce făcuse în cazul Janei, siguranţă de neiertat cu care recunoscuse totul, deşi nu-şi putuse justifica fapta, insensibilitatea cu care pomenise de domnul Wickham şi cruzimea lui faţă de acesta, cruzime pe care nici nu încercase s-o nege, înăbuşiră curând înduioşarea stârnită, pentru o clipă, de gândul la dragostea lui.

Nu înceta să se gândească la cele întâmplate, într-o stare de mare agitaţie, până ce

huruitul trăsurii Lady-ei Catherine o făcu să-şi dea seama ca nu era deloc în stare să facă faţă privirii cercetătoare a Charlottei şi se grăbi să fugă în camera ei.

Capitolul XXXV

Elizabeth se trezi a doua zi dimineaţă cu aceleaşi gânduri şi acelaşi subiect de meditaţie cu care, în cele din urmă, adormise. Nu-şi putea încă reveni din surpriză celor întâmplate; îi era imposibil să-şi schimbe gândurile şi, cum nu se simţea deloc dispusă să se ocupe de ceva, imediat după micul dejun, se hotărî să-şi îngăduie puţină mişcare în aer curat. Se îndrepta direct către locul ei preferat când, amintindu-şi ca domnul Darcy venea uneori pe acolo, se opri şi, în loc să intre în parc, o luă pe drumul care ducea dincolo de răscruce. Îngrăditură parcului hotărnicea încă drumul pe o latură şi curând ea depăşi una dintre porţile parcului.

După ce se plimbă de două-trei ori în lungul acelei părţi a drumului, frumuseţea dimineţii o îmbie să se oprească la poartă şi să privească parcul. În cele cinci săptămâni pe care le petrecuse în Kent se produseseră mari schimbări în natura şi fiecare zi adăugă ceva la verdele copacilor tineri. Era pe punctul de a-şi continua plimbarea când avu impresia ca zăreşte silueta unui domn în crângul care mărginea parcul. Venea în direcţia ei şi, temându-se să nu fie domnul Darcy, se retrase imediat. Dar persoana care avansa se afla acum destul de aproape ca s-o vadă şi, înaintând nerăbdătoare, îi pronunţă numele. Elizabeth se îndepărtase; dar auzindu-se chemată, deşi de un glas care îi dovedea ca este domnul Darcy, se apropie din nou de poartă. În acelaşi timp ajunsese şi dânsul acolo şi, întinzându-i o scrisoare pe care ea o luă instinctiv, spuse cu o privire plină de calm distant:

— M-am plimbat un timp prin crâng, în speranţa de a va întâlni. Vreţi să-mi faceţi onoarea de a citi această scrisoare?

Apoi, cu o uşoară plecăciune, se reîntoarse în parc şi curând se făcu nevăzut. Fără să se aştepte la vreo bucurie, dar cu cea mai mare curiozitate, Elizabeth deschise scrisoarea şi, spre mai marea ei mirare, văzu ca plicul conţinea două coale de hârtie acoperite cu un scris în rânduri foarte dese. Chiar şi plicul era scris în întregime. Continuând să meargă în lungul drumului, începu s-o citească. Era datată de la Rosings la ora opt de dimineaţă şi sună precum urmează:

"Nu va neliniştiţi, doamnă, la primirea acestei scrisori, de teamă ca ea ar cuprinde vreo repetare a declarării sentimentelor sau vreo reînnoire a propunerii care, ieri seară, v-au dezgustat atât de mult. Va scriu fără cea mai mica intenţie de a va supăra pe dumneavoastră sau de a mă umili pe mine, stăruind asupra unor dorinţe care, pentru fericirea amândurora, nu vor putea fi destul de curând uitate; iar efortul pe care conceperea şi lectura acestei scrisori îl prilejuiesc putea fi evitat, dacă n-aş fi simţit imperios nevoia să fie scrisă şi citită. Va trebui deci să-mi iertaţi îndrăzneala cu care va solicit atenţia; dacă ar fi după simţămintele dumneavoastră, ştiu, ea mi-ar fi acordat fără bunăvoinţă; o cer însă de la spiritul dumneavoastră de dreptate.

Aseară mi-aţi pus în seamă două culpe de natură foarte diferită şi, desigur, la fel de grave. Prima a fost ca, fără să ţin seama de sentimentele nici unuia dintre ei, l-am despărţit pe domnul Bingley de sora dumneavoastră; şi a doua ca, sfidând orice comandamente, sfidând onoarea şi omenia, am ruinat bunăstarea prezenta şi am distrus viitorul domnului Wickham. A fi zvârlit departe, cu bună ştiinţă, dintr-un capriciu, pe tovarăşul tinereţii mele, favoritul recunoscut al tatălui meu, un tânăr care cu greu se putea sprijini pe altceva decât pe protecţia noastră şi care a fost crescut în speranţa ca va beneficia de ea, ar fi o ticăloşie faţă de care despărţirea a doi tineri a căror afecţiune putea fi numai o mlădiţă de câteva săptămâni n-ar suferi comparaţie.

Sper însă ca, după ce veţi fi citit următoarea relatare a faptelor mele şi a motivelor acestor fapte, voi fi scutit în viitor de blamul atât de grav ce mi-a fost acordat aseară cu atâta generozitate, pentru fiecare dintre aceste cazuri. Dacă pentru a le lămuri, ceea ce este o datorie faţă de mine însumi, voi fi nevoit să vorbesc despre simţăminte care ar putea să le jignească pe ale dumneavoastră, pot numai să spun ca regret. Trebuie să ne supunem necesităţii, şi a continua să mă scuz ar fi absurd.

Nu mă aflam de multă vreme în Hertfordshire când am băgat de seamă, ca şi alţii, ca Bingley o preferă pe sora dumneavoastră mai mare multor altor tinere din ţinut. Dar până în seara când au dansat împreună la Netherfield nu mi-am dat seama ca la el era vorba de ceva serios. Îl văzusem deseori îndrăgostit, mai înainte. La balul acela, pe când

aveam cinstea de a dansa cu dumneavoastră, am aflat, din remarcă întâmplătoare a lui Sir William Lucas, ca atențiile lui Bingley pentru sora dumneavoastră treziseră, la toată lumea, speranța ca ei se vor căsători. Domnia sa a vorbit despre acest lucru ca despre un eveniment sigur — căruia numai dată îi rămăsese încă nefixata. Din clipa aceea am urmărit cu atenție purtarea prietenului meu şi am putut observa ca preferința lui pentru domnişoara Bennet depăşea ceea ce constatasem vreodată la el. Am observat-o şi pe sora dumneavoastră. Privirea şi felul ei de a fi erau deschise, vesele, seducătoare ca întotdeauna, dar fără vreun simptom de afecțiune mai deosebită; observațiile mele din seara aceea m-au convins ca, deşi dânsa îi primea atențiile cu plăcere, nu le încuraja răspunzând sentimentelor lui. Dacă *dumneavoastră* nu v-ați înşelat în chestiunea aceasta, trebuie să fi greşit eu. Cum o cunoaşteți pe sora dumneavoastră mai bine decât mine, alternativă a doua este mai probabilă. Dacă aşa s-a întâmplat, dacă datorită greşelii mele i-am pricinuit o durere, resentimentul dumneavoastră nu este lipsit de rațiune. Nu voi şovăi să afirm însă ca seninătatea de pe chipul şi din înfățişarea surorii dumneavoastră erau de natură să-i dea unui observator atent convingerea ca, oricât de blândă este din fire, nu-i uşor, se pare, să ajungi la inima ei. Cu siguranță ca doream să cred ca e indiferentă, dar cutez să spun ca cercetările şi hotărârile mele nu sunt de obicei înrâurite de speranțele sau temerile pe care le am. N-am crezut ca e indiferenta pentru ca aşa doream; am crezut acest lucru dintr-o convingere imparțială, la fel de sincer pe cât o doream cu rațiunea. Obiecțiile mele la această căsătorie nu au fost numai acelea care — am recunoscut ieri seară — cereau toată forța pasiunii pentru a fi trecute cu vederea, în propriul meu caz; lipsa unor rude onorabile nu putea fi pentru prietenul meu un rău atât de mare ca pentru mine. Mai erau însă şi alte cauze de nepotrivire, cauze pe care — deşi existând încă şi existând în mod egal în ambele cazuri — am încercat să le uit pentru ca nu erau de actualitate pentru mine. Aceste cauze se cer menționate, deşi pe scurt. Situația în ceea ce priveşte familia mamei dumneavoastră, deşi criticabila, nu înseamnă nimic în comparație cu lipsa totală de bună-cuviință, atât de frecvent, aproape atât de constant vizibilă la ea însăşi, la cele trei surori mai miei ale dumneavoastră şi ocazional, chiar şi la tatăl dumneavoastră. Iertați-mă; mă doare ca va jignesc. Dar pentru dumneavoastră şi sora dumneavoastră mai mare, necazurile pe care le aveți din cauza defectelor rudelor dumneavoastră cele mai apropiate şi neplăcerea de a le vedea etalate pot fi alinate de gândul ca a va fi purtat astfel încât să evitați o cât de neînsemnată critică de acest fel este un elogiu ce vi se aduce şi care nu e mai puțin general acordat decât o merită judecata sănătoasă şi caracterul amândurora. Voi mai spune numai, în continuare, ca tot ce s-a petrecut în seara aceea a confirmat părerea mea despre fiecare în parte, şi toate motivele care m-ar fi putut îndemna mai înainte să-mi apăr prietenul de ceea ce socoteam ca este o legătură cât se poate de nefericită au devenit şi mai puternice. A doua zi, el a plecat din Netherfield la Londra, aşa cum, sunt sigur, va amintiți, având intenția să se întoarcă repede. Acum trebuie lămurit rolul pe care l-am avut eu. Sora lui era tot atât de îngrijorată ca şi mine. Am descoperit curând coincidența dintre simțămintele noastre şi, conştienți în aceeaşi măsură ca nu era vreme de pierdut pentru a-l îndepărta pe fratele ei, am hotărât pe loc să-l urmăm imediat la Londra. În consecință am plecat acolo şi mi-am luat fără ezitare sarcina să-i arăt prietenului meu relele evidente ale unei astfel de alegeri. I le-am descris şi subliniat cu seriozitate. Dar, oricât ar fi putut aceste observații să-i zdruncine sau să-i amâne hotărârea, presupun ca ele nu ar fi împiedicat până la urma căsătoria, dacă nu ar fi fost întărite de asigurarea pe care nu am şovăit să i-o dau cu privire la indiferenta surorii dumneavoastră. El crezuse înainte ca dânsa răspundea dragostei lui cu o afecțiune sinceră, dacă nu egala. Bingley, însă, e foarte modest din fire şi contează pe judecata mea mai mult decât pe a sa proprie. A-l convinge deci ca se înşelase nu a fost lucru greu. A-l hotărî să nu se mai întoarcă în Hertfordshire, după ce-l convinsesem, a fost treaba de o clipă. Nu mă pot considera vinovat pentru ceea ce am făcut. În toată această întâmplare există însă un singur aspect al comportării mele la care nu mă gândesc cu mulțumire; acesta este faptul ca mi-am îngăduit să folosesc o şiretenie, şi nu i-am spus ca sora dumneavoastră se afla la Londra. Eu ştiam acest lucru, după cum ştia şi domnişoara Bingley; fratele ei însă îl ignoră chiar şi în prezent. Poate ca ei s-ar fi putut întâlni fără vreo urmare gravă, dar dragostea lui nu mi s-a părut destul de potolită ca s-o poată vedea fără un oarecare pericol. Poate ca faptul de a-i fi ascuns ceea ce ştiam, poate ca aceasta disimulare n-a fost demnă de mine. Am făcut-o, şi am făcut-o cu cea mai bună intenție. Pe tema aceasta, nu mai am nimic de spus şi nici de prezentat vreo altă scuză. Dacă am rănit-o pe sora dumneavoastră în sentimentele sale, am făcut-o fără

să ştiu; şi deşi motivele care m-au minat s-ar putea să vi se pară în mod firesc insuficiente, nu m-am putut convinge încă de faptul ca sunt condamnabile.

În privința celeilalte — mult mai grave — acuzări, aceea de a-l fi păgubit pe domnul Wickham, nu pot decât s-o resping, arătându-vă în întregime legăturile ce au existat între familia mea şi dânsul. Nu ştiu de ce *anume* m-a acuzat, dar pentru dovedirea adevărului celor ce voi relata, pot aduce nu numai un singur martor de toată încrederea. Domnul Wickham este fiul unui om foarte onorabil care a avut timp de mulți ani conducerea întregii proprietăți Pemberley şi a cărui bună purtare în îndeplinirea sarcinilor lui de încredere l-a determinat, fireşte, pe tatăl meu să-i fie de folos; mărinimia tatălui meu s-a revărsat de aceea generos asupra lui George Wickham, care era finul sau. Tatăl meu l-a întreținut la şcoală şi apoi la Cambridge — un ajutor extrem de important deoarece propriul sau tată, veşnic sărac din cauza extravagantelor soției sale, ar fi fost incapabil să-i dea o educație de gentilom. Tatăl meu nu aprecia numai societatea acestui tânăr, ale cărui maniere au fost totdeauna fermecătoare; avea şi o părere cât se poate de bună despre el, şi, sperând ca profesiunea lui va fi slujirea bisericii, avea de gând să-i ajute în acest scop. În ceea ce mă priveşte, sunt mulți, mulți ani de când am început să am despre el o cu totul altă părere. Depravarea lui, lipsa de scrupule, pe care avea grijă să le ascundă fața de cel mai bun prieten al sau, nu puteau scăpa observației unui tânăr cam de aceeaşi vârstă şi având prilejul, pe care domnul Darcy nu-l avea, să-l vadă în clipe în care nu se mai controla. Acum va voi îndurera din nou; în ce măsură, numai dumneavoastră o puteți spune. Dar oricare ar fi sentimentele pe care vi le-a stârnit domnul Wickham, bănuiala mea în privința naturii acestor sentimente nu trebuie să mă împiedice de a dezvălui adevăratul sau caracter. Ea constituie chiar un motiv în plus. Bunul meu tată a murit acum cinci ani şi afecțiunea sa pentru domnul Wickham a rămas până la urma atât de neclintită încât, în testamentul sau, mi-a recomandat în mod special să îl ajut să avanseze în modul cel mai bun pe care i l-ar putea permite profesia sa, iar dacă va intra în ordinul preoțesc, dorea să i se ofere o parohie bogată, îndată ce se va ivi vreuna vacanță. Îi mai lasa în plus şi o mie de lire. Tatăl lui nu a supraviețuit mult tatălui meu şi, la şase luni după aceste evenimente, domnul Wickham mi-a scris pentru a mă informa ca, deoarece se hotărâse în cele din urmă să renunțe la preoție, spera ca nu voi socoti ca e o lipsă de rațiune din partea lui lui să se aştepte la ceva mai multe avantaje băneşti imediate, în locul patronajului de care nu putea beneficia. Avea oarecari intenții, adăugă el, să studieze dreptul şi trebuia să-mi dau seama ca dobânda la o mie de lire însemna un ajutor cu totul insuficient pentru acest lucru. Doream să fie sincer, mai curând decât credeam ca este, dar, în tot cazul, eram dispus să accept propunerea lui. Ştiam ca domnul Wickham n~avea nici o vocație pentru preoție. Această chestie a fost deci repede tranşata. El a renunțat la orice pretenție de ajutor pentru cariera de preot — dacă s-ar fi întâmplat să se afle vreodată în situația de a-l primi — şi în schimb a acceptat trei mii de lire. Orice relații dintre noi păreau rupte. Aveam o părere prea proastă despre el pentru a-l invita la Pemberley sau pentru a accepta societatea lui în oraş. Locuia, cred, mai mult la Londra, dar studiul dreptului era numai un pretext şi, fiind acum liber de orice constrângere, ducea o viața de trândăvie şi risipă. Timp de aproximativ trei ani am auzit prea puțin despre el dar, când a murit deținătorul parohiei ce-i fusese desemnată lui, a făcut iar apel ia mine, în scris, cerându-mi recomandarea. Situația lui materială, mă asigura el — şi nu-mi venea greu s-o cred — era extrem de proastă. Găsea ca dreptul era un studiu cu totul nefolositor şi era acum hotărât pentru preoție, dacă l-aş fi recomandat pentru parohia de care fusese vorba — lucru de care nu se putea îndoi, fiind sigur ca nu aveam pe nimeni altul de propus şi cu neputință ca eu să fi uitat de intențiile veneratului meu părinte. Cu greu m-ați putea condamna pentru ca am refuzat să satisfac această cerere sau pentru ca am rezistat la fiecare repetare a ei. Resentimentele lui erau direct proporționale cu dezastrul situației în care se, afla şi, fără îndoială, punea tot atâta patimă în a-mi denatura faptele în fața altora, cât şi în reproşurile ce mi le făcea direct. După această perioadă, orice legătură dintre noi a fost ruptă. Cum trăia, nu ştiu, dar vara trecută s-a impus din nou, în modul cel mai dureros, atenției mele. Sunt silit acum să menționez o împrejurare pe care aş dori s-o uit eu însumi şi pe care o obligație mai puțin însemnată decât cea prezenta nu m-ar putea face să o dezvălui vreunei făpturi omeneşti. Spunându-vă acest lucru, nu am nici o îndoială ca veți păstra secretul. Sora mea, este cu zece ani mai mica decât mine, a fost lăsată sub tutela nepotului mamei mele, colonelul Fitzwilliam, şi a mea. Cam acum un an a fost luată de la şcoală şi instalată la Londra; iar vara trecută a plecat la Ramsgate împreună cu doamna care se

ocupă de casa ei. Şi tot acolo s-a dus şi domnul Wickham, cu un scop anume, fără îndoială, căci s-a dovedit ca o cunoştea mai de mult pe doamna Younge, al cărei caracter a fost pentru noi o cruntă decepție; de conventă cu ea şi cu ajutorul ei, s-a făcut atât de agreabil Georgianei — a cărei inima afectuoasă păstrase o amintire vie a gentileții lui față de dânsa, din anii copilăriei— încât s-a lăsat convinsă să se creadă îndrăgostită şi să consimtă să fugă cu el. Avea atunci numai cincisprezece ani, ceea ce este desigur o scuză pentru ea; şi după ce v-am arătat cât de imprudenta s-a dovedit sunt fericit să adaug ca am aflat despre acest lucru chiar de la dânsa. Le-am făcut întâmplător o vizită cu o zi-două înainte de fugă plănuită şi atunci Georgiana, nefiind în stare să suporte gândul de a îndurera şi ofensă un frate pe care îl considera aproape ca pe un tată, mi-a mărturisit totul. Va puteți imagina ce am simțit şi ce măsuri am luat. Grija pentru reputația şi simțămintele surorii mele a împiedicat orice acțiune publică; i-am scris însă domnului Wickham care a părăsit imediat localitatea; doamna Younge a fost, bineînțeles, concediată din postul ei. Ținta principală a domnului Wickham era, fără îndoială, averea surorii mele, care este de treizeci de mii de lire, dar nu pot să nu mă gândesc ca speranța de a se răzbuna pe mine fusese de asemenea un puternic mobil. Răzbunarea i-ar fi fost, într-adevăr, totală. Aceasta este, doamnă, relatarea cinstită a tuturor faptelor în care am fost amestecați amândoi; şi, dacă nu o veți respinge cu totul drept falsă, sper ca mă veți absolvi pe viitor de acuzația de cruzime față de domnul Wickham. Nu ştiu în ce mod şi cu ce minciuni v-a indus în eroare; dar reuşita lui nu este surprinzătoare, dat fiind ca nu ştiați nimic despre toate lucrurile care ne privesc pe amândoi. N-aveați cum să le aflați şi bănuială, desigur, nu este în firea dumneavoastră. V-ați putea întreba de ce nu vi s-au spus toate acestea seara trecută. Nu m-am simțit destul de stăpân pe mine pentru a alege ce se putea sau ce trebuia dezvăluit. Pentru confirmarea adevărului tuturor celor scrise aici, pot face apel, îndeosebi, la mărturia colonelului Fitzwilliam care, datorită strânsei noastre înrudiri şi intimității neîntrerupte dintre noi şi, mai mult, ca unul dintre executorii testamentari ai tatălui meu, a cunoscut, fireşte, toate amănuntele acestor tranzacții. Dacă oroarea pe care v-o inspir v-ar face să nu dați crezare afirmațiilor mele, nu puteți fi împiedicată de acelaşi motiv să aveți încredere în vărul meu; şi pentru a va da posibilitatea de a-l consulta, voi încerca în cursul acestei dimineți să găsesc prilejul de a va înmâna această scrisoare. Voi adăuga numai: Dumnezeu să va binecuvânteze.

Fitzwiliam Darcy"

Capitolul XXXVI

Când Domnul Darcy îi dădu scrisoarea, Elizabeth nu se aşteptase să găsească în ea o reînnoire a propunerii lui, dar nici nu-şi făcuse vreo astfel de speranță în privința conținutului. Dar aşa cum sună, se poate uşor presupune cu câtă nerăbdare a parcurs-o şi ce emoții contrarii a trezit în ea. Impresiile ei, în timp ce-o citea, erau greu de definit. La început înțelese, cu mare uimire, ca el credea a-i fi cu putință să se scuze în vreun fel; şi era ferm convinsă ca Darcy n-ar fi putut găsi nici o explicație pe care un justificat simt de pudoare să nu-l facă s-o ascundă. Stăpânită de puternice prejudecăți împotriva a tot ceea ce ar fi putut el spune, începu să citească relatarea despre cele întâmplate la Netherfield. Citea cu o nerăbdare care abia îi lasa posibilitatea de a înțelege ceva şi, din pricina grabei de a afla ce va mai aduce fraza următoare, era incapabilă să se concentreze asupra sensului celei de sub ochii ei. Convingerea lui cu privire la indiferenta surorii ei, hotărî dânsa pe loc, era falsă; iar înşiruirea adevăratelor şi celor mai urâte obiecțiuni la căsătorie o miniară prea tare pentru a mai dori câtuşi de puțin să fie dreapta cu el. Pentru cele ce făcuse, Darcy nu exprima nici un regret care s-o mulțumească; stilul lui nu era spăşit, ci distant. Era tot numai mândrie şi insolentă.

Dar când acest subiect fu urmat de relatarea privitoare la domnul Wickham — când citi cu o mai mare atenție povestirea unor fapte care, dacă erau adevărate, trebuiau să răstoarne tot ceea ce-i fusese drag să creadă despre meritele lui, povestire care prezenta asemănări atât de alarmante cu ceea ce spusese chiar el — simțămintele ei fură şi mai dureroase, şi mai greu de definit. O copleşiră uimirea, teamă, groază chiar. Dorea să discrediteze această scrisoare în întregime, exclamând mereu; "Asta trebuie să fie fals! Asta nu se poate! Nu poate fi decât falsul cel mai grosolan!" — şi după ce o parcurse în întregime, deşi abia dacă ştia ceva din

cuprinsul ultimei pagini sau al ultimelor două, o puse grabnic deoparte, spunându-şi ca n-o s-o mai citească niciodată, ca nici n-o să-şi mai arunce vreodată ochii pe ea.

Continuă să se plimbe, în această stare de tulburare, cu gânduri care nu se puteau opri la nimic. Dar era în zadar. Nu trecu nici un minut, ca desfăcu din nou scrisoarea şi, concentrându-se cât putu mai bine, reîncepu analiza umilitoare a tot ceea *ce* se referea la Wickham şi încercă să se stăpânească aşa ca să fie în stare să prindă sensul fiecărei propoziţiuni. Prezentarea legăturilor lui Wickham cu familia de la Pemberley coincidea întocmai cu cele povestite de el însuşi; şi bunătatea defunctului domn Darcy, deşi ea nu-i cunoscuse mai înainte amploarea, se potrivea la fel de bine cu cele spuse de el. Până aici, o relatare o confirmă pe cealaltă; dar când ajunse la testament, diferenţa era mare. Avea limpede în minte ceea ce spusese domnul Wickham în legătură cu parohia; şi deoarece îşi amintea întocmai vorbele lui, era imposibil să nu simtă ca există o flagrantă duplicitate din partea unuia sau a celuilalt şi, timp de câteva momente, se mângâie cu gândul ca nu se înşelase în aşteptările ei. Dar când citi şi reciti cu cea mai mare atenţie detaliile ce urmau cu privire la renunţarea lui Wickham la toate pretenţiile relative la parohie şi cu privire la primirea, în schimb, a unei sume atât de importante ca trei mii de lire, fu din nou silită să şovăie. Lasă scrisoarea deoparte, cumpăni fiecare împrejurare cu ceea ce voia să fie imparţialitate, judeca probabilitatea fiecărei afirmaţii, dar fără mare succes.

De ambele părţi erau simple afirmaţii. Câţi iarăşi mai departe. Dar fiecare rând dovedea tot mai limpede ca acolo unde ea crezuse ca nu putea exista născocire care să prezinte purtarea domnului Darcy altfel decât infama, era posibilă o întorsătură în stare să-l scoată cu totul nevinovat.

Risipă şi desfrânarea pe care el nu şovăise să le pună în sarcina domnului Wickham o izbiră în mod deosebit — cu atât mai mult cu cât nu putea aduce nici o dovadă ca erau nejustificate. Nu auzise niciodată despre el înainte de a fi intrat în regimentul de miliţie din comitatul X, unde se angajase la stăruinţa tânărului care, întâlnindu-l întâmplător în oraş, reînnoise cu el o cunoştinţă superficială. În Hertfordshire nu se ştia nimic despre felul lui de viaţa de mai înainte, afară doar de ceea ce povestise el însuşi. În privinţa adevăratului sau caracter, chiar dacă ar fi putut lua informaţii, nu simţise niciodată dorinţa s-o facă. Chipul, vocea şi felul lui de a fi îl făcuseră dintr-o dată posesorul tuturor virtuţilor. Încercă să-şi amintească vreo dovadă de bunătate, vreo deosebită trăsătura de integritate sau bunăvoinţa ce l-ar putea salva de atacurile domnului Darcy, sau ceva care cel puţin să compenseze prin virtuţi precumpănitoare acele greşeli întâmplătoare — cum ar fi încercat ea să califice ceea ce domnul Darcy descrisese drept trândăvie şi viciu de ani în sir. Dar nici o amintire de acest fel nu veni s-o aline. Şi-l putea aduce înaintea ochilor cu tot farmecul din înfăţişarea şi ţinuta lui, dar nu-şi putea aminti despre el nimic mai bun decât aprobarea generală a celor din localitate şi consideraţia pe care o dobândise la popotă, datorită sociabilităţii lui. După ce stărui asupra acestui punct mai mult timp continua să citească. Dar vai! Povestea despre intenţiile lui cu privire la domnişoara Darcy îi era întrucâtva confirmată de conversaţia avută, cu o zi înainte numai, cu colonelul Fitzwilliam; la sfârşitul scrisorii i se recomandă să se adreseze, pentru a se convinge de adevărul fiecărui detaliu în parte, chiar domnului colonel Fitzwilliam de la care primise deja informaţia ca se ocupă îndeaproape de toate chestiunile verişoarei sale şi de caracterul căruia nu avea nici un motiv să se îndoiască. La un moment dat aproape ca se hotărî să apeleze la el, dar înlătura acest gând, simţindu-se stânjenită s-o facă şi în cele din urmă şi-l goni cu totul din minte, având convingerea ca domnul Darcy n-ar fi riscat o asemenea propunere, dacă nu ar fi fost sigur ca vărul sau va confirma totul.

Elizabeth îşi amintea perfect tot ce fusese spus în timpul discuţiei dintre ea şi domnul Wickham în prima lor seară, la domnul Philips. Multe dintre expresiile folosite de el îi erau

încă proaspete în minte. *Acum* fu izbită de indecentă unor asemenea mărturisiri, faţă de o străină şi se minuna ca n-o remarcase mai înainte. Îşi dădu seama de nedelicateţea lui de a se aşeza pe primul plan şi de nepotrivirea dintre declaraţiile şi comportarea lui. Îşi aminti cum se fălise ca nu se temea să dea ochii cu domnul Darcy, ca domnul Darcy putea să plece din regiune — dar ca *el* nu se va clinti; totuşi evitase balul de la Netherfield, chiar în săptămâna următoare. Îşi aminti de asemenea ca mai înainte de plecarea celor de la Netherfield, el nu-şi istorisise povestea nimănui altuia în afară de ea; dar ca după plecarea lor povestea lui era cunoscută de toată lumea, ca nu mai avusese nici o rezervă, nici un scrupul în a-l ponegri pe domnul Darcy, deşi ei îi dăduse asigurări ca respectul ce-l avea pentru tata îl va împiedica întotdeauna să-l discrediteze pe fiu.

Cât de diferit apăreau acum toate! Atenţiile lui faţă de domnişoara King reieşeau a fi urmarea unor scopuri exclusiv şi dezgustător mercantile; iar mediocritatea zestrei acesteia nu mai dovedea modestia dorinţelor lui, ci pofta de a pune mâna pe orice. Comportarea faţă de ea însăşi nu mai putea avea nici o justificare acceptabilă: ori fusese dezamăgit de zestrea ei, ori îşi satisfăcuse vanitatea, încurajând o preferinţă pe care — credea ea — i-o arătase în modul cel mai imprudent cu putinţă. Fiecare şovăielnică luptă dată în favoarea lui slăbi din ce în ce mai mult; şi spre şi mai marea justificare a domnului Darcy, fu nevoită a recunoaşte ca atunci când fusese întrebat de Jane, domnul Bingley afirmase ca prietenul lui nu avea nici o vină în chestiunea ca Wickham; ca oricât de orgolioase şi respingătoare fuseseră manierele domnului Darcy, ea nu observase în tot cursul cunoştinţei lor — când fuseseră mult împreună, mai ales în ultima vreme şi se obişnuise cu felul lui de a fi — nimic care să demonstreze ca era lipsit de principii sau nedrept, nimic care să-l arate ca pe un om fără credinţă sau imoral; ca printre cunoscuţii lui era stimat şi preţuit; ca Wickham însuşi îi recunoscuse calităţi de frate şi ca ea îl auzise adesea vorbind atât de afectuos despre sora lui, încât dovedea ca era capabil de unele sentimente frumoase; ca dacă faptele lui ar fi fost aşa cum le prezenta Wickham, cu greu s-ar fi putut ascunde lumii o violare atât de grosolană a tot ceea ce este drept; şi ca o prietenie între un om în stare de asemenea lucruri şi unul atât de cumsecade ca domnul Bingley ar fi fost de neînţeles.

Elizabethei îi era cumplit de ruşine de ea însăşi. Nu se putea gândi nici la Darcy şi nici la Wickham fără să simtă ca fusese oarbă, părtinitoare, absurdă, plină de prejudecăţi.

"Ce josnic m-am purtat, exclamă Elizabeth — eu care mă mândream cu discernământul meu, eu care mă preţuiam pentru agerimea mea, care am dispreţuit adesea candoarea generoasă a surorii mele şi mi-am satisfăcut vanitatea, fiind inutil şi condamnabil neîncrezătoare! Cât de umilitoare este această descoperire! Totuşi, ce dreapta umilinţă! Dacă aş fi fost îndrăgostită, n-aş fi putut fi mai nenorocit de oarbă. Vanitatea însă, nu dragostea a fost nebunia mea. Încântată de preferinţă unuia şi jignită de indiferentă celuilalt, chiar de la începutul cunoştinţei noastre, am cochetat cu idei preconcepute şi cu ignoranţă şi ara gonit raţiunea din toate împrejurările în care era implicat vreunul dintre ei. Până în clipa aceasta, nu m-am cunoscut pe mine însămi".

De la ea la Jane, de la Jane la Bingley, gândurile ei luară un drum care-i aminti curând ca explicaţia domnului Darcy în cazul *lor* i se păruse foarte insuficientă şi o citi din nou. Tare deosebit fu rezultatul celei de a doua lecturi. Cum putea oare refuza să acorde credit afirmaţiilor lui într-un caz, când era obligată să i-l acorde în celălalt? Domnul Darcy declară ca nu bănuise deloc sentimentele surorii ei; şi ea nu putu să nu-şi amintească părerea pe care o avusese întotdeauna Charlotte. Nu putea nega nici exactitatea portretului Janei, făcut de Darcy. Îşi dădu seama ca, deşi sentimentele Janei erau calde, ea şi le manifestă foarte puţin şi ca în aerul ei, în felul ei de a fi se vedea o constantă linişte interioară, rar însoţită de o mare emotivitate.

Când ajunse la partea aceea a scrisorii în care se aduceau familiei ei reproşuri, în termeni atât de umilitori şi totuşi atât de meritaţi, se simţi adânc ruşinată. Justeţea acuzărilor o izbi prea puternic pentru a le mai putea nega; şi întâmplările la care Darcy făcea aluzie îndeosebi, fiind cele petrecute la balul de la Netherfield, şi care au confirmat în totul prima lui dezaprobare, nu putuseră face asupra lui o impresie mai puternică decât făcuseră asupra ei.

Nu rămase indiferentă la omagiul ce-i fusese adus ei şi surorii sale. O mângâia, dar nu o putea consola pentru dispreţul pe care restul familiei lor şi-l atrăsese într-o asemenea măsură; şi când se gândea ca dezamăgirea Janei se datora de fapt rudelor ei celor mai apropiate şi îşi dădea seama cât de substanţial trebuia să sufere bunul nume al amândurora din cauza necuviinţei comportării lor, se simţi mai deprimată decât oricând până atunci.

După ce rătăci timp de două ore de-a lungul drumului, lăsându-se invadată de tot felul de gânduri, cântărind iarăşi cele întâmplate, analizând probabilităţile şi căutând să se

împace cum putea mai bine cu o schimbare atât de bruscă şi de importantă, începu să simtă oboseala şi-şi aduse aminte ca era plecată de mult timp; aşa ca, în cele din urmă, se întoarse; intră în casa vrând să pară veselă ca de obicei şi hotărâtă să alunge gândurile care ar fi putut-o împiedica să susțină o conversație.

I se spuse imediat ca cei doi domni de la Rosings trecuseră pe la dânşii, în absența ei: domnul Darcy, numai câteva momente, ca să-şi ia rămas bun; colonelul Fitzwilliam însă stătuse cu ei cel puțin o oră, în speranța ca ea se va reîntoarce, şi fusese aproape gata să se ducă s-o caute. Elizabeth pretinse doar ca era dezolata de a nu-l fi întâlnit; în realitate se bucura de acest lucru. Colonelul Fitzwilliam nu mai prezenta interes. Nu se mai putea gândi decât la scrisoarea primită.

Capitolul XXXVII.

A doua zi dimineață, cei doi domni părăsiră domeniul Rosings, şi domnul Collins, care stătuse în aşteptare lângă căsuța portarului pentru a-i saluta de plecare, dădu acasă plăcută veste ca păreau a fi într-o excelentă stare de sănătate şi într-o dispoziție acceptabilă, atât cât era de aşteptat după melancolică scena de despărțire prin care abia trecuseră la Rosings. Către Rosings zori dânsul apoi ca să le consoleze pe Lady Catherine şi pe fiica sa; şi când se întoarse, aduse din partea senioriei sale, cu mare satisfacție, vestea ca se simțea atât de abătută, încât dorea să-i aibă pe toți la masă.

Elizabeth nu putea s-o vadă pe Lady Catherine fără să nu-şi aducă aminte ca, dacă ar fi vrut, poate ca i-ar fi fost până acum prezentată drept viitoarea sa nepoată; şi nu se putea gândi fără să zâmbească la felul în care s-ar fi manifestat indignarea senioriei sale. "Ce-ar fi zis? Ce-ar fi făcut?". Acestea erau întrebările cu care se amuză.

Primul subiect atacat a fost micşorarea familiei de la Rosings.

— Va asigur ca o resimt nespus, exclamă Lady Catherine. Cred ca nimeni nu simte mai mult decât mine tristețea despărțirii. Sunt deosebit de legată de tinerii aceştia şi ştiu ca şi ei sunt tot atât de legați de mine. Le-a părut tare rău ca pleacă. Dar aşa se întâmplă întotdeauna. Scumpul nostru colonel s-a ținut bine până la urmă; Darcy însă părea ca suportă despărțirea foarte greu, mai greu, cred, decât anul trecut. Ataşamentul lui față de Rosings este desigur în creştere.

Aici, domnul Collins plasa o aluzie şi un compliment la care mama şi fiica zâmbiră cu amabilitate.

După masa Lady Catherine observă ca domnişoara Bennet părea indispusa; şi, găsind imediat singura motivul în presupunerea ca nu dorea să se întoarcă acasă atât de curând, adăugă:

— Dar dacă lucrurile stau astfel, trebuie să scrii mamei dumitale şi s-o rogi să te mai lase puțin. Sunt sigură ca doamna Collins va fi foarte bucuroasă de compania dumitale.

— Sunt foarte îndatorată pentru amabilă invitație a senioriei voastre, replică Elizabeth, dar nu pot s-o accept. Trebuie să fiu în oraş sâmbăta viitoare.

— Dar în felul acesta vei fi stat aici numai şase săptămâni. M-am aşteptat să rămâi două luni. I-am spus lucrul acesta doamnei Collins, înainte de venirea dumitale. Nu poate fi deloc necesar să pleci atât de curând. Doamna Bennet se mai poate desigur lipsi de dumneata încă două săptămâni.

— Dar tatăl meu nu poate. Mi-a scris săptămâna trecută pentru a mă grăbi să mă întorc.

— Oh, dacă mama poate, desigur ca şi tatăl dumitale se va putea lipsi de dumneata. Fiicele nu înseamnă niciodată atât de mult pentru un tată. Şi dacă vei mai rămâne încă *o lună* întreagă, îmi va fi posibil să iau pe una dintre dumneavoastră până la Londra, căci mă duc acolo ia începutul lui iunie, pentru o săptămână; şi cum Dawson n-are nimic împotrivă să ne ducă cu cabrioleta, va fi destul loc pentru una dintre dumneavoastră; şi, bineînțeles, dacă se va întâmpla să fie răcoare, n-aş avea nimic de zis să va iau pe amândouă, căci nici una dintre dumneavoastră nu e voluminoasă.

— Sunteți numai bunăvoință, doamnă, dar cred ca trebuie să rămânem la planul nostru inițial.

Lady Catherine păru resemnată.

— Doamna Collins, trebuie să trimiți un servitor cu dânsele. Ştii ca eu spun totdeauna ce gândesc; nu pot suporta ideea ca două tinere femei să călătorească cu poştalionul, neînsoțite. Este cu totul nepotrivit. Trebuie să-aranjezi să trimiți pe cineva. Îmi displace mai mult decât orice pe lume acest gen de lucruri. Tinerele femei ar trebui întotdeauna păzite şi însoțite conform cu situația lor în lume. Când nepoata mea, Georgiana, a plecat vara trecută la

Ramsgate, am socotit ca era un punct de onoare să fie însoţită de doi servitori. Domnişoara Darcy, fiica domnului Darcy de Pemberley şi a Lady-ei Anne, n-ar fi putut călători cuviincios în alt mod. Sunt extrem de atentă la toate lucrurile astea. Doamna Collins, trebuie să-l trimiţi pe John cu tinerele domnişoare. Mă bucur ca mi-a venit în minte să va atrag atenţia, pentru ca n-ar fi fost spre cinstea *dumitale* să le laşi să plece neînsoţite.

— Unchiul meu urmează să trimită servitorul după noi.

— Oh! Unchiul dumitale! Are un servitor? Da? Sunt foarte bucuroasă ca aveţi pe cineva care se gândeşte la lucrurile acestea. Unde veţi schimba caii? Oh! La Bromley, desigur. Dacă veţi pomeni de numele meu la Bell, vi se va da toată atenţia.

Lady Catherine avea multe alte întrebări de pus în privinţa călătoriei lor; şi, cum nu-şi răspundea singura chiar la toate, trebuia să fii atentă, ceea ce, îşi spuse Elizabeth, era un noroc pentru ea; altfel, cu mintea atât de plină de gânduri, ar fi putut să uite unde se afla. Meditaţia trebuia rezervată pentru ore de singurătate. Ori de câte ori se afla singură, era cea mai mare uşurare a ei să se lase în voia gândurilor; şi n-a trecut zi fără să nu facă o plimbare, singură, în timpul căreia îşi putea oferi marea plăcere a amintirilor neplăcute.

Scrisoarea domnului Darcy o învăţase aproape pe dinafară. Îi studia fiecare frază; şi simţămintele sale pentru autor erau uneori foarte diferite. Când îşi amintea de stilul cererii lui, se simţea încă plină de indignare; când însă considera cât de nedrept îl condamnase şi-l mustrase, mândria se întorcea asupra ei însăşi, iar sentimentele lui înşelate deveneau obiect de compătimire. Iubirea lui îi stârnea recunoştinţa; caracterul lui, respect; dar nu-l putea aproba, nici nu se putea căi măcar o clipă de refuzul ei şi nu putea simţi nici cea mai mica dorinţă de a-l mai revedea vreodată. În propria ei purtare din trecut găsea o sursă nesfârşită de contrarietate şi regret; iar în nenorocitele defecte ale familiei sale, un motiv de mâhnire şi mai grea. Cu familia ei nu era nimic de făcut. Tatăl sau, mulţumindu-se să râdă de surorile mai mici, nu se va strădui niciodată să pună stavilă sălbaticei lor zvapaieli; iar mama, atât de lipsită de maniere ea însăşi, era total inconştientă de aceste rele. Elizabeth se unise adesea cu Jane, încercând să stăvilească imprudentele Catherinei şi ale Lydiei; dar atâta vreme cât ele erau încurajate de indulgenţă mamei lor, ce şanse de îndreptare existau? Catherine, puţintică la minte, iritabila şi cu totul sub influenţa Lydiei, se simţise totdeauna jignită de sfaturile lor; iar Lydia, voluntară şi nechibzuită, nu voia să le dea deloc ascultare. Erau ignorante, leneşe şi îngâmfate. Câtă vreme se mai afla un ofiţer la Meryton, erau gata să flirteze cu el; şi câtă vren Meryton se afla la cale de o plimbare de Longbourn, erau gata să se ducă acolo la nesfârşit.

Îngrijorarea ei pentru Jane era o altă tema precumpănitoare; explicaţia domnului Darcy, restabilindu-l pe Bingley în cinstea în care ea îl ţinuse mai înainte, scotea în evidenţă pierderea suferită de Jane. Afecţiunea lui se dovedea a fi fost sinceră; purtarea lui, fără de vină, afară doar dacă i s-ar fi putut face vreuna din încrederea ce-o avea în prietenul lui. Ce dureros era deci gândul ca Jane fusese lipsită de o situaţie atât de îmbietoare, atât de avantajoasă, atât de promiţătoare de fericire, din cauza zăpăcelii şi lipsei de ţinută a propriei sale familii!

Când la aceste amintiri se adăugă şi dezvăluirea caracterului lui Wickham, se poate uşor înţelege ca bună ei dispoziţie, rareori umbrită mai înainte, era acum zdruncinată, într-atât, încât să-i fie aproape imposibil să pară cât de cât voioasă.

Invitaţiile la Rosings, în timpul ultimei săptămâni, ai fost tot atât de dese ca la început. Ultima seară au petrecut-o acolo; şi senioria să se interesă din nou cu de-amănuntul despre călătoria lor, le indica cea mai bună metodă de a împacheta lucrurile; a fost atât de stăruitoare asupra necesităţii de a aşeza rochiile într-un fel anume, singurul potrivit, încât Maria se simţi obligată, la întoarcerea acasă, să strice tot ce făcuse în timpul dimineţii şi să-şi aranjeze geamantanul din nou.

Când s-au despărţit, Lady Catherine, cu o mare bunăvoinţă, le ură drum bun şi le invită să vină din nou la Hunsford anul viitor, iar domnişoara de Bourgh îşi dădu marea osteneala de a le face chiar o reverenţă şi de a întinde mâna amândurora.

Capitolul XXXVIII

Sâmbătă dimineaţa, Elizabeth şi domnul Collins s-au întâlnit pentru micul dejun, câteva minute înainte de apariţia celorlalţi; el folosi această ocazie pentru a-şi prezenta, cu prilejul despărţirii, omagiile pe care le considera absolut necesare.

— Nu ştiu, domnişoara Elizabeth, spuse el, dacă doamna Collins v-a exprimat deja cele cuvenite pentru amabilitatea dumneavoastră de a fi venit la noi; sunt însă foarte convins ca

nu ne veţi părăsi fără să primiţi mulţumirile dânsei pentru aceasta. Favoarea prezenţei dumneavoastră a fost mult simţită. Noi ştim ce puţine sunt lucrurile care ar tenta pe cineva să vină în umila noastră locuinţa. Felul nostru simplu de trăi, încăperile noastre mici, numărul mic de servitori şi lumea puţină pe care o vedem fac desigur din Hunsford un loc extrem de plicticos pentru tânăra domnişoară ca dumneavoastră; sper însă ca sunteţi încredinţată de recunoştinţa noastră pentru bunăvoinţa ce aţi avut şi ca am făcut tot ceea ce ne-a stat în putinţă ca să împiedicăm să va petreceţi timpul în mod neplăcut.

Elizabeth se grăbi să-i mulţumească şi să-l asigure ca fusese fericită. Petrecuse şase săptămâni foarte agreabile; iar plăcerea de a fi cu Charlotte şi atenţiile pline de amabilitate pe care le primise o făceau pe *ea* să se simtă cea îndatorată. Domnul Collins era încântat şi cu o solemnitate mai zâmbitoare replică:

— Sunt nespus de încântat să aud ca nu v-aţi petrecut timpul în mod neplăcut. Noi am făcut, desigur, cum am putut mai bine; şi având, din fericire, posibilitatea să va prezentăm unei societăţi foarte înalte şi datorită legăturilor noastre cu Rosings, mijlocul de a schimba adesea decorul familial, cred ca ne putem mândri cu faptul ca vizita dumneavoastră la Hunsford n-a putut fi prea plicticoasă. Situaţia noastră faţă de familia Lady-ei Catherine reprezintă, într-adevăr, un extraordinar avantaj şi o binecuvântare, cu care puţini se pot lăuda. Vedeţi doar cât de intimi suntem. Vedeţi cât de des suntem invitaţi acolo. La drept vorbind, trebuie să recunosc ca, oricare ar fi dezavantajele acestei umile parohii, nu l-aş considera demn de compătimit pe acela care s-ar abate la noi, atâta vreme cât împarte intimitatea noastră cu Rosings.

Nu găsea cuvinte pentru sentimentele lui atât de înalte şi se văzu silit să se plimbe de colo până colo prin cameră, în timp ce Elizabeth încerca să îmbine, în câteva scurte propoziţiuni, politeţea şi adevărul.

— De fapt, puteţi duce la Hertfordshire un raport foarte favorabil despre noi, scumpa verişoară. Mă fălesc, cel puţin, ca veţi putea face acest lucru. Zi de zi aţi fost martoră la marile atenţii pe care Lady Catherine le are faţă de doamna Collins; şi sunt încredinţat ca, în totul, nu puteţi avea impresia ca prietena dumneavoastră a tras un număr necâştigător — dar pe acest punct e mai bine să păstrăm tăcerea. Daţi-mi voie numai să va asigur, scumpa domnişoara Elizabeth, ca pot să va urez din toată inima şi cu toată cordialitatea aceeaşi fericire în căsnicie. Draga mea Charlotte şi cu mine avem aceleaşi păreri şi acelaşi fel de a gândi. Există, în toate, o mare şi remarcabilă asemănare de caracter şi de idei între noi. Părem a fi fost făcuţi unul pentru celălalt.

Elizabeth răspunse liniştită ca era o mare fericire când se întâmplă să fie aşa şi, cu aceeaşi sinceritate, putu să adauge ca era ferm încredinţată de fericirea lui conjugală şi ca se bucură pentru el. Nu îi păru rău totuşi când prezentarea acestei fericiri fu întreruptă de intrarea doamnei de la care ele izvorau. Biata Charlotte! Ce trist era s-o laşi în asemenea companie. Dar şi-o alesese cu ochii deschişi şi, deşi regreta desigur plecarea musafirilor, nu părea să aibă nevoie de compătimirea lor. Căminul şi gospodăria, parohia şi găinile, ca şi toate preocupările ce izvorau din acestea nu-şi pierduseră încă farmecul.

În cele din urmă cupeul trase la scară, geamantanele fură fixate deasupra, pachete puse înăuntru şi totul fu declarat gata de drum. După un afectuos bun rămas între prietene, Elizabeth fu condusă până la trăsură de domnul Collins; şi în timp ce treceau prin grădină, el îi dădu misiunea de a transmite respectele lui întregii ei familii, fără să uite mulţumiri pentru gentileţea cu care fusese primit în timpul iernii la Longbourn, precum şi complimente doamnei şi domnului Gardiner, deşi nu-i cunoştea. Apoi o ajută să se uree în cupeu; Maria o urmă şi tocmai se închidea uşa când, brusc, le reaminti cu oarecare consternare ca uitaseră să lase un mesaj pentru doamnele de la Rosings.

— Dar, adăugă el, doriţi desigur să li se prezinte din partea dumneavoastră respectuoase omagii şi mulţumiri pline de recunoştinţă pentru amabilitatea ce vi s-a arătat în timpul şederii dumneavoastră aici.

Elizabeth nu se împotrivi; uşa a putut fi apoi închisă şi trăsura porni.

— Doamne, Dumnezeule! Strigă Maria după câteva minute de tăcere, parc-ar fi trecut o zi-două de la venirea noastră aici şi totuşi ce multe s-au mai întâmplat!

— Foarte multe, într-adevăr, răspunse tovarăşa ei de drum, cu un suspin.

— Am fost de două ori la masă la Rosings, în afară de faptul ca am băut de două ori ceaiul acolo. Câte voi avea de povestit!

Elizabeth adăugă în sinea ei: "Şi eu, câte de ascuns!"

Călătoria decurse fără multă conversaţie şi fără neplăceri; şi în patru ore de la plecarea din Hunsford au ajuns acasă la domnul Gardiner, unde trebuiau să rămână câteva zile.

Jane arată bine şi Elizabeth, în viitoarea programelor variate pe care bună lor mătuşa le

rezervase pentru ele, nu prea avu prilejul să-i cerceteze starea de spirit. Jane însă urma să se întoarcă acasă împreună cu ea şi la Longbourn va avea destul timp pentru a o observa.

Între timp, nu fără efort, va aştepta — fie chiar şi până la Longbourn — pentru a-i povesti surorii sale despre cererea în căsătorie a domnului Darcy. A şti ca avea putință de a dezvălui ceea ce o va uimi atât de mult pe Jane şi, în acelaşi timp, va fi o satisfacție atât de mare pentru ce mai persista din propria ei vanitate neînlăturata încă, de rațiune, constituia o tentație atât de mare să i se destăinuie, încât nimic n-ar fi putut-o face să-i reziste, afară de nehotărârea în care se afla încă asupra cât anume să spună, şi teamă ca, o dată anagajata în acest subiect, ar fi obligată să repete, în legătură cu Bingley, câte ceva care ar putea numai s-o îndurereze pe sora ei.

Capitolul XXXIX

Era în a doua săptămână a lunii mai, când cele trei tinere domnişoare porniră împreună din stradă Gracechurch pentru a merge în oraşul..., în Hertfordshire; şi pe când se apropiau de hanul unde urmau să găsească trăsura domnului Bennet, zăriră, ca dovadă ca vizitiul tatălui lor era punctual, pe Kitty şi pe Lydia, privind de la fereastra unei săli de mese de la etaj. Cele două fete erau acolo de mai bine de o oră; îşi petrecuseră timpul foarte plăcut, făcând o vizită modistei de peste drum, privind sentinela de serviciu şi preparând sosul la o salată de castraveți.

După ce au urât surorilor bun venit, le-au prezentat triumfătoare o masă întinsă şi, pe masă, friptura rece, din cea de care se poate găsi de obicei într-o cămară de han, exclamând:

— Nu e drăguț? Aşa-i ca este o surpriză plăcută?

— Şi avem de gând să va tratăm pe toate, adăugă Lydia, dar trebuie să ne împrumutați bani, fiindcă pe-ai noştri i-am cheltuit la magazinul de colo. Apoi, arătându-le cumpărăturile făcute: Uite, mi-am cumpărat boneta asta. Nu cred ca e prea drăguță, dar m-am gândit ca nu strică să mi-o cumpăr. Cum vom ajunge acasă, am s-o desfac în bucăți să văd dacă nu pot s-o fac din nou ceva mai bine. Şi când surorile îi spuseră ca era oribilă, ea adăugă, perfect liniştită: Oh, dar în prăvălie erau două-trei mult mai urâte; după ce voi cumpăra nişte şaten, o culoare mai frumoasă, ca s-o garnisesc din nou, cred ca va fi foarte acceptabilă; de altfel, nu va mai avea importanță ce voi purta la vară, după ce regimentul... n-o să mai fie în Meryton; şi ei pleacă peste două săptămâni.

— Vor pleca, într-adevăr? Întrebă Elizabeth foarte mulțumită.

— Se duc lângă Brighton, în cantonament, şi teribil aş vrea să ne ducă tata pe toate acolo pentru vara! Ar fi un plan minunat şi cred ca ar costa mai nimic. Şi mamei i-ar plăcea să meargă, mai mult ca orice! Gândiți-vă numai ce jale ar fi altfel, la vară.

— Da, se gândi Elizabeth, *acesta* ar fi un plan cu adevărat încântător şi, în acelaşi timp, ni s-ar potrivi de minune. Cerule mare! Brighton şi un întreg campament de soldați, pentru noi care am fost deja dați peste cap de un biet regiment de miliție şi de balurile lunare de la Meryton!

— Şi acum am veşti pentru voi, spuse Lydia, în timp ce se aşezau la masă. Ce părere aveți? Sunt veşti extraordinare, veşti grozave şi, pe deasupra, despre o anumită persoană care ne place la toate.

Jane şi Elizabeth se uitară una la alta şi îi spuseră chelnerului ca nu aveau nevoie de el. Lydia râse şi continuă:

— Da! Formalismul şi discreția voastră! V-ați gândit ca ospătarul nu trebuie să audă; ca şi când i-ar fi păsat! Cred ca aude adeseori lucruri mai rele decât am eu de gând să spun. Dar e un tip urât! Mă bucur ca a plecat. N-am văzut în viața mea o bărbie aşa de lungă. Ei, şi acum, veştile mele sunt despre scumpul Wickham; prea grozave pentru chelner, nu? Nu mai este nici un pericol ca Wickham să se însoare cu Mary King. Ei! Asta-i pentru tine! Ea a plecat la unchiul ei la Liverpool — a plecat să rămână acolo. Wickham e salvat!

— Şi e salvată şi Mary King! Adăugă Elizabeth, a scăpat de o căsătorie imprudenta cât priveşte averea.

— E o mare proastă ca a plecat, dacă îl place.

— Sper însă ca nu e vorba de o dragoste puternică, nici din partea unuia, nici a celuilalt, spuse Jane.

— Din partea *lui,* sunt sigură ca nu. Garantez pentru el; nu i-a păsat niciodată nici cât negru sub unghie de ea. Cui *i-ar păsa* de un moft aşa de scârbos şi pistruiat?

Elizabeth fu zguduită când se gândi ca, deşi ea era incapabilă de o *expresie* atât de grosolană — aceasta se deosebea prea puțin de grosolănia sentimentului pe care îl adăpostise

în inima ei, crezând ca era generozitate.

Îndată ce terminară de mâncat şi surorile mai mari făcură plată, au cerut trăsură şi, după oarecare chibzuiala, tot grupul împreună cu geamantanele, cutiile de *lu*cru, pachetele şi surplusul inoportun de cumpărături făcute de Kitty şi Lydia încăpură înăuntru.

— Ce drăguţ ne-am îndesat aici! Strigă Lydia. Mă bucur ca mi-am cumpărat boneta, chiar dacă n-ar fi decât pentru hazul de a mai avea o cutie de pălării în plus! Ei! Şi acum, hai să ne simţim bine şi comod şi să vorbim şi să râdem cât o ţine drumul până acasă. Şi în primul rând să auzim ce vi s-a întâmplat vouă de când aţi plecat. Aţi întâlnit bărbaţi drăguţi? Aţi flirtat? Am avut mari speranţe ca una dintre voi o să-şi găsească un soţ înainte de a se întoarce acasă. Va fac cunoscut ca Jane va fi în curând o fată bătrână. Are aproape douăzeci şi trei de ani. Doamne! Ce ruşinată m-aş simţi dacă nu m-aş mărita înainte douăzeci şi trei de ani. Nici nu va închipuiţi ce tare vrea mătuşa Philips să va găsiţi soţi. Zice ca Lizzy ar fi făcut bine să-l ia pe domnul Collins dar eu nu cred ca ar fi avut vreun haz. Doamne! Ce mi-ar plăcea să mă mărit înaintea vreuneia dintre voi; şi atunci eu v-aş scoate la toate balurile. Doamne, Dumnezeule! Ce ne-am mai făcut de cap deunăzi la colonelul Forster! Kitty şi cu mine trebuia să ne petrecem ziua acolo, iar doamna Forster ne promisese ca vom dansa niţel seara (fiindcă veni vorba, doamna Forster şi cu mine suntem *prietene la toarta)* şi le-a invitat pe cele două Harrington. Dar Harriet era bolnavă, aşa ca Pen a trebuit să vină de una singură; şi atunci ce credeţi c-am făcut? L-am îmbrăcat pe Chamberlayne în haine de femeie, anume, ca să treacă drept o doamnă. Gândiţi-vă numai ce nostim! În afară de doamna şi domnul colonel Forster, de Kitty şi de mine, n-a ştiut nimeni de asta decât mătuşa noastră, ca a trebuit să împrumutăm o rochie de la ea. Şi nu va puteţi închipui ce bine arată! Când au sosit Denny şi Wickham şi Pratt şi încă alţi doi-trei bărbaţi, nu l-au recunoscut deloc. Doamne! Ce-am mai râs. Şi doamna Forster, la fel. Am crezut c-o să mor, nu alta. Şi *asta* i-a făcut pe bărbaţi să bănuie ceva şi au descoperit curând despre ce era vorba.

Cu astfel de povestiri despre petrecerile şi farsele lor încerca Lydia, ajutată de aluzii şi completări din partea lui Kitty, să-şi amuze surorile, tot drumul până la Longbourn. Elizabeth ascultă cât putea mai puţin, dar era greu să scape de numele lui Wickham, atât de des pomenit.

Acasă li se făcu o primire foarte bună. Doamna Bennet se bucura s-o vadă pe Jane tot atât de frumoasă cum o ştia; iar domnul Bennet, în timpul mesei, îi spuse Elizabethei, spontan şi de repetate ori:

— Mă bucur ca te-ai întors acasă, Lizzy.

Cum mai toţi membrii familiei Lucas veniseră s-o întâmpine pe Maria şi să afle noutăţi, se strânsese multă lume în sufragerie; iar subiectele discutate au fost de tot felul.

Lady Lucas o întrebă tot timpul pe Maria, pe deasupra mesei, despre prosperitatea şi găinile fiicei sale mai mari, doamna Bennet era angajată în două părţi; într-o parte primea raportul asupra ultimei mode, de la Jane, care şedea la o oarecare distanţă de dânsa, şi în cealaltă îl repetă în amănunt celor mai mici dintre domnişoarele Lucas; iar Lydia, pe un ton mai ridicat declt al tuturor, înşiră, oricui voia s-o asculte, plăcerile călătoriei din dimineaţa aceea.

— Vai, Mary, strigă ea, aş fi vrut să fi fost şi tu cu noi, pentru ca a fost aşa de amuzant! La ducere, Kitty şi cu mine am tras toate perdeluţele, pretizind ca nu e nimeni în trăsură, şi eu aş fi mers tot drumul aşa dacă nu i s-ar fi făcut rău lui Kitty. Şi când am ajuns la hanul lui George, sunt convinsă ca ne-am purtat foarte frumos pentru ca le~am tratat pe celelalte trei cu cea mai grozavă gustare rece; şi dacă ai fi venit şi tu, te-am fi tratat şi pe tine. Şi pe urmă, când am plecat de acolo, ce haz! Am crezut ca nu vom încăpea în ruptul capului în trăsură. Eram cât p-aci să mor de râs. Şi-am fost aşa de vesele tot drumul până acasă! Am vorbit şi am râs aşa de tare, ca oricine ne-ar fi putut auzi de la zece mile!

La aceasta, Mary răspunse gravă:

— Departe de mine gândul, scumpa soră, să dispreţuiesc asemenea plăceri. Ele s-ar potrivi, neîndoielnic, majorităţii minţilor femeieşti. Dar mărturisesc ca n-ar avea nici un farmec pentru mine. Eu aş prefera, infinit mai mult, o carte.

Dar din acest răspuns Lydia nu auzi nici un cuvânt. Rareori ascultă pe cineva mai mult de o jumătate de minut, iar pe Mary, niciodată şi deloc.

După amiază, Lydia insistă pe lângă celelalte fete să facă împreună o plimbare la Meryton ca să vadă ce mai era pe acolo; dar Elizabeth se opuse cu îndărătnicie acestui plan. Nu trebuia să se spună ca domnişoarelor Bennet le e cu neputinţă să se afle acasă de o jumătate de zi şi să nu plece în goană după ofiţeri. Mai avea şi un alt motiv să se opună. Îi era groază să-l vadă din nou pe Wickham şi era hotărâtă să evite acest lucru cât va putea. Pentru *ea,* apropiată deplasare a regimentului era cu adevărat o mare uşurare. Acesta trebuia

să plece în două săptămâni şi odată plecat, spera ea, nu mai putea exista în legătură cu Wickham nimic care s-o chinuie.

Nu trecuseră multe ceasuri de când sosise acasă, când băgă de seamă ca proiectul de vacanță la Brighton, de care pomenise Lydia la han, era mereu discutat de părinții ei. Elizabeth îşi dădu imediat seama ca tatăl lor nu avea deloc intenția de a ceda; răspunsurile lui însă erau atât de vagi şi îndoielnice, încât doamna Bennet, deşi adesea descurajată, nu pierduse încă nădejdea ca, până la urmă, va reuşi.

Capitolul XL

Elizabeth nu-şi mai putea stăpâni nerăbdarea de a o pune pe Jane la curent cu cele întâmplate; şi, în cele din urmă, hotărându-se să elimine orice detaliu în care era amestecată sora ei şi prevenind-o ca va avea surprize, a doua zi de dimineață îi povesti cea mai mare parte din scenă ce avusese loc între domnul Darcy şi ea.

Mirarea domnişoarei Bennet scăzu repede din cauza părtinirii sale de sora, care făcea să i se pară firească orice adresare ar fi avut cineva pentru Elizabeth; repede, însă, mirarea lasa loc altor simțăminte, li părea rău ca Darcy îşi analiza sentimentele într-un mod atât de puțin potrivit pentru a-i asigura succesul; dar şi mai mâhnită era din cauza durerii pe care refuzul surorii ei i-o pricinuise, fără îndoială.

— Faptul de a fi fost atât de sigur de succes i-a dăunat, spuse ea, şi desigur ca n-ar fi trebuit să lase să se facă acest lucru; gândeşte-te însă cât de mult îi măreşte acum dezamăgirea.

— Într-adevăr, replică Elizabeth, îmi pare sincer rău pentru el; dar alte sentimente îi vor goni probabil, curând, afecțiunea pentru mine. Nu mă condamni totuşi pentru faptul de a-l fi refuzat?

— Să te condamn? O, nu!

— Mă condamni însă pentru ca am vorbit cu atâta căldură despre Wickham.

— Nu, nu ştiu dacă ai greşit spunând ceea ce ai spus.

— Dar ai *să ştii,* după ce-ți voi fi povestit ceea ce s-a întâmplat chiar a doua zi.

Elizabeth îi vorbi apoi despre scrisoare, relatându-i doar ce era în legătură cu George Wickham. Ce lovitură pentru biata Jane care ar fi străbătut, senină, lumea întreagă, fără să poată crede ca în tot neamul omenesc există atâta ticăloşenie cita se strânsese aici într-un singur om. Şi nici reabilitarea lui Darcy, deşi îmbucurătoare pentru inima ei, nu o putu consola de o asemenea descoperire.

Se strădui din toate puterile să dovedească probabilitatea unei erori şi încerca să-l absolve pe unul, fără să-l implice pe celălalt.

— Asta nu merge, spuse Elizabeth. Niciodată şi cu nici un preț nu vei reuşi să-i scoți buni pe amândoi. Alege, dar trebuie să te mulțumeşti numai cu unul. În ei sunt numai atâtea calități cât să-ți ajungă să faci un singur om cumsecade; iar în ultimul timp aceste calități s-au mutat dintr-o parte într-alta cam mult. În ce mă priveşte, înclin să cred ca sunt toate de partea domnului Darcy; dar trebuie să decizi cum crezi.

Trecu totuşi câtva timp până să poată smulge de la Jane un surâs.

— Nu ştiu când am fost mai zguduită, exclamă ea. Wickham, atât de rău! Este aproape de necrezut! Şi bietul domn Darcy. Dragă Lizzy, gândeşte-te numai cât trebuie să fi suferit. O asemenea dezamăgire! Şi, pe deasupra, să mai afle şi proastă ta părere despre el! Şi să fie silit să povestească asemenea lucru despre sora lui! Este într-adevăr prea dureros! Sunt sigură ca trebuie să simți şi tu la fel.

— Oh, nu! Regretul şi mila mea s-au sfârşit cu totul, văzând cât de intens le resimți tu pe amândouă. Ştiu ca îi vei face în întregime dreptate, aşa ca devin, cu fiecare clipă, tot mai indiferentă şi mai puțin interesată. Risipă ta mă face econoama şi, dacă mai continui mult să te tângui din cauza lui, inima mea o să devină uşoară ca un fulg.

— Bietul Wickham! E atâta bunătate în înfățişarea lui, şi felul lui de a fi e atât de deschis şi blând!

— S-a făcut desigur o mare greşeală în educația acestor doi tineri domni. Unul e înzestrat cu toată bunătatea, iar celălalt cu toată aparenta ei.

— Mie nu mi s-a părut niciodată, în măsura în care ți s-a părut ție, ca domnului Darcy i-ar lipsi *aparenta* ei.

— Şi totuşi mi-am închipuit ca sunt neobişnuit de deşteaptă când am hotărât, fără nici un motiv, că-mi este antipatic. E un imbold grozav pentru inteligența cuiva, o invitație la sarcasm, să ai o astfel de antipatie. Poți fi mojic tot timpul, fără să spui nimic adevărat; dar

nu poți râde mereu de cineva fără să dai peste un cuvânt spiritual când şi când.

— Lizzy, când ai citit întâia oară scrisoarea aceea, sunt sigură ca n-ai putut lua lucrurile cum le iei acum.

— Intradevar, n-am putut. M-am simțit destul de prost. M-am simțit foarte prost — pot spune, nenorocită. Şi nimeni alături, cu care să vorbesc despre ceea ce simțeam, nici o Jane care să mă mângâie şi să-mi spună ca nu fusesem atât de groaznic de slabă, şi îngâmfata, şi absurdă pe cât ştiam ca fusesem! Oh! Cât mi-ai lipsit.

— Ce nenorocire ca ai folosit expresii atât de țări când i-ai vorbit domnului Darcy despre Wickham! Căci ele păr acum cu *totul* nemeritate.

— Desigur. Dar nenorocirea de a fi vorbit cu patimă este o urmare cât se poate de firească a prejudecăților pe care le aveam. Există un punct asupra căruia vreau să-ți cer sfatul. Aş vrea să ştiu dacă sunt sau nu datoare să le dezvălui cunoscuților noştri, în general, adevăratul caracter al lui Wickham.

Domnişoara Bennet se gândi puțin şi apoi răspunse:

— Cu siguranță, nu este cazul să fie dat în vileag atât de groaznic. Tu ce crezi?

— Ca nici nu trebuie încercat. Domnul Darcy nu m-a autorizat să comunic şi altora ceea ce mi-a spus. Dimpotrivă, absolut tot ce era în legătură cu sora lui trebuia, pe cât posibil, să păstrez numai pentru mine; şi dacă voi încerca să arăt oamenilor adevărul în privința celorlalte aspecte ale purtării lui, cine mă va crede? Prejudecata generală împotriva domnului Darcy este atât de puternică, încât încercarea de a-l pune într-o lumină favorabilă ar însemna să dai gata jumătate din oamenii cumsecade din Meryton. Nu mă simt în stare de aşa ceva. Wickham va pleca în curând şi, prin urmare, ceea ce este el, în realitate nu va mai însemna nimic pentru oamenii de aici. După o vreme se va da totul în vileag şi atunci vom putea râde de prostia celor ce n-au ştiut-o mai dinainte. Acum însă nu voi spune nimic.

— Ai perfectă dreptate. A-i dezvălui în mod public greşelile l-ar putea distruge pe viața. Poate ea acum îi pare rău de ceea ce a făcut şi e dornic să se îndrepte. Nu trebuie să-l facem să deznădăjduiască.

Conversația aceasta a mai potolit vâltoarea din mintea Elizabethei. Scăpase de două dintre secretele care o apăsaseră timp de două săptămâni şi era sigură ca Jane o va asculta cu bunăvoință, ori de câte ori ar mai dori să vorbească despre vreunul dintre ele. Dar mai rămânea un lucru ascuns pe care prudenta nu îngăduia să-l scoată la lumină. Nu îndrăznea să vorbească de cealaltă lumatate a scrisorii domnului Darcy şi nici să-i spună surorii sale cât de sincer o prețuise prietenul lui. Era vorba acolo de lucruri pe care nu le putea împărtăşi nimănui şi era conştientă de faptul ca numai o perfectă înțelegere între cele două părți ar fi putut-o îndreptăți să azvârle şi povara acestui ultim secret.

"Şi apoi, îşi spuse ea, dacă acest eveniment foarte improbabil s-ar produce vreodată, eu nu voi fi în stare să spun decât ceea ce Bingley va putea spune într-un fel mult mai plăcut decât mine. Dreptul de a divulga lucrul acesta nu-mi poate reveni mie, decât atunci când îşi va fi pierdut întreaga însemnătate".

Acum, ca. Erau acasă, putea să observe în voie adevărata stare de spirit a surorii sale. Jane nu era fericită. Nutrea însă pentru Bingley o foarte caldă afecțiune! Cum înainte nu-şi închipuise niciodată ca ar fi îndrăgostită, sentimentul ei avea toată căldura primei iubiri şi, datorită vârstei şi caracterului ei, o putere mai mare decât aceea cu care se fălesc adesea primele iubiri; iar amintirea lui îi era atât de scumpa şi-l prefera atât de mult oricărui alt bărbat, încât avea nevoie de toată înțelepciunea şi de toată atenția față de sentimentele celor dragi pentru a se stăpâni şi a nu se lăsă pradă unor regrete care ar fi fost desigur dăunătoare sănătății ei şi liniştii lor.

— Ei, Lizzy, spuse doamna Bennet într-o zi, ce părere ai *acum* de chestia asta nenorocită cu Jane? Din partea mea, sunt hotărâtă să nu mai vorbesc de *asta* cu nimeni, niciodată. I-am spus acelaşi lucru şi sora-mi Philips, mai deunăzi. Dar n-am putut să mă lămuresc dacă Jane o fi dat ochii cu el la Londra. Eh, e un om fără nici un merit şi acum nu cred să mai fie nici cea mai slabă nădejde ca Jane să-l mai ia vreodată. Nu mai zice nimeni nimic de venirea lui la Netherfield, la vară, şi-am întrebat pe fiecare dintre cei care ar putea să ştie.

— Nu cred ca va mai veni vreodată să se stabilească la Netherfield.

— Ei bine, facă aşa cum i-o plăcea. Nu doreşte nimeni să vină; dar am să spun câte zile oi avea ca s-a purtat urât cu fiica mea, şi dacă eram în locul ei n-o lăsăm baltă. Aşa! Mângâierea mea e ca sunt sigură ca Jane o să moară de inimă rea, şi atunci o să-i pară lui rău de ce a făcut.

Dar cum pe Elizabeth n-o putea mângâia o astfel de speranță, nu-i dădu nici un răspuns.

— Ei, Lizzy, continua maică-sa imediat, şi zici ca familia Collins trăieşte foarte

confortabil, nu? De! De! Numai să dureze. Şi cum mănâncă? Charlotte este o excelentă gospodină, îmi închipui. Dacă e pe jumătate aşa de strânsă la mâna ca mamă-sa, economiseşte destul. Sunt sigură ca în casa *lor* nu se face risipă.

— Nu, deloc.

— O bună chibzuiala, poţi fi sigură. Da! Da! Au *ei* grijă să nu-şi depăşească veniturile; ei n-au să aibă niciodată griji din cauza banilor. De! Să le fie de bine! Şi-aşa îmi închipui ca vorbesc adesea c-or să ia Longbourn-ul când o muri tata. Cred ca îl socotesc ca al lor când o să fie.

— Este un subiect pe care nu-l puteau atinge în faţa mea.

— Nu; ar fi fost ciudat dac-o făceau. Dar nu mă îndoiesc ca vorbesc des de asta, între ei. Eh, dacă pot fi liniştiţi cu o proprietate care nu e legal a lor, cu atât mai bine. Mie mi-ar fi ruşine să am o avere care mi-a picat prin clauza testamentara.

Capitolul XLI

Prima săptămână după întoarcerea lor trecu repede; a doua începu. Era ultima în care regimentul mai rămânea la Meryton şi toate tinerele domnişoare din vecinătate se întristau văzând cu ochii. Deprimarea era aproape generală. Domnişoarele Bennet cele mari erau singurele în stare încă să mănânce, să bea, să doarmă şi să-şi vadă de treburile lor obişnuite. Kitty şi Lydia, care se chinuiau cumplit şi care nu înţelegeau cum cineva din familia lor putea avea o inimă atât de împietrită, le reproşau într-una insensibilitatea.

— Cerule mare! Ce-o să se întâmple cu noi? Ce-o să ne facem? Exclamau adesea, amărâte de această nenorocire. Lizzy, cum poţi zâmbi astfel?

Mama lor, afectuoasă, le împărtăşea mâhnirea; îşi amintea ce îndurase ea însăşi într-o împrejurare asemănătoare, cu douăzeci şi cinci de ani mai înainte.

— Sunt sigură, spuse ea, c-am plâns două zile întregi când a plecat regimentul colonelului Miliar. Am crezut ca o să mi se frângă inima.

— Sunt sigură ca a *mea* o să se frângă, spuse Lydia.

— Dacă măcar am putea pleca la Brighton! Remarcă doamna Bennet.

— Oh! Da! Dacă măcar am putea pleca la Brighton! Dar tata este atât de nesuferit.

— Câteva bai de mare m-ar pune pe picioare pentru totdeauna!

— Şi mătuşa Philips e convinsă ca *mie* mi-ar face foarte bine, adăugă Kitty.

Acestea erau tânguielile care răsunau fără întrerupere prin Longbourn House. Elizabeth încerca să se amuze, dar toată plăcerea i se transformă în ruşine. Simţi din nou justeţea acuzărilor domnului Darcy şi niciodată mai înainte nu fusese atât de dispusă să-l ierte pentru ca se amestecase în viaţa prietenului sau.

Dar perspectivele înnourate ale Lydiei se limpeziră curând, căci doamna Forster, soţia domnului colonel al regimentului, o invită s-o însoţească la Brighton. Aceasta prietenă de nepreţuit era o foarte tânără femeie, căsătorită de puţin timp. Asemănarea dintre ea şi Lydia, căci aveau amândouă o fire veselă, le făcuse să se simpatizeze reciproc şi, din cele *trei* luni de când se cunoşteau, de *două* luni erau prietene intime.

Încântarea Lydiei, cu acest prilej, adoraţia ei pentru doamna Forster, bucuria doamnei Bennet şi suferinţa lui Kitty ar putea fi cu greu descrise. Total absenta faţă de simţămintele surorii sale, Lydia zburda prin casă într-un entuziasm nestăvilit, cerând fiecăruia s-o felicite, râzând şi vorbind mai zgomotos decât de obicei, în timp ce în salon Kitty cea fără de noroc se tot tânguia de soarta ei, în termeni tot mai exageraţi pe cât îi era şi tonul de arţăgos.

— Nu pot înţelege de ce doamna Forster nu m-ar invita şi pe *mine* ca pe Lydia, spunea ea, deşi nu sunt prietena ei intimă. Am şi eu dreptul să fiu invitată tot atât ca şi ea; ba chiar mai mult, pentru ca sunt cu doi ani mai mare.

Zadarnic încerca Elizabeth s-o facă mai înţeleaptă şi Jane s-o facă se se resemneze. În ceea ce o priveşte pe Elizabeth, aceasta invitaţie era atât de departe de a trezi în ea aceleaşi sentimente ca în mama ei şi în Lydia, încât o consideră ca pe o sentinţă de moarte a oricărei posibilităţi pentru Lydia de a căpăta niţel bun-simţ; şi cu riscul de a deveni nesuferită dacă s-ar fi ştiut ce face, nu se putut abţine să nu-l sfătuiască pe tatăl ei în secret, să n-o lase pe Lydia să plece. I-a arătat toată lipsa de cuviinţă din purtarea Lydiei în general, puţinul profit pe care l-ar putea trage din prietenia cu o femeie ca doamna Forster şi probabilitatea de a fi şi mai imprudenţă, într-o astfel de companie, la Brighton, unde ispitele erau desigur şi mai mari decât acasă. El o ascultă cu atenţie şi apoi îi spuse:

— Lydia nu se poate simţi bine până ce nu se face de râs în mod public, şi nu ne-am putea niciodată aştepta s-o facă cu o cheltuială şi cu neplăceri mai mici pentru familia ei ca

în împrejurimile de față.

— Dacă ți-ai da seama, răspunse Elizabeth, de dezavantajele foarte mari, pentru noi toți, care s-ar isca în cazul când purtarea nesăbuită şi imprudenta a Lydiei ar deveni cunoscută în mod public — nu, cele care s-au şi iscat — sunt sigură ca ai judeca lucrul acesta în alt fel,

— "S-au şi iscat", repetă domnul Bennet. Ce spui? A pus pe goană, speriindu-i, pe vreunii dintre admiratorii voştri? Sărmana, micuța Lizzy! Nu te lasa dărâmată. Astfel de tineri delicați care nu suportă să aibă de-a face cu nițică zăpăceala nu merită nici un regret. Hai, arată-mi lista acestor indivizi jalnici care au fost ținuți la distanță de nebuniile Lydiei.

— Te înşeli; nu am avut de îndurat asemenea ofense. Nu mă plâng acum de un rău în mod special, ci în mod general. Bunul nostru nume, onorabilitatea noastră în lume suferă, desigur, din cauza uşurinței fără stavilă, a arogantei şi a disprețului pentru orice fel de stăpânire de sine care caracterizează firea Lydiei. Scuză-mă, dar trebuie să vorbesc deschis. Dacă dumneata, scumpul meu tată, nu-ți vei da osteneala să-i înfrânezi exuberantă şi să o înveți ca ceea ce urmăreşte în prezent nu sunt lucrurile cu care-şi va umple viața, curând nu se va mai putea face nimic cu ea. La şaisprezece ani va avea caracterul format, iar ea va fi în mod definitiv tipul de flirt care se face de râs — atât pe sine cât şi întreaga ei familie. Şi, pe deasupra, un flirt în sensul cel mai prost al cuvântului; fără vreun farmec, în afară de tinerețe şi de o înfățişare acceptabilă; şi, datorită ignoranței şi vidului din mintea ei, total incapabilă să se apere cât de puțin de disprețul general pe care-l va provoca pofta ei turbată de a fi admirată. Acelaşi pericol o paşte şi pe Kitty. Ea va păşi pe urmele Lydiei. Îngâmfată, ignoranta, leneşă, total incapabilă să se controleze. Oh! Tata dragă, îți închipui ca va fi posibil să nu fie criticate şi disprețuite oriunde vor fi cunoscute şi ca asupra surorilor lor nu se va răsfrânge adesea ruşinea aceasta?

Domnul Bennet văzu că-şi pune toată inima în această chestiune; şi, luându-i afectuos mina, îi spuse:

— Nu te necăji, dragă tații. Oricine va va cunoaşte, pe tine şi pe Jane, va va respecta şi prețui; şi nu veți apărea dezavantajate din cauză ca aveți două — sau aş putea spune trei — surori foarte nesăbuite. Nu vom avea pace la Longbourn dacă Lydia nu se duce la Brighton. Să se ducă deci. Colonelul Forster este un om cu bun simț şi o s-o păzească să nu facă vreo prostie; şi este, din fericire, prea săracă pentru a tenta pe cineva. La Brighton va avea, chiar şi ca flirt de duzină, mai puțină căutare decât aici. Ofițerii vor găsi femei mai demne de atenția lor. Să sperăm deci ca şederea ei acolo o să-i dezvăluie propria-i neînsemnătate. În orice caz, nu poate deveni mult mai rea decât este acum, fără să ne îndreptățească s-o punem sub cheie, pentru tot restul vieții.

Elizabeth trebui să se mulțumească cu acest răspuns; opinia ei însă rămase aceeaşi, şi plecă de la el dezamăgită şi întristată. Nu-i stătea în fire, totuşi, să dea amploare supărărilor, stăruind asupra lor. Era încredințată că-şi făcuse datoria şi n-avea obiceiul să se frământe pentru relele inevitabile sau să le amplifice, neliniştindu-se.

Dacă Lydia şi mama sa ar fi cunoscut tema conversației dintre ea şi domnul Bennet, volubilitatea lor reunită nu le-ar fi ajuns pentru a-şi exprima indignarea. În închipuirea Lydiei, o vizită la Brighton însemna fericirea pe pământ. Văzu cu ochiul creator al fanteziei străzile acelei vesele stațiuni balneare mişunând de ofițeri. Se văzu pe ea însăşi ca obiect al admirației a zeci şi zeci dintre ei, deocamdată încă necunoscuți. Văzu toate splendorile cantonamentului — corturile înălțate într-o superbă uniformitate de rânduri, ticsite de tineret, răsunând de veselie şi strălucind de stacojiul tunicilor; şi pentru a completa imaginea, se văzu şi pe ea sub un cort, flirtând plină de tandrețe cu cel puțin şase ofițeri deodată.

Ce-ar fi simțit oare dacă ar fi ştiut ca sora ei urmăreşte s-o lipsească de asemenea perspective şi realități? Numai mama ei, care ar fi simțit poate aproape acelaşi lucru, ar fi putut-o înțelege. Vizita Lydiei la Brighton era singura consolare în trista-i convingere ca soțul sau nu intenționa să meargă şi el vreodată acolo.

N-au aflat însă nimic din cele petrecute şi încântarea lor a continuat, prea puțin întreruptă, până în ziua când Lydia pleca.

Elizabeth trebuia să-l vadă acum pe domnul Wickham pentru ultima oară. Cum de când se întorsese acasă se aflase adesea în compania lui, nu mai avea aproape nici o emoție; emoțiile trecutei ei preferințe pentru el dispăruseră cu totul. Învățase chiar să întrevadă până şi în blândețea lui, care la început o încântase, o afectare şi o lipsă de fantezie obositoare şi dezgustătoare. Mai mult încă, în purtarea lui actuală față de dânsa găsea un izvor de neplăceri; căci tendința lui de a reînnoi atențiile care marcaseră începutul cunoştinței lor, după cele ce se întâmplaseră, nu putea decât s-o irite. Elizabeth pierdu orice interes pentru el când se văzu aleasa astfel drept ținta a unei galanterii atât de frivole şi banale şi,

respingindu-i-o mereu, nu se putea împiedica să nu simtă reprobare faţă de convingerea lui ca — oricât de îndelung şi indiferent din ce cauză o lipsise de atenţiile lui — vanitatea ei ar fi satisfăcută şi preferinţa ei dobândită, desigur, printr-o reînnoire a acestor atenţii.

În chiar ultima zi de şedere a regimentului la Meryton, el lua masa, împreună cu alţi ofiţeri, la Longbourn; Elizabeth se simţea atât de puţin dispusă să se despartă prietenos de dânsul încât, la o întrebare a lui despre felul cum îşi petrecuse timpul la Hunsford, îi pomeni de colonelul Fitzwilliam şi de domnul Darcy, care fuseseră trei săptămâni la Rosings, şi-l întreba dacă-l cunoştea pe cel dintâi.

Wickham păru surprins, nemulţumit, alarmat; dar, după ce se reculese o clipă, îi înapoie zâmbetul şi-i răspunse ca în trecut îl văzuse adesea; apoi menţiona ca era un adevărat gentleman şi o întrebă cum i-a plăcut. Răspunsul ei favorabil a fost dat cu multă căldură. Curând după aceasta Wickham adăugă indiferent:

— Cât timp spuneţi ca a stat la Rosings?

— Aproape trei săptămâni.

— Şi l-aţi văzut adesea?

— Da, aproape în fiecare zi.

— Felul sau de a fi este foarte deosebit de al vărului sau.

— Da, foarte deosebit; dar cred ca domnul Darcy câştiga atunci când îl cunoşti mai bine.

— Într-adevăr! Strigă Wickham cu o privire care lui Elizabeth nu-i scăpa. Şi, va rog, pot întreba... dar, stăpânindu-se, adăugă pe un ton mai vesel: Câştiga oare în ce priveşte manierele? A consimţit să adauge o oarecare politeţe felului sau obişnuit de a fi? Căci nu îndrăznesc să sper, continuă el pe un ton mai scăzut şi mai grav, ca a câştigat în lucrurile esenţiale.

— Oh! Nu! Spuse Elizabeth. În lucrurile esenţiale cred ca este întocmai aşa cum a fost întotdeauna.

În timp ce vorbea, Wickham avu aerul ca nu prea ştia dacă trebuie să se bucure de cuvintele ei sau să se îndoiască de sensul lor. Era pe chipul Elizabethei ceva care-l făcu să asculte cu o atenţie plină de teamă şi nelinişte în timp ce ea adăugă:

— Când am afirmat ca domnul Darcy câştiga atunci când îl cunoşti mai bine, n-am vrut să spun ca judecată sau purtarea să s-au schimbat în bine, ci ca atunci când îl cunoşti mai îndeaproape, îi înţelegi mai bine firea.

Pe chipul mai aprins al lui Wiekham şi în privirile lui neliniştite se vedea ca era alarmat; rămase câteva minute tăcut, apoi, scuturându-se de jenă ce-l cuprinsese, se întoarse iar către ea şi-i spuse pe, tonul cel mai blajin posibil:

— Dumneavoastră, care cunoaşteţi atât de bine sentimentele mele faţă de domnul Darcy, veţi înţelege imediat cât de sincer mă bucur ca este destul de înţelept pentru a simula cel puţin *aparentă* a ceea ce se cuvine. În acest sens, mândria lui poate fi de folos, dacă nu lui, multor altora, pentru ca îl împiedică, desigur, de a avea o purtare odioasă ca aceea de pe urma căreia am avut eu de suferit. Mă tem numai ca felul acela de prudenţă la care presupun ca aţi făcut aluzie este adoptat numai în timpul vizitelor la mătuşa lui, căci are un neţărmurit respect pentru părerea bună a acesteia despre el. Când eram împreună, teamă de ea, ştiu, îşi făcea întotdeauna efectul;.şi multe trebuie puse pe seama dorinţei lui de a realiza căsătoria cu domnişoara de Bourgh, căsătorie la care, sunt sigur, ţine mult.

La auzul acestor cuvinte, Elizabeth nu-şi putu stăpâni un surâs, dar îi răspunse numai printr-o uşoară înclinare a capului. Înţelese ca el dorea s-o atragă pe panta vechiului subiect al mâhnirilor lui şi nu avea deloc dispoziţie să i-o îngăduie. Restul serii a trecut cu o *aparenţă voioşie* din partea lui, dar fără vreo altă încercare de a se ocupa de Elizabeth; s-au despărţit, la urmă, cu o politeţe reciprocă şi, probabil, cu o dorinţă reciprocă de a nu se mai întâlni vreodată.

Când petrecerea s-a spart, Lydia s-a reîntors împreună cu doamna Forster la Meryton, de unde trebuiau să pornească a doua zi dimineaţă, devreme. Despărţirea ei de familie a fost mai curând zgomotoasă decât înduioşătoare. Numai Kitty varsă lacrimi; dar ea plânse de supărare şi invidie. Doamna Bennet făcu risipă de urări de fericire pentru fiica sa, impresionând prin îndemnurile pe care i le dădu să nu scape vreun prilej de a se distra cât mai mult posibil, şi existau toate motivele să se creadă ca acest sfat va fi urmat; şi, în fericirea zgomotoasă a Lydiei, care-şi lua rămas bun, urările de plecare, făcute pe un ton moderat de către surorile ei, fură rostite fără să fie auzite.

Capitolul XLII

Elizabeth nu şi-ar fi putut face o părerea prea favorabilă despre fericirea conjugală sau plăcerile casnice, dacă s-ar fi luat numai după cele ce vedea în familia ei. Tatăl sau, captivat de tinereţe şi de frumuseţe şi de aerul acela de bună dispoziţie pe care îl au tinereţea şi frumuseţea în general, se căsătorise cu o femeie a cărei minte slabă şi spirit necultivat au pus capăt, foarte curând după căsătorie, oricărei afecţiuni adevărate. Respectul, stimă şi încrederea pieriseră pentru totdeauna; şi tot ce crezuse el în privinţa fericirii casnice i-a fost răsturnat. Domnul Bennet însă nu era o fire care să caute mângâieri pentru dezamăgirea provocată de propria lui imprudenta într-una din plăcerile cu care se consolează atât de des cei nefericiţi din vina neseriozităţii sau a viciului lor. Îl încântau viaţa la ţară şi cărţile; şi din aceste plăceri izvorâseră bucuriile lui cele mai mari. Faţă de soţie, era prea puţin îndatorat, în afară de faptul ca ignoranţa şi zăpăceala ei îl amuzau. Acesta nu este genul de fericire pe care un bărbat ar dori, în general, să-l datoreze soţiei sale; dar acolo unde lipsesc alte posibilităţi de distracţie, adevăratul filozof va scoate un profit din ceea ce are la îndemână.

Elizabeth nu fusese totuşi niciodată oarbă faţă de comportamentul nepotrivit al tatălui ei, ca soţ. O duruse întotdeauna acest lucru; din respect însă pentru însuşirile lui şi recunoscătoare pentru modul lui afectuos de a o trata, încerca să uite ceea ce nu-i putea trece cu vederea şi să-şi gonească din minte acea continua încălcare a îndatoririlor şi bunei-cuviinţe conjugale care, expunindu-o pe soţia sa dispreţului propriilor ei copii, era atât de condamnabilă. Dar niciodată nu simţise mai tare decât acum dezavantajele pe care le aveau copiiii rezultaţi dintr-o căsătorie atât de nepotrivită şi nici nu fusese vreodată atât de perfect conştientă de relele ce izvorau dintr-o folosire atât de greşită a unor însuşiri care, bine utilizate, ar fi putut cel puţin asigura fiicelor sale respectabilitatea, chiar dacă nu puteau dezvolta inteligenţă soţiei lui.

Elizabeth se bucura de plecarea lui Wickham, dar mutarea regimentului îi dădu prea puţine motive de satisfacţie.

Petrecerile lor în afară erau mai puţin variate ca înainte; iar acasă avea o mamă şi o soră ale căror necontenite tânguieli pentru plictiseală din jurul lor aşterneau o reală melancolie asupra cercului lor familial; şi deşi cu timpul Kitty ar fi putut să-şi recapete bunul simţ natural, pentru ca aceia care-i tulburau mintea plecaseră, era mai mult decât probabil ca cealaltă soră, de la care te puteai aştepta la proştii şi mai mari, va exagera cu neseriozitatea şi îndrăznelile, aflându-se într-o situaţie de două ori periculoasă, fiind vorba de o staţiune balneară şi de un cantonament. Când considera toate acestea, Elizabeth constată — constatare ce mai fusese făcută şi altădată — ca un eveniment pe care-l dorea din toată inima nu-i aducea, când se realiza, toată bucuria sperată. Era deci nevoie să fixeze o dată drept început al unei adevărate fericiri; să-şi fixeze un alt obiectiv pentru dorinţele şi speranţele ei şi, bucurându-se din nou cu anticipaţie de fericirea ce-şi promitea, să se consoleze pentru prezent şi să se pregătească pentru o altă dezamăgire. Călătoria la Lacuri formă acum obiectul preocupărilor sale cele mai fericite şi era cea mai bună mângâiere pentru toate orele neplăcute pe care nemulţumirea mamei şi a lui Kitty le făceau de neînlăturat; şi dacă în planul sau ar fi putut s-o includă şi pe Jane, totul ar fi fost desăvârşit.

"Dar ce fericire, îşi spunea, ca am ce să-mi doresc! Dacă tot aranjamentul ar fi perfect, aş fi sigură ca voi avea o dezamăgire. Dar aşa, purtând cu mine un izvor nesfârşit de regrete din cauza absenţei surorii mele, pot spera în mod raţional ca nădejdile mele de bucurie să să împlinească. Un plan în care fiecare punct promite o încântare nu poate fi niciodată o reuşită; şi o dezamăgire totală poate fi parata numai apărându-te printr-o mica şi neînsemnată mâhnire".

Înainte de plecare Lydia promisese să scrie mamei şi lui Kitty foarte des şi foarte amănunţit; scrisorile ei însă se lăsau mult aşteptate şi erau totdeauna foarte scurte. Acelea adresate mamei conţineau prea puţin în afară doar de faptul ca se întorseseră de la bazar, unde fuseseră însoţite de cutare şi cutare ofiţer şi unde văzuseră podoabe atât de frumoase ca era înnebunită; ca avea o rochie sau o umbreluţă nouă, pe care ar fi descris-o mai amănunţit, dar trebuia să plece în mare grabă, căci o chema doamna Forster pentru ca se duceau la un cantonament; iar din corespondenta cu sora să se putea afla şi mai puţin deoarece, deşi scrisorile către Kitty erau ceva mai lungi, erau mult prea pline de cuvinte subliniate pentru a putea fi văzute şi de alţi ochi.

După două sau trei săptămâni de la plecarea Lydiei, sănătatea, bună dispoziţie şi veselia începură iarăşi să-şi facă apariţia la Longbourn. Totul avea o înfăţişare mai fericită. Familiile care plecaseră la oraş pentru iarnă se întorseseră şi apărură toaletele şi distracţiile de vară. Doamna Bennet îşi recapăta obişnuită să seninătate certăreaţă; iar pe la mijlocul lui iunie Kitty îşi revenise într-atât, încât era în stare să intre în Meryton fără lacrimi — eveniment promiţător, care o făcu pe Elizabeth să spere ca până la Crăciunul viitor, va fi

destul de cuminte ca să nu mai pomenească de ofiţeri mai des decât o dată pe zi, afară doar dacă, în urma vreunei dispoziţii crude şi răuvoitoare a ministerului de război, nu s-ar încartirui un regiment la Meryton.

Data fixată pentru începutul călătoriei lor spre nord se apropia repede; nu mai erau decât două săptămâni, când sosi o scrisoare de la doamna Gardiner, care îi amina începutul şi îi scurtă durată. Domnul Gardiner nu putea pleca, fiind împiedicat de treburi, decât peste două săptămâni, în iulie, şi în mai puţin de-o lună trebuia să fie înapoi la Londra; şi cum aveau la dispoziţie puţin timp ca să ajungă atât de departe şi să vadă atât cât îşi propuseseră, pe îndelete şi comod cum speraseră, erau acum obligaţi să renunţe la Lacuri şi să facă un voiaj mai mic; după ultimele planuri, urmau să meargă către nord, nu mai departe de Derbyshire. În ţinutul acela erau destule de văzut ca să le umple cea mai mare parte din cele trei săptămâni; iar pentru doamna Gardiner, locul prezenta o atracţie deosebit de puternică. Oraşul în care locuise mai demult câţiva ani şi unde urmau să petreacă vreo câteva zile era probabil pentru curiozitatea ei tot atât de atrăgător ca şi faimoasele splendori de la Matlock Chatsworth, Dovedale sau Peak.

Elizabeth era extrem de dezamăgită; visase tot timpul să vadă Lacurile şi încă mai credea ca ar fi fost destul timp pentru acest lucru. Era însă de datoria ei să fie mulţumită şi avea o fire optimistă; aşa ca totul fu, curând, iarăşi bine.

Multe gânduri se legau de Derbyshire. Îi era imposibil să audă acest, cuvânt fără să se gândească la Pemberley şi la proprietarul acelui loc. "Dar e sigur, îşi spuse, ca pot să intru în comitatul în care locuieşte el şi să fur de acolo câteva spaturi fără să mă observe şi fără să fiu pedepsită pentru asta".

Timpul de aşteptare era acum dublu. Trebuiau să treacă patru săptămâni până la sosirea unchiului şi mătuşii sale. Dar au trecut; şi domnul şi doamna Gardiner, cu cei patru copii ai lor, apărură în cele din urmă la Longbourn. Copiii, două fetiţe de şase şi opt ani şi doi băieţi mai mici, urmau să rămână în grijă specială a verişoarei lor Jane, favorita tuturor, care cu un bun-simţ nedezminţit şi cu blândeţea firii sale era perfect indicată să se ocupe de ei în tot felul — învăţându-i, jucându-se cu ei şi iubindu-i.

Domnul şi doamna Gadiner rămaseră la Longbourn numai o noapte şi a doua zi de dimineaţă porniră împreună cu Elizabeth în căutare de noutăţi şi de amuzament. O bucurie era sigură, aceea ca tovarăşii de drum se potriveau; erau dotaţi cu sănătate şi calm pentru a face faţă inconvenientelor, cu veselie pentru a le spori orice plăcere şi cu dragoste şi inteligenţa care puteau să o înlocuiască, dacă din afară s-ar; fi ivit dezamăgiri.

Tema acestei lucrări nu este descrierea ţinutului Derbyshire şi nici a altuia din locurile remarcabile prin care trecea drumul lor; Oxford, Blenheim, Warwick, Kenilworth, Birmingham etc, sunt de ajuns de cunoscute. Tot ce ne preocupă în prezent este o mica porţiune din Derbyshire. După ce vizitară locurile cele mai frumoase ale ţinutului, îşi îndreptară paşii către orăşelul Lambton, unde locuise odinioară doamna Gardiner şi unde, auzise de mult, se mai, aflau încă nişte cunoştinţe de-ale ei; şi Elizabeth înţelese de la mătuşa sa ca Pemberley era situat la mai puţin de cinci mile de Lambton. Nu se afla Chiar în drumul lor, dar nici la o distanţă mai mare de o milă, două. Cu o seară înainte, pe când discutau ruta, doamna Gardiner îşi exprimase dorinţa de a revedea acel loc. Domnul Gardiner se declarase de acord şi s-au adresat *Eliz*abeth-ei pentru a-i cere şi ei consimtamitul.

— Iubita mea, nu ţi-ar plăcea să vezi un loc despre care ai auzit atâta? O întrebă mătuşa, un loc care, în plus, îţi va aminti de atâţia dintre cunoscuţii dumitale. Ştii ca Wickham şi-a petrecut acolo toată tinereţea.

Elizabeth era disperată. Simţea ca nu avea ce căuta la Pemberley şi se văzu silită să pretindă ca nu ţinea să-l vadă. Trebuia să le spună ca era sătulă de locuinţe arătoase: după ce trecuse prin atâtea nu mai găsea nici o plăcere în covoare fine şi draperii de satin.

Doamna Gardiner îi spuse ca era o prostuţă.

— Dacă ar fi vorba numai de o casă bogat mobilată, spuse ea, nu m-ar interesa nici pe mine; dar parcul e încântător. Şi au acolo păduri dintre cele mai frumoase din ţinut.

Elizabeth nu mai spuse nimic; dar nu putea fi de acord, îi trecu prin minte posibilitatea de a-l întâlni pe domnul Darcy în timpul vizitei lor. Ar fi îngrozitor! Numai acest gând o făcu să roşească; şi-şi spuse ca era mai bine să-i vorbească deschis mătuşii sale decât să-şi ia un asemenea risc. Erau însă obiecţii serioase împotriva acestui lucru; şi în cele din urmă hotărî ca aceasta să fie ultima soluţie la care să recurgă, în caz ca investigaţiile sale cu privire la absenţa familiei de la Pemberley vor căpăta un răspuns nefavorabil.

Prin urmare, când se retrase pentru noapte, întrebă camerista dacă Pemberley era un loc încântător, care era numele proprietarului şi, cu destulă îngrijorare, dacă familia se afla

acolo pentru vara. La ultima întrebare primi un răspuns negativ, cât se poate de binevenit; panica fiind astfel înlăturată, se lăsă în voia marii curiozităţi de a vedea şi ea casă; iar în dimineaţa următoare, când se discuta din nou acest subiect şi i se ceru din nou părerea, putu răspunde prompt şi cu un potrivit aer de indiferentă ca nu avea într-adevăr nimic împotriva acestui plan.

Urmau deci să plece la Pemberley.

Capitolul XLIII

În timp ce înaintau pe şosea, Elizabeth, oarecum tulburată, cauta să zărească apărând pădurea de la Pemberley; şi când, în sfârşit, intrară pe lângă casa portarului se simţi extrem de agitată.

Parcul era foarte mare şi se întindea pe un teren extrem de variat. Intrară printr-unul dintre locurile cele mai joase şi minară un timp printr-o frumoasă pădure ce se întindea pe o mare suprafaţă.

Mintea Elizabethei era prea preocupată pentru a face conversaţie, dar văzu şi admiră fiecare locşor şi fiecare privelişte mai deosebită. Urcară treptat o jumătate de milă şi se aflară în vârful unei coline unde pădurea încetă şi ochiul era prins imediat de Pemberley House, aşezată da cealaltă parte a unei văi, pe unde şerpuia un drum oarecum abrupt. Era o clădire de piatră mare şi frumoasă, bine aşezată pe o ridicătură a terenului, proiectându-se pe crestele unor dealuri împădurite; iar în faţă, o apă curgătoare destul de mare se umfla, devenind şi mai abundenţă, dar fără nimic artificial în aspectul ei. Malurile nu erau nici îndreptate, nici ornamentate. Elizabeth rămase încântată. Nu mai văzuse niciodată un loc pentru care natura să fi făcut mai mult, sau unde frumuseţea naturii să fi fost atât de puţin modificată de gustul nepriceput al cuiva. Erau toţi plini de admiraţie; şi în clipa aceea Elizabeth simţi ca a fi stăpână la Pemberley însemna ceva.

Coborâră dealul, traversară podul şi traseră la scară; şi pe când cerceta mai de aproape casă, îi reveniră toate temerile ca nu cumva să-l întâlnească pe proprietar. Îi era groază să nu se fi înşelat camerista. La cererea lor de a vizita locuinţa, au fost conduşi în hol; iar Elizabeth avu răgaz, în timp ce o aşteptau pe menajeră casei, să se minuneze ca se afla acolo unde se afla.

Menajera apăru — o femeie în vârstă, respectabilă, mult mai puţin arătoasă, dar mult mai amabilă decât îşi închipuise ca va fi. O urmară în sala de mese. Era o încăpere mare, proporţionată ca dimensiuni şi frumos mobilată. După ce Elizabeth se uită puţin în jur, se duse la o fereastră, ca să se bucure de privelişte. Dealul, încununat de pădurea pe unde coborâseră, părând de la distanţă mai abrupt, era splendid. Fiecare bucăţică de teren era armonioasă; privi cu încântare întreaga panoramă — râul, copacii împrăştiaţi pe maluri şi, cât putea cuprinde cu ochii, serpuitul văii. În timp ce străbăteau celelalte încăperi, toate acestea apăreau din unghiuri diferite; dar de la fiecare fereastră se puteau vedea adevărate minuni. Camerele erau înalte şi frumoase, cu mobile pe măsură averii stăpânului; şi Elizabeth remarcă, plină de admiraţie pentru gustul lui, ca nu erau nici bătătoare la ochi, nici inutil de preţioase; mai puţin impresionante şi mai autentic elegante decât cele de la Rosings.

" Şi aş fi putut fi stăpână acestui loc, se gândi. Aş fi putut fi acum familiarizată cu aceste încăperi. În loc să le privesc ca o străină, m-aş fi putut bucura de ele ca de bunul meu şi aş fi putut primi aici, ca oaspeţi, pe unchiul şi pe mătuşa mea. Dar nu, se reculese ea repede, asta nu s-ar fi putut întâmpla; unchiul şi mătuşa n-ar mai fi existat pentru mine; nu mi s-ar fi îngăduit să-i invit".

Acesta a fost un gând binevenit; a salvat-o de ceva ce semăna a regret.

Dorea s-o întrebe pe menajeră dacă stăpânul era cu-adevărat absent, dar nu avu curajul. În cele din urmă, întrebarea o puse unchiul ei, iar ea se îndepărta speriată, în timp ce doamna Reynolds răspundea ca aşa era, adăugând: "Dar îl aşteptam să vină mâine, cu un grup mare de prieteni". Ce bucuroasă era Elizabeth ca vizita lor nu fusese amânată cu o zi!

Mătuşa ei o chemă pentru a-i arăta un tablou. Se apropie şi văzu portretul domnului Wickham, atârnat deasupra căminului, printre alte câteva miniaturi. Mătuşa o întrebă zâmbind dacă îi plăcea. Menajera se apropie şi le spuse ca era portretul unui tânăr domn, fiul intendentului defunctului ei stăpân, care-l crescuse pe propria lui cheltuiala. "A intrat acum în armată, adăugă menajeră, dar mă tem ca a luat apucături rele".

Doamna Gardiner îşi privi nepoata cu un surâs pe care Elizabeth nu i-l putu înapoia.

— Şi acesta, spuse doamna Reynolds, arătând spre o altă miniatură, este stăpânul meu; şi seamănă foarte bine. A fost pictat în acelaşi timp cu celălalt — acum aproape opt ani.

— Am auzit multe despre înfăţişarea distinsă a stăpânului dumitale, spuse doamna Gardiner, privind portretul; are un chip frumos. Dar, Lizzy, dumneata ne poţi spune dacă seamănă sau nu.

Respectul doamnei Reynolds faţă de Elizabeth păru să crească aflând că-l cunoştea pe stăpânul ei.

— Tânăra domnişoară îl cunoaşte pe domnul Darcy?

Elizabeth se îmbujoră şi răspunse:

— Puţin.

— Şi nu credeţi, ma'am, ca este un gentilom foarte chipeş?

— Da, foarte chipeş.

— *Eu,* una, sunt sigură ca nu cunosc un altul aşa de chipeş; dar în galeria de sus o să vedeţi un alt portret al lui, mai mare şi mai bun decât acesta. Camera asta era camera preferată a defunctului meu stăpân şi miniaturile au rămas chiar în locul unde se aflau şi atunci. Ţinea mult la ele.

Elizabeth înţelese acum de ce printre ele era şi portretul domnului Wickham.

Doamna Reynolds le atrase apoi atenţia asupra unui portret al domnişoarei Darcy, desenat pe când avea numai opt ani.

— Şi domnişoara Darcy este tot atât de frumoasă ca şi fratele ei?! Întrebă domnul Gardiner.

— Oh! Da! Cea mai frumoasă tânără domnişoară ce s-a văzut vreodată; şi atât de desăvârşită! Cântă la pian şi din gură, cât e ziua de lungă. În camera de alături este un pian nou care de abia a fost adus pentru dânsa — un dar din partea stăpânului meu; va veni şi dânsa mâine, aici.

Domnul Gardiner, care avea un fel de a fi degajat şi plăcut, îi încurajă comunicativitatea, punându-i întrebări şi făcând tot felul de remarci. Doamnei Reynolds, fie din mândrie, fie din dragoste, îi făcea mare plăcere să vorbească despre stăpânul ei şi despre sora acestuia.

— Stăpânul dumitale stă mult la Pemberley în timpul anului?

— Nu atât cât aş dori eu, domnule; dar cred ca pot să va spun ca petrece aici jumătate din timpul sau, iar domnişoara Darcy vine întotdeauna pentru lunile de vară.

"În afară de cazul ca se duce la Ramsgate", îşi spuse Elizabeth.

— Dacă stăpânul dumitale s-ar căsători l-aţi avea mai multă vreme aici.

— Da, domnule, dar nu ştiu când se va întâmpla asta. Nu ştiu cine ar fi destul de bună pentru dânsul.

Domnul şi doamna Gardiner zâmbiră. Elizabeth nu se putu stăpâni să nu spună:

— Faptul ca dumneata gândeşti astfel este spre cinstea lui, sunt sigură.

— Nu spun decât adevărul adevărat, şi acelaşi lucru l-ar spune oricine îl cunoaşte, replică cealaltă. Elizabeth se gândi ca asta însemna mult; şi o ascultă cu o uimire crescândă, în timp ce adăuga: în toată viaţa mea nu am auzit de la dânsul un singur cuvânt rău, şi-l ştiu de când era de patru ani.

Laudă aceasta i se păru a fi cea mai extraordinară dintre toate şi cea mai contrară părerilor ei.

Fusese ferm încredinţată ca domnul Darcy nu era blând din fire. Ascultă cu cea mai mare atenţie; tânjea să afle şi mai multe şi fu recunoscătoare unchiului care spuse:

— Există foarte puţini oameni despre care se poate spune atât de mult. Aveţi noroc cu un astfel de stăpân.

— Da, domnule, ştiu ca am. Dacă ar fi să străbat lumea în lung şi-n lat, n-aş putea da de un altul mai bun. Am băgat mereu de seamă ca aceia care au o fire bună de mici o au şi când se fac mari; şi dânsul a fost întotdeauna copilul cel mai blând şi cel mai generos din lume.

Elizabeth o privi uluită. "E cu putință să fie vorba de domnul Darcy?" se întrebă ea.

— Tatăl sau era un om admirabil, spuse doamna Gardiner.

— Da, ma'am, aşa era cu adevărat; dar fiul îi seamănă în totul — e tot atât de bun cu cei săraci!

Elizabeth ascultă, se minuna, se îndoia şi dorea cu nerăbdare să afle cât mai multe. Pentru ea, doamna Reynolds nu prezenta nici un alt interes. În zadar vorbea despre conținutul tablourilor, despre dimensiunile camerelor şi despre prețul mobilelor. Domnul Gardiner, extrem de amuzat de acest gen de prejudecăți familiale, pe seama cărora punea el laudele exagerate aduse stăpânului ei, deschise din nou acelaşi subiect; şi ea stărui cu energie asupra numeroaselor lui merite, în timp ce urcau împreună scara impunătoare.

— Este cel mai perfect moşier şi cel mai perfect stăpân care a existat vreodată; nu ca tinerii sălbatici din zilele noastre, care nu se gândesc la nimic decât la ei. Nu e unul din arendaşii sau servitorii săi care să nu-l vorbească de bine. Unele persoane *zic* ca e mândru; dar e sigur ca eu n-am văzut niciodată aşa ceva la dânsul. Îmi închipui ca se spune aşa din cauză ca lui nu-i turuie gura într-una, ca altor tineri.

"În ce lumină favorabilă îl arăta tot ce spune ea", gândi Elizabeth.

— Această splendidă dâre de seamă asupra lui, şopti mătuşa în timp ce mergeau mai departe, nu se prea potriveşte cu purtarea față de bietul nostru prieten.

— Poate ca ne-am înşelat.

— Nu prea pare probabil; sursa noastră de informații era prea bună.

Când au ajuns sus, în spațiosul vestibul, au fost conduşi într-un agreabil salonaş, mobilat de curând, mai elegant şi mai vesel decât cele de jos, şi-au fost informați ca fusese tocmai aranjat pentru a-i face plăcere domnişoarei Darcy, care îndrăgise această încăpere când venise ultima oară la Pemberley.

— E desigur un frate bun, spuse Elizabeth, îndreptându-se către una dintre ferestre.

Doamna Reynold se gândea cu plăcere la încântarea domnişoarei Darcy când va intra în camera aceea.

— Şi aşa este dânsul totdeauna, adăugă ea. Orice îi poate face plăcere surorii sale, e sigur ca va fi îndeplinit, cât ai bate din palme. Nu există ceva să nu facă pentru ea.

Nu mai rămăsese de vizitat decât galeria de tablouri şi două sau trei dormitoare principale. În cea dintâi se aflau multe picturi bune, dar Elizabeth nu se pricepea deloc la pictură: în schimb s-ar fi întors bucuroasă să revadă câteva desene în creion ale domnişoarei Darcy, expuse jos, mai interesante în general şi de asemenea mai uşor de înțeles.

În galerie se aflau multe portrete de familie, dar nu prezentau atâta interes, încât să capteze atenția unui străin.

Elizabeth trecu mai departe în căutarea singurului chip ale cărui trăsături îi erau cunoscute. În cele din urmă se opri în fața lui; şi constată izbitoarea asemănare a portretului cu domnul Darcy, având chipul luminat de un anumit zâmbet care îi amintea de zâmbetul cu care o privea pe ea, câteodată. Rămase câteva minute în fața portretului, în gravă contemplare, şi tot la el se mai întoarse o dată, înainte de a părăsi galeria. Doamna Reynolds îi informă ca tabloul fusese pictat pe când tatăl domnului Darcy era încă în viața.

În clipa aceea în inima Elizabethei îşi făcu desigur loc un sentiment mult mai cald pentru originalul portretului decât simțise ea vreodată, chiar în cele mai bune momente ale cunoştinței lor. Laudele cu care-l copleşise doamna Reynolds nu erau o bagatelă. Ce prețuire este mai valoroasă decât cea a unui servitor inteligent? Se gândi la fericirea atâtor oameni care se aflau în grija lui, ca frate, moşier, stăpân; câtă bucurie şi câtă durere îi stătea în puteri să împartă; cât bine sau cât rău putea face el! Fiecare gând pe care-l exprimase menajera fusese o prețuire a caracterului sau; şi cum stătea acum în fata pânzei care-l reprezenta cu ochii asupra ei, privind-o parcă, se gândi la afecțiunea ce i-o purta, cu un sentiment de recunoştință mai adânc decât stârnise aceasta vreodată în trecut — îşi aminti de căldură iubirii lui şi avu îngăduința pentru modul în care fusese exprimată.

După ce au văzut tot ce era deschis pentru vizitatori, au coborât, şi-au luat rămas bun de la menajeră şi au fost lăsați în grijă grădinarului care-i aştepta la uşa de la intrare.

Pe când străbăteau pajiştea, în drum spre râu, Elizabeth se întoarse să mai vadă casă încă o dată; unchiul şi mătuşa se opriră de asemeni şi, în timp ce primul făcea presupuneri asupra datei când fusese construită, proprietarul însuşi se ivi deodată pe drumul care ducea în spatele casei, înspre grajduri.

Se aflau la douăzeci de iarzi unul de altul şi apariția lui fusese atât de bruscă, încât era imposibil să-l evite. Ochii lor se întâlniră imediat şi obrajii amândurora se îmbujorară.

Darcy rămase cu ochii ațintiți asupra ei şi timp de o clipă păru împietrit de uimire, dar, revenindu-şi repede, înainta înspre grupul lor şi se adresă Elizabethei, dacă nu foarte calm,

cel puțin foarte politicos.

Ea se întoarse instinctiv pentru a pleca; dar la apropierea lui se opri şi îi primi salutul cu o stânjeneală imposibil de învins. Dacă pentru ceilalți doi apariția lui sau asemănarea cu tabloul pe care tocmai îl văzuseră n-ar fi fost de ajuns pentru a-i convinge ca se aflau în fața domnului Darcy, ar fi putut-o înțelege imediat, după expresie de surpriză a grădinarului, la vederea stăpânului sau. Se ținură nițel deoparte în timp ce dânsul vorbea cu nepoata lor care, uimită şi încurcată, aproape ca nu îndrăznea să-şi ridice privirile spre chipul lui şi nu ştia nici ce să răspundă amabilelor întrebări despre sănătatea familiei ei. Uluită de schimbarea intervenită în comportarea lui, de când se despărțiseră, fiecare frază pe care o rostea îi marea şi mai mult stânjeneală; şi fiecare gând ce-i trecea prin minte în legătură cu faptul nepotrivit de a fi fost găsită acolo, făcu ca cele câteva minute în care rămaseră împreună să fie cele mai neplăcute din viața ei. Nici el nu părea să se simtă mai bine; când vorbea, glasul nu avea nimic din calmul lui obsnuit şi a întrebat-o atât de des şi pe un ton atât de grăbit de când se afla în Derbyshire şi de când plecase de la Longbourn, încât era evident ca mintea lui era într-alta parte.

În cele din urmă, păru ca nu-i mai vine nici o idee; şi, după ce stătu câteva minute fără să scoată un cuvânt, se adună deodată şi-şi luă bun rămas.

Domnul şi doamna Gardiner se apropiară atunci de Elizabeth şi îşi exprimară admirația pentru înfățişarea lui; dar ea nu auzi nici un singur cuvânt şi, absorbită de propriile ei simțăminte, îi urmă tăcută. Era copleşită de ruşine şi mâhnire. Venirea ei acolo era lucrul cel mai nefericit, cel mai necugetat din lume. Ce ciudat trebuie să-i fi părut lui! Şi ce urât ar putea interpreta totul unora atât de înfumurat! Ar putea să aibă impresia ca ea îi ieşise din nou, intenționat, în cale. Oh! De ce venise? Sau de ce a venit el cu o zi mai devreme decât era aşteptat? Dacă ei s-ar fi grăbit numai cu zece minute, nu s-ar fi întâlnit; pentru ca el sosise în clipa aceea, că-n clipa aceea coborâse de pe cal sau din trăsură. Ea continua să roşească din cauza acestei nefericite întâlniri. Şi purtarea lui atât de izbitor schimbată — ce putea să însemne? Era uimitor chiar şi faptul ca îi vorbise; dar să vorbească atât de amabil, să întrebe de familia ei? Nu-l văzuse niciodată purtându-se atât de puțin distant, niciodată nu vorbise cu gentilețea pe care o avusese cu prilejul acestei neaşteptate întâlniri. Ce contrast față de ultima lor întrevedere, la Rosings Park, când îi înmânase scrisoarea! Nu ştia ce să mai creadă, sau cum să-şi explice totul.

Mergeau acum pe o frumoasă cărare de-a lungul apei; fiecare pas le scotea înainte o şi mai impozantă înclinare a terenului, o şi mai frumoasă privelişte a pădurii de care se apropiau, dar trecu un timp până ce Elizabeth fu în stare să-şi dea seama de toate acestea şi, deşi răspundea mecanic chemărilor repetate ale unchiului şi mătuşii sale şi părea că-şi îndreaptă ochii către lucrurile pe care ei i le arătau, nu văzu nimic din peisaj. Toate gândurile i se concentrau pe locşorul acela din Pemberley House, oricare ar fi fost el, unde se afla în clipa aceea domnul Darcy. Tânjea să ştie ce se petrecea, în momentul acela, în mintea lui; ce credea despre dânsa; şi dacă, în pofida a tot ce se întâmplase, îi mai era încă dragă. Poate ca fusese amabil numai pentru ca se simțea liniştit; totuşi, în glasul lui sunase ceva ce nu semăna a linişte. N-ar fi putut spune dacă dânsul se bucurase sau se întristase văzând-o; dar e sigur ca nu o văzuse fără oarecare emoție.

Până la urma remarcile tovarăşilor de drum, în legătură cu lipsa ei de atenție, o treziră făcând-o să înțeleagă trebuie să se comporte firesc.

Intrară în pădure şi, luându-şi pentru un timp rămas bun de la râu, urcară nişte coline mai înalte, pe unde, în punctele în care deschiderile dintre copaci lăsau ochiul să pribegească, apăreau încântătoare vederi asupra văii şi dealurilor din față, cu lungul sir de păduri răspândite pe multe dintre ele şi, din când în când, porțiuni din râu. Domnul Gardiner îşi exprimă dorința de-a face înconjurul întregului parc, dar în acelaşi timp se temea ca lucrul acesta ar putea să depăşească o plimbare obişnuită. Li se spuse, cu un surâs triumfător, ca înconjurul parcului reprezenta zece mile. Răspunsul acesta a fost hota-ritor şi urmară circuitul obişnuit care-i aduse din nou, după un timp, pe o pantă, printre copaci pletoşi, lângă marginea apei, la unul dintre punctele ei cele mai înguste. Trecură de partea cealaltă pe un podeț care se potrivea cu întregul peisaj. Era locşorul cel mai puțin împodobit dintre toate cele pe care le vizitaseră; şi valea, strângându-se într-o vâlcea, lasa loc numai pentru râu şi pentru o cărare îngustă, printre copacii sălbatici din păduricea care mărginea apă. Elizabeth ar fi dorit să-i exploreze cotiturile; dar după ce trecură puntea şi văzură la ce distanța se aflau de casă, doamna Gardiner, care nu mergea uşor pe jos, n-a mai putut continua plimbarea şi vru să ajungă la trăsură, cât mai repede cu putință. Nepoata ei, prin urmare, a fost obligată să se supună şi se îndreptară pe drumul cel mai scurt către casa de partea cealaltă a râului; înaintau însă încet căci domnul Gardiner, care adoră pescuitul, deşi

îşi putea permite rareori această bucurie, era atât de atent să vadă vreun păstrăv ivindu-se în apă şi atât de prins de discuția despre lucruri de acest fel cu însoțitorul lor, încât înainta foarte încet. În timp ce mergeau astfel, fără grabă, au fost din nou surprinşi — şi mirarea Elizabethei a fost aproape tot atât de mare ca întâia dată — văzându-l, nu prea departe, pe domnul Darcy care se apropia de ei. Cărarea fiind aici mai descoperită decât de partea cealaltă, putură să-l zărească înainte de a se întâlni. Elizabeth, deşi uimită, era cel puțin mai pregătită decât înainte să stea de vorbă, şi se hotărî să vorbească şi să pară liniştită, dacă el avea cu adevărat de gând să-i in-tilneasca. Timp de câteva minute a fost totuşi sigură ca el va apucă pe vreo altă cărare. Această impresie dura atia timp cât o cotitură a potecii îl ascunse privirii lor. Când depăşiră curbă, Darcy se afla în fața lor. Dintr-o privire, Elizabeth observă ca nu pierduse nimic din noua lui politețe; şi pentru a-i răspunde cu aceeaşi politețe începu imediat să admire frumusețea locului; dar nici nu spusese bine cuvintele "încântător" şi "fermecător" ca îi trecură prin minte unele amintiri nefericite şi îşi spuse ca laudele aduse domeniului Pemberley puteau fi greşit interpretate. Se schimbă la față şi nu mai zise nimic.

Doamna Gardiner rămăsese puțin în urmă; când Elizabeth tăcu, el o întrebă dacă-i va face cinstea de a-l prezenta prietenilor săi. Aceasta era o dovadă de politețe pentru care ea nu era deloc pregătită; şi cu greu îşi putu opri un surâs la gândul ca dânsul dorea să facă cunoştinţă chiar cu unii dintre aceia împotriva cărora mândria lui se revoltase atât, atunci când o ceruse în căsătorie. "Ce uimit va fi, gândi Elizabeth, când va afla cine sunt! Îi ia drept persoane din lumea bună".

Prezentarea a fost totuşi făcută imediat; şi în timp ce-i spunea cum se înrudeau, ea îi aruncă o privire furişă pentru a vedea cum va primi acest lucru, aşteptându-se s-o ia la goană cât va putea mai repede din fața unor cunoştinţe atât de dezonorante. A fost, neîndoielnic, *surprins*. Dar a suportat totul cu fermitate; şi, departe de a pleca, se întoarse împreună cu ei şi începu o conversație cu domnu1 Gardiner. Elizabeth nu putea fi decât încântată; nu putea fi decât triumfătoare. Gândul ca Darcy constată acum ca ea avea şi unele rude pentru care nu trebuia să roşească era consolator. Ascultă atentă ce vorbeau şi se simți mândră de fiecare cuvânt, fiecare propoziţiune a unchiului ei, care scoteau în evidență inteligenta, gustul sau bună lui creştere.

Conversația se fixă în curând asupra pescuitului şi Elizabeth îl auzi pe domnul Darcy invitându-l cu cea mai mare amabilitate să vină acolo la pescuit ori de câte ori îi va face plăcere, cât timp se va afla în împrejurimi, oferindu-se în acelaşi timp să-i pună la dispoziție uneltele necesare şi să-i arate locurile din râu unde erau, de obicei, cele mai mari şanse. Doamna Gardiner, care mergea braț la braț cu Elizabeth, îi aruncă o privire plină de mirare. Elizabeth nu spuse nimic, dar era fericită; omagiul îi era adresat în totul. Mirarea ei totuşi era imensă şi-şi repetă mereu: "De ce este atât de schimbat? De unde poate proveni schimbarea? Nu se poate să fie din cauza *mea;* nu se poate ca purtarea lui să fi devenit atât de amabilă de dragul *meu.* Nu se poate ca mustrările mele de la Hunsford să fi adus o asemenea schimbare. Este cu neputinţă să mă mai iubească".

Merseră un timp astfel, cele două doamne înainte, cei doi domni în urmă, apoi coborâră malul râului pentru a vedea mai bine o plantă de apă mai neobişnuită; iar când să-şi reia locurile, se făcu o mica schimbare, din cauza doamnei Gardiner care, obosită de efortul de dimineața aceea, găsea brațul Elizabethei prea slab pentru a o susține şi-l prefera, în consecință, pe al soțului sau.

Domnul Darcy îi lua locul lângă nepoata ei şi merseră mai departe împreună. După o mica tăcere, tânăra fată a fost prima care a vorbit. Dorea ca dânsul să ştie ca înainte de a veni acolo primiseră asigurarea ca era absent şi, prin urmare, începu prin a spune ca sosirea lui fusese foarte neaşteptată, "căci menajera dumneavoastră, adăugă ea, ne-a informat ca în mod cert nu veți fi aici decât mâine; şi am înțeles într-adevăr, înainte de a pleca din Bakewell, ca nu erați aşteptat chiar atât de curând". Darcy recunoscu ca aşa era şi-i mai spuse ca venise cu câteva ore nai înainte decât grupul cu care călătorea, pentru ca avea treburi cu logofătul lui.

— Ceilalți vor sosi mâine, devreme, continuă el, şi printre dânşii sunt câteva persoane care au privilegiul să va cunoască: domnul Bingley şi surorile sale.

Elizabeth răspunse numai cu o uşoară înclinare. Gândurile îi fugiră înapoi la clipa când numele acestuia fusese rostit pentru ultima oară între ei; şi, judecând după cum îi arătă chipul, nici gândul *lui* nu era într-alta parte.

— Mai este printre dânşii o altă persoană, continua Darcy după o pauză, care doreşte, în mod special, să va cunoască. Îmi veți permite — sau va cer prea mult — să va prezint pe sora mea, în timpul şederii dumneavoastră la Lambton?

Surpriză unei astfel de cereri era într-adevăr mare; prea mare ca să-şi poată da seama

cum ajunsese ea la această favoare, îşi dădu imediat seama ca dorinţa, mai mare sau mai mica, pe care o avea domnişoara Darcy de a o cunoaşte era desigur opera fratelui ei şi — fără altă cercetare — era un lucru îmbucurător. Îi făcu plăcere să constate ca resentimentele nu-l făcuseră să gândească cu adevărat rău despre ea.

Merseră mai departe tăcuţi, ambii adânciţi în gânduri. Elizabeth nu se simţea în largul ei — acest lucru i-ar fi fost imposibil; era însă măgulită şi mulţumită. Dorinţa lui de a-i prezenta sora era un omagiu cu totul neaşteptat. Curând îi depăşiră pe ceilalţi; şi când ajunseră la trăsură, domnul şi doamna Gardiner rămăseseră aproape cu un sfert de milă înapoi.

Darcy o invită atunci să poftească în casă; dar ea îi răspunse ca nu era obosită şi au rămas unul lângă altul pe peluză. În astfel de clipe, s-ar fi putut spune multe şi tăcerea lor era stânjenitoare. Eiizabeth ar fi voit să spună ceva, dar fiece subiect părea a fi sub un embargo. În cele din urmă, ea îşi aminti de călătoria făcută şi vorbiră stăruitor despre Matlock şi Dovedale. Totuşi timpul şi mătuşa înaintau încet, iar răbdarea şi ideile ei aproape ca se epuizaseră, înainte ca *tete-à-tete-ul* lor să fi luat sfârşit.

Când domnul şi doamna Gardiner i-au ajuns, fură poftiţi cu toţii în casă pentru a lua ceva răcoritor, dar invitaţia a fost refuzată şi s-au despărţit cu cea mai desăvârşită politeţe de ambele părţi. Domnul Darcy ajuta doamnelor să se urce în trăsură şi când porniră Elizabeth îl văzu păşind încet spre casă.

Atunci începură să curgă remarcile unchiului şi mătuşii sale; fiecare dintre ei declară că-l găsise mai presus de toate aşteptările.

— Este perfect de binecrescut, politicos şi lipsit de pretenţii, spuse unchiul.

— *Este* ceva în el puţin cam ceremonios, desigur, răspunse mătuşa, dar se limitează doar la aerul lui şi nu-i stă rău. Spun acum ca menajera lui ca, deşi oamenii îl pot crede mândru, *eu* nu am observat să fie aşa.

— Niciodată n-am fost mai surprinsă decât acum văzând cum s-a purtat cu noi. A fost mai mult decât politicos, a fost de-a dreptul plin de atenţii; şi n-avea nici o nevoie să dea dovadă de asemenea atenţii. Cunoştinţă lui cu Elizabeth era foarte superficială.

— Desigur, Lizzy, interveni mătuşa, nu e tot atât de frumos ca Wickham, sau mai curând nu are ţinuta lui Wickham, căci trăsăturile lui sunt foarte armonioase. Dar cum de-ai ajuns să ne spui ca este atât de dezagreabil?

Elizabeth se scuză cum putu mai bine; spuse ca atunci când se întâlniseră în Kent îi plăcuse şi ei mai mult decât prima dată şi ca nu-l văzuse niciodată atât de drăguţ ca în dimineaţa aceea.

— S-ar putea să fie capricios cu amabilităţile, replică unchiul; oamenii importanţi sunt adesea astfel; nu consider deci sigură invitaţia la pescuit, căci mâine s-ar putea să-şi schimbe gândurile şi să-mi ceară să ies din parcul lui.

Elizabeth simţea ca dânsul se înşela total asupra caracterului domnului Darcy, dar nu zise nimic.

— Văzându-l, continuă doamna Gardiner, n-ai crede în ruptul capului ca s-ar putea purta cu cineva atât de crud cum s-a purtat cu bietul Wickham. Nu are o înfăţişare de om rău. Din contră, când vorbeşte, este ceva ce-ţi place la el, o expresie frumoasă a gurii. Şi are o demnitate care te face să nu te îndoieşti nici un moment ca are o inimă bună. Dar, într-adevăr, femeia aceea cumsecade care ne-a arătat casa a vorbit cu înflăcărare despre el! Abia de-mi puteam ţine râsul uneori. Presupun însă ca este un stăpân generos şi acest lucru, în ochii unui servitor, cuprinde toate virtuţile.

Elizabeth se simţi obligată să spună ceva pentru a-i justifica purtarea faţă de Wickham şi de aceea le dădu să înţeleagă, cât de discret putu, ca, după cele ce aflase de la rudele sale din Kent, faptele sale puteau fi interpretate foarte diferit; şi ca nu era deloc atât de vinovat şi nici Wickham atât de nevinovat cum se credea în Hertfordshire. Pentru a-şi întări spusele, le povesti detaliile tranzacţiilor pecuniare ce avuseseră loc între dânşii, fără însă a indica precis care era sursa informaţiilor, afirmând doar ca era cât se poate de serioasă.

Doamna Gardiner fu surprinsă şi ar fi dorit să afie mai mult; dar, cum se apropiau de locurile unor întâmplări plăcute din trecutul ei, toate celelalte gânduri ale sale fură alungate de farmecul amintirilor; era prea preocupată să-i arate soţului sau toate colţurile interesante din împrejurimi, pentru a se mai gândi la altceva. Deşi plimbarea din cursul dimineţii o obosise, nici nu prânziră bine ca o şi porniră iar la drum în căutarea vechilor cunoştinţe şi îşi petrecură seara bucuroşi de a-şi fi reluat nişte relaţii de atâţia ani întrerupte.

Întâmplările din ziua aceea fuseseră mult prea interesante pentru ca Elizabeth să mai poată da atenţie acestor prieteni noi, şi nu putu face altceva decât să se gândească şi iar să se gândească plină de uimire la amabilitatea domnului Darcy şi, mai presus de toate, la dorinţa lui de a i-o prezenta pe sora sa.

Capitolul XLIV

Elizabeth se aşteptase ca domnul Darcy să vină cu sora lui să-i facă o vizită a doua zi după sosirea domnişoarei Darcy la Pemberley şi, în consecinţă, se hotărâse să nu se îndepărteze de han, în tot cursul acelei dimineţi. Concluzia ei se dovedise însă greşită, căci musafirii se prezentară chiar în dimineaţa următoare sosirii lor în Lambton. Făcuseră o plimbare prin localitate împreună cu unii dintre noii lor prieteni şi tocmai se reîntorseseră la han pentru a se schimba ca să ia prânzul cu familia aceea, când fură atraşi la ferestre de zgomotul unei trăsuri şi văzură un domn şi o doamnă într-un docar venind în susul străzii. Elizabeth, recunoscând îndată livreaua, înţelese despre ce era vorba şi nu mica fu mirarea rudelor sale când le aduse la cunoştinţă onoarea care o aştepta. Unchiul şi mătuşa fură complet uluiţi; iar stânjeneala, comportarea ei, în timp ce le spunea aceasta, pusă alături de faptul în sine şi de multe altele din ziua precedentă, le deschise ochii. Nu băgaseră nimic de seamă mai înainte, dar acum înţeleseră ca nu există altă explicaţie pentru asemenea atenţii, venind de la un astfel de om, decât presupunerea ca nutrea un sentiment pentru nepoata lor. În timp ce erau preocupaţi de aceste gânduri noi, tulburarea Elizabeth-ei creştea cu fiece clipă. Era foarte uimită de propria-i nelinişte; printre alte motive de îngrijorare îi mai era şi teamă ca, din cauza înclinaţiei ce-o avea pentru ea, fratele să n-o fi prezentat prea favorabil; şi dorind mai mult decât oricând să placă, îi era fireşte frică să nu fi pierdut capacitatea de a plăcea.

Se retrase de la fereastră, îngrijorată să nu fie văzută, şi, în timp ce umblă de colo până colo prin cameră, încercând să se calmeze, remarcă pe chipurile unchiului şi mătuşii atâta uimire încât se tulbură şi mai mult.

Domnişoara Darcy şi fratele sau îşi făcură apariţia şi formidabila prezentare avu loc. Elizabeth văzu cu uimire ca noua sa cunoştinţă era cel puţin tot atât de stingherită cât şi ea. De când sosise în Lambton auzise ca domnişoara Darcy era nespus de mândră, dar câteva minute de observaţie o convinseră ca era numai nespus de sfioasă. Îi fu greu să-i smulgă mai mult decât răspunsuri monosilabice.

Domnişoara Darcy era înaltă şi mai voinica decât Elizabeth; şi deşi abia trecuse de şaisprezece ani, trupul i se rotunjise şi avea o înfăţişare plină de feminitate şi graţie. Era mai puţin frumoasă decât fratele sau, dar pe chip i se putea citi inteligenta şi bună dispoziţie şi felul sau de a fi era lipsit de pretenţii şi prietenos. Elizabeth, care se aşteptase să găsească în ea un observator tot atât de pătrunzător şi de nestânjenit cum fusese totdeauna domnul Darcy, se linişti mult întrevăzând simţăminte atât de diferite.

Curând după sosire, Darcy îi spuse ca va veni şi Bingley pentru a-i prezenta omagiile, iar de-abia avu timp să-şi exprime plăcerea şi să se pregătească pentru a primi un astfel de oaspete, ca se şi auzi pe scări pasul grăbit al domnului Bingley care, după o clipă, intra în cameră. Toată mânia Elizabethei împotriva lui pierise de mult dar, dacă ar mai fi simţit cât de cât aşa ceva, cu greu ar fi rezistat în fata cordialităţii sincere pe care o manifestă când o revăzu. O întrebă, într-un fel prietenos, deşi numai în general, despre familia ei, şi o privi şi vorbi cu aceeaşi voioasă naturaleţe din totdeauna.

Pentru domnul şi doamna Gardiner domnul Bingley nu era un personaj mai puţin interesant decât pentru ea însăşi. Doreau de mult să-l vadă. Tot grupul din faţa lor le stârnea într-adevăr un viu interes. Bănuielile pe care tocmai începuseră să le aibă în legătură cu domnul Darcy şi Elizabeth îi făcură să-şi îndrepte observaţiile şi asupra unuia şi a celuilalt cu o atenţie cercetătoare, dar totuşi rezervată; şi din aceste observaţii se convinseră curând şi deplin ca cel puţin unul dintre ei ştia ce înseamnă a iubi. În privinţa sentimentelor domnişoarei, aveau încă oarecari îndoieli; dar ca domnul era plin de cea mai vie admiraţie nu mai încăpea nici o îndoială.

Elizabeth avea şi ea multe de făcut. Dorea să cunoască, în mod cert, sentimentele fiecăruia dintre oaspeţi, dorea să le lămurească pe ale sale şi să se facă plăcută tuturor; cât priveşte această ultimă dorinţă, în legătură cu care avea cele mai mari temeri ca nu va reuşi, succesul ei era asigurat pentru ca cei cărora se străduia să le facă plăcere erau predispuşi în favoarea ei. Bingley era gata, Georgiana nerăbdătoare şi Darcy hotărât să se lase încântat.

Când îl văzu pe Bingley, ginduriie îi zburară, fireşte, spre sora ei; şi oh! Ce mult dorea să ştie dacă vreun gând de-al lui luase aceiaşi drum! În unele momente i se părea ca Bingley vorbea mai puţin şi o dată, de două ori, când o privi, se bucură la gândul ca încearcă poate să găsească o asemănare. Dar, dacă aceasta putea fi numai o închipuire, purtarea lui faţă de domnişoara Darcy, care fusese prezentată ca o rivala a Janei, n-o decepţiona deloc. Nu văzu

nici la unul, nici la celălalt o singură privire care să trădeze un interes deosebit. Între dânşii nu se petrecu nimic care să justifice speranţele surorii lui. Din acest punct de vedere, ea se simţi curând satisfăcută; iar înainte de a se despărţi, se întâmplară două-trei lucruri mărunte care, după interpretarea ei plină de temeri, dovedea ca dânsul îşi amintea de Jane cu o nuanţă de tandreţe şi cu dorinţa de a spune ceva care să aducă vorba despre ea, dacă ar fi îndrăznit. La un moment dat, când ceilalţi discutau între ei, Bingley îi spuse pe un ton în care se simţea parcă un real regret ca "era foarte mult de când nu mai avusese plăcerea s-o vadă", şi înainte ca ea să-i poată răspunde, adăugase: "Sunt mai mult de opt luni. Nu ne-am văzut de la 26 noiembrie, când am fost cu toţii la bal la Netherfleld".

Elizabeth constată, mulţumită, precizia cu care îşi amintise această dată; şi apoi, fără legătură aparenta profita de prilej ca să întrebe dacă *toate* surorile *ei* se aflau la Longbourn. Întrebarea nu spunea multe; şi nici remarcă de mai înainte; dar privirea şi felul în care fuseseră rostite dădeau vorbelor un anume sens.

Elizabeth nu-şi putea întoarce des ochii către domnul Darcy dar, de câte ori îl zărea, vedea pe chipul lui o expresie binevoitoare şi tot ce spunea era rostit pe un ton atât de puţin "distant" sau dispreţuitor faţă de cei din jur, încât se convinse ca ameliorarea manierelor lui, pe care o remarcase cu o zi înainte, oricât de temporară s-ar dovedi a fi, depăşise — cel puţin — durata unei zile. Când îl văzu dorind compania unor oameni cu care orice relaţii i s-ar fi părut, cu câteva luni înainte, compromiţătoare, şi făcând totul pentru a le câştiga simpatia; când îl văzu atât de politicos, nu numai cu dânsa, dar chiar şi cu rudele ei pe care le dispreţuise pe faţă, şi îşi reaminti ultima lor scena atât de agitată din casa parohiala de la Hunsford, constată ca deosebirea, schimbarea erau atât de mari şi o izbiră atât de puternic, încât greu se stăpâni ca să nu i se ghicească uimirea. Nu-l văzuse niciodată, nici în mijlocul prietenilor lui dragi la Netherfield, nici alături de înaltele lui rude de la Rosings, atât de dornic de a se face plăcut, atât de lipsit de orice pretenţii, de orice rezervă, ca acum, când nimic important nu putea să rezulte din succesul efortului lui şi când până şi faptul de-a face cunoştinţă cu aceia către care se îndreptau atenţiile lui ar fi provocat bătaia de joc şi blamul din partea doamnelor de la Netherfield cât şi a celor de la Rosings.

Oaspeţii au stat cam o jumătate de oră; şi când s-au ridicat să plece, domnul Darcy o rugă pe sora lui ca împreună cu el să-şi exprime dorinţa de a avea pe domnul şi doamna Gardiner cât şi pe domnişoara Bennet la masă, la Pemberley, înainte ca aceştia să părăsească ţinutul. Domnişoara Darcy, deşi cu o sfială care arata neobişnuinţă de-a face invitaţii, se execută imediat. Doamna Gardiner se uită la nepoata ei, dorind să ştie cât era de dispusă ea — pe care invitaţia o privea în primul rând — să o accepte, dar Elizabeth întoarse capul. Presupunând totuşi ca acest gest intenţionat dovedea o stinghereală de moment, mai curând decât faptul ca nu-i convenea propunerea, şi observând la soţul ei, căruia îi plăcea societatea, marea dorinţa de a o accepta, îndrăzni să primească invitaţia, care rămase stabilită pentru a treia zi.

Bingley îşi exprimă marea bucurie de a o revedea pe Elizabeth, căci mai avea atâtea să-i spună şi atâtea s-o întrebe despre prietenii lor din Hertfordshire. Elizabeth, punând toate astea în seamă dorinţei de a vorbi despre sora ei, fu mulţumită; din această cauză, ca şi din altele, după plecarea oaspeţilor, ea se putu gândi cu oarecare satisfacţie la ultima jumătate de oră deşi, în timpul vizitei, nu prea fusese încântată. Dornică de a rămâne singură, temându-se de întrebări sau de aluzii din partea unchiului şi mătuşii, stătu cu ei numai atât cât să audă buna lor părere despre Bingley şi apoi se duse în grabă să se schimbe.

Dar nu avea motive să se teamă de curiozitatea domnului şi doamnei Gardiner; ei nu doreau s-o silească să spună ceva. Pentru ei, era evident ca Elizabeth îl cunoştea pe domnul Darcy mai bine decât crezuseră; era limpede ca el era foarte îndrăgostit de ea. Observaseră multe lucruri demne de interes, dar nimic care să justifice o cercetare.

A avea o bună părere despre domnul Darcy era acum o dorinţă arzătoare şi, atât cât îl cunoşteau, nu-i puteau găsi nici un cusur. Nu puteau rămâne indiferenţi la politeţea lui; şi dacă s-ar fi luat, pentru a-şi face o opinie, după propriile lor simţăminte şi după spusele menajerei, fără să ţină seama de nimic altceva, societatea din Hertfordshire, care îl cunoştea, nu l-ar fi recunoscut drept domnul Darcy. Erau acum interesaţi a crede spusele menajerei; şi, în curând, îşi dădură seama ca mărturia unei servitoare care îl ştia de când era de patru ani şi a cărei comportare era demnă de respect nu trebuia respinsă în mod pripit. Şi nici la urechile prietenilor lor din Lambton nu ajunsese nimic care să scadă greutatea spuselor menajerei. Nu-l puteau acuza de nimic, în afară de mândrie. Mândrie probabil ca avea şi, chiar dacă n-ar fi avut, tot i s-ar fi imputat de către locuitorii acelui mic orăşel comercial, cu care familia lui nu era în vizită. Se recunoştea totuşi ca era generos şi ca ajută mult pe săraci.

În privința lui Wickham, călătorii aflaseră curând ca nu prea era bine văzut; căci, deşi cea mai mare parte din raporturile lui cu fiul stăpânului nu puteau fi perfect înțelese, era totuşi fapt binecunoscut ca, la plecarea din Derbyshire, lăsase o mulțime de datorii, pe care le onorase, după aceea, domnul Darcy.

Cât despre Elizabeth, în seara aceea gândurile îi zburară la Pemberley mai stăruitor decât în ajun; şi deşi seară ce trecea îi părea lungă, n-a fost îndeajuns de lungă pentru a se lămuri asupra sentimentelor ei față de *cineva* de acolo; rămase trează două ore întregi, încercând să şi le limpezească. Desigur, nu-l ura. Nu; ura pierise de mult şi aproape tot de atunci se simțea ruşinată de a fi avut vreodată fața de el un simțământ care s-ar fi *putut* numi astfel. Respectul față de el, născut din convingerea ca avea mari calități, deşi cu greu acceptat la început, încetase de la un timp să-l mai considere incompatibil cu simțămintele ei; iar acum, acest respect crescuse, se schimbase, devenise de o natură mai prietenoasă, din cauza mărturiilor atât de favorabile lui şi a luminii atât de bune în care se plasase în ziua aceea. Dar, mai presus de toate, mai presus de respect şi stimă, mai avea un motiv să fie plină de bunăvoință, care nu putea fi trecut cu vederea. Era recunoştința — recunoştința nu numai pentru ca o iubise cândva, dar pentru ca o iubea încă de ajuns pentru a ierta toată agresivitatea şi arogantă cu care îl refuzase şi toate nedreptele acuzări ce însoțiseră acest refuz. Fusese convinsă ca el o va evita ca pe cel mai mare duşman al lui şi, dimpotrivă, păruse, atunci când se întâlniseră întâmplător, cât se poate de dornic de a-i păstra prietenia şi, fără nici o manifestare deplasată de atenții, fără vreo ostentație în purtarea lui când era vorba de ceva care-i privea doar pe ei doi, cauta aprecierea prietenilor ei şi dorea ca sora lui s-o cunoască. O asemenea schimbare la un om atât de mândru trezea nu numai uimire, ci şi recunoştința; căci ea nu putea fi pusă pe seama iubirii, a iubirii arzătoare, şi astfel fiind, impresia ce o făcea asupra ei era dintre acelea ce trebuie încurajate, nefiind deloc neplăcută, deşi greu de definit. Îl respecta, îl stimă, îi era recunoscătoare, îi dorea tot binele; ar fi vrut numai să-şi poată da seama cât de mult dorea ca binele acela să depindă de ea şi în ce măsură ar fi fost spre fericirea amândurora să-şi folosească puterile — pe care îşi închipuia ca le mai are încă — pentru a-l face să-şi repete cererea.

Seara, mătuşa şi nepoata hotărâră ca o amabilitate atât de deosebită ca aceea pe care o avusese domnişoara Darcy, venind să le viziteze chiar în ziua sosirii sale la Pemberley — unde nu avusese decât timpul necesar pentru a lua micul dejun — trebuia imitata, deşi nu putea fi egală, printr-o manifestare de politețe din partea lor; şi ca, în consecință, ar fi fost foarte oportun să-i facă o vizită la Pemberley, a doua zi dimineață. Şi aşa a rămas stabilit. Elizabeth era încântată deşi, când se întrebă care era motivul, nu prea ştia ce să-şi răspundă.

Domnul Gardiner le părăsi îndată după micul dejun. Fusese invitat cu o zi înainte să vină să pescuiască şi se stabilise definitiv ca dânsul să-i întâlnească pe unii dintre domni la Pemberley, către prânz.

Capitolul XLV

Fiind acum convinsă ca antipatia domnişoarei Bingley față de ea se datora geloziei, Elizabeth nu putea să nu-şi dea seama ce neplăcut impresionată va fi aceasta când ea îşi va face apariția la Pemberley şi era curioasă să vadă cita politețe va manifesta doamnă, când relațiile dintre ele vor fi reluate.

Sosind la Pemberley, au fost conduse prin hol în salonul care, fiind orientat către nord, era foarte plăcut pentru vara. Ferestrele dădeau spre parc şi se deschideau asupra unei privelişti odihnitoare, înspre dealurile înalte şi împădurite din spatele casei şi înspre stejarii mândri şi castanii de Spania împrăştiați în poiana dintre casă şi dealuri.

În această încăpere au fost primite de domnişoara Darcy, care se afla acolo împreună cu doamna Hurst şi domnişoara Bingley şi cu doamna cu care locuia la Londra.

Georgiana le primi foarte politicos, dar cu o jenă care, deşi izvora din sfiala şi teamă de a nu face ceva greşit, putea da celor care se simțeau ei înşişi inferiori convingerea ca era minară şi rezervată. Doamna Gardiner şi nepoata sa o înțeleseră însă şi avură toată îngăduința pentru ea.

Doamna Hurst şi domnişoara Bingley le onorară numai cu o reverență; şi după ce se aşezară urmă o tăcere de câteva clipe, stânjenitoare cum sunt desigur întotdeauna tăcerile de acest fel. Prima care vorbi a fost doamna Annsley, o femeie amabilă, plăcută la vedere şi care, încercând să înlesnească o conversație, dovedea ca era într-adevăr mai bine crescută decât oricare dintre celelalte doamne; convorbirea a fost dusă de ea şi doamna Gardiner, cu câte un ajutor ocazional din partea Elizabethei. Domnişoara Darcy făcea impresia că-şi insufla curaj

pentru a participa şi dânsa, şi uneori, când riscul de a fi auzită era minim, cuteza să spună şi ea câte ceva.

Elizabeth îşi dete repede seama ca era atent urmărită de domnişoara Bingley şi ca nu putea spune o vorbă, mai ales domnişoarei Darcy, fără să nu atragă atenția celeilalte. Constatarea aceasta nu ar fi împiedicat-o să încerce să vorbească cu Georgiana, dacă nu ar fi fost aşezate prea departe una de alta; nu-i părea însă rău ca era scutită de obligația de-a face conversație, căci era preocupată de propriile ei gânduri. Se aştepta, în fiecare clipă, să vadă pe unii dintre domni intrând în salon; dorea — se temea — ca stăpânul casei să *nu* se afle printre ei; şi îi era greu să spună dacă mai mult dorea, sau mai mult se temea de acest lucru. După se stătu astfel un sfert de oră, fără să audă glasul domnişoarei Bingley, Elizabeth fu trezită de o întrebare rece a acesteia, care se interesa de sănătatea familiei sale. Îi răspunse cu o egală indiferență şi la fel de scurt, şi cealaltă nu mai spuse nimic.

Următoarea variație din timpul vizitei lor fu produsă de intrarea servitorilor aducând carne rece, prăjituri şi o întreagă varietate din cele mai frumoase fructe de sezon; dar acest lucru nu s-a produs decât după ce, prin zâmbete şi priviri semnificative, doamna Annsley îi reamintise domnişoarei Darcy rolul ei de gazdă. Acum toate doamnele aveau o ocupație; căci, dacă nu toate puteau conversa, toate puteau mânca; şi frumoasele piramide de struguri, nectarine şi piersici le-au atras repede în jurul mesei. În timp ce erau astfel ocupate, Elizabeth avu prilejul să decidă dacă mai mult se temea sau mai mult dorea apariția domnului Darcy, după sentimentul care o stăpâni când acesta intră în salon; şi atunci, deşi cu o clipă înainte crezuse ca dorința de a-l vedea predomina, începu să-i regrete venirea.

Dânsul stătuse un timp cu domnul Gardiner, care împreună cu alți doi-trei domni de-ai casei era la pescuit, şi îl părăsise numai când aflase ca doamnele din familia lui intenționau să-i facă Georgianei o vizită, în cursul dimineții. Nici nu apăruse bine ca Elizabeth şi luase hotărârea înțeleaptă de a fi degajată şi nestânjenită, hotărâre foarte necesară, dar poate nu şi foarte uşor de ținut, pentru ca îşi dădu seama ca treziseră bănuielile tuturor şi ca nu era ochi să nu-i urmărească lui Darcy toate gesturile, de cum intrase în cameră. Nimeni însă nu trăda o curiozitate mai mare decât domnişoara Bingley, în ciuda surâsurilor pe care le arbora ori de câte ori se adresă vreunuia dintre cei care-i stârniseră această curiozitate; căci gelozia nu o dusese încă la disperare şi nu încetase, în nici un fel, cu atențiile față de domnul Darcy. La intrarea fratelui sau, domnişoara Darcy se strădui mult mai mult să participe la conversație; şi Elizabeth văzu ca el era dornic ca sora lui să se împrietenească cu ea şi încuraja, pe cât era cu putință, orice încercare de conversație şi din partea uneia şi din partea celeilalte. Domnişoara Bingley observă şi ea toate acestea şi, de necaz, făcu imprudență să folosească primul prilej pentru a spune cu o politețe batjocoritoare:

— Spune-mi, te rog, domnişoara Elizabeth, a plecat într-adevăr regimentul de miliție din Meryton? Este desigur o mare pierdere pentru familia *dumneavoastră.*

Nu îndrăznise să pronunțe numele lui Wickham, în prezența lui Darcy; dar Elizabeth înțelese imediat ca la el se gândise în primul rând, şi amintirile de tot felul în legătură cu Wickham o făcură să se simtă, o clipă, nenorocită; dar străduindu-se din răsputeri să respingă acest atac duşmănos, răspunse pe un ton destul de indiferent. În timp ce vorbea, se uită fără să vrea la Darcy şi-l văzu aprins la față, privind-o grav, iar pe sora lui copleşită de consternare, incapabilă să-şi ridice ochii din pământ. Dacă domnişoara Bingley ar fi ştiut ce durere îi provoacă dragului ei prieten, ar fi renunțat, fără îndoială, de a mai face această insinuare; avusese numai intenția s-o tulbure pe Elizabeth, aducând în discuție numele unui bărbat pentru care credea ca avea o preferință, s-o facă să trădeze o susceptibilitate care s-o scadă în ochii lui Darcy, şi poate să-i amintească acestuia de toată stupiditatea şi absurditatea relațiilor întreținute de unii membri ai familiei ei cu acea unitate militară. La urechile domnişoarei Bingley nu ajunsese nici un cuvânt despre proiectul de fugă al domnişoarei Darcy.

Nu fusese dezvăluit nimănui, atât timp cât secretul putuse fi păstrat — singura excepție era Elizabeth; şi fratele avea în primul rând grijă să-l ascundă de toate rudele lui Bingley, tocmai din dorința pe care Elizabeth i-o atribuise de mult şi anume ca acestea să devină mai târziu rudele surorii lui. El îşi făcuse, desigur, un astfel de plan; şi fără să însemne ca planul avea vreo legătură cu încercarea lui de a-l despărți pe Bingley de domnişoara Bennet, probabil ca acesta contribuia cu ceva la viul interes ce-l nutrea pentru binele prietenului sau.

Purtarea stăpânită a Elizabethei îl linişti, însă, repede; şi cum domnişoara Bingley, vexata şi dezamăgită, nu îndrăznea să continue pe tema lui Wickham, cu timpul îşi reveni şi Georgiana, deşi nu de ajuns pentru a fi în stare să mai spună ceva. Fratele sau, căruia se temea să-i întâlnească ochii, de-abia îşi mai amintea ca ea fusese amestecată în această chestiune; iar incidentul care trebuia să-l facă să-şi mute gândurile de la Elizabeth păru ca i

le fixează asupra ei, cu o bucurie mereu crescândă.

Vizită nu se prelungi mult după întrebarea şi răspunsul menţionate mai sus; şi în timp ce domnul Darcy le însoţea la trăsură, domnişoara Bingley dădu frâu liber simţămintelor sale, criticând persoană, comportarea şi toaletă Elizabethei. Dar Georgiana refuza să i se alăture. Recomandările fratelui sau fuseseră suficiente pentru a-i câştiga favoarea; judecata lui nu putea greşi; iar el vorbise despre Elizabeth în termeni care nu-i lăsau Georgianei posibilitatea s-o găsească altfel decât încântătoare şi gentilă. Când Darcy reveni în salon, domnişoara Bingley nu se putu stăpâni să nu-i repete, în parte, cele ce-i spusese surorii lui.

— Ce rău arata azi Eliza Bennet, domnule Darcy! Exclamă ea. N-am văzut în viaţa mea pe nimeni care să se fi schimbat atât, de iarna trecută până acum. I s-a înnegrit fata şi s-a urâţit! Louisa şi cu mine suntem de părere ca nici n-am fi recunoscut-o.

Oricât de puţin i-ar fi plăcut domnului Darcy asemenea comentarii, se mulţumi să răspundă cu răceală ca nu remarcase altă schimbare, în afară de faptul ca se bronzase oarecum — nici o mirare după călătoria din vara aceea.

— În ce mă priveşte, reluă ea, trebuie să mărturisesc ca n-am găsit niciodată nimic frumos la ea. Are o faţa prea îngustă, tenul fără nici o strălucire şi trăsăturile nu-i sunt deloc frumoase. Nasul nu are nimic caracteristic; linia lui nu e perfect conturată. Dinţii îi sunt acceptabili, dar cu totul obişnuiţi; iar ochii, despre care se spunea uneori ca sunt foarte frumoşi, nu i-am găsit niciodată extraordinari. Au o privire ascuţită, răutăcioasă, care nu-mi place deloc; şi în toată atitudinea ei este un amestec de suficientă şi lipsa de stil insuportabilă.

Cum domnişoara Bingley era atât de convinsă ca Darcy o admira pe Elizabeth, nu aceasta era metoda cea mai bună pentru a se impune atenţiei lui; dar oamenii mânioşi nu sunt totdeauna înţelepţi; şi, văzându-l în cele din urmă oarecum iritat, considera ca obţinuse succesul la care se aşteptase. El rămase totuşi, cu hotărâre, tăcut; iar ea, încăpăţânându-se să-l facă să vorbească, continuă:

— Mi-amintesc ce uimiţi am fost cu toţii, când am cunoscut-o întâi la Hertfordshire, aflând ca era o frumuseţe renumită; şi mi-aduc în special aminte ca v-am auzit spunând, într-o seară, după ce luaseră masa la Netherfield: *"Ea,* o frumuseţe! Aş putea mai curând s-o numesc bunul-simţ înnăscut". Dar mai târziu s-a părut ca v-a câştigat favoarea şi cred c-aţi considerat-o destul de frumuşică, într-un timp.

— Da, replică Darcy, care nu se mai putea stăpâni, dar *aceasta* a fost numai la început, când am făcut cunoştinţă, deoarece sunt multe luni de când mi se pare una dintre cele mai frumoase femei pe care le cunosc.

Apoi se îndepărtă şi domnişoarei Bingley îi rămase toată satisfacţia de a-l fi silit să-i spună ceea ce nu îndurera pe nimeni altul decât pe ea însăşi.

La întoarcere, doamna Gardiner şi Elizabeth discutară despre toate cele întâmplate în timpul vizitei, în afară de ceea ce le interesa în mod special pe amândouă. Au discutat despre înfăţişarea şi comportarea fiecăruia, cu excepţia persoanei care le captiva cel mai mult atenţia.

Au vorbit despre sora lui, prietenii lui, casa lui, fructele oferite, de toate, în afară de el; şi totuşi Elizabeth era nerăbdătoare să afle ce credea doamna Gardiner despre dânsul, iar doamna Gardiner ar fi fost prea recunoscătoare nepoatei sale dacă ar fi deschis dânsa acest subiect.

Capitolul XLVI

Elizabeth fusese grozav de dezamăgită când, sosind la Lambton, nu găsise o scrisoare de la Jane; această dezamăgire se accentua în fiecare dimineaţă petrecută acolo. A treia zi însă mâhnirea ei luă sfârşit şi Jane fu justificată, căci sosiră două scrisori deodată, una dintre ele purtând însă menţiunea ca fusese trimisă greşit, în altă localitate. Elizabeth nu se miră deloc de acest lucru, căci Jane scrisese greşit adresa.

Când sosiră scrisorile, erau toţi gata de plimbare; unchiul şi mătuşa plecară singuri, lăsând-o să se bucure în linişte de ele. Scrisoarea cu adresa greşită trebuia deschisă prima; fusese scrisă cu cinci zile înainte. Începea cu o relatare a tuturor micilor petreceri şi invitaţii la care fuseseră, cuprinzând ştiri de genul celor pe care le oferă provincia; dar jumătatea a doua, datată cu o zi mai târziu şi scrisă cu o vădită tulburare, comunica lucruri mai importante. Ea sună astfel:

De când am scris cele de mai sus, scumpa mea Lizzy, s-a întâmplat ceva teribil de

neaşteptat şi de grav; mă tem însă să nu te alarmez. Fii încredinţată ca suntem cu toţii sănătoşi. Ceea ce am de spus se referă la biata Lydia. Noaptea trecută, la orele douăsprezece, imediat după ce ne culcasem, a sosit un curier din partea colonelului Forster pentru a ne informa ca Lydia a plecat în Scoţia cu unul dintre ofiţerii lui; ca să-ţi spun adevărat, cu Wickham! Închipuie-ţi surprinderea noastră. Lui Kitty, totuşi, acest lucru nu i s-a părut cu totul neaşteptat. Sunt foarte, foarte mâhnită. O căsătorie atât de imprudenţă,

De ambele părţi! Vreau să sper, însă, tot ce se poate mai bine şi ca firea lui a fost rău înţeleasă. Nu-mi vine deloc greu să-l cred inconştient şi imprudent, dar pasul acesta (şi trebuie să ne bucurăm de el) nu-l arată deloc rău la suflet. Alegerea îi este, cel puţin, dezinteresată, pentru ca trebuie ca ştie ca tata nu-i poate da nimic. Biata mamă este tare nenorocită. Tata suporta acest lucru mai uşor. Ce fericită sunt ca nu le-am relatat niciodată ceea ce se spune despre el. Şi noi amândouă trebuie să uităm. Se bănuie ca au pornit sâmbătă, pe la miezul nopţii, dar nu li s-a observat lipsa până ieri dimineaţă, la orele opt. Am fost imediat înştiinţaţi. Scumpa mea Lizzy ei trebuie să fi trecut la zece mile de casa noastră. Colonelul Forster crede ca ne putem aştepta să vină aici, curând. Lydia i-a lăsat soţiei sale câteva rânduri în care o informă de intenţia lor. Trebuie să închei, căci nu pot lipsi mult de lângă biata mamă. Mă tem ca n-ai să fii în stare să înţelegi scrisoarea mea; abia dacă ştiu ce ţi-am scris.

Fără să-şi ia răgazul să judece, dându-şi cu greu seama de ceea ce simţea, când termină de citit scrisoarea Elizabeth puse mâna pe cealaltă şi, deschizând-o cu cea mai mare nerăbdare, citi cele ce urmează. Fusese scrisă o zi după expedierea primei scrisori.

Până acum trebuie să fi primit, scumpa surioară, scrisoarea mea scrisă în grabă. Doresc ca aceasta să fie mai uşor de înţeles; deşi nu lipsa timpului mă stinghereşte, capul îmi este atât de zăpăcit, încât nu pot garanta ca voi fi limpede. Prea scumpa Lizzy, abia dacă ştiu ce ar trebui să scriu; am însă veşti proaste pentru tine, veşti care nu pot fi amânate. Oricât de imprudenta ar fi căsătoria dintre domnul Wickham şi biata noastră Lydia, aşteptam acum nerăbdători ştirea ca a avut loc, deoarece sunt prea multe motive să ne temem ca nu au plecat în Scoţia. Colonelul Forster a venit ieri — plecase din Brighton alaltăieri, câteva ore după curierul sau. Deşi scurtă scrisoare lăsată de Lydia pentru doamna Forster le dădea a înţelege ca plecau la Gretna Green, Denny a lăsat să-i scape o vorbă, în legătură cu convingerea lui ca W. n-a avut niciodată intenţia să plece acolo şi nici să se însoare cu Lydia, ceea ce, ajungând la urechile colonelului F., l-a alarmat şi l-a făcut să plece din Brighton ca să le dea de urmă. Le-a luat uşor urma până la Clapham, dar nu mai departe; pentru ca, ajunşi acolo, au închiriat o trăsură de piaţă, concediind cupeul care-i adusese de la Epsom. Tot ceea ce se ştie despre ei după aceea este ca au fost văzuţi continuându-şi drumul spre Londra. Nu ştiu ce să cred. După ce a făcut toate cercetările posibile în direcţia Londrei, colonelul F. s-a îndreptat spre Herfordshire, continuându-şi, plin de îngrijorare, cercetările la toate barierele şi hanurile din Bârneţ şi Hatfield, dar fără succes. Nimeni, având semnalmentele lor, nu fusese văzut pe acolo. Plin de cea mai caldă înţelegere, a venit la Longbourn pentru a ne împărtăşi temerile sale, într-un mod care-i face cea mai mare cinste. Îmi pare sincer rău pentru dânsul şi doamna F., dar nimeni nu le poate aduce nici o vină. Disperarea noastră, draga mea Lizzy, este foarte mare. Tata şi mama se gândesc la tot ce poate fi mai rău, dar eu nu-l pot crede atât de neomenos. Poate ca, dintr-o mulţime de motive, ei consideră ca e mai potrivit să se căsătorească în secret, la oraş, decât să se ţină de proiectul iniţial: şi chiar dacă *el* ar fi capabil să aibă asemenea intenţii faţă de o fată tânără, cu o situaţie socială ca a Lydiei, ceea ce nu pare probabil, pot oare s-o consider pe ea atât de total pierdută? Cu neputinţă! Mă doare totuşi ca domnul colonel F. nu este înclinat să creadă ca se vor căsători: a clătinat din cap când i-am mărturisit nădejdile mele şi mi-a spus ca se teme ca W. nu este un om în care să ai încredere. Biata mamă este într-adevăr bolnavă şi nu iese din camera ei. Dacă ar putea face un efort să se stăpânească ar fi mai bine, dar nu te poţi aştepta la asta; cât despre tata, nu l-am văzut în viaţa mea atât de afectat. Sărmana Kitty e disperată ca ne-a ascuns dragostea lor; cum era însă o chestiune de încredere, nu-i de mirare. Sunt sincer bucuroasă, dragă Lizzy, ca ai fost cruţată oarecum de scenele acestea dureroase; şi acum, ca primul şoc a trecut, să-ţi mărturisesc oare cât mi-este de dor să vii înapoi? Nu sunt totuşi atât de egoistă încât să insist, dacă este vreun inconvenient. La revedere! Pun iarăşi mâna pe condei pentru a face ceea ce ţi-am spus ca nu voi face, dar împrejurările sunt de aşa

natură ca nu mă pot stăpâni să nu va rog din toată inima, pe toți, să va reîntoarceți cât mai curând cu putință. Îi cunosc pe unchiul şi mătuşa atât de bine, încât nu mă tem să le-o cer, deşi am o rugăminte în plus pentru unchiul nostru. Tata va pleca imediat cu colonelul Forster la Londra, să încerce s-o găsească. Ce are de gând să facă, într-adevăr nu ştiu, dar marea lui mâhnire îl va împiedica să ducă la capăt o hotărâre; în modul cel mai bun şi mai sigur, iar colonelul Forster este obligat să fie mâine seară din nou la Brighton. La o astfel de nevoie sfatul şi ajutorul unchiului nu se pot compara cu nimic în lume; dânsul va înțelege imediat în ce stare mă aflu; contez pe bunătatea lui.

— Oh! Unde, unde este unchiul? Strigă Elizabeth în clipa când sfârşi scrisoarea, țâşnind ca o săgeată de pe scaun, nerăbdătoare să-l găsească fără să piardă o clipă din timpul atât de prețios; când însă ajunse la uşă, aceasta fu deschisă de un servitor şi în fata îi apăru domnul Darcy. Chipul ei palid, impetuozitatea ei îl făcură să tresară şi, înainte ca el să-şi fi revenit de ajuns pentru a-i vorbi, Elizabeth — în mintea căreia orice gând era înlăturat de gândul la situația Lydiei — exclamă:

— Va cer iertare, dar trebuie să va las. Trebuie să-l găsesc imediat pe domnul Gardiner, pentru o chestiune care nu poate suferi amânare; nu am o clipă de pierdut.

— Doamne sfinte! Ce s-a întâmplat? Exclamă Darcy, cu mai multă afecțiune decât politețe. Apoi, revenindu-şi: Nu va voi reține nici măcar o clipă, dar îngăduiți-mi mie sau lăsați servitorul să se ducă după domnul şi doamna Gardiner. Nu sunteți într-o stare prea bună; nu puteți merge singură.

Elizabeth şovăi, dar îi tremurau genunchii şi înțelese ce puțin s-ar câştiga prin încercarea ei de a-i găsi. Chemă deci înapoi servitorul şi îi dădu porunca, deşi atât de fără suflare încât abia dacă putu fi înțeleasă, să-i caute şi să-i aducă imediat acasă pe stăpânul şi stăpâna lui.

După ce acesta ieşi, Elizabeth se aşeză, incapabilă să se mai țină pe picioare; arată ca un om atât de bolnav, încât lui Darcy îi fu imposibil s-o lase singură sau să se abțină de a-i spune pe un ton plin de blândețe şi compătimire:

— Îngăduiți-mi să chem camerista dumneavoastră. Nu puteți lua ceva care să va ajute? Un pahar cu vin — să va aduc un pahar? Va este foarte rău.

— Nu, mulțumesc, replică ea, încercând să-şi revină. Mie nu mi s-a întâmplat nimic rău. Mă simt destul de bine; sunt însă copleşită de nişte veşti îngrozitoare pe care le-am primit, acum chiar, din Longbourn.

Spunând acestea, izbucni în plâns şi timp de câteva minute nu mai putu scoate un cuvânt. Darcy, nenorocit şi emoționat, putu doar îngăimă ceva despre părerea lui de rău, privind-o într-o tăcere compătimitoare. În cele din urmă, Elizabeth vorbi din nou:

— Am primit chiar acum de la Jane o scrisoare cu ştiri atât de groaznice! Ele nu pot fi ascunse nimănui. Sora mea cea mica şi-a lăsat toți prietenii... a fugit cu... s-a azvârlit în brațele lui... ale domnului Wickham. Au plecat împreună din Brighton. *Dumneavoastră* îl cunoaşteți prea bine pentru a nu avea îndoieli asupra urmării. Ea nu are bani, nici relații, nimic care să-l ispitească să... Este pe veci pierdută.

Darcy rămase împietrit de uimire.

— Când mă gândesc, adăugă Elizabeth cu un glas şi mai tulburat, ca *eu* aş fi putut împiedica acest lucru, eu care ştiam cine este el! Dacă aş fi spus familiei mele o parte numai, o parte din ceea ce ştiam! Dacă firea lui ar fi fost cunoscută, aceasta nu s-ar fi putut întâmpla. Dar acum este totul, totul prea târziu.

— Sunt foarte mâhnit, strigă Darcy... mâhnit... revoltat. Dar este sigur, absolut sigur?

— Vai! Da! Au plecat împreună din Brighton, duminică noaptea, şi li s-a luat urma până la Londra, dar nu mai departe. E sigur ca n-au plecat în Scoția.

— Şi ce s-a făcut, ce s-a încercat pentru a o regăsi?

— Tatăl meu a plecat la Londra şi Jane a scris pentru a-l ruga pe unchiul să ne dea îndată ajutor; într-o jumătate de oră sper să fim plecaţi. Dar nu se poate face nimic; ştiu foarte bine ca nu este nimic de făcut. Ce se poate face cu un astfel de om? Cum să-i poţi măcar descoperi? Nu am nici cea mai mica speranţă. Oricum ai lua-o, este îngrozitor.

Darcy clătină din cap în semn de tăcută încuviinţare.

— Şi doar *mie,* ochii mi-au fost deschişi asupra adevăratei lui firi! Oh! De-aş fi ştiut numai ce era necesar, ce trebuia să-ndraznesc să fac! Dar n-am ştiut... m-am temut să nu fac prea mult. Cumplită, cumplită greşeală.

Darcy nu răspunse nimic. Părea ca nici n-o aude şi umblă de colo până colo prin încăpere, într-o adâncă meditaţie, cu fruntea încreţită şi cu un aer posomorât. Curând Elizabeth remarcă acest lucru şi îl înţelese imediat. Puterile o părăseau; totul *trebuia* să se prăbuşească sub dovada unei asemenea ruşini în familie, sub certitudinea totalei dezonorări. Elizabeth nu putea nici să se mire, nici să condamne; şi gândul ca el se va învinge pe el însuşi n-aduse inimii ei nici o mângâiere, iar durerii ei nici o alinare. Era, dimpotrivă, exact împrejurarea care s-o facă să-şi înţeleagă propriile-i dorinţe; şi nicicând nu simţise mai limpede ca l-ar fi putut iubi, ca acum, când toată iubirea ei trebuia să fie zadarnică.

Dar preocupările personale, deşi năvăleau, nu putură pune stăpânire pe ea. Lydia, umilinţă, nenorocirea pe care aceasta le revărsa asupra tuturor înghiţiră curând orice preocupare personală; acoperindu-şi fata cu batista, Elizabeth nu-şi mai dădu seama de nimic şi, după câteva minute, fu chemată la realitate de glasul domnului Darcy care-i spuse, cu un ton plin de compasiune, dar în acelaşi timp şi rezervat.

— Mi-e teamă ca de mult doreaţi să rămâneţi singură şi nu am nici o scuză pentru faptul de a nu fi plecat, în afară de mâhnirea mea reală, deşi nefolositoare. Facă cerul să pot spune sau face ceva care să va aducă alinare într-o asemenea nenorocire. Dar nu va voi mai chinui cu zadarnicele mele urări care ar putea părea exprimate anume pentru a solicita mulţumiri din partea dumneavoastră. Nenorocirea aceasta o va împiedica, mă tem, pe sora mea de a avea plăcerea să va vadă astăzi la Pemberley.

— Oh! Da! Fiţi va rog atât de bun şi scuzaţi-ne faţă de domnişoara Darcy. Spuneţi-i ca trebuie să ne întoarcem imediat acasă din cauza unei chestiuni foarte urgente. Ascundeţi-i cât veţi putea tristul adevăr. Ştiu ca mult timp nu va fi posibil.

Darcy o asigură imediat ca va păstra secretul şi îşi exprimă din nou mâhnirea pentru nenorocirea ei şi dorinţă ca această întâmplare să aibă un sfârşit mai bun decât se putea spera deocamdată; apoi, rugând-o să prezinte complimente rudelor ei, o privi cu gravitate ca pentru a-şi lua rămas bun şi se îndepărta.

În timp ce Darcy ieşea din cameră, Elizabeth simţi cât de puţin probabil era să se mai revadă în termenii atât de cordiali care marcaseră cele câteva întâlniri ale lor la Derbyshire; şi, aruncând o privire restrospectiva asupra timpului de când se cunoşteau, atât de bogat în contradicţii şi variaţii, suspină din cauza absurdităţii sentimentelor care acum ar fi îndemnat-o la continuarea acestei apropieri, iar în trecut la încetarea ei.

Dacă recunoştinţa şi stima sunt temelii puternice pentru o dragoste, schimbarea de sentiment a Elizabethei nu va fi nici surprinzătoare, nici criticabila. Dar, dacă lucrurile stau altfel — dacă afecţiunea pornind din asemenea izvoare este absurdă sau nefirească prin comparaţie cu ceea ce a fost descris atât de des ca ţâşnind la prima întâlnire cu fiinţa iubită, chiar înainte ca două vorbe să fie schimbate — atunci nimic nu poate fi spus în apărarea ei, afară de faptul ca Elizabeth făcuse oarecum o încercare cu cea de a doua metodă, simţindu-se atrasă de Wickham; şi ca insuccesul acesteia o îndreptăţea, poate, să încerce prima metodă, mai puţin interesantă. Oricum o fi, ea îl văzu plecând, cu părere de rău, şi acest prim exemplu al urmărilor pe care le-ar putea avea infamia Lydiei îi oferi, reflectând la întâmplarea aceea nenorocită, încă un motiv de durere.

După ce citise cea de-a doua scrisoare a Janei, ea nu nutrise nici un moment speranţa ca Wickham ar avea intenţia să se însoare cu Lydia. Nimeni, în afară de Jane, credea ea, nu se putea amăgi cu o astfel de nădejde. Surprinderea era cel mai neînsemnat dintre toate simţămintele pe care le încerca în legătură cu cele petrecute. Atâta timp cât cunoscuse numai conţinutul primei scrisori, fusese foarte mirată, foarte uimită; i se părea de neînţeles ca Wickham să se însoare cu o fată pe care era imposibil s-o ia pentru bani; şi de neînţeles ca Lydia reuşise să-l atragă. Acum totul îi apărea din cale-afară de firesc. Pentru o legătură de acest fel, ea avea probabil destul farmec; şi deşi era imposibil să-şi închipuie ca Lydia se hotărâse în mod deliberat să fugă cu el, fără intenţia de a se căsători, nu-i era greu să creadă ca nici virtutea şi nici judecată nu o vor împiedica să cadă uşor prada.

Nu băgase niciodată de seamă, atâta vreme cât regimentul se aflase în Hertfordshire, ca

Lydia ar fi avut vreo preferință pentru el; era însă convinsă ca Lydia n-avea nevoie decât de încurajare, pentru a se ataşa de oricine. Când unul, când altul dintre ofițeri fusese preferatul ei, după cum o atrăgeau atențiile lor. Afecțiunile ei erau în continuă fluctuație, dar niciodată fără obiect. Prostia de a o fi scăpat din ochi şi greşită îngăduința față de o astfel de fată — vai! Cât de viu le resimțea acum!

Era înnebunită să ajungă mai repede acasă, să audă, să vadă, să fie la fața locului, să împartă cu Jane grijile care cădeau acum în întregime pe umerii ei, într-o familie atât de dezorganizată — un tată absent, o mamă incapabilă de vreun efort şi având tot timpul nevoie de atențiile cuiva; şi, deşi era convinsă ca nu se putea face nimic pentru Lydia, intervenția unchiului părea să fie de cea mai mare importanță, şi până când acesta intră în cameră, nerăbdarea o chinui amarnic. Domnul şi doamna Gardiner se grăbiseră să se întoarcă, alarmați, presupunând din spusele servitorilor ca nepoata lor se îmbolnăvise subit; dar, liniştindu-i imediat din acest punct de vedere, Elizabeth le comunica nerăbdătoare cauza pentru care-i chemase, citindu-le cele două scrisori, cu glas tare, stăruind asupra post-scriptumului dintr-a două cu o energie plină de temeri, fiindcă Lydia nu fusese niciodată una din preferatele lor. Domnul şi doamna Gardiner nu puteau fi decât adânc îndurerați — nu numai Lydia, ci ei toți erau amestecați în această poveste; şi după primele exclamații de surpriză şi oroare, domnul Gardiner promise din toată inima întreg ajutorul ce-i stătea în putință. Elizabeth, deşi nu se aşteptase la altceva, îi mulțumi cu lacrimi de recunoştință; şi toți trei fiind însuflețiți de acelaşi gând, hotărâră grabnic totul pentru plecare. Urmau să plece cât mai curând posibil.

— Dar ce facem cu vizita la Pemberley? Strigă doamna Gardiner. John ne-a spus ca domnul Darcy se află aici când ai trimis după noi. E adevărat?

— Da; şi i-am spus ca nu ne vom putea ține promisiunea. *Lucrul acesta* este stabilit.

— Ce este stabilit? Repetă mătuşa, în timp ce fugea în camera pentru a se pregăti de drum. Sunt ei oare în asemenea termeni încât ea să-i spună tot adevărul? Oh! Dacă aş şti cum s-au petrecut lucrurile!

Dorințele însă erau zadarnice sau, în cazul cel mai bun, puteau servi numai ca s-o amuze în zorul şi vâltoarea orei ce urmă.

Dacă Elizabeth ar fi avut răgazul să se destindă, ar fi rămas convinsă ca cineva atât de nenorocit ca ea nu mai era bun de nimic; dar a avut, ca şi mătuşa, partea ei de treburi şi, printre altele, trebuia să scrie tuturor prietenilor din Lambton scrisori cu scuze născocite pentru grabnica lor plecare. Totuşi, într-o oră erau toate gata; cum între timp domnul Gardiner plătise contul la han, nu le mai rămânea nimic de făcut decât să plece; şi Elizabeth, după tot chinul din dimineața aceea, se văzu, într-un timp mai scurt decât şi-ar fi putut închipui, instalată în trăsură şi în drum spre Longbourn.

Capitolul XLVII

— M-am gândit din nou la toate, Elizabeth, spuse unchiul, pe când ieşeau afară din oraş, şi, într-adevăr, după o mătură gândire, sunt mult mai înclinat să judec povestea aşa cum judecă sora dumitale mai mare. Mi se pare atât de neverosimil ca un tânăr să aibă asemenea intenții față de o fată care nu este în nici un caz lipsită de protecție sau singura pe lume şi care era în momentul acela invitată soției colonelului lui, încât sunt foarte înclinat să sper numai bine. S-ar putea el oare aştepta ca familia ei să nu intervină? S-ar putea el oare aştepta să mai aibă loc în regiment după un astfel de afront făcut colonelului Forster? Tentația nu este pe măsură riscului.

— Crezi cu adevărat asta? Exclamă Elizabeth, înviorându-se pentru o clipă.

— Pe cuvântul meu, interveni doamna Gardiner, încep să fiu de părerea unchiului dumitale. Este într-adevăr o prea mare încălcare a decentei, a onoarei, a interesului ca el să se facă vinovat de aşa ceva. Nu pot avea o părere atât de proastă despre Wickham. Dar tu, Lizzy, îl poți oare desconsidera într-atât, încât să-l crezi în stare de aşa ceva?

— Poate ca nu într-atât, încât să-şi uite propriul lui interes. Dar de toate celelalte, pot să-l cred în stare. Dacă într-adevăr s-ar putea să fie aşa! Dar nu îndrăznesc să sper. De ce nu şi-au continuat drumul spre Scoția, dacă ar fi aşa?

— În primul rând, răspunse domnul Gardiner, nu există nici o dovadă absolută ca n-au plecat în Scoția.

— Oh! Dar faptul ca au schimbat cupeul pe o trăsură de piață constituie o dovadă foarte serioasă! Şi în afară de asta, nu s-a dat de urma lor pe drumul către Bârneț!

— Ei bine, atunci să presupunem ca sunt la Londra. S-ar putea să se fi dus acolo numai

pentru a se ascunde — nu cu vreun alt scop mai special. Probabil ca n-au cine ştie ce bani nici unul, nici celălalt; şi s-ar putea să li se pară mai economic, deşi mai puţin expeditiv, să se căsătorească la Londra, decât în Scoţia.

— Dar de ce tot acest secret? De ce teamă de a fi descoperiţi? De ce trebuie să se căsătorească în ascuns? Oh! Nu, nu, nu pare plauzibil. Prietenul lui cel mai apropiat, se vede din relatarea Janei, era convins ca nu avea nici o intenţie să se însoare cu ea. Wickham nu se va căsători niciodată cu o femeie fără avere. Nu şi-o poate îngădui. Şi ce calităţi are Lydia, ce farmece în afară de tinereţe, sănătate şi o fire veselă, care să-l determine ca, de dragul ei, să piardă şansa de a se căpătui printr-o căsătorie avantajoasă. Cât priveşte neplăcerile de care s-ar putea teme pentru faptul ca regimentul cunoaşte fuga lui dezonorantă cu ea, nu sunt în stare să spun nimic pentru ca nu ştiu nimic despre consecinţele ce le-ar avea un astfel de pas. Dar în privinţa celeilalte obiecţii a dumitale, mă tem ca nici nu intra în discuţie. Lydia nu are fraţi care să intervină; şi el şi-ar putea închipui, din comportarea tatălui meu, din indolenta şi lipsa de atenţie pe care părea întotdeauna s-o aibă faţă de cele ce se întâmplau în familia lui, ca *dânsul* va face la fel de puţin şi se va preocupa de toate astea la fel de puţin ca oricare alt tată.

— Dar poţi să crezi ca Lydia e atât de desprinsă de toate, în afară de dragostea ei pentru el, încât să consimtă să trăiască cu el altfel decât măritată?

— Pare a fi şi este într-adevăr cât se poate de revoltător, replică Elizabeth cu ochii plini de lacrimi, să fii silit să ai îndoieli asupra cinstei şi decenţei surorii tale, în ce priveşte acest aspect. Dar într-adevăr nu ştiu ce să spun. Poate ca nu sunt dreapta cu ea. Este însă foarte tânără; n-a fost niciodată învăţată să se gândească la lucruri serioase; şi, în ultimele şase luni — nu, în ultimul an de zile — nu s-a ocupat decât de distracţii şi frivolităţi. I s-a îngăduit să-şi folosească timpul la modul cel mai trândav şi cel mai uşuratic cu putinţă şi să-şi însuşească drept bună orice părere îi ieşea în cale. De când regimentul a fost încartiruit la Meryton, n-a mai avut în minte altceva decât dragostea, flirtul şi ofiţerii. *A* făcut tot ce i-a stat în putinţă, vorbind şi gândindu-se numai la aceste lucruri, ca să dea — cum să-i spun? — o mai mare amploare pornirilor ei care sunt, în mod firesc, destul de exuberante. Şi ştim cu toţii ca Wickham are tot farmecul şi toată dibăcia care pot cuceri o femeie.

— Vezi însă ca Jane, spuse mătuşa ei, nu are o părere atât de rea despre Wickham, încât să-l creadă în stare de această tentativă.

— Despre cine crede Jane vreodată ceva rău? Şi pe cine oare — oricare i-ar fi fost comportarea anterioară — l-ar crede ea în stare de o astfel de tentativă, până la probă contrarie? Jane însă ştie, tot atât de bine ca şi mine, cine este Wickham în realitate. Ştim şi ea şi eu ca este un depravat, în toate sensurile cuvântului; ca nu este nici integru, nici om de onoare; ca este tot atât de fals şi de înşelător pe cât este de insinuant.

— Şi ştii cu adevărat toate astea? Întrebă doamna Gardiner care ardea de curiozitate să afle sursa de informaţii a Elizabethei.

— Ştiu sigur, răspunse Elizabeth, roşind. Ţi-am povestit mai deunăzi despre purtarea lui infama faţă de domnul Darcy; şi dumneata însăţi ai auzit, când ai fost ultima oară la Longbourn, în ce fel vorbea despre omul care s-a purtat cu el cu atâta îngăduinţa şi generozitate. Şi mai sunt şi alte lucruri pe care nu-mi pot îngădui — care nu merită să fie relatate; dar minciunile lui în legătură cu toată familia de la Pemberley nu au sfârşit. Din cele ce-mi spusese despre domnişoara Darcy, eram pregătită să văd o fată mândră, distanţă, dezagreabilă. Totuşi, el ştia ca este tocmai contrariul. Ştia desigur ca este prietenoasă şi lipsită de pretenţii, aşa cum am constatat noi.

— Dar Lydia nu ştie nimic din toate astea? E cu neputinţă ca ea să nu cunoască lucruri pe care dumneata şi Jane le ştiţi atât de bine.

— Oh! Da! Acesta este lucrul cel mai rău dintre toate. Până la vizita mea în Kent, unde i-am văzut atât de des pe domnul Darcy şi rudă lui, colonelul Fitzwilliam, nu cunoşteam nici eu adevărul, iar când m-am întors acasă, regimentul urma să plece din Meryton într-o saptamina-doua. Aşa stând lucrurile, nici Jane, căreia îi povestisem totul, nici eu nu am crezut ca era necesar să dăm în vileag ceea ce ştiam; căci cui i-ar fi putut fi de folos ca bună părere generală despre el să fie răsturnată? Chiar şi atunci când s-a hotărât ca Lydia să plece cu doamna Forster, nu mi s-a părut deloc necesar să-i deschid ochii asupra lui. Ca ea să fie în pericol pentru ca i-am ascuns adevărul, nu mi-ar fi trecut niciodată prin minte. Ca acest lucru să aibă o asemenea consecinţă, va puteţi închipui ca era destul de departe de gândul meu.

— Când au plecat cu toţii la Brighton deci nu aveai nici un motiv, presupun, să crezi ca se iubeau.

— Nici cel mai neînsemnat. Nu-mi pot aminti vreun semn de afecţiune din partea unuia

sau a celuilalt; şi dacă am fi băgat de seamă aşa ceva, trebuie să ştii ca familia noastră nu este dintre acelea care lăsa să-i scape un asemenea prilej. Când Wickham a intrat în acest regiment, Lydia a fost destul de dispusă să-l admire; dar aşa am fost toate. Toate fetele din Meryton sau din împrejurimi îşi ieşiseră din minți din cauza lui, în primele două luni; el însă nu i-a acordat Lydiei nici o atenție specială; şi, ca urmare, după ce l-a admirat cu înflăcărare un timp, capriciul pentru el a slăbit şi alți ofițeri din regiment, care i-au acordat mai multă atenție, au devenit preferații ei.

E uşor de închipuit ca oricât de puține elemente noi se mai adăugau la temerile, speranțele şi presupunerile lor, prin dezbaterea acestui subiect pasionant, nici un altul nu le-a putut reține multă vreme atenția, tot timpul cât a durat călătoria. Din gândurile Eiizabethei n-a dispărut nici o clipă. Țintuit în mintea ei de cei mai aprig dintre chinuri — învinuirile ce singură şi le aducea — ea nu găsi o clipă de răgaz sau de uitare.

Au călătorit cât s-a putut de repede; şi, cu o noapte dormita pe drum, au ajuns la Longboum a doua zi, pe la vremea mesei. Elizabeth se mângâia cu gândul ca Jane nu obosise de prea lungă aşteptare.

Micuții Gardiner, atraşi de vederea unei trăsuri, se aflau pe treptele casei, când aceasta a intrat pe alee; şi când s-a oprit în fața uşii principale, uimirea fericită care le-a iluminat chipurile şi le-a cuprins toată făptura, manifestându-se în sărituri şi zbenguieli, a fost primul semn de bucuros "bun venit".

Elizabeth sări jos; şi după ce-i săruta în grabă, zori înspre vestibul, unde o întâmpină imediat Jane care, venind din camera mamei lor, coborâse scările în goană.

Elizabeth o îmbrățişă cu dragoste, ochii amândurora fiind plini da lacrimi, şi-o întrebă, fără să piardă o clipă, dacă aflaseră ceva despre fugari.

— Nu încă, replică Jane, dar acum, ca scumpul meu unchi a venit, sper ca totul va fi bine.

— Tata e la oraş?

— Da, a plecat marți, aşa cum ți-am scris.

— Şi ați primit des veşti de la el?

— Numai o singură dată. Mi-a scris miercuri câteva rânduri ca să ne comunice ca a ajuns cu bine şi să-mi spună ce măsuri a luat, căci îi rugasem în mod special. A adăugat numai ca nu-mi va scrie până ce nu va avea ceva important de anunțat.

— Şi mama, ce face mama? Ce faceți voi, toate?

— Mama este destul de bine, cred, deşi teribil de abătută. Este sus şi se va bucura grozav să va vadă. Nu iese încă din camera ei. Mary şi Kitty, slavă cerului, sunt foarte bine,

— Dar tu? Ce faci tu? Întrebă Elizabeth. Eşti palidă. Prin câte trebuie să fi trecut!

Sora ei o asigură totuşi ca se simțea foarte bine; şi conversația, care avusese loc în timp ce domnul şi doamna Gardiner se ocupau de copiii lor, luă sfârşit, căci se apropiau de ele toți ceilalți. Jane alerga la unchiul şi mătuşa ei; le ura bun sosit şi le mulțumi printre zâmbete şi lacrimi.

După ce intrară cu toții în salon, întrebările pe care Elizabeth le pusese deja au fost — bineînțeles — repetate de ceilalți şi văzură imediat ca Jane nu le putea da nici o ştire. Totuşi, optimismul ei, întreținut de inima-i plină de bunăvoință, nu o părăsise încă; aştepta mereu să se sfârşească totul cu bine şi spera ca în dimineața următoare *va* sosi o scrisoare, fie de la Lydia, fie de la tatăl ei, care să-i informeze despre felul cum mergeau lucrurile şi poate chiar să le anunțe căsătoria.

Doamna Bennet, în apartamentul căreia se duseră după câteva minute de conversație, le primi aşa cum era de aşteptat; cu lacrimi, regrete şi lamentații, invective la adresa purtării ticăloase a lui Wickham şi plângeri despre nedreptatea şi suferințele îndurate de ea, acuzând pe toată lumea, cu excepția persoanei a cărei dezastruoasă indulgenta era cauza principală a erorilor fiicei sale.

— Dacă aş fi putut să-mi impun punctul de vedere, spuse ea, şi să plec la Brighton cu toată familia, *asta* nu s-ar fi întâmplat; dar scumpa şi sărmana Lydia nu a avut pe nimeni care să-i poarte de grijă. De ce au scăpat-o Forsterii din ochi? Sunt convinsă ca a fost din partea lor o mare nebăgare de seamă, sau aşa ceva, pentru ca ea nu este genul de față care să facă una ca asta, dacă ar fi fost bine păzită. Am fost tot timpul convinsă ca nu sunt deloc indicați s-o aibă în grijă; dar, ca de obicei, nu s-a ținut seama de mine. Biata, dragă copilă! Şi iată ca domnul Bennet a plecat şi ştiu ca are să se bată în duel cu Wickham, pe unde l-o găsi, şi o să fie ucis, şi ce-o să se-ntâmple cu noi toate? Familia Collins o să ne dea afară, înainte ca el să fi apucat să se răcească bine în groapă; şi dacă n-ai să fii bun cu noi, dragă frate, nu ştiu ce-o să ne facem.

Toți protestara vehement împotriva unor idei atât de îngrozitoare; iar domnul Gardiner,

după ce o asigură cum putu mai bine de toată dragostea ce i-o purta ei şi întregii familii, îi spuse ca avea de gând să fie la Londra chiar a doua zi şi că-l va ajuta pe domnul Bennet în toate încercările de a o găsi pe Lydia.

— Nu te lăsa pradă unor îngrijorări inutile, adăugă el. Cu toate ca sunt motive să ne aşteptăm la tot ce poate fi mai rău, nu este cazul să luăm asta drept sigur. N-a trecut nici o săptămână de când au plecat la Brighton.În câteva zile s-ar putea să căpătăm ceva veşti de la ei; şi până ce nu vom afla ca nu s-au căsătorit şi ca nu au de gând să se căsătorească, să nu socotim totul pierdut. Cum voi ajunge în oraş, mă voi duce la cumnatul meu şi-am să-l fac să vină cu mine acasă, în stradă Gracechurch, şi pe urmă ne vom sfătui ce avem de făcut.

— Oh! Dragă frate! Replică doamna Bennet. Asta e exact ce am dorit din inimă. Şi când ai să ajungi la oraş, fă orice şi găseşte-i oriunde s-or fi aflând şi dacă nu s-au căsătorit încă *fă-i* să se căsătorească. Iar în privința trusoului, nu-i lăsa să întârzie pentru asta; spune-i Lydiei ca o să capete câți bani o să vrea ca să şi-l cumpere după ce se vor căsători. Şi mai presus de toate, împiedică-l pe domnul Bennet să se bată. Spune-i în ce stare îngrozitoare mă aflu — ca mi-am ieşit din minți de spaimă şi ca simt aşa nişte nelinişti şi tremurături peste tot, aşa nişte spasme într-o parte şi dureri de cap, şi aşa nişte bătăi de inimă, încât n-am pic de odihnă, nici noaptea şi nici ziua. Şi spune-i dragei mele Lydia să nu ia nici o hotărâre în privința trusoului până ce nu ne-om vedea, pentru ca nu ştie care sunt magazinele cele mai bune. Oh! Dragă frate, ce bun eşti! Ştiu ca ai să le aranjezi pe toate.

Domnul Gardiner însă, deşi o asigura din nou de toată grija lui pentru cauza încredințată, nu putu să n-o sfătuiască să fie cumpătată în speranțele ca şi în temerile ei; şi după ce tot vorbi cu ea în felul acesta până ce bucățele fură aduse la masă, o lăsară să-şi descarce nervii pe menajeră care se ocupă de dânsa, când fiicele lipseau.

Deşi fratele şi cumnata ei erau convinşi ca nu era cazul ca dânsa să se izoleze astfel de restul familiei, nu încercară să se opună, fiindcă ştiau ca nu era destul de prudență pentru a nu vorbi în fata servitorilor, în timp ce aceştia serveau la masă, şi considerară ca era mai bine ca numai una dintre femeile de serviciu, şi anume aceea în care puteau avea mai multă încredere, să-şi arate înțelegerea pentru toate temerile şi dorințele ei, în această chestiune.

Curând intrară în sufragerie Mary şi Kitty, care fuseseră prea ocupate în camerele lor pentru a-şi face apariția mai înainte. Una venea de la cărțile ei şi cealaltă de la oglindă ei. Chipurile amândurora erau totuşi destul de calme şi la nici una dintre ele nu se vedea vreo schimbare, afară de faptul ca pierderea surorii preferate, ori furia ce-o resimțea din această cauză, pusese în glasul lui Kitty un timbru ceva mai arțăgos decât de obicei. Cât despre Mary, era destul de stăpâna pe ea pentru a-i şopti Elizabeth-ei, cu un aer de gravă cugetare, când se aşezară la masă:

— Aceasta este o întâmplare cât se poate de nefericită şi se va vorbi probabil mult despre ea. Dar trebuie să stăvilim valul de răutate şi să ne turnăm una alteia balsamul mângâierii de soră pe inimile noastre rănite. Apoi, cum nu remarcă la Elizabeth nici cea mai mica dorință de a-i da un răspuns, adăugă: Oricât de nenorocita ar fi această întâmplare pentru Lydia, putem trage din ea următoarea lecție folositoare: ca la o femeie, pierderea virtuții este de nereparat, ca un pas greşit o duce la dezonoare definitivă, ca reputația ei este un lucru tot atât de fragil pe cât este de frumos şi ca nu se poate comporta niciodată îndeajuns de prudent față de cei nedemni, de sex opus.

Elizabeth îşi ridică ochii la aer de uimire, dar era prea amărâtă pentru a da vreun răspuns. Mary continua totuşi să se consoleze singură cu acest gen de învățături morale deduse din nenorocirea prin care treceau.

În cursul după-amiezii, cele două domnişoare Bennet mai mari reuşiră să fie singure timp de o jumătate de oră şi Elizabeth profita imediat de această ocazie pentru a pune întrebări la care Jane era tot atât de nerăbdătoare să răspundă. După ce deplânseră împreună groaznicele urmări ale întâmplării, urmări pe care Elizabeth, ca toți ceilalți, le considera drept sigure şi despre care domnişoara Bennet n-ar fi putut spune ca erau cu totul imposibile, cea dintâi continuă, rugând-o:

— Dar spune-mi absolut tot, tot ce n-am aflat încă. Dă-mi şi alte amănunte. Ce a zis colonelul Forster? N-a avut nici un fel de bănuială înainte ca fuga lor să fi avut loc? Trebuie să-i fi văzut mereu nedespărțiți.

— Colonelul Forster a recunoscut ca bănuise adesea ca există o oarecare înclinație, îndeosebi din partea Lydiei; nimic însă care să-l alarmeze. Sunt atât de mâhnită pentru el. Purtarea lui a fost extrem de atentă şi amabilă. Intenționa să vină la noi pentru a ne asigura de simpatia sa, înainte de a fi avut cea mai vagă idee ca ei nu plecaseră în Scoția. Cum a auzit acest zvon s-a grăbit să vină încoace.

— Şi Denny era convins ca Wickham nu avea de gând să se însoare? Cunoştea intenția

lor de a fugi împreună.? Colonelul Forster a vorbit chiar el cu Denny?

— Da, dar întrebat fiind de *dânsul,* Denny a negat ca ar fi ştiut ceva despre planul lor şi s-a ferit să-şi spună părerea. Nu şi-a reafirmat convingerea ca ei nu se vor căsători şi *lucrul acesta* mă face să sper ca s-ar putea să fi fost înțeles greşit, mai înainte.

— Şi, până la sosirea colonelului Forster, nici unul dintre *voi* n-a avut vreo îndoială în privința faptului ca se căsătoriseră cu adevărat?

— Cum s-ar fi putut să *ne* treacă prin minte aşa ceva? Am fost puțin îngrijorată, mi-a fost oarecum teamă pentru fericirea surorii mele ca soție a lui Wickham, pentru ca ştiam ca purtarea lui nu fusese întotdeauna foarte corectă. Tata şi mama nu ştiau nimic despre asta; simțeau numai ca această căsătorie era o imprudență. Apoi Kitty ne-a mărturisit, cu un sentiment firesc de triumf, fiindcă ştia mai mult decât noi ceilalți, ca în ultima ei scrisoare Lydia o pregătise ca va face acest pas. Ea ştia, se pare, ca erau îndrăgostiți unul de altul, de câteva săptămâni.

— Dar nu dinainte de a pleca la Brighton?

— Nu, cred ca nu.

— Crezi cumva ca şi colonelul Forster are o părere proastă despre Wickham? Cunoaşte adevăratul lui caracter?

— Trebuie să-ți mărturisesc ca nu a mai vorbit despre Wickham atât de bine ca în trecut. Îl crede imprudent şi risipitor. Şi de când cu această tristă întâmplare, se spune ca a plecat din Meryton dator vândut; sper să nu fie însă adevărat.

— Oh! Jane, dacă n-am fi păstrat secretul, dacă am fi spus ce ştiam despre el, nu s-ar fi putut întâmpla aşa ceva!

— Poate ca ar fi fost mai bine, replică Jane. Dar a da în vileag vechile greşeli ale cuiva, fără să ştii care-i sunt gândurile în prezent, părea un lucru nejustificat. Noi am procedat astfel cu cele mai bune intenții.

— V-a putut repeta colonelul Forster amănunte din bilețelul Lydiei către soția lui?

— Ni l-a adus să-l vedem.

Şi Jane îşi scoase punguța din buzunar şi îi dădu Elizabethei biletul, care suna astfel:

Scumpa mea Harriet,

O să râzi când vei afla unde am plecat, şi nu mă pot stăpâni să nu râd eu însămi de surpriză voastră, mâine dimineață, când se va observa lipsa mea. Plec la Gretna Green şi dacă nu poți ghici cu cine, am să cred ca eşti o prostuță, pentru ca există un singur om pe lume pe care-l iubesc, şi el e un înger. Fără el n-aş putea fi fericită, aşa ca nu socoti plecarea mea drept o nenorocire. Dacă nu-ți place, nu e nevoie să le trimiți vorba la Longbourn despre plecarea mea, fiindcă surpriză o să fie şi mai mare când am să le scriu şi am să-mi pun semnătura: Lydia Wickham. Ce glumă grozavă o să fie! De-abia pot să-ți scriu de râs. Te rog, scuză-mă față de Pratt ca nu-mi pot ține făgăduiala de a dansa cu el astă-seară. Spune-i ca nădăjduiesc c-o să mă scuze când va afla totul şi spune-i ca am să dansez cu el, cu cea mai mare plăcere, la balul viitor la care ne vom întâlni. Am să trimit după lucrurile mele când am să ajung la Longbourn, dar aş dori să-i spui lui Sally să cârpească o ruptură mare la rochia de muselina înainte de a mi-o împacheta. La revedere. Transmite colonelului Forster toată dragostea mea. Sper ca veți ciocni un pahar pentru plăcută noastră călătorie.

Prietena ta afectuoasă,
Lydia Bennet.

— Oh! Zăpăcită, ce zăpăcită e! Strigă Elizabeth, când sfârşi de citit. Asta e scrisoare s-o scrii într-o asemenea clipă! Biletul dovedeşte însă ca, cel puțin *ea,* privea cu seriozitate scopul călătoriei. Indiferent de ce ar fi putut-o el convinge după aceea, în ceea ce o priveşte n-a fost vorba de un *plan* ruşinos. Bietul tată! Cât l-o fi durut!

— Nu am văzut în viața mea pe nimeni atât de lovit. Timp de zece minute n-a putut scoate o vorbă. Mamei i s-a făcut rău, pe loc, şi toată casa era înnebunită.

— Oh! Jane, întrebă Elizabeth, a mai rămas vreunul dintre servitori care să nu fi aflat întreaga poveste, mai înainte de căderea serii?

— Nu ştiu; sper ca a mai rămas. Dar în asemenea împrejurare, este foarte greu să te stăpâneşti. Mama a făcut o criză de isterie şi, deşi am încercat să-i dau tot ajutorul ce-mi stătea în putere, mă tem ca n-am făcut tot ce ar fi trebuit să fac. Dar groază de ceea ce se putea întâmpla aproape că-mi luase mințile.

— Îngrijirile pe care a trebuit să i le dai au fost prea mult pentru tine! Nu arăți bine! Dacă aş fi fost cu tine! Ai purtat singura toată grijă şi neliniştea.

— Mary şi Kitty au fost foarte drăguțe şi sunt convinsă ca ar fi împărțit cu mine toată oboseala, dar nu am crezut ca este bine, nici pentru una, nici pentru cealaltă. Kitty este slăbuță şi delicată, iar Mary studiază atât demult ca nu trebuie să i se ia din orele de odihnă. Mătuşa Philips a venit la Longbourn marți, după plecarea tatii, şi-a fost atât de bună încât a rămas cu mine până joi. Ne-a fost tuturor de mare folos şi ajutor. Şi Lady Lucas a fost foarte drăguță; miercuri dimineața a venit pe jos până aici ca să deplângă, alături de noi, cele întâmplate şi să-şi ofere serviciile ei sau ale oricăreia dintre fiicele sale, dacă ne-ar fi putut fi de ajutor.

— Făcea mai bine să stea acasă la ea strigă Elizabeth. Poate a fost bine intenționată, dar într-o nenorocire ca asta, e recomandabil să-ți vezi, cât mai puțin, vecinii. Ajutorul este imposibil; mângâierea, de nesuferit. Lasă-i să fie satisfăcuți şi să triumfe asupra noastră, de la distanță.

Eiizabeth continua apoi să se intereseze de măsurile pe care tatăl lor avea de gând să le ia la oraş, pentru a o aduce înapoi pe fiica sa.

— Cred ca avea de gând, răspunse Jane, să se ducă la Epsom, unde au schimbat caii ultima oară, să-i găsească pe surugii şi să încerce să scoată ceva de la ei. Voia în primul rând să afle numărul trăsurii de piață care i-a luat de la Clapham. Aceasta sosise din Londra cu un pasager; şi cum dânsul îşi închipuie ca trecerea dintr-o trăsură într-alta a unui domn şi a unei doamne poate fusese remarcată, avea de gând să facă cercetări la Clapham. Dacă putea descoperi cumva unde îl lăsase vizitiul pe călătorul precedent, era hotărât să facă acolo cercetări şi spera să nu fie imposibil să afle locul de staționare şi numărul trăsurii. Nu ştiu să fi făcut alte planuri; dar era atât de zorit să plece, şi atât de descumpănit, încât de-abia am reuşit să aflu şi atât.

Capitolul XLVIII

A doua zi de dimineață, sperau, cu toții să primească o scrisoare de la domnul Bennet, dar posta sosi fără să aducă un singur rând din partea lui. Toată familia ştia ca de obicei el era corespondentul cel mai neglijent şi cel mai leneş; dar într-o astfel de împrejurare, nădăjduiseră ca va face un efort. Au fost siliți să tragă concluzia ca nu avea nici o veste plăcută de comunicat, dar ar fi fost bucuroşi să fie siguri chiar şi de *asta.* Domnul Gardiner aşteptase numai posta pentru a porni la drum.

După plecarea lui, avură, cel puțin siguranță ca vor primi mereu ştiri despre cele ce se petreceau; şi la despărțire, unchiul promisese să-l convingă pe domnul Bennet să se întoarcă la Longbourn cât mai curând va putea, spre marea uşurare a *doamnei* Bennet care consideră ca e singura garanție pentru ca soțul ei să nu fie ucis în duel.

Doamna Gardiner, fiind sigură ca prezența ei ar putea fi de folos nepoatelor sale, urma să rămână împreună cu copiii, încă vreo câteva zile, la Hertfordshire. Participă la îngrijirile pe care fetele le dădeau doamnei Bennet şi, în orele libere, era pentru ele o adevărată binecuvântare. Cealaltă mătuşa le vizita şi ea destul de des şi întotdeauna, după cum spunea, cu scopul de a le îmbărbăta deşi, cum nu venea niciodată fără să le raporteze vreun nou exemplu de extravaganta sau incorectitudine a lui Wickham, rareori pleca de acolo fără să le lase mai descurajate decât le găsise.

Întregul Meryton părea ca se străduieşte să-l ponegrească pe acela care, cu trei luni mai înainte, fusese, pentru ei, aproape ca un înger al luminii. Se susținea ca avea datorii la toți negustorii din localitate; şi îşi extinsese intrigile amoroase, onorate toate cu titlul de seducție, asupra fiecărei familii de negustor. Toți declarau ca era tânărul cel mai ticălos din lume; şi toți începură să descopere ca fuseseră întotdeauna neîncrezători în aparență lui de om cumsecade. Deşi Elizabeth nu acorda încredere la mai mult de jumătate din cele ce se spuneau, credea destul pentru ca prima ei convingere cu privire la nenorocirea Lydiei să devină şi mai certa; chiar şi Jane, care credea şi mai puțin din cele ce auzea, pierduse aproape orice nădejde, mai ales ca, după toate probabilitățile, era timpul, dacă ei s-ar fi dus în Scoția — ceea ce ea nu încetase nici un moment să spere — să fi primit ceva veşti de la ei.

Domnul Gardiner plecase din Longbourn duminică. Marți, doamna Gardiner primi o scrisoare de la el. Îi informă ca, imediat după sosire, îl găsise pe cumnatul lui şi-l convinsese să vină în stradă Gracechurch; ca înainte de sosirea lui, domnul Bennet fusese la Epsom şi Clapham, fără a obține însă vreo informație mulțumitoare; şi ca acum era hotărât să întrebe la toate hotelurile mai mari din oraş, deoarece domnul Bennet credea ca fugarii au tras poate

la unul dintre ele, cum au ajuns la Londra, înainte de a găsi o locuință. Domnul Gardiner nu se aştepta la vreun succes de pe urma acestei investigații, intenționa însă să-l ajute, cumnatul lui fiind ferm hotărât să procedeze astfel. Adăugă ca domnul Bennet părea ca nici nu se gândeşte să părăsească în acel moment Londra, şi promitea să scrie din nou, în curând. Mai era şi un post-scriptum, după cum urmează:

> I-am scris colonelului Forster, rugându-l să afle, dacă este posibil, de la vreunul dintre intimii tânărului, din regiment, dacă Wickham are vreo rudă sau cunoştință care să ştie în ce parte a oraşului s-ar putea ascunde acum. Dacă s-ar găsi cineva la care să apeleze pentru a afla vreun fir conducător de acest fel, ar fi de foarte mare ajutor. În momentul de față, nu avem nici un fel de indicii. Colonelul Forster, cred, va face tot ce-i va sta în putință ca să ne ajute în această chestiune. Dar după ce m-am mai gândit, poate ca Lizzy ne-ar putea spune, mai bine decât oricine altul, ce rude în viața are el acum.

Elizabethei nu-i era greu să înțeleagă de unde venea acest respect pentru cele ce-ar fi ştiut ea; dar nu-i era cu putință să dea vreo informație atât de mulțumitoare pe cât o merită acest omagiu.

Nu auzise niciodată ca el să fi avut vreo rudă, în afară de tată şi mama, ambii fiind morți de ani de zile. Era totuşi posibil ca vreunul dintre tovarăşii de regiment să fie în stare să dea mai multe informații; şi, deşi ea nu era prea optimistă, era o încercare ce merită să fie făcută.

Fiecare zi la Longbourn era acum plină de nelinişte; dar neliniştea creştea la maximum în jurul orei când trebuia să vină poşta. Sosirea scrisorilor era primul mare motiv de nerăbdare în fiecare dimineață. Prin scrisori urma să se comunice orice ar fi fost, bun sau rău, şi se aşteptau ca fiecare zi să le aducă vreo veste importanta.

Dar înainte de a mai primi ceva de la domnul Gardiner, sosi o scrisoare pentru domnul Bennet dintr-altă parte — de la domnul Collins; iar Jane, care primise dispoziția să deschidă toată corespondența care ar sosi în lipsa tatălui sau, o citi; Elizabeth, ştiind ce ciudățenie constituia întotdeauna o scrisoare a lui Collins, citi şi ea peste umărul Janei cele ce urmează:

> Scumpul meu domn,
>
> Mă simt chemat, datorită legăturilor dintre noi, şi poziției mele în lume, să deplâng alături de dumneavoastră durerea de care ați fost lovit şi despre care am fost informați ieri, printr-o scrisoare din Hertfordshire. Fiți sigur, scumpe domn, ca doamna Collins şi cu mine personal va compătimim sincer, pe dumneavoastră şi toată onorabila dumneavoastră familie, în nenorocirea în care va aflați şi care este desigur una dintre cele mai amare, deoarece provine dintr-o cauză pe care timpul nu o poate repara. Din partea mea, nu vor lipsi nici una dintre acele dovezi care ar putea alina o nenorocire atât de îngrozitoare, sau care v-ar putea mângâia într-o împrejurare ce trebuie să fie, dintre toate, cea mai întristătoare pentru sufletul unui părinte. Moartea fiicei dumneavoastră ar fi fost o binecuvântare în comparație cu aceasta. Şi este cu atât mai regretabil, cu cât sunt temeiuri de a presupune, după câte mă informează scumpa mea Charlotte, ca libertinajul din purtările fiicei dumneavoastră îşi are originea într-o vinovată indulgenta față de ea deşi, în acelaşi timp, spre mângâierea dumneavoastră şi a doamnei Bennet, sunt tentat să cred ca înclinațiile ei sunt rele de la natură, altfel nu s-ar fi putut face vinovată de o asemenea grozăvie, la o vârstă atât de fragedă. Oricare ar fi cauza, sunteți în mod jalnic demn de milă, părere la care se alătura nu numai doamna Collins, ci şi Lady Catherine şi fiica sa, cărora le-am povestit întâmplarea. Ele sunt de acord cu mine ca acest pas greşit, al uneia dintre fete, va fi nimicitor pentru norocul tuturor celorlalte; căci cine, aşa cum spune cu mare condescendenta Lady Catherine însăşi, va mai vrea să intre într-o asemenea familie? Şi aceasta considerație mă face să mă gândesc şi mai mult, cu o mai mare satisfacție, la un anumit eveniment din noiembrie trecut; căci dacă ar fi fost altfel, ar fi trebuit să fiu amestecat în toată jalea şi dezonoarea dumneavoastră. Dați-mi voie deci să va sfătuiesc, scumpul meu domn, să va consolați atât cât este cu putință, să izgoniți pe veci din inima dumneavoastră această fiică nedemnă şi s-o lăsați să culeagă fructele oribilului sau păcat.
>
> Rămân, scumpe domn etc. Etc.

Domnul Gardiner nu le mai scrise nimic înainte de a primi un răspuns din partea colonelului Forster, şi nici atunci nu avu nimic bun de împărtăşit. Nu s-a găsit nici o singură persoană cu care Wickham să fi avut relații şi era sigur ca nu avea nici o rudă mai apropiată

în viața. Avusese înainte un cerc larg de cunoştințe; dar de când intrase în miliție, se părea ca nu legase nici o prietenie mai strânsă cu nimeni din regiment. Nu există deci nici o persoană la care să se poată apela pentru a obține vreo ştire despre el. Şi, în starea financiară nenorocită în care se afla, avea toate motivele să se ascundă căci, în afară de teamă de a fi descoperit de rudele Lydiei, mai transpirase şi vestea ca ar fi lăsat în urma lui datorii de onoare, care se ridicau la o sumă considerabilă. Colonelul Forster credea ca era nevoie de mai mult de o mie de lire pentru a se acoperi cheltuielile lui de la Brighton. Datora o mulțime de bani în oraş, dar datoriile lui de onoare erau şi mai mari.

Domnul Gardiner nu încerca să ascundă familiei din Longbourn aceste detalii. Jane le auzi îngrozită:

— Un cartofor! Exclamă ea. La asta nu mă aşteptam; habar n-am avut de acest lucru!

Domnul Gardiner adăugă în scrisoare ca se puteau aştepta să-l vadă acasă în ziua următoare, adică sâmbăta. Descurajat de nereuşită tuturor încercărilor făcute, cedase rugăminții cumnatului sau de a se întoarce acasă şi de a-l lăsa pe dânsul să facă, pentru continuarea urmăririi, tot ceea ce împrejurările vor cere. Când doamna Bennet fu informată ca soțul ei se va întoarce nu se arăta atât de mulțumită cum se aşteptau copiii judecând după îngrijorarea pe care o avusese pentru viața lui.

— Cum? Se întoarce acasă, fără biata mea Lydia? Strigă ea. Sigur, n-o să plece din Londra înainte de a-i fi găsit. Dacă se reîntoarce, cine o să se bată cu Wickham şi cine o să-l facă să se însoare cu ea?

Cum doamnei Gardiner începuse să-i fie dor de căminul ei, hotărî să plece împreună cu copiii la Londra concomitent cu întoarcerea domnului Bennet de acolo. Trăsura se duse deci, împreună cu copiii, până la prima etapă a călătoriei şi se întoarse înapoi la Longbourn cu stăpânul casei.

Doamna Gardiner pleca de la dânşii cu totul nedumerită în privința Elizabethei şi a prietenului ei din Derbyshire, care se ocupase de ea prin acea parte a lumii. Nepoata ei nu-i pronunțase niciodată din proprie inițiativă numele în fața lor; iar licărul de nădejde pe care îl avusese doamna Gardiner ca va veni o scrisoare din partea lui nu dusese la nimic. De când se reîntorsese, Elizabeth nu primise nici una care să fi putut fi de la Pemberley.

Starea nenorocită în care se afla familia ei făcea inutilă orice altă explicație a faptului ca era abătută: din *aceasta,* deci, nu se putea deduce nimic; deşi Elizabeth, care-şi cunoştea acum destul de bine sentimentele, era perfect conştientă ca, dacă n-ar fi ştiut de existența lui Darcy, ar fi putut îndura ceva mai uşor grozăvia dezonoarei Lydiei. Ar fi dispensat-o, îşi spunea, de o noapte nedormită din două.

Când domnul Bennet sosi, avea aerul sau obişnuit, de calm filozofic. Fu tot atât de puțin vorbăreț ca de obicei, nu pomeni nimic de chestiunea pentru care fusese plecat şi trecu un timp până ce fiicele sale avură curajul să vorbească despre acest lucru.

Numai după amiază, când veni şi dânsul la ceai, se aventură Elizabeth să atace subiectul; şi atunci, când dânsa îşi exprima, pe scurt, mâhnirea pentru cele prin care desigur trecuse, el replica:

— Nu-mi vorbi despre asta. Cine altul trebuia să sufere dacă nu eu? Eu singur mi-am făcut-o şi e drept s-o îndur.

— Nu trebuie să fii prea aspru cu dumneata, replică Elizabeth.

— Este şi cazul să mă pui în gardă împotriva acestui râu! Natura omenească este atât de înclinată să fie aspră cu ea însăşi! Nu, Lizzy, lasa ca măcar o dată în viața mea să simt cât de condamnabil m-am purtat. Nu mă tem ca voi fi zdrobit de durere. Va trece destul de repede.

— Crezi ca sunt la Londra?

— Da! În ce altă parte s-ar putea ascunde atât de bine?

— Şi Lydia voia mereu să se ducă la Londra, adăugă Kitty.

— E fericită atunci, replică tatăl sau sec; iar şederea ei acolo va fi probabil de oarecare durată. Apoi, după o scurtă tăcere, continuă: Lizzy, nu-ți port pică pentru ca ai avut dreptate în ce priveşte sfatul pe care mi l-ai dat în luna mai; şi, luând în considerație cele întâmplate, aceasta dovedeşte oarecare maturitate în gândire.

Fură întrerupți de domnişoara Bennet care venise să ia ceaiul şi să-l ducă mamei sale.

— Iată o demonstrație care are partea ei bună! Exclamă dânsul; da atâta eleganta nenorocirii! Într-o zi voi face şi eu la fel; voi sta în bibliotecă, cu tichia de noapte pe cap şi în halat de casă, şi va voi da de lucru cât voi putea mai mult; sau, aş putea amâna până ce va fugi şi Kitty.

— N-am să fug, papa, se repezi Kitty arțăgoasă. Dacă *eu* mă voi duce vreodată la Brighton, am să mă port mai bine decât Lydia.

— *Dumneata,* la Brighton! Nu aş avea încredere să te las nici până la Eastbourne; şi nici

pentru cincizeci de lire! Nu, Kitty, am învăţat cel puţin să fiu cu ochii în patru şi-ai să simţi efectul. Nici un ofiţer să nu mai intre vreodată în casa mea şi nici prin sat să nu mai treacă. Balurile vor fi cu totul interzise, afară doar dacă vei merge cu una dintre surorile dumitale. Şi n-ai să te mai mişti afară din casă, până ce nu vei putea dovedi ca ai petrecut cel puţin zece minute pe zi într-un mod raţional.

Kitty, care lua toate aceste ameninţări în serios, începu să plângă.

— Lasa, lasa, spuse el, nu fi amărâtă. Dacă ai să fii cuminte în următorii zece ani, am să te iau la o paradă militară, la sfârşitul acestui termen.

Capitolul XLIX

La două zile după reîntoarcerea domnului Bennet, pe când Jane şi Elizabeth se plimbau împreună printre boschetele din spatele casei, o văzură pe menajeră îndreptându-se către ele şi, crezând ca venea să le cheme din partea mamei lor, îi ieşiră în întâmpinare; dar în loc de convocarea la care se aşteptau, când se apropiară, ea spuse domnişoarei Bennet:

— Va cer iertare, domnişoară, ca va deranjez, dar sperăm ca aveţi, poate, ceva veşti bune de la oraş, aşa ca am îndrăznit să vin şi să va întreb.

— Ce vrei să spui, Hill? N-am primit *nimic* de la oraş.

— Dragă domnişoară, strigă doamna Hill tare mirată, nu ştiţi ca a sosit din partea domnului Gardiner un curier pentru stăpânul meu? A sosit de o jumătate oră şi i-a adus stăpânului meu o scrisoare.

Fetele o rupseră la fugă, prea nerăbdătoare să ajungă în casă pentru a mai avea vreme de vorbit. Alergară prin vestibul spre sufrageria mica; de acolo în bibliotecă.

Tatăl lor nu se afla nicăieri; şi erau tocmai pe punctul de a de a-l căuta sus, la mama lor, când se întâlniră cu feciorul care le informa:

— Domnişoarelor, dacă-l căutaţi pe stăpânul meu, a plecat să se plimbe înspre crâng.

Când aflară aceasta, străbătură din nou holul şi fugiră peste peluză, după tatăl lor, care-şi urma hotărât drumul spre o pădurice pe o latură a aleii.

Jane, care nu era nici aşa uşoară şi nici nu avea, ca Elizabeth, obiceiul să alerge, rămase în urmă, în timp ce sora ei, gâfâind, îl ajunse şi-i strigă plină de nerăbdare:

— Oh, papa, ce veşti? Ce veşti? Ai primit o scrisoare de la unchiul?

— Da, am primit o scrisoare de la dânsul, printr-un curier.

— Ei bine, ce veşti a adus? Bune sau rele?

— Le ce bine te poţi aştepta? Spuse el, scoţând scrisoarea din buzunar. Dar poate ai vrea s-o citeşti.

Elizabeth i-o luă cu nerăbdare din mână. Jane îi ajunse şi ea.

— Citeşte-o tare, zise tatăl lor, pentru ca aproape nu ştiu nici eu ce cuprinde.

Gracechurch Street
Luni, august 2

Scumpul meu cumnat,

Pot în sfârşit să-ţi trimit unele ştiri despre nepoata mea, ştiri care, în general, sper ca te vor mulţumi. Sâmbătă, imediat după plecarea dumitale, am avut norocul de a descoperi în ce parte a Londrei se aflau. Amănuntele le rezerv pentru când ne vom vedea. Este destul ca ştim ca au fost descoperiţi. I-am văzut pe amândoi...

— Atunci, este aşa cum am nădăjduit mereu, strigă Jane. Sunt căsătoriţi.

Elizabeth continua să citească:

I-am văzut pe amândoi. Nu s-au căsătorit şi nici n-am avut impresia c-ar intenţiona s-o facă; dar dacă eşti de acord să îndeplineşti angajamentele pe care am îndrăznit să le iau în numele dumitale, sper ca nu va trece mult şi se vor căsători. Tot ceea ce ţi se cere este să-i asiguri fiicei dumitale, printr-o foaie dotala, partea care i se cuvine din cele cinci mii de lire ce revin fiicelor, la decesul dumitale şi al surorii mele; şi, în plus, să-ţi iei angajamentul de a-i acorda, cât vei fi în viaţa, una sută lire *per annum.* Acestea sunt condiţiile pe care, luând totul în consideraţie, nu am şovăit să le accept în numele dumitale, atât cât m-am simţit îndrituit a o face. Voi trimite scrisoarea aceasta prin curier, pentru a nu se pierde deloc timpul cu răspunsul. Poţi, prin urmare, înţelege din aceste date ca situaţia financiară a domnului Wickham nu este atât de disperată cum s-

a crezut în general. Lumea s-a înşelat în privința asta; şi sunt fericit să spun ca vor mai rămâne câțiva bani, chiar după plată tuturor datoriilor, bani care să se adauge la dota nepoatei mele. Dacă, aşa cum cred ca va fi cazul, îmi vei trimite împuternicirea de a acționa în numele dumitale în toată acesta chestiune, voi da imediat instrucțiuni lui Haggerston să redacteze foaia dotala cuvenită. Nu va fi deloc cazul să vii iarăşi la oraş; rămâi deci liniştit la Longbourn şi contează pe diligența şi grija mea. Trimite-mi răspuns cât poți mai repede şi ai grijă să scrii limpede. Am considerat ca cel mai bun lucru ar fi ca nepoata mea să se căsătorească aici, la noi, ceea ce sper ca vei aproba. Ea va veni aici astăzi. Îți voi scrie din nou, îndată ce se va mai hotărî ceva.

Al dumitale etc.,
Edw. Gardiner

— Este cu putință? Strigă Elizabeth, când sfârşi de citit. Poate fi adevărat ca vrea s-o ia de soție?

— Wickham nu este deci atât de rău pe cât l-am crezut, spuse sora ei. Dragă tată, te felicit.

— Ai răspuns la scrisoare? Întrebă Elizabeth.

— Nu, dar trebuie să răspund cât mai curând.

Îl imploră, foarte stăruitor, să nu mai piardă timp şi s-o facă imediat.

— Oh! Dragă tată, strigă ea, întoarce-te şi răspunde imediat. Gândeşte-te cât de importantă este fiecare clipă într-o asemenea împrejurare.

— Dă-mi voie să scriu eu în locul dumitale, spuse Jane, dacă îți displace s-o faci.

— Îmi displace foarte mult, replică el, dar trebuie făcut.

Şi, cu aceste vorbe, porni cu ele înapoi către casă.

— Aş putea să te întreb? Spuse Elizabeth... Dar condițiile, presupun, trebuie acceptate.

— Acceptate! Mă simt ruşinat, numai, ca cere atât de puțin.

— Şi ei *trebuie* să se căsătorească! Totuşi ştim ce fel de om este.

— Da! Da! Trebuie să se căsătorească. Nu este altceva de făcut. Dar sunt două lucruri pe care doresc foarte mult să le ştiu. Unul este câți bani a pus unchiul jos pentru a reuşi acest lucru, şi celălalt, cum am să-i pot achita vreodată.

— Bani! Unchiul meu! Exclamă Jane, ce vrei să spui, domnule?

— Vreau să spun ca nici un bărbat cu mintea întreagă nu s-ar însura cu Lydia pentru o momeală atât de neînsemnată ca o sută pe an, cât timp voi trăi eu, şi cincizeci după ce nu voi mai fi.

— Asta e foarte adevărat, spuse, Elizabeth, deşi nu mi-a trecut prin cap mai înainte. Să i se achite datoriile şi să mai rămână încă ceva! Oh! Unchiul este, desigur, la mijloc! Ce om bun şi generos! Mă tem ca s-a nenorocit. Lucrul acesta nu s-ar fi putut face cu o sumă mica.

— Nu, încuviință tatăl ei, Wickham ar fi un prost dacă ar lua-o cu un ban mai puțin decât zece mii de lire. Mi-ar părea rău să-mi fac o părere atât de proastă despre el, chiar de la începutul relațiilor noastre.

— Zece mii de lire! Doamne fereşte! Cum să înapoiezi măcar jumătate dintr-o asemenea sumă?

Domnul Bennet nu răspunse nimic; şi continuară să meargă în tăcere, fiecare adâncit în propriile gânduri, până ce au ajuns lângă casă. Tatăl se duse în bibliotecă pentru a scrie, iar fetele intrară în salonaş.

— Şi se vor căsători cu adevărat! Exclamă Elizabeth imediat ce au fost singure. Ce ciudat! Şi pentru *asta* trebuie să fim şi mulțumite! Suntem silite să ne bucurăm ca se căsătoresc, cu tot caracterul lui infam, cu toată neînsemnată şansă de fericire pe care o au. Oh, Lydia!

— Mă consolez cu gândul, replică Jane, ca dacă n-ar ține cu adevărat la Lydia, cu siguranță ca n-ar lua-o. Deşi bunul nostru unchi a făcut ceva ca să-l scape de datorii, nu pot să cred ca a avansat zece mii de lire, sau aşa ceva. Dânsul are copii şi s-ar putea să mai aibă. Cum să se dispenseze măcar de jumătate din suma asta?

— Dacă vom reuşi vreodată să aflăm la cât s-au ridicat datoriile lui Wickham, spuse Elizabeth, şi ce sumă s-a depus pe numele lui din partea surorii noastre, vom şti precis cât a făcut domnul Gardiner pentru ei, căci Wickham nu are nici cinci bani ai lui. Nu vom putea niciodată răsplăti bunătatea unchiului şi a mătuşii noastre. A o lua acasă la ei, a-i oferi protecție şi sprijinul lor personal înseamnă un sacrificiu atât de mare făcut pentru ea, încât ani întregi de recunoştință nu sunt de ajuns pentru a-i răsplăti. În clipa asta, ea se afla la dânşii. Dacă atâta bunătate nu o va face să se simtă nenorocită, nu-şi va merita niciodată fericirea. Ce clipă pentru ea când a dat ochii cu mătuşa!

— Trebuie să uităm cele ce s-au petrecut şi de-o parte şi de cealaltă, spuse Jane. Sper şi sunt încredinţată ca vor fi totuşi fericiţi. Consimţământul lui de a se căsători cu Lydia, vreau să cred, este o dovadă ca a ajuns să judece cum se cuvine. Dragostea lor reciprocă îi va face mai cumpăniţi; şi îmi place să cred ca se vor instala atât de tihnit şi vor trăi atât de cuminte încât, cu timpul, se va uita, poate, nebunia lor din trecut.

— S-au purtat în aşa fel, replică Elizabeth, încât nici tu, nici eu, nici nimeni nu va putea să uite vreodată. Este inutil să mai vorbim despre asta.

Fetele îşi aduseră aminte ca, după toate probabilităţile, mama lor nu aflase nimic despre cele întâmplate. Se duseră deci în biblioteca şi-l întrebară pe tatăl lor dacă nu dorea s-o anunţe ele. Dânsul scria şi, fără să-şi ridice capul, replică indifent:

— Cum doriţi.

— Putem lua scrisoarea unchiului ca să i-o citim?

— Luaţi ce vreţi şi plecaţi de aici.

Elizabeth lua scrisoarea de pe birou şi se duseră sus împreună. Mary şi Kitty erau cu doamna Bennet: o singură comunicare deci ajungea pentru toate. După ce o pregătiră pentru veşti bune, scrisoarea a fost citită cu glas tare. Doamna Bennet de-abia putea să se stăpânească. Şi când Jane ajunse la pasajul în care domnul Gardiner îşi exprimă speranţa ca Lydia se va căsători curând, bucuria mamei sale izbucni nestăvilită şi fiecare nouă fraza îi marea exuberanţă. Era acum atât de agitată de încântare pe cât fusese mai înainte de panică şi indignare. Îi era de ajuns să ştie ca Lydia să se va mărita. Nu se simţea tulburată de vreo îngrijorare pentru fericirea ei, nici umilită de vreo amintire a relei ei purtări.

— Scumpa, scumpa mea Lydia! Strigă ea, este într-adevăr încântător. Va fi măritată! Am s-o văd iarăşi! Va fi măritată la şaisprezece ani! Dragul, bunul meu frate! Ştiam eu c-aşa o să se întâmple — ştiam eu ca o să se aranjeze totul! Ce dor îmi este s-o văd şi să-l văd şi pe dragul de Wickham! Dar rochiile, rochiile de nuntă! Am să scriu imediat sora-mi Gardiner despre asta. Lizzy, drăguţa mea, fugi jos la tata şi întreabă-l cât îi va da. Stai, stai; mă duc eu singură — sun-o pe Hill, Kitty. Mă îmbrac într-o clipă — scumpa, scumpa mea Lydia! Ce fericite vom fi împreună, când ne vom reîntâlni!

Fiica sa cea mai mare încerca să-i domolească explozia entuziasmului, îndreptându-i gândurile către obligaţiile pe care comportarea domnului Gardiner le creease pentru ei toţi.

— Căci datorăm acest fericit sfârşit, adăugă ea, într-o mare măsură bunătăţii lui. Suntem convinse ca a garantat personal că-l va ajuta pe domnul Wickham cu bani.

— Ei bine, strigă mama ei, aşa şi trebuia să facă. Cine altul s-o fi făcut dacă nu propriul ei unchi? Dacă nu ar fi avut propria lui familie, ştiţi ca toţi banii lui trebuiau să-mi revină mie şi copiilor mei; şi este prima oară ca am primit ceva de la el, în afară de câteva daruri. Vai! Sunt atât de fericită! În scurt timp voi avea o fată măritată. Doamna Wickham! Ce bine sună! Şi de-abia a împlinit şaisprezece ani, în iunie, anul asta. Scumpa mea Jane, sunt atât de tulburată, încât sunt sigură ca nu pot să scriu; aşa ca am să dictez şi ai să scrii tu pentru mine. Aranjam noi cu tata în privinţa banilor, după aceea; dar trusoul trebuie comandat imediat.

Pe urmă, trecu în revistă toate amănuntele cu privire la pânzeturi, museline, batist şi ar fi fost gata să dicteze imediat nişte comenzi foarte copioase dacă Jane, deşi cu oarecare greutate, n-ar fi convins-o să aştepte până ce tata va avea răgaz pentru a fi consultat. "O zi de întârziere, remarcă ea, nu va avea importanţă". Mama ei era prea fericită pentru a se mai încăpăţâna ca de obicei. Şi-i mai trecură prin minte şi alte planuri.

— Am să plec la Meryton, zise ea, de îndată ce voi fi îmbrăcată, şi-am să-i duc sora-mi Philips veştile bune, bune. Şi la înapoiere, voi merge în vizită la Lady Lucas şi la doamna Long. Kitty, fugi jos şi comanda trăsura. O plimbare la aer o să-mi facă grozav de bine. Fetelor, aveţi vreun un comision pentru Meryton? Oh! Uite-o pe Hil! Draga mea Hill, ai auzit veştile bune? Se mărită domnişoara Lydia; şi-ai să primeşti o cupă de *punch* ca să te veseleşti, la nuntă.

Doamna Hill îşi exprimă pe loc bucuria. Elizabeth îi primi împreună cu ceilalţi felicitările şi apoi, scârbită de această nebunie, se refugie în camera ei pentru a se gândi în voie. Situaţia bietei Lydia era neîndoielnic, în cel mai bun caz, destul de proastă; totuşi trebuia să fie recunoscătoare ca nu era şi mai proastă. Aşa simţea ea; şi deşi, când privea în viitor nu se putea aştepta, pe bună dreptate, ca sora ei să se bucure nici de fericire şi nici de o situaţie socială bună, când privea înapoi la ceea ce se temuseră numai cu două ore în urmă, era conştientă de toate avantajele câştigate.

Capitolul L

Domnul Bennet dorise adesea, înainte de această perioadă a vieții sale, ca în loc să-şi cheltuiască tot venitul, să pună anual deoparte o sumă, pentru ca fiicele şi soția sa, dacă aceasta i-ar supraviețui, să fie mai bine asigurate. Acum o dorea mai mult decât întotdeauna. Dacă şi-ar fi îndeplinit această obligație, nu ar fi fost nevoie ca Lydia să rămână îndatorată față de unchiul sau, pentru tot ce va fi dobândit drept garanție morală ori materială. Satisfacția de a fi cucerit ca soț pe cel mai nevrednic dintre tinerii din Marea Britanie ar fi revenit atunci celui în drept.

Era adânc mâhnit ca o chestiune atât de puțin avantajoasă pentru oricine trebuia să fie încheiată numai pe cheltuiala cumnatului sau; şi era hotărât, dacă va fi cu putință, să afle la cât se urcă ajutorul acestuia şi să onoreze obligația cât va putea mai repede.

La începutul căsătoriei domnului Bennet, economia fusese considerată cu totul inutilă, pentru ca, bineînțeles, urmau să aibă un fiu. Acest fiu ar fi însemnat desființarea clauzei testamentare, imediat ce va fi atins majoratul, iar văduvă şi copiii mai mici ar fi fost, în acest fel, asigurați. Veniră pe lume cinci fiice, la rând, dar fiul se lăsă încă aşteptat; şi mulți ani după naşterea Lydiei, doamna Bennet fusese sigură ca va veni. În cele din urmă, au disperat tot aşteptând, dar era prea târziu pentru a mai face economii. Doamna Bennet n-avea nici un talent pentru aşa ceva şi numai dragostea de independență a soțului sau îi împiedicase să depăşească venitul ce-l aveau.

Printr-o foaie dotala se alocase doamnei Bennet şi copiilor săi suma de cinci mii de lire. Dar proporția în care urma să fie atribuită copiilor fusese lăsată la latitudinea părinților. Acest punct urma să fie stabilit acum, cel puțin în privința Lydiei, iar domnul Bennet nu putea să aibă nici o şovăiala în acceptarea propunerii pe care o avea în fața lui.

În cuvinte de recunoscătoare gratitudine pentru bunătatea cumnatului sau — deşi exprimată cât se poate de concis — el aşternu pe hârtie totală să aprobare pentru tot ceea ce făcuse şi consimțământul de a onora angajamentele luate în numele lui. Nu îşi închipuise niciodată mai înainte ca, în cazul când Wickham s-ar fi lăsat convins să se însoare cu fiica sa, s-ar fi putut face totul cu atât de puține inconveniente pentru dânsul, ca prin aranjamentul de față. Sută de lire pe care trebuia să le-o plătească anual nu însemna pentru el decât o pierdere de vreo zece lire, deoarece cheltuielile Lydiei, însumând întreținerea, banii ei de buzunar şi darurile în bani care ajungeau la ea prin mâinile mamei sale, fuseseră foarte puțin sub această cifră.

O altă surpriză foarte binevenită era ca totul se făcea cu un efort minim din partea lui; căci singura lui dorință, în momentul de față, era să se deranjeze cu această treabă cât se putea mai puțin. După ce primele accese de furie provocate de căutarea Lydiei se potoliseră, el revenise în mod firesc la indolenta din trecut. Scrisoarea a fost expediată repede căci, deşi leneş când trebuia să se apuce de un lucru, o dată ce-l începea, era grăbit să-l termine. Ruga să i se comunice şi alte amănunte în privința datoriei pe care o avea față de cumnatul sau, dar era prea supărat pe Lydia pentru a-i trimite şi ei vreun mesaj.

Vestea bună se întinse repede în toată casa şi, cu aceeaşi rapiditate, printre vecini. Aceştia din urmă o primiră cu o decenta filozofie. Desigur, comentariile ar fi putut fi mai interesante dacă domnişoara Lydia Bennet ar fi dus o viața uşuratică la oraş ori, în cea mai fericită alternativă, ar fi fost izolată de lume, la vreo fermă îndepărtată. Totuşi erau multe de spus în legătură cu faptul ca o măritau; şi binevoitoarele urări ca totul să se termine cu bine, exprimate mai înainte de bătrânele doamne veninoase din Meryton, pierdură prin această schimbare doar prea puțin din ardoarea de la început, deoarece, cu un astfel de soț, nefericirea era considerată drept sigură.

Trecuseră două săptămâni de când doamna Bennet nu mai coborâse în sufragerie, dar în această fericită zi îşi reluă locul în capul mesei, într-o dispoziție copleşitor de bună. Nici un simțământ de ruşine nu-i umbri triumful. Căsătoria uneia dintre fiice, primul obiectiv al dorințelor sale, de când Jane împlinise şaisprezece ani, era acum pe punctul de a se îndeplini, şi toate gândurile şi vorbele se învârteau numai în jurul acelor detalii ce țin de ceremoniile nupțiale elegante ca: muselinuri fine, cupeuri noi şi servitori. Era ocupată cu căutarea unei locuințe convenabile pentru fiica sa, prin vecinătate; şi, fără să țină seama sau să ştie ce venituri aveau, respinse multe dintre ele drept nepotrivite ca dimensiuni şi importantă.

— Haye Park ar merge, spuse ea, dacă famalia Goulding s-ar muta, sau casa mare de la Stoke, dacă salonul ar fi mai spațios; Ashworth este prea departe. N-aş putea îndura s-o am la zece mile de mine; şi cât priveşte Purvis Lodge, mansarda e oribilă.

Soțul sau îi îngădui să-i dea înainte fără contenire, câtă vreme slujitorii fură de față. Dar când aceştia se retraseră, îi spuse:

— Doamna Bennet, înainte de a lua vreuna din toate aceste case pentru fiica şi ginerele dumitale, să judecăm lucrurile aşa cum trebuie. Într-o *anume* casa de pe meleagurile acestea ei nu vor avea niciodată acces. Sunt hotărât să nu-i primesc la Longbourn pentru a nu mai încuraja imprudenta cuiva.

Această declarație a fost urmată de o lungă dispută, dar domnul Bennet rămase ferm. În curând, discuția aceasta duse la o alta şi doamna Bennet afla cu uimire şi groază ca soțul sau nu voia să avanseze o singură guinee ca să cumpere trusoul fiicei sale. El declară ca, din partea lui, Lydia nu va primi cu acest prilej nici un fel de semn de afecțiune. Doamna Bennet putea cu greu înțelege aşa ceva. Ca mânia lui să fie atât de neiertătoare, încât să-i refuze fiicei sale un privilegiu fără de care căsătoria abia dacă putea părea valabilă, depăşea tot ceea ce credea dânsa posibil. O chinuia mai mult dezonoarea pe care lipsa unui trusou nou ar fi aruncat-o asupra ceremoniei nupțiale, decât vreun simțământ de ruşine pentru ca Lydia fugise şi trăise cu Wickham două săptămâni înainte de celebrarea cununiei.

Elizabeth regreta acum din toată inima ca disperarea din primul mpment o făcuse să vorbească domnului Darcy despre temerile lor în legătură cu Lydia; de vreme ce căsătoria urma să aducă, atât de curând, un sfârşit cuviincios fugii ei, ar fi putut spera să ascundă începutul nefast tuturor celor care nu fuseseră în strictă lor apropiere.

Nu-i era deloc teamă ca dânsul va răspândi ceea ce-i destăinuise. Erau puțini aceia pe discreția cărora putea conta cu mai multă încredere; dar, în acelaşi timp, nu există nimeni în fața căruia să se simtă mai umilită de faptul ca uşurință surorii ei era cunoscută. Nu însă de teamă vreunui dezavantaj ce s-ar fi putut răsfrânge asupra ei însăşi, căci între dânşii părea să existe oricum o prăpastie de netrecut. Chiar dacă s-ar fi făcut căsătoria Lydiei în condițiile cele mai onorabile, tot nu se putea presupune ca domnul Darcy ar fi vrut să intre într-o familie căreia, în afară de toate celelalte obiecții, i se mai imputa acum înrudirea şi relații dintre cele mai strânse cu omul pe care dânsul, pe bună dreptate, îl disprețuia.

Nu s-ar fi mirat ca Darcy să dea înapoi din fața unei asemenea înrudiri. Dorința de a se apropia de el — şi Elizabeth era încredințată ca dânsul o simțise când erau în Derbyshire — nu putea, în mod rațional, să supraviețuiască unei astfel de lovituri. Se simțea umilită, îndurerată; se căia, deşi abia dacă ştia de ce. Râvnea la stima lui, acum când nu mai putea spera să se bucure de ea. Dorea să aibă veşti de la el, acum când părea să aibă şansele cele mai mici de a le dobândi. Era convinsă ca ar fi putut fi fericită cu el, acum când nu părea probabil să se mai întâlnească vreodată.

Ce triumf pentru el, se gândea ades, dacă ar fi ştiut ca cererea în căsătorie căreia, mândră, îi dăduse cu piciorul numai cu patru luni mai înainte, ar fi fost acum primită cu bucurie şi recunoştința. Era generos — nu se mai îndoia —, unul dintre bărbații cei mai generoşi. Dar pentru ca era totuşi un muritor, trebuia să se simtă triumfător.

Începea acum să înțeleagă ca el era tocmai bărbatul care, prin temperament şi însuşiri, i s-ar fi potrivit cel mai bine. Judecată şi firea lui, deşi deosebite de-ale ei, ar fi corespuns întru totul dorințelor sale. Era o unire care ar fi fost spre profitul amândurora; prin firea ei vioaie şi degajată, spiritul lui ar fi devenit mai larg, manierele i s-ar fi ameliorat; şi datorită rațiunii, faptului ca era un om instruit şi cunoaşterii pe care o avea despre lume, dânsa ar fi dobândit desigur un câştig de o şi mai mare însemnătate.

Acum însă nu va mai avea loc o astfel de căsătorie reuşită, care să învețe mulțimile pline de admirație ce este adevărata fericire conjugală. În familia lor urma să se realizeze o căsătorie diferită ca perspectivă şi care excludea posibilitatea celeilalte.

Elizabeth nu-şi putea închipui cum vor izbuti să se întrețină Lydia şi Wiekham într-o decenta independenta. Dar uşor îşi închipuia la ce scurtă durată de fericire se puteau aştepta doi oameni care se uniseră numai pentru ca patimă le era mai puternică decât virtutea.

Domnul Gardiner scrise în curând, din nou, cumnatului sau. Răspundea pe scurt la mulțumirile adresate de domnul Bennet, asigurându-l ca era gata oricând să contribuie la binele oricărui membru al familiei şi sfârşea cu rugămintea de a nu i se mai vorbi despre recunoştință. Scopul principal al scrisorii era să le aducă la cunoştință ca domnul Wickham se hotărâse să iasă din miliție.

> A fost în mare parte dorința mea să facă acest lucru, adăugă dânsul, îndată ce căsătoria a fost hotărâtă. Şi cred ca veți fi de acord cu mine în a considera schimbarea lui din acea unitate ca foarte recomandabila, atât pentru el, cât şi pentru nepoata mea. Domnul Wickham are intenția să intre în cadrele armatei active şi, printre vechii săi prieteni, sunt încă unii care pot şi doresc să-l ajute mai departe în carieră. I s-a promis postul de ofițer stegar în regimentul generalului…, încartiruit acum în nordul țării. Este un avantaj ca regimentul se afla la o asemenea distanță de partea aceasta a regatului. El

face promisiuni sincere, şi sper ca printre străini, unde şi unul şi celălalt vor trebui să facă faţă bună, vor fi mai prudenţi. I-am scris colonelului Forster, pentru a-l informa de aranjamentele noastre prezente şi pentru a-i cere să dea asigurări tuturor creditorilor domnului Wickham din Brighton şi împrejurimi, ca vor fi grabnic plătiţi, luându-mi personal angajamente în acest sens. Vrei să fii bun şi să dai aceleaşi asigurări creditorilor săi din Meryton, a căror listă, redactată după informaţiile lui, o anexez? Ne-a mărturisit toate datoriile; sper, cel puţin, ca nu ne-a indus în eroare. Haggerston a primit indicaţii din partea noastră şi, într-o săptămână, totul se va aranja. Vor pleca apoi la regimentul lui, afară de cazul ca vor fi invitaţi întâi la Longbourn; şi am înţeles de la doamna Gardiner ca nepoata mea doreşte mult să va vadă pe toţi înainte de a pleca din sud. Dânsa e bine şi mă roagă să transmit tatălui şi marnei sale expresia respectului sau filial.

Al dumitale etc.

Domnul Bennet şi fiicele sale văzură tot atât de limpede ca şi domnul Gardiner multiplele avantaje ale mutării lui Wickham din vechiul lui regiment. Doamna Bennet, însă, nu era tot atât de mulţumită. Faptul ca Lydia se instală în nordul ţării, tocmai când dânsa aştepta să se mândrească şi să se bucure alături de ea — deoarece nu renunţase deloc la planul ca tinerii căsătoriţi să se stabilească în Hertfordshire — era o mare dezamăgire; şi, în plus, ce păcat ca Lydia era silită să se despartă de un regiment în care se cunoştea cu toată lumea şi avea atâţia favoriţi.

— O iubeşte atât de mult pe doamna Forster, spuse doamna Bennet; este scandalos ca trebuie să plece de acolo! Şi mai sunt şi câţiva tineri care îi plac foarte mult. S-ar putea ca ofiţerii din regimentul generalului... să nu fie atât de simpatici.

Cererea fiicei lui — căci aşa putea fi considerată dorinţa ei — de a fi din nou primită în mijlocul familiei, înainte de a porni spre nord, primi la început un răspuns absolut negativ. Jane şi Elizabeth însă, dorind amândouă, de dragul surorii lor şi pentru prestigiul ei, să se vadă ca Lydia s-a căsătorit cu consimţământul părinţilor, îl rugară pe domnul Bennet atât de insistent şi totuşi atât de rezonabil şi cu atâta blândeţe să-i primească, pe ea şi pe soţul ei, la Longbourn, imediat ce se vor căsători, încât îl convinseră să gândească şi dânsul ca ele şi să facă precum le era voia. Iar mama lor avu satisfacţia de a afla ca va putea prezenta vecinilor pe fiica ei măritată, înainte ca ea să fie surghiunita în nord. Deci, când domnul Bennet scrise din nou cumnatului sau, le trimise vorba ca le îngăduie să vină acasă; şi se stabili ca imediat ce se va fi terminat ceremonia, să pornească spre Longbourn. Elizabeth era totuşi surprinsă ca Wickham putea fi de acord cu acest plan; şi, dacă ar fi ţinut seama numai de ceea ce simţea ea, o întâlnire cu dânsul ar fi fost ultimul lucru pe care l-ar fi dorit.

Capitolul LI

Sosi şi ziua nunţii surorii lor; Jane şi Elizabeth erau probabil mai impresionate decât mireasa însăşi. Cupeul a fost trimis să-i ia de la... şi urmau să se întoarcă cu el, înainte de ora mesei. Sosirea lor era aşteptată cu groază de cele două domnişoare Bennet mai mari, iar Jane, în special, atribuind Lydiei simţămintele pe care le-ar fi avut dacă ea ar fi fost vinovată, era nenorocita gândindu-se la ce trebuia să îndure sora ei.

Veniră. Întreaga familie se strânsese în salonaş pentru a-i primi. Când cupeul opri în faţa intrării, doamna Bennet era toată numai zâmbete; soţul ei avea un chip grav, de nepătruns; fiicele lor era alarmate, îngrijorate, stânjenite.

Auziră glasul Lydiei, în vestibul; uşa fu zvârlită în lături şi dânsa intra în camera alergând. Mama ei paşi înainte, o îmbrăţişă şi îi ura, extaziată, bun venit; întinse mâna, cu un surâs afectuos, lui Wickham, care venea în urma doamnei sale, şi le făcu ambilor calde urări, cu o vioiciune care nu arata nici o îndoială în privinţa fericirii lor.

Domnul Bennet, către care se întoarseră apoi, nu le făcu o primire tot atât de cordială. Chipul lui deveni şi mai sever şi abia dacă-şi dezlipi buzele. Uşuratică siguranţă de sine a tinerei perechi era într-adevăr de ajuns ca să-l irite. Elizabeth era dezgustată, până şi domnişoara Bennet era revoltată. Lydia era tot Lydia, nepotolita, sălbatică, nestingherită, zgomotoasă, netemătoare. Trecu de la o soră la cealaltă, pretinzându-le felicitări; şi când, în sfârşit, luară loc cu toţii, privi nerăbdătoare în jur, baga de seamă unele mici schimbări din cameră şi remarcă, râzând, ca trecuse o mulţime de timp de când nu mai intrase acolo.

Nici Wickham nu era mai nenorocit decât ea; dar purtările lui erau totdeauna atât de plăcute încât, dacă firea, şi căsătoria lui ar fi fost întocmai ceea ce s-ar fi cuvenit să fie,

zâmbetele şi naturaleţea cu care solicită să fie considerat drept unul dintre ai lor i-ar fi încântat pe toţi. Elizabeth nu-l crezuse mai înainte atât de sigur de el; luă loc, hotărând în sinea ei să nu mai creadă, pe viitor, ca insolenta unui om insolent are limite. Ea roşi, şi Jane roşi; dar obrajii celor doi care stârniseră aceasta consternare nu suferiră nici o schimbare de culoare.

Conversaţia nu stagna. Mireasa şi mama ei se întreceau vorbind; iar Wickham, care se întâmplase să şadă lângă Elizabeth, începu s-o întrebe despre cunoştinţele lui din vecinătate, cu o uşurinţă plină de bună dispoziţie, pe care ea nu se simţi în stare s-o egaleze în răspunsurile ce le dădea. Amândoi soţii păreau să aibă amintirile cele mai fericite din lume. Nimic din trecut nu fu pomenit cu mâhnire; iar Lydia ataca de bunăvoie subiecte la care surorile ei nu ar fi făcut aluzie pentru nimic în lume.

— Gândiţi-vă numai ca sunt trei luni, strigă ea, de când am plecat de aici! Va mărturisesc ca parcă au trecut numai două săptămâni; şi totuşi, câte nu s-au întâmplat între timp! Doamne sfinte! Când am plecat, credeţi-mă, nici nu-mi trecea prin minte ca am să mă mărit înainte de a mă întoarce, deşi credeam ca ar fi tare nostim dacă s-ar întâmpla aşa.

Tatăl ei îşi ridică ochii la cer, Jane se simţea nenorocită, Elizabeth privea semnificativ la Lydia, dar ea, care nu auzea şi nu vedea niciodată ceea ce nu voia, continua cu veselie:

— Ah, mama! Ştiu oamenii de pe aici ca m-am măritat azi? Mi-a fost teamă ca nu ştiu; l-am depăşit pe William Goulding în docarul lui şi eram foarte hotărâtă s-o afle; aşa ca am coborât geamul din dreptul lui şi mi-am scos mănuşa şi mi-am lăsat mâna să se sprijine pe rama ferestrei, ca să-mi poată vedea inelul; şi pe urmă m-am înclinat şi i-am zâmbit cu gura până la urechi.

Elizabeth nu mai putea suporta. Se ridică şi fugi din cameră şi nu se mai întoarse până ce nu-i auzi trecând prin hol înspre sufragerie. Atunci se alătura grupului lor, destul de devreme ca să o vadă pe Lydia mergând, ca la paradă, în dreapta mamei lor şi să o audă spunându-i surorii sale mai mari:

— Ah, Jane, îţi iau acum locul, şi tu trebuie să cobori în rang, pentru ca eu sunt femeie măritată.

Nu era de presupus ca timpul îi va aduce Lydiei acea rezervă de care fusese atât de total lipsită de la început. Dezinvoltură şi buna ei dispoziţie erau în creştere. Dorea să vadă pe doamna Philips, pe cei din familia Lucas şi pe toţi ceilalţi vecini ai lor şi să se audă numită de fiecare dintre ei "doamna Wickham"; şi, între timp, se duse după masa să-şi arate inelul şi să se fălească cu măritişul ei faţă de doamna Hill şi cele două fete în casă.

— Aşa, mamă, spuse ea când se reîntoarseră cu toţii în salonaş, şi ce crezi de soţul meu? Nu e un bărbat fermecător? Sunt sigură ca toate surorile mele mă invidiază. Sper să aibă şi ele parte măcar de jumătate din norocul meu. Trebuie să se ducă toate la Brighton. Acolo e locul unde se pot găsi soţi. Ce păcat, mamă, ca nu ne-am dus cu toate acolo.

— Foarte adevărat; dacă era după mine, ne-am fi dus. Dar, scumpa mea Lydia, nu-mi place deloc ca pleci atât de departe. Trebuie neapărat?

— Oh, Doamne! Da; dar asta nu-i nimic. O să-mi placă mai mult decât orice. Dumneata, şi tată, şi surorile mele trebuie să veniţi la noi să ne vedeţi. Vom fi la Newcastle toată iarnă, şi sunt sigură ca vor fi şi acolo ceva baluri, şi am să am grijă să fac rost de parteneri buni pentru toate.

— Asta mi-ar plăcea mai mult decât orice! Spuse mama.

— Şi, pe urmă, când ai să te-ntorci acasă, poţi să laşi la mine una-două dintre surorile mele; şi îndrăznesc să spun ca înainte să treacă iarna am să fac rost de soţi şi pentru ele.

— Îţi mulţumesc pentru partea mea din favoarea ce vrei să ne faci, spuse Elizabeth, dar nu-mi place, în mod deosebit, felul tău de a procura soţi.

Oaspeţii nu puteau rămâne mai mult de zece zile. Înainte de a pleca din Londra, domnul Wickham primise numirea şi în două săptămâni trebuia să se prezinte la regiment.

În afară de doamna Bennet, nimeni nu regreta ca vor sta atât de puţin; dânsa folosi cea mai mare parte din timp făcând vizite cu fiica sa şi organizând dese petreceri acasă la ei. Aceste petreceri conveneau tuturor; a evita cercul strict familial era pentru cei cu judecată un lucru şi mai de dorit decât pentru cei fără judecată.

Dragostea lui Wickham pentru Lydia nu era egală cu cea a Lydiei pentru el, adică întocmai aşa cum se aşteptase Elizabeth. N-avu nevoie de actualele ei observaţii ca să înţeleagă, din desfăşurarea lucrurilor, ca fuga lor fusese determinată de dragostea Lydiei mai curând decât de a lui; şi s-ar fi întrebat de ce, fără s-o iubească la nebunie, se hotărâse să fugă cu ea, dacă nu ar fi fost convinsă ca pentru el fugă devenise necesară din motive disperate; aşa stând lucrurile, el nu era tânărul care să reziste prilejului ce i se oferea de a avea o companie.

Lydia era grozav de îndrăgostită. El era cu orice prilej "dragul meu Wickham"; nimeni nu putea fi comparat cu dânsul. El făcea totul ca nimeni altul; şi era sigură ca dânsul va împuşca la întâi septembrie mai multe păsări decât oricare altul din tot ţinutul.

Într-o dimineaţă, curând după venirea lor, pe când se afla cu cele două surori mai mari. Lydia se adresă Elizabethei:

— Lizzy, *ţie* nu ţi-am povestit încă niciodată despre nuntă mea. Când le-am povestit mamei şi celorlalţi, nu erai de faţă. Nu eşti curioasă să afli cum au fost aranjate toate?

— Nu, într-adevăr, replică Elizabeth; cred ca este un subiect despre care niciodată nu se va putea vorbi prea puţin.

— Na! Ce ciudată eşti! Dar trebuie să-ţi spun cum a decurs totul. Ne-am cununat, ştii, la biserică Sfântul Clement, pentru ca locuinţa lui Wickham era în parohia aceea. Şi era hotărât să fim cu toţii acolo pe la ora unsprezece. Mătuşa, unchiul şi cu mine trebuia să ne ducem împreună; iar ceilalţi trebuiau să ne aştepte la biserică. Bine! A venit şi dimineaţă de luni şi eu eram într-o agitaţie! Siii, mi-era o teamă grozavă să nu se întâmple ceva şi să se amâne, ca atunci aş fi înnebunit, nu alta. Şi mai era şi mătuşa care tot timpul cât m-am îmbrăcat m-a moralizat şi i-a turuit gura de parcă citea o predică. Oricum, eu tot n-am auzit mai mult de un cuvânt din zece pentru ca mă gândeam, îţi închipui, la dragul meu Wickham. Tare voiam să ştiu dacă o să vină la nuntă în tunica albastră.

Bine! Şi cum îţi spun, am luat gustarea la ora zece, ca de obicei. Credeam ca n-o să se mai sfârşească; pentru ca, acum ca veni vorba, trebuie să-ţi spun ca unchiul şi mătuşa au fost oribil de dezagreabili, tot timpul cât am stat la ei. Dac-ai să mă crezi, n-am ieşit o singură dată afară din casă, deşi am stat la ei două săptămâni. Nici o petrecere, nici un aranjament, nimic. Recunosc, Londra era aproape goală; dar totuşi Teatrul Mic era deschis. Bine... şi aşa, tocmai când trăsese cupeul la scară, unchiul a fost chemat pentru treburi de oroarea aia de domnul Stone. Şi apoi, înţelegi, o dată ce sunt împreună, nu se mai termină cu discuţiile. Bine! Eram atât de speriată ca nu mai ştiam ce să fac, fiindcă unchiul trebuia să mă conducă la altar; şi dacă treceam peste ora stabilită, nu ne mai puteam cununa toată ziua. Dar, din fericire, în zece minute a fost înapoi şi atunci am pornit cu toţii. Totuşi, mi-am amintit mai pe urmă ca dacă unchiul ar *fi fost* împiedicat să vină n-ar fi fost nevoie să se amâne nuntă, pentru ca putea foarte bine să-i ţină locul domnul Darcy.

— Domnul Darcy! Repetă Elizabeth, total uluită.

— Oh! Da! El trebuia să vină la nunta cu Wickham, ştii. Dar, vai de mine, am uitat de tot! Nu trebuia să suflu un cuvânt despre asta. Le-am promis atât de tare! Ce-o să zică Wickham? Trebuia să fie un secret aşa de mare!

— Dacă trebuia să fie un secret, interveni Jane, nu mai spune nici un cuvânt. Din partea mea, poţi fi liniştită, ca nu voi încerca să aflu mai mult.

— Oh! Desigur, întări Eiizabeth, deşi ardea de curiozitate; nu-ţi vom pune nici o întrebare.

— Mulţumesc, spuse Lydia, căci dacă aţi face-o v-aş povesti desigur totul şi atunci Wickham s-ar supăra rău de tot.

În faţa unui asemenea îndemn de a pune întrebări, Elizabeth se văzu nevoită să fugă pentru a rezista ispitei.

Dar să trăiască fără să cunoască asemenea detalii îi era cu neputinţă; ori, cel puţin, îi era imposibil să nu încerce să capete informaţii. Domnul Darcy fusese la nunta surorii ei. Era exact împrejurarea şi exact societatea în care, după toate aparenţele, el nu avea nici ce căuta şi nici nu era tentat să meargă. Îi trecură fulgerător şi sălbatic prin minte fel de fel de presupuneri, dar nu fu mulţumită cu nici una. Cele care o satisfăceau mai mult, pentru ca aruncau asupra conduitei lui o lumină cât se poate de favorabilă, îi păreau cu totul improbabile. Nu mai putu îndura atâta nesiguranţă; şi, luând în grabă o foaie de hârtie, scrise mătuşii sale o scurtă scrisoare, cerându-i să i se dea explicaţii la ceea ce lăsase Lydia

să-i scape, dacă lucrul acesta nu era incompatibil cu secretul pe care voiseră să-l păstreze.

Înțelegi, cred, adăugă ea, cât de curioasă sunt să ştiu cum de s-a putut afla în mijlocul dumneavoastră, la un asemenea eveniment, o persoană fără nici o legătură cu vreunul dintre noi şi oarecum străină de familie. Te rog scrie-mi imediat şi fă-mă să înțeleg acest lucru — doar dacă, din motive foarte serioase, nu trebuie să păstrezi secretul pe care Lydia pare să-l socotească necesar; atunci, va trebui să mă mulțumesc cu ignoranță.

"Ceea ce totuşi nu se va întâmpla", îşi spuse în sinea ei, şi sfârşi scrisoarea:

Şi, scumpa mătuşica, dacă nu-mi vei spune totul, ca să aflu în mod cinstit, voi fi desigur nevoită să uzez de trucuri şi stratageme pentru a afla.

Delicată ei concepție despre cinste o împiedica pe Jane să-i vorbească Elizabethei, între patru ochi, despre ceea ce lăsase Lydia să-i scape. Elizabeth era foarte mulțumită de acest lucru. Până se va vedea dacă întrebările ei vor primi vreun răspuns, prefera să nu aibă nici o confidență.

Capitolul LII

Elizabeth avu satisfacția de a căpăta răspunsul aşteptat, cât s-a putut de repede. Cum primi scrisoarea, se pierdu în mica pădurice unde cu greu ar fi deranjat-o cineva, se aşeză pe o bancă şi se pregăti să fie fericită; lungimea scrisorii o convinsese ca nu cuprindea un refuz.

Strada Gracechurch
Septembrie 6

Scumpa mea nepoată,
Am primit chiar acum scrisoarea dumitale şi voi consacra toată dimineața aceasta răspunsului, fiindcă prevăd ca o scrisoare mica nu va cuprinde ceea ce am a-ți spune. Trebuie să-ți mărturisesc ca rugămintea pe care mi-ai făcut-o mă surprinde; nu m-am aşteptat la ea din partea *dumitale.* Cu toate acestea, să nu crezi ca sunt supărată; nu vreau să-ți spun decât ca nu mi-am închipuit ca era necesar ca *dumneata* să-mi pui asemenea întrebări. Dar dacă preferi să nu mă înțelegi, iartă-mi impertinentă. Unchiul este tot atât de surprins cât şi mine şi dacă n-ar fi avut convingerea ca eşti parte interesată, nu şi-ar fi îngăduit să procedeze aşa cum a făcut. Dar, dacă în chestiunea aceasta eşti într-adevăr inocentă şi neştiutoare, trebuie să fiu mai explicită. Chiar în ziua în care m-am întors de la Longbourn unchiul dumitale a primit o vizită cât se poate de neaşteptată. A venit domnul Darcy şi au stat amândoi, închişi, timp de câteva ore. Totul se terminase înainte de sosirea mea; în acest fel, curiozitatea mea n-a fost atât de îngrozitor de exasperată cât pare să fi fost a *dumitale.* Venise să-i spună domnului Gardiner ca descoperise locul unde se aflau sora dumitale şi domnul Wickham, ca îi văzuse şi vorbise cu amândoi — cu Wickham de repetate ori, cu Lydia o dată. După câte am înțeles, plecase din Derbyshire numai o zi după noi, şi venise la oraş cu hotărârea de a-i urmări. Motivul mărturisit era convingerea ca, din vina lui, netrebnicia lui Wickham nu fusese cunoscută atât de bine, încât să împiedice pe oricare tânăra fată de caracter să se îndrăgostească sau să aibă încredere în el. Dânsul a dat, cu generozitate, întreaga vină pe greşită să mândrie şi a mărturisit ca înainte considerase ca nu era de demnitatea lui să supună lumii întregi problemele sale personale. Firea lui Wickham trebuia să grăiască de la sine. Considera deci ca avea datoria să intre în acțiune şi să încerce să remedieze un rău provocat din vina lui. Dacă a avut şi vreun *alt motiv,* sunt convinsă ca nu e decât spre cinstea lui. Era de câteva zile în oraş când a reuşit să-i descopere; avea însă un indiciu care l-a ajutat în cercetări, ceea ce noi nu *aveam,* şi acesta constituise un temei în plus pentru hotărârea lui de a ne urma. Se pare ca există o persoană, o anume doamna Younge, care a fost acum câtva timp guvernanta domnişoarei Darcy, şi pe care a concediat-o din cauza unor nemulțumiri, dar n-a spus de ce fel. Ea a luat, după aceea, o casă mare în stradă Edward şi se întreține, de atunci dând camere cu chirie. Domnul Darcy ştia ca această doamnă Younge era o cunoştință intimă a domnului Wickham şi, cum a ajuns în oraş, s-a dus la ea pentru informații. Dar au

trecut două-trei zile până a putut scoate de la dânsa ceea ce dorea. Ea a refuzat să trădeze secretul ce i se încredinţase, înainte de a fi coruptă cu bani, căci de fapt ştia unde putea fi găsit prietenul ei. Wickham, într-adevăr, se dusese la ea imediat, ce au sosit la Londra; şi dacă ar fi avut loc, s-ar fi stabilit la ea. În cele din urmă, buna noastră amica a procurat adresa dorită. Se aflau în stradă... Domnul Darcy l-a văzut pe Wickham şi apoi a insistat s-o vadă şi pe Lydia. Scopul lui, mărturisise dânsul, fusese s-o convingă să abandoneze situaţia dezonorantă în care se afla şi să se reîntoarcă la familia ei, îndată ce aceasta va fi fost convinsă s-o primească înapoi, oferindu-se s-o ajute cât îi va sta în puteri. Pe Lydia a găsit-o însă absolut hotărâtă să rămână pe loc. Nu-i pasă de nici una dintre rudele ei; nu dorea nici un ajutor de la el; nici nu voia să audă să-l părăsească pe Wickham. Era sigură ca o dată şi o dată se vor căsători şi pentru ea n-avea importanţă când. Acestea fiindu-i sentimentele, nu mai rămânea, crezuse dânsul, decât să-i asigure şi să grăbească o căsătorie care, aşa cum aflase fără nici o greutate la prima lui întrevedere cu Wickham, nu fusese niciodată în intenţiile acestuia. Îi mai mărturisise şi ca era silit să părăsească regimentul din cauza unor datorii de onoare foarte urgente şi nu se sfiise să pună toate urmările rele ale fugii numai pe seama nesăbuinţei Lydiei. Avea de gând să-şi dea imediat demisia; iar în privinţa situaţiei lui în viitor, nu întrevedea mare lucru. Trebuia să plece undeva, dar nu ştia unde; ştia însă ca nu va avea din ce trăi. Domnul Darcy l-a întrebat de ce nu se însoară imediat eu sora dumitale. Deşi nu era de presupus ca domnul Bennet să fie foarte avut, ar fi putut totuşi face ceva pentru el şi situaţia lui s-ar fi îmbunătăţit treptat prin această căsătorie. Wickham i-a răspuns, însă, ca mai nutrea speranţa de a-şi face efectiv o situaţie prin căsătorie, în vreun alt ţinut. Totuşi, date fiind împrejurările prin care trecea, era mai mult ca sigur ca n-ar fi rezistat ispitei unui aranjament imediat. S-au întâlnit de câteva ori, căci erau multe de discutat. Wickham dorea, bineînţeles, mai mult decât putea căpăta dar, până la urmă, a trebuit să fie rezonabil. După ce au stabilit totul între *ei,* pasul următor al domnului Darcy a fost să-l pună la curent pe unchiul dumitale şi a venit atunci, pentru prima oară, în stradă Gracechurch, cu o seară înainte de a mă întoarce eu acasă. Dar nu l-a găsit pe domnul Gardiner; şi tot interesându-se de el, domnul Darcy afla ca tatăl dumitale era încă la dânsul, dar ca va pleca din oraş a doua zi de dimineaţă. A socotit ca tatăl dumitale nu era omul pe care să-l poată consulta cu acelaşi succes ca pe unchiul şi, prin urmare, şi-a amânat imediat vizita până după plecarea lui. Nu şi-a lăsat numele şi până a doua zi nu s-a ştiut decât ca venise un domn pentru afaceri. Sâmbătă a revenit. Tatăl dumitale plecase, unchiul era acasă şi, aşa cum am mai spus, au avut multe de vorbit. S-au întâlnit din nou sâmbătă şi atunci l-am văzut şi *eu.* Abia luni s-a stabilit totul: imediat ce amănuntele au fost fixate, s-a trimis un curier la Longbourn. Dar oaspetele nostru era foarte îndărătnic. Cred, Lizzy, ca până la urma îndărătnicia este adevăratul defect al caracterului sau. A fost acuzat în diferite rânduri de multe păcate, dar acesta este cel adevărat. N-a lăsat pe nimeni să se ocupe de nimic şi a făcut totul singur, deşi sunt sigură (şi n-o spun ca să primesc mulţumiri, aşa ca nu vorbi despre acest lucru) ca unchiul dumitale ar fi făcut totul, cu dragă inimă. S-au războit împreună mult timp, ceea ce era mai mult decât o meritau atât domnul cât şi doamna interesaţi în chestiunea aceasta. *Până* la urmă, însă, unchiul dumitale a fost silit să cedeze şi, în loc să i se îngăduie să fie de folos nepoatei sale, a fost silit să se împace numai cu meritul aparent de a fi făcut-o, ceea ce era un supărător nonsens; cred într-adevăr ca scrisoarea dumitale de azi-dimineaţă l-a bucurat foarte mult, căci face necesară o explicaţie care îi va răpi penele de împrumut şi va îndrepta preţuirea către cine o merită. Dar, Lizzy, acestea nu trebuie să treacă dincolo de tine sau, cel mult, de Jane. Ştii prea bine, cred, ce s-a făcut pentru cei doi tineri. Trebuiau plătite datoriile lui care se urcă, presupun, la mai mult de o mie de lire, mai trebuie adăugată o altă mie la cea acordată Lydiei ca dota şi obţinut brevetul lui de ofiţer. Motivul pentru care el singur voia să facă totul ţi l-am expus mai sus. El purta vina; rezerva lui şi modul greşit în care judecase au făcut ca firea lui Wickham să fie atât de puţin înţeleasă şi, în consecinţă, să fie primit şi luat în seamă aşa cum fusese. Poate ca era un pic de adevăr în *asta,* totuşi, mă întreb dacă rezerva *lui* sau a oricui altcuiva putea fi făcută răspunzătoare de o asemenea întâmplare. Dar, în pofida acestor vorbe frumoase, draga mea Lizzy, poţi fi absolut sigură ca unchiul dumitale nu ar fi cedat în ruptul capului, dacă n-am fi considerat ca domnul Darcy mai are şi un *alt interes* în această chestiune. După ce s-a soluţionat totul, *el* s-a întors la prietenii săi care se aflau încă la Pemberley; dar a rămas stabilit ca va reveni la Londra încă o dată, pentru nuntă, şi atunci urmau să fie lichidate toate problemele băneşti. Acum, cred ca ţi-am povestit

totul. Este o relatare care, după câte spui, te va mira foarte mult; sper, cel puțin, ca nu te va nemulțumi în nici un fel. Lydia a venit la noi; lui Wickham i s-a îngăduit să vină în casă când dorea. *El* s-a purtat întocmai ca atunci când l-am cunoscut în Hertfordshire; nu ți-aş spune cât de nemulțumită am fost de purtare *ei* în timpul cât a stat la noi dacă n-aş fi băgat de seamă, din scrisoarea Janei, de miercurea trecută, ca purtarea ei când a venit acasă a fost la fel cu cea de aici şi deci ceea ce îți voi povesti acum nu îți va provoca o nouă mâhnire. I-am vorbit de nenumărate ori, în modul cel mai serios, arătându-i toată imoralitatea comportării ei şi toată nefericirea pe care o adusese familiei sale. Dacă m-a auzit cumva, a fost din întâmplare, căci sunt sigură ca nu mă ascultă. Am fost uneori de-a dreptul indignată; dar atunci îmi aminteam de scumpele mele Elizabeth şi Jane şi de dragul lor am avut răbdare cu ea. Domnul Darcy a revenit, punctual, şi, aşa cum v-a spus Lydia, a participat la cununie. A doua zi a luat masa la noi şi urma să plece iarăşi din oraş, miercuri sau joi. Ai să fii foarte supărată pe mine, scumpa mea Lizzy, dacă profit de acest prilej pentru a-ți spune (ceea ce n-am îndrăznit până acum să-ți spun) cât de mult îmi place? Purtarea lui față de noi a fost, în toate privințele, tot atât de încântătoare ca atunci când eram în Derbyshire. Judecată şi părerile lui, toate, mă încântă; nu-i lipseşte nimic în afară de puțin mai multă veselie şi *aceasta,* dacă se va însura *în mod înțelept, ar* putea-o învăța de la soția lui. L-am socotit foarte şiret; de-abia dacă ți-a pomenit vreodată numele. Dar şiretenia se pare ca este la modă. Iartă-mă, te rog, dacă am îndrăznit prea mult, sau cel puțin nu mă pedepsi atât de rău, încât să mă excluzi de la P. Nu voi fi cu totul fericită până ce nu voi fi făcut înconjurul parcului. Un docar scund cu o micuță şi drăguță pereche de ponei ar fi tocmai ce se potriveşte. Dar trebuie să închei; de o jumătate de oră mă cheamă mereu copiii.

A dumitale, cu toată dragostea,
M. Gardiner

Conținutul acestei scrisori o aruncă pe Elizabeth într-o viitoare de simțăminte în care era greu să hotărască dacă predomina bucuria sau durerea.

Vagile şi incertele ei bănuieli, izvorâte din faptul ca nu ştia exact ce făcuse domnul Darcy în favoarea căsătoriei surorii ei, bănuieli pe care se temuse să le încurajeze, socotindu-le ca o dovadă de prea mare bunătate pentru a fi plauzibile, şi îngrozindu-se, în acelaşi timp, ca ar putea fi juste, din cauza dureroasei obligații astfel create, se dovedeau adevărate, depăşind chiar orice închipuire. Dânsul îi urmase intenționat la oraş; luase asupra lui tot zbuciumul şi toată umilința impuse de o astfel de cercetare, fiind obligat să se roage de o femeie de care avea, desigur, oroare şi pe care o dispreţuia; trebuise să se întâlnească, să se întâlnească des, să argumenteze, să convingă şi, în sfârşit, să mituiască omul pe care dorise întotdeauna şi din toate puterile să-l evite, fiindcă numai faptul de a-i pronunța numele era pentru el o pedeapsă. Făcuse toate acestea pentru o fată față de care nu putea avea nici considerație, nici stimă. Inima îi şoptea ca o făcuse de dragul ei. Dar speranța îi fu repede înăbuşită de alte considerente şi curând îşi dădu seama ca întreaga ei vanitate nu era suficientă pentru a o face să creadă în dragostea lui pentru ea — pentru o femeie care-l respinsese — şi ca, stăpânit de această dragoste, ar fi în stare să-şi înăbuşe un simțământ atât de firesc ca silă în fața unei înrudiri cu Wickham. Cumnatul lui Wickham! Orice fel de mândrie trebuia să se revolte în fața unei asemenea înrudiri. Dânsul făcuse neindoielnc mult — îi era ruşine când se gândea cât de mult — dar dăduse intervenției lui un motiv care nu cerea un efort special pentru a fi crezut. Era firesc să simtă ca greşise; era generos şi dispunea de mijloace să-şi exercite generozitatea; şi cu toate ca Eli-zabeth refuza să se considere mobilul principal al acțiunilor lui, putea totuşi crede ca afecțiunea ce-o mai avea pentru dânsa îl stimulase poate în încercările pe care le făcuse pentru o cauză în care era substanțial vorba de liniştea ei sufletească. Era dureros, nespus de dureros să ştie ca erau obligați față de o persoană care nu putea, în nici un caz, primi o despăgubire. Lui îi datorau reabilitarea Lydiei, numele ei, totul. Oh! Cât de rău îi părea de toate resentimentele împotriva lui, pe care şi le încurajase vreodată, de toate cuvintele urâte pe care i le adresase! În sinea ei se simțea umilită; dar era mândră de el — mândră pentru ca, într-o cauză în care fusese vorba de compasiune şi onoare, fusese în stare să se învingă pe sine. Reciti laudele ce i le aducea mătuşa ei. Abia dacă erau suficiente, dar îi făceau plăcere. Simți oarecare bucurie, deşi amestecată cu păreri de rău, constatând cât de convinşi erau şi unchiul şi mătuşa ca între domnul Darcy şi dânsa existau dragoste şi încredere.

Fu trezită din gânduri şi gonita de pe locul ei de apropierea cuiva; şi înainte să apuce pe o altă potecă, o ajunse din urmă Wickham.

— Mă tem ca îți întrerup plimbarea solitară, scumpa soră, zise el, apropiindu-se.

— Chiar aşa, replică Elizabeth zâmbind, dar asta nu înseamnă ca întreruperea trebuie să fie supărătoare.

— Mi-ar părea foarte rău, dacă ar fi. *Noi* am fost întotdeauna prieteni buni, iar acum suntem mai mult decât atât.

— Într-adevăr. Ies şi ceilalți la plimbare?

— Nu ştiu. Doamna Bennet şi Lydia se duc la Meryton, cu cupeul. Şi aşa, scumpa soră, am aflat de la unchiul şi mătuşa ca ați vizitat domeniul Pemberley.

Elizabeth răspunse afirmativ.

— Aproape ca te invidiez pentru plăcerea avută; dar pentru mine, cred c-ar fi prea mult, căci altfel m-aş putea opri acolo, în drum spre Newcastle. Şi ai văzut-o şi pe bătrâna menajeră, îmi închipui? Biata Reynolds! A ținut întotdeauna foarte mult la mine. Dar, desigur, nu v-a pomenit de numele meu.

— Ba da.

— Şi ce-a spus?

— Ca ai intrat în armată, dar se teme ca... ai luat apucături rele. La o depărtare ca *aceea,* îți închipui, lucrurile ajung ciudat de denaturate.

— Desigur, replică el, muşcându-şi buzele.

Elizabeth spera să-i fi închis gura; curând după aceea el spuse însă:

— M-am mirat văzându-l pe Darcy în oraş, luna trecută. Am trecut de câteva ori unul pe lângă celălalt. Mă întreb ce o fi făcând acolo.

— Poate pregătiri în vederea căsătoriei sale cu domnişoara de Bourgh, răspunse Elizabeth. Trebuie să fie ceva special ca să se ducă el acolo în această perioadă a anului.

— Fără îndoială. L-ați văzut în timp ce va aflați la Lambton? Cred ca aşa am înțeles de la familia Gardiner.

— Da. Ne-a prezentat surorii lui.

— Şi v-a plăcut?

— Foarte mult.

— Am auzit ca a câştigat într-adevăr neobişnuit de mult în ultimii doi ani. Când am văzut-o pentru ultima oară, nu promitea prea mult. Mă bucur ca v-a plăcut. Sper ca va deveni o fată foarte reuşită.

— Cred ca aşa va fi; a depăşit vârsta ingrată.

— Ați trecut pe lângă satul Kympton?

— Nu-mi amintesc să fi trecut.

— V-am pomenit de el pentru ca acolo este parohia pe care trebuia s-o capăt eu. Un loc cât se poate de frumos! O casă parohiala splendidă! Mi-ar fi convenit din toate punctele de vedere.

— V-ar fi plăcut să țineți predici?

— Deosebit de mult. Aş fi considerat ca face parte din datoria mea şi, curând, efortul n-ar mai fi contat. Omul nu trebuie să se plângă; dar, la drept vorbind, ar fi însemnat atât de mult pentru mine! Linişte, izolarea specifice acestui fel de viața ar fi corespuns tuturor idealurilor mele de fericire! Dar n-a fost să fie. L-ați auzit pe Darcy vorbind vreodată de acest lucru, când erați în Kent?

— *Am auzit,* dintr-o sursă pe care-o cred *tot atât de bună,* ca v-a fost lăsată numai condițional, şi în funcție de hotărârea moştenitorului de azi.

— Ați auzit! Da, este ceva în *asta;* aşa v-am spus şi eu de la început, dacă va amintiți.

— Şi-am *mai* auzit ca a fost o vreme când a ține predici nu era atât de mult pe gustul dumneavoastră, cât se pare ca este în prezent; ca v-ați fi exprimat hotărât intenția de a nu intra în ordinul preoțesc şi ca s-a ajuns la un compromis, în acord cu dorința dumneavoastră.

— Ați auzit! Şi nu este în întregime neîntemeiat. Cred ca va amintiți ce v-am spus în chestiunea aceasta când am vorbit prima oară despre ea.

Se aflau acum aproape de uşa casei, căci Elizabeth mersese repede pentru a scăpa de el; şi, nedorind să-l supere, de dragul surorii ei, răspunse, cu un zâmbet voios, doar atât:

— Haide, domnul Wickham; suntem frate şi sora, ştii bine. Să nu ne certăm pentru trecut. Pe viitor, sper să fim totdeauna de aceeaşi părere.

Îi întinse mâna; el i-o sărută cu o galanterie afectuoasă, deşi nu prea ştia ce atitudine să ia, şi intrară în casă.

Capitolul LIII

Domnul Wickham a fost atât de mulţumit de această conversaţie, încât niciodată nu s-a mai necăjit nici el şi nici n-a mai supărat-o pe dragă lui soră Elizabeth, deschizând acest subiect; iar ea era încântată ca spusese destul ca să-l fi potolit.

Ziua plecării lui şi a Lydiei veni curând şi doamna Bennet fu silită să se supună unei despărţiri care, din cauză ca soţul ei nu voia pentru nimic în lume să accepte proiectul de a se duce cu toţii la Newcastle, părea probabil să dureze cel puţin un an de zile.

— Oh! Lydia mea dragă, strigă ea, când ne vom vedea iară?

— Ah! Doamne! Nu ştiu. Poate ca peste doi-trei ani.

— Scrie-mi foarte des, draga mea.

— Cât de des voi putea. Dar ştii, femeile măritate n-au niciodată mult timp pentru scris. Surorile mele însă pot să-mi scrie, n-au să aibă nimic altceva de făcut.

Urările de bun rămas ale domnului Wickham fură mult mai calde decât ale soţiei sale. El zâmbea, arată frumos şi spuse multe lucruri drăguţe.

— E cel mai splendid cavaler pe care l-am văzut vreodată, exclamă domnul Bennet, imediat ce se închise uşa în urma lui. Zâmbăreţ şi izmenit şi drăgăstos cu noi toţi. Sunt extraordinar de mândru de el. Desfid chiar şi pe Sir William Lucas să poată produce un ginere mai valoros.

Despărţirea de fiica să o indispuse mult pe doamna Bennet, timp de câteva zile.

— Mă gândesc mereu, spuse ea, ca nimic nu este mai rău decât să te desparţi de cei dragi; te simţi atât de pierdută fără ei.

— Vezi, doamnă, aceasta este consecinţa căsătoriei unei fiice, spuse Elizabeth. Trebuie să te facă să te simţi mai mulţumită de faptul ca celelalte patru sunt celibatare.

— Nu este vorba de asta. Lydia nu mă părăseşte pentru ca s-a măritat, ci numai pentru ca s-a întâmplat ca regimentul soţului ei să fie atât de departe. Dacă ar fi fost mai aproape, nu ar fi plecat atât de curând.

Dar starea de indispoziţie în care o aruncase acest eveniment nu dură mult şi inima i se deschise pentru noi speranţe, datorită unui zvon câte începuse tocmai, să circule. Menajera de la Netherfield primise ordinul să facă pregătiri în vederea sosirii stăpânului ei care, în două-trei zile, urma să vină acolo la vânătoare, pentru câteva săptămâni. Doamna Bennet stătea ca pe ghimpi. O tot privea pe Jane, zâmbea şi-şi clătină capul.

— Ia te uită, ia te uită! Domnul Bingley va veni din nou, sora dragă (căci doamna Philips era prima care îi adusese vestea). Ei, cu atât mai bine. Nu ca mi-ar păsa. El nu înseamnă nimic pentru noi, înţelegi, iar eu, ce să-ţi spun, nu vreau să mai dau ochii cu el. Totuşi, e foarte binevenit la Netherfield, dacă-i face plăcere. Şi cine ştie ce se mai *poate* întâmpla! Dar nu înseamnă nimic pentru noi. Ştii, sora dragă, ne-am înţeles de mult să nu mai spunem o vorbă despre asta. Şi zi, e absolut sigur c-o să vină?

— Poţi fi sigură, replică cealaltă, căci doamna Nichols a fost aseară în Meryton. Am văzut-o trecând şi-am ieşit şi eu, anume ca să aflu adevărul; şi mi-a spus ca era absolut adevărat. Vine cel mai târziu joi; mai curând miercuri. Se ducea la măcelărie, mi-a spus, anume ca să comande nişte carne pentru miercuri şi luase trei perechi de raţe, tocmai bune de tăiat.

Când auzi despre venirea lui, domnişoara Bennet se schimbă la faţă. Erau multe luni de când nu-i mai rostise numele în prezenţa Elizabeth-ei; dar acum, imediat ce rămaseră singure, spuse:

— Lizzy, am văzut ca te uitai la mine astăzi, când mătuşa ne-a vorbit despre zvonul care circulă, şi ştiu ca aveam un aer nenorocit; dar să nu-ţi închipui ca era din cine ştie ce cauză prostească. M-am simţit numai încurcată, timp de o clipă, pentru ca ştiam ca *voi* fi privită. Te asigur ca vestea nici nu mă bucură, nici nu mă întristează. Îmi face plăcere un singur lucru şi anume ca, venind singur, îl vom vedea mai puţin. Nu ca mă tem pentru mine *însămi,* dar am groază de comentariile celorlalţi.

Elizabeth nu ştia cum să interpreteze venirea lui. Dacă nu l-ar fi văzut la Derbyshire, ar fi putut presupune ca se reîntorcea fără vreun alt scop decât cel mărturisit; dar ea tot îl mai credea îndrăgostit de Jane şi oscila între presupunerea, mai probabilă, ca el venea cu autorizaţia prie*tenului* sau şi cea ca era destul de îndrăzneţ pentru a veni fără ea.

"Este totuşi greu, se gândea ea uneori, ca bietul om nu poate veni într-o casă pe care a închiriat-o legal, fără să dea naştere la toate aceste supoziţii! *Din partea mea,* să facă aşa cum îi place".

În ciuda celor afirmate de Jane, convinsă fiind ca era exact ceea ce simţea cu prilejul venirii lui Bingley, Elizabeth îşi putea da uşor seama ca starea ei de spirit suferea din această cauză. Era mai tulburată, mai inegală decât o văzuse vreodată.

Subiectul, care acum aproape un an fusese atât de călduros discutat de părinții lor, a fost din nou adus pe tapet.

— Cum o sosi domnul Bingley, dragul meu, ai să te duci, desigur, să-i faci o vizită, declară doamna Bennet.

— Nu, nu! M-ai silit să-i fac o vizită anul trecut şi mi-ai promis ca dacă mă duc o să se însoare cu una dintre fiicele mele. Dar n-a fost aşa; şi nu vreau să fiu trimis din nou, cu un mesaj prostesc.

Soția să îi demonstra cât de necesară era o astfel de atenție din partea tuturor domnilor din vecinătate, la întoarcerea lui la Netherfield.

— E o *etichetă* de care mi-e silă, răspunse domnul Bennet. Dacă el doreşte societatea noastră, n-are decât s-o caute. Ştie unde locuim. N-am să-mi irosesc *eu* timpul alergând după vecinii mei de câte ori pleacă şi vin iar înapoi.

— Ei bine, tot ce ştiu este ca o să fie o cumplită grosolănie dacă n-ai să te duci. Totuşi, asta n-o să mă împiedice să-l poftesc să ia masa aici; sunt hotărâtă. Trebuie să-l poftim în curând şi pe Gouldingi şi pe doamna Long. Asta face împreună cu noi treisprezece, aşa ca va fi la masa tocmai bine un loc pentru el.

Mângâindu-se cu această hotărâre, i-a fost mai uşor să suporte lipsa de politețe a soțului; totuşi, era foarte supărător să ştie ca toți vecinii ei puteau, prin urmare, să-i vadă pe domnul Bingley înaintea lor. Cum ziua sosirii lui se apropia, Jane spuse surorii sale:

— Începe să-mi pară rău ca vine. Nu mi-ar fi greu — l-aş putea vedea cu toată indiferenta — dar abia dacă mai pot răbda să aud vorbindu-se fără încetare despre asta. Mama are intenții bune, dar nu ştie — nimeni nu poate şti — cât sufăr din cauza celor ce spune. Ce fericită o să fiu când va pleca de la Netherfield!

— Aş vrea să pot spune ceva care să te mângâie, răspunse Elizabeth, dar este cu totul peste puterile mele. Trebuie să-ți dai seama de asta; şi satisfacția obişnuită de a recomanda răbdare unuia care suferă îmi este refuzată, pentru ca tu ai întotdeauna atât de multă!

Domnul Bingley sosi. Prin intermediul servitorilor, doamna Bennet reuşi să fie înştiințata înaintea tuturor, pentru ca timpul de nelinişte şi agitație să fie, pentru ea, cât mai lung cu putință. Numără zilele ce trebuiau să treacă până să-i poată trimite o invitație, neavând speranța de a-l vedea înainte. Dar în a treia dimineața de la sosirea lui în Hertfordshire îl văzu, de la fereastră budoarului ei, intrând pe alee şi venind călare înspre casa lor.

Îşi chema imediat fiicele pentru a le împărtăşi această bucurie. Jane îşi păstra, hotărâtă, locul la masă; dar Elizabeth se apropie de fereastră, pentru a-i face plăcere mamei sale. Privi: îl văzu pe domnul Darcy însoțindu-l şi se aşeză la loc lângă sora ei.

— E un domn cu el, mamă, spuse Kitty; cine poate să fie?

— Vreunul din cunoscuții lui, presupun, draga mea. Nu ştiu deloc cine e.

— Ia te uită! Strigă Kitty, parcă ar fi domnul acela care era mereu cu el, mai înainte. Domnul... cum îi zice... omul acela înalt şi mândru.

— Dumnezeule mare, domnul Darcy! Aşa este, jur. Ei bine, orice prieten de-al domnului Bingley va fi, fără îndoială, totdeauna binevenit la noi; dar altfel, trebuie să spun ca am oroare chiar şi de umbra lui.

Jane se uită la Elizabeth, surprinsă şi interesată. Ştia prea puține despre întâlnirea lor din Derbyshire şi de aceea o compătimea pe sora ei pentru stânjeneală pe care trebuia s-o simtă acum, când îl vedea aproape pentru întâia oară, după scrisoarea lui explicativa. Ambele surori erau destul de stingherite. Fiecare se înduioşa pentru cealaltă şi desigur şi pentru ea însăşi; iar mama lor continuă să vorbească de antipatia ei pentru domnul Darcy şi de hotărârea de a fi politicoasă cu el, numai pentru ca era prietenul domnului Bingley, fără ca vreuna dintre ele s-o audă. Elizabeth avea însă motive de stânjeneală care nu puteau fi bănuite de Jane, căci nu avusese până atunci curajul să-i arate scrisoarea doamnei Gardiner, sau să-i vorbească despre schimbarea propriilor ei sentimente față de domnul Darcy. Pentru Jane, el nu putea fi decât un bărbat respins de sora ei şi ale cărui însuşiri ea le subapreciase; dar, după toate informațiile primite de Elizabeth, el era omul față de care întreaga ei familie era îndatorată, pentru cea mai mare binefacere posibilă, omul pe care ea însăşi îl privea cu un interes, dacă nu tot atât de cald, cel puțin tot atât de îndreptățit şi firesc ca acela pe care Jane îl avea pentru Bingley. Uimirea Elizabethei la venirea lui la Netherfield, la Longbourn — pentru a o căuta din nou, din proprie voință, era aproape tot atât de mare ca şi cea care o cuprinsese la Derbyshire când observase prima oară schimbarea din atitudinea lui.

Sângele, după ce îi fugise din obraji, urca iarăşi pentru o clipă, cu o mai mare strălucire, şi un surâs de încântare îi lumină ochii, în scurtul răstimp în care se gândi ca dragostea şi

năzuinţele lui trebuie să fi rămas neclintite: dar nu voia să-şi îngăduie să fie sigură.

"Mai întâi trebuie să văd cum se va purta, îşi spuse ea; va fi atunci destul de devreme pentru a nădăjdui".

Se concentra asupra broderiei, străduindu-se să fie calmă, fără să îndrăznească să-şi ridice ochii, până ce o curiozitate plină de nelinişte îi îndrepta privirile spre chipul surorii sale, în timp ce servitoarea se apropie de uşă. Jane arata ceva mai palidă decât de obicei, dar mai liniştită decât se aşteptase Elizabeth. La intrarea domnilor, chipul i se rumeni; îi primi totuşi cu destulă naturaleţe şi cu o cuviinţă în comportare, în care nu se vedea nici un semn de resentiment sau de exagerată complezenţă.

Elizabeth spuse şi unuia şi celuilalt numai atât cât o cerea politeţea şi se aşeză iarăşi la lucru, cu o sârguinţă pe care nu o avea deseori. Cutezase să-i arunce lui Darcy o singură privire. Arata serios, ca de obicei, şi, se gândi ea, era mai mult aşa cum fusese tot timpul la Hertfordshire decât cum îl văzuse ea la Pemberley. Dar, poate ca în prezenţa mamei sale el nu putea fi ceea ce fusese faţă de unchiul şi mătuşa ei. Presupunerea era dureroasă, dar nu improbabilă.

Pe Bingley îl privise numai o clipă, dar fu destul ca să vadă ca arată şi mulţumit şi stânjenit. Doamna Bennet îl primi cu o politeţe excesivă, care le făcu pe cele două fiice ale sale să se simtă ruşinate, mai ales din pricina contrastului cu politeţea rece şi ceremonioasă a reverenţei şi cuvintelor adresate prietenului sau.

Elizabeth, mai ales, care ştia ca lui îi datora mama ei salvarea fiicei sale preferate de la o mare şi iremediabilă ruşine, se simţi vexata şi nenorocită în cel mai înalt grad, din cauza unei discriminări atât de prost plasată.

După ce Darcy întrebă ce mai făceau domnul şi doamna Gardiner — întrebare la care ea îi răspunse încurcată — abia dacă mai spuse ceva. Nu şedea lângă dânsa — poate aceasta era cauza tăcerii lui; dar în Derbyshire nu fusese astfel. Acolo vorbise cu rudele ei când nu putuse vorbi cu ea. Acum însă trecuseră câteva minute fără să-i audă glasul; şi când, din întâmplare, incapabilă să-şi stăpânească curiozitatea, îşi ridică ochii înspre dânsul, îl vedea privind-o pe Jane tot atât de des cât şi pe ea şi adesea nu se uita decât în podea. Era, în mod vădit, mai îngândurat şi mai puţin dornic de-a face plăcere decât fusese când se întâlniseră ultima oară. Elizabeth era dezamăgită şi furioasă pe ea însăşi ca era astfel.

"Puteam să mă aştept să fie altfel? Se întrebă ea. Totuşi, de ce a venit?"

Nu avea chef de conversaţie cu nimeni în afară de dânsul, dar abia avea curajul să-i vorbească.

Întrebă de sora lui, dar mai mult nu putu.

— E mult, domnule Bingley, de când aţi plecat de aici, spuse doamna Bennet.

Bingley recunoscu acest lucru, cu promptitudine.

— Începusem să mă tem ca nu o să mai veniţi niciodată înapoi. Lumea *afirma* ca de Sfântul Mihail aveţi de gând să plecaţi definitiv; totuşi sper ca nu este adevărat. De când aţi plecat s-au întâmplat o mulţime de schimbări prin vecini. Domnişoara Lucas s-a măritat şi e la casa ei, şi una dintre fetele mele, la fel. Cu siguranţă ca trebuie să fi aflat din ziare. Ştiu ca a fost şi în *The Times* şi în *The Courier;* deşi nu era pus aşa cum ar fi trebuit să fie. Scria numai "... De curând George Wickham, Esq.,... cu domnişoara Lydia Bennet", fără să scrie o vorbuliţă despre tatăl ei, sau unde locuia, sau orice altceva. Unde mai pui c-a fost redactarea fratelui meu, Gardiner, şi mă mir cum de s-a întâmplat să facă aşa o bălmăjeală din treaba asta. Aţi văzut anunţul?

Bingley îi răspunse ca da şi îi prezenta felicitări. Elizabeth nu îndrăznea să-şi ridice ochii. N-ar fi putut deci spune ce expresie avea domnul Darcy.

— Este minunat, desigur, să ai o fiică bine măritată, continuă doamna Bennet; dar, în acelaşi timp, mi-e foarte greu, domnule Bingley, ca mi-a fost smulsă de lângă mine. Au plecat tocmai la Newcastle, o localitate destul de departe către nord, se pare, unde vor trebui să rămână nu ştiu câtă vreme. Acolo e regimentul lui; bănuiesc ca aţi auzit ca a ieşit din miliţie şi a intrat în armată activă. Slavă Domnului! Are el câţiva prieteni, deşi poate nu atâţia cât merită.

Elizabeth, care ştia ca ţinta acestui atac era domnul Darcy, era atât de copleşită de ruşine, încât abia mai putea să stea locului. Lucrul acesta îi dezlega însă limba, ceea ce nimic nu reuşise s-o facă până atunci; şi îl întrebă pe Bingley dacă avea de gând să rămână la ţară pentru moment. Câteva săptămâni, credea dânsul.

— După ce veţi fi omorât toate păsările dumneavoastră, domnule Bingley, spuse doamna Bennet, va rog poftiţi şi împuşcaţi câte vreţi pe domeniul domnului Bennet. Nu mă îndoiesc ca va fi imens de fericit să va îndatoreze şi va rezervă, pentru dumneavoastră, stolurile cele mai bune.

Elizabeth se simți şi mai nefericită în fața unei amabilități atât de inutile, atât de deplasate. Dacă frumoasele pespective care îi măguliseră cu un an în urma s-ar fi ivit din nou, era convinsă ca totul ar fi mers către acelaşi sfârşit descumpănitor. În clipa aceea simți ca ani întregi de fericire nu le-ar putea răsplăti, pe Jane şi pe ea însăşi, pentru asemenea clipe de dureroasă consternare.

"Prima dorință a inimii mele, îşi spusese ea, este să nu mai dau vreodată ochii cu nici unul dintre ei. Compania lor nu poate aduce nici o bucurie care să compenseze penibilul clipei de față. De nu i-aş mai vedea vreodată, nici pe unul, nici pe celălalt!"Totuşi penibilul pe care ani întregi de fericire nu l-ar fi putut compensa se alina curând, simțitor, când observă ca frumusețea Janei reaprindea pasiunea fostului ei admirator. Când intrase în cameră, el îi vorbise doar puțin, dar cu fiecare minut ce trecea tânăra fată păru ca îi atrage tot mai mult atenția. O găsea tot atât de frumoasă ca şi anul trecut, tot atât de bună şi de naturală, deşi nu chiar atât de vorbăreață. Jane dorea mult să nu se observe la ea nici o schimbare, şi era cu adevărat convinsă ca vorbea ca întotdeauna; dar mintea îi era prea preocupată şi nu îşi dădea întotdeauna seama când tăcea.

Domnii se sculară să plece şi doamna Bennet, obsedată de politețea ei voită, îi pofti să vină să ia masa la Longbourn, peste câteva zile.

— Îmi sunteți dator o vizită, domnule Bingley, adăugă ea, pentru ca iarna trecută, când ați plecat la oraş, îmi promiseserăți să luați un prânz intim la noi îndată ce va veți întoarce. Nu am uitat, vedeți bine; şi va asigur ca am fost foarte dezamăgită ca nu v-ați mai înapoiat să va țineți promisiunea.

La aceste cuvinte, Bingley avu un aer puțin încurcat şi spuse ceva despre regretul lui de a fi fost împiedicat de treburi. Apoi plecară.

Doamna Bennet fusese gata-gata să-i poftească să rămână la dejun chiar în ziua aceea; dar, deşi avea întotdeauna o masă foarte bună, îşi închipuia ca mai puțin de două feluri înainte de friptură nu era destul de frumos pentru un om în privința căruia îşi făcuse planuri atât de serioase, sau ca nu ar fi putut satisface apetitul şi mândria cuiva care avea un venit de zece mii pe an.

Capitolul LIV

Imediat după plecarea lor, Elizabeth ieşi din casa pentru a încerca să-şi recapete dispoziția sau, cu alte cuvinte, pentru a stărui fără contenire asupra unor teme care să i-o strice şi mai rău. Purtarea domnului Darcy o uimea şi o contraria.

"De ce a mai venit oare, dacă a venit numai pentru a sta mut, grav şi indiferent?" se tot întreba.

Nu putu să-şi răspundă în vreun fel care s-o mulțumească.

"A continuat să fie amabil, agreabil cu unchiul şi mătuşa mea când era în oraş; de ce nu şi cu mine? Dacă se teme de mine, de ce a venit aici? Dacă nu-i pasă de mine, de ce a stat tăcut? Ce om sâcâitor! Sâcâitor! Nu vreau să mă mai gândesc la el".

Fără să vrea îşi respectă hotărârea puțin timp pentru ca Jane, care venise după ea, se apropia cu o privire veselă ce dovedea ca dânsa era mai mulțumită decât Elizabeth de musafirii lor.

— Acum, ca a trecut această primă întâlnire, spuse ea, mă simt perfect liniştită. Îmi cunosc puterile şi venirea lui nu mă va mai stingheri niciodată. Mă bucur ca va lua masa la noi, marți. Atunci se va vedea în mod public ca, de ambele părți, ne vedem numai ca nişte cunoştințe obişnuite şi indiferente.

— Da, foarte indiferente, într-adevăr, spuse Elizabeth râzând. Oh! Jane, ai grijă!

— Scumpa mea Lizzy, nu mă poți crede atât de slabă încât să mai fiu, acum, în pericol.

— Cred ca te afli în marele pericol de a-l face să fie mai îndrăgostit de tine decât oricând.

Nu i-au mai văzut pe domni până marți; şi, în acest răstimp, doamna Bennet lasa frâu liber tuturor proiectelor de fericire pe care gentilețea şi amabilitatea obişnuite ale domnului Bingley le reînviaseră în cursul unei vizite de o jumătate de oră.

Marți se adunaseră la Longbourn foarte mulți invitați; şi cei doi domni, care erau aşteptați cu cea mai mare nerăbdare, sosiră, spre cinstea lor de sportivi, foarte exact. Când se îndreptară spre sufragerie, Elizabeth urmări nerăbdătoare, să vadă dacă Bingley se va aşeza la locul care îi revenise în toate petrecerile din trecut, lângă sora ei. Mama sa, prudenta, stăpânită de aceleaşi gânduri, se abținu să-l poftească să se aşeze lângă dânsa. Când intrară în cameră, el păru să şovăie; dar s-a întâmplat ca Jane să privească în jurul ei şi să surâdă. Hotărârea fu luată. Bingley se aşeză singur lângă dânsa.

Elizabeth privi către prietenul lui cu un sentiment de triumf. Darcy suporta cele petrecute cu o nobilă indiferență; iar dânsa ar fi avut motive să-şi închipuie ca Bingley primise încuviințarea lui de a fi fericit, dacă nu l-ar fi văzut întorcându-şi privirile înspre domnul Darcy, cu o expresie de panică pe jumătate râzătoare.

Purtarea lui față de Jane, în timpul prânzului, era de natură să dovedească o admirație care, deşi mai rezervată decât înainte, o convinse pe Elizabeth de faptul ca, dacă ar depinde numai de dânsul, fericirea Janei şi a lui ar fi grabnic realizată. Deşi nu îndrăznea încă să conteze pe urmări, se bucura totuşi observându-i purtarea. Era singura bucurie cu care se putea lăuda, căci nu era deloc într-o bună dispoziție. Domnul Darcy se afla departe de ea, la celălalt capăt al mesei. Şedea lângă mama ei. Ştia ca această situație nu putea să le facă plăcere nici unuia dintre ei şi nici să-i pună într-o lumină favorabilă. Nu era destul de aproape pentru a auzi ceva din conversația lor; dar vedea cât de rar îşi vorbeau şi ce rece şi ceremonioasă le era atitudinea, de câte ori o făceau. Lipsa de gentilețe a mamei sale o făcea pe Elizabeth să simtă şi mai dureros tot ce-i datorau; şi uneori ar fi dat orice pe lume pentru privilegiul de a-i spune ca bunătatea lui nu era nici necunoscută şi nici neapreciata de toți membrii familiei sale.

Spera ca în seara aceea vor găsi prilejul să se apropie unul de altul; ca vizită nu se va termina fără să-şi poată spune ceva mai mult decât puținele cuvinte pe care le rostise la sosire. Momentele de nelinişte, penibile, petrecute în salon înainte de venirea domnilor, fură atât de stupide şi plicticoase, încât deveni aproape nepoliticoasă. Aştepta clipa când vor intra ca pe singura şansă de care depindea toată mulțumirea ei din seara aceea.

"Dacă *acum* nu va veni către mine, îşi spunea Elizabeth, voi renunța la dânsul pentru totdeauna".

Domnii intrară; şi el păru ca va răspunde aşteptărilor fetei, dar vai! Doamnele se grămădiseră prea strâns în jurul mesei unde domnişoara Bennet prepara ceaiul şi Elizabeth turna cafeaua, încât lângă dânsa nu era un singur loc în care să poată încăpea un scaun. Iar când domnii se apropiară, una dintre fete se aşeză şi mai lipit de ea şi-i spuse în şoaptă:

— N-am să las domnii să ne despartă; sunt hotărâtă. N-avem nevoie de nici unul dintre ei, nu este aşa?

Darcy se îndrepta către un alt colț al camerei. Elizabeth îl urmări cu ochii, pizmui pe toți acei cărora le vorbea, abia avu răbdare să servească pe careva cu cafea şi apoi se supără îngrozitor pe ea însăşi pentru ea era atât de stupidă.

"Un bărbat care a fost respins o dată! Cum am putut să fiu atât de nebună încât să aştept ca dragostea *lui* să revină? Există oare vreun bărbat care să nu se revolte împotriva unei astfel de slăbiciuni cum ar fi a doua cerere în căsătorie adresată aceleiaşi femei? Nu există jignire mai oribilă pentru sentimentele lor".

Se învioră totuşi puțin când îl văzu aducându-şi singur înapoi ceaşcă de cafea şi se folosi de prilej pentru a-l întreba:

— Sora dumneavoastră încă se afla la Pemberley?

— Da; va rămâne acolo până la Crăciun.

— Şi e singura de tot? Prietenii domniei sale au plecat toți?

— Doamna Annesley este cu dânsa. Ceilalți au plecat de trei săptămâni la Scarborough.

Elizabeth nu mai găsi nimic de spus; dar dacă el dorea să stea de vorbă cu dânsa, poate ca ar avea mai mult succes. Rămase totuşi câteva minute lângă ea, tăcut; în cele din urmă, cum tânăra de lângă Elizabeth începuse iar să-i şoptească ceva, se îndepărta.

După ce s-a strâns serviciul de ceai şi s-au aranjat mesele de cărți, toate doamnele s-au ridicat şi Elizabeth spera din nou să-l vadă apropiindu-se de ea, dar speranțele i-au fost toate răsturnate când îl văzu căzând victima doamnei Bennet, în goana ei după jucători de whist şi, după câteva clipe, aşezat la masa de joc. Pierdu orice speranță de a mai avea vreo bucurie. Erau fixați pentru toată seara la mese de joc diferite şi nu mai avea nimic de nădăjduit decât ca ochii lui să se îndrepte atât de des către colțul unde se afla dânsa, încât să joace tot atât de prost ca şi ea.

Doamna Bennet plănuise să-i oprească pe cei doi domni din Netherfield pentru cină; dar, din nefericire, trăsura lor trăsese la scară înaintea tuturor celorlalte şi nu avu prilejul să-i rețină.

— Ei bine, fetelor, exclamă dânsa, cum rămaseră între ele, ce aveți de zis de ziua de azi? Cred ca s-au petrecut toate cât se poate de bine, va asigur. Prânzul s-a prezentat cum n-am mai pomenit de mult. Vânatul a fost fript tocmai la țanc şi toți au spus ca n-au mai văzut vreodată o pulpă atât de grasă. Supa a fost de cincizeci de ori mai bună decât cea pe care au avut-o săptămâna trecută la familia Lucas; chiar şi domnul Darcy a recunoscut ca potârnichile erau remarcabil de bine pregătite şi îmi închipui ca el are cel puțin doi-trei

bucătari franţuji. Şi Jane, draga mea, nu te-am văzut niciodată mai frumoasă. Doamna Long spunea şi ea la fel, fiindcă am întrebat-o dacă era adevărat sau nu. Şi ce crezi ca a mai spus? "Ah! Doamna Bennet, o s-o vedem la Netherfield până la urmă!". Aşa a spus, într-adevăr. Sunt convinsă ca doamna Long este una dintre cele mai bune făpturi care au existat vreodată; iar nepoatele ei sunt fete foarte binecrescute şi deloc frumoase. Îmi plac enorm.

Pe scurt, doamna Bennet era într-o dispoziţie extraordinară. Văzuse în purtarea lui Bingley faţă de Jane atât cât să fie convinsă ca, până la urmă, fiica ei îl va lua; şi când era bine dispusă, speranţele pe care le nutrea pentru familia ei erau atât de departe de orice raţiune, încât se simţi dezamăgită când nu-l văzu venind, în ziua următoare, pentru a-şi prezenta cererea în căsătorie.

— A fost o zi tare plăcută, spuse domnişoara Bennet Elizabeth-ei. Musafirii păreau să fie atât de bine aleşi, atât de potriviţi. Sper ca vom mai putea fi des împreună.

Elizabeth zâmbi.

— Lizzy, nu trebuie să faci asta. Nu trebuie să mă bănuieşti. Asta mă umileşte. Te asigur ca m-am obişnuit să mă bucur de conversaţia lui ca de a unui tânăr agreabil şi cu bun-simţ, fără să mai doresc altceva în afară de asta. Sunt perfect convinsă, din purtarea lui de acum, ca nu a avut niciodată intenţia să-mi solicite dragostea. Totul se datorează numai faptului ca este binecuvântat cu atâta amabilitate şi ca e mai dornic de-a face plăcere celor din jur decât oricare alt om.

— Eşti foarte crudă, îi răspunse Elizabeth, nu-mi dai voie să zâmbesc, dar mă provoci tot timpul s-o fac.

— Cât de greu este să fii crezuta uneori! Şi cât de imposibil, alteori! Dar de ce-oi fi voind să mă convingi ca simt mai mult *decât recunosc* eu?

— Iată o întrebare la care cu greu aş şti cum să răspund. Tuturor ne face plăcere să dăm lecţii, cu toate ca nu-i putem învăţa pe ceilalţi decât ceea ce nu merită să fie ştiut. Iartă-mă; şi dacă stărui în indiferenţă ta, nu mă lua pe mine drept confidenţă.

Capitolul LV

La câteva zile după această vizită, domnul Bingley veni din nou, dar singur. În aceeaşi dimineaţă prietenul lui plecase la Londra, dar urmă să se reîntoarcă după zece zile. Rămase la ei mai mult de o oră şi era într-o dispoziţie excelentă. Doamna Bennet îl invită să ia prânzul la dânşii; dar, cu multă părere de rău, el îi mărturisi ca era angajat în altă parte.

— Când veţi mai veni rândul viitor, sper să avem mai mult noroc.

El se va simţi deosebit de onorat oricând... altădată... etc. Etc.: şi dacă domnia sa îi va îngădui, va profita de primul prilej pentru a-i prezenta omagiile.

— Puteţi veni mâine?

Da; nu avea nici un fel de angajament pentru ziua următoare; şi invitaţia a fost acceptată cu plăcere.

Bingley a venit, şi încă atât de devreme, încât nici una dintre doamne nu era îmbrăcată. Doamnp Bennet fugi, în capot şi cu părul pe jumătate pieptănat, la fiica sa şi îi strigă:

— Scumpa mea Jane, grăbeşte-te şi fugi jos. A venit — a venit domnul Bingley. A venit cu adevărat. Grăbeşte-te, grăbeşte-te. Ei! Sarah! Vino imediat la domnişoara Bennet şi ajut-o să-şi pună rochia. Lasă coafura domnişoarei Lizzy.

— Vom coborî cât vom putea de repede, spuse Jane; dar Kitty cred ca este mai avansată decât oricare dintre noi pentru ca a urcat în camera ei de o jumătate de oră.

— Oh! Las-o încolo pe Kitty! Ce legătură are ea cu el? Haide, mai iute, mai iute! Unde îţi este eşarfa, draga mea?

Când însă mama să ieşi din cameră, Jane nu se lăsă convinsă să coboare neînsoţita de una dintre surori.

Aceeaşi grijă de a-i lăsa singuri se făcu din nou observată în timpul serii. După ceai, domnul Bennet se retrase în bibliotecă, aşa cum îi era obiceiul, iar Mary urcă sus la pianul ei. Două piedici din cinci fiind astfel înlăturate, doamna Bennet stătu mult timp, uitându-se la Elizabeth şi Catherine şi făcându-le semne din ochi, dar fără să reuşească să le impresioneze. Elizabeth nu voia s-o înţeleagă; şi când în cele din urmă Kitty îi observă semnele, o întrebă cu toată nevinovăţia:

— Ce este, mama? De ce-mi faci semne cu ochiul? Ce trebuie să fac?

— Nimic, fetiţo, nimic. Nu ţi-am făcut nici un semn.

Mai stătu atunci liniştită cinci minute; dar, incapabilă să lase să-i scape un prilej atât de preţios, se ridică brusc şi, spunându-i lui Kitty: "Vino încoace, inimioara mea; vreau să-ţi

spun ceva", o scoase afară din cameră. Jane îi aruncă Elizabethei imediat o privire în care se citea toată disperarea ei în fața acestui vădit aranjament şi rugămintea ca *dânsa* să nu cedeze. În câteva minute, doamna Bennet deschise uşa pe jumătate şi o chema.

— Lizzy, scumpa mea, vreau să-ți vorbesc.

Elizabeth fu silită să iasă.

— Am putea foarte bine să-i lăsăm şi singuri, înțelegi, îi spuse mama, îndată ce ajunse în hol. Kitty şi cu mine ne ducem sus în camera mea.

Elizabeth nu făcu nici o încercare de a discuta cu maică-sa, dar rămase liniştită în hol până ce pleca împreună cu Kitty; apoi se reîntoarse în salon.

Planurile doamnei Bennet pentru ziua aceea rămaseră infructuoase. Bingley a fost tot ce se poate închipui mai fermecător, în afară de logodnic oficial al fiicei sale. Degajarea şi veselia lui făcură din el un partener extrem de agreabil pentru a petrece seara; şi el a suportat atențiile deplasate ale mamei şi i-a ascultat toate remarcile prosteşti, cu o răbdare şi o stăpânire de sine deosebit de agreabile pentru fiica.

Aproape ca nici nu a fost nevoie de o invitație pentru ca să rămână la cină; şi înainte de a pleca, s-a stabilit şi un aranjament — mai mult între dânsul şi doamna Bennet — ca să poftească a doua zi de dimineață să vâneze împreună cu soțul ei.

După această zi, Jane nu mai pomeni nimic despre indiferența ei. Între surori nu se mai spuse nici un cuvânt despre Bingley; dar Elizabeth se duse la culcare fericită pentru ca era încredințată ca totul trebuia să se desăvârşească în curând, cu condiția ca domnul Darcy să nu se întoarcă înaintea termenului fixat. Dar, în fond, era aproape convinsă ca toate aveau, desigur, loc cu concursul acelui domn.

Bingley a fost punctual la întâlnire; el şi domnul Bennet şi-au petrecut dimineața împreună, aşa cum se stabilise. Tatăl Janei era cu mult mai agreabil decât se aşteptase tovarăşul lui de vânătoare. Nu găsi la Bingley nici înfumurare, nici lipsa de judecată, ca să-i stârnească ironia sau să-l dezguste şi să-l facă tăcut, şi domnul Bennet a fost mai comunicativ şi mai puțin ciudat decât îl văzuse celălalt vreodată. Bingley, bineînțeles, se întoarse cu el la masă; şi seara, doamna Bennet îşi folosi din nou inventivitatea cu scopul de a-i înlătura pe toți din preajma lui şi a fiicei sale. Curând după ceai, Elizabeth trecu în salon, căci avea de scris o scrisoare; cum toți ceilalți urmau să se aşeze la cărți, nu putea fi nevoie de ea pentru a contracara planurile mamei sale.

Dar după ce sfârşi scrisoarea şi se reîntoarse în salon constată, spre nesfârşita ei mirare, ca avea motive să creadă ca mama ei fusese prea isteață pentru ea. Când deschise uşa, văzu pe sora ei şi pe Bingley stând împreună în fața căminului şi având aerul să fie angajați într-o serioasă conversație; şi dacă acest lucru nu ar fi iscat nici o bănuială, chipurile amândurora, când se întoarseră, depărtându-se în grabă unul de altul, ar fi dovedit-o tuturor. Situația *lor* era destul de penibilă; dar a *ei* personal, se gândi Elizabeth, încă şi mai rea. Nici unul nu spuse un cuvânt şi Elizabeth era pe punctul de a se retrage când Bingley, care se aşezase, ca şi sora ei, se ridică deodată, îi şopti Janei câteva cuvinte şi fugi afară din cameră.

Jane nu putea să aibă rezerve față de Eiizabeth când ştia ca o mărturisire îi va face plăcere; şi, îmbrățişând-o imediat, recunoscu, viu emoționată, ca era ființă cea mai fericită din lume.

— E prea mult, adăugă ea — mult prea mult. Nu o merit! Oh! De ce nu este toată lumea atât de fericită?

Eiizabeth o felicită cu o sinceritate, o căldură şi o încântare pentru care cuvintele sunt prea sărace ca să le exprime. Fiecare frază afectuoasă fu un proaspăt izvor de fericire pentru Jane. Dar nu-şi îngădui — pentru moment — să stea cu sora ei sau să-i povestească nici jumătate din ceea ce avea însă de spus.

— Trebuie să fug imediat la mama, strigă ea. Nu vreau, pentru nimic în lume, să nesocotesc grija ei plină de dragoste sau s-o las să afle de la altcineva decât de la mine. El s-a şi dus la tata. Oh! Lizzy, să ştii ca ceea ce ai de povestit va face atâta plăcere întregii tale familii! Cum să îndur atâta fericire?

Se grăbi apoi să ajungă la maică-sa care spărsese, anume, partidă de cărţi şi şedea sus cu Kitty.

Rămasă singură, Elizabeth zâmbi de rapiditatea şi uşurinţa cu care se rezolvase, în sfârşit, un lucru ce le dăduse atâtea luni de zile de incertitudine şi necazuri.

"Şi acesta este, îşi spuse ea, rezultatul circumspecţiei pline de îngrijorare a prietenului sau, al falsităţii şi uneltirilor surorii sale — rezultatul cel mai fericit, mai înţelept şi mai logic".

Bingley, a cărui convorbire cu tatăl ei fusese scurtă şi mersese la ţintă, se reîntoarse în câteva minute.

— Unde este sora dumitale? O întrebă grăbit în timp ce deschidea uşa,

— Cu mama, sus. Va coborî într-o clipă, cred.

El închise atunci usa şi, apropiindu-se de dânsa, o rugă să-l felicite şi să-i acorde afecţiunea ei de soră. Elizabeth îşi exprimă sincer şi din toată inima încântarea faţă de perspectivele lor de înrudire. Îşi strânseră mâinile cu mare căldură; şi apoi, până la reîntoarcerea surorii ei, trebui să asculte tot ceea ce avea el de spus despre fericirea lui şi despre perfecţiunea Janei; şi, în ciuda faptului ca avea în faţă un îndrăgostit, Elizabeth era cu adevărat încredinţată ca toate speranţele lui de fericire erau bine întemeiate, căci se bazau pe mintea frumoasă şi caracterul mai mult decât frumos al Janei şi, în general, pe o similitudine de simţăminte şi gusturi ale amândurora.

A fost o seară de neobişnuită încântare pentru toţi; bucuria din sufletul domnişoarei Bennet pusese pe chipul ei o strălucire atât de dulce şi de însufleţită, încât era mai frumoasă decât oricând. Kitty surâdea şi zâmbea prosteşte şi spera că-i va veni şi ei repede rândul. Doamna Bennet nu era în stare să găsească pentru consimţământul şi aprobarea ei cuvinte destul de calde ca să-şi poată exprima aşa cum ar fi vrut sentimentele, deşi timp de o jumătate de oră nu-i vorbi lui Bingley despre nimic altceva; iar când domnul Bennet se alătura grupului lor, la masa de seară, glasul şi comportarea lui arătau limpede cât de fericit era într-adevăr.

Totuşi, de pe buzele sale nu ieşi un singur cuvânt în legătură cu evenimentul zilei până ce musafirul lor nu-şi lua rămas bun pentru noapte; dar imediat ce acesta pleca se întoarse către fiica lui şi-i spuse:

— Jane, te felicit. Vei fi o femeie foarte fericită.

Jane se duse imediat la dânsul, îl sărută şi îi mulţumi pentru toată dragostea ce i-o purta.

— Eşti o fată bună, replică el, şi mă bucur la gândul ca tu vei face o căsătorie atât de fericită. N-am nici o îndoială ca va veţi înţelege foarte bine. Firile voastre nu se deosebesc deloc. Sunteţi atât de complezenţi amândoi, încât tot cedând unul în favoarea celuilalt, nu veţi putea lua niciodată o hotărâre; atât de creduli încât toţi servitorii va vor înşela şi atât de generoşi, încât va veţi depăşi întotdeauna veniturile.

— Sper ca nu. Imprudenta şi neglijenţa în materie de bani ar fi de neiertat din partea *mea.*

— Să-şi depăşească veniturile! Dragul meu Bennet, exclamă soţia lui, ce tot spui? Păi are patru sau cinci mii pe an, şi poate chiar mai mult. Apoi, adresându-se fiicei sale: Oh, draga mea Jane, sunt atât de fericită! Sunt sigură ca n-am să închid ochii toată noaptea. Ştiam eu cum se vor întâmpla lucrurile. Întotdeauna am spus ca, până la urmă, aşa va fi. Am fost sigură ca nu degeaba eşti atât de frumoasă! Mi-aduc aminte ca în clipa în care l-am văzut, anul trecut când a venit pentru prima oară în Hertfordshire, m-am gândit ca aveţi toate şansele să va uniţi. Oh! Este tânărul cel mai chipeş care a existat vreodată.

Wickham, Lydia fuseseră uitaţi cu desăvârşire. Jane era, în afară de orice competiţie, copilul ei preferat. În clipa aceea nu-i mai pasă de nimeni altul. Surorile mai mici începură să o privească cu interes pentru bucuriile pe care Jane va fi poate în stare să le reverse asupra lor, în viitor.

Mary se rugă pentru accesul la biblioteca de la Netherfield, iar Kitty, tare de tot, pentru câteva baluri acolo, în fiecare iarna.

Din acel moment, Bingley deveni un ospeţe de fiecare zi la Longbourn, sosind adesea înainte de micul dejun şi rămânând întotdeauna până după cină — afară doar dacă vreun barbar de vecin, pe care nu îl puteau detesta îndeajuns, nu-l poftea pentru prânz, invitaţie pe care dânsul se simţea obligat s-o primească.

Elizabeth nu mai avea acum decât foarte puţin timp pentru a sta de vorbă cu sora ei

căci, atâta vreme cât Bingley era la ei, Jane nu avea ochi pentru nimeni altul; dar le era amândurora de mare folos, în timpul orelor de despărţire, care trebuiau să intervină uneori. În absenţa Janei, el era totdeauna lângă Elizabeth pentru plăcerea de a vorbi despre logodnica lui; iar când pleca Bingley, Jane cauta şi ea acelaşi mijloc de alinare.

— Ce bine mi-a părut, mărturisi Jane într-o seară, când mi-a spus ca nici n-a ştiut ca eu am fost la Londra, primăvara trecută. N-aş fi crezut ca e posibil.

— Eu am bănuit ca aşa a fost, răspunse Elizabeth, dar ce justificare ţi-a dat?

— Trebuie să fi fost manevrele surorilor lui. Ele nu vedeau cu ochi buni apropierea noastră, şi nu mă mir, căci ar fi putut face o alegere cu mult mai bună, din multe puncte de vedere. Când însă vor vedea, lucru de care sunt încredinţată, ca fratele lor e fericit cu mine, vor înţelege ca este cazul să fie mulţumite şi vom fi iarăşi în termeni buni, deşi între noi nimic nu va mai putea fi niciodată cum a fost în trecut.

— Asta e cuvântarea cea mai neiertătoare, spuse Elizabeth, pe care te-am auzit vreodată ţinând-o... Bravo, fata! Într-adevăr, m-ar durea să te văd iarăşi lăsându-te înşelată de pretinsă afecţiune a domnişoarei Bingley.

— Ai putea oare să crezi, Lizzy, ca în noiembrie trecut, când a plecat la oraş, era cu adevărat îndrăgostit de mine şi ca, în afară de convingerea ca eu eram indiferentă, nimic nu l-ar fi împiedicat să se întoarcă?

— A făcut o mica greşeală, desigur, dar asta e o dovadă de modestie din partea lui.

Afirmaţia aceasta a dus, fireşte, la un panegiric din partea Janei asupra neîncrederii în el însuşi şi asupra puţinului preţ pe care îl punea pe propriile lui însuşiri.

Elizabeth a fost mulţumită să descopere ca dânsul nu trădase intervenţia făcută de prietenul lui; căci, deşi Jane avea inimă cea mai generoasă şi iertătoare din lume, ştia ca acest lucru ar fi făcut-o să aibă prejudecăţi împotriva lui Darcy.

— Sunt cu siguranţă fiinţa cea mai fericită care a existat vreodată! Exclamă Jane. Oh! Lizzy, de ce am fost aleasă eu, singura dintre toţi ai mei, şi binecuvântată mai presus decât toţi ceilalţi? Dacă aş putea să te văd şi pe tine tot atât de fericită! Dacă ar exista, numai, încă un asemenea bărbat şi pentru tine!

— Dacă mi-ai da patruzeci de asemenea bărbaţi, n-aş putea fi, în nici un caz, atât de fericită cât eşti tu. Atâta timp cât nu am firea ta, bunătatea ta, nu voi putea avea niciodată fericirea ta. Nu! Nu! Lasă-mă să mă descurc singură; şi, dacă voi avea foarte mult noroc, s-ar putea să mai dau de un alt domn Collins, în timp util.

Desfăşurarea evenimentelor în familia de la Longbourn nu putea rămâne multă vreme în secret. Doamna Bennet era bucuroasă de privilegiul de a-l şopti doamnei Philips care cuteza, fără nici o permisiune, să facă acelaşi lucru la urechea tuturor vecinilor ei din Meryton.

Familia Bennet a fost urgent declarată cea mai norocoasă familie din lume, deşi numai cu câteva săptămâni în urmă, când Lydia fugise cu Wickham, fusese fapt dovedit pentru toţi ca ei erau sortiţi nenorocirii.

Capitolul LVI

Într-o dimineaţă, cam la o săptămână după ce se hotărâse logodna dintre Bingley şi Jane, în timp ce el şi doamnele din familia Bennet se aflau împreună în sufragerie, clinchetul unei trăsuri le îndreptă atenţia spre fereastră şi zăriră un cupeu tras de patru cai, înaintând în lungul aleii. Era prea devreme pentru vizite şi, în afară de asta, echipajul nu părea să fie al nici unuia dintre vecinii lor. Erau căi de poştă; şi atât cupeul, cât şi livreaua servitorului care îl preceda călare, nu le erau cunoscute. Cum era totuşi sigur ca venea cineva la ei, Bingley o convinse pe domnişoara Bennet să evite de a rămâne sechestraţi de vreun musafir nepoftit şi să se ducă să se plimbe împreună prin grădină. Plecară, iar celelalte trei doamne continuară să se întrebe cine putea fi, până ce uşa fu dată în lături şi musafirul intra. Era Lady Catherine de Bourgh.

Desigur ca se aşteptau la o surpriză; dar uimirea lor depăşi aşteptările şi, cea a doamnei Bennet şi a lui Kitty, deşi musafirul le era cu totul necunoscut, a fost chiar mai mica decât cea resimţită de Elizabeth.

Intrase în camera cu un aer mai dezagreabil decât de obicei, nu răspunsese la salutul Elizabethei decât cu o imperceptibilă înclinare a capului şi luase loc, fără să spună un cuvânt. La intrarea senioriei sale, Elizabeth îi menţionase numele către mama ei, deşi nu fusese exprimată nici o dorinţă de a se face prezentări.

Doamna Bennet, toată numai uimire, totuşi măgulită să aibă un oaspete de o asemenea

importanță, a primit-o cu deosebită politețe. După ce a stat câteva minute în tăcere, aceasta i se adresă foarte țeapăn Elizabethei:

— Sper ca eşti bine, sănătoasă, domnişoara Bennet. Doamna aceasta, presupun, este mama dumitale.

Elizabeth îi răspunse foarte scurt ca da.

— Şi aceasta, presupun, este una dintre surorile dumitale.

— Da, doamnă, răspunse doamna Bennet, încântată să vorbească cu o doamnă ca Lady Catherine. Este, dintre fetele mele, penultima. Cea mai mica dintre toate s-a măritat de curând, iar cea mai mare este undeva în parc, plimbându-se cu un tânăr care cred ca va deveni, în curând, unul dintre membrii familiei noastre.

— Aveți un parc foarte mic aici, i-o întoarse Lady Catherine după o mica tăcere.

— E o nimica toată, cred, în comparație cu Rosings, *my lady*, dar va asigur ca este mult mai mare decât al lui Sir William Lucas.

— Încăperea asta trebuie să fie foarte nepotrivită pentru serile de vară; ferestrele dau de-a dreptul spre apus.

Doamna Bennet o asigură ca nu rămâneau niciodată acolo după-amiază şi adăugă:

— Pot să-mi iau libertatea de a întreba pe senioria voastră dacă domnul şi doamna Collins sunt bine?

— Da, foarte bine. I-am văzut alaltăieri seară.

Elizabeth se aştepta acum s-o vadă scoțând o scrisoare de la Charlotte, acesta părându-i-se singurul motiv probabil al vizitei sale. Dar nu apăru nici o scrisoare şi ea rămase foarte nedumerită.

Doamna Bennet adresa, cu o mare politețe, senioriei sale, rugămintea de a lua o gustare; dar Lady Catherine, foarte hotărâtă dar nu şi foarte politicoasă, refuza să ia ceva, după care, ridicându-se, îi spuse Elizabethei:

— Domnişoara Bennet, pare să fie un colțişor sălbatic, destul de drăguț, pe o latură a peluzei. M-ar bucura să fac o plimbare acolo, dacă mi-ai oferi compania dumitale.

— Du-te, draga mea, strigă doamna Bennet, şi condu pe senioria sa pe toate aleile. Cred ca îi va place colțişorul nostru retras.

Elizabeth ascultă şi fugi în camera ei pentru a-şi lua umbreluță; apoi o conduse pe nobilă doamnă jos. În timp ce treceau prin hol, Lady Catherine deschise uşile de la sufragerie şi salon, declarând, după o scurtă cercetare, ca erau camere cuviincioase, după care îşi continuă drumul.

Cupeul rămase la uşă şi Elizabeth văzu ca înăuntru se afla doamnă de companie. Păşiră tăcute în lungul aleii cu pietriş, care ducea spre pădurice; Elizabeth era hotărâtă să nu facă nici un efort pentru a lega o conversație cu o persoană care se purta mai dezagreabil şi mai insolent decât de obicei.

"Cum de-am putut crede ca seamănă cu nepotul sau?" îşi spuse privindu-i chipul.

Imediat ce intrară în pădurice, Lady Catherine începu în felul următor:

— Desigur, nu-ți vine deloc greu, domnişoara Bennet, să înțelegi motivul călătoriei mele aici. Propria dumitale conştiința trebuie să-ți spună de ce am venit.

Elizabeth o privi cu neprefăcută uimire.

— Va înşelați, doamnă; nu sunt deloc în stare să-mi dau seama care este prilejul pentru care am cinstea de a va vedea aci.

— Domnişoara Bennet, replică senioria sa pe un ton mânios, ar trebui să ştii ca nu se glumeşte cu mine. Dar oricât de lipsită de sinceritate ai hotărât *dumneata* să fii, pe *mine* n-ai să mă găseşti astfel. Firea mea a fost totdeauna renumită pentru sinceritate şi franchețe şi, într-o chestiune atât de importantă ca aceasta, cu siguranță ca nu-mi voi schimba felul de a fi. Acum două zile mi-a ajuns la ureche un zvon cât se poate de alarmant. Mi s-a spus ca nu numai sora dumitale este pe punctul de-a face o căsătorie foarte avantajoasă, ci ca *dumneata,* ca domnişoara Elizabeth Bennet, după toate probabilitățile, se va uni curând după aceasta cu nepotul meu, cu propriul meu nepot, domnul Darcy. Cu toate ca *ştiu* ca trebuie să fie o minciună sfruntată, cu toate ca lui nu-i pot face marea ofensă de a presupune ca e posibil să fie adevărat, m-am hotărât să pornesc încoace pentru a-ți face cunoscute simțămintele mele.

— Dacă ați crezut ca este imposibil să fie adevărat, replică Elizabeth, îmbujorându-se de uimire şi dispreț, mă mir ca v-ați deranjat să veniți atât de departe. Ce şi-ar fi putut propune senioria voastră cu acest demers?

— Să insist ca imediat un astfel de zvon să fie contrazis în mod public.

— Venirea dumneavoastră la Longbourn, pentru a mă vedea pe mine şi familia mea, spuse Elizabeth cu răceală, va constitui mai curând o confirmare — dacă, într-adevăr, există

un astfel de zvon.

— Dacă! Pretinzi deci ca nu ai cunoştinţă de el! Nu a fost el lansat, în mod stăruitor, chiar de dumneata? Nu ai cunoştinţă de răspândirea unui asemenea zvon?

— Nu am auzit niciodată ca ar circula.

— Şi poţi declara de asemeni ca nu are nici un temei?

— Nu am pretenția de a poseda o franchețe egală cu a senioriei voastre. Domnia *voastră* puteți pune întrebări la care *eu* aş putea să nu doresc să răspund.

— Asta nu se poate suporta. Domnişoara Bennet, insist să mi se răspundă. Ți-a făcut el, ți-a făcut nepotul meu o cerere în căsătorie?

— Senioria voastră a declarat ca lucrul acesta este imposibil.

— Aşa ar trebui să fie; trebuie să fie aşa, atâta vreme cât are încă uzul rațiunii. Dar vicleşugul şi ademenelile *dumitale* au putut să-l facă să uite, într-un moment de rătăcire, ce-şi datorează lui însuşi şi întregii sale familii. L-ai fi putut împinge la asta.

— Dacă am făcut-o, aş fi ultima făptura care s-o marturisesca.

— Domnişoara Bennet, dumneata ştii cine sunt eu? N-am fost obişnuită cu un asemenea limbaj. Sunt cea mai apropiată rudă pe care o are pe lume şi am căderea să-i cunosc preocupările cele mai intime.

— Dar nu aveți căderea să le cunoaşteți pe ale *mele;* şi o purtare ca aceea de față nu mă va face, în nici un caz, să fiu mai explicită.

— Dă-mi voie să mă fac bine înțeleasă. Căsătoria aceasta, la care ai îndrăzneala să aspiri, niciodată nu va avea loc — nu, niciodată. Domnul Darcy este logodit cu *fiica mea. Acum,* ce ai de spus?

— Numai atât — ca dacă este aşa, nu puteți avea nici un motiv să presupuneți că-mi va face mie o cerere în căsătorie?

Lady Catherine şovăi o clipă şi apoi replică:

— Logodna dintre ei este de o natură foarte specială. Au fost destinați unul altuia din copilărie. A fost dorința specială a mamei *lui,* ca şi a mamei ei. Am făcut planuri pentru unirea lor, de când erau în leagăn; şi acum, când dorința ambelor surori ar putea să se împlinească prin căsătoria lor, acest lucru să fie împiedicat de o tânără fată inferioară prin naştere, fără nici o greutate în societate şi fără nici o legătură cu familia! Nu ai nici o considerație pentru dorința familiei sale — pentru logodna să tacita cu domnişoara de Bourgh?? Eşti oare total lipsită de orice simț de bună-cuviință şi pudoare? Nu m-ai auzit spunând ca din primele ceasuri ale vieții lui a fost sortit verişoarei sale?

— Ba am auzit. Dar ce mă priveşte pe mine? Dacă nu există nici o altă piedica la căsătoria mea cu nepotul domniei voastre, desigur ca nu mă va reține faptul ca mama şi mătuşa lui au dorit ca dânsul să se însoare cu domnişoara de Bourgh. Ați făcut amândouă atât cât ați putut, plănuind această căsătorie. Realizarea ei depinde de alții. Dacă domnul Darcy nu este legat de verişoara să nici printr-o datorie de onoare, nici printr-o înclinație, de ce nu poate face o altă alegere? Şi dacă eu sunt cea aleasă, de ce să nu-mi fie îngăduit să-l accept?

— Deoarece onoarea, etichetă, prudenta — ba chiar interesul o interzic. Da, domnişoara Bennet, interesul: pentru ca să nu te aştepți să fii luată în seamă de familia sau prietenii lui, dacă, în mod voit, lucrezi împotriva dorințelor tuturor. Vei fi criticata, disprețuita, ignorată de toți din jurul lui. Căsătoria dumitale va constitui o ruşine; numele nu va fi nici măcar pomenit vreodată de nici unul dintre noi.

— Acestea sunt mari nenorociri, replică Elizabeth. Dar soția domnului Darcy trebuie să aibă motive atât de extraordinare de fericire, izvorâte în mod firesc din situația ei încât, luând totul în considerație, să nu aibă da ce să se plângă.

— Fata încăpățânată, îndărătnică! Mi-e ruşine pentru dumneata! Asta ți-e recunoştința pentru atenția ce ți-am arătat, primăvara trecută? Nu-mi datorezi nimic pentru acest lucru? Să stăm jos. Trebuie să înțelegi, domnişoara Bennet, ca am venit aici cu hotărârea neclintită de a-mi atinge scopul; nu mă voi lăsa deci abătută de la realizarea lui. Nu sunt obişnuită să mă supun capriciilor nimănui. Nu obişnuiesc să suport înfrângeri.

— *Aceasta* va face situația actuală a senioriei voastre şi mai jalnică; asupra *mea* însă, nu va avea nici un efect.

— Nu permit să fiu întreruptă. Ascultă-mă în tăcere. Fiica şi nepotul meu sunt făcuți unul pentru altul. Coboară, în linie maternă, din aceeaşi viță nobilă; iar de partea tatălui, din familii respectabile, onorabile şi străvechi, deşi fără titluri de noblețe. Averea lor, de ambele părți, este splendidă. Sunt sortiți unul altuia prin glasul fiecărui membru al caselor respective; şi ce urmează să-i despartă? — pretențiile de parvenire ale unei tinere fete fără familie, fără relații sau avere! Se poate suporta aşa ceva? Dar nu trebuie, nu va fi suportat!

Dacă ți-ai cunoaşte propriul dumitale interes, n-ar trebui să doreşti să ieşi din sfera în care ai fost crescută.

— Prin căsătoria mea cu nepotul domniei voastre n-aş socoti ca ies din această sferă. Dânsul este un gentilom, iar eu sunt fiica unui gentilom; până aici suntem egali.

— Adevărat. *Eşti* fiica unui gentilom. Dar ce a fost mama dumitale? Ce sunt unchii şi mătuşile dumitale? Să nu-ți imaginezi ca nu le cunosc situația.

— Orice ar fi rudele mele, replică Elizabeth, dacă nepotul domniei voastre nu are nimic împotriva lor, ei nu va pot interesa pe *dumneavoastră.*

— Spune-mi, odată pentru totdeauna, eşti logodită cu dânsul?

Cu toate ca Elizabeth n-ar fi răspuns la această întrebare, fie şi numai pentru a nu o îndatora pe Lady Catherine, ea nu putu răspunde, după o clipă de gândire, decât:

— Nu sunt.

Lady Catherine păru mulțumită.

— Şi vrei să-mi promiți ca nu vei face niciodată un asemenea pas?

— Refuz să fac o promisiune de acest fel.

— Domnişoara Bennet, sunt revoltată şi uimită. M-am aşteptat să găsesc o tânără femeie mai rezonabilă. Dar nu te amăgi cu gândul ca voi da vreodată înapoi. Nu voi pleca de aici până ce nu-mi vei da asigurarea pe care o pretind de la dumneata.

— Iar eu, desigur, nu o voi da *niciodată.* Nimeni nu mă va intimida într-atât, încât să fac ceva irațional. Senioria voastră doreşte ca domnul Darcy să se căsătorească cu fiica domniei voastre; dar dacă v-aş da promisiunea dorită, lucrul acesta ar face oare căsătoria lor mai probabilă? Presupunând ca dânsul tine la mine, refuzul *meu* de a-l accepta l-ar face oare să dorească s-o ia pe verişoara lui? Îngăduiți-mi să va spun, Lady Catherine, ca argumentele pe care le-ați adus în sprijinul acestei cereri extraordinare au fost tot atât de neserioase pe cât de nesocotita a fost şi cererea. Va înşelați total asupra caracterului meu dacă va imaginați ca pot fi influențată de insistente ca acestea. Cât de mult ar încuviința nepotul domniei voastre acest amestec în treburile *sale,* n-aş putea-o spune, dar nu aveți, cu siguranță, nici un drept să va amestecați într-ale mele. Mă văd deci silită să va rog să nu mai fiu inoportunata pe această temă.

— Nu te pripi, te rog. Nu am terminat încă. La obiecțiunile asupra cărora am insistat până acum, mai am de adăugat încă una. Nu-mi sunt necunoscute amănuntele fugii infame a celei mai mici dintre surorile dumitale. Ştiu totul; ştiu ca măritişul ei a fost o afacere cârpita, pe cheltuiala tatălui şi a unchiului dumitale. Şi o *astfel de fată* să fie cumnata nepotului meu? Iar soțul ei, care este fiul administratorului defunctului sau părinte, să-i fie cumnat? Cerule mare! Ce-ți trece prin gând? S-ar putea ca umbrele de la Pemberley să fie astfel pângărite?

— *Acum* nu mai puteți avea nimic să-mi spuneți, răspunse Elizabeth plină de resentimente. M-ați insultat în toate felurile posibile. Trebuie să va rog să-mi îngăduiți să mă întorc în casă.

Şi cu aceste vorbe, se ridică. Lady Catherine se ridică şi dânsa şi reveniră către casă. Senioria sa era extrem de enervată.

— N-ai deci nici o considerație pentru cinstea şi reputația nepotului meu! Fata egoistă şi lipsită de simțire! Nu ții seama ca înrudirea cu dumneata trebuie să-l dezonoreze în ochii tuturor?

— Lady Catherine, nu mai am nimic de spus. Îmi cunoaşteți sentimentele.

— Eşti hotărâtă deci să-l iei?

— N-am spus deloc aşa ceva. Sunt hotărâtă numai să acționez aşa cum, după părerea mea, voi putea fi fericită, fără a ține seama de *dumneavoastră* sau de oricare altă persoană atât de total străină de mine.

— Prea bine. Refuzi deci să mă îndatorezi. Refuzi să asculți de imperativele datoriei, onoarei şi recunoştinței. Eşti hotărâtă să-l dezonorezi în ochii tuturor prietenilor săi şi să faci din, el obiectul de dispreț al lumii.

— Nici datoria, nici onoarea, nici recunoştință, replică Elizabeth, nu au nimic a-mi impune în cazul de față. Nici un principiu de acest fel nu ar fi violat prin căsătoria mea cu domnul Darcy. Iar în privința resentimentelor familiei sale, sau a indignării lumii întregi: dacă familia *ar fi* nemulțumită de însurătoarea lui cu mine, acest lucru nu mi-ar produce nici un moment de supărare; şi lumea, în general, va avea prea multă minte ca să participe la acest dispreț.

— Va să zică aşa gândeşti dumneata! Asta este hotărârea, dumitale definitivă! Foarte bine. Voi şti acum ce trebuie să fac. Să nu-ți închipui, domnişoara Bennet, ca îți vei satisface vreodată ambiția. Am venit să te încerc. Am sperat să te găsesc rezonabilă; dar, fii sigură, îmi

voi urmări scopul.

În felul acesta vorbi Lady Catherine până ce ajunseră lângă portiţă cupeului, unde, întorcându-se grabnic pe loc, adăugă:

— Nu-mi iau rămas bun de la dumneata, domnişoara Bennet. Nu îi trimit complimente mamei dumitale. Nu meriţi astfel de atenţie. Sunt cât se poate de nemulţumită.

Elizabeth nu răspunse nimic; şi, fără să încerce s-o convingă pe senioria să să poftească în casă, intra numai ea, liniştită. În timp ce urcă scările, auzi cupeul depărtându-se. Mama ei o aştepta la uşa budoarului, nerăbdătoare s-o întrebe de ce Lady Catherine nu voise să vină iarăşi înăuntru şi să se odihnească.

— N-a dorit asta, răspunse fiica sa, a dorit să plece.

— E o femeie foarte fină. Şi faptul ca ne-a făcut o vizită este fantastic de politicos, deoarece a venit, cred, ca să ne spună ca familia Collins este bine. Se duce undeva, probabil, şi-aşa, trecând prin Meryton, s-a gândit să profite şi să vină să te vadă. Presupun ca nu a avut ceva anume să-ţi spună, Lizzy.

Aici, Elizabeth fu silită să recurgă la o mica minciună; căci îi era cu neputinţă să mărturisească ce discutase cu Lady Catherine.

Capitolul LVII

Această vizită extraordinară o zvârli pe Elizabeth într-o mare tulburare care nu putu fi uşor învinsă şi, ore în sir, nu fu în stare să se gândească la altceva. Se părea ca Lady Catherine îşi dăduse într-adevăr osteneala de a veni de la Rosings cu scopul unic de a rupe presupusa ei logodna cu domnul Darcy. Planul fusese, cu siguranţă, rezonabil; dar Elizabeth nu-şi putu închipui de unde pornise acest zvon, până ce nu-şi aminti ca Darcy era prietenul intim al lui Bingley şi ea, sora Janei, ceea ce fusese de ajuns pentru a sugera această idee, atunci când aşteptarea unei căsătorii îi făcea pe toţi nerăbdători s-o vadă şi pe a doua. Ea însăşi nu uitase ca prin căsătoria surorii sale ei urmau să fie mai des împreună. Şi vecinii de la Lucas Lodge deci (căci prin comunicările lor cu familia Collins, conchise ea, zvonul ajunsese la urechile Lady-ei Catherine) nu făcuseră decât să prezinte drept lucru aproape cert şi imediat *ceea ce* dânsa nădăjduia să fie cu putinţă cândva, în viitor.

Cumpănind însă cuvintele Lady-ei Catherine, Elizabeth nu se putu împiedica să nu se simtă neliniştită în privinţa consecinţelor probabile, dacă senioria se persevera în intervenţia ei. Din cele ce spusese în legătură cu hotărârea de a-i împiedică să se căsătorească, Elizabeth deduse ca dânsa intenţiona, desigur, să se adreseze nepotului; şi cam cum ar lua el o asemenea expunere a relelor legate de o căsătorie cu dânsa. Elizabeth nu îndrăznea să prevadă. Nu ştia exact cât ţinea la mătuşa lui şi nici cât de mult se lăsă influenţat de raţionamentele ei, dar era firesc să presupună ca avea o părere mai înaltă despre senioria sa decât putea avea *ea;* şi era sigur ca, înşirându-i dezavantajele legate de o căsătorie cu *cineva* ale cărei rude apropiate erau atât de nepotrivite cu propriile lui rude, mătuşa îi va atinge coarda cea mai simţitoare. Dată fiind ideea lui despre demnitate, va simţi probabil ca argumentele, care Elizabeth-ei i se păruseră slabe şi ridicole, conţineau mult bun-simţ şi o judecată sănătoasă.

Dacă înainte el avusese şovăieli în privinţa a ceea ce trebuie să facă, şi probabil ca avusese deseori, sfatul şi rugămintea unei rude atât de apropiate puteau să-i spulbere orice îndoială şi să-l hotărască, pe loc, să fie fericit atât cât îl putea face o demnitate fără pată.În acest caz, nu se va mai întoarce. S-ar putea ca Lady Catherine să-l vadă în trecerea ei prin oraş; iar promisiunea făcută lui Bingley de a reveni la Netherfield să nu mai fie respectată.

"Prin urmare, dacă prietenul lui va primi peste câteva zile un cuvânt de scuză pentru ca nu-şi poate ţine promisiunea, îşi spuse Elizabeth, voi şti ce trebuie să înţeleg. Voi renunţa atunci la orice nădejde, la orice dorinţă de statornicie din partea lui. Dacă se mulţumeşte numai să mă regrete, când ar fi putut obţine iubirea şi mâna mea, voi înceta repede de tot să-l regret".

Mare a fost surpriză celorlalţi din familie când au auzit cine îi vizitase; dar au trebuit să se mulţumească cu acelaşi fel de presupuneri care liniştiseră şi curiozitatea doamnei Bennet, iar Elizabeth fu scutită de multă sâcâiala pe această temă.

A doua zi de dimineaţă, pe când cobora, o întâmpină tatăl ei care ieşise din biblioteca ţinând o scrisoare în mână.

— Lizzy, spuse el, voiam să te caut. Vino în cameră.

Ea îl urmă acolo; şi curiozitatea de a afla ce avea dânsul să-i spună era mărita de

presupunerea ca trebuia să fie ceva în legătură cu scrisoarea aceea.

Îi fulgeră prin minte gândul ca putea fi de la Lady Catherine şi reflectă, plină de nelinişte, la toate explicaţiile pe care trebuia să le dea.

Îl urmă pe tatăl ei până lângă cămin, unde se aşezară. Atunci el spuse:

— Azi-dimineaţă am primit o scrisoare care m-a uimit peste măsură. Cum te priveşte mai ales pe tine, ar trebui să-i cunoşti cuprinsul. N-am ştiut ca am *două* fete gata să se mărite. Dă-mi voie să te felicit pentru o cucerire foarte importantă.

Sângele năvăli în obrajii Elizabethei, fiind pe dată convinsă ca era o scrisoare de la nepot şi nu de la mătuşa; şi nu ştia dacă să fie foarte mulţumită pentru faptul ca el se explică, sau jignită ca scrisoarea nu îi fusese adresată mai curând ei, direct, când domnul Bennet urmă:

— Pari a şti despre ce e vorba. Tinerele fete au o mare perspicacitate în chestiuni de acest fel; cred însă ca pot desfide chiar şi subtilitatea ta; n-ai să fii în stare să descoperi numele adoratului tău. Scrisoarea este de la domnul Collins.

— De la domnul Collins? Şi ce poate avea *el* de spus?

— Ceva foarte potrivit, desigur. Începe cu felicitările pentru apropiata cununie a fiicei mele celei mai mari, de care a fost, se pare, informat de unul dintre blânzii şi bârfitorii Lucas. N-am să mă joc cu nerăbdarea ta, citindu-ţi ce spune, în acest punct. Ceea ce te priveşte sună precum urmează:

> După ce v-am prezentat sincere felicitări din partea doamnei Collins şi a mea însumi, pentru acest fericit eveniment, daţi-mi voie să adaug o mica lămurire pe tema altui eveniment de care am fost încunoştinţaţi, din aceeaşi sursă. Fiica dumneavoastră Elizabeth, se presupune, nu va mai purta multă vreme numele de Bennet, după ce sora să mai mare va fi renunţat la el; şi partenerul ales de destin pentru dânsa poate fi privit, pe bună dreptate, ca una dintre cele mai ilustre personalităţi din ţara aceasta.

— Poţi, Lizzy, să ghiceşti, la cine face aluzie?

> Acest tânăr domn este dăruit, într-un mod special, cu tot ceea ce o inimă de muritor poate să dorească mai mult — splendide proprietăţi, neamuri de viţă nobilă si- o mare influenţă. Totuşi, în ciuda tuturor acestor tentaţii, daţi-mi voie să va atrag atenţia, atât dumneavoastră cât şi verişoarei Elizabeth, asupra relelor la care va puteţi expune printr-o acceptare pripită a cererii acestui domn, cerere de care aţi fi desigur ispitiţi să profitaţi imediat,

— Ai idee, Lizzy, cine e acest domn? Dar iese şi asta acum.

Motivul pentru care va pun în gardă este precum urmează: avem raţiuni să credem ca mătuşa sa, Lady Catherine de Bourgh, nu priveşte această căsătorie cu ochi buni.

— *Domnul Darcy,* vezi, el este omul! Hai, Lizzy, cred ca eşti într-adevăr surprinsă. Ar fi putut să pescuiască el, sau Lucasii, în cercul cunoştinţelor noastre, vreun bărbat al cărui nume să facă în mod mai desăvârşit dovada minciunii pe care o difuzează? Domnul Darcy, care nu se uită niciodată la vreo femeie, decât pentru a-i găsi un cusur şi care, probabil, nu s-a uitat în viaţa lui la *tine!* E splendid!

Elizabeth încerca să facă haz împreună cu tatăl ei, dar nu fu în stare să schiţeze decât un surâs foarte silnic. Niciodată umorul lui nu-şi alesese o ţintă mai puţin plăcută pentru ea.

— Nu te amuză?

— Oh, da. Citeşte, te rog, mai departe.

> După ce, seara trecută, am pomenit senioriei sale de probabilitatea acestei căsătorii, dânsa, îndată, cu obişnuita să condescendenţă, a spus ceea ce simţea cu această ocazie; şi atunci s-a văzut limpede ca, având unele obiecţii împotriva familiei verişoarei mele, nu-şi va da niciodată consimţământul la ceea ce domnia sa numeşte o căsătorie atât de dezonorantă. Am considerat ca este de datoria mea s-o încunoştinţez pe verişoara mea, în cea mai mare grabă, despre acest lucru, pentru ca dânsa şi nobilul sau admirator să ştie cum stau şi să nu se pripească în nici un caz cu o căsătorie care nu a primit încuviinţarea necesară.

— Domnul Collins mai adăugă:

> Mă bucur sincer ca tristă întâmplare cu verişoara mea Lydia a fost atât de bine

mușamalizată și sunt mâhnit numai ca faptul de a fi trăit împreună, înainte de căsătorie, este atât de general cunoscut. Nu trebuie totuși să trec peste îndatoririle legate de poziția mea, sau să mă abțin de a-mi mărturisi uimirea, aflând ca ați primit tânăra pereche în casa dumneavoastră, imediat după ce s-au căsătorit. A fost o încurajare la viciu; și dacă eu aș fi vicar la Longbourn, m-aș fi opus cu toată strășnicia la așa ceva, în calitate de creștin trebuia desigur să-i iertați, dar nu să permiteți să apară vreodată în fața dumneavoastră sau să se pomenească numele lor în auzul dumneavoastră.

— Asta este ideea lui despre iertarea creștinească! Restul scrisorii este numai în legătură cu situația scumpei lui Charlotte și cu speranțele pe care le are în legături cu dobândirea unei tinere ramuri de măslin. Dar, Lizzy, arăți de parcă nu te-ai fi amuzat. Nu ai de gând să *faci pe domnișoara,* sper, și să pretinzi ca ești jignită de un zvon fără noimă. Pentru ce altceva trăim decât să petrecem pe socoteala vecinilor și să râdem de ei, la rândul nostru?

— Oh, exclamă Elizabeth. Sunt grozav de amuzată. Dar este atât de ciudat!

— Da, *asta* face totul atât de amuzant. Dacă ar fi ales pe oricine altul, n-ar fi fost nimic; dar perfectă *lui* indiferenta și antipatia *ta* acută face totul atât de încântător de absurd! Oricâtă oroare am de scris, n-aș renunța la corespondența mea cu domnul Collins, pentru nimic în lume. Nu, când citesc o scrisoare de-a lui nu mă pot stăpâni să nu-l prefer chiar și lui Wickham, cu toată prețuirea ce-o am pentru insolenta și ipocrizia ginerelui meu. Și te rog, Lizzy, ce-a spus Lady Catherine despre acest zvon? A venit ea să-și refuze consimțământul?

La această întrebare, fiica sa răspunse doar râzând; și cum întrebarea fusese pusă fără cea mai mica suspiciune, ea nu se simți mâhnită când dânsul o repetă. Elizabeth nu fusese niciodată mai încurcată decât acum, când încerca să-și disimuleze sentimentele. Trebuia să râdă, când îi venea mai mult să plângă. Tatăl ei o îndurerase, în modul cel mai crud, cu cele ce spusese despre indiferenta domnului Darcy; și nu putu decât să se mire de această lipsă de pătrundere din partea lui, sau să se teamă ca, poate, în loc ca dânsul să fi observat prea *puțin,* să nu-și fi închipuit ea prea *mult.*

Capitolul LVIII

În loc să primească vreo scrisoare de scuze de la prietenul lui, așa cum se cam așteptase Elizabeth, Bingley, dimpotrivă, veni la Longbourn însoțit de Darcy, nu multe zile după vizita Lady-ei Catherine. Domnii sosiră devreme și, înainte ca doamna Bennet să aibă timp să-i spună domnului Darcy ca o văzuseră pe mătușa lui, lucru de care fiica ei se îngrozea, Bingley, dorind să rămână singur cu Jane, propuse să iasă cu toții la plimbare. Toată lumea a fost de acord. Doamna Bennet nu obișnuia să meargă pe jos, Mary nu putea niciodată să-și facă timp, dar ceilalți cinci porniră împreună. Totuși Bingley și Jane îi lăsară pe toți să le-o ia înainte. Ei rămaseră în urmă în timp ce Elizabeth, Kitty și Darcy trebuiră să se amuze între ei. Nu s-a vorbit însă decât foarte puțin: Kitty era prea speriată de el pentru a vorbi; Elizabeth lua în secret o hotărâre disperată și poate ca și dânsul făcea același lucru.

Porniră înspre Lucas Lodge, deoarece Kitty dorea să-i facă o vizită Mariei; și, cum Eiizabeth nu credea ca este oportun să meargă cu toții, când Kitty îi părăsi, ea continua cu îndrăzneala să meargă mai departe, numai cu el. Acum venise momentul să-și pună în aplicare hotărârea; și, profitând de curajul pe care-l simțea în clipa aceea, spuse imediat:

— Domnule Darcy, sunt o făptură foarte egoistă și, de dragul de a-mi liniști propriile mele simțăminte, nu țin seama cât de mult le-aș putea răni pe ale dumneavoastră. Nu mă pot opri să nu va mulțumesc pentru bunătatea fără precedent pe care ați avut-o pentru biata mea soră. Chiar din clipa când am aflat acest lucru, am dorit din tot sufletul să va mărturisesc toată recunoștința de care sunt însuflețită. Dacă și restul familiei mele ar cunoaște adevărul, n-aș fi nevoită să va exprim numai gratitudinea mea.

— Regret, spuse Darcy pe un ton surprins și emoționat, regret nespus de mult ca ați fost încunoștințata despre un lucru care — văzut într-o lumină greșită — v-a putut stânjeni. Nu am crezut ca se poate avea atât de puțină încredere în doamna Gardiner.

— Nu trebuie s-o acuzați pe mătușa mea. O vorbă necugetata a Lydiei m-a făcut, întâi, să aflu ca ați fost amestecat în această chestiune; și, desigur, n-am putut avea liniște până ce n-am cunoscut amănuntele. Dați-mi voie să va mulțumesc din nou, în numele întregii mele familii, pentru generoasă înțelegere care v-a făcut să va dați atâta osteneală și să îndurați atâtea umilințe pentru a da de urma lor.

— Dacă *doriți* să-mi mulțumiți, replică Darcy, s-o faceți numai în numele dumneavoastră. Nu voi încerca să neg ca, la celelalte motive care m-au îndemnat, s-a adăugat dorința de a va şti fericită. Dar *familia* dumneavoastră nu-mi datorează nimic. Oricât de mult o respect, cred ca m-am gândit numai la *dumneavoastră.*

Elizabeth era prea stânjenită pentru a spune ceva. După o scurtă pauză, tovarăşul ei de plimbare adăugă: Sunteți prea generoasă pentru a glumi cu mine. Dacă sentimentele dumneavoastră sunt încă ceea ce erau în aprilie trecut, spuneti-mi-o imediat. Dragostea şi dorințele *mele* sunt neschimbate; dar, un cuvânt din partea dumneavoastră mă va reduce la tăcere pe acest subiect, pentru totdeauna.

Elizabeth, simțind cât e de stânjenit şi de neliniştit, se strădui să vorbească şi îi dădu a înțelege imediat, deşi nu prea curgător, ca sentimentele ei suferiseră o schimbare atât de substanțială, din perioadă la care se referea dânsul, încât o făceau să-i primească asigurările cu recunoştință şi bucurie. Fericirea provocată de acest răspuns fu probabil ceva ce nu mai simțise el niciodată până atunci; şi, cu acest prilej, se exprima cu tot atâta emoție şi căldură ca orice om îndrăgostit nebuneşte. Dacă Elizabeth ar fi fost în stare să-i întâlnească privirea, ar fi putut vedea cât de bine îi şedea expresia de sinceră încântare ce se răspândise pe chipul lui; dar, cu toate ca nu putea privi, putea asculta; şi Darcy îi vorbi despre sentimente care, demonstrându-i ce însemna ea pentru el, făceau ca dragostea lui să fie clipa de clipă mai prețioasă.

Continuau să meargă fără să ştie încotro. Prea erau multe de gândit, multe de spus, multe de simțit pentru a mai putea fi atenți la altceva. Elizabeth afla curând ca înțelegerea lor de acum se datora eforturilor mătuşii lui; aceasta *într-adevăr* îi făcuse o vizita când trecuse prin Londra şi îi vorbise despre călătoria ei la Longbourn, despre motivul acestei călătorii şi despre convorbirea avută cu Elizabeth, stăruind cu emfază asupra fiecărei expresii a tinerei fete ce dovedea, după concepția senioriei sale — în mod special — siguranță de sine şi îndărătnicie, având convingerea ca o asemenea relatare trebuia s-o ajute să obțină de la nepotul ei promisiunea pe care ea refuzase să i-o dea. Dar, din nefericire pentru senioria sa, efectul fusese exact contrar.

— M-a învățat să sper aşa cum nu-mi îngăduisem să sper vreodată până acum, spuse Darcy. Va cunoşteam firea de ajuns pentru a fi convins ca, dacă ați fi fost absolut şi irevocabil împotriva mea, i-ați fi spus-o mătuşii mele deschis, cu franchețe.

Elizabeth îi răspunse îmbujorându-se şi râzând:

— Da, îmi cunoaşteți de ajuns franchețea pentru a mă crede capabilă de *acest lucru.* După ce v-am jignit în fată atât de groaznic, nu puteam avea scrupule să va jignesc şi față de toate rudele dumneavoastră.

— Ce ați spus despre mine, care să nu fi meritat? Căci, deşi acuzațiile dumneavoastră erau greşit întemeiate, pornind de la premise eronate, purtarea mea față de dumneavoastră, la vremea aceea, merită cea mai severă dojană. Era de neiertat. Nu mă pot gândi la ea fără oroare.

— Nu ne vom certa pentru partea cea mai mare de vină din seara aceea, spuse Elizabeth. La o cercetare atentă, comportarea nici unuia dintre noi nu a fost ireproşabila, dar de atunci, sper ca am câştigat ambii în politețe.

— Nu mă pot împăca atât de uşor cu mine însumi. Amintirea celor ce-am spus atunci, a purtării mele, a tonului, a expresiilor folosite în tot acel timp mi-a fost luni de zile şi îmi este şi acum nespus de dureroasă. Nu voi uita niciodată mustrarea dumneavoastră atât de oportună: "Dacă v-ați fi purtat ca un gentilom...". Acestea au fost cuvintele dumneavoastră. Nu puteți şti, cu greu dacă va puteți închipui, cât m-au torturat; deşi, trebuie s-o mărturisesc, a trecut un timp până ce am devenit destul de rezonabil pentru a recunoaşte cât de întemeiate erau.

— Eram, desigur, foarte departe de a mă aştepta ca vorbele mele să facă o impresie atât de puternică. Nici un

Moment nu mi-am închipuit ca vor fi resimțite în felul acesta.

— Nu-mi vine greu s-o cred. Erați atunci convinsă ca sunt lipsit de orice fel de sentiment omenesc — sunt sigur ca aşa credeați. Nu voi uita niciodată expresia pe care ați avut-o când mi-ați spus ca nu aş fi putut să mă adresez dumneavoastră în vreun mod care să va facă să mă acceptați.

— Oh, nu repetați ceea ce am spus atunci! Aceste amintiri nu-s deloc potrivite. Va asigur ca e mult de când mă simt ruşinată până în adâncul inimii din cauza lor.

Darcy pomeni de scrisoarea lui.

— V-a făcut, întrebă el, v-a făcut conținutul ei să va schimbați *repede* părerea despre mine? După ce ați citit-o ați acordat vreo încredere celor cuprinse în ea?

Elizabeth îi explică efectul ce-l avusese asupra ei şi cum îi dispăruseră, treptat, toate prejudecăţile împotriva lui.

— Ştiam, spuse el, ca ceea ce-am scris trebuia să va mâhnească, dar era necesar s-o fac. Sper ca aţi distrus scrisoarea. Era o parte, în special începutul; m-aş îngrozi dacă l-aţi putea citi din nou. Îmi amintesc unele expresii care ar putea, pe bună dreptate, să va facă să mă urâţi.

— Scrisoarea va fi desigur arsă dacă credeţi ca este absolut esenţial pentru păstrarea stimei mele; dar, cu toate ca avem amândoi motive să credem ca părerile mele nu sunt total inalterabile, ele nu se schimbă, sper, atât de uşor cum vrea să insinueze teamă dumneavoastră.

— Când am scris scrisoarea aceea, replică Darcy, credeam ca sunt calm şi cu sânge rece; dar de atunci m-am convins ca o scrisesem într-o stare de spirit de groaznică înverşunare.

— Scrisoarea a fost începută astfel, dar nu a fost terminată în acelaşi fel. Încheierea ei este caritatea însăşi. Dar nu va mai gândiţi la scrisoare. Sentimentele persoanei care a scris-o şi ale aceleia care a primit-o sunt acum atât de profund diferite de ceea ce erau atunci, încât toate lucrurile neplăcute în legătură cu ea trebuie uitate.

Trebuie să învăţaţi niţel din filozofia mea: "Gândeşte-te la trecut numai în măsura în care amintirea lui îţi aduce bucurie".

— Nu pot să accept nici o filozofie de acest fel. Amintirile *dumneavoastră* trebuie să fie atât de curate şi fără reproş, încât mulţumirea ce izvorăşte din ele nu ţine de filozofie ci, ceea ce este mult mai bine, dintr-o totală ignorare a raului. Cu *mine* însă nu e aşa. Vin pe nepoftite amintiri dureroase care nu pot, nu trebuie să fie respinse. Am fost toată viaţa un egoist — în practică, deşi nu în principii. Când eram copil, am fost învăţat ce este *drept,* dar n-am fost învăţat să-mi îndrept caracterul. Mi-au fost recomandate principii bune, dar am fost lăsat să le aplic într-un spirit plin de mândrie şi înfumurare. Din nenorocire, fiu unic (ani îndelungaţi *unicul copil),* am fost răsfăţat de părinţii mei care, deşi buni (tatăl meu în special, chintesenţa de bunăvoinţă şi amabilitate), au îngăduit, au încurajat, aproape ca m-au învăţat să fiu egoist şi dominator, să nu-mi pese de nimeni în afară de cercul meu familial, să am o părere mediocră despre tot restul lumii, să *doresc,* cel puţin, să am o părere mediocră despre inteligenţa şi valoarea celorlalţi, în comparaţie cu inteligenţa şi valoarea mea. Aşa am fost de la opt la douăzeci şi opt de ani; şi aşa aş fi putut să fiu încă, dacă nu aţi fi fost dumneavoastră, prea scumpa şi fermecătoare Elizabeth! Cât de mult va datorez! Mi-aţi dat o lecţie, la început într-adevăr dură, dar cât de folositoare! Prin dumneavoastră am învăţat să fiu modest. Am venit în faţa dumneavoastră absolut convins ca voi fi acceptat. Mi-aţi arătat cât de neîndestulătoare erau toate pretenţiile mele de a mulţumi o femeie demnă de a fi mulţumită.

— Eraţi deci convins ca va voi accepta?

— Într-adevăr, eram. Ce veţi crede despre vanitatea mea? Am crezut ca doriţi, ca aşteptaţi omagiile mele.

— Comportarea mea trebuie să fi fost de vină, dar nu în mod intenţionat, va asigur. N-am avut niciodată intenţia de a va decepţiona, dar starea mea de spirit mă poate face adesea să cad în greşeală. Cât trebuie să mă fi urât după *seara aceea!*

— Să va urăsc! Am fost mânios probabil, în primul moment; dar imediat mânia a început să ia o altă direcţie.

— Aproape ca mă tem să va întreb ce aţi crezut despre mine când ne-am întâlnit la Pemberley. M-aţi dezaprobat pentru ca venisem acolo?

— Nu, cu adevărat nu; n-am fost decât surprins.

— Surpriză dumneavoastră nu o putea întrece pe a mea, când am văzut ca îmi dădeaţi atenţie. Conştiinţa îmi spunea ca nu merităm să fiţi prea politicos cu mine şi mărturisesc ca nu m-am aşteptat să primesc *mai mult* decât mi se cuvenea.

— Scopul meu, *atunci,* răspunse Darcy, a fost să va arăt, prin orice amabilitate ce-mi stătea în putere, ca nu eram atât de mic la suflet încât să fiu supărat pentru trecut; şi speram să obţin iertarea dumneavoastră, să diminuez reaua impresie pe care v-o lăsasem, dovedindu-vă ca mustrările dumneavoastră au avut efect. Cât de curând se vor fi ivit şi alte dorinţe, cu greu aş putea-o spune dar, presupun, cam la o jumătate de oră după ce v-am revăzut.

I-a vorbit apoi despre încântarea Georgianei, după ce se cunoscuseră, şi despre dezamăgirea ei din cauza întreruperii bruşte a relaţiilor lor; ajungându-se astfel cu discuţia în mod firesc la cauza întreruperii. Elizabeth afla atunci ca mai înainte de a fi părăsit hanul el se şi hotărâse să plece din Derbyshire, imediat după ea, ca s-o caute pe Lydia, şi ca dacă fusese grav şi îngândurat asta se datora doar preocupărilor legate, inevitabil, de un asemenea scop.

Elizabeth îşi exprimă din nou recunoştinţă, dar era un subiect prea dureros pentru amândoi ca să mai stăruie asupra lui.

După ce merseră la voia întâmplării vreo câteva mile, prea ocupaţi pentru a-şi da seama de acest lucru, uitându-se la ceas descoperiră, în sfârşit, ca era timpul să se întoarcă acasă.

— Ce-or fi devenit domnul Bingley şi Jane? Fu exclamaţia care aduse în discuţie cazul *lor.* Darcy era încântat de logodnă lor; prietenul lui i-o adusese la cunoştinţa din primul moment.

— Trebuie să va întreb dacă v-a surprins, spuse Elizabeth.

— Nicidecum. Când am plecat, simţisem ca era pe cale de a se întâmpla curând.

— Acesta e un fel de a spune ca primise învoirea dumneavoastră. Am ghicit acest lucru. Şi, deşi el avu o exclamaţie de protest la auzul cuvântului folosit, ea era sigură ca probabil aşa se petrecuse.

— În seara de dinaintea plecării mele la Londra, spuse el, i-am făcut o mărturisire pe care cred ca ar fi trebuit să i-o fi făcut cu mult înainte. I-am povestit despre toate cele întâmplare, care au făcut ca amestecul meu în treburile lui personale să fie o impertinenta şi o absurditate. A fost uluit. Nu avusese niciodată nici cea mai slabă bănuială. I-am mai spus, în plus, ca eram convins ca mă înşelasem presupunând, aşa cum făcusem, ca sora dumneavoastră nu simţea nimic pentru el; şi cum am putut uşor să-mi dau seama ca dragostea lui pentru ea era neschimbată, nu am avut nici o îndoială ca vor fi fericiţi împreună.

Elizabeth nu-şi putu stăpâni un surâs constatând uşurinţa cu care îşi dirijă prietenul.

— I-aţi vorbit din propria dumneavoastră convingere când i-aţi spus ca sora mea îl iubeşte, îl întrebă ea, sau numai după cele ce v-am relatat eu primăvara trecută?

— Din propria mea convingere. Am urmărit-o de aproape în timpul celor două vizite pe care le-am făcut acum în urmă aici şi m-am convins de dragostea ei.

— Şi certitudinea dumneavoastră l-a convins imediat şi pe el?

— Da. Bingley este, fără nici o afectare, modest. Neîncrederea în sine l-a împiedicat să se bazeze pe propriul sau discernământ într-un caz atât de serios, iar încrederea în judecata mea a făcut totul mai uşor. M-am simţit obligat să-i mărturisesc un lucru care, pentru un timp, şi nu fără dreptate, l-a vexat. Nu mi-am putut îngădui să-i ascund ca sora dumneavoastră fusese iarna trecută, timp de trei luni, la oraş, ca am ştiut asta şi nu i-am spus-o intenţionat. S-a înfuriat, dar furia lui, sunt convins, nu a durat mai mult decât până în clipa când i-au pierit îndoielile în privinţa sentimentelor surorii dumneavoastră. Acum m-a iertat din toată inima.

Tare ar mai fi dorit Elizabeth să remarce ca domnul Bingley era un prieten dintre cei mai încântători — atât de uşor de condus, încât n-avea pereche; dar se înfrâna. Îşi aminti ca el mai trebuia încă să înveţe să se lase ironizat, dar era cam prea devreme pentru a se face începutul.

Comentând anticipat fericirea lui Bingley care, desigur, nu putea fi depăşită decât de propria lui fericire, Darcy continua conversaţia până ce au ajuns acasă. În hol s-au despărţit.

Capitolul LIX

— Dragă Lizzy, pe unde te-ai plimbat? O întrebă Jane pe Elizabeth în clipa când aceasta intră în cameră; toţi ceilalţi îi puseră aceeaşi întrebare, când se aşezară la masă. Ea răspunse

numai ca rătăciseră prin împrejurimi până ce nu-şi mai dăduse nici ea seama unde se afla. Când vorbi se înroşi; dar nici asta, nici altceva nu trezi vreo bănuială în privința adevărului.

Seara trecu în linişte, fără nimic deosebit. Logodnicii recunoscuți vorbeau şi râdeau; cei neştiuți încă tăceau. Darcy nu era omul la care fericirea sa se reverse în veselie; iar Elizabeth, tulburată şi confuză, mai curând ştia decât simțea cât este de fericită, căci, în afară de stânjeneală de moment, mai avea de făcut față şi altor greutăți. Se întrebă ce vor simți cei din familie când situația ei va fi cunoscută. Era conştientă ca, în afară de Jane, nimeni nu-l simpatiza şi se temea chiar ca la ceilalți era

Vorba de o *antipatie* pe care toată averea şi importanța lui nu o vor putea şterge.

Noaptea îşi deschise inima către Jane. Deşi suspiciunea nu intra cât de cât în firea domnişoarei Bennet, ea nu putu în ruptul capului crede cele ce auzea.

— Glumeşti, Lizzy. Este eu neputință! Logodită cu domnul Darcy! Nu, nu, n-ai să mă poți păcăli; ştiu ca este imposibil.

— Ce început nenorocit, într-adevăr! Singurul meu sprijin erai tu şi sunt sigură ca dacă tu nu mă crezi, nimeni altul nu mă va crede. Totuşi, sunt cum nu se poate mai serioasă. Nu spun decât adevărul. Mă iubeşte încă, şi suntem logodiți.

Jane o privi cu îndoială.

— Oh! Lizzy, nu e cu putință. Ştiu cât de nesuferit îți e.

— Nu ştii absolut nimic. *Acestea* toate trebuie uitate. Poate ca nu l-am iubit totdeauna ca acum; dar în cazuri de felul acesta, o memorie bună este de neiertat. E pentru ultima oară ca mi-o amintesc eu însămi.

Domnişoara Bennet tot nu-şi revenise din uimire. Elizabeth o asigura din nou, mai stăruitor, de adevărul celor spuse.

— Cerule mare! Se poate să fie aşa, cu adevărat? Totuşi acum trebuie să te cred, strigă Jane. Scumpa, scumpa Lizzy, aş vrea, vreau să te felicit; clar eşti sigură — iartă-mi întrebarea — eşti absolut sigură ca ai să poți fi fericită cu el?

— Nu încape nici o îndoială. Este lucru gata stabilit între noi ca vom fi perechea cea mai fericită din lume. Dar eşti bucuroasă, Jane? O să-ți placă să ai un astfel de cumnat?

— Foarte, foarte mult. Nimic nu ne-ar putea încânta mai mult atât pe Bingley cât şi pe mine. Dar ne-am gândit la asta, am vorbit despre asta ca despre o imposibilitate. Şi îl iubeşti cu adevărat destul de mult? Oh! Lizzy, fă orice mai curând decât să te măriți fără să iubeşti. Eşti absolut sigură ca simți ceea ce ar trebui să simți?

— Oh! Da! Când am să-ți povestesc totul ai să gândeşti chiar ca simt *mai mult* decât trebuie.

— Ce vrei să spui?

— Ei bine, trebuie să mărturisesc ca îl iubesc mai mult decât pe Bingley. Mă tem ca ai să te superi.

— Surioara mea dragă, fii serioasă acum. Vreau să vorbim foarte serios. Spune-mi tot ce trebuie să ştiu, fără întârziere. Vreau să-mi spui de când îl iubeşti.

— M-am îndrăgostit atât de treptat, încât aproape ca nu ştiu când a început; dar cred ca ar trebui să iau ca data clipa în care am văzut pentru prima oară frumosul parc de la Pemberley.

O nouă rugăminte de a fi serioasă produse totuşi efectul dorit şi, declarându-i solemn ca îl iubea, reuşi repede s-o mulțumească pe Jane. Când se convinse de acest lucru, domnişoara Bennet nu mai avut nimic de dorit.

— Acum sunt chiar fericită, spuse ea, căci vei fi tot atât de fericită ca şi mine. Întotdeauna l-am apreciat. Dacă nu ar fi pentru altceva decât pentru dragostea ce-ți poartă şi trebuia să-l prețuiesc; dar acum, ca prieten al lui Bingley şi soț al tău, numai Bingley şi tu îmi puteți fi mai dragi decât el. Dar, Lizzy, ai fost foarte şireată, foarte rezervată cu mine. Cât de puțin mi-ai spus din tot ce s-a întâmplat la Pemberley şi Lambton! Datorez tot ce ştiu în privința asta altuia şi nu ție.

Elizabeth îi dădu motivele pentru care păstrase secretul. Nu dorise să aducă vorba despre Bingley, iar starea neclară a propriilor ei sentimente o făcuse să evite, tot atât de mult, şi numele prietenului lui; acum însă nu mai voia să ascundă rolul jucat de el în castoria Lydiei. Îi împărtăşi totul şi petrecură jumătate din noaptea aceea discutând.

— Doamne Dumnezeule, exclamă doamna Bennet de la fereastră la care şedea, a doua zi de dimineață, pe cinstea mea dacă nesuferitul acela de Darcy nu vine din nou cu scumpul nostru Bingley! Ce-o fi vrând de ne tot plictiseşte venind mereu pe capul nostru? N-am idee, dar ar putea să se ducă să vâneze, sau să facă una sau alta şi să nu ne mai deranjeze cu prezența lui. Ce să facem cu el? Lizzy, trebuie să-l iei din nou la plimbare ca să nu mai stea în calea lui Bingley.

Elizabeth se stăpâni cu greu să nu râdă la auzul unei propuneri atât de îmbietoare, totuşi se simţea cu adevărat jignită de epitetul pe care mama ei îl aruncă mereu lui Darcy.

Cum intrară, Bingley o privi atât de expresiv şi-i strânse mâna cu atâta căldură, încât nu mai rămânea nici o îndoială ca era bine informat; apoi spuse cu glas tare:

— Doamna Bennet, nu mai aveţi şi alte poteci primprejur, pe unde Lizzy să se poată rătăci astăzi, din nou?

— Sfătuiesc pe domnnul Darcy şi pe Lizzy şi pe Kitty, spuse doamna Bennet, să facă astăzi o plimbare înspre Oakham Mount. Este o plimbare lungă şi plăcută şi domnul Darcy n-a văzut încă priveliştea aceea.

— Este foarte potrivit pentru ceilalţi, replică Bingley, dar sunt sigur ca ar fi prea obositor pentru Kitty; nu-i aşa, Kitty?

Kitty recunoscu ca ar prefera să rămână acasă. Darcy manifestă o mare curiozitate să vadă priveliştea de la Oakham Mount şi Elizabeth consimţi în tăcere. Pe când urca să se îmbrace, doamna Bennet o urmă, spunându-i:

— Îmi pare foarte rău, Lizzy, ca trebuie să rămâi singură de tot cu omul asta atât de nesuferit; sper însă ca n-ai să te superi. E numai de dragul Janei, înţelegi; şi nu e nevoie să vorbeşti cu el decât din când în când, aşa ca nu te amărî.

În timpul plimbării, hotărâră ca în cursul serii să se ceară consimţământul domnului Bennet; Elizabeth îşi luă sarcina să-i vorbească mamei sale. Nu putea preciza cum va lua doamna Bennet lucrurile, întrebându-se uneori dacă întreaga lui avere şi grandoare vor fi de ajuns pentru a învinge oroarea pe care i-o inspira acest om; dar, fie ca va fi extrem de potrivnica acestei căsătorii, fie ca va fi extrem de încântată, un lucru era sigur: atitudinea ei va fi la fel de nepotrivită, dovedind o totală lipsă de judecată; şi Elizabeth n-ar fi suportat ca domnul Darcy să audă nici prima explozia a bucuriei, nici prima explozie a dezaprobării sale.

Seara, imediat ce domnul Bennet se retrase în bibliotecă, ea-i văzu *pe* domnul Darcy ridicându-se şi urmându-l, ceea ce o tulbura nespus. Nu se temea de o împotrivire din partea tatălui ei, dar ştia ca dânsul se va simţi nefericit; şi ca lucrul acesta să se întâmple din cauza ei — ca *ea,* fiica lui preferată, să-l mâhnească cu bună-ştiinţă, să-l copleşească de temeri şi păreri de rău cu hotărârile ei — era pentru Elizabeth un gând dureros, şi aşteptă nenorocita până când domnul Darcy reapăru; atunci, privindu-l, surâsul lui îi aduse puţină linişte. După câteva minute el se apropie de masă la care dânsa şedea cu Kitty şi, prefăcându-se că-i admira lucrul, îi şopti:

— Duceţi-vă la tatăl dumneavoasta; va aşteaptă în bibliotecă. Elizabeth pleca în aceasi clipă.

Tatăl ei se plimba prin cameră, având un aer grav şi neliniştit.

— Lizzy, exclamă el, ce faci? Ţi-ai ieşit din minţi de-l accepţi pe omul asta? Nu l-ai urât tu, întotdeauna?

Cât de mult dorea ea în momentul acela ca părerile ei din trecut să fi fost mai cumpănite, expresiile ei mai moderate! Ar fi scutit-o de explicaţii şi mărturisiri care erau atât de penibil de dat; acum însă erau necesare şi îi asigură, destul de încurcată, de ataşamentul ei pentru domnul Darcy.

— Ceea ce înseamnă, cu alte cuvinte, ca eşti hotărâtă să-l iei. Este bogat, ce să zic, şi-ai să poţi avea mai multe toalete elegante şi mai multe trăsuri frumoase decât va avea Jane. Te vor face ele însă fericită?

— Mai ai şi alte obiecţii, întrebă Elizabeth, în afară de convingerea că-mi este indiferent?

— Nici una. Ştim cu toţii ca este un om mândru, dezagreabil; dar asta nu ar fi nimic, dacă într-adevăr ai ţine la ei.

— Ţin, ţin la el, replică Elizabeth, cu lacrimi în ochi. Îi iubesc. Într-adevăr, n-are mândrii nejustificate. Este de o perfectă gentileţe. Nu-l cunoşti cu adevărat; aşa ca, te rog, nu mă mai mâhni vorbind despre el în astfel de termeni.

— Lizzy, spuse domnul Bennet, i-am dat consimţământul meu. Este într-adevăr omul căruia n-aş îndrăzni niciodată să-i refuz ceva din ceea ce mi-ar face cinstea să-mi ceară. Acum îţi dau *ţie* consimţământul, dacă eşti hotărâtă să-l iei de soţ. Dar lasă-mă să te sfătuiesc să te gândeşti mai bine. Lizzy, îţi cunosc firea şi ştiu ca nu te-ai putea simţi nici fericită şi nici demnă dacă nu ţi-ai respecta cu adevărat soţul, dacă nu l-ai privi ca fiindu-ţi superior. Vioiciunea minţii tale te-ar pune într-un foarte mare pericol, în cazul unei căsătorii nepotrivite. Cu greu ai putea evita ruşinea şi suferinţă. Copila mea, nu-mi provoca mâhnirea de a vedea ca îţi este cu neputinţă să-ţi respecţi tovarăşul de viaţa. Nu-ţi dai seama ce faci.

Elizabeth, încă şi mai emoţionată, îi răspunse solemnă şi gravă; şi în cele din urmă, asigurându-l de repetate ori ca domnul Darcy era cu adevărat alesul ei, explicându-i schimbarea treptată prin care-i trecuse stimă faţă de dânsul, mărturisindu-i totală

convingere ca dragostea lui nu era lucru de o zi, ci ca rezistase la încercarea pe care o reprezentau multe luni de nesiguranţă, şi enumerându-i cu energie toate bunele lui însuşiri, învinse incredulitatea tatălui şi-l făcu să se împace cu gândul acestei căsătorii.

— Bine, draga mea, spuse el când Elizabeth înceta să vorbească. Nu mai am nimic de zis. Dacă aşa stau lucrurile, te merită. Nu m-aş fi putut despărţi de tine, Lizzy a mea, pentru cineva mai puţin valoros.

Pentru a completa frumoasă prezentare pe care i-o făcuse, dânsa îi povesti tot ceea ce domnul Darcy întreprinsese, din proprie iniţiativă, pentru Lydia. Domnul Bennet o ascultă uluit.

— Asta este seara minunilor, într-adevăr. Prin urmare Darcy a făcut totul — a aranjat căsătoria, a dat banii, a plătit datoriile individului şi a obţinut numirea pentru el! Cu atât mai bine. Asta mă scuteşte de un ocean de griji şi de economii. Dacă unchiul ar fi fost cel care a făcut-o, trebuia să-i restitui şi *i-aş* fi restituit totul; dar aceşti tineri îndrăgostiţi la nebunie fac numai după capul lor. Mâine mă voi oferi să-i dau înapoi totul; el va tună şi fulgeră despre dragostea lui pentru tine şi astfel vom pune capăt acestei chestiuni.

Dânsul îşi aminti apoi de stânjeneala ei, cu câteva zile mai înainte, când îi citise scrisoarea domnului Collins; şi după ce o luă niţel în râs, îi îngădui în sfârşit să plece, spunându-i în timp ce părăsea camera:

— Dacă mai vin ceva tineri pentru Mary sau Kitty, dă-le drumul la mine, fiindcă mă simt foarte în formă.

Elizabeth-ei i se luase o piatră de pe inimă; şi după o jumătate de oră de gândire liniştită în camera ei, fu în stare să apară în faţa celorlalţi, destul de stăpâna pe ea. Totul era prea proaspăt ca să poată fi veselă, dar seara se scurse calm; nu mai era nimic serios de care să se teamă şi, cu timpul, va veni şi balsamul tihnei şi al obişnuinţei.

Seara, când mama ei urcă în budoar, să se dezbrace, Elizabeth o urmă şi îi făcu importanta comunicare. Efectul a fost extraordinar; căci auzind vestea, doamna Bennet rămase nemişcată şi incapabilă să scoată o vorbă. Numai după multe, multe minute putu ea pricepe ceea ce auzise deşi, în general, nu întârzia să dea crezare la tot ce era spre profitul fiicelor sale, sau cuiva care ar fi apărut în chip de logodnic pentru vreuna dintre ele. Până la urma începu să-şi revină, să se foiască pe scaun, să se ridice, să se aşeze din nou, să se mire şi să se binecuvânteze.

— Doamne Dumnezeule! Doamne miluieşte-mă! Imaginaţi-vă! Vai de mine Domnul Darcy! Cine ar fi crezut? Şi e chiar adevărat? Lizzy, dulceaţa mea, ce bogată şi ce doamna mare ai să fii! Ce bani de buzunar, ce bijuterii, ce trăsuri o să mai ai! Jane nu e nimic în comparaţie cu toate astea — absolut nimic. Sunt atât de mulţumită —- de fericită. Ce om fermecător! Atât de chipeş, de înalt! Oh! Scumpa mea Lizzy! Te rog, scuză-mă că-mi displăcea atât de tare mai înainte. Sper ca mi-o va trece cu vederea. Scumpa, scumpa Lizzy! O casă la oraş! Tot ce e mai minunat! Trei fete măritate! Zece mii pe an! Oh, Doamne! Ce-o să se întâmple cu mine? Am să înnebunesc.

Acestea toate erau o dovadă suficientă ca în privinţa consimţământului ei nu încăpea îndoială; şi Elizabeth, bucurându-se ca asemenea efuziuni fuseseră numai pentru urechile ei, ieşi repede. Dar nici nu se afla de trei minute în camera ei, ca maică-sa veni după ea.

— Scumpa mea copilă, nu mă mai pot gândi la altceva. Zece mii pe an şi foarte probabil şi mai mult. E cât un lord! Şi o autorizaţie specială — trebuie, ai să te măriţi cu o autorizaţie specială. Dar, scumpa mea iubită, spune-mi ce mâncare îi place domnului Darcy cel mai mult, ca să i-o pot servi mâine.

Aceasta era o proastă prevestire despre atitudinea pe care o va putea avea mama ei faţă de domnul Darcy; şi Elizabeth îşi dădu seama ca, deşi era sigură de toată dragostea lui şi nu avea nici o grijă în privinţa consimţământului părinţilor, îi mai rămânea încă ceva de dorit. Dar ziua următoare trecu mai bine decât se aşteptase; căci doamna Bennet avea, din fericire, atât veneraţie pentru viitorul ei ginere, încât nu cuteza să-i vorbească decât dacă putea să aibă vreo atenţie faţă de el, sau să-şi arate respectul pentru părerea lui.

Elizabeth avu plăcerea de a-şi vedea tatăl străduindu-se să se apropie de logodnicul ei; şi domnul Bennet o asigură curând ca Darcy creştea în stima lui cu fiecare ceas.

— Am o mare admiraţie pentru cei trei gineri ai mei, spuse el. Wickham, poate, este favoritul meu; dar cred că-mi va plăcea soţul tău tot cât şi al Janei.

Capitolul LX

Elizabeth, căreia îi revenise repede bună dispoziție, dorea ca domnul Darcy să-i spună motivele pentru care se îndrăgostise de ea.

— Cum ați început? Îl întrebă. Pot să înțeleg ca, începutul odată făcut, ați mers ca fermecat înainte; dar ce v-a putut stârni, la început?

— Nu pot să stabilesc oră, sau locul, sau privirea, sau cuvintele care au pus temelia. Este prea mult de atunci. Eram în miezul lucrului înainte de a şti ca mă pornisem.

— La început ați fost ostil frumuseții mele; cât despre maniere, purtarea mea față de *dumneavoastră* a fost întotdeauna la marginea nepoliteții şi nu v-am vorbit niciodată fără să nu doresc mai degrabă să va rănesc. Fiți sincer acum; m-ați plăcut pentru impertinenta mea.

— Pentru vioiciunea minții dumneavoastră.

— Ați putea foarte bine să-i spuneți de-a dreptul impertinentă; a fost doar un pic mai puțin decât atât. În realitate erați sătul de politețe, deferenta, de atenții inoportune. Erați dezgustat de femeile care vorbeau şi priveau şi cugetau mereu numai pentru a fi aprobate de *dumneavoastră.* V-am stârnit şi interesat pentru ca eram atât de deosebită de *ele.* Dacă nu ați fi fost într-adevăr bun, m-ați fi urât din cauza aceasta; dar, în ciuda ostenelii ce va dădeați ca să nu se vadă, sentimentele dumneavoastră au fost totdeauna nobile şi drepte, şi în adâncul inimii îi disprețuiați total pe aceia care, cu atâta asiduitate, va adulau. Iată! V-am scutit de oboseală de a-mi spune motivele; şi, într-adevăr, dacă ținem seama de toate, încep să cred ca este perfect logic. La drept vorbind, nu ştiați nimic bun despre mine, dar nimeni nu se gândeşte la asta când se îndrăgosteşte.

— N-a fost nimic bun în purtarea dumneavoastră afectuoasă față de Jane, când era bolnavă la Netherfield?

— Draga de Jane! Cine ar fi putut să nu facă ceea ce am făcut eu pentru ea? Dar, în orice caz, faceți o virtute din asta. Bunele mele însuşiri sunt sub protecția dumneavoastră şi trebuie să le exagerați cât mai mult cu putință; mie, în schimb, îmi revine sarcina să găsesc prilejuri pentru a va necăji şi a mă certa cu dumneavoastră cât mai des posibil; şi voi începe imediat întrebându-vă ce v-a făcut atât de îndărătnic în a merge drept la țintă, în ultimul timp. Ce v-a făcut atât de timid față de mine când ne-ați făcut prima vizită şi apoi când ați luat masa aici? De ce ați avut aerul, mai ales când ați venit să ne faceți vizită, ca nici nu va pasă de mine?

— Pentru ca erați gravă şi tăcută şi nu m-ați încurajat deloc.

— Dar mă simțeam stânjenită.

— Şi eu la fel.

— Mi-ați fi putut vorbi mai mult, când ați venit la masă.

— Un om care ar fi simțit mai puțin ar fi putut.

— Ce nenorocire ca aveți un răspuns înțelept de dat şi ca eu sunt atât de înțeleaptă încât să-l accept! Mă întreb cât ar mai fi mers aşa dacă am fi lăsat totul pe seama dumneavoastră. Mă întreb *când ați fi vorbit,* dacă nu v-aş fi întrebat eu. Hotărârea mea de a va mulțumi pentru bunătatea pe care ați avut-o față de Lydia a avut desigur mare efect — *prea mare,* mă tem; căci ce se întâmplă cu morală, dacă fericirea noastră izvorăşte din călcarea unei promisiuni? Fiindcă nu eram încuviințata să ating acest subiect. Asta nu se face niciodată.

— Nu trebuie să fiți mâhnită. Morala este perfect satisfăcută. Încercările de nejustificat făcute de Lady Catherine pentru a ne despărți au fost factorii care mi-au înlăturat toate îndoielile. Nu datorez fericirea mea de azi nerăbdării dumneavoastră de a va exprima recunoştința. Nu aveam de gând să aştept să faceți primul pas. Ceea ce-mi spusese mătuşa mea îmi dăduse speranțe şi eram hotărât să aflu îndată totul.

— Lady Catherine a fost de un infinit folos; ceea ce ar trebui s-o fericească, deoarece adoră să fie de folos. Dar spuneți-mi de ce ați venit la Netherfield? Numai ca să călăriți până la Longbourn şi să va simțiți stânjenit? Ori aveați intenții mai serioase?

— Scopul meu real era să *va* văd şi să încerc să-mi dau seama dacă mai era vreo speranță să va fac cândva să mă iubiți. Scopul mărturisit sau ceea ce-mi mărturiseam mie însumi era să constat dacă sora dumneavoastră mai ținea încă la Bingley şi, în caz afirmativ, să-i fac prietenului meu destăinuirea pe care i-am şi făcut-o.

— Veți avea vreodată curajul s-o încunoştințați pe Lady Catherine de ceea ce o aşteaptă?

— Se pare ca ceea ce-mi lipseşte este timpul, mai curând decât curajul, Elizabeth. Dar lucrul acesta trebuie înfăptuit; şi dacă-mi dai o foaie de hârtie, va fi executat pe loc.

— Şi, dacă n-aş avea şi eu de scris o scrisoare, aş putea sta lângă dumneata pentru a-ți admira rândurile drepte, precum a făcut-o cândva o altă domnişoară. Dar am şi eu o mătuşă pe care am cam neglijat-o.

Elizabeth nu răspunsese încă la lunga scrisoare a doamnei Gardiner, fiindu-i neplăcut să-i dezvăluie în ce măsură supraestimase dânsa intimitatea dintre domnul Darcy şi ea;

acum însă, având de comunicat ceva ce ştia că-i va bucura nespus, se simţea aproape ruşinată, dându-şi seama ca unchiul şi mătuşa ei pierduseră deja trei zile de fericire, şi le scrise imediat precum urmează:

Ţi-aş fi mulţumit mai de mult, scumpa mătuşa, aşa cum ar fi trebuit să fac, pentru lungă, amabilă şi satisfăcătoarea înşiruire a amănuntelor; dar, ca să spun adevărul, am fost prea supărată pentru a scrie. Presupuneai mai mult decât era în realitate. *Acum* însă, presupune cât doreşti; da frâu liber fanteziei, lasă-ţi închipuirea să zboare cum îi va permite această temă şi, afară de cazul ca mă crezi deja măritată, nu poţi greşi cu mult. Trebuie să-mi scrii din nou, foarte curând, şi să-l lauzi cu mult mai mult decât în ultima scrisoare. Îţi mulţumesc iar şi din suflet ca nu ne-am dus la Lacuri. Cum de-am putut să fiu atât de proastă, încât s-o fi dorit? Ideea dumitale cu poneii este încântătoare. Vom înconjura parcul, în fiecare zi. Sunt fiinţă cea mai fericită din lume. Poate ca au mai spus-o şi alţii înaintea mea, dar nimeni cu atâta temei! Sunt mai fericită chiar decât Jane; ea surâde numai; eu râd. Domnul Darcy va trimite toată dragostea ce-i mai rămâne disponibilă de la mine. Trebuie să veniţi cu toţii la Pemberley, de Crăciun.
A dumitale etc. Etc.

Scrisoarea domnului Darcy pentru Lady Catherine avea un stil diferit, dar şi mai diferită încă decât aceste două scrisori a fost aceea trimisă de domnul Bennet domnului Collins, ca răspuns la ultima lui misiva.

Scumpe domn,
Trebuie să va deranjez încă o dată pentru felicitări. Elizabeth va fi în curând soţia domnului Darcy. Consolaţi-o pe Lady Catherine cum veţi putea mai bine. Dar dacă aş fi în locul dumneavoastră, aş rămâne de partea nepotului. Are mai mult de oferit.
Al dumneavoastră sincer etc. Etc.

Felicitările trimise de domnişoara Bingley fratelui sau pentru apropiata lui căsătorie au fost cât se poate de afectuoase şi de nesincere. Cu acest prilej dânsa i-a scris chiar şi Janei, pentru a-şi exprima încântarea şi pentru a-i reînnoi toate mărturisirile de afecţiune de mai înainte. Jane nu s-a lăsat înşelată, dar a fost impresionată; şi, deşi nu avea nici cea mai mica încredere în ea, nu s-a putut împiedica să nu-i trimită un răspuns mult mai amabil decât ştia ca merită.

Bucuria domnişoarei Darcy, când primi o veste similară, a fost tot atât de sinceră ca şi a fratelui sau, când o trimise. Patru pagini de hârtie au fost neîndestulătoare pentru a-i cuprinde toată bucuria, ca şi dorinţa expresa de a fi iubită de cumnata ei.

Înainte să sosească vreun răspuns de la domnul Collins sau felicitări pentru Elizabeth din partea soţiei acestuia, familia de la Longbourn afla ca domnul şi doamna Collins sosiseră la Lucas Lodge. Motivul acestei grabnice călătorii deveni curând cunoscut. Lady Catherine fusese atât de furioasă de conţinutul scrisorii nepotului sau, încât Charlotte, sincer bucuroasă de această căsătorie, dorise să plece de acolo până ce furtuna va fi trecut. Venirea prietenei sale într-o astfel de clipă era pentru Elizabeth o adevărată plăcere, deşi, în cursul întâlnirilor dintre ei, era silită să o considere scump plătită, văzându-l pe domnul Darcy expus la toată politeţea ostentativă şi solemnă a soţului Charlottei. El o suportă totuşi cu un admirabil calm. Şi îl ascultă cu un aer foarte decent chiar şi pe Sir William Lucas, când acesta îl complimenta, spunându-i ca duce cu sine giuvaerul cel mai de preţ din ţinut şi când îşi exprimă speranţa ca se vor intimi adesea la palatul St. James. Dacă ridică din umeri, nu o făcea înainte ca Sir William să se fi îndepărtat.

Vulgaritatea doamnei Philips era o altă încercare şi poate şi mai mare pentru răbdarea lui şi, deşi doamna Philips, ca şi sora ei, era prea plină de respect pentru a i se adresă lui Darcy cu familiaritarea pe care o încuraja voioşia lui Bingley, totuşi, ori de câte ori *deschidea gura,* era fără excepţie vulgară. Şi, deşi deferenta pe care o avea pentru el o făcea mai tăcută, nu era deloc cu putinţă s-o facă mai distinsă. Elizabeth se străduia din răsputeri să-l ocrotească de atenţiile asidue ale tuturor, fiind mereu dornică să-l păstreze pentru ea şi pentru acei membri ai familiei cu care putea sta de vorba fără să se simtă umilită; dacă simţămintele dezagreabile provocate de aceste împrejurări răpeau perioadei de logodnă multe dintre bucuriile ei fireşti, Elizabeth îşi punea mari speranţe în viitor; şi aşteptă cu încântare vremea când vor fi părăsit societatea atât de puţin plăcută amândurora, pentru tot confortul şi eleganta cercului lor familial de la Pemberley.

Capitolul LXI

Fericită a fost, pentru sentimentele sale materne, ziua în care doamna Bennet a scăpat de cele două fiice ale sale — cele mai merituoase. Nu e greu de ghicit cu ce mândrie plină de încântare o vizită ea, mai apoi, pe doamna Bingley şi vorbea despre doamna Darcy.

De dragul familiei sale, aş dori să pot spune ca împlinirea dorinţei ei celei mai fierbinţi — aceea de a-şi vedea la casele lor trei dintre fiice — a avut un efect atât de fericit, încât a făcut din dânsa o femeie cu judecată, binevoitoare, bine informată pentru tot restul vieţii sale; deşi pentru soţul sau, care poate n-ar fi gustat o fericire conjugală de o formă atât de neobişnuită, era un noroc ca dânsa continua să fie, ocazional, nervoasă şi, invariabil, proastă. Domnului Bennet îi lipsea extraordinar cea de a doua fiica; dragostea pentru ea îl gonea de acasă, mai des decât orice altceva. Adoră să se ducă la Pemberley, mai ales când era cel mai puţin aşteptat.

Domnul Bingley şi Jane rămaseră la Netherfield numai un an. O vecinătate atât de apropiată de mama şi rudele lor de la Meryton nu era de dorit nici măcar pentru *firea lui* îngăduitoare sau pentru *inima ei* afectuoasă. Dorinţă atât de scumpa a surorilor lui a fost astfel satisfăcută; Bingley a cumpărat o proprietate într-un ţinut vecin cu Derbyshire; iar Jane şi Elizabeth, în completarea celorlalte izvoare de fericire, se aflau la treizeci de mile una de alta.

Kitty, spre realul ei profit, îşi petrecea majoritatea timplui cu cele două surori mai mari. Într-o societate atât de superioară celei pe care o cunoscuse în general, progresele ei erau apreciabile. Nu avea o fire atât de nestăpânită ca a Lydiei; şi, scoasă de sub influenţa exemplului acesteia, ea deveni, datorită atenţiei şi îndrumărilor potrivite, mai puţin iritabilă, mai puţin ignorantă şi mai puţin insipidă. Era, desigur, ţinută cu grijă departe de compania dăunătoare a Lydiei; şi, deşi doamna Wickham o poftea adesea să vină să stea cu dânsa, promiţându-i baluri şi tineri domni, tatăl ei nu consimţea niciodată s-o lase să se ducă.

Mary, singura dintre fete care rămăsese acasă, era inevitabil împiedicată să-şi continue instruirea din cauză ca doamna Bennet nu suportă să stea singură. Mary era obligată să vină mai mult în contact cu lumea, dar putea încă, după fiecare vizită din timpul dimineţii, să facă consideraţiuni morale; şi cum nu se mai simţea umilită de comparaţii între frumuseţea surorilor sale şi a ei, domnul Bennet bănuia ca se supunea schimbării cu destulă plăcere. Cât despre Wickham şi Lydia, caracterele lor nu suferiră schimbări radicale în urma căsătoriilor surorilor ei. El suporta filozofic convingerea ca Elizabeth cunoştea acum, desigur, tot ceea ce îi rămăsese mai înainte necunoscut din ingratitudinea şi falsitatea lui şi, în pofida acestui fapt, nu pierduse de tot speranţa ca Darcy s-ar putea totuşi lasa convins să-i asigure o situaţie. Scrisoarea de felicitări pe care Elizabeth o primise la nuntă, de la Lydia, o lămurise ca, dacă nu chiar el, cel puţin soţia lui nutrea o astfel de speranţă. Scrisoarea era scrisă cu acest scop:

> Scumpa mea Lizzy,
>
> Îţi doresc numai bucurii. Dacă-l iubeşti pe domnul Darcy pe jumătate cât îl iubesc eu pe dragul meu Wickham, trebuie să fii foarte fericită. Este o mare mângâiere să te ştim atât de bogată; şi când nu vei avea altceva de făcut, sper ca ai să te gândeşti la noi. Sunt convinsă ca lui Wickham i-ar plăcea enorm o slujbă la palat; şi nu cred ca am avea destui bani pentru a o scoate la capăt fără un oarecare ajutor. Orice post de aproximativ trei-patru sute pe an ar merge: totuşi nu-i vorbi domnului Darcy despre asta dacă preferi să n-o faci.
>
> A ta etc. Etc.

Cum s-a întâmplat ca Elizabeth să prefere să n-o facă, a încercat în răspunsul ei să pună capăt oricăror rugăminţi şi speranţe de acest fel. Le trimitea totuşi adeseori ajutoarele pe care şi le putea îngădui, făcând, ceea ce s-ar putea numi, economii în cheltuielile ei personale. Pentru dânsa fusese totdeauna evident ca un venit ca al lor, în mină a doi oameni cu dorinţe atât de extravagante şi fără grijă pentru viitor, trebuia să fie cu totul insuficient pentru a se întreţine; şi ori de câte ori schimbau garnizoană, Jane sau ea erau sigure ca vor fi solicitate să-i ajute cu ceva ca să-şi achite datoriile. Felul lor de trăi, chiar şi atunci când încheierea păcii i-a silit să se instaleze într-un cămin al lor, era extrem de nestabil. Se mutau din loc în loc în căutarea unei locuinţe mai ieftine şi cheltuiau tot timpul mai mult decât ar fi trebuit. Afecţiunea lui Wickham pentru Lydia scăzu repede până la indiferenţă; a ei dură niţel mai mult şi, la ciuda tinereţii şi apucăturilor sale, îşi păstra toate pretenţiile la importanţa pe

care i-o dăduse căsătoria.

Deşi pe Wickham, Darcy nu-l putea primi la Pemberley, totuşi, de dragul Elizabethei, l-a ajutat mai departe în carieră. Lydia venea din când în când acolo, când soţul ei era plecat să se amuze la Londra sau Bath; iar la familia Bingley rămâneau amândoi deseori atât de îndelung, încât îl exasperau şi pe Bingley care, cu toată buna lui dispoziţie, mergea atât de departe, încât spunea c-o să le sugereze să-şi facă bagajele.

Domnişoara Bingley era profund jignită de căsătoria lui Darcy; dar cum credea ca e cuminte să-şi păstreze dreptul de a-i vizita la Pemberley, trecu peste orice resentiment, fu cu Georgiana mai drăgăstoasă decât oricând şi cu Darcy tot atât de atentă ca şi până atunci; iar pe Elizabeth o răsplăti cu toate restantele ei de politeţe.

Căminul Georgianei era acum la Pemberley; şi dragostea dintre sora şi cumnata era exact ceea ce nădăjduise Darcy. Ele s-au ataşat una de altă exact aşa cum speraseră.

Georgiana avea despre Elizabeth părerea cea mai bună cu putinţă; deşi, la început, privea cu o mirare ce se apropia de panică felul ei deschis, vioi de a vorbi cu fratele sau. Pe el, care îi inspirase totdeauna un respect ce aproape depăşea afecţiunea, îl vedea acum obiect de glumă, pe faţă. Mintea i se îmbogăţea de cunoştinţe neîntâlnite încă până atunci. Datorită sfaturilor Elizabethei, începu să înţeleagă ca o femeie poate să-şi ia fata de soţul ei libertăţi pe care un frate nu le va îngădui totdeauna unei surori cu zece ani mai mica decât dânsul.

Lady Catherine a fost cum nu se poate mai indignată de căsătoria nepotului el; şi cum dânsa dădu frâu liber la întreaga şi înnăscută franchețe a firii sale, răspunsul la scrisoarea ce îi anunţa acest lucru îl scrise într-un un timp, orice legătură fu întreruptă între ei. Dar, în cele din urmă, la insistenţele Elizabethei, Darcy se lăsa convins să-i treacă cu vederea jignirile şi să caute o reconciliere; şi, după încă puţină rezistenţă din partea mătuşii sale, resentimentul ei cedă, fie în faţa dragostei ce-o avea pentru dânsul, fie a curiozităţii de a vedea cum se purta soţia lui; aşa ca binevoi să vină în vizită la Pem-berley, în ciuda pângăririi suferite de parcul de acolo, nu numai datorită prezenţei unei astfel de stăpâne, ci şi prin vizitele unchiului şi mătuşii ei de la oraş.

Cu familia Gardiner, rămaseră întotdeauna în termenii cei mai intimi. Darcy, ca şi soţia lui, îi iubea cu adevărat; şi erau mereu însufleţiţi de cea mai fierbinte recunoştinţa pentru aceia care, aducând-o pe Elizabeth la Derbyshire, fuseseră mijlocul prin care ei se uniseră.

Sfârşit

